
جامع آیات واحادیث
موضوعی نماز
جلد ۱-۲

بسم الله الرحمن الرحیم

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز (۱-۲)

نویسنده:

عباس عزیزی

ناشر چاپی:

نبوغ

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز جلد ۱ الی ۲

مشخصات کتاب

سرشناسه : عزیزی عباس ۱۳۴۲ - عنوان و نام پدیدآور : جامع آیات و احادیث موضوعی "بخش فروع دین / مولف عباس عزیزی اراکی مشخصات نشر : قم نبوغ ۵۷۳۱ مشخصات ظاهری : ۲ ج شابک : ۰۰۰۹ ریال (ج. ۱) ؛ ۰۰۰۰۱ ریال (ج. ۱، چاپ سوم) ؛ ۰۰۰۶۱ ریال (ج. ۱، چاپ پنجم ؛ ۰۰۰۵۱ریال (ج. ۲، چاپ اول) وضعیت فهرست نویسی : برون سپاری یادداشت : ج. ۱ چاپ دوم: پاییز ۵۷۳۱). یادداشت : ج. ۱ (چاپ سوم: زمستان ۵۷۳۱). یادداشت : ج. ۱ (چاپ پنجم: ۹۷۳۱). یادداشت : ج. ۲ (چاپ اول: زمستان ۵۷۳۱). یادداشت : کتابنامه . مندرجات : ج ۱. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۰۵۱ آیه و ۰۰۰۲ حدیث - ج ۲. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۰۰۲ آیه و ۰۰۰۲ حدیث . موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۴۱ موضوع : نماز -- احادیث رده بندی کنگره : PB۹/۶۳۱ /ع ۴ج ۲ ۵۷۳۱ رده بندی دیویی : ۲۱۲/۷۹۲ شماره کتابشناسی ملی : م ۶۷-۵۳۲

جلد اول

سخن ناشر

و ماخلقت الجن و الانس الا لیعبدون (لیعرفون)

(قرآن کریم)

غایت کمال انسان معرفت خداست و رسیدن به باب معرفت الله ، جز از طریق قرآن و ائمه اطهار - علیهم السلام - میسر نیست ، و بی شک آیینه جان آدمی جز در پرتو این دو ، فروغ نمی یابد و زنگار دل جز با کلام ربوبی و مفسران کلام الهی زدوده نمی شود .

قرآن کریم صحیفه نور و ودیعه الهی است ، نوری که اشعه آن پایان نمی

گیرد و چراغی که شعله آن خاموش نمی گردد و دریایی که به قعر آن نتوان رسید و جاده وسیعی که هرگز گمراهی در آن نیست . پس قرآن معدن علم و مرکز دانش و سرچشمه دریای دانایی و فضیلت است . خداوند با قرآن دانشمندانی را که تشنه فضیلت می باشند سیراب می کند و ائمه اطهار - علیهم السلام - مفسر و ناطق کلام خدا و کشتی نجات در گرداب ضلالت می باشند ، و هر یک از آنها مشعلی هستند در کوره راه تاریک بشریت ، تا راه نجات و هدایت را فراروی انسان بگشایند و او را از خاک تا خدا و از ملک تا ملکوت پرواز دهند . پس سعادت انسان در دنیا و آخرت در گرو ثقل اکبر و ثقل کبیر است و در حدیث معروف ثقلین از رسول خدا - صلی الله علیه وآله و سلم - بیان شده است : (انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی . . .) .

بدین ترتیب کلام الهی و گفته پیشوایان دین ، نور است و از جهل ، خرافه پرستی و اوهام پرده بر می دارد و آدمی را با حقیقت خالص و ناب آشنا می سازد .

در سر لوحه دستورات هدایتگرانه الهی و سخنان معصومین - علیهم السلام - معراج مؤ من ، نماز قرار دارد و دستوری است که همه انبیاء به آن سفارش کرده اند و وسیله شکر و مایه پاکی و سعادت انسان است . بخش عظیمی از کلام بزرگان دین ، معصومین - علیهم السلام - به همین فریضه مهم تعلق

گرفته و سخنان گهربار این عزیزان به انحاء مختلف پیرامون آن پرتو افشانی می کند .

از این رو ، مؤ سسه فرهنگی نبوغ برخود لازم دانسته است برای نشر فرهنگ نماز کتابهایی را به چاپ برساند . یکی از این کتابها که از اهمیت و امتیازات فراوانی برخوردار است ، کتاب (جامع آیات و احادیث موضوعی) است که جلد اول و دوم آن در نماز می باشد و در قالب ۲۶ فصل ، شامل ۱۵۰ آیه و حدود دو هزار حدیث به صورت موضوعی جمع آوری شده است . این کتاب برای همه ، بخصوص قشر طلبه و محققین و دانشجویان و مربیان مفیدو ارزنده خواهد بود .

در اینجا لازم می دانیم از زحمات برادر فاضل حضرت حجه الاسلام عباس عزیزی تشکر نماییم . ایشان کتابهای فراوانی تاءلیف نموده اند که سهم موضوع نماز در آنها ۱۲ عنوان بوده است که ستاد اقامه نماز و این مؤ سسه توفیق نشر آن را داشته اند .

امید است خداوند متعال ما را از نمازگزاران واقعی قرار دهد و نماز را مایه سعادت ما در دنیا و نوری در عالم برزخ و شفیع در روز قیامت برایمان قرار دهد .

مؤ سسه فرهنگی انتشارات نبوغ

مقدمه

گفته های پیشوایان دین ، نور است و پرده از تاریکی برداشته ، جهالت را می زداید و آدمی را با حقیقت ناب ، آشنا می سازد .

وقتی در این آینه شفاف و چشمه زلال معرفت به نظاره و تماشای نماز می نشینیم ، ابعادی تازه تر و سیمایی درخشانتر از نماز را مشاهده می کنیم .

کتاب

حاضر ، ما را به این تماشا دعوت کرده ، دنیایی دیگر از نماز را در برابر دیدگان ما خاکیان ترسیم می کند .

هنگامی که دیده می گشاییم و به این آینه می نگریم ، نماز را چنین می بینیم :

بهترین نردبان قرب ؛

چشمه جوشان خیر و برکت ؛

کلید گشایش مشکلات ؛

شست و شو دهنده دل ؛

روح عرفان و اخلاص ؛

برترین شعار پیامبران و امامان (ع) .

اینها گوشه ای از افق بیکران نماز در آینه حدیث است .

در این نوشتار ، سخنانی نورانی از قرآن کریم و اولیاء دین در باب نماز ، گردآوری شده و در ۲۶ فصل منظم گشته است و شامل ۱۵۰ آیه و حدود ۲۰۰۰ حدیث ، غیر از بعد احکام ، می باشد که از اکثر کتب شیعه و سنی جمع آوری شده است .

این تعداد حدیث ، نشان دهنده اهمیت فوق العاده نماز و مظلومیت آن است که در کتابهای مختلف تدوین شده و نمازگزاران ، دستشان از این احادیث کوتاه بوده است ؛ اما با مساعی مؤ سسه انتشارات نبوغ ، که امر طبع و نشر این کتاب را بر عهده گرفته است ، نمازگزاران پی به اهمیت و اسرار نماز خواهند برد که امید است جامعه ، یکپارچه به سوی نماز حرکت کرده و قلمها در راستای این امر مهم به کار افتند و محققین و مؤ لفین و مبلغین برای نشر و ترویج بزرگترین واجب الهی تلاش نمایند .

امتیازات این کتاب از این قرار است :

۱ - دسته بندی آیات و احادیث به

سبک موضوعی .

۲ - اعراب گذاری کامل .

۳ - اختصاص عنوان برای هر حدیث .

۴ - جمع آوری احادیث از منابع شیعی و سنی با ذکر کامل ماءخذ آن .

۵ - ترجمه روان .

۶ - نگارش آیات و احادیث با خط درشت .

۷ - فهرست اجمالی و تفصیلی عناوین .

خداوند را سپاسگزارم که مرا توفیق داد تا در راستای این مهم قدم بردارم و امیدوارم که سخنان گوهربار ائمه اطهار - علیهم السلام - ما را به بهره کافی برساند .

در خاتمه لازم می دانم از همه کسانی که برای احیاء نماز تلاش می نمایند ، خصوصا از جناب حجه الاسلام آقای قرائتی که دلسوزانه و عاشقانه در این راه گام بر می دارند ، و نیز از برادر گرامی ام حجه الاسلام قربانعلی دهدایی که در ویراستاری این مجموعه همکاری لازم را به عمل آوردند ، و همچنین از برادر عزیزم آقای برقعی و همکاران ایشان در مؤ سسه پژوهش که در حروفچینی و صفحه آرایی زحمت فراوانی را متحمل شدند ، و نیز از مؤ سسه فرهنگی انتشارات نبوغ که برای چاپ و نشر این اثر با بهترین کیفیت اقدام نمودند ، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری نمایم .

(رب اجعلنی مقیم الصلاه و من ذریتی)

عباس عزیزی اراکی

حوزه علمیه قم

خرداد ۱۳۷۵ / شوال ۱۴۱۶

فصل اول : اهمیت و فضیلت نماز

آیات

۱ - نماز جزء برنامه های حکومت اسلامی

الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه و امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و لله عاقبه الامور ؛

یاران خدا کسانی هستند که هرگاه در زمین به آنها قدرت بخشیدیم نماز را برپا می دارند

و زکات را ادا می کنند و امر به معروف و نهی از منکر می نمایند و پایان همه امور از آن خداست .

(سوره حج ، آیه ۴۱)

۲ - نماز پیوند با خدا و پیوند با خلق

واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و ماتقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله ان الله بما تعملون بصیر ؛

نماز را برپا دارید و زکات را ادا کنید (با این دو وسیله روح و جسم اجتماع خود را نیرومند سازید و بدانید) هر کار خیری برای خود (در سرای آخرت) از پیش می فرستید آن را نزد خدا خواهید یافت ، خداوند به اعمال شما آگاه است .

(سوره بقره ، آیه ۱۱۰)

۳ - یکی از صفات متقین اقامه نماز است

الذین یؤ منون بالغیب و یقیمون الصلوه و مما رزقناهم ینفقون ؛

پرهیزکاران آنهایی هستند که به غیب ایمان می آورند و نماز را برپا می دارند و از تمام نعمتها و مواهبی که به آن هاروزی داده ایم ، انفاق می کنند .

(سوره بقره ، آیه ۳)

۴ - نماز ، خصلت مؤ منین

والمؤ منون و المؤ منات بعضهم اولیاء بعض یاءمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر و یقیمون الصلوه ؛

مردان و زنان با ایمان یار و یاور همدیگرند ، امر به معروف و نهی از منکر می کنند و نماز را برپا می دارند .

۵ - نماز همراه با مشورت

والذین استجابوا لربهم و اقاموا الصلوه و امرهم شوری بینهم ؛

و آنها که دعوت پروردگارشان را اجابت کرده و نماز را برپا داشته و کارهایشان به طریق مشورت در میان آنها صورت می گیرد .

(سوره شوری ، آیه ۳۸)

۶ - نماز و تنبیه

ولاتصل علی احد منهم مات ابدا و لاتقم علی قبره انهم کفروا بالله و رسوله و ماتوا و هم فاسقون ؛

بر هیچ یک از آنها که بمیرد ، نماز نخوان و بر کنار قبرش (برای دعا و طلب آمرزش) نایست ؛ چرا که آنها به خدا و رسولش کافر شدند و در حالی که فاسق بودند از دنیا رفتند .

(سوره توبه ، آیه ۸۴)

۷ - نماز و زکات

فاقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و اعتصموا بالله هو مولاکم ؛

پس نماز بگذارید و زکات بدهید و به خدا توسل جویید ، اوست مولای شما .

(سوره حج ، آیه ۷۸)

۸ - نماز و صفات مؤ منان و مجاهدان

التائبون العابدون الحامدون السائحون الراکعون الساجدون الامرون بالمعروف و الناهون عن المنکر و الحافظون لحدود الله و بشر المؤ منین ؛

(مؤ منان کسانی هستند که) توبه کنندگان و عبادت کنندگان و سپاس گویان و سیاحت کنندگان و رکوع کنندگان و سجده آوران و آمران به معروف و نهی کنندگان از منکر و حافظان حدود (و مرزهای) الهی و بشارت بده مؤ منان را .

(سوره توبه ، آیه ۱۲)

۹- اوصاف مصلحان

والذین یمسکون بالکتاب و اقاموا الصلوه انا لانضیع اجر المصلحین ؛

و آنهایی که به کتاب (خدا) تمسک جویند و نماز را برپا دارند (پاداش بزرگی خواهند داشت زیرا) ما پاداش مصلحان را ضایع نخواهیم کرد .

(سوره اعراف ، آیه ۱۷۰)

۱۰ - نماز و قرآن

ان الذین یتلون کتاب الله و اقاموا الصلوه ؛

کسانی که قرآن تلاوت می کنند و نماز به پای می دارند .

(سوره فاطر ، آیه ۲۶)

۱۱ – علم و نماز

لکن الراسخون فی العلم منهم و المؤ منون یؤ منون بما انزل الیک و ما انزل من قبلک و المقیمین الصلوه و المؤ تون الزکوه و المؤ منون بالله والیوم الاخر اولئک سنؤ تیهم اجرا عظیما ؛

ولی دسته ای ازآنها که راسخ در علم اند ، و آنها که ایمان دارند به تمان آن چه بر تو نازل شده و آن چه که پیش از تو نازل گردیده ، ایمان می آورند و آن ها که نماز را برپا می دارند و آنان که زکات می دهندو آن ها که به خدا و روز قیامت ایمان می آورده اند ، به زودی به همه آنان پاداش عظیمی خواهیم داد .

(سوره نساء ، آیه ۱۶۲)

۱۲ – برپاداشتن نماز یکی از برنامه های اولوالالباب

والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم و اقاموا الصلوه و انفقوا مما رزقناهم سرا و علانیه و یدرؤ ن بالحسنه السیئه اولئک لهم عقبی الدار ؛

وهم در طلب رضای خدا راه صبر پیش می گیرند ، نماز به پا می دارند و از آن چه نصیبشان کردیم به فقرا پنهان و آشکار انفاق می کنند و در عوض بدیهای مردم نیکی می کنند ، اینان هستند که عاقبت منزلگاه نیکو یافتند .

(سوره رعد ، آیه ۲۲)

۱۳ – نماز یکی از اصول نیکیهاست

. . . . ولکن البر من امن بالله و الیوم الاخر و الملئکه و الکتاب و النبیین . . . واقام الصلوه . . . ؛

بلکه نیکی (و نیکوکار) کسانی هستند که به خداوند و روز رستاخیز و فرشتگان و کتاب آسمانی و پیامبران ایمان آورده اند . . . و نماز برپا می دارند . . .

(سوره بقره ، آیه ۱۷۷)

۱۴ –قسم و نماز

تحبسونهما من بعد الصلوه و فیقسمان بالله . . . ؛

(درصدق آنها شک کردید) آنها را بعد از نماز نگاه می دارید تا سوگند یاد کنند .

(سوره مائده ، آیه ۱۰۶)

۱۵ – نماز و قرض الحسنه

. . . واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و اقرضوا الله قرضا حسنا ؛

نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و به خدا قرض الحسنه دهید .

(سوره مزمل ، آیه ۲۰)

احادیث

۱ – اهمیت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اول ما افترض الله علی امتی ، الصلوات الخمس و اول ما یرفع من اعمالهم ، الصلوات الخمس و اول ما یساءلون عنه ، الصلوات الخمس ؛

اولین چیزی که خداونـد بر امت من واجب کرد ، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که از اعمال ایشان بالا برده می شود ، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که نسبت به آن مورد سؤ ال واقع می شوند ، نمازهای پنج گانه است .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۵)

۲ – برتری نماز

قال علی – علیه السلام – :

اوصیکم بالصلاه و حفظها ، فانها خیرالعمل و هی عمود دینکم ؛

شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می کنم ، زیرا نماز برترین عمل و ستون و اساس دین شما است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۶۸ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۹)

۳ – معراج مؤ من

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه ، معراج المؤ من ؛

نماز ، معراج مؤ من است .

(کشف الاسرار ، ج ۲ ، ص ۶۷۶ ، سرالصلوه ، ص ۷ ، اعتقادات مجلسی ، ص ۲۹)

۴ - نماز نور مؤ من

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه نور المؤ من ؛

نماز نور مؤ من است .

(شهاب الاخبار ، ص ۵۰ ، نهج الفصاحه ، ص ۳۹۶)

۵ - نشانه ایمان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

علم الایمان الصلوه ؛

علامت و نشانه ایمان نماز است .

(شهاب الاخبار ، ص ۵۹)

۶ - نماز ستون دین

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه عماد دینکم ؛

نماز ، پایه و ستون دین شما است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۰)

۷ - تقرب به وسیله نماز

قال الکاظم - علیه السلام - :

افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد المعرفه به ، الصلوه ؛

بهترین چیزی که بنده بعد از شناخت خدا به وسیله آن به درگاه الهی تقرب پیدا می کند ، نماز است .

(تحف العقول ، ص ۴۵۵)

۸ - پرچم اسلام

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

علم الاسلام الصلاه ؛

نماز ، پرچم اسلام است .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۹ ، حدیث ۱۸۸۷)

۹- نماز وسیله تقرب مؤ من

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الصلوه قربان المؤ من ؛

همانا نماز خواندن وسیله نزدیکی مؤ من به خداست .

(کنزالعمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

۱۰ - نماز و پایه های دین

قال الباقر - علیه السلام - :

بنی الاسلام علی خمس : الصلوه و الزکوه ، و الصوم و الحج و الولایه ؛

اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز ، روزه ، زکات ، حج ، ولایت .

(کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

۱۱ - اهل بیت (ع) و اقامه نماز

قال الحسين - علیه السلام - فی قوله تعالی :

(الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلاه) قال : هذه فینا اهل البیت ؛

(در تفسیر آیه) (کسانی که اگر ما به آنها در زمین قـدرت و حکومت دهیم ، نماز را به پا می دارنـد) این در مورد ما خاندان اهل بیت است .

(بحارالانوار ، ج ۲۴ ، ص ۱۶۶)

۱۲ - نماز آخرین توصیه انبیاء

قال الصادق - علیه السلام - :

احب الاعمال الی الله - عز و جل - الصلوه و هی اخر وصایا الانبیاء ؛

نماز ، بهترین کارها نزد خداوند و آخرین وصیتهای پیامبران الهی است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۷)

۱۳ - جایگاه نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

موضع الصلوه من الدین کموضع ضع الراءس من الجسد ؛

جایگاه نماز در دین ، مانند جایگاه سر در بدن است .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۹۷۲)

۱۴ - سیمای دین

قال علی - علیه السلام - :

لکل شی ء وجه و وجه دینکم الصلاه ؛

هر چیزی دارای سیماست ، سیمای دین شما نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۱۵ – توجه خدا به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام – :

ذکر الله لاهل الصلاه اکبر من ذکرهم ایاه ؛ الاتری انه یقول : (اذکرونی اذکرکم) ؛

یاد خدا برای اهل نماز ، بالاتر از یاد آنها از خداست ؛ آیا نمی بینی که خداوند می فرماید : (مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۹)

۱۶ – نماز نور چشم و محبوب پیامبر (ص)

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا اباذر!ان الله جعل قره عینی فی الصلوه و حببها الی کما حبب الی الجائع ، الطعام و الی الظمان ، الماء و ان الجائع اذا اکل شبع و ان الظمان اذا شرب روی و انا لااشبع من الصلوه ؛

ای ابوذر!همانا خداوند نور چشم مرا در نماز قرار داده و نماز را محبوب من نمود ؛ همان گونه که طعام را برای گرسنه و آب را برای تشنه . گرسنه با خوردن سیر ، و تشنه با نوشیدن سیراب می گردد ، اما من هرگز از نماز سیر نمی شومساءله

(بحارالانوار ، ج ۷۷، ص ۷۷، مستدرک الوسایل ، ج ۱ ، ص ۱۷۴)

۱۷ – وصیت امیرالمؤ منین (ع)

قال علی – علیه السلام – :

الله ، الله فی الصلوه ، فانها عمود دینکم ؛

خدا را ، خدا را درباره نماز ؛ چرا که ستون دین شماست .

(نهج البلاغه ، نامه ها ، ص ۴۷)

۱۸ – کلید بهشت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلوه مفتاح الجنه ؛

نماز کلید بهشت است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۱۹ – نماز و دین

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و اما الصلوه فانه لاخیر فی دین ، لا صلوه فیه ؛

اما نماز ، همانا در دینی که نماز نداشته باشد ، خیری نیست .

(سیره ابن هشام ، ج ۳ – ۴ ، ص ۵۰۴)

۲۰ – محافظت از نماز

قال علی – علیه السلام – :

تعاهدوا امر الصلوه و حافظوا علیها و استکثروا منها ؛

نماز را مراعات کنید و محافظت کنید آن را ، و آن را زیاد به جا آورید .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲ ، نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۲۱ – بهترین واجبات

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان افضل الفرائض بعد المعرفه الصلاه ؛

بهترین واجبات پس از شناخت (خدا) نماز است .

(تفسیر ابوالفتح ، ج ۱ ، ص ۱۰۲)

۲۲ – بهترین عمل

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما عمل ابن ادم شیئا افضل من الصلاه و صلاح ذات البین و خلق حسن ؛

فرزند آدم (انسان) هیچ عملی انجام نمی دهد که بهتر از نماز و آشتی دادن مردم و خوش اخلاقی باشد .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۴۷ ، حدیث ۲۶۵۱)

۲۳ - تداوم نماز و انتظار

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لایزال العبد فی صلوه ماانتظر الصلوه ؛

بنده مادام که منتظر نماز است در حال نماز است .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۲۷ ، حدیث ۲۵۳۸)

۲۴ - نماز ، بهترین عمل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه خیر موضوع فمن شاء استقل و من شاء استکثر ؛

نماز بهترین چیزی است که مقرر شد ، پس هر که خواهد کم بخواند و هر که خواهد زیاد کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۶ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۰۸)

۲۵ - نماز نوری از خدا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه نورالمؤ من و الصلاه نور من الله ؛

نماز نور مؤ من است و نماز نوری از خداوند است .

(جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۱۵)

۲۶ - روشنایی چشم پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قره عینی فی الصلاه ؛

روشنی چشم من در نماز است .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۸۳ ، حدیث ۱۳۴۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۳)

۲۷ – نماز و خدمت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان طاعه الله خدمته من الارض فلیس شی ء من خدمته یعدل الصلاه ؛

پیروی و اطاعت از پروردگار خدمت کردن به او در زمین است و هیچ چیز در خدمت به پروردگار معادل نماز نیست .

(میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۱۸)

۲۸ – حقیقت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

مثل الصلاه مثل عمود الفسطاط ، اذاثبت العمود ثبتت الاطناب و الاوتاد و الغشاء ، و اذا انکسر العمود لم ینفع وتد و لاطنب و لاغشاء ؛

مثل نماز مانند مثل ستون خیمه است ، هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده ها ثابت و سودمند خواهند بود و هرگاه ستون بشکند و در هم فرو ریزد ، نه میخ نافع است و نه ریسمان سودی دارد و نه پرده ای اثری خواهد داشت .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، شماره ۶۳۹)

۲۹ – نخستین سؤ ال در روز قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

حافظوا علی الصلوات الخمس فان الله – عزوجل – اذا کان یوم القیامه یدعوا العبد فاول شی ء یساءل عنه ، الصلاه فان جاءبها تامه و الا زخ به فی النار ؛

نمازهای پنج گانه را محافظت کنید ، زیرا روز قیامت که می شود خداوند بنده اش را فرا می خواند و نخستین چیزی که از او می پرسد نماز است ، اگر آن را به طور کامل انجام داده باشد ، (به بهشت می رود) و گرنه در آتش افکنده می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۱ ، جامع الاخبار ، ص ۸۶ و ۸۷)

۳۰ – بهترین اعمال در قیامت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان افضل الاعمال عند الله یوم القیامه ، الصلوه ؛

همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند ، نماز است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۷)

۳۱ – نماز ، روش پیامبران

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه من شرایع الدین ، و فیها مرضاه الرب – عزوجل – فهی منهاج الانبیاء ؛

نماز از سنتهای دین ، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۳۲ – توجه خدا به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام – :

اذا احرم العبد فی صلاته ، اقبل الله علیه بوجهه و یوکل به ملکا یلتقط القران من فیه التقاطا ، فان اعرض الله عنه و وکله الی الملک ؛

آن گاه که بنده در نمازش تکبیره الاحرام گفت ، خداوند به او روی می کند و فرشته ای را ماءمور او می سازد که آیات قرآن را از دهان او بر می چیند . اگر اعراض کرد ، خداوند از او روی می گرداند و او را به فرشته واگذارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۳۲)

۳۳ – سهم اسلام

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

. . . و اسهم الاسلام ثلاثه : الصلوه و الصوم و الزکوه ؛

بهره اسلام برای شما سه چیز است : نماز ، روزه ، و زکات .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۴۴ ، حدیث ۱۲۱۲)

۳۴ – نماز ، سفره الهی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الا ان الصلاه مادبه الله فی الارض قد هناها لاهل رحمته فی کل یوم خمس مرات ؛

آگاه باشید نماز سفره گسترده خدا در زمین است که خداوند آن را روزی پنج بار برای اهل رحمتش (افراد شایسته رحمت) گوارا نموده است .

(مستدرک الوسایل ، ج ۱ ، ص ۱۷۰)

۳۵ – مثل نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

انما مثل الصلاه لصاحبها ، کمثل رجل دخل علی ذی سلطان فانصت له حتی فرغ من حاجته ، و کذلک المرء المسلم باذن الله – عزوجل – مادام فی الصلاه لم یزل الله – عز و جل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته ؛

همانا مثل نماز برای نمازگزار ، مثل مردی است که برسلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص سلطان ، ساکت و آماده استماع سخنان صاحب حاجت گردد تا اینکه از درخواستش فارغ شود ، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که از نمازش فارغ گردد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

۳۶ – نماز روش انبیاء

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلوه منهاج الانبیاء ؛

نماز راه و روش انبیاء است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

۳۷ – محبوبترین اعمال

قال علی – علیه السلام – :

احب الاعمال الی الله الصلاه ؛

محبوبترین اعمال نزد خداوند ، نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳)

۳۸ – ماهیت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

. . . لان الصلاه تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوه ؛

چون نماز ، تسبیح ، تهلیل ، تحمید ، تکبیر ، تمجید ، تقدیس ، قول ، و دعوت به حق است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

۳۹ – جایگاه نماز نزد خدا

اوحی الله الی نبیه ، موسی – علیه السلام – علیك بالصلوه فانها بمکان و لها عندی عهد وثیق ؛

خداوند به حضرت موسی (ع) وحی نمود : بر تو باد نماز ، پس همانا نماز دارای مکان رفیعی و پیمان محکمی پیش من است .

(کلمه الله ، ص ۲۵۷)

۴۰ – زائر پروردگار

قال علی – علیه السلام – :

المنتظر وقت الصلاه بعد العصر ، زائر الله و حق علی الله – عزوجل – ان یکرم زائره و یعطیه ما سال ؛

هر مسلمانی که منتظر وقت نماز ، بعد از عصر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به او هر چه را که خواهد عطا فرماید .

(الخصال باب الثلاثه ، حديث ۱۲۷ . جامع احاديث الشيعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۴۱ – نماز ، راءس اسلام

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

الصلاه راءس الاسلام ؛

نماز (به منزله) راءس اسلام است .

(بحارالانوار ، ج ۱۷ ، ص ۱۲۷ . ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷)

۴۲ – آخرين سفارش رسول خدا (ص)

قال الصادق – عليه السلام – :

عليک بالصلاه !فان اخر ما اوصى به رسول الله و حث عليه الصلاه ؛

بر تو باد به نماز! زيرا آخرين چيزى كه رسول خدا (ص) به آن سفارش نمود (وانسان) را بر انجام آن تاءكيد نمود ، نماز بود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶)

۴۳ – فرياد ابليس از نمازگزار

قال على – عليه السلام – :

ان العبد اذا سجد نادى ابليس : يا ويله اطاع و عصيت و سجد و ابيت ؛

وقتى كه بنده اى سجده كرد ، ابليس فرياد مى زند واى بر من !او اطاعت كرد ، ولى من معصيت كردم ، او سجده كرد و من از اين عمل سرباز زدم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳)

۴۴ – نماز ، بهترين عبادت

قال الرضا – عليه السلام – :

ان الصلوه افضل العباده لله :

همانا ، نماز بهترین عبادت برای خداست .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

۴۵ – نماز ، نیکوترین صورت خلق

قال الرضا – علیه السلام – :

ان الصلوه احسن صوره خلقها الله ؛

به درستی نماز نیکوترین صورتی است که خدا آن را خلق کرد .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

۴۶ – سفارش اکید برای نماز

فیما اوصی به امیرالمؤ منین – علیه السلام – عند وفاته : الصلوه ، الصلوه ، الصلوه ؛

در آن چیزی که امیرالمؤ منین (ع) هنگام وفاتش وصیت کرد ، این بود : نماز ، نماز ، نماز .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ۱۷۳)

۴۷ – ارزش نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا قام المصلی الی الصلوه ، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الی اعنان الارض و حفت به الملائکه و : اداه ملک لو یعلم هذا المصلی ما فی الصلاه ما انفتل ؛

هنگامی که انسان به نماز ایستاد ، رحمت خدا از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنند و فرشته ای می گوید : اگر این نمازگزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد .

(اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۵)

۴۸ – علامت عامل دین

قال الصادق - عليه السلام - :

قال لقمان لابنه : لكل شی ء علامه یعرف بها و یشهد علیها و ان للدین ثلاث علامات : العلم و الایمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوه و الصیام و الزکوه ؛ حضرت لقمان به فرزنـدانش فرمود : برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود ، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود : برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۴۹ - باعث نجات انسان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

نجوا انفسکم اعملوا و خیر اعمالکم الصلوه ؛

خود رآموزشی از عذاب الهی) نجات دهید ، و عمل کنید ، که بهترین اعمال شما نماز است

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵)

۵۰ - قوام اسلام

قال علی - علیه السلام - :

اوصیکم بالصلوه التی هی عمود الدین و قوام الاسلام فلا تغفلوا عنها ؛

سفارش می کنم شما را به نمازی که ستون دین و قوام اسلام است ؛ پس از نماز غافل نشوید .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۵۱ - باقیات صالحات

عن ادریس القمی :

سئلت ابا عبدالله - علیه السلام - عن الباقیات الصالحات ، فقال : هی الصلوه فحافظوا علیها ؛

(ادریس قمی میگویـد :) از امـام صـادق (ع) در مـورد باقیـات و صالحـات سؤ ال کردم ، امـام فرمـود : آن نمـاز است ، پس محافظت بر نماز کنید .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۵۲ - برترى نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اما انه ليس شى ء افضل من الحج الا الصلوه ؛

به درستى كه هيچ عملى بالاتر از حج نيست ، مگر نماز .

(وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۲۶)

۵۳ - سؤ ال در قيامت

قال الصادق - عليه السلام - :

ان اول ما يسئل عنه العبد اذا وقف بين يدى الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزكاه المفروضه و عن الصيام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولايتنا اهل البيت ؛

وقتى بنده (فرداى قيامت) در مقابل خداى عز و جل قرار گرفت ، اولين چيزى كه از او سؤ ال مى كنند ، نمازهاى واجب ، زكات واجب ، روزه واجب ، حج واجب و ولايت ما اهل بيت است .

(وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۹۰)

۵۴ - نماز ، عطيه الهى

قال الرضا - عليه السلام - :

(الصلوه) صله الله للعبد بالرحمه ؛

نماز عطيه و احسانى است از طرف خداوند براى بنده ، كه از راه رحمت و عنايت بخشيده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

۵۵ - نماز ، نشانه دين

قال على - عليه السلام - :

و اقام الصلاه فانها المله ؛

برپا داشتن نماز ، نشانه اصلی دین است .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۰)

۵۶ - راءس دين

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه راءس الدين ؛

نماز (به منزله) سر دين است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۵۷ - اولين سؤ ال از انسان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اول ما يساءلون عنه الصلوات الخمس ؛

اولين چيزى كه از انسانها سؤ ال مى شود ، نمازهاى پنج گانه است .

(كنزالعمال ، ج ۷ ، حديث ۱۸۸۵۹)

۵۸ - نخستين عملى كه بالابرده مى شود

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اول ما يرفع من اعمالهم الصلوات الخمس ؛

اولين عملى كه از انسانها بالابرده مى شود ، نماز پنج گانه است .

(كنز العمال ، ج ۷ ، حديث ۱۸۸۹۹)

۵۹ - نماز ، موجب گشايش مشكل

فى مكارم الاخلاق :

عن ابی عبیده الخداء قال : کنت مع الباقر - علیه السـلام - فضل بعیری ، فقال - علیه السـلام - صل رکعتین ثم کما اقول : اللهم راد الضاله ، مادئا من الضـلاله رد علی ضالتی فانها من فضلک و عطائک ، ثم قال - علیه السلام - : یا ابا عبیده تعال فارکب مع ابی جعفر - علیه السلام - فلما یسرنا اذا سواد علی الطریق فقال - علیه السلام - : یا ابا عبیده ! هذا بعیر فاذا هو بعیری ؛

ابی عبیـده خداء گفت : با حضـرت باقر (ع) بودم ، مرکبم گم شد . امام - علیه السـلام - فرمود : دو رکعت نماز بگذار و بعد بگو : خداونـد!تو که گمشـده را بـاز می گردانی ، و از گمراهی به هـدایت می آوری گمشـده ام را به من بازگردان که آن از احسان و بخشـش توست ، بعد امام (ع) فرمود : ای اباعبیده !پیش آی و سوار شو . با حضـرت سوار شدم ، همچنان که راه می پیمودم در راه یک سیاهی به چشم ما خورد ، امام (ع) فرمود : این شتر توست . چون دقت کردم دریافتم که شتر من است .

(مکارم الاخلاق ، ص ۲۵۹)

۶۰ - بهترین عمل بنده

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه من افضل اعمال العباد ؛

نماز از بهترین اعمال بندگان است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۶۱ - نور نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه نور ؛

نماز ، روشنی است .

(میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴)

۶۲ - ریزش گناهان با نماز

عن سلمان الفارسی قال :

کنا مع رسول الله صـلی الله علیه و اله فی ظل شـجره فاخذ غصـنا منها فنفضه فتساقط ورقه ، فقال الا تسالونی عما صنعت ؟ فقالوا اخبرنا یا رسول الله . قال : ان العبد المسلم اذا قام الی الصلوه تحاطت خطایاه کما تحاطت ورق هذه الشجره ؛

از سلمان فارسی نقل شده گوید : با پیامبر خدا (ص) در سایه درختی بودیم ، یک شاخه از آن برداشت و آن را تکان داد تا برگهای آن ریخت ، سپس فرمود : آیا از آن چه کردم نمی پرسید : عرض کردند : یا رسول الله !به ما خبر بده ، فرمود : همانا بنده مسلمان هرگاه که به نماز قیام می کند گناهان او ریخته می شود ، همان طور که برگ این درخت ریخته شد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰)

۶۳ - زیادی خواب ، سبب قلت نماز

قال عیسی بن مریم - علیه السلام - :

یا بنی اسرائیل لاتکثروا الاکل فانه من اکثر الاکل اکثر النوم و من اکثر النوم اقل الصلاه و من اقل الصلاه کتب من الغافلین ؛

ای بنی اسرائیل در خوردن زیاده روی نکنید ، همانا محصول زیاد خوردن بسیار خوابیدن است و هر کس بسیار بخوابد ، نماز و عبادتش کم خواهد بود و آن گاه در زمره غافلان به شمار خواهد آمد .

(تنبیه الخواطر و نزهه النواظر ، ص ۳۸)

۶۴ - تاءثیر زیاد سجده کردن

جاء رجل الی رسول الله - صلی الله علیه وآله - فقال :

ادع الله ان یدخلنی الجنه ، فقال : اعنی بکثره السجود ؛

مردی به حضور پیامبر اسلام (ص) آمد و عرض کرد : دعا کن خدا مرا به بهشت داخل کند ، فرمود : مرا با زیادی سجده کردن همراهی کن .

(وسائل الشیعه ، ج ۳۰ ، ص ۳۰)

۶۵ - نماز ، ستون دین

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان عمود الدین الصلاه ، و هی اول ما ینظر فیه من عمل ابن ادم فان صحت نظر فی عمله ، و ان لم تصح لم ینظر فی بقیه عمله ؛

همانا ستون دین نماز است ، و آن اول چیز است که به آن از عمل فرزند آدم رسیدگی می شود . اگر صحیح باشد ، به سایر عمل رسیدگی می شود و اگر صحیح نباشد ، به سایر عملهای او توجهی نمی شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۳)

۶۶ – دو رکعت نماز و بخشش گناهان

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله – عز و جل – ذنب الا غفره له ؛

هر کس دو رکعت نماز بخواند وبداند چه می گوید ، از نماز فارغ می شود ، در حالی که میان او و میان خدای عز و جل گناهی نیست ، مگر خداوند برای او می بخشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۰)

۶۷ – نماز برای وحشت قبر

قال الباقر – علیه السلام – :

وقف ابوذر – رحمه الله علیه – عند حلقه باب الکعبه فوعظ الناس ، ثم قال : حج حجه لعظائم الامور ، و صم یوما لزجره النشور ، و صل رکعتین فی سواد اللیل لوحشه القبور ؛

ابوذر خدا رحمتش کند ، درکنار در کعبه ایستاد و به مردم پند داد ، سپس گفت : حجی برای کارهای بزرگ به جا آور و برای راندن و خروش رستاخیز روزه بگیر ، در تاریکی شب برای وحشت قبر دو رکعت نماز بخوان .

(بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۰)

۶۸ – سیمای مکتب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلوه وجه دینکم ؛

نماز سیمای مکتب است .

(فروع کافی ، ج ۱ ، ص ۲۷۰)

۶۹ – بسیار نماز بخوانید

قال علی – علیه السلام – :

تعاهدوا امر الصلوه و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها ؛

مراقب نماز خود باشید و آن را حفظ کنیدو زیاد (نماز مستحبی) بخوانید و به وسیله آن تقرب جویید .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰)

۷۰ - وسیله سنجش

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه میزان ؛

نماز وسیله سنجش است .

(پرتوی از اسرار نماز ، ص ۸۰)

۷۱ - آخرین فریضه تا دم مرگ

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان اول ما فرض الله علی عباده الصلاه ، و اخر ما یبقی عند الموت الصلاه ، و اول ما یحاسب یوم القیمه الصلاه ، فمن اجاب فقد سهل ما بعده و من لم یجب فقد اشتد ما بعده ؛

همانا اولین فریضه ای که از طرف خداوند بر بندگانش واجب شد نماز بود و آخرین فریضه ای که تا دم مرگ از او ساقط نمی گردد و وجوبش همچنان باقی است نماز است و اولین چیزی که بنده به آن در روز قیامت محاسبه می گردد ، نماز است . پس اگر کسی جواب داد بعد از آن ، کار بر اوآسان می گردد و اگر جواب نداد ، بعد از آن کار بر او سخت می شود .

(لئالی الاخبار ، ج ۴ ، ص ۸)

۷۲ - نماز در سفر

قال علی - علیه السلام - :

لایخرج فی سفر یخاف فیه علی دینه و صلاته ؛

در سفری که می ترسید بر دینتان و نمازتان خارج نشوید .

(بحارالانوار ، ج ۱۰ ، ص ۱۰۸ . میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۴۷۵)

۷۳ - همت بر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اظهر امر الاسلام كله صغيره و كبيره و لكن اكثر همك الصلوه ؛

همه دستورات اسلام را از كوچك و بزرگ آشكار كن ، ولى بيشتر همت تو درباره نماز باشد .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۲۹ ، روايت ۳۳)

۷۴ - چهار نياز شيعه

قال الكاظم - عليه السلام - :

لاتستغنى شيعتنا عن اربع : خمره يصلى عليها ، و خاتم يتختم به و سواك يستاك به و سبحه من طين قبر ابى عبدالله - عليه السلام - ؛

پيروان ما از چهار چيز بى نياز نيستند :

۱ - سجاده اى كه بر روى آن نماز خوانده شود .

۲ - انگشترى كه در انگشت باشد .

۳ - مسواكى كه با آن دندآنهارا مسواك كنند .

۴ - و تسبيحى از خاك مرقد امام حسين (ع) .

(تهذيب الاحكام ، ج ۶ ، ص ۷۵)

۷۵ - نماز برترين چيز بعد از توحيد

سئلت اباعبدالله - عليه السلام - :

عن افضل ما يتقرب به العباد الى ربهم و احب ذلك الى الله - عز و جل - ما هو ؟ فقال : ما اعلم شيئا بعد المعرفه افضل من هذه الصلاه الاترى ان العبد الصالح عيسى بن مريم قال : و اوصانى بالصلاه . . . ؛

از امام صادق - عليه السلام - پرسيدم : برترين چيزى كه بندگان مى توانند به وسيله آن به درگاه خدا تقرب جويند و محبوبترين آنها وى چيست ؟ فرمود : پس از مسئله معرفت خدا برتر از اين نماز چيزى را سراغ ندارمساءله مگر نديدى كه بنده صالح خدا(حضرت مسيح) گويد : خدا مرا به نماز سفارش كرده . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۹)

۷۶ - اولین مساءله مورد بازجویی

عن الساباطی عن الامام الصادق - علیه السلام - قال :

اول ما یسئل عن العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - الصلوات المفروضات ، و عن الزکاه ، و عن الحج ، و عن الجهاد ، و عن ولایتنا اهل البیت ، فمن اقر بولایتنا اهل البیت ثم مات علیها ، قبلت صلاته و زکاته و صومه و حجه ؛

امام صادق (ع) در پاسخ عمار ساباطی فرمود : اولین چیزهایی که در پیشگاه خداوند متعال از انسان سؤ ال می شود : نمازهای واجب ، زکات ، روزه ، حج ، جهاد ، و (ولایت ما اهل بیت) است . و افزود : پس کسی که به ولایت ما اهل بیت ، اقرار و اعتراف دارد و با این اعتقاد از دنیا

برود ، نماز ، زکات ، روزه ، و حج وی مورد پذیرش خداوند متعال قرارمی گیرد .

(معالم زلفی ، باب ۹۸ ، ص ۲۲۸)

۷۷ – نماز ، بهترین عمل

قال الصادق – علیه السلام – :

یا هشام ! افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد معرفه به الصلوه و بر الوالدین و ترک الحسد و العجب و الفخر ؛

بهترین وسیله ای که انسان را به خداوند نزدیک می سازد ، بعد از خداشناسی ، نماز و نیکوکاری به پدرو مادر و ترک رذیله های حسد و عجب و فخرفروشی است .

(تحف العقول ، ص ۴۵۵)

۷۸ – استقبال از نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من عرف الله و عظمه منع فانه من الکلام و بطنه من الطعام و عنا نفسه بالصیام و القیام ؛

کسی که خدا را شناخت و به عظمتش پی برد ، دهان خود را از سخن (بی مورد) ، و شکم را از غذای حرام باز می دارد ، و به استقبال سختی روزه و نماز جهت دریافت پاداش و جلب رضایت حق می شتابد .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۱۷۸)

۷۹ – توجه خدا به نماز

فی الحدیث :

ان ربک یصلی یقول : (سبوح قدوس رب الملئکه و الروح) ؛

همانا پروردگار تو نماز می گزارد و می فرماید : (منزه و مقدس است پروردگار ملائکه و روح .)

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۲۹)

۸۰ – ارکان دین و ایمان

عن الصادق - علیه السلام - قال :

شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله و الاقرار بماجاء من عند الله و اقامه الصلاه و ایتاء الزکاه و حج البیت و صوم رمضان و الولایه لنا و البراءه من عدونا و تکونوا مع الصدیقین ؛

(هشام بن عجلان می گوید : به امام صادق (ع) گفتم : درباره مساءله ای از شما می پرسم که با احدی به غیر از شما در میان نخواهم گذاشت . (وی افزود) از شما سؤ ال می کنم از ایمان : از پایین ترین درجه آن ، امام صادق (ع) پاسخ داد :) ارکان دین و ایمان عبارت است از (شهادت و اقرار به وحدانیت خدا ، و رسالت محمد بن عبدالله (ص) و اقرار بدانچه که از سوی خداوند متعال مقرر گشته است ، برپا داشتن نماز ، پرداخت زکات ، حج خانه خدا ، روزه ماه مبارک رمضان ، پذیرفتن ولایت ماو دشمنی با دشمنان ما ؛ و اینکه بکوشید تا با راستگویان باشید . (مراد از راستگویان ، ائمه معصومین و پیروان راستین آنهایند) .

(بحارالانوار ، ج ۲۷ ، ص ۵۳)

۸۱ - دعای فرشتگان برای نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام - :

ما من عبد من شیعتنا یقوم الی الصلوه الا اکتنفته بعدد من خالفه ملائکه یصلون خلفه و یدعون الله - عز و جل - له حتی یفرغ من صلاته ؛

هیچ بنده ای از پیروان ما نیست که به نماز بایستد ، مگر آن که به اندازه مخالفینش ملائکه پشت سر او نماز می خوانند و در پیشگاه خداوند

متعال برای او دعا می کنند تا از نمازش فارغ شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

۸۲ – امتحان شیعه از طریق نماز

عن الصادق – علیه السلام – قال :

امتحنوا شیعتنا عند ثلاث : عند مواقیت الصلاه کیف محافظتهم علیها ، و عند اسرارهم کیف حفظهم لها عند عدونا و الی اموالهم کیف مواساتهم لاخوانهم فیها ؛

شیعیان ما و پیروان ما را به سه مساءله امتحان کنید :

۱ – اهمیت به اوقات نماز ، که آیا اول وقت نماز را بر پای می دارند یا خیر ؟

۲ – حفظ اسرار ، یعنی در حفظ اسرار و مسائل محرمانه کوشا هستند یاخیر ؟

۳ – و از حیث توانمندیهای مالی ، یعنی آیا در مال خود برای برادران دینی سهمی قائلند و دست آنها را می گیرند یا خیر ؟

(خصال صدوق ، ج ۱ ، ص ۱۰۳)

۸۳ – بهترین شیوه زندگی

قال الرضا – علیه السلام – :

ان الصلوه افضل العباده لله و هی احسن صوره خلقها الله من اداها بکمالها و تمامها فقد ادی واجب حقها و من تهاون فیها ضرب بها وجهه ؛

هماناناماز بهترین شیوه بندگی خداست و آن زیباترین شکلی است که خداوند آن را آفریده ، پس کسی که به طور کامل و تمام آن را به جا آورد حق واجب آن را ادا کرده و کسی که در انجام آن کوتاهی کند خدا آن را به صورتش می زند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

۸۴ – وصف نماز معراج

عن العلل باسناده عن اباعبدالله – علیه السلام – فی حدیث طویل یصف صلوه المعراج : قال انزل الله العزیز الجبار علیه محملا من نور فیه اربعون نوعا من انواع النور کانت محدقه حول العرش عرشه تبارك و تعالی تغشی ابصار الناظرین . اما واحد منها فاصفر ؛ فمن اجل ذلك اصفرت الصفره ، و واحد منها احمر ؛ فمن اجل ذلك احمرت الحمره . الی ان قال : فجلس فیه ثم

عرج به الی السـماء الدنیا فنفرت الملائکه الی اطراف السماء ثم خرت سجدا فقالت : سبوح قدوس ربنا و رب الملائکه و الروح ، ما اشـبه هذا النور بنور ربنا!فقال جبرئیل : الله اکبر ، الله اکبر . فسـکت الملائکه و فتحت السماء و اجتمعت الملائکه ؛ ثم جائت و سـلمت علی النبی – صـلی الله علیه وآله – افواجا ، ثم قالت : یا محمـد کیف اخوک ؟ قال : بخیر . قالت فان ادرکته فاقراه منا السلامساءله فقال النبی – صلی الله علیه وآله – : اتعرفونه ؟

فقالوا : کیف لم نعرفه و قد اخذ الله - عزوجل - میثاقک و میثاقه منا . . . . ؛

از کتاب علل الشرایع نقل شده است به سندی که آورده از امام صادق (ع) در حدیثی بلند که در آن نماز معراج را وصف می فرماید ؛ روایت کرده که فرمود : خداوند عزیز جبار بر پیامبر ، محملی از نور فرو فرستاد که چهل نوع از انواع نور در آن بود که گرداگرد عرش خداوند تبارک و تعالی را احاطه کرده بودند آن سان که دیدگان بینندگان را خیره می ساختند . یکی از آن نورها نور زرد بود ، و به این جهت زردی ، زرد شد ؛ و یکی ازنورها سرخ بود ، به این سبب سرخی ، سرخ شد . تا اینکه فرمود : پس پیامبر (ص) در آن بنشست و سپس به آسمان دنیا عروج کرد ؛ پس ملائکه به اطراف آسمان گریختند و سپس به سجده افتادند و گفتند : (منزه و مقدس است پروردگار ما و پروردگار ملائکه و روح ؛ این نور چه قدر به نور پروردگار ما شبیه است !پس جبرئیل گفت : (الله اکبر) پس ملائکه ساکت شدند و آسمان گشوده شد و ملائکه مجتمع گشته ؛ سپس آمدند و گروه گروه بر پیامبر (ص) سلام کردند و سپس گفتند : (ای محمد! برادرت چگونه است ؟) فرمود : (خوب است) . گفتند : (چون او را دیدی از جانب ما سلامش برسان) پس پیامبر (ص) فرمود : آیا او را می شناسید ؟ گفتند :

(چگونه نشناسیمش در حالی که خداوند عزوجل برای تو و او از ما پیمان گرفته است .)

(بحارالانوار ، ج ۱۸ ، ص ۳۵۴)

۸۵ – جایگاه والای نماز

قال علی – علیه السلام – :

ما اهمنی ذنب امهلت بعده حتی اصلی رکعتین ، و اسال الله العافیه ؛

از آن گناه پروایی ندارم که پس از آن فرصت یابم دو رکعت نمازگزارم و از خدا عافیت وسلامتی بطلبم .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۳۰)

۸۶ – مثل نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

الصلاه عمود الدین ، مثلها کمثل عمود الفسطاط اذا ثبت العمود ثبتت الاوتاد الاطناب و اذا مال العمود و انکسر لم یثبت وتد و لاطنب ؛

نماز ستون دین است ، مثل نماز همانند عمود و ستون خیمه است که هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده آن ثابت است . هنگامی که ستون آن کج و شکسته شود هیچ کدام از آنها استوار نمی ماند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۱۸ . میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۹)

۸۷ – نماز ، عامل غبطه مردگان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من لیله الا و ملک الموت ینادی یا اهل القبور لمن تغبطون الیوم . . . . فیقول الموتی : انما نغبط المؤ منین فی مساجدهم لانهم یصلون و لا نصلی . . . ؛

هر شب فرشته مرگ ندا می کند : ای اهل قبور!نسبت به چه کسی غبطه می خورید ؟ . . مردگان در جواب گویند : ما به مؤ منانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم .

(ارشاد القلوب ، ص ۶۵)

۸۸ – نماز نگهبان الهی

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الصلوه حجره الله فی الارض ؛

همانا نماز نگهبان الهی در زمین است .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹)

۸۹ – زن و نماز

قال علی – علیه السلام – :

معاشر الناس ، ان النساءنواقص الایمان . . . فاما نقصان ایمانهن فقعود هن عن الصلوه و الصیام ؛

ای مردم زنان نسبت به مردان ایمان کمتری دارند ، و دلیل بر کمتر بودن ایمان آنها این است که در ایام عادت از نماز و روزه باز نشسته می شوند .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۷۹)

۹۰ – محبوبترین اعمال

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان احب الاعمال الی الله – عز و جل – الصلاه و البر و الجهاد ؛

همانا محبوبترین اعمال در نزد خداوند : نماز ، نیکی کردن و جهاد در راه خداست .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۷)

۹۱ – نماز در خفا

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

صلاه الرجل تطوعا حیث لایراه الناس تعدل صلاته علی اعین الناس خمسا و عشرین ؛

نماز مرد که به دلخواه درجایی که مردم او را نبینند به جاآورد ، برابر بیست و پنج نماز است که در برابر چشم مردم انجام دهد .

(نهج الفصاحه ، م ۱۸۴۸ ، ص ۳۹۱)

۹۲ – عامل علو درجه

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

بالصلاه يبلغ العبد الى الدرجه العلياء لان الصلاه تسبيح و تهليل و تحميد و تكبير و تمجيد و تقديس و قول و دعوه ؛

به وسيله نماز بنده به درجه عالی و مقام والا می رسد ، زيرا نماز تسبيح و تهليل و تحميد و تكبير و تمجيد و تقديس الهی است ، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۲ . جامع احاديث الشيعه ، ج ۴ ، ص ۲۲)

۹۳ – خواب با علم

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

نوم على علم خير من صلاه على جهل ؛

خواب با علم بهتر از نماز با جهل است .

(نهج الفصاحه ، م ۳۱۴۰ ، ص ۶۳۳)

۹۴ – اجر نماز ، پس از مرگ

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

الصلاه انس فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنكر و نكير ؛

نماز مونس (نمازگزار) در قبر ، فراش نيكو در زيرش ، و پاسخ نمازگزار برای نكير و منكر می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

۹۵ – زاد و توشه مؤ من

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

الصلاه زاد للمؤ من من الدنيا الى الاخره ؛

نماز زاد و توشه مؤ من در دنیا برای آخرت می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

۹۶ – عوامل رستگاری

قال الصادق – علیه السلام – :

المنجیات : اطعام الطعام و افشاء السلام و الصلاه باللیل و الناس نیام ؛

عوامل رستگاری : اطعام کردن ، آشکار سلام کردن ، نماز شب خواندن در حالی که مردم آرمیده اند .

(محاسن برقی ، ص ۳۸۷)

۹۷ – موجب اجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه اجابه للدعاء و قبول للاعمال ؛

نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱)

۹۸ – سلاح مؤ من

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه سلاح علی الکافر ؛

نماز سلاح مؤ من علیه کافر است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۵۶ و ۲۳۱)

فصل دوم : اسرار و آثار نماز

آیات

۱ – نماز بازدارنده از فحشاء و منکرات

واقم الصلوه ان الصلوه تنهی عن الفحشاء و المنکر و لذکر الله اکبر :

نماز را برپا دار ، زیرا نماز انسان را از کارهای زشت و ناپسند باز می دارد و یاد خدا بسیار بزرگتر است .

(سوره عنکبوت ، آیه ۴۵)

۲ – یاد خدا مایه آرامش دلها

الا بذکر الله تطمئن القلوب ؛

آگاه باشید تنها با یاد خدا دلها آرامش می یابد .

(سوره رعد ، آیه ۲۸)

۳ – نماز سبب رستگاری

قد افلح من تزکی ، و ذکر اسم ربه فصلی :

مسلما رستگار می شود کسی که خود را تزکیه کند ، و نام پروردگارش را به یاد آورد و نماز بخواند .

(سوره اعلی ، آیات ۱۴ و ۱۵)

۴ – نماز و یاد خدا

و اقم الصلوه لذکری :

نماز را برای یاد من به پا دارید .

(سوره طه ، آیه ۱۴)

۵ – اهداف شیطان از بازداشتن نماز

انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوه و البغضاء فی الخمر و المیسرو یصدکم عن ذکر الله و عن الصلوه فهل انتم منتهون :

شیطان می خواهد در میان شما به وسیله شراب و قمار عداوت ایجاد کند و شما را از ذکر خدا و از نماز بازدارد ، آیا (با این همه زیان و فساد و با این نهی اکید) خودداری خواهید کرد ؟

(سوره مائده ، آیه ۹۱)

۶ – نماز یکی از علایم ایمان

انمـا المـؤ منـون الـذین اذا ذکر الله و جلت قلـوبهم و اذا تلیت علیهم ایـاته زادتهم ایمانـا و علی ربهم یتوکلـون ، الـذین یقیمون الصلوه و مما رزقناهم ینفقون ، اولئک هم المؤ منون حقا لهم درجات عند ربهم و مغفره و رزق کریـم :

مؤ منان کسانی هستند که هرگاه خدا نزد آنها یاد شود دلهای آنها می ترسد و هرگاه آیات خدا بر آنها تلاوت شود ، ایمانشان بیشتر می گردد و بر پروردگـار خود توکـل می کننـد ، آنـان که نمـاز را به پا می دارنـد و از آن چه به آنها داده ایم انفاق می کنند و مؤ منان حقیقی آنها هسـتند ، برای آنان درجات (فوق العاده ای) نزد پروردگارشان است و برای آنها آمرزش و روزی بی نقص و عیب است .

(سوره انفال ، آیات ۲ – ۴)

۷ – نماز ، وسیله محو گناهان

واقم الصلوه طرفی النهار و زلفا من اللیل ان الحسنات یذهبن السیئات ذلک ذکری للذاکرین :

نمـاز بگـذار در آغاز و انجام روز و ساعاتی از شب ، زیرا نیکیها ، بـدیها را از میان می برنـد ، این تـذکری است برای آنها که اهل تذکرند .

(سوره هود ، آیه ۱۱۴)

۸ – نماز ، یکی از صفات تواضع کنندگان

الذین اذا ذکر الله و جلت قلوبهم و الصابرین علی ما اصابهم و المقیمی الصلوه و مما رزقناهم ینفقون :

همانها که وقتی نام خدا برده می شود دلهایشان مملو از خوف پروردگار می گردد ، و آنها که در برابر مصائبی که به آنان می رسد شکیبا و استوارند ، و آنها که نماز برپا می دارند و از آن چه روزیشان دادیم انفاق می کنند .

(سوره حج ، آیه ۳۵)

۹ – رکوع و سجود یاران پیامبر (ص)

محمـد رسول الله و الـذین معه اشـداء علی الکفـار رحمـاء بینهم تریهم رکعـا سـجدا یبتغون فضـلا من الله و رضوانا سـیماهم فی وجوههم من اثر السجود . . . . :

محمد فرسـتاده خدا است و کسانی که با او هسـتند در برابر کفار سرسخت و شدید ، و در میان خود مهربانند ، آنها را در حال رکوع و سجود می بینی ، آنها همواره فضل خدا و رضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است .

(سوره فتح ، آیه ۲۹)

۱۰ – نماز ، کارخانه انسان سازی

ان الانسان خلق هلوعا ، اذا مسه الشر جروعا ، و اذا مسه الخیر منوعا ، الا المصلین :

انسان حریص و کم طاقت آفریده شد ، هنگامی که بدی به او رسد بی تابی می کند و هنگامی که خوبی به او رسد مانع دیگران می شود ، مگر نمازگزاران .

(سوره معارج ، آیات ۱۹ – ۲۲)

۱۱ – نماز و عمل صالح

ان الذین امنوا و عملوا الصالحات و اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه لهم اجرهم عند ربهم و لاخوف علیهم و لاهم یحزنون :

آنان که اهل ایمان و عمل شایسته هستند و نماز را برپا داشته و زکات می پردازند ، نزد خداوند دارای اجر و بر آنان ترس و غصه ای نخواهد بود .

(سوره بقره ، آیه ۲۷۷)

۱۲ – عبادت ، عامل نجات یونس

فلولا انه کان من المسبحین ، للبث فی بطنه الی یوم یبعثون :

اگر یونس اهل تسبیح نبود ، هر آینه تا قیامت در شکم ماهی مانده بود .

(سوره صافات ، آیات ۱۴۳ و ۱۴۴)

احادیث

۱۳ – نماز وسیله تقرب به خدا

قال علی – علیه السلام – :

الصلوه قربان کل تقی ؛

نماز خواندن وسیله نزدیکی به خدا است برای هر شخص پرهیزکار .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷ . بحارالانوار ، ج ۱۰ ، ص ۹۹ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۵۶ ، ح ۱۶)

۱۴ – نماز ، شست و شو در چشمه زلال

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

مثل الصلوات الخمس کمثل نهر جار عذب علی باب احدکم یغتسل فیه کل یوم خمس مرات فما یبقی ذلک من الدنس ؛

نمازهای پنج گانه به نهر جاری گوارایی می مانند که بر در خانه هایتان روان است و هر روز پنج بار خود را در زلال آن شست و شو می دهید ، دیگر هیچ پلیدی باقی نمی ماند .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۱ ، حدیث ۱۸۹۳۱)

۱۵ – نماز وسیله نجات

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

خمس صلوات ، من حافظ علیهن کانت له نورا و برهانا و نجاه یوم القیامه ؛

کسی که بر نمازهای پنج گانه محافظت و مراقبت نماید ، این نمازها برای او در قیامت نور و وسیله نجات خواهد بود .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۶۲)

۱۶ – نگاه شیطان بر نمازگزار

قال علی – علیه السلام – :

اذا قام الرجل الی الصلاه اقبل الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله التی تغشاه ؛

هنگامی که کسی به نماز بر می خیزد ، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند ، زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷)

۱۷ – برکات نماز

قال علی – علیه السلام – :

ان الانسان اذا کان فی الصلاه ، فان جسده و ثيابه و کل شی ءحوله يسبح ؛

هنگامی که انسان در حال نماز است ، اندام و جامه او و هر چه پيرامون اوست ، خدا را تسبيح می گويند .

(ميزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۷ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۳ . علل الشرايع ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

۱۸ – سياه شدن چهره شيطان

قال رسول الله – صلی الله عليه وآله – :

الصلوه تسود وجه الشيطان ؛

نماز چهره شيطان را سياه می کند .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۹۶)

۱۹ – نماز ، دژ محکم در مقابل شيطان

قال علی – عليه السلام – :

الصلوه حصن من سطوات الشيطان ؛

نماز قلعه و دژ محکمی است که نمازگزار را از حملات شيطان نگاه می دارد .

(غررالحکم ، ص ۵۶ ، ميزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷)

۲۰ – بهره مندی اموات از نماز

قال الصادق – عليه السلام – :

ان الصلوه و الصوم و الصدقه و الحج و العمره و کل عمل صالح ينفع الميت حتی ان الميت ليکون فی ضيق فيوسع عليه و يقال : هذا بعمل ابنک فلان او بعمل اخيک فلان اخوه فی الدين ؛

نماز ، روزه ، صدقه ، حج ، عمره ، و نيز هر عمل صالحی برای ميت سود دارد ، حتی اگر ميت در تنگنا هم باشد ، به واسطه اين اعمال ، گشايشی برای او به عمل می آيد و به وی می گويند : اين گشايش به خاطر عملی است که پسر تو فلانی يا برادر دينی تو فلانی به جا آورده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۱۲)

۲۱- هفت خصلت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه من شرایع الدین و فیها مرضاه الرب - عز و جل - و هی منهاج الانبیاء و للمصلی حب الملئکه و هدی و ایمان و نور المعرفه و برکه فی الرزق و راحه للبدن و کراهه للشیطان و سلاح علی الکافر و اجابه للدعاء و قبول للاعمال و زاد للمؤ من من الدنیا الی الاخره و شفیع بینه و بین ملک الموت و انیس فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنکر و نکیر و تکون صلاه العبد عند المحشر تاجا علی راسه و نورا علی وجهه و لباسا علی بدنه و سترا بینه و بین النار و حجه بینه و بین الرب - عز و جل - و نجاه لبدنه من النار و جوازا علی الصراط و مفتاحا للجنه و مهورا للحور العین

و ثمنا للجنه بالصلوه يبلغ العبد الى الدرجه العليان لان الصلاه تسبيح و تهليل و تكبير و تمجيد و تقديس و قول و دعوه ؛

۱ - نماز از سنتهای دین و مایه خشنودی پروردگار و راه روشن پیامبران است .

۲ - نمازگزار از محبت فرشتگان و هدایت و ایمان و نور شناخت و روزی با برکت و راحتی بدن برخوردار است .

۳ - نماز مایه ناخشنودی شیطان و سلاحی بر زیان کافر و باعث استجابت دعا و پذیرش اعمال و توشه مؤ من از دنیا به سوی آخرت است .

۴ - نماز شفاعت کننده ای میان نمازگزار و فرشته مرگ و همدمی در قبر وی و بستری زیر پهلوی او و پاسخی برای نکیر و منکر است .

۵ - نماز آدمی را به هنگام محشر ، ناجی بر سر او و نوری بر سیما و پوشش بر بدنش و حجابی میان او و آتش و حجتی میان وی و پروردگارش می باشد ، باعث رهایی بدن او از آتش است .

۶ - نماز وسیله عبور از صراط و کلید بهشت و مهریه حوریان و بهای بهشت است .

۷ - آدمی به وسیله نماز به بالاترین درجه می رسد ، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تکبیر و تمجید و تقدیس و دعا و سخن است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ - الحکم الزاهره ، ص ۲۷۶)

۲۲ - سازندگی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاصلوه لمن لم یطع الصلوه ، و طاعه الصلوه ان تنهی عن الفحشاء و المنکر ؛

کسی

که مطیع نماز نباشد ، نمازش کامل نیست و اطاعت از نماز همان دوری از فحشاء و منکر است . (نمازی نیست برای کسی که اطاعت و پیروی از نماز نکند . سپس پیامبر (ص) می افزاید : طاعت و پیروی از نماز به این است که نماز او را از فحشاء و منکرات و زشتیها باز دارد .)

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸)

۲۳ - کمک ملائکه به نمازگزار هنگام مرگ

قال الصادق - علیه السلام - :

ان ملک الموت یدفع الشیطان عن المحافظ علی الصلوه و یلقنه شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله فی تلک الحاله العظیمه ؛

همانا (ملک الموت) شیطان را در دم مرگ از کسی که حافظ نماز است ، دور می کند و شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت رسول خدا (ص) را در هنگام هولناک مرگ به او تلقین می کند (توفیق شهادتین پیدا می کند) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۹)

۲۴ - گناه زدایی نماز

قال علی - علیه السلام - :

و انهالتحت الذنوب حت الورق ؛

نماز گناهان را مانند ریزش برگ درختان فرو می ریزد .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۲۵- پاداش نماز

عن رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قال الله تعالی : افترضت علی امتک خمس صلوات و عهدت عندی عهدا انه من حافظ علیهن لوقتهن ادخلته الجنه و من لم یحافظ علیهن فلا عهد له عندی ؛

خداوند متعال فرمود : نمازهای پنج گانه را بر امت تو واجب کردم و با خود پیمان بستم که هر کس مراقب آن نمازها و وقت آنها باشد ، او را به بهشت داخل نمایم ، و کسی که مراقب آنها نباشد من تعهدی نسبت به او ندارمساءله

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۹ ، حدیث ۱۸۸۷۲)

۲۶ - نزدیکی به وسیله نماز

قال الکاظم - علیه السلام - :

یا ابت ان الذی کنت اصلی له اقرب الی منهم یقول الله - عز و جل - : (و نحن اقرب الیه من حبل الورید) ؛

(امام کاظم (ع) در پاسخ فرمود :) ای پدر! آن خدایی که من برای او نماز می خوانم از مردم به من نزدیکتر است ، خداوند می فرماید : (و ما از رگ گردن به انسان نزدیکتریم .)

(بحارالانوار ، ج ۱۰ ، ص ۲۰۴ . مناقب آل ابی طالب ، ج ۴ ، ص ۳۱۱)

۲۷ - حق نماز

قال زین العابدین - علیه السلام - :

و حق الصلاه ان تعلم انهاوفاده الی الله - عز و جل - و انت فیها قائما بین یدی الله - عز و جل - فاذا علمت ذلک قمت مقام العبد الذلیل الحقیر الراغب الراهب الراجی الخائف المسکین المتضرع المعظم لمن کان بین یدیه بالسکون والوقار و تقبل علیها بقلبک و تقیمها بحدودها و حقوقها ؛

و حق نماز این است که بدانی ، آن هجرتی است به سوی خدای عز و جل و تو در حال نماز ، در مقابل خداوند گرانقدر و شکوهمند ایستاده ای . هنگامی که این را دانستی ، در جایگاه بنده خوار کوچک مشتاق نگران امیدوار ترسان بیچاره ای قرار می گیری که آن را که در برابرش ایستاده ای ، بزرگ و با آرامش و هیبت دانسته ، عظمت او را پاس می داری و با قلبت به نماز روی آورده و با تمام حد و مرزها و حقوق لازم برپا می داری .

(میزان الحکمه ، ج ۵

، ص ۳۹۶ . بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۴)

۲۸ - راهیابی به درگاه خداوند

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا اباذر! مادمت فی الصلاه فانک تقرع باب الملک الجبار و من یکثر قرع باب الملک فانه یفتح له ؛

ای ابوذر!تا هنگامی که در نماز هستی درب خانه ملک جبار را می کوبی ، و هر کس درب خانه ملک را بسیار بکوبد ، به رویش باز می شود .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۷)

۲۹ - نماز ، عامل شکست شیطان

عن الامام المهدی - علیه السلام - :

ما ارغم انف الشیطان بشی ء مثل الصلاه فصلها و ارغم انف الشیطان ؛

هیچ چیز مثل نماز بینی شیطان را به خاک نمی مالد و او را خوار نمی کند ، پس نماز بخوان و بینی شیطان را به خاک بمال .

(بحارالانوار ، ج ۵۳ ، ص ۱۸۴)

۳۰ - نماز رحمت الهی

قال علی - علیه السلام - :

لو یعلم المصلی ما یغشاء من الرحمه لما رفع راءسه من السجود ؛

اگر نمازگزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فرا گرفته است ، سرش را از سجده بر نمی دارد .

(غررالحکم ، ص ۲۶۱)

۳۱ - نماز ، عامل دوری شیطان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لایزال الشیطان یرعب من بنی ادم ما حافظ علی الصلوات الخمس فاذا ضیعهن تجرء علیه و اوقعه فی العظائم ؛

شیطـان پیوسـته از فرزنـدان آدم در وحشت و هراس است تا آن گاه که نمازهایش را به دقت و با شـرایط و آداب می خوانـد . پس اگر نماز را ضایع نموده (و در وقت مقرر آن به جا نیاورد) ، شیطان بر او چیره می شود و او را در گناهان کبیره می اندازد و وی را گرفتار می کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

۳۲ - نماز و باران رحمت

قال علی - علیه السلام - :

الصلوه تنزل الرحمه ؛

نماز رحمت الهی را نازل می کند .

(غررالحکم ، ص ۵۲، میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۷)

۳۳ - اعمال ، تابع نماز

قال علی - علیه السلام - :

و اعلم ان کل شی ء من عملک تبع لصلاتک ؛

بدان که تمام اعمالت تابع نمازت خواهند بود .

۳۴ - بی بهره از نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر لم تزده من الله الا بعدا ؛

هرکس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد ، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸ . شهاب الاخبار ، ص ۲۱۵)

۳۵ - کبرزدایی نماز

قالت فاطمه الزهراء - علیهاالسلام - :

(جعل الله) الصلاه تنزیها لکم عن الکبر ؛

خداوند نماز را جهت دوری شما از کبر و خودپسندی مقرر فرمود .

(اعیان الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۱۶)

۳۶ – فلسفه و راز نماز

قال الرضا – علیه السلام – :

عله الصلاه انهااقرار بالربوبیه الله – عزوجل – و خلع الانداد و قیام بین یدی الجبار جل جلاله بالذل و المسکنه و الخضوع و الاعتراف ، و الطلب للاقاله من سالف الذنوب ، و وضع الوجه علی الارض کل یوم خمس مرات اعظاما لله – عز و جل – و ان یکون ذاکرا غیر ناس و لا بطر ، ویکون خاشعا متذللا راغبا طالبا للزیاده فی الدین و الدنیا ، مع ما فیه من الانزجار و المداومه علی ذکر الله – عز و جل – باللیل و النهار لئلا ینسی العبد سیده و مدبره و خالقه فیبطر و یطغی و یکون فی ذکره لربه و قیامه بین یدیه زاجرا له من المعاصی مانعا من انواع الفساد ؛

۱ – نماز اقرار به ربوبیت خدا و نفی هرگونه شریک برای او و ایستادن با کمال خضوع و کوچکی و بیچارگی در پیشگاه خداست .

۲ – ایستادنی که با اعتراف به گناه و درخواست آمرزش گناهان پیشین و نهادن صورت بر زمین ، پنج نوبت در شبانه روز به احترام عظمت خدا ، مقرون می باشد .

۳ – موجب یاد خدا و دوری از غفلت و سرکشی ، و باعث خشوع ، فروتنی و اشتیاق ، و خواهان طلب افزایش معنوی و مادی است .

۴ – نماز انسان را به

مـداومت بر ذکر خـدا در شب و روز بر می انگیزانـد تا بنـده ، مولا و آقا و مدبر و آفریدگار خویش را فراموش نکند ، چرا که فراموشکاری موجب طغیان و سرکشی خواهد شد .

۵ - انسـان در حـال نمـاز ، در پیشـگاه خـدا و در یـاد خـدا است و همین حالت او را از گناهان باز می دارد و از انواع تباهیها ، جلوگیری می نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۶۱ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۶ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴)

۳۷ - نماز ، خانه اخلاص

قال الباقر - علیه السلام - :

الصلاه بیت الاخلاص ؛

نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵ . بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳)

۳۸ - نجوای نمازگزار

حدیث قدسی :

یقول الله تعالی : المصلی یناجینی ؛

نمازگزار (هنگام خواندن نماز با من) نجوا می کند .

(کلمه الله ، ص ۲۵۵)

۳۹ - نماز و شست و شوی گناهان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو کان علی باب دار احدکم نهر و اغتسل فی کل یوم منه خمس مرات اکان یبقی فی جسده من الدرن شی ء ؟ قلت : لا . قال : فان مثل الصلاه کمثل النهر الجاری کلما صلی صلاه کفرت ما بینهما من الذنوب ؛

- اگر باشد در کنار خانه شـما نهری و در آن هر روز پنج نوبت خود را شـست و شو دهید ، آیا در بدن شما چیزی از آلودگی می ماند ؟

- هرگز!(انسان از آلودگی پاك می شود) .

- نماز نیز مثل نهر جاری و روانی است که هرگاه برپا می شود گناهان را می شوید و از بین می برد .

(وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۷)

۴۰ - نماز ، وسیله شفا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قم فصل فان فی الصلوه شفاء ؛

برخیز نماز به جا آور! پس همانا در نماز شفا است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۸)

۴۱ - کفاره گناه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه کفاره الخطایا ثم قراء : (ان الحسنات یذهبن السیئات) ؛

نماز کفاره گناهان می باشد . سپس آن حضرت این آیه را خواند که : (حسنات سیئات را از بین می برد) .

(تفسیر ابوالفتوح رازی ، ج ۱ ، ص ۲۴۸)

۴۲ - ثمره نماز سالخوردگان

قال علی - علیه السلام - :

ان الله - عز و جل - لیهم بعذاب اهل الارض جمیعا حتی لایحاشی منهم احدا اذا عملوا بالمعاصی واجترحوا السیئات ، فاذا نظر الی الشیب ناقلی اقدامهم الی الصلاه و الولدان یتعلمون القرآن رحمهم فاخر ذلك عنهم ؛

اهل زمین چون به عصیان و تبهکاران مبتلا شوند ، خدای عز و جل اراده کند که همه آن ها را بدون استثناء عذاب کند ، اما هنگامی که به سالخوردگان نظر کند که به سوی نماز گام بر می دارند و کودکان که مشغول یادگیری قرآنند ، عفو رحمت خود را به آنان نثار کند و عذاب آنها را تاءخیر اندازد .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۶)

۴۳ – آثار نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا قام العبد المؤ من فی صلاته نظر الله – عز و جل – الیه او قال اقبل الله علیه حتی ینصرف و اظلته الرحمه من فوق راءسه الی افق السماء و الملئکه تحفه من حوله الی افق السماء و کل الله به ملکا قائما علی راءسه یقول له ایها المصلی لو تعلم من ینظر الیک و من تناجی ما التفت و لازلت من موضعک ابدا ؛

هرگاه بنده مؤ من به نماز برخیزد ، خداوند به او نظر می کند (یا فرمود) خداوند به او روی می کند تا از نماز فارغ شود و رحمت از بالای سرش تا افق آسمان بر او سایه می افکند و فرشتگان اطراف او را تا آسمان می پوشانند و خداوند فرشته ای را بر سر او موکل می کند که به او می

گوید ای نمازگزار! اگر بدانی چه کسی به تو نظر می کند و با چه کسی مناجات می کنی ، به چیز دیگری توجه نخواهی کرد و هرگز از جایگاه خود کنار نخواهی رفت .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

۴۴ – محو گناهان

قال علی – علیه السلام – :

الصلوات الخمس کفاره لما بینهن ما اجتنب من الکبائر و هی التی قول الله – عز و جل – : (ان الحسنات یذهبن السیئات) ؛

نمازهای پنج گانه کفاره گناهانی است که میان آنها انجام گرفته است ؛ به شرط آن که از گناهان کبیره اجتناب شده باشد و همین است گفتار خداوند بزرگ : (نیکیها ، بدیها را از بین می برد) .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۷)

۴۵ – مثل نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

فان مثل الصلاه کمثل النهر الجاری ، کلما صلی صلاه کفرت ما بینهما من الذنوب ؛

همانا مثل نماز همچون مثل نهر جاری است ، هرگاه آدمی نماز بگذارد گناهانی راکه میان دو نماز او سرزده است می پوشاند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷)

۴۶ – نماز وسیله تقرب

قال علی – علیه السلام – :

تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الرکوع و الخضوع لعظمته و الخشوع ؛

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی .

(غررالحکم ، ص ۳۵۶)

۴۷ – گرامی ترین چیز

قال علی - علیه السلام - :

عباد الله !ان افضل ما توسل به المتوسلون الی الله جل ذکره ، الایمان بالله و برسله و ما جائت به من عند الله ، و اقام الصلاه فانها المله ؛

ای بندگان خدا! به راستی گرامی ترین چیزی که بندگان صالح به وسیله او به خداوند تقرب می جویند ، ایمان به خدا و پیامبران ، و آن چه که از جانب خداوند آورده اندو اقامه نماز می باشد ، زیرا که نماز ملت است .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۲۹۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

۴۸ - تاءثیر دو رکعت نماز مقبول

قال الصادق - علیه السلام - :

من قبل الله منه صلاه واحده لم یعذبه ؛

اگر خداوند از کسی دو رکعت نمازش را قبول کند ، او را عذاب نمی کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۲)

۴۹ - وسیله راندن شیطان

قال علی - علیه السلام - :

الصلوه حصن الرحمن و مدحره الشیطان ؛

نماز قلعه خدای بسیار مهربان ، و وسیله ای برای دور کردن شیطان است .

(غررالحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۶ ، چاپ دانشگاه)

۵۰ - تاءثیر منقطع از جمیع خلایق

عن العسکری - علیه السلام - :

فاذا توجه العبد الی مصلاه لیصلی ، قال الله - عزو جل - لملائکته یا ملائکتی الا ترون هذا عبدی کیف قد انقطع عن جمیع الخلائق الی ، و امل رحمتی و جودی و راءفتی اشهدکم انی اخصه برحمتی و کرامتی ؛

زمانی که بنده جانب مصلایش برای نماز می ایستد ، خداوند به ملائکه اش خطاب می کند : ای ملائکه من !آیا نمی بینید

بنـده من چگـونه از جمیـع خلـق منقطع شـده و به طرف من آمـده ، در حـالی که امیـدوار به رحمت وجود و راءفت من است . شاهد می گیرم شما را ، به درستی که رحمت و کرامت خود را مخصوص او گردانم .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲)

۵۱ – نورانیت منزل

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

نوروا منازلکم بالصلاه و قرائه القرآن ؛

به خانه هایتان با خواندن نماز ، و قرائت قران ، نورانیت ببخشید .

(کنزالعمال ، ج ۱۵ ، ص ۳۹۲ ، حدیث ۴۱۵۱۸)

۵۲ – نماز وسیله خاموشی آتشها

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من صـلاه یحضـر وقتها الا نادی ملک بین یدی الناس : ایها الناس ! قوموا الی نیرانکم التی اوقدتموها علی ظهورکم فاطفئوها بصلاتکم ؛

هیـچ نمازی نیست مگر اینکه چون وقت آن فرا می رسـد فرشـته ای در پیش روی مردمان نـدا می کند : ای مردم ! برخیزید به سوی آتشی که بر پشت خودافروخته اید ، تا آن را با نماز خویش خاموش کنید .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۹)

۵۳ – مونس نمازگزار در قبر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الصلاه تاتی الی المیت فی قبره بصوره شخص انور اللون یونسه فی قبره و یدفع عنه اهوال البرزخ ؛

نماز به صورت انسانی سفید چهره وارد قبر میت شده و با او انس می گیرد و وحشتهای برزخ را از او برطرف می کند .

(لالی الاخبار ، ج ۴ ، ص ۱ . الحکم الزهراء ، ص ۲۸۳)

۵۴ – نماز وسیله پاکسازی از کبر

قال علی – علیه السلام – :

فرض الله الایمان تطهیرا من الشرک و الصلوه تنزیها عن الکبر ؛

خداوند ، ایمان را برای پاکسازی انسانها از شرك واجب کرده است ، و نماز را برای پاکسازی از کبر .

(نهج البلاغه ، کلمات قصار ۲۵۲)

۵۵ – تاءثیر انتظار نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من اقام فی مسجد بعد صلوته انتظارا للصلوه فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه ؛

کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد ، در حالیکه انتظار نماز بعدی را می کشد ، پس او مهمان خدا است ، و بر خداست که مهمانش را اکرام کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۵۶ – انوار الهی

قال الباقر – علیه السلام – :

المرء المسلم باذن الله – عز و جل – مادام فی الصلوه لم یزل الله – عز و جل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته ؛

فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۵۷ – ریزش خطاها

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان العبد المسلم اذا قام الی الصلاه تحانت عنه خطایاه کما تحانت ورق هذه الشجره ؛

همانا که بنده مسلمانی وقتی که برای نماز می ایستد ، ساقط می شود از او خطایای او ، چنان که ساقط می شوند برگهای این درخت .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۸)

۵۸ – دوری جسم نمازگزار از آتش

قال الباقر – علیه السلام – :

فما من مؤ من یوافق تلک الساعه ان یکون ساجدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار ؛

هیچ مؤ منی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد ، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷)

۵۹ – شهادت زمین در قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من رجل یجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض الا شهدت له بها یوم القیامه ؛

هر انسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد ، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۴ . مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵)

۶۰ – نماز بی تاءثیر

فیما اوحی الله الی داود – علیه السلام – :

و کم رکعه طویله فیها بکاء بخشیه قد صلاها صاحبها لاتساوی عندی فتیلا حین نظرت فی قلبه فوجدته ان سلم من الصلاه و برزت له امراه و عرصت علیه نفسها اجابها و ان عامله مؤ من خانه ؛

خداوند تبارک و تعالی به حضرت داود وحی نمود : چه بسا نمازگزار که رکعتی طولانی با گریه طولانی از خوف پروردگار می خواند که در نزد من به فتیلی ارزش ندارد ؛ چون هنگامی که نظر درقلب او کردم ، دیدم که اگر نمازش را سلام دهد و زنی بر او عرضه شود ، فورا او را اجابت می نماید و یا اگر مؤ منی با او معامله ای کند به او خیانت می کند .

(بحارالانوار ، ج ۱۴ ، ص ۴۳ . عده الداعی ، ص ۲۳۰)

۶۱ – تاثیر سجده طولانی

قال الصادق – علیه السلام – :

ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادی ابلیس ؛

وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد ، شیطان فریاد می زند .

(اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴)

۶۲ – نماز ، وسیله تقرب بنده

قال الرضا – علیه السلام – :

(الصلوه) طلب الوصال الی الله من العبد ؛

(نماز) مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴)

۶۳– رفع بلا به وسیله نمازگزار

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الله یدفع بمن یصلی من شیعتنا عمن لایصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوه لهلکوا ؛

همانا خداوند به وسیله شیعیانی که نماز به جا می آورند ، از شیعیان بی نماز (بلا) را دفع می کند ، ولی اگر همه تارک نماز بودند ، هر آینه همه هلاک می شدند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۶۴ – نماز کفاره گناهان

راءی النبی – صلی الله علیه وآله – رجلا یقول : اللهم اغفرلی و لا اراک تفعل فقال له – صلی الله علیه وآله – : لم یسوء ظنک قال : لانی اذنبت فی الجاهلیه و الاسلام فقال – صلی الله علیه وآله – : اما ما اذنبت فی الجاهلیه فقد محاه الایمان و فقلت فی الاسلام ، الصلوه الی الصلوه کفاره لما بینهما ؛

رسول خدا (ص) مردی را دید که چنین می گوید : خدایا مرا بیامرز و نمی بینم تو را که مرا بیامرزی ، رسول گرامی به او فرمودند : به خدا سوء ظن نداشته باش ، آن مرد گفت : من در جاهلیت (قبل از اسلام) و بعد از اسلام گناه کردم ، حضرت فرمودند : اما گناهانی که در جاهلیت کردی ، ایمان و اسلام ، آنها را محو کرده است و گناهی که در اسلام مرتکب شده ای

، کفاره گناهان بین دو نماز از این نماز تا نماز بعدی است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۱۶)

۶۵ - شست و شوی بدن از آلودگی

قال علی - علیه السلام - :

و شبهها رسول الله - صلی الله علیه وآله - بالحمه تکون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم و اللیله خمس مرات فما عسی ان یبقی علیه من الدرن ؛

پیامبر خدا (ص) نماز را به چشمه آب گرم که بر در خانه شخص باشد و روزی پنج نوبت خود را در آن شست و شو دهد ، تشبیه کرد و فرمود : آیا با چنین شست و شوها چیزی از آلودگی بر بدن باقی می

ماند .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۶۶ - نجات از عذاب

قال الصادق - علیه السلام - :

یوتی بشیخ یوم القیامه فیدفع الیه کتابه ظاهره مما یلی الناس و لایری الا مساویا فیطول ذلک علیه ، فیقول : یا رب اءتاءمرنی الی النار ؟ فیقول الجبار جل جلاله : یا شیخ انا استحیی ان اعذبک و قد کنت تصلی لی فی دار الدنیا اذهبوا بعبدی الی الجنه ؛

پیرمردی را در قیامت حاضر می کنند ، سپس پرونده عملش را به دستش می دهند ، پرونده به صورتی است که مردم آن را می بینند و در آن پرونده جز بدیهای او نمی نگرند . این برنامه به طول می انجامد تا پیرمرد به حضرت حق عرض می کند : امر می کنی که مرا به آتش ببرند ؟ خطاب می رسد : ای پیرمرد!من حیا می کنم تو را عذاب کنم ، در حالی که در دنیا برای من نماز خواندی ، ای ملائکه !بنده مرا به بهشت ببرید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۵ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۴)

۶۷ - پاکی از گناهان به وسیله نماز پنجگانه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

تحترقون تحترقون فاذا صلیتم الفجر غسلتها ، ثم تحترقون تحترقون فاذا صلیتم الظهر غسلتها ، ثم تحترقون تحترقون فاذا صلیتم العصر غسلتها ، ثم تحترقون فاذا صلیتم المغرب غسلتها ، ثم تحترقون فاذا صلیتم العشاء غسلتها ، ثم تنامون فلایکتب علیکم حتی تغسلوا ؛

اعمالتان ، شما را به دوزخ رهنمون می سازد و گویی آتش شما را در بر گرفته است تا آن که نماز بامداد را به جای آورید

و بدین گونه گناهان شما پاک می گردد ، پس گناهان باز شما را به دوزخ می راند ، تا آن که نماز ظهر را به جای آورید و بدین ترتیب گناهانتان را پاک کنید . باز ارتکاب گناهان شما را مستوجب آتش می کند تا آن که نماز عصر را به جای آورید و گناهانتان را بدین صورت پاک کنید . و بدین ترتیب نماز مغرب گناهان عصر را می زداید و نماز عشاء گناهان پیش از خود را پاک می کند ، سپس به خواب می روید و تا آن گاه که از خواب برخیزید بر شما گناهی نوشته نخواهد شد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۴)

۶۸ – ریزش گناه به وسیله نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان المسلم اذا توضا و صلی الخمس تحاتت خطایاه کما تحاتت الورق ؛

همانا مسلمان هنگامی که وضو می گیرد و نماز پنجگانه را می خواند ، گناهانش می ریزد ؛ مثل این که برگ از شاخه درخت می ریزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۵)

۶۹ – نماز ناظر بر اعمال

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلوه تنظر و لاتنظر بها ؛

نماز ناظر به همه چیز است و چیزی به نماز نظارت ندارد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۷۰ – آثار رعایت و مراقبت از نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

تکتب الصلوه علی اربعه اسهم : الی ان قال : فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعدت الی السماء لها نور بتلاءلو و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائکه صلی الله علی صاحب هذه الصلوه و اذا لم یتم سهامها صعدت ولها ظلمه و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضیعتنی الله و ضرب بها وجهه ؛

نماز بر چهار قسمت نوشته شده است :

۱ - زمانی که نمازگزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا آورد و قسمتهای نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند ، در حالی که نور از او تلالو می کند و ابواب آسمان برای او گشاده می شود .

۲ - (و خطاب به نمازگزار) می گوید ، مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه می گویند درود بر صاحب این نماز .

۳ - و زمانی که قسمتهای نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند ، در حالی که تاریک و ظلماتی است و ابواب آسمان به رویش بسته می شود .

۴ - (و خطاب به نمازگزار) می گوید ضایع کردی مرا ، خدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره (این نمازگزار) می زنند

.

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳)

۷۱ - توجه خدا به نمازگزار

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا قام العبد المؤ من فی صلاته نظر الله - عز و جل - اليه ؛

وقتی که بنده مؤ من به نماز می ایستد ، خداوند سبحان به او نظر می کند .

(وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۲۱)

۷۲ - نماز ، مانع عذاب

عن عبدالرحمن بن سمره قال :

کنا عند رسول الله - صلی الله علیه وآله - یوما ، فقال : رايت البارحه عجايب فقلنا : یا رسول الله و ما رايت حدثنا به فداك انفسنا و اهلونا و اولادنا (الی ان قال . . .)قال - صلى الله عليه وآله - و رايت رجلا من امتی قد احتوشته ملائکه العذاب فجائته صلوته فمنعته منه ؛

عبدالرحمن بن سمره گفت : روزی خدمت رسول گرامی اسلام (ص) بودم ، حضرت فرمودند : من دیشب عجایبی دیدم . عرض کردم : یا رسول الله ، چه دیدید ؟ برای ما بیان بفرمایید ، جان و اهل و اولاد ما فدای تو باد! حضرت فرمودند : دیدم مردی از امت مرا که ملائکه عذاب او را محاصره کرده بودند در این حال نمازش آمد و مانع از عذابش شد .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۷۳ - نزول رحمت بر نمازگزار

قال الصادق - عليه السلام - :

اذا قام المصلی الی الصلاه نزلت عليه الرحمه من اعنان السماء الی الارض ؛

زمانی نمازگزار به نماز می ایستد ، از فضای آسمان بر زمین رحمت بر او نازل می شود .

(وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۲۱)

۷۴– نماز موجب بخشش گناهان

قال علی – علیه السلام – :

ما اهمنی ذنب امهلت بعده حتی اصلی رکعتین و اسال الله العافیه ؛

گناهی که پس از ارتکاب آن فرصت یافته ام که دو رکعت نماز بخوانم و از خدای بزرگ آمرزش بخواهم مرا غمگین نساخته است .

(نهج البلاغه ، کلمات قصار ، ۲۹۹)

۷۵ – تقرب به وسیله نماز

قال علی – علیه السلام – :

تعاهدوا امر الصلاه و حافظوا علیها ، و استکثروا منه ، و تقربوا بها فانها کانت علی المؤ منین کتاباموقوتا ؛

امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جویید ، زیرا نماز (بر مؤ منین فریضه است نوشته شده و وقت آن تعیین گردید .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۷۶ – نماز ، طریق کوبیدن درب خانه خدا

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان المصلی لیقرع باب الملک : و انه من یدم قرع الباب یوشک ان بفتح له ؛

همانا نمازگزار درب خانه خداوند را می کوبد و هرکس پیوسته دری را بکوبد عاقبت به روی او باز خواهد شد .

(نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

۷۷ – عامل ورود بهشت نماز واقعیت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان ربکم لرحیم یشکر القلیل ، ان العبد لیصلی الرکعتین یرید بها وجه الله فیدخله الله به الجنه ؛

همانا پروردگار شما مهربان است ، عمل کم را تقدیر می کند ، هر آینه انسان دو رکعت نماز محض خدا به جای آورد ،

خداوند به سبب آن نماز ، او را وارد بهشت می کند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۱۶)

۷۸ – ملاقات پروردگار

قال الصادق – علیه السلام – :

هذه الصلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ علی مواقیتهن لقی الله یوم القیامه ؛

کسی که این نمازهای پنجگانه را به پا دارد و محافظت از اوقات آن نماید ، پروردگار را روز قیامت ملاقات می کند .

(ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

۷۹ – میزان توجه قیس به نماز

قال الرضا – علیه السلام – :

ان رجلاـ من اصحاب علی – علیه السلام – یقال له قیس کان یصلی فلما صلی رکعه اقبل اسود قصار فی موضع السجود فلما نحی جبینه عن موضعه ، تطوق الاسود فی عنقه ثم انساب فی قمیصه ؛

مردی از اصحاب علی (ع) که به او قیس می گفتند ، به نماز ایستاد . وقتی رکعتی خواند ناگهان مار سیاهی آمد ، و در موضع سجده قیس قرار گرفت ، قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سجود رفت . وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت ، مار به گردن قیس پیچید . سپس از یقه وارد پیراهن او شد . ولی این بنده صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و آسیبی هم از مار ندید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

۸۰ – معنای حقیقی نماز

فقه الرضا – علیه السلام – سئل بعض العلماء من ال محمد – صلی الله علیه وآله – فقیل له جعلت فداک ما معنی الصلوه فی الحقیقه قال : صله الله للعبد بالرحمه وطلب الوصال الی الله من العبد اذا کان یدخل بالنیه و یکبر بالتعظیم و الاجلال و یقرء بالترتیل و یرکع بالخشوع و یرفع بالتواضع و یسجد بالذل و الخضوع و یتشهد بالاخلاص مع الامل و یسلم بالرحمه و الرغبه ، و ینصرف بالخوف و الرجاء فاذافعل اداها بالحقیقه ؛

از امام رضا (ع) سؤ ال شد : فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست ؟ امام رضا (ع) فرمود : نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربانی برای بنده از

راه رحمت و عنایت ، و نماز مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است . وقتی با نیت داخل نماز گردید ، و با تعظیم و اجلال هرچه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت ، و با ترتیل قرائت کرد و با خشوع رکوع کرد ، و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجده گذاشت ، و با اخلاص و آرزو تشهد خواند ، سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت واسعه الهی سلام دادو به پایان رساند ، در حالی که بین خوف و رجاء باشد (چون نمی داند که آیا نمازش مقبول درگاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر ؟) پس هرگاه چنین نمازی به جا آورد ، رعایت مسائل یاد شده را نموده ، نمازی با حقیقت به جا آورده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶ . مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۸۱ - نماز ، نشانه ایمان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

علم الایمان الصلاه ، اول ما یحاسب علیه الصلاه ، ان اول ما فرض الله علی عباده الصلاه و اخر ما یبقی عند الموت الصلاه ، و اول ما یحاسب به یوم القیامه الصلاه فمن اجاب فقد سهل علیه ما بعده ، و من لم یجب فقد اشتد ما بعده ؛

نشانه ایمان نماز است ، اول آن چه از آن حساب می شود نماز است ، همانا اول آن چه خداوند بر بندگانش واجب کرده نماز است ، آخر آن چه هنگام مرگ (برای یاری می ماند) نماز است ،

اول چیزی که روز قیامت به حساب آن رسیدگی می شود نماز است ، هرکس جواب داد ما بعد آن آسان شده است ، و هرکس نتواند جواب دهد ما بعد آن سخت تر خواهد شد .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۵)

۸۲ - کفایت خداوند برنماز

قال ابوالحسن الرضا - علیه السلام - :

. . . . و انی اقبلت یوما من الفرع فحضرت الصلاه فنزلت ، فصرت الی ثمامه ، فلما صلیت رکعه اقبل افعی نحوی فاقبلت علی صلاـبتی لم اخففها ، و لم یتنقص منها شی ء فدنا منی ثم رجع الی ثمامه ، فلما فرغت من صلاتی و لم اخفف دعائی دعوت بعضهم معی فقلت دونک الافعی ، تحت الثمامه فقتله ، و من لم یخف الا الله کفاه ؛

همانا من نیز روزی در فرع بودم ، وقت نماز فرا رسید ، پس من پیاده شدم و رفتم به سوی بوته (ثمامه) ، (در بیابان عربستان گاهی بوته ای به قدر یک درخت وجود دارد که از سایه اش به خوبی می توان استفاده کرد) . همین که به نماز ایستادم و دو رکعتی خواندم ، یک افعی نزدیک آمد ودر کنارم قرار گرفت . و من متوجه نماز شدم و از آن نکاستم و کم نکردم افعی به من نزدیک شد و سپس به طرف بوته برگشت . وقتی که از نماز فارغ شدم و دعا و تعقیباتم را نیز تخفیف نداده بودم ، بعضی یارانم را که همراه ما بودند ، فرا خواندم و گفتم : پشت سر شم زیر بوته افعی است . پس او را

کشتند ، آن گاه امام (ع) فرمود : هر کس از غیر خدا نترسد ، خداوند او را کفایت می نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

۸۳– تمسک و استعانت از نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

کان علی – علیه السلام – اذا اماله امر فزع قام الی الصلاه ثم تلا هذه الایه (استعینوا بالصبر و الصلاه) ؛

شیوه علی (ع) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد ، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند : (. . . واستعینوا بالصبر و الصلاه) .

(تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۸۴ – بیشترین سعی و قصد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لیکن اکثر همک الصلاه ، فانها راءس الاسلام بعد الاقرار بالدین ؛

بیشترین سعی و قصد تو نماز باشد ، زیرا آن پس از اقرار بدین سر اسلام است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۶ . بحارالانوار ، ج ۷۷، ص ۱۲۷)

۸۵ – نماز ، همچون ستون خیمه

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

مثل الصلاه مثل عمود الفسطاط ، اذا ثبت العمود نفعت الاطناب و الاوتاد و الغشاء ، و اذا انکسر العمود لم ینفع طنب و لا وتد و لاغشاء ؛

نماز مانند ستون خیمه است ، هرگاه که ستون ثابت شد طنابها و میخها و پوشش فایده می دهد ، و آن گاه که ستون شکسته شد طناب و نه میخ و نه پوشش فایده نمی دهد .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۶)

۸۶ – طالب خشنودی خدا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لیست الصلاه قیامک و قعودک ، انما الصلاه اخلاصک و ان ترید بها الله وحده ؛

نماز برخاستن و نشستن تو نیست ، جز این نیست نماز خالص قرار دادن تو است و این که به آن خشنودی تنها خدا را بخواهی .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۹ . شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج ۱ ، ص ۳۲۵)

۸۷ - نماز و برطرف شدن اندوه

قال الصادق - علیه السلام - :

مایمنع احدکم اذا دخل علیه غم من غموم الدنیا ان یتوضا ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین یدعوالله فیهما ، اما سمعت الله تعالی یقول : (واستعینوا بالصبر و الصلاه) ؛

چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او درآمد ، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند مگر نشنیده ای که خدا می فرماید : (واستعینوا بالصبر و الصلاه) .

(مجمع البیان ، ج ۱ ، ص ۱۰۰ . وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۲۶۳)

۸۸- سه خلصت نمازگزار

قال الصادق - علیه السلام - :

للمصلی ثلاث خصال : اذا قام فی صلاته یتناثر علی البر من اعناق السماء الی مغرق راءسه و تحف به الملائکه من تحت قدمیه الی اعناق السماء و ملک ینادی : ایها المصلی !لو تعلم من تناجی ما انفتلت ؛

برای نمازگزار سه فایده است :

۱ - هرگاه به نماز می ایستد از بالای فضا تا فرق سر او نیکوییها ریزش دارد .

۲ - فرشتگان از زیر پا تا بالای آسمان بر او احاطه دارند .

۳ - فرشته ای به او ندا می دهد که ای نمازگزار!اگر بدانی با که مناجات می کنی ، نماز را به پایان نمی بردی .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲ . بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۶)

۸۹ - ...

۸۹ – بهترین عمل

عن ابوذر – رحمه الله علیه – قال :

یا رسول الله !امرتنی بالصلاه . فما الصلاه ؟ قال : خیر موضوع فمن شاء اقل و من شاء اکثر ؛

ابوذر به پیامبر (ص) عرض کرد : یا رسول الله امر کن مرا به نماز ، و گفت : نماز چیست ؟ فرمود : بهترین چیز است ، هرکس بخواهد کم به جا می آورد یا زیاد انجام می دهد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۸)

۹۰ – توجه ملک الموت به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام – :

ان ملک الموت قال لرسول الله – صلی الله علیه وآله – : ما من اهل بیت مدر و لاشعر فی بر و لا بحر الا و انا اتصفحهم فی کل یوم خمس مرات عند مواقیت الصلاه ؛

همانا ، ملک الموت به رسول خدا (ص) گفت : هیچ اهل خانه ای و صاحب جامه ای در خشکی و دریا نیست ، مگر این که من در هر روز پنج بار هنگام نماز از آنها می گذرم .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

۹۱ – نماز همراه زکات ، باعث تقرب

قال علی – علیه السلام – :

ان الزکاه جعلت مع الصلاه قربانا لاهل الاسلام ؛

همانا زکات همراه نماز مایه تقرب مسلمانان به خداوند است .

(نهج البلاغه ، ص ۱۹۹)

۹۲ – نشانه قبولی نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من احب ان یعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلینظر هل منعته صلاته عن الفحشاء و المنکر فبقدر ما منعته قبلت منه ؛

هرکس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی بازداشته یا نه ؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه بازداشته به همان اندازه نمازش قبول شده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸)

۹۳ – اثر وضوی خوب و خواندن نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان المسلم اذا توضا فاحسن الوضوء ثم صلی الصلوات الخمس تحاتت خطایاه کما تحاتت هذا الورق ؛

هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد ، سپس نمازهای پنجگاه را به جا آور...، گناهان او فرو می ریزد ، همان گونه که برگهای این شاخه فرو ریخت .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۱۹)

۹۴ – رهایی از گرما ، با نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا اشتد الحر فابردوا بالصلاه فان الحر من فیح جهنم ؛

هر وقت گرما و شدت آن بر شما سخت گرفت ، توسط نماز آن را خنک کنید ؛ زیرا گرما و حرارت از جوشش جهنم است .

(بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۱۵)

۹۵– تاءثیر نماز در آینده

روی ان فتی من الانصار کان یصلی الصلاه مع رسول الله و یرتکب الفواحش فوصف ذلک لرسول الله – صلی الله علیه وآله – فقال ان الصلاته تنهاه یوما ما ، فلم یلبث ان تاب ؛

روایت شده جوانی از قصار در نماز جماعت با پیامبر خدا (ص) شرکت می کرد ، ولی کارهای زشت را نیز مرتکب می شد . به حضرت رسول (ص) خبر دادند ، حضرت فرمود : بالاخره نمازش روزی او را نجات خواهد داد و از کارهای زشت بازش می دارد ، پس مدتی نگذشت که جوان توبه کرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸)

۹۶ – نماز قلبی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی رکعتین و لم یحدث فیها نفسه بشی ء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه ؛

کسیکه دو رکعت نماز بخواند ، بدون آن که به فکر کارهای دنیا باشد خداوند گناهانش را می آمرزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

۹۷ – التجا به نماز در سختیها

قال عن حذیفه : کان رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا حزبه امر فرع الی الصلاه ؛

شیوه رسول خدا (ص) چنان بود که چنانچه مشکلی برای او پیش می آمد ، به نماز پناه می برد و از آن استعانت می جست .

(تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۹۸ – ثمره نماز کامل

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا کان یوم القیامه یدعی بالعبد فاول شی ء یسئل عنه الصلاه فاذا جاء بها تامه و الا زخ فی النار ؛

هنگامی که روز قیامت فرا می رسد ، اولین چیزی که از انسان سؤ ال می کنند نماز است ، اگر انسان نماز را کامل به جا آورد (در رحمت حق قرار می گیرد) و اگر چنین نباشد ، وی را به درون آتش می افکنند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۶)

۹۹ – جبران ناراحتی با نماز

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال :

کان علی – علیه السلام – اذا هاله شی ، فزع الی الصلاه ، ثم تلی هذه الایه (استعینوا بالصبر و الصلاه) ؛

هنگامی که برای امیرالمؤ منین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد (ناراحتی خود را به طریق نماز جبران می کرد) و آیه (استعینوا بالصبر و الصلاه) را تلاوت می کرد .

(وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳)

۱۰۰ – استقبال خدا از نمازگزار

قال الباقر – عليه السلام – :

اذا استقبل المصلى القبله استقبل الرحمن بوجهه ؛

آن گاه که نمازگزار رو به قبله نماید ، خداوند رحمان به صورتش رو می آورد .

(اصول وافى ، ج ۲ ، ص ۵۸)

۱۰۱ – آتش گناه را با اقامه نماز خاموش کنید

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

يـا بنى ادم ! فاطفئوا عنكم ما او قـد تموه على انفسـكم فيقومون فيتطهرون ، فتسـقط خطاياهـم من اعينهم و يصـلون فيغفر لهم ما بينهما ثم توقدون فيما بين ذلك . فاذا كان عند صـلاه الاولى نادى يا بنى ادم ، قوموا فاطفئوا ما اوقدتم على انفسـكم فيقومون و يتطهرون ، و يصـلون فيغفر لهم مـا بينهمـا ، فـاذا حضـرت العصـر فمثل ذلك ، فاذا حضـرت المغرب فمثل ذلك ، فاذا حضـرت العتمه ، فمثل ذلك فينامون و قد غفرلهم ، ثم قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – فمدلج فى خير و مدلج فى شر ؛

اى فرزنـدان آدم ! آتشـى را که بـا دست خود افروخته ايـد خـاموش کنيـد پس بر مى خيزنـد و وضو مى گيرنـد ؛ بعـد از آن ، گناهان و معاصـى شان ساقط مى شود ، و آن هنگام که نماز مى خواننـد ، هرچه از زشتيها ، که در مابين دو نماز مرتکب شده اند ، بخشوده مى شود ؛ مجددا در مابين دو نماز آتش مى افروزند . همين که هنگام نماز ظهر فرا رسد . منادى حق ندا دردهد که اى انسانهـا برخيزيـد ، و آتشـى را که براى سوزانـدن خويش برافروخته ايـد خـاموش کنيـد ، پس بر مى خيزنـد و وضو مى گيرند

و نماز به جا می آورند ، آن گاه هرچه که در مابین دو نماز مرتکب شده بودند بخشوده می شود . و هرگاه وقت نماز عصر فرا رسد ، چنین است که در نماز ظهر گذشت ، (یعنی ، با اقامه نماز عصر ، گناهان گذشته وی آمرزیده می گردد) و با فرارسیدن وقت نماز مغرب و اقامه آن ، معصیتهای قبل از مغرب او آمرزیده می شود . سپس می خوابند در حالی که آمرزیده شده اند و چیزی از گناهان بر آنان نیست . بعد از آن گروهی در راه خیر سیر می کنند و گروهی در راه شر .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۴)

۱۰۲ – نماز و بخشش گناهان

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله – عز و جل – ذنب الا غفره له ؛

کسی که دو رکعت نماز به جاآورد و بداند که (در نماز) چه می گوید ، و بعد از اتمام هر نماز گناهی بین او و خداوند باشد خدا او را می بخشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

۱۰۳ – سلام نماز و خروج از معاصی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا قمت الی الصلاه و توجهت و قراءت ام الکتاب و ماتیسر من السور ، ثم رکعت ، فاتممت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت ، غفر لک کل ذنب فیما بینک و بین الصلاه التی قدمتها الی الصلاه المؤ خره فهذا لک فی صلاتک ؛

هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک ویا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آن گاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در مابین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی . پس آن چه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۵)

۱۰۴ – مثل نمازهای پنجگانه در محو گناهان

تفسیر الامام – علیه السلام – قال : قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صـلی الخمس کفر الله عنه من الـذنوب مـا بین کل صـلاتین ، و کان کمن علی بابه نهر جار یغتسل فیه خمس مرات لاتبقی علیه من الـذنوب شـیئا ، الا الموبقات التی هی جحد النبوه او الامامه ، او ظلم اخوانه المؤ منین او ترک التقیه حتی یضـر لنفسه و اخوانه المؤ منین ؛

کسی که نماز پنجگانه یومیه را به جا می

آورد ، خداوند همه گناهان او را ، که در ما بین دو نماز برای او پیش می آید ، و مثل کسی است که در جلو خانه اش نهر آبی جاری باشد و او روزانه پنج بار در آن شستشو نماید ، دیگر گناهی بر او باقی نخواهد گذاشت ، مگر گناهان مهلك ، مانند انکار رسالت ، امامت ، ظلم و ستم به برادران ایمانی ، و یا ترک تقیه تا آن جا که ضروری به او یا برادران مؤ من او برسد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۱۹)

۱۰۵ – پناه به نماز

عن امیرالمؤ منین – علیه السلام – قال :

اذا راءی احدکم امرئه تعجبه فلیات اهله فان عند اهله مثل ما راءی و لا یجعلن للشیطان علی قلبه سبیلا لیصرف بصره عنها فاذا لم تکن له زوجه فلیصل رکعتین و یحمدالله من فضله فانه یبیح له برحمته ما یغنیه ؛

هرگاه زنی نظر کسی را جلب کرد ، فورا با همسرش نزدیکی کند ، زیرا زنان مانند یکدیگر هستند و شیطان را در خود راه ندهد ؛ و اگر کسی دارای همسر نیست ، دو رکعت نماز گزارد و به حمد الهی بپردازد و از خداوند بخواهد برای او همسری فراهم آورد .

(نورالثقلین ، ج ۳، ص ۵۸۹)

۱۰۶ – نماز ، بازدارنده از فحشاء و منکرات

قال الصادق – علیه السلام – :

اعلم ان الصلاه حجزه الله فی الارض ، فمن احب ان یعلم ما یدرک من نفع صلاته ، فلینظر فان کانت صلاته حجزته عن الفواحش و المنکر فانما ادرک من نفعها بقدر ما احتجز ، و من احب ان یعلم ما له عند الله فلیعلم ما لله عنده ، و من خلا بعمل فلینظر فیه ، فان کان حسنا جمیلا فلیمض علیه ، و ان کان سیئا قبیحا فلیجتنبه ؛ فان الله – عز و جل – اولی بالوفاء و الزیاده . من عمل سیئه فی السر فلیعمل حسنه فی السر و من عمل سیئه فی العلانیه فلیعمل حسنه فی العلانیه ؛

آگاه باشید ، همانا نماز حاجز و حائلی است از طرف خداوند در روی زمین ، پس آن کسی که دوست دارد بداند که چه قدر از منافع نمازش را درک کرده ، پس دقت کند

و بنگرد که اگر نمازش حاجز و حائل بین او فواحش و منکرات است ، پس از منافع نماز به قدری که از گناه و فواحش دوری کرده ، درک نموده و بهره برده است . اگر کسی می خواهد بداند چه قدر مقام نزد خداوند دارد . نگاه کند ببیند خداوند متعال نزد او چه قدر مقام دارد ؟ وکسی که عملی را انجام داده پس به دقت در عملش ، بنگرد اگر آن عمل شایسته و نیکو و خالص بود ، پس او را ادامه دهد واگر عمل بد و زشتی بود دیگر تکرار نکند و از آن رقم اعمال به شدت اجتناب کند ، که اگر چنین کند به راستی که خداوند - عز و جل - به وفا و زیاد کردن روزیش و برآوردن حاجاتش سزاوارتر است . کسی که در خلوت مرتکب گناهی می شود ، پس باید در خلوت ، حسنه و کار شایسته ای نیز انجام دهد . و چنانچه کسی در جلوت و انظارمردم گناهی کرد ، پس باید آشکارا کار نیکی را نیز انجام دهد .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹)

۱۰۷ - هفت خصلت موجب ایمان کامل است

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی : سبعه من کن فیه فقد استکمل حقیقه الایمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛ من اسبغ وضوئه ، واحسن صلاته ، و ادی زکوه ماله ، و کف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادی النصیحه لاهل بیته ؛

پیامبر اکرم (ص) فرمود : ای علی !هفت خصلت است که در هر کس باشد حقیقت

ایمان را دریافته ، و درهای بهشت به سوی او گشوده می گردد .

اول : کسی که وضوی کامل و شایسته بگیرد .

دوم : نمازش را نیکو ادا کند (و جمیع شرایط قبولی نماز را رعایت نماید) .

سوم : زکات مالش را بپردازد . (اموالش را تزکیه کند) .

چهارم : خشم خویش را فرو برده و کظم غیظ کن و از اعمال خشم و عصبانیت خود جلوگیری کند .

پنجم : زبانش را(از هر چه باطل و ناحق است) ببندد و حبس کند .

ششم : بر گناهان خویش استغفار نماید .

هفتم : نصایح و اندرز و راهنماییهای لازم را در حق اهل بیت و فرزندانش مضایقه نکند ، و حق اهل و عیال و اولاد خویش را از نظر نصیحت و هدایت و ارشاد ، ادا نماید .

(مکارم الاخلاق ، ج ۲ ، ص ۳۸۷)

۱۰۸ – عبور از صراط

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه جواز علی الصراط ؛

نماز جواز عبور از صراط است .

(بحارالانوار ، ج ۹۸ ، ص ۱۶۸)

۱۰۹ – اثر نماز میت

قال الصادق – علیه السلام – :

یدخل علی المیت فی قبره الصلاه و الصوم و الحج و الصدقه و البر و الدعاء ، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت ؛

نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود ، و اجر و پاداش این امور را برای میت و آن را انجام می دهد ، نوشته می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۶۲)

۱۱۰ – دوری شیطان از نمازگزار

قال الصادق – علیه السلام – :

انظر اذا قمت الی الله فان الشیطان ابعد مایکون من الانسان اذا قام الی الصلاه ؛

بنگر آن گـاه که به درگـاه خداونـد (برای خـدا) می ایستی ، زیرا شـیطان هیـچ گـاه از انسان دورتر از آن وقتی که به نماز می ایستد ، نیست .

(جامع الاخبار ، ص ۲۱۱ . بحارالانوار ، ج ۹۱ ، ص ۲۴۳)

۱۱۱ – نماز پاسدار انسان

قال علی – علیه السلام – :

و عن ذلک ما حرس الله عباده المؤ منین بالصلوات و الزکوات ؛

و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز ، از بندگان با ایمانش پاسداری می کند .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۷۹۸)

۱۱۲– تقویت روحیه به وسیله نماز

عن الصادق – علیه السلام – قال :

فی قول الله – عز و جل – : (و استعینوا بالصبر و الصلوه) قال : یعنی بالصبر : الصوم ؛ و قال : اذا نزلت بالرجل النازله او الشدیده فلیصم فان الله – عز و جل – یقول : (استعینوا بالصبر و الصلاه) ؛

امـام صـادق (ع) در تفسـیر آیه فوق فرمود : خداونـد متعـال در قرآن می فرمایـد : (از روزه و نماز اسـتعانت جوییـد) و مراد از (صبر) در این آیه (روزه) است . و سپس فرمود : و هرگاه دشواری و مشکلی سخت به کسی روی آورد . (روزه) بدارد ، زیرا خداوند متعال می گوید : (یاری طلبید و استعانت جویید از روزه و نماز) .

(روضه المتقین ، ج ۳ ، ص ۲۶۰ و ۲۲۸)

۱۱۳ – روح نماز در عالم برزخ

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا وقع الانسان فی قبره . . . . کان الصلوه عن یمینه و الزکوه عن شماله و البر ظل علیه ، قال الصبر للصلوه و الزکوه و البر : دونکم صاحبکم فان عجزتم عنه فانا دونه ؛

هنگامی که انسان در قبر خود قرار گرفت ، (نماز) در طرف راست و زکات در طرف چپ وی قرار می گیرند ، و نیکیهایش بر سر وی سایه می گسترانند ؛ در این هنگام ، (صبر) به نماز و زکات و نیکیهای وی می گوید : صاحب خود را دریابید و اگر عاجز ماندید من او را کفایت می کنم و با او خواهم بود .

(سفینه البحار ، صبر ، ج ۲ ، ص

۱۱۴ – مقایسه نماز با حج و روزه

فی الحدیث :

الحج افضل من الصلاه و الصیام ، لان المصلی انما یشتغل عن اهله ساعه و الصائم بیاض یوم و ان الحاج . . . یطیل غیبته عن اهله . . . ؛

در حدیث آمده است که : (حج) برتر از نماز و روزه است ، زیرا انسان نمازگزار فقط در فرصتی کوتاه از لذات خود صرفنظر می کند ، وروزه دار هم از صبح تا غروب از آن دست می کشد ولی حاجی ، در فرصتی طولانی ، از زن (و فرزند) خود چشم می پوشد .

(بحارالانوار ، ج ۹۹، ص ۱۸)

۱۱۵ – حایل آتش دوزخ

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و تکون صلاه العبد عند المحشر تاجا علی راءسه و نورا علی وجهه و لباسا علی بدنه و سترا بینه و بین النار ؛

نماز بنده در محشر تاجی است بر سر او ، و موجب نورانیت صورتش ، لباس برای بدن وی ، و ساتر و حایل بین او و آتش جهنم است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

۱۱۶ – شفیع نمازگزار

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه شفیع بینه و بین ملک الموت ؛

نماز شفیع نمازگزار در نزد ملک الموت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۲)

۱۱۷ – راز سجود بر آدم

و فی الحدیث

قال الله تعالی : یا ادم انما امرت الملائکه بتعظیمک بالسجود لک اذکنت وعاء لهذه الانوار و لو کنت سالتنی بهم قبل خطیئتک ان اعصمک منها و ان افطنک لدواعی عدوک ابلیس حتی تحرز منها لکنت قد جعلت ذلک ؛

در حدیث آمده است : که خداوند متعال به آدم فرمود : ای آدم البته به عنوان عظمت تو فرشتگان را دستور دادم تا در برابرت سجده کنند به خاطر آن که در ذات و سرشت تو نور ولایت جای دارد .

(بحارالانوار ، ج ۱۱ ، ص ۱۹۲)

۱۱۸ – اثر خلوص در نماز

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال :

فی التوریه مکتوب : یابن ادم ، تفرغ لعبادتی ، املاقلبک غنی و لا اکلک الی طلبک ، و علی ان اسد فاقتک و املاقلبک خوفا منی ، و ان لا تفرغ لعبادتی ، املاقلبک شغلا بالدنیا ثم لااسد فافتک و اکلک الی طلبک ؛

در تورات نوشته شده است : ای پسر آدم ، فارغ شو از برای عبادت من ، تا پر کنم قلب تو را از بی نیازی و واگذار نکنم تو را به سوی طلب خویش ، و بر من است که ببندم راه فقر تو را و پر کنم دل تو را از خوف خویش و اگر فارغ نشوی برای عبادتم ، پر کنم دول تو را از اشتغال به دنیا پس از آن نبندم فقر تو را و واگذارم تو را به سوی طلبت .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۸۳)

۱۱۹ – نماز محبوب پارسایان

قال علی – علیه السلام – :

الصلاه قربان کل تقی ، و الحج جهاد کل ضعیف ، و لکل شی ء زکاه و زکاه البدن الصیام ، و جهاد المراه حسن التبعل ؛

نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست ، و حج ، جهاد افراد ناتوان است ، هرچیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن ، روزه گرفتن است . جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۵۲)

۱۲۰ – تقسیم نماز بین خدا وبنده

حدیث قدسی :

قسـمت الصلوه بینی و بین عبدی : فنصفها لی ، و نصفها لعبدی ، فاذا قال : (بسم الله الرحمن الرحیم) یقول الله : ذکرنی عبدی . و اذا قال : (الحمـد لله) یقول الله : حمـدنی عبدی و اثنی علی . و هو معنی (سـمع الله لمن حمده) و اذا قال : (الرحمن الرحیم) یقول الله : عظمتی عبـدی . و اذا قال : (مالک یوم الـدین) یقول الله : مجدنی عبدی (و فی روایه : فوض الی عبدی) و اذا قال : (ایاک نعبـد و ایاک نسـتعین) یقول الله : هذا بینی و بین عبدی . و اذا قال : (اهدنا الصـراط المسـتقیم) یقول الله : هذا لعبدی و لعبدی ما سئل ؛

من نمـاز را بین خود و بنـده ام تقسـیم کرده ام ، نیمی از آن من است و نیمش از آن بنـده ام . پس چون بنـده گفت : (بسم الله الرحمن الرحیم) ، خدا گوید : (بنده ام مرا یاد کرد) و چون

بنده گفت : (الحمد لله) خدا فرماید : (بنده ام مرا سپاس گزارد و ستایش گفت) . و این است معنی (سمع الله لمن حمده) و چون گفت : (الرحمن الرحیم) خداوند گوید : (بنده ام مرا تعظیم کرد) . و چون گفت : (مالک یوم الدین) خدا گوید : (بنده ام مرا تمجید کرد) . (و در روایتی دیگر ، کار خود را به من واگذار کرد) . و چون گفت : (ایاک نعبد و ایاک نستعین) خدا می فرماید : (این بین من و بنده من است) . و چون گفت : (اهدنا الصراط المستقیم) خداوند می فرماید : (این از آن بنده من است و بنده ام آن چه بخواهد از آن اوست) .

(المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۸)

۱۲۱ - بهره برداری از نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

اعلم ان الصلوه حجزه الله فی الارض فمن احب ان یعلم ما یدرک من نفع صلوته فلینظر فان کانت صلوته حجرته عن الفواحش و المنکر فانما ادرک من نفعها بقدر ما احتجر ؛

بدان حقیقت نماز نگهبان الهی در زمین است پس کسی که می خواهد بداند چه بهره ای از نماز می برد باید ملاحظه کند که نماز چه اندازه او را از زشتی و بدی ما حفظ می کند و به همان اندازه که حفظ می کند بهره برده است .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹)

۱۲۲ - اجر نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه . . . مفتاحا للجنه و مهورا لحور العین و ثمنا للجنه ؛

نماز موجب فتح و گشایش ابواب جنت برای او می باشد و مهریه حورالعین و ثمن و بهای بهشت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۱۲۳ - حق نماز را چه کسانی می شناسند ؟

قال علی - علیه السلام - :

و قد عرف حقها (الصلوه) رجال من المؤ منین الذین تشغلهم عنها زینه متاع ، و لاقره عین من ولد و لا مال ، یقول الله سبحانه : (رجال لا تلهیهم تجاره و لا بیع عن ذکر الله و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه) ؛

حق نماز را مؤ منین شناخته انـد که نه زینت های دنیا ، نه نور چشـمی ها از فرزند و مال ، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد زیرا که خداونـد سـبحان میگویـد : (مردانی هسـتند که تجارت و داد و سـتد آنان را از یاد خـدا و برپا داشـتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد) .

(نهج البلاغه ، خطبه ، ۱۹۹)

۱۲۴ – نماز ، فروتنی کامل

قال علی – علیه السلام – :

و عن ذلک ما حرس الله عبـده المؤ منین بالصـلوات و الزکوات ، و مجاهده الصـیام فی الایام المفروضات . . . لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا ؛

خداوند بندگان با ایمانش را از تبهکاری و سـتمگری و گردنکشـی به وسـیله نمازها و زکات ها و سعی در گرفتن روزه ها در روزه هـایی که واجب نمـوده است ، حفـظ می کنـد . . . . ؛ زیرا در نمـاز انسـان صورتهـای آزاده و نیکو را از روی فروتنی در پیشگاه الهی بر خاک می مالد .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۷۹۸)

۱۲۵ – تاءثیر تکبیره الاحرام

قال الباقر – علیه السلام – :

اذا احرم العبـد المسـلم فی صـلوته ، اقبل الله الیه بوجهه و وکل به ملکا یلتقط القران من فیه التقاطا فاذا اعرض ، اعرض الله عنه و وکله الی الملک ؛

هنگـامی که بنـده ای مسـلمان تکبیره الاـحرام نماز را می گویـد ، خداونـد به طرف او توجه می کنـد ، و موکل می کنـد بر او ملکی را تا آن چه که قرائت می کند از او دریافت کند ، پس وقتی از نماز فارغ شد خداوند او را به همان ملک می سپارد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳)

۱۲۶ – سرالله اکبر

عن امیرالمؤ منین – علیه السلام – انه قال :

و الوجه الاـخر (الله اکبر) فیه نفی کیفیته ؛ کـانه یقول (ای المؤ ذن) : الله اجـل من ان یـدرک الواصـفون قـدر صـفته الـذی هو موصوف به ؛ انما یصفه الواصفون صفته علی قدرهم لاقدر عظمته و جلاله . تعالی الله عن ان یدرک الواصفون صفته علوا کبیرا

؛

وجه دیگر (الله اکبر) این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند ؛ گویی اذان گوینده می گوید : (خدا والاتر از آن است که وصف کننـدگان صـفت او را(آن چنان که هست) ادراک کنـد) . وصف کنندگان به قدر ادراک خود او را وصـف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او . خدا بسیار برتر از آن است که وصف گویان صفت او را دریابند . . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۳۱)

۱۲۷ – تاءثیر (الله اکبر) گفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فـاذا رفع یـدیه و قـال : (الله اکبر) و اثنی علی الله ، قـال الله تعالی لملائکته : یا عبادی ! اما ترونه کیف کبرنی و عظمنی و نزهنی عن ان یکون لی شـریک او شبیه او نظیر و رفع یـده و تبرء عما یقوله اعدائی من الاشـراک بی ؟ اشـهدکم انی ساکبره و اعظمه فی دار جلالی و انزهه فی متنزمات دار کرامتی و ابرئه من اثامه و من ذنوبه ومن عذاب جهنم و من نیرآنها ؛

پس وقتی که نمازگزار دو دستش را(جهت گفتن) : (الله اکبر) بالا برد و ثنای خدا گوید ، خدای تعالی به ملائکه خود

چنین میفرماید : ای عبادت کنندگان من !آیا نمی بینید بنده ام را که چگونه مرا بزرگ و عظیم شمرد و از شریک و تشبیه و نظیر پاک دانست و دستش را(هنگام گفتن تکبیر) بلند کرد و دوری جست از گفته های دشمنان من که برای من شریک قائلند ؟ شما را شاهد می گیرم ، به درستی که به زودی من او را در دار جلالم بزرگ و عظیم خواهم کرد و پاک می گردانم او را در پاکیزگی دار کرامتم و او را از گناهان پاک می سازم و از عذاب جهنم وآتش آن او را حفظ می کنم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۲۸ - تاءثیر خواندن حمد و سوره

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

و اذا قال (بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین) فقرا فاتحه الکتاب و سوره قال الله تعالی لملائکته اما ترون عبدی ؟ هذا کیف تلذذ بقرائه کلامی ؟ اشهدکم یا ملائکتی لاقولن له یوم القیامه اقرا فی جنانی و ارق فی درجاتی فلایزال یقرء و یرقی بعدد کل حرف درجه من ذهب و درجه من فضه و درجه من لؤ لؤ و درجه من جوهر و درجه من زبرجد اخضر و درجه من زمرد اخضر و درجه من نور رب العزه ؛

و زمانی که (بسم الله الرحمن الرحیم ، الحمدلله رب العالمین) را قرائت کرد و فاتحه الکتاب و سوره خواند ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید : آیا این بنده مرا نمی بینید چگونه با قرائت کلام من لذت می برد ؟ شما را شاهد می گیرم ، ای

ملائکه من هر آینه در روز قیامت به او خواهم گفت : در بهشت من قرائت کن و به درجات (بالا) ارتقاء پیدا کن ؛ پس او دائم قرائت خواهد نمود و به عدد هر حرف ، درجه ای از طلا ، درجه ای از نقره ، درجه ای از لؤ لؤ ، درجه ای از جوهر ، درجه ای از زبرجد سبز ، درجه ای از زمرد سبز و درجه ای از نور رب العزه به او عطا خواهد شد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۲۹ – اسرار به رکوع رفتن

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره :

فاذا رکع قال الله تعالی لملائکته : یا ملائکتی !اما ترون کیف تواضع لجلال عظمتی ؟ اشهدکم لاعظمته فی دار کبریائی و جلالی ؛

پس وقتی (نمازگزار) رکوع رفت ، خداوند تبارک و تعالی خطاب به ملائکه می کند و می گوید : (ای ملائکه من !آیا نمی بینید (بنده نمازگزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند ؟ شما را گواه می گیرم ، که هر آینه او را در دار کبریائی و جلال خودم بزرگ سازم) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۰ – اسرار سر از رکوع برداشتن

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره :

فاذا رفع راءسه من الرکوع قال الله تعالی لملائکته : اما ترون یا ملائکتی کیف یقول : ارتفع عن اعدائک لما اتواضع لاولیائک و انتصب لخدمتک اشهدکم یا ملائکتی !لاجعلن ، جمیل العاقبه له و لاصبرنه الی جنانی ؛

پس هنگامی که (نمازگزار) سرش را از رکوع بلند کرد ، خداوند خطاب به ملائکه خود می کند و می گوید : آیا نمی بینید ای ملائکه من !چگونه این بنده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشمنان تو بلند کردم ، چنانچه در مقابل دوستان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم ؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من !هر آینه عاقبت زیبا و خوبی برای او قرار خواهم داد و بهشتم را برای او قرار خواهم داد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۱ – اسرار سجده کردن

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره :

فاذا سجد قال الله تعالی لملائکته : یا ملائکتی !اما ترون کیف تواضع بعد ارتقائه ؟ و قال لی : و ان کنت جلیلا مکینا فی دنیاک ، فانا ذلیل عند الحق اذا ظهرلی ؟ سوف ارفعه بالحق و ادفع به الباطل ؛

هنگامی که (نمازگزار) سجده کرد خداوند خطاب به ملائکه خود فرمود : ای ملائکه من !آیا نمی بینید که چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید : اگر تو صاحب جلالت و مکنت در دنیا هستی ، پس من خوار در نزد تو هستم ؟ (خداوند فرماید) به زودی او را از طریق

حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۲ - اسرار تشهد

قال الصادق - علیه السلام - :

التشـهد ثناء علی الله تعالی : فکن عبد له فی السر خاضعا له فی الفعل ، کما انک عبد له بالقول و الدعوی . وصل صدق لسانک بصـفاء صدق سرک ؛ فانه خلقک عبدا و امرک ان تعبده بقلبک و لسانک و جوارحک ، و ان تحقق عبودیتک له بربوبیته لک ، و تعلم ان نواصـی الخلق بیده ، فلیس لهم نفس و لالحظ الا بقدرته و مشیته ، و هم عاجزون عن اتیان اقل شی ء فی مملکته الا بـاذنه و ارادته . قـال الله - عز و جـل - (و ربـک یخلق مـا یشـاء و یختـار مـا کـان لهم الخیره من امرهـم سـبحان الله و تعالی عما یشرکون) . فکن عبدا شاکرا بالفعل ، کما انک عبد ذاکر بالقول والدعوی . و صل صدق لسانک بصفاء سرک ؛ فانه خلقک ؛ فعز و جل ان یکون اراده و مشیه لاحد الا بسابق ارادته و مشیته . فاستعمل العبودیه فی الرضا بحکمه و بالعباده فی اداء اوامره . و قد امرک بالصـلوه علی نبیه محمد - صـلی الله علیه وآله - فاوصل صـلوته و طاعته بطاعته و شـهادته بشهادته . و انظر لایفوتک برکات معرفه حرمته ، فتحرم عن فائده صـلوته و امره بالاستغفار لک و الشفاعه فیک ان اتیت بالواجب فی الامر و النهی و السنن و الاداب ؛ و تعلم جلیل مرتبته عند الله - عز و جل - ؛

تشهد ستایش خداوند

تعـالی است ؛ پس در بـاطن و ضـمیر ، بنـده او و در عمل و کردار ، خاضع برای او باش ، همچنان که در سـخن و ادعا بنـده او هستی . و راستی زبانت را به صـفای صدق ضمیرت بپیوند ، که او تو را بنده آفریده و دستورت داده تا با قلب و زبان و (همه) اعضا و جوارحت عبادتش کنی و بدان جهت که او پروردگار تو است ، بندگی او نمایی ، و بدانی که اختیار و سرنوشت خلق به دست اوست و کس را یارای هیـچ نفسـی و نیم نگاهی جز به توان و خواست او نیست و جز با اجازه و اراده او قادر به انجام کوچکترین کاری در مملکت او نمی باشـند . خداونـد عز و جل فرموده : (پروردگار تو آن چه بخواهد می آفریند و انتخاب و اختیار می کنـد و آنان را در کارهایشان گزینش و انتخاب نیست ، منزه و برتر است خـدا از آن چه شـکر می ورزند) پس بنده سپاسـگزار خدا باش در عمل ، آن سان که به زبان و ادعا ذکر او گویی . و راستی زبانت را به صـفای ضمیرت بپیوند که او تو را آفریـده (و از درونت آگـاه است) پس برتر و والاـتر از آن است که کسـی را بـدون آن که نخست او اراده کنـد ، اراده ای باشد ؛ پس باتسـلیم و رضا به فرمان او باش و یا عبادت کردن به وسیله انجام اوامرش بندگی به جای آر . و تو را به صلوات بر پیامبرش محمد (ص) امر کرده ،

پس نماز خدا را با صلوات بر پیامبر (ص) و طاعت او را با طاعت آن حضرت و شهادت (به وحدانیت) او را به شهادت (به رسالت) آن جناب وصل کن ؛ و بنگر که برکات معرفت حرمت آن جناب از دستت نرود تا از بهره درود فرستادن او (اشاره به آیه ۱۰۳ سوره توبه) و از امر خداوند به آن جناب که اگر به آن چه فعل یا ترکش واجب است و به سنن و آداب عمل کنی و مرتبت بلند او را نزد خداوند بدانی ، برایت استغفار کند و درباره ات شفاعت نماید (اشاره به آیه ۱۵۹ سوره آل عمران و آیات دیگر) محروم گردی) .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۸۴)

۱۳۳ - اسرار سر برداشتن از سجده اول

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع راءسه من السجده الاولی قال تعالی : یا ملائکتی !اما ترونه کیف قال : (و انی و ان تواضعت لک فسوف اخلط الانتصاب فی طاعتک بالذل بین یدیک) ؛

سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت ، خداوند خطاب به ملائکه اش می گوید : ای ملائکه من !آیا نمی بینید او را چگونه می گوید : و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۴ - اسرار سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا سجد ثانیه : قال الله تعالی لملائکته : اما ترون عبدی هذآموزشی کیف عاد الی التواضع لی ؟ لاعیدن الیه رحمتی ؛

و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید : آیا این بنده مرا نمی بینید چگونه برای من تجدید تواضع نمود ؟ هر آینه رحمت خود را برای او اعاده خواهم کرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۵ - اسرار سربرداشتن از سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع راسه قائما قال الله تعالی : یا ملائکتی !لا رفعته بتواضعه کما ارتفع الی صلاته ؛

پس زمانی که سرش را(سجده دوم) بلند کرد و ایستاد ، خداوند تعالی می گوید : ای ملائکه من !هر آینه او را به خاطر تواضعش در مقابل من رفعت خواهم داد ، چنان که نماز او به سوی من بالا خواهد آمد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۶ – تاثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی – علیه السلام – :

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار ؛

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد .

(تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۵۳)

۱۳۷ – اسرار تشهد

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره :

ثم لایزال یقول الله لملائکته – هکذا فی کل رکعه – حتی اذا قعد للتشهد الاول و التشهد الثانی ، قال الله تعالی یا ملائکتی قد قضی خدمتی و عبادتی و قد ثنی علی و یصلی علی محمد نبی لاثنین علیه فی ملکوت السموات و الارض و لاصلین علی روحه فی الارواح فاذا صلی علی امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی صلاته : قال الله له : یا عبدی !لاصلین علیک کما صلیت علیه و لاجعلنه شفیعک کما استشفعت به ؛

سپس مدام خداوند تعالی – در هر رکعت از نمازی که بنده می خواند – خطاب به ملائکه چنین خواهد گفت ؛ تا زمانی که برای تشهد اول و تشهد دوم نشست ، در این هنگام خدای تعالی می گوید : ای ملائکه من !به تحقیق به جاآورد بنده من خدمت و عبادت مرا و اکنون نشسته و ثنای مرا می کند و درود بر محمدپیغمبر من می فرستد هرآینه بر او ثنا می فرستم در ملکوت آسمانها و زمین و هر آینه درود بر روح او می فرستم و زمانی که درود بر امیرالمؤ منین (ع) در نمازش فرستاد ، خدا به او می گوید : ای بنده من !هر آینه من بر تو درود می فرستم ، کما این که تو

بر علی درود می فرستی ، هر آینه او را شفیع تو قرار می دهم ، چنانچه تو به وسیله او طلب شفاعت کردی .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۸ - اسرار سلام نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

معنی السلام فی دبر کل صلوه الامان ؛ من ادی امر الله و سنه نبیه - صلی الله علیه و اله - خاشعا منه قلبه ، فله الامان من بلاء الدنیا و برائه من عذاب الآخره . و السلام اسم من اسماء الله تعالی ، اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الاضافات ، و تصدیق مصاحبتهم فیما بینهم و صحه معاشرتهم . و اذا اردت ان تضع السلام موضعه و تودی معناه فاتق الله ، و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلك ، و لاتدنسها بظلمه المعاصی ؛ و لتسلم حفظتك ، لاتبرمهم و لاتملهم و توحشهم منك بسوء معاملتک معهم ، ثم صدیقک ثم عدوك . فان من لم یسلم منه من هو الاقرب الیه فالابعد اولی . و من لایضع السلام مواضعه هذه ، فلا سلام و لاتسلیم (خ ل : سلم) و کان کاذبا فی سلامه و ان افشاه فی الخلق ؛

معنای سلام در پایان هر نماز ، امان است ؛ یعنی ، هر کس امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلبی در مقابل خدا به جای آورد ، از بلای دنیا در امان و از عذاب آخرت بر کنار است . و (سلام) نامی از نامهای خداوند تبارک و تعالی است که میان خلق خود به ودیعت نهاده تا معنا و محتوای آن

را در داد و ستدها ، امتداری ها و در روابط با هم ، و برای تاءیید و تصدیق همنشینها و صحت آمیزش و معاشرتشان به کار ببرند . اگر خواستی (سلام) را جای خود نهی و (حق) معنای آن را ادا کنی ، باید از خدا پروا کنی و دین ، دل و عقلت از (گزند و آسیب) خودت در سلامت باشد و آنها را به تیرگی گناهان نیالایی ؛ و باید فرشتگان نگهبانت را سلامت بداری ، آنها را نیازاری و ملولشان نسازی و با بدرفتاری با ایشان آنان را از خود نترسانی ؛ آن گاه دوستت و سپس دشمنت (باید از جانب تو در سلام باشند) که هر کس نزدیکترین کس به او از دست او در سلامت نباشد ، به طریق اولی دورترین کس از او در سلامت نخواهد بود . و هر که سلام را در جایگاههایش ننهد ، (او را) نه سلامی است و نه تسلیمی . و در سلام گفتنش دروغگو است هرچند بلند و آشکار در میان مردم سلام بگوید .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۸ ، بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۰۷)

۱۳۹ - تاثیر سلام نماز

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته ؛

پس زمانی که بنده نمازش را سلام داد ، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

فصل سوم : وجوب نماز

آیات

۱ - نمازهای پنجگانه روزانه

. . . و سبح بحمد ربک قبل طلوع الشمس و قبل غروبها و من انای اللیل فسبح و اطراف النهار لعلک ترضی ؛

قبل از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن و همچنین در اثناء شب و اطراف روز تسبیح و حمد پروردگارت را به جاآور تا خشنود شوی .

(سوره طه ، آیه ۱۳۰)

۲ - نماز و وقت شناسی

فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون ، وله الحمد فی السموات و الارض و عشیا و حین تظهرون ؛

پس (به فکر آن روز بزرگ باشید) خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش گویید و سپاس اهل عالم در آسمانها و زمین مخصوص اوست و شما نیز در تاریکی شب و نیمه روز (در نماز عشاء و ظهر و عصر) به ستایش او مشغول شوید .

(سوره روم ، آیات ۱۷ و ۱۸)

۳ - ثابت بودن وقت نماز

فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا ؛

نماز را برپا دارید که راستی نماز وظیفه ثابت و معینی است برای مؤ منان .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۴ - اهمیت نماز ظهر

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین ؛

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۸)

۵ - وقت نماز صبح و ظهر

اقم الصلوه لدلوک الشمس الی غسق اللیل و قران الفجر ان قران الفجر کان مشهودا ؛

نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به یادآر و نماز صبح را نیز به جای آر ، که آن به حقیقت مشهود نظر فرشتگان شب و فرشتگان روز است .

۶ - نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)

اننی انا الله لا اله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذکری ؛

من الله هستم ، معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پا دار .

(سوره طه ، آیه ۱۴)

احادیث

۷ – ارزش نماز واجب

قال الصادق – علیه السلام – :

صلاه فریضه ، خیر من عشرین حجه . . . ؛

نماز واجب ، بهتر از بیست حج مستحبی است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۹ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۸ – طلب عبادت

عن الحسن بن علی – علیه السلام – :

ان من طلب العباده تزکی لها و اذا اضرت النوافل بالفریضه فارفضوها ؛

هرکس طلب عبادت دارد ، دل را برای آن پاك می کند ، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی ازصفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید .

(تحف العقول ، ص ۲۶۷)

۹ – نمازهای واجب یومیه

عن زراره قال : سالت اباجعفر – علیه السلام – :

عما فرض الله – عز و جل – من الصلاه ؟ فقال : خمس صلوات فی اللیل و النهار ؛

زراره می گوید : از حضرت امام باقر (ع) سؤ ال کردم که خداوند عز و جل چه مقدار نماز را واجب کرد ؟ آن حضرت فرمودند : پنج نماز را واجب کرد .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۰۵)

۱۰ – ادای واجب ، موجب نجات

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

قال الله تعالی : (لاینجوا منی عبدی الا باداء ما افترضت علیه) ؛

خداوند فرموده است : (بنده ام از من نجات نمی یابد ، مگر با ادای آن چه که بر او واجب کرده ام) .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

۱۱- سؤ ال از نمازهای پنجگانه

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا لقیت الله بالصلوات الخمس المفروضات لم یسالك عما سوی ذلك ؛

هنگامی که خداوند را با نماز پنجگانه واجب ملاقات کردی ، سؤ ال از شما نمی شود ؛ مگر از نمازهای پنجگانه .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵)

۱۲ - نشانه شیعه بودن

قال الصادق - علیه السلام - :

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسین رکعه فی الیوم و اللیله ؛

شیعیان ما اهل تقوی و پاکدامنی و کوشش و جدیت اند و مردمی با وفا و امین اند و اهل زهد و عبادتند و کسانی هستند که درشبانه روز پنجاه و یك رکعت نماز می خوانند .

(بحارالانوار ، ج ۶۸ ، ص ۱۶۷)

۱۳- افضل واجبات

قال الرضا - علیه السلام - :

اعلم ان افضل الفرائض بعد معرفه الله - جل و عز - الصلوه الخمس ؛

بدان که افضل واجبات بعد از معرفت خدای عز و جل نماز پنجگانه است .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵)

۱۴ - تعداد رکعات نماز واجب

قال الرضا - علیه السلام - :

ان الله – عز و جل – انما فرض علی الناس فی الیوم و اللیله سبع عشر رکعه ، من انی بها ، لم یسئله الله – عز و جل – عما سواها ؛

همانا خداوند عز و جل در شبانه روز هفده رکعت نماز بر مردم واجب کرده است کسی که آن را به جا آورد خداوند غیر از نماز از او سؤ ال نمی کند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۶)

۱۵ – نخستین عمل واجب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اول ما افترض الله علی امتی ، الصلوات الخمس ؛

اولین چیزی که خداوند بر امت من واجب کرد ، نمازهای پنجگانه است .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۵۱)

۱۶ – وجوب نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الله فرض الزکوه کما فرض الصلاه ؛

خدا زکات را واجب کرد ، همان طور که نماز را واجب کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳)

۱۷ – علت وجوب نماز صبح

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و اما صلاه الفجر فان الشمس اذا طلعت تطلع علی قرن شیطان فامرنی ربی ان اصلی قبل طلوع الشمس صلاه الغداه و قبل ان یسجد لها الکافر لتسجد امتی لله – عز و جل – و سرعتها احب الی الله – عز و جل – و هی الصلاه التی تشهدها ملائکه اللیل و ملائکه النهار ؛

اما نماز صبح ، پس هنگامی که آفتاب طلوع کرد ، مثل اینکه بر شاخهای شیطان طلوع می کند . پروردگارم مرا امر نموده که قبل از طلوع خورشید و قبل از آن که کافر برای آفتاب سجده کند ، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن که امتم برای خداوند سجده نمایند ، و زود به جای آوردن آن در پیشگاه خداوند محبوبتر است . این نمازی است که ملائکه شب و روز شاهد آن می

باشند .

(وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۹)

۱۸ - علت وجوب نماز ظهر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الشمس عند الزوال لها حلقه تدخل فيها فاذا دخلت فيها زالت الشمس فيسبح كل شى ء دون العرش بحمد ربى جل جلاله و هى الساعه التى يصلى على فيها ربى جل جلاله ففرض الله على و على امتى فيها الصلاه و قال : اقم الصلاه لدلوك الشمس الى غسق الليل و هى الساعه التى يؤ تى فيها بجهنم يوم القيامه فما من مؤ من يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار ؛

(عده اى از رسول خدا (ص) علت نمازهاى پنجگانه را

که در پنج وقت از شبانه روز واجب شد ، پرسیدند . حضرت فرمود : علت وجوب نماز ظهر از این قرار است :) همانا در هنگام زوال آفتاب ، همه چیز دراین عالم خلقت خداوند سبحان را تسبیح می گویند و به حمد خدا مشغول می شوند مگر عرش خدا ، و دراین موقع خداوند بر من درود می فرستد ، در این ساعت خداوند نماز را بر من و امتم واجب ساخت که در قرآن مجید آمده است ، نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به پا دار ، و این ساعتی است که جهنمیان را در قیامت به جهنم وارد می کنند ، پس در این ساعت هر مؤ منی در حال رکوع یا سجود یا قیام مشغول باشد خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام می گرداند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۱۹ - علت وجوب نماز عصر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و اما صلاه العصر فهی الساعه التی اکل ادم فیها من الشجره فاخرجه الله - عز و جل - من الجنه ، فامره الله ذریته بهذه الصلاه الی یوم القیامه و اختارها الله لامتی فهی من احب الصلوات الی الله - عز و جل - و اوصانی ان احفظها من بین الصلوات ؛

اما (علت وجوب) نماز عصر ، و آن در ساعتی است که حضرت آدم از آن میوه که از خوردن آن نهی شده بود ، خورد و خداوند او را از بهشت خارج کرد . پس خداوند ذریه حضرت آدم را امر به نماز عصر نمود

، و خداوند سبحان این نماز عصر را برای امت من نیز اختیار نمود و این نماز از محبوبترین نمازها در نزد خداوند است و مرا سفارش نمود به حفظ بیشتر این نماز در بین نمازهای یومیه .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۲۰ – علت وجوب نماز مغرب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و اما صلاه المغرب ، فهی الساعه التی تاب الله – عز و جل – فیها علی ادم و کان بین ما اکل من الشجره و بین ما تاب الله – عز و جل – علیه ثلاث ماه سنه من ایام الدنیا و فی ایام الاخره یوم کالف سنه مما بین العصر الی العشاء و صلی ادم علیه السلام ثلاث رکعات رکعه لخطیئته و رکعه لخطیئه حوا و رکعه لتوبته ففرض الله – عز و جل – هذه الثلاث رکعات علی امتی و هی الساعه التی یستجاب فیها الدعاء فوعدنی ربی – عز و جل – ان یستجیب لمن دعاه فیها و هی الصلاه التی امرنی ربی بها فی قوله تعالی : (فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون) ؛

(اما علت وجوب نماز مغرب) و آن در ساعتی است که خداوند سبحان توبه حضرت آدم را در آن ساعت قبول نمود ، و پذیرفتن توبه آدم بعد از سیصد سال پس از خوردن حضرت آدم از آن میوه درخت که نهی شده بود ، طول کشید و در روزهای آخر یک روز که بین نماز عصر و عشاء مانند هزار سال بود و حضرت آدم سه رکعت نماز مغرب به جا آورد ، رکعتی برای خطای

خویش و رکعتی برای خطای همسرش حوا و رکعتی برای قبول توبه اش ، پس خداوند این سه رکعت را برای امتم واجب کرد . در هنگام مغرب دعاء مستجاب می شود ، پروردگارم به من وعـده داده که دعای مؤ منین را در این وقت مستجاب نمایـد و این همان نمازی است که خداونـد در قرآن مرا به آن امر نموده و فرمود خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش گویید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۲۱ - علت وجوب نماز عشاء

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و اما صـلاه العشاء الاخره ، فان للقبر ظلمه و لیوم القیامه ظلمه امرنی ربی - عز و جل - و امتی بهذه الصلاه لتنور القبر و لیعطینی و امتی النور علی الصراط و ما من قـدم مشت الی صـلاه العتمه الا حرم الله - عز و جل - جسـدها علی النار و هی الصـلاه التی اختارها الله تقدس ذکره للمرسلین قبلی ؛

اما نماز عشاء ، پس همانا در قبر و در روز قیامت تاریکی همه جا را فرا گرفته است ؛ لذا پروردگارم به من و امتم به نماز عشاء امر فرمود ، برای نورانیت قبر وروشن ساختن آن ، و این که به من و به امتم نوری روی صراط عطا فرمایـد ، و هر کس قـدمی در راه نماز عشاء بردارد ، خداونـد بـدنش را از آتش جهنـم حرام می گردانـد و ایـن نمـازی است که پروردگـار آن را برای مرسلین و انبیای قبل از من اختیار نمود .

(وسائل الشیعه ، ج

۳ ، ص ۹)

۲۲ – شرط قبولی نماز نافله

قال الباقر – علیه السلام – :

انما تقبل النافله بعد قبول الفریضه ؛

همانا ، نماز مستحبی زمانی مورد قبول است که نماز واجب مورد قبول واقع شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۲۳ – وجوب نماز بر امت رسول الله (ص)

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

قال الله تعالی : افترضت علی امتک خمس صلوات ؛

خداوند متعال فرمود : نمازهای پنجگانه را بر امت تو واجب کردم .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۷)

۲۴ – نشانه های مؤ من

عن ابی محمد الحسن بن علی العسکری – علیه السلام – انه قال :

علامات المؤ من خمس ، صلاه الخمسین ، و زیاره الاربعین و التختم فی الیمین ، و تعفیر الجبین و الجهر (بسم الله الرحمن الرحیم) ؛

علایم و نشانه های مؤ من پنج چیز است :

۱ – خواندن ۵۱ رکعت نماز در شبانه روز (۱۷ رکعت نماز واجب و ۳۴ رکعت نافله)

۲ – زیارت اربعین امام حسین (ع) .

۳ – انگشتر به دست راست کردن .

۴ – پیشانی بر خاک نهادن .

۵ - بلند گفتن (بسم الله الرحمن الرحيم) در نمازها .

(وسائل الشيعه ، ج ۱۰ ، ص ۳۷۳)

۲۵ - چند چیز واجب در نماز

قال الباقر - عليه السلام - :

عن الفرض فى الصلاه ، الوقت و الطهور و القبله و التوجه و الركوع و السجود و الدعاء ؛

آن چه در نماز واجب است ، عبارت است از : ۱ - وقت نماز ۲ - طهارت ۳- قبله ، ۴ - توجه داشتن ۵ - رکوع ۶ - سجود ۷ - دعا .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸۰)

۲۶ - حاجت خواستن بعد از نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الله - عز و جل - فرض عليكم الصلوات فى احب الاوقات اليه ، فاسئلوا الله حوائجكم عقيب فرائضكم ؛

به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد ، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴)

۲۷ - عابدترین مردم

قال عن ابى حمزه :

سمعته - عليه السلام - يقول : قال الرب تعالى : اذا صليت ما افترضت عليك فانت اعبد الناس ؛

ابی حمزه گفت : از امام (ع) شنیدم که فرمود : خداوند میفرماید : آن وقتی که نماز را بر تو واجب کردم . به جا آوردی ، پس عابدترین مردم هستی .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۲۸ - اصل نماز چند رکعت است

قال الرضا - عليه السلام - :

انما جعل اصل الصلوه ركعتين و زيد على بعضها ركعه و على بعضها ركعتان و لم يزد على بعضها شى ء ، لان اصل الصلوه انما هى ركعه واحده ، لان اصل العدد واحد ؛ فاذا نقصت من واحد فليست هى صلوه ، فعلم الله - عز و جل - ان العباد لايودون تلك الركعه الواحده التى لاصلوه اقل منها بكمالها و تمامها و الاقبال اليها ، فقرن اليها ركعه اخرى ليتم بالثانيه ما نقص من الاولى ؛ ففرض الله - عز و جل - اصل الصلوه ركعتين ، ثم علم رسول الله - صلى الله عليه و اله - ، ان العباد لايودون هاتين الركعتين بتمام ما امروا به و كماله ، فضم الى الظهر و العصر و العشاء الاخره ركعتين ليكون فيها تمام الركعتين الاولتين . . . ؛

همانا اصل نماز دو ركعت مقرر گرديد و بر بعضى يك ركعت و بر بعضى ديگر دو ركعت افزوده شد و بر بعضى ديگر هيچ افزوده نشد ؛ بدان جهت كه اصل نماز فقط يك ركعت است ، زيرا اصل ، عدد يك است . پس اگر نمازى از يك

رکعت کمتر بشود ، نمـاز نیست ؛ پس (چون) خـدای عز و جل می دانست که بنـدگان همین یک رکعت را ، که کمتر از آن نمازی نیست ، به نحو کامل و تام به جای نیاورده و بدان رو نمی آورند ، یک رکعت دیگر به آن منضم کرد تا نقصان رکعت اول بـا به جـا آوردن رکعت دوم (جبران و) تمام شود ؛ از این رو خداونـد عز و جل اصل نماز را دو رکعت ، واجب کرد . آن گاه رسول خـدا (ص) دانست که بنـدگان خدا همین دو رکعت را به طور کامل و تواءم با آن چه بدان امر شده اند به جا نمی آورنـد ، پس به هر یک از نمازهای ظهر و عصـر و عشاء دو رکعت افزود تا با به جا آوردن دو رکعت آخر ، دو رکعت اول به تمامه انجام شده باشد .

(عیون الاخبار ، ج ۲ ، ص ۱۰۷ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۸)

فصل چهارم : آداب و مستحبات نماز

آیات

۱ - آداب نماز

. . . و لاتجهر بصلاتک و لاتخافت بها و ابتغ بین ذلک سبیلا ؛

و در نماز نه صدا را بسیار بلند و نه بسیار آهسته گردان ، بلکه حد متوسط را اختیار کن .

(سوره اسراء ، آیه ۱۱۰)

۲ - مواظبت بر نمازها

والذین هم علی صلاتهم یحافظون ؛

مصلین کسانی هستند که مواظب نماز خویشتن اند و همه اوقات نماز را حفظ می کنند .

(سوره معارج ، آیه ۳۴)

۳ - مهندسی خانه و نماز

واجعلوا بیوتکم قبله و اقیموا الصلوه ؛

خانه هایتان را مقابل یکدیگر قرار دهید و نماز را برپا دارید .

(سوره یونس ، آیه ۸۷)

۴- اخلاص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی الله رب العالمین ، لاشریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین :

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زنـدگی و مرگ من همه برای خداونـد پروردگار جهانیان است . شـریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم .

(سوره انعام ، آیه ۱۶۲ و ۱۶۳)

۵- تحریم نماز در حال مستی

یا ایها الذین امنوا لاتقربوا الصلوه و انتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون ؛

ای کسانی که ایمان آورده اید در حالیکه مست هستید به نماز نزدیک نشوید تابدانید چه میگویید .

(سوره نساء ، آیه ۴۳)

۶- نماز در سفر

و اذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوه . . . ؛

و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۱)

احادیث

۷ - مراقبت حدود و آداب نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

علم الاسلام الصلاه فمن فرغ لها قبله و حافظ علیها بحدها و وقتها و سنتها فهو مؤ من ؛

نماز ، پرچم اسلام است ، مؤ من واقعی کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب وقت آن باشد .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۷)

۸ - تربت امام حسین (ع)

قال الصادق - علیه السلام - :

السجود علی تربه الحسین - علیه السلام - یخرق الحجب السبع ؛

سجده بر تربت امام حسین (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد .

(بحارالانوار ، ج ۱۰۱ ، ص ۱۳۵)

۹ - صحیح بودن نماز

عن الامام علی - علیه السلام - :

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - (ان عمود الدین الصلوه و هی اول ما ینظر فیه من عمل ابن ادم فان صحت نظر فی عمله و ان لم یصح لم ینظر فی بقیه عمله) ؛

رسول خدا (ص) فرمود : (ستون دین نماز می باشد ، و از میان اعمال انسان (در روز قیامت) نماز اولین عملی است که مورد رسیدگی قرار می گیرد ؛ اگر صحیح بود ، سایر اعمال نیز مورد توجه قرار خواهد گرفت ، و گرنه باقی اعمال نیز مردود خواهد بود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

۱۰ - طهارت

قال الصادق - علیه السلام - :

لاصلوه الا بطهور ؛

نماز درست نیست ؛ مگر باطهارت (وضو ، غسل ، تیمم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۱)

۱۱ - مسواک با هر نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو لا ان اشق علی امتی ، لامرتهم بالسواک مع کل صلوه ؛

اگر بر امت من سخت و دشوار نبود ، هرآینه به آن ها دستور می دادم که با هر نماز مسواک بزنند .

(میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۵۹۷)

۱۲ – لباس نمازگزار

کان الحسن بن علی – علیه السلام – اذا قام الی الصلوه لبس اجود ثیابه ، فقیل له یابن رسول الله تلبس اجود ثیابک ، فقال : ان الله جمیل یحب الجمال فاتحل لربی و هو یقول : (خذوا زینتکم عند کل مسجد) ؛

حضرت مجتبی (ع) بهترین جامه های خود را در موقع نماز بر تن می کرد . کسانی که از آن حضرت سبب این کار را پرسش کردند ، در جواب فرمود : خداوند جمیل است و جمال و زیبایی را دوست دارد ، به این جهت خود را در پیشگاه الهی زینت می کنم ، خداوند امر فرموده که : (با زینتهای خود در مساجد حاضر شوید) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۳۳۱)

۱۳ – نماز و عطر

قال الصادق – علیه السلام – :

رکعتان یصلیها المتعطر ، افضل من سبعین رکعه یصلیها غیر متعطر ؛

دو رکعت نماز با عطر ، بهتر است از هفتاد رکعت نماز کسی که عطر نزده است .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۲)

۱۴ – نماز و مسواک

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

رکعتین بسواک ، احب الی الله – عز و جل – من سبعین رکعه بغیر سواک ؛

دو رکعت نماز با دندانهای مسواک زده ، نزد خداوند از هفتاد رکعت نماز بدون مسواک بهتر است .

(سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۶۷۵)

۱۵ – نماز صحیح

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اسبغ وضوء و احسن صلوته و ادی زکوه ماله و خزن لسانه و کف غضبه و استغفر لذنبه و ادی النصیحه لاهل بیت رسوله فقد استکمل حقائق الایمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛ هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش رابپردازد و زبانش را نگاه دارد و جلو خشم خویش را بگیرد و برای گناهش آمرزش جوید و برای خاندان پیغمبرش

خیرخواهی کند ، حقایق ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۳۳۳)

۱۶ – انتظار بعد نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

انتظار الصلوه بعد الصلوه کنز من کنوز الجنه ؛

انتظار کشیدن از نماز تا نماز دیگر ، گنجی است از گنجهای بهشت .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۱۷ – قنوت طلایی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف ؛

هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد ، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

۱۸ – صلوات در رکوع و سجود

قال الباقر – علیه السلام – :

من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه : (اللهم صل علی محمد و آل محمد) کتب الله له ذلک بمثل الرکوع و السجود و القیام ؛

هرکسی در رکوع و سجود و قیام خود بگوید : (اللهم صل علی محمد و آل محمد) خدا ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۱)

۱۹ – نماز همراه با اذان واقامه

قال علی – علیه السلام – :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صف من الملئکه ، لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک ؛

هرکس نمازش را با اذان و اقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که دو طرف آن صف دیده نمی شود و هر کس که نماز خود را با اقامه تنها بخواند ، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد .

۲۰ – لباس تمیز برای نماز

قال علی – علیه السلام – :

النظیف من الثیاب یذهب الهم و الحزن و هو طهور للصلاه ؛

لباس تمیز غم و ناراحتی را برطرف کرده و آن لباس پاک (مناسب)نماز است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۴۶)

۲۱ – نماز در مسجد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الجلوس فی المسجد لانتظار الصلوه عباده ؛

نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴)

۲۲ – سلام بر نمازگزار

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا دخلت المسجد و القوم یصلون فلا تسلم علیهم و سلم علی النبی – صلی الله علیه وآله – ثم اقبل علی صلاتک و اذا دخلت علی قوم جلوس یتحدثون فسلم علیهم ؛

هنگامی که داخل مسجدی شدی و زمانی که مردم مشغول نماز هستند ، بر آنها سلام نکن ، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نماز شو ، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند ، بر آن ها سلام کن .

(بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۸)

۲۳ – سلام بر نمازگزار ممنوع

قال الصادق - عليه السلام - :

لاتسلموآموزشی . . . و لا علی المصلی و ذلک لان المصلی لایستطیع ان یرد السلام لان التسلیم من المسلم تطوع و الرد علیه فریضه ؛

بر سه گروه لازم نیست سلام داده شود که یکی از آن ها نمازگزار است ، چون او آمادگی پاسخ دادن را ندارد ، در صورتی که سلام بر سلام کننده مستحب است و پاسخ دادن آن واجب است .

(بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۹)

۲۴ - لباس نمازگزار

قال الصادق - علیه السلام - :

خیر لباسک ما لایشغلک عن الله - عز و جل - بل یقربک من شکره و ذکره و طاعته ؛

نیکوترین لباس آن است که تو را از یاد خدا غافل نکند (مشغول به غیر ننماید) ، بلکه به شکر و ذکر و طاعتش نزدیک کند .

(مصباح الشریعه ، الباب السابع ، فی اللناس)

۲۵ - لباس دارای تصویر

قال الصادق - علیه السلام - :

انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیه تماثیل ؛

از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از اینکه با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۱۷)

۲۶ - نماز کامل همراه با صلوات

قال الصادق - علیه السلام - :

ان من تمام الصوم اعطاء الزکوه (لفطره) کما ان الصلاه علی النبی - صلی الله علیه و اله و سلم - من تمام الصلاه ؛

همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان ، مایه تمامیت روزه می باشد ، چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه با زکات فطره کامل می شود .

(وسائل الشيعه ، ج ۶، ص ۲۲۱)

۲۷ – شک در نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

عن زراره ابی بصیر قال : قلنا له : الرجل یشک کثیرا ، فی صلاته حتی لا یدری کم صلی و لا ما بقی علیه ؟ قال : یعید قلناله : فانه یکثر علیه ذلک کلما عاد شک قال : یمضی فی شکه : ثم قال : لاتعودوا الخبیث انفسکم بنقض الصلاه فتطمعوه فان الشیطان خبیث یعتاد لما عدد فلیمض احدکم فی الوهم و لایکثرن نقض الصلاه فانه اذا فعل ذلک مرات لم یعد الیه الشک ، قال زراره : ثم قال : انما یرید الخبیث ان یطاع فاذا عصی لم یعد الی احدکم ؛

زراره و ابوبصیر می گویند : از امام (امام صادق یا امام باقر علیهماالسلام)پرسیدم : اگر شخصی در نماز شک کند تا آن جا که نداند چند رکعت خوانده و چقدر باقی مانده است ؟ حضرت فرمود : اعاده کند . عرض کردم او همواره شک می کند ، حتی اگر نماز را اعاده کند . حضرت فرمود : به شکش اعتنا نکند . آن گاه فرمود : شیطان پلید را

با شکستن نماز عادت ندهید (که شما را فریب بدهد و به وسوسه بیندازد) ، زیرا با این کار ، او در شما طمع می کند ، شیطان خبیث و پلید است و به آن چه عادت داده شد ، عادت می کند . پس هرگاه برای یکی از شما وهم و اشتباهی حاصل شود ، به آن اعتنا نکنید و خیلی نماز را نشکنید ، چرا که اگر چند بار چنین کرد دیگر شک برای او نمی آید . زراره گفت که آن گاه حضرت فرمود : آن (شیطان) خبیث می خواهد که اطاعت شود پس اگر از او اطاعت نشد ، باز خواهد گشت .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۲۷۰)

۲۸ - کلید نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الوضوء مفتاح الصلاه ؛

وضو کلید و وسیله افتتاح نماز است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۲۹ - نماز در مکانهای مقدس

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

جعلت لی الارض مسجدا و طهورا ؛

همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳)

۳۰ - نماز کامل با پرداخت زکات

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاتتم صلاه الا بزکوه ؛

نماز کسی کامل نمی شود مگر با پرداخت زکات .

(بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۲۹)

۳۱ - بی احترامی به نماز

قال علی - علیه السلام - :

من لم یاءخذ اهبه الصلوه قبل وقتها فما وقرها ؛

کسی که قببل از نماز خود را برای اقامه نماز آماده نکند ، به نماز بی احترامی نموده است .

(شرح نهج البلاغه ، ابن ابی الحدید ، ج ۲۰ ، باب ۷۶۸ ، ص ۳۲۹)

۳۲ - خواب قبل از نماز عشاء

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال :

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لما اسری بی الی السماء مضیت باقوام ترضح رؤ سهم بالصخر ، فقلت : من هولاء یا جبرئیل ؟ فقال : هولاء الذین ینامون عن صلاه العشاء ؛

از امام صادق (ع) نقل شده که پیامبر خدا (ص) فرمود : آن گاه که مرا به آسمان بردند ، به جماعتی گذشتم سرهای آن ها با سنگ کوفته می شد ، گفتم ای جبرئیل اینها کیانند ؟ گفت : اینها آنانند که قبل از خواندن نماز عشاء می خوابند .

(بحارالانوار ، ج ۲ ، ص ۲۱۳)

۳۳ - رهنمودهای امام صادق (ع) در آداب نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا قمت الی الصلاه فقل اللهم انی اقدم الیک محمدا - صلی الله علیه وآله - بین یدی حاجتی ، و اتوجه به الیک ، فاجعلنی به وجیها عندک فی الدنیا و الاخره و من المقربین ، اجعل صلاتی به مقبوله و ذنبی به مغفورا و دعایی به مستجابا ، انک انت الغفور الرحیم ؛

هرگاه به نماز ایستادی ، پس بگو : بار خدایا من محمد (ص) را به شفاعت برای برآورده شدن حاجتم به سوی تو آوردم و به وسیله او بـه سوی تـو تـوجه نمـودم ؛ پس مرا بـه حرمـت و عظمـت او در دنیـا و آخرت وجیـه و آبرومنـد گردان و از مقربین درگاهت قرار بده ، پروردگارا به حرمت پیامبرت نمازم را مقبول فرما ، و گناهانم را بیامرز ، و دعایم را مستجاب گردان که به راستی تو آمرزنده مهربانی .

(میزان الحکمه ،

ج ۵ ، ص ۳۷۸)

۳۴ - رهنمودهای حضرت ادریس (ع) در آداب نماز

قال ادریس - علیه السلام - :

اذا دخلتم فی الصلاه فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعوا الله دعاء طاهرا متفرغا و سلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعه و استکانه ، و اذا رکعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنیا و هواجس السوء و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ما کل السحت ، و العدوان ، و الاحقاد ، و اطرحوا بینکم ذلک کله ؛

هرگاه به نماز وارد شدید ، خاطر و افکارتان را به نماز اختصاص دهید (و به چیزی غیر از نماز نیندیشید) و از خدا بخواهید و دعا کنید دعایی پاک در حالی که از همه چیز غیر از خدا فارغ باشید . و با خضوع و خشوع و اطاعت و استعانت مصالح و منافع خود را از خداوند درخواست نمایید . و هنگام رکوع و سجود ، افکار دنیوی و خیالات باطل و ناشایسته و زشتیها را از جانتان دور کنید . عقیده ناسالم و مکارانه نداشته باشید . از غذای حرام بپرهیزید . دشمنی و کینه توزی و حسد را از خود دور کنید . تمام این بدیها و زشتیها را از خود دور کنید و دنبال خیالات باطل نروید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۲)

۳۵ - صبر در اطاعت

قال علی - علیه السلام - :

الصبر ثلاثه : الصبر علی المصیبه ، و الصبر علی الطاعه ، والصبر علی المعصیه ؛

صبر بر سه گونه است : صبر در هنگام مصیبت ، و صبر بر سختی اطاعت ، و صبر در هنگام معصیت (حفظ خود از ارتکاب گناه) .

(تحف

العقول ، ص ۱۴۶)

۳۶– نماز و زینت

قال علی – علیه السلام – :

لاتصلی المراءه عطلا ؛

زن بدون زینت نماز نخواند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۲۵)

۳۷ – با سر وریش بازی نکنید

قال زراره :

اذا قمت فی الصلاه فعلیک بالاقبال علی صلاتک ؛ فانما لک من الصلاه ما اقبلت علیه بقلبک ، و لاتعبث فیها بیدک و لابراءسک ، و لابلحیتک ، و لاتحدث نفسک ، و لاتتشئاب و لا تمط ؛

هرگاه به نماز ایستادی پس بر تو باد ، به توجه کامل به نمازت ؛ چون آن مقدار از نمازت که باتوجه باشد برای تو مفید خواهد بود . در نماز با دست و سر و ریش خویش بازی مکن و در دل به کاری حدیث نفس مکن ، (مثلا به بازار روی و خرید و فروش و داد و ستد کنی) و در حین نماز دهن دره نکش و قامت کشی مکن (و از هرچه که با شاءن نماز حقیقی ناسازگار است اجتناب کن ؛ زیرا به هر اندازه ای که نمازگزار در نماز به سوی خداوند روی آورد ، به همان مقدار نمازش پذیرفته و بقیه مطرود می گردد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۰)

۳۸ – حدود نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

للصلوه اربعه الاف حد ؛

برای نماز چهار هزار حد است .

(فلاح السائل ، ص ۲۳)

۳۹ – نماز خواندن با آگاهی

قال علی – علیه السلام – :

نوم علی یقین خیر من صلاه فی شک ؛

خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید است .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۳۰)

۴۰ – آداب وضو به حسب باطن و قلب

عن الرضا – علیه السلام – :

انما امر بالوضوء لیکون العبد طاهرا اذا قام بین یدی الجبار و عند مناجاته ایاه مطیعا له فیما امره تقیا من الادناس و النجاسه مع ما فیه من ذهاب الکسل و طرد النعاس و تزکیه الفؤ اد للقیام بین یدی الجبار و انما وجب علی الوجه و الیدین و الراءس و الرجلین لان العبد اذا قام بین یدی الجبار فانما ینکشف من جوارحه و یظهر ما وجب فیه الوضوء و ذلک انه بوجهه یسجد و یخضع و بیده یسئل و یرغب و یرهب و یتبتل و براءسه یستقبله فی رکوعه و سجوده و برجلیه یقوم و یقعد ؛

همانا امر شده است به وضو تا آن که بنده پاک باشد هنگامی که می ایستد مقابل خدای جبار و وقت مناجات نمودن او حق را و برای آن که مطیع باشد در آن چه او را امر فرموده و پاکیزه باشد از گناهان و نجاست با آن که در آن است فواید دیگر از قبیل برطرف شدن کسالت و رفع شدن چرت و پاکیزه شدن دل برای ایستادن در مقابل خدای جبار و همانا واجب شد بر رو و دو دست و سر و دو پا ، زیرا بنده وقتی که در حضور حضرت جبار ایستاد ، همانا منکشف می شود از جوارح او ، و ظاهر گردد

آن چه که وضو در آن واجب شود ، زیرا با رویش سجده کند و خضوع نماید و با دستش سؤ ال و رغبت و رهبت نماید و منقطع به حق شود و با سرش استقبال کند حق را در رکوع و سجود ، و با پاهایش بایستد و بنشیند .

(عیون اخبار الرضا ، ج ۲ ، ص ۱۰۴)

۴۱ – رسیدن به کمال نماز به وسیله آداب آن

قال الصادق – علیه السلام – :

لایتم الصلوه الا لذی طهر سابغ و تمام بالغ غیر نازغ و لازائغ عرف ؛ فاخبت فثبت و هو واقف بین الیاءس و الطمع و الصبر و الجزع کان الوعد له صنع و الوعید به وقع بذل عرضه و تمثل عرضه و بذل فی الله المهجه و تنکب الیه المحجه غیر مرتغم بارتغام یقطع علائق الاهتمام بغیر من له قصد و الیه وفد و منه استرفد فاذا اتی بذلک کانت هی التی تنهی عن الفحشاء و المنکر ؛

نماز به کمال نمی رسد جز برای نمازگزاری که دارای طهارتی همه جانبه و تمامیتی رسا باشد ، نه دیگران را اغوا کند و نه خود از حق منحرف گردد ، (خدا را) شناخته و سر تسلیم فرود آورده استقامت و ثبات در پیش گیرد ، بین نومیدی (از رحمت خدا) و طمع (به رحمت او) و میان شکیبایی و بی تابی ایستاده باشد ، گویی وعده نیکوی خدا برایش عملی شده و وعده عذاب بر او واقع گشته ، مال و متاع خود را(در راه خدا) بذل نموده و هدف خود را(از عبادت) پیش رو قرار داده و در راه خدا خون خود را ارزانی کرده و در

راه به سوی خداونـد نموده و از ماسوای او روی گردانـد ، در بینی بر خاک نهادن هیـچ ناخوشاینـدی و کراهتی در دل ندارد ، رشـته های پیونـد را به غیر آن کسـی که او را قصـد کرده و به سویش روانه شده و از او عطا و یاری طلبیده گسسـته است قطع کند ، پس چون چنین نمازی به جای آورد ، این همان نمازی است که از فحشاء و منکر باز می دارد .

(فلاح السائل ، ص ۲۳)

۴۲ – آداب و شرایط نماز

قال الرضا – علیه السلام – :

اذا اردت ان تقوم الی الصـلاه فلا تقم الیها متکاسـلا و لا متناعسا و لا مستعجلا و لا متلاهیا و لکن تاتیها علی السکون و الوقار و التوده و علیک الخشوع و الخضوع متواضـعا لله – عز و جل – متخاشـعا علیک خشیه و سیماء الخوف راجیا خائفا بالطمانینه علی الوجل و الحـذر فقف بین یدیه کالعبد الابق المذنب بین یدی مولاه فصف قدمیک و انصب نفسک و لاتلتفت یمینا و شـمالا و تحسب کانـک تراه فـان لم تکن تراه فـانه یراک و لاـتعبث بلحیتـک و لابشـی ء من جوارحـک و لاـتفرقع اصابعک و لاتحک بدنک و لاتولع بانفک و لا بثوبک و لا تصـلی و انت متلثم و لایجوز للنساء الصـلاه و هن متنقبات و یکون بصـرک فی موضـع سجـودک مـادمت قائمـا و اظهر علیـک الجزع و الهلـع و الخوف و ارغب مع ذلـک الی الله – عز و جـل – و لاـ تتـک مره علی رجلک و مره علی الاخری و تصلی صلاه مودع تری انک لا تصلی ابدا و اعلم انک بین یدی

الجبار و لاتعبث بشی ء من الاشیاء و لاتحدث لنفسک و افرغ قلبک و لیکن شغلک فی صلوتک ، و ارسل یدیک الصقهما بفخذیک فاذا افتحت الصلاه فکبر و ارفع یدیک بحذاء اذنیک و لاتجاوز بابهامیک حذاء اذنیک و لاترفع یدیک بالدعاء فی المکتوبه حتی تجاوز بهما راءسک و لاباس بذلک فی النافله و الوتر فاذا رکعت فالقم رکبتیک براحتک ، و تفرج بین اصابعک و اقبض علیها و اذا رفعت راسک من الرکوع فانصب قائما حتی ترجع مفاصلک کلها الی المکان ثم اسجد وضع جبیتک علی الارض و رغم علی راحتیک و اضمم اصابعک وضعهما مستقبل القبله و اذا جلست فلا تجلس علی یمینک و لکن انصب یمینک و اقعد علی الیتیک و لا تضع یدک بعضه علی بعضه لکن ارسلهما ارسالا فان ذلک تکفیر اهل الکتاب و لا تتمطی فی صلاتک و لاتتجشا و امنعهما بجهدک و طاقتک فاذا عطست فقل الحمدلله و لا تطا موضع سجودک و لاتتقدم مره و لاتتاخر اخری و لاتصل و بک شی ء من الاخبثین و ان کنت فی الصلاه فوجدت غمزا فانصرف الا ان یکون شیئا تصبر علیه من غیر اضرار بالصلاه . و اقبل علی الله بجمیع القلب و بوجهک حتی یقبل الله علیک ، و اسبغ الوضوء ، و عفر جبینک فی التراب و اذا اقبلت علی صلاتک اقبل الله علیک بوجهه و اذا عرضت اعرض الله عنک ؛

۱ - هنگامی که اراده نمودی برای انجام نماز ، پس با بی رغبتی ، کسالت ، خواب آلودگی ، عجله و . . . مشغول به چیزی نماز ، به جا نیاور

۲ - با

حالت حضور قلب و سکون و آرامش و تاءنی ، مشغول نماز شو .

۳ - بر شما باد در نماز به صورت خشوع و خضوع

۴ - در پیشگاه الهی چنان خاضع و خاضع باش که خشیت و خوف از سیمای تو ظاهر گردد ، و به وسیله طمانینه خوف و رجاء در تو ظهور پیدا کند .

۵ - از کثرت ترس و ورعی که بر قلبت عارض گردیده است ، پس در این حالت مقابل پروردگارت چون بنده فراری گناهکار که در مقابل مولایش قرار گرفته بایست .

۶ - قدمهایت را منظم کن و خود را برای اطاعت از مولایت مستعد و مهیا ساز .

۷ - و به چپ و راست توجه مکن .

۸ - و خدا را مثل این که تو را می بیند به حساب آور ، زیرا اگر تو خدا را نمی بینی همانا خدا تو را می بیند .

۹- با ریش و سایر اعضا و جوارحت و با جامه ات بازی مکن .

۱۰ - در حال گرفتگی بینی نماز نخوان .

۱۱ - و برای زنان نیزدرست نیست که با نقاب و دو بند نماز بخوانند .

۱۲ - چشمت را در هنگامی که ایستاده ای به موضع سجده بینداز .

۱۳ - و در هنگام نماز از خودت جزع و هول و ترس از خدا ظاهر کن و با این حالات مخصوص ، نشان بده که تو راغب الی الله هستی و به خدا عشق می ورزی .

۱۴ - در حال قیام گامی به این پا و گاهی به آن پا تکیه

مکن .

۱۵ – نمازی به جا آورد مثل اینکه نماز وداع است که دیگر موفق به ادای آن نمی شوی .

۱۶ – بدان که همانا تو در برابر خداوند جبار هستی ، بنابراین با چیزی از اشیاء به بازی مشغول مشو و حدیث نفس مکن و قلبت را از همه چیز غیر از یاد خدا و عبادت او فارغ کن ، و فقط باید به کارنماز بپردازی .

۱۷ – هنگام نماز در حال قیام دستهایت را روی رانهای پایت قرار بده .

۱۸ – و در شروع نمازت تکبیر بگوی .

۱۹ – و دستهایت را تا نرمه گوشت بلند کن ، به طوری که انگشتهای ابهامت از گوش و مقابل آن تجاوز نکند .

۲۰ – و در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند و اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست .

۲۱ – هرگاه به رکوع رفتی ، پس دستهایت را به زانوهایت بگذار و انگشتانت را بگشا و دستهایت را جمع نموده از محاذی زانوها و پاها خارج مکن .

۲۲ – هنگام برخاستن از رکوع به تمام قامت بایست تا آن که مفاصلت تماما به مکان اصلی خود برگردد ، و عروق و رگها جا به جا شود .

۲۳ – در سجده جبین و پیشانی و کف دستهایت را بر زمین بگذار .

۲۴ – و انگشتان دستهایت را هنگام سجده ببند و به طرف قبله قرارش ده .

۲۵ – و هرگاه نشستی ، پس به قسمت راست بدن ننشین ، بلکه طرف راست را بلند نموده و بر طرف چپ بگذار

و بر رانهای خود بنشین .

۲۶ - دست روی دست مگذار ، بلکه دستهایت را آزاد کن و مستقیم بر رانهاقرارش بده زیرا این عمل دست روی دست گذاشتن ، عمل اهل کتاب است .

۲۷ - در هنگام نماز خمیازه مکش و دست و پا را دراز مکن و آروغ نزن ، و هرگاه این دو ، تو را فشار آوردند با جد و جهد از خود دفع کن و تحمل نما .

۲۸ - هرگاه عطسه زدی ، (الحمد لله) بگو .

۲۹ - در موضع سجده ات حرکت نکن و راه مرو و به جلو وعقب نرو و ثابت و بدون حرکت باش .

۳۰ - و در حالی که در فشار از ادرار و مدفوع هستی به نماز نایست و اگر در نماز بودی و احساس فشار و ناراحتی از آن ها نمودی ، پس از نماز منصرف شو ، مگر این که خفیف باشد که توان تحمل آن را بدون زیان و ضرر به نمازت داشته باشی .

۳۱ - وقتی که به نماز ایستادی با تمام توجه قلبی و با همه وجودت به خداوند روی آور ، تا خدا نیز به تو روی آورد .

۳۲ - و هرگاه خواستی برای نماز وضو بگیری وضویی کامل بساز .

۳۳ - و هرگاه خواستی سجده کنی پیشانیت را بر خاک بگذار .

۳۴ - هرگاه به نمازت روی آوردی و با توجه و حضور کامل قلبی به نماز ایستادی و آداب و شرایط نماز را حفظ کردی و باهمه وجودت به سوی خدا رفتی او نیز با همه

رحمت و مغفرت و عنایتش به تو روی خواهد آورد . و هرگاه از خدا روگردان شدی و اعراض کردی خداوند نیز از تو روگردان شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۰۴)

فصل پنجم : افعال و اذکار نماز

آیات

۱ - رکوع و سجود

یا ایها الذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون ؛

ای اهل ایمان !در برابر خدا رکوع و سجود به جا آرید ، و حضرت او را در تمام شئون حیات بنده و فرمانبردار باشید و هر کار خیری را انجام دهید تا به رستگاری و فلاح و پیروزی و نجات برسید .

(سوره حج ، آیه ۷۷)

۲ - ناظر به افعال

الذی یریک حین تقوم ، و تقلبک فی الساجدین ؛

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) بر می خیزی می بیند ، و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند .

(سوره شعراء ، آیات ۲۱۸ و ۲۱۹)

۳ - رکوع ، راهی برای توبه

. . . فاستغفر ربه و خر راکعا و اناب . . . ؛

. . . از این رو ، از پروردگار خویش طلب آمرزش نمود و به سجده افتاد و توبه کرد .

(سوره ص ، آیه ۲۴)

۴ - اثر سجده

واسجد و اقترب ؛

سجده نما و به خداتقرب جوی .

(سوره علق ، آیه ۱۹)

احادیث

۵ – قبله

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا استقبلت القبله فانس من الدنیا و ما فیها و الخلق و ما هم فیه و استفرغ قلبک عن کل شاغل یشغلک عن الله ؛

هنگامی که برای نماز به جانب قبله ایستادی ، دنیا و آن چه در آن است را فراموش کن و قلب خود را از هر گونه سرگرم کننده ای که تو را از خدا بازدارد ، فارغ ساز .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۶)

۶ – نیت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الله یحشر الناس علی نیاتهم یوم القیامه ؛

خداوند در روز قیامت ، مردم را بر نیتهایشان محشور می کند .

(بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۰۹)

۷ – تاثیر تکبیره الاحرام

قال الصادق – علیه السلام – :

فاذا کبرت فاستصغر ما بین السموات العلی و الثری دون کبریائه ؛

هرگاه تکبیره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آن چه در آسمان و زمین است درمقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی و بزرگی خداوند متعال را .

(مصباح الشریعه ، ص ۹۱)

۸ – تقسیم نماز بین بنده و خدا

حدیث قدسی :

قسمت الصلوه بینی و بین عبدی فنصفها لی و نصفها لعبدی ؛

من نماز را میان خود وبنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن ، از آن من است و نیمی دیگر از آن بنده ام .

(بحارالانوار ، ج ۹۲ ، ص ۲۲۶)

۹ – قرائت نماز

عن . . . :

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – الرجل یدخل فی الصلوه فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یستجر بعض من یراه الی هواه ؟ قال : لیس هو من الریاء ؛

از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد ، به امید آن که حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکال وارد می شود ؟) فرمود : این از مصادیق ریا نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۵۶)

۱۰ – قرائت صد آیه در نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من قرا مائه ایه یصلی بها فی لیله کتب الله – عز و جل – له بها قنوت لیله ؛

هر کس در یک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند ، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد .

(الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۵)

۱۱ – تلاوت قرآن در نماز

قال الحسین – علیه السلام – :

من قرا ایه من کتاب الله – عز و جل – فی صلاته قائما یکتب له بکل حرف مائه حسنه ؛

کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خود بخواند ، به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود .

(الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۷)

۱۲ – قرائت قرآن در نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

قراءه القران فی الصلاه افضل من قراءه القران فی غیر الصلاه ؛

قرائت قرآن در نماز افضل است از غیرنماز .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۹۲)

۱۳ – رکوع کامل

قال الباقر – علیه السلام – :

من اتم رکوعه لم یدخله وحشه القبر ؛

هر که رکوعش تمام و کامل باشد دچار وحشت قبر نمی شود .

(مواعظ العددیه ، ص ۲۴۳)

۱۴ – رکوع

قال الصادق – علیه السلام – :

لایرکع عبدلله رکوعا علی الحقیقه ، الا زینه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه ؛

هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند ، مگر آن که خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند .

(مصباح الشریعه ، ص ۱۴)

۱۵ – رکوع و سجده طولانی

قال الصادق – علیه السلام – :

و علیکم بطول الرکوع و السجود فان احدکم اذا طال الرکوع و السجود یهتف ابلیس من خلفه ، فقال یا ویلتاه !اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت ؛

بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هرگاه یکی از شما رکوع و سجده اش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند : وای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سر باز زدم .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹ ، مواعظ العددیه ، ص ۲۴۲)

۱۶ – سجده

قال علی – علیه السلام – :

لویعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راسه من السجود ؛

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است ، هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹)

۱۷ – حق سجود

قال الصادق – علیه السلام – :

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده ؛

به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ عنوانی زیان متوجه او نشود ، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶)

۱۸ – سجده نزدیکترین حالت

قال الصادق – علیه السلام – :

اقرب ما یکون العبد الی الله – عز و جل – و هو مساجد ، قال الله – عز و جل – : (و اسجد و اقترب) ؛

نزدیکترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است خداوند فرمود : (سجده کن و تقرب جوی) .

(روضه المتقین ، ج ۲ ، ص ۳۸)

۱۹ - آداب سجده

قال علی - علیه السلام - :

السجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه ؛

سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین به دو کف دست و کناره های دو پا ، همراه خشوع دل و پاکی نیت است .

(غررالحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه)

۲۰ - روح سجده

قال علی - علیه السلام - :

والسجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بکنه الهمه علی الباقیات و خلع الکبر و الحمیه و قطع العلائق الدنیویه و التعلی بالخلائق النبویه ؛

سجده نفسانی (که روح سجده است) ، رها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است .

(غررالحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه)

۲۱ - عادت به نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلک شی ء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک و لکن انظروا الی صدق حدیثه و اداء امانته ؛

به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید ، زیرا ممکن است به آن عادت کرده باشند و برای او یک امر عادی شده باشد ؛ و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند ، بلکه راستگویی و امانتداری او رابنگر .

(تفسیر نورالثقلین ، ج ۱ ، ص ۴۹۶ ، اصول کافی ج ۲ ، ص ۱۰۵)

۲۲ - تشهد

قال الصادق - عليه السلام - :

التشهد ، ثناء على الله تعالى ؛

تشهد ، ستايش خداوند بلند مرتبه است .

(مصباح الشريعه ، باب هفتم)

۲۳ - تسبيحات چهارگانه

قال على - عليه السلام - :

ان الانسان كان فى الصلوه فان جسده و ثيابه و كل شى ء حوله يسبح ؛

هنگامى كه انسان مشغول نماز است ، و بدن و لباس و هرچه پيرامون اوست خدا را تسبيح مى گويند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۱۳)

۲۴ - سلام

قال الصادق - عليه السلام - :

معنى السلام فى كل صلوه ، الامان ، اى من ادى امر الله و سنه نبيه - صلى الله عليه و آله - خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنيا و برائه من عذاب الاخره ؛

معنى (سلام) در پايان نماز ، امان است ، يعنى هر كس كه امر خدا و سنت پيامبرش را با خشوع قلب به جاى آورد ، از بلاى دنيا در امان ، و از عذاب آخرت بر كنار است .

(مصباح الشريعه ، باب سلام)

۲۵ - فلسفه سجده بر خاک

قال على - عليه السلام - :

و لما فى ذلک من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا ؛

هنگامى كه انسان نماز مى خواند ، ساييدن گونه ها به خاك نشانه تواضع و گذاردن اعضاء شريف بر زمين دليل كوچك و حقارت است .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲)

۲۶– سجده مایه تقرب

قال علی – علیه السلام – :

اقرب ما یکون العبد من الله اذا سجد ؛

نزدیکترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

۲۷ – سوره حمد ، عطیه الهی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اعطانی الله – عز و جل – فاتحه الکتاب ؛

خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱۷)

۲۸ – رکوع و سجود ناقص

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و لاصلاه لمن لا یتم رکوعها و سجودها ؛

نمازگزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد ، آن نمازش ، نماز نیست .

(بحارالانوار ، ج ۲۹ ، ص ۱۹۸)

۲۹ – سجود و رکوع بهترین عبادت

قال علی – علیه السلام – :

نعم العباده السجود و الرکوع ؛

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است .

(تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵)

۳۰ – تاثیر طولانی رکوع وسجود

قال علی – علیه السلام – :

لایقرب من الله سبحانه الا کثره السجود و الرکوع ؛

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند .

(تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵)

۳۱ – ثواب سجده شکر

قال الصادق – علیه السلام – :

ایما مؤ من سجد الله سجده لشکر نعمه غیر صلاه ، کتب الله له بها عشر حسنات و مما عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان ؛

هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکری جهت نعمتی به جای آورد ، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۳)

۳۲ – طولانی کردن سجده

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و اذا اردت ان یحشرک الله معی فاطل السجود بین یدی الله الواحد القهار ؛

و اگر خواستی خداوند تو را با من محشور سازد ، سجده در پیشگاه خدای یکتای قهار را طولانی کن .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴)

۳۳ – نزدیکترین حالات

قال الصادق – علیه السلام – :

اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ؛

نزدیکترین حالات بنده به پروردگار سجده است .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۰)

۳۴ – مقدمه نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ولکل شی ء انف و انف الصلاه التکبیر ؛

برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز ، تکبیراست .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۶)

۳۵ – توجه خداوند به نمازگزار هنگام قبله

عن الباقر – علیه السلام – قال :

اذا استقبل المصلی القبله استقبل الرحمان بوجهه ، لا اله غیره ؛

آن گاه که نمازگزار رو به قبله کرد ، پروردگار عالم به صورتش رو آورد ، جز او خدایی نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۱۹)

۳۶ – ذکر پس از رکوع

عن جعفر بن محمد – علیه السلام – قال :

اذا رفعت راسک من الرکوع فقل : سمع الله لمن حمده ؛

هنگامی که سر از رکوع بر می دارید بگویید : (سمع الله لمن حمده) .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵)

۳۷ – واجب در نماز

عن زراره قال :

سالت اباجعفر – علیه السلام – عن الفرض فی الصلاه فقال : الوقت ، و الطهور ، و القبله ، و التوجه ، و الرکوع ، و السجود ، و الدعاء . قلت : ما سوی ذلک ؟ فقال : سنه فی فریضه ؛

از زراره نقل شده ، بگوید : از امام باقر (ع) از واجب در نماز پرسیدم ؟ فرمود : وقت است ، طهارت است ، قبله است ، توجه است ، رکوع و سجود است و دعاست . عرض کردم : غیر از اینها ؟ فرمود : سنتی است در واجب .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۰)

۳۸ – سجده طولانی

قال الصادق – علیه السلام – :

ان العبد اذا احال السجود حیث لایراه احد ، قال الشیطان و اویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت ؛

به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد فریاد شیطان بلند می شود که : وای بر من آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳)

۳۹ – نیت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

انما الاعمال بالنیات ؛

همانا کارها بر اساس نیتها است .

(بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۳۸۱)

۴۰ – سجده طولانی و بهشت

قال الباقر – علیه السلام – :

اتی رجل الی رسول الله – صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله !ادع الله لی ان یدخلنی الجنه ، فقال له : اعنی علیه بکثره السجود ؛

مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و عرض کرد : ای پیامبر خدا! از خدا بخواه که مرا بهشتی کند . حضرت فرمود : مشروط بر اینکه در این دعا ، برای رسیدن به بهشت ، مرا به کثرت سجده (برای خدا) یاری کنی .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳)

۴۱ – حمد و سوره درنماز

قال الرضا – علیه السلام – :

امر الناس بالقراءه فی الصلوه لئلا یکون القران مهجورا مضیعا ؛

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۸۴)

۴۲ – فضیلت بسم الله

قال عن الامام الهادی – علیه السلام – :

(بسم الله الرحمن الرحیم) اقرب الی اسم الله الاعظم من سواد العین الی بیاضها ؛

(بسم الله الرحمن الرحیم) به اسم اعظم خدا از فاصله سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر است .

(تحف العقول ، ص ۴۸۷)

۴۳ – امام صادق (ع) و سجده بر تربت امام حسین (ع)

کان الصادق – علیه السلام – لایسجد الا علی تربه الحسین – علیه السلام – تذللا لله و استکانه الیه ؛

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین (ع) به خاک دیگری سجده نمی کرد و این کار را از سر خشوع و خضوع برای خدا می کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۶۰۸)

۴۴ – گواهی محل سجود در روز قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا اباذر!ما من رجل یجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض الا شهدت له بها یوم القیامه ؛

ای اباذر! هیچ کس صورت و پیشانی بر قطعه ای از قطعات زمین نمی گذارد ، مگر اینکه آن قطعه زمین شهادت می دهد که

آن شـخص در آن برای خدا سـجده کرده و در آن دعا و نماز خوانده و مناجات کرده ، و او را با این شهادت سرافراز و مفتخر می سازد و بهشتی می نماید در حدیث است که : در جاهای مختلف زمین نماز بخوانید ، تا در قیامت برای شـما شهادت دهند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۴)

۴۵ – شروع نماز با تکبیر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لکل شی ء انف و انف الصلاه التکبیر ؛

هر چیزی را بینی باشد و بینی نماز شما تکبیر است .

(کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۰)

۴۶ – ذکر و تسبیح در شبانه روز

عن الصادق – علیه السلام – قال :

قال ابلیس خمسه اشیاء لیس لی فیهن حیله و سائر الناس فی قبضتی : من اعتصم بالله من نیته الصادقه فاتکل علیه فی جمیع اموره و من کثر تسبیحه فی لیله و نهـاره ، و من رضـی لاـخیه المومن مـا یرضـاه لنفسه و من لم یجزع علی المصـیبه حین یصـیبه و من رضی بما قسم الله له ؛

ابلیس گفت : پنج کس را نمی توانم مورد حیله و فریب خویش قرار دهم و آن پنج نفر عبارتند از : کسی که با نیت خالص به خدا پناه ببرد و در همه امور به او تکیه کند ، کسـی که در شـبانه روز ذکر و تسبیح فراوان گوید و کسـی که برای برادر مومن خود می پسـندد آن چه را برای خود می پسـندد ، و کسی که در مصیبتی که بر او روی شد جرع نکند و شکیبا باشد ، و کسی که بدانچه خدا برای او مقرر داشت ، راضی باشد .

(المواعظ العددیه ، ص ۱۶۲)

۴۷ – سجده فراوان

عن الصادق – علیه السلام – قال :

جـاء رجـل الی رسول الله – صـلی الله علیه وآله – فقـال : یا رسول الله !کثرت ذنوبی و ضـعف عملی فقال رسول الله – صـلی الله علیه وآله – : اکثر السجود فانه یحط الذنوب کما یحط الریح ورق الشجر ؛

مردی پیش پیـامبر (ص) آمـد و گفت : یـا رسول الله !گناهـانم بی شـمار است ولی عمل نیک من انـدک است ، پیامبر (ص) فرمود : سجده فراوان به جای آور ؛ زیرا سجده گناهان را

دور می سازد ، همچنان که باد برگ درخت را می ریزاند .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲ . امالی صدوق ، ج ۷۶، حدیث ۱۱)

۴۸ - اسرار تکبیره الاحرام

عن الصادق - علیه السلام - :

اذا کبرت فاستصغر ما بین العلا و الثری دون کبریائه ؛ فان الله اذا اطلع علی قلب العبد و هو یکبر و فی قلبه عارض عن حقیقه تکبیره قال : یا کاذب ، اتخدعنی ؟ و عزتی و جلالی لاحرمنک حلاوه ذکری و لاحجبنک عن قربی و المساره بمناجاتی . فاعتبر انت قلبک حین صلوتک فان کنت تجد حلاوتها و فی نفسک سرورها و بهجتها و قلبک مسرورا بمناجاته ملتذ بمخاطباته ، فاعلم انه قد صدقک فی تکبیرک له ؛ و الا فقد عرفت من سلب لذه المناجاء و حرمان حلاوه العباده ، انه دلیل علی تکذیب الله لک و طردک عن بابه ؛

چون تکبیر (نماز) را گفتی ، آن چه را ما بین آسمان و زمین است ، درمقابل کبریاء خدا کوچک و ناچیز شمار که اگر خداوند بر قلب بنده ، زمانی که تکبیر می گوید ، بنگرد و در دل او چیزی باشد که از حقیقت معنای تکبیر بازش می دارد ، به او گوید : (ای دروغگو آیا مرا می فریبی ؟ به عزت وجلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محرومت کنم و از قرب به خود و شادمانی مناجاتم محجوبت سازم) . پس به هنگام نمازگزاردنت دل خود را بیازما ، اگر شیرینی نماز را و در (عمق) جان ، سرور و بهجت (حاصل از) آن را می یابی و

دلت از راز و نیاز با او شادمان است و از گفتگو با او لـذت می برد ، بـدان که خداوند ، تو را در تکبیری که برزبان رانده ای ، تصـدیق فرموده است ؛ و گرنه ، بـدان که فقدان لذت مناجات و محرومیت از شـیرینی عبادت دلیل بر این است که خداوند تو را(در تکبیرت) دروغگو دانسته و از درگاه خود رانده است .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۳ . بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۳۰)

۴۹ - فلسفه رکوع

عن مصباح الشریعه ، قال الصادق - علیه السلام - :

لایرکع عبـدالله رکوعا علی الحقیقه ، الا زینه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ظلال کبریائه و کساه کسوه اصـفیائه . و الرکوع اول و السـجودثان ، فمن اتی بمعنی الاول صلح للثانی . و فی الرکوع ادب و فی السجود قرب ، و من لایحسن الادب لایصلح للقرب . فـارکع رکـوع خـاضع لله بقلبه متـذلل وجـل تحت سـلطانه ؛ خـافض له بجوارحه خفض خـائف حزن علی مـا یفوته من فائـده الراکعین . و حکی ان الربیع ابن خثیم کـان یسـهر باللیل الی الفجر فی رکعه واحـده ؛ فاذا هو اصـبح رفع (خ ل : تزفر) و قال : اه !سـبق المخلصون و قطع بنا . و اسـتوف رکوعک باسـتواء ظهرک ، و انحط عن همتک فی القیام بخدمته الا بعونه ، و فر بالقلب من وساوس الشـیطان و خـدائعه و مکائده ؛ فان الله تعالی یرفع عباده بقدر تواضـعهم له و یهدیهم الی اصول التواضع و الخضوع بقدر اطلاع عظمته علی سرائرهم ؛

از کتاب مصباح الشریعه نقل است که امام صادق

(ع) فرمود : هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن که خداوند تعالی او را به نور جمال خویش بیاراید و در سایه کبریایش درآورد و جامه برگزیدگانش بپوشاند . رکوع (مرحله) اول است و سجود (مرحله) دوم ؛ هرکس معنی و حقیقت اولی را به جای آورد ، شایستگی دومی را یافته است . در ......ЉØادب (عبودیت) است و در سجود قرب (به معبود) است ؛ و کسی که به نیکی ، ادب نگزارد ، قربت را نشاید . پس رکوع کن همانند رکوع کسی که قلبا خاضع برای خداست و تحت سلطه او ذلیل و بیمناک می باشد ؛ و چون راکعی از بیم و اندوه از دست دادن بهره راکعان (حقیقی) تن فرود آورد ، اعضای خود را فرود بیاور . و از ربیع بن خثیم حکایت شده است که با یک رکوع شب را به صبح می رساند و چون به صبح میرسید (صبح می کرد) قامت راست می کرد (نسخه : ناله می کرد) و می گفت : (آه !مخلصان پیشی گرفتند و ما از راه ماندیم) . و رکوع خود را کامل انجام ده به اینکه پشت خود را هموار کنی ؛ و از این (پندار) که به (قدرت و) همت خود به خدمت او قیام کنی فرود آی (که این امکان ندارد) جز به یاری او . و قلب را از وسوسه های شیطان و فریبها و نیرنگهایش فراری ده که خداوند تعالی بندگان خود را به میزانی که در برابر او کرنش کنند بلند می کند ؛

و آنان را به هر اندازه که عظمتش بر باطنهایشان پرتو افکنده ، به حقیقت فروتنی و کرنش (در برابرخود) هدایت می فرماید .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۵ . بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۰۸)

۵۰ - اسرار بلند شدن رکوع

قال الصادق - علیه السلام - :

فقال : ارفع راسک . فرفعت راسی ؛ فنظرت الی شی ء ذهب منه عقلی ؛ فاستقبلت الارض بوجهی و یدی فالهمت ان قلت : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لعلو ما رایت . فقلتها سبعا ، فرجعت الی نفسی . کلما قلت واجده منها ، تجلی عنی الغشی ؛ فقعدت فصار السجود فیه (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . و صارت القعده بین السجدتین استراحه من الغشی و علو ما رایت . فالهمنی ربی - عز و جل - و طالبتنی نفسی ان ارفع راسی ؛ فرفعت فنظرت الی ذلک العلو فغشی علی ، فخررت لوجهی و استقبلت الارض بوجهی و یدی و قلت : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . فقلتها سبعا ؛ ثم رفعت راسی فقعدت قبل القیام لاثنی النظر فی العلو . فمن اجل ذلک صارت سجدتین و رکعه و من اجل ذلک صار القعود قبل القیام قعده خفیفه ؛

پس فرمود : (سربردار) سر برداشتم ، چیزی دیدم که از آن عقلم از سر رفت ، و به صورت و دو دست بر زمین قرار گرفتم ؛ پس الهام شده به سبب علو آن چه دیدم گفتم : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) (منزه است پروردگار برتر من و سپاس او راست) . این را هفت بار گفتم ؛ پس به

خود آمدم . هر بار که می گفتم حالت غشوه از من باز می شد ، آن گاه نشستم : از این رو ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) در سجده قرار داده شد . و نشستن بین دو سجده ، استراحتی شد از آن غشوه و عظمت و والایی آن چه دیدم . پس پروردگارم عز و جل به من الهام فرمود و خود نیز خواستم سربلند کنم ، سربرداشتم و به آن علو و عظمت نگریستم و بیهوش شدم و بر زمین افتادم و با صورت و دو دست رو به زمین کردم و گفتم : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) این را هفت مرتبه گفتم ، آن گاه سر برداشتم و پیش از ایستادن نشستم تا بار دیگر به آن علو و عظمت نظر کنم) از این رو (در هر رکت نماز) دو سجده و یک رکوع مقرر شد و نیز نشستن قبل از قیام ، نشستنی کوتاه مقرر گردید .

(علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲)

۵۱ – ذکر سجده

فی الحدیث :

لما نزل قوله سبحانه : سبح اسم ربک الاعلی) قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – اجعلوها فی سجودکم ؛

هنگامی که کلام الهی (سبح اسم ربک الاعلی) نازل گشت ، رسول الله (ص) فرمود : (آن را در سجودتان قراردهید) یعنی (سبحان ربی الاعلی و بحمده) .

(بحارالانوار ، ج ۵۸ ، ص ۳۴)

۵۲ – اثرات سجده حقیقی

عن مصباح الشریعه ، قال الصادق – علیه السلام – :

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده . و ما افلح من خلا بربه فی مثل ذلک الحال تشبیها بمخادع نفسه غافلا لاهیا عما اعده الله للساجدین من انس العاجل و راحه الاجل . و لا بعد عن الله ابدا من احسن تقربه فی السجود . و لا قرب الیه ابدا من اساء ادبه و ضیع حرمته بتعلق قلبه بسواه فی حال سجوده . فاسجد سجود متواضع لله تعالی ذلیل ، علم انه خلق من تراب یطاه الخلق . و انه اتخذک من نطفه یستقذرها کل احد ؛ و کون و لم یکن . و قد جعل الله معنی السجود سبب التقرب الیه بالقلب و السر و الروح فمن قرب منه بعد من غیره ؛ الاترى فی الظاهر انه لا یستوی حال السجود الا بالتواری عن جمیع الاشیاء و الاحتجاب عن کل ما تراه العیون ؟ کذلک امر الباطن . فمن کان قلبه متعلقا فی صلوته بشی ء دون الله تعالی ، فهو قریب من ذلک الشی ء بعید عن حقیقه ما اراد الله منه فی صلوته . قال الله – عز

و جل - : (ما جعل الله لرجل من قلبين فی جوفه) . و قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - قال الله تعالی : لا اطلع علی قلب عبد فاعلم فیه حب الاخلاص لطاعتی لوجهی و ابتغاء مرضاتی ، الا لولیت تقویمه و سیاسته . و من اشتغل بغیری فهو من المستهزئین بنفسه ؛ و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین ؛

به خدا سوگند!آن کس که هر چند یک بار در تمام عمر ، حقیقت سجده را به جای آورد ، زیان نبرد ؛ و آن کس که همانند کسی که خود را می فریبد ، با حالت غفلت و بازیچه گرفتن آن چه خدا برای سجده کنندگان فراهم نموده است ، یعنی انس (با او) در حال (دنیا) ، و راحت و آسایش در آینده (آخرت) ، با پروردگار خود خلوت کند ، رستگار نشد . و کسی که در سجده به خدا نیکو تقرب جست ، از خدا دور نشد . و کسی که به خدا سوء ادب کرد و با دلبستگی به غیر او در سجده ، حرمت او را از بین برد ، به مقام قرب او نرسد ؛ پس سجده کن (همانند) سجده کسی که در برابر خداوند تعالی متواضع و خوار است و می داند که از خاکی آفریده شده که خلق بر آن پا می نهند و خدا او را از نطفه ای که همه آن را کثیف و نجس می دانند آفریده ؛ و می داند که نبود ، و (به دست آفریدگار) به وجود آمد . و همانا خداوند معنای (حقیقت

) سجده را سبب نزدیکی جستن به او با قلب و باطن و جان قرار داد ؛ پس کسی که به او نزدیک شود ، از غیر او دور گردد . آیا نمی بینی که در ظاهر سجده شکل نمی گیرد مگر با آن که همه چیز از نظرت پنهان گردد و هر چه دیدگان می بینند از تو محجوب شود ؟ همچنین است امر باطن ؛ پس هر کس در نماز ؛ دلبستگی به چیزی جز خدا داشته باشد ، به همان چیز نزدیک ، و از حقیقت آن چه خداوند در نماز او از او خواسته ، دور است . خداوند عز و جل فرموده است : (خداوند برای احدی دو قلب در باطنش قرار نداده است) . و رسول الله (ص) فرمود : (خداوند تعالی فرموده است : بر قلب بنده ای واقف نشوم که در آن حب طاعت مخلصانه برای من و جهت کسب رضای من بدانم (بیابم) ، مگر آن که (خود) تنظیم و تدبیر امور او را متصدی شوم . و هر کس به غیر من دل مشغول دارد از آنهاست که خویشتن را به مسخره گرفته اند ، و نامش در دفتر زیانکاران نوشته و ثبت است .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۶ . بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۳۶)

۵۳ - فلسفه گفتن هفت تکبیر

عن العلل باسناده عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیهماالسلام - قال :

قلت : لای عله صار التکبیر فی الافتتاح سبع تکبیرات افضل ؟ فقال : یا هشام ، ان الله خلق السموات سبعا و الارضین سبعا و الحجب سبعا

؛ فلما اسری بالنبی صلی الله علیه و اله فکان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجبه ، فکبر رسول الله - صلی الله علیه وآله - و جعل یقول الکلمات التی فی الافتتاح ؛ فلما رفع له الثانی ، کبر ؛ فلم یزل کذلک حتی بلغ حجب فکبر سبع تکبیرات . فلذلک العله تکبر للافتتاح فی الصلوه سبع تکبیرات ؛

از کتاب علل الشرایع به سندی که آورده ، از هشام بن حکم روایت کرد که از ابوالحسن موسی بن جعفر (ع) پرسیدم : (چرا در افتتاح نماز (گفتن) هفت تکبیر دارای فضیلت بیشتر شده است ؟ فرمود : (ای هشام ، خدا آسمانها را هفت . زمینها را هفت و حجابها را هفتگانه آفرید ؛ پس چون پیامبر (ص) را به معراج برد و قرب او به پروردگارش به اندازه فاصله دو کمان یا نزدیکتر باشد ، یک حجاب از حجابهایش برداشته شد ؛ پیامبر (ص) تکبیر گفت و آغاز نمود به گفتن کلمات افتتاحیه نماز ؛ پس چون حجاب دوم برایش برداشته شد ، تکبیر گفت ؛ و به همین منوال (گذشت) تا به هفت حجاب رسید ؛ پس آن جناب هفت تکبیر گفت . بدین علت برای افتتاح نماز هفت تکبیر گفته می شود .

(علل الشرایع ، ص ۳۲۲ ، باب ۳۰ ، حدیث ۴)

۵۴ - تعلیم سوره حمد

منها ما روی عن النبی - صلی الله علیه وآله - انه قال لجابر بن عبدالله الانصاری :

یا جابر! الا اعلمک افضل سوره انزلها الله فی کتابه ؟ فقال له جابر : بلی بابی انت

و امی یـا رسول الله !علمنیها . قال : فعلمه (الحمـد) ام الکتاب . ثم قال : یا جابر! الا اخبرک عنها ؟ قال : بلی ، بابی انت و امی یا رسول الله !اخبرنی . قال : هی شفاء من کل داء الا السام ؛

از پیـامبر (ص) روایت شـده که به جابر بن عبـدالله انصاری فرمود : ای جابر ، آیا برترین سوره ای را که خـدا در کتابش نازل فرموده به تو نیـاموزم ؟ جابر عرض کرد : آری پـدر و مادرم فـدای تو باد ای رسول خـدا ، آن را به من بیاموز . پس رسول الله سوره (حمـد) (ام الکتـاب) را به او تعلیم داد و فرمود : ای جـابر آیـا آگـاهت نسـازم از این سوره ؟ عرض کرد : چرا ، پـدر و مادرم فدای تو باد یا رسول الله ! از آن مرا باخبر ساز . فرمود : آن شفای هر دردی است جز مرگ .

(تفسیر عیاشی ، ج ۱ ، ص ۲۰ ، حدیث ۹)

۵۵ – تفسیر عبارت (بسم الله . . .)

روی فی التوحید عن الرضا – علیه السلام – حین سئل عن تفسیر (البسمله) قال :

معنی قول القائـل : بسم الله ، ای اسم علی نفسـی سـمه من سـمات الله ، و هی العبـاده . قـال الراوی فقلت له : مـا السـمه ؟ قـال : العلامه ؛

در کتاب توحید از امام رضا (ع) روایت شده است که وقتی تفسیر (بسمله) (بسم الله) از حضرتش سؤ ال شد ، فرمود : معنای اینکه گوینده می گوید (بسم

الله) ، این است که من بر خود (سمه) (نشانه ای) از سمات خدا می نهم ؛ و آن نشانه عبارت است . راوی گفت پرسیدم : سمه یعنی چه ؟ فرمود : (نشانه) .

(التوحید ، ص ۲۲۹ ، باب ۳۱)

فصل ششم : حضور قلب و خشوع

آیات

۱ - آسان بودن نماز برای خاشعان

واستعینوا بالصبر و الصلوه و انهالکبیره الا علی الخاشعین ؛

در زندگی از صبر ونماز کمک گیرید ، هرچند نماز کار مشکلی است مگر برای فروتنها .

(سوره بقره ، آیه ۴۵)

۲ - نماز و رستگاری

قد افلح المؤ منون ، الذینهم فی صلاتهم خاشعون ؛

مؤ منان رستگار شدند ، آنها که درنمازشان خاشع هستند .

(سوره مؤ منون ، آیات ۱ و ۲)

۳ - خضوع در نماز

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین :

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۸)

احادیث

۴ - خشوع زینت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الخشوع زينه الصلاه ؛

خشوع ، زینت و زیور نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱)

۵ - تفاوت دو نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الرجلين من امتی ليقومان الی الصلاه و رکوعهما و سجودهما واحد و ان ما بين صلاتيهما ما بين السماء و الارض ؛

دو نفر از امتم به نماز بر می خیزند و رکوع و سجود را مانند هم به جای می آورند ، اما تفاوت میان نماز آنها از زمین تا آسمان است (و این سخن اشاره به مرتبه خشوع آن ها است) .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۱)

۶ - خشوع در نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا كنت فی صلاتک فعليك بالخشوع و الاقبال علی صلاتک فان الله تعالی يقول : (الذين هم فی صلاتهم خاشعون) ؛

هرگاه در حال نماز بودی ، بر تو باد به خشوع و توجه کامل به نماز ، چون خداوند در قرآن می فرماید : (اهل ایمان کسانی هستند که در نماز خشوع می ورزند) .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۸۴ ، ص ۲۶۰)

۷ - خشوع بدن

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

مازاد خشوع الجسد علی ما فی القلب فهو عندنا نفاق ؛

هرگاه خشوع بدن بر خشوع قلب و توجه آن به نماز افزون شد ، این عمل نزد ما دورویی محسوب می گردد .

(تفسیر صافی ، ج ۲ ، تفسیر سوره مؤ منون ، ص ۱۲۶)

۸ – نماز با قلب پاک

قال علی – علیه السلام – :

یاکمیل !لیس الشاءن ان تصلی و تصوم و تتصدق ، الشاءن ان تکون الصلاه فعلت بقلب نقی و عمل عند الله مرضی و خشوع سوی ؛

ای کمیل !مهم نیست که نماز بخوانی و روزه بگیری و صدقه بدهی . مهم این است که نماز با قلبی پاک انجام پذیرد و مورد قبول خداوند باشد و با خشوع و خاکساری اداء شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۶۶)

۹ – خشوع چیست ؟

سئل النبی – صلی الله علیه وآله – :

ما الخشوع ؟ قال : التواضع فی الصلاه و ان یقبل العبد بقلبه کله علی ربه . . . . ؛

از پیامبر اکرم (ص) سؤ ال شد : خشوع چیست ؟ فرمود : فروتنی و خاکساری در نماز و اینکه بنده با تمام قلبش به سوی خدا برود . . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۶۴)

۱۰ – نماز و حضور قلب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لیس لک من صلاتک الا ما احضرت فیه قلبک ؛

نیست برای تو از نماز ، مگر قلب تو در حال نماز باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۹)

۱۱ – چهار بخش نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

بنیت الصلوه علی اربعه اسهم سهم منها اسباغ الوضوء ، و سهم منها الرکوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ؛

نماز بر چهار بخش بنا شد :

۱ - گرفتن وضوی کامل

۲ - رکوع .

۳ - سجود .

۴ - خشوع .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۱۲ - حضور در عبادت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اعبد الله کانک تراه فان کنت لاتراه فانه یراک ؛

عبادت کن خداوند تعالی را ، چنانچه گویا او را می بینی ، و اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند .

(نهج الفصاحه ، ص ۶۵ . سرالصلوه ، ص ۲۶ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۵۹)

۱۳ - حضور قلب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا قام العبد الی الصلوه فکان هواه و قلبه الی الله تعالی انصرف کیوم ولدته امه ؛

هنگامی که انسان برای نماز می ایستد ، اگر همه توجه اش و قلبش به سوی خدا باشد ، در حالی نمازش تمام می شود ، که مثل روزی است که پاک به دنیا آمده .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۲)

۱۴ - محبت خداوند و محبت مؤ منین در دل

قال الصادق - علیه السلام - :

لیس من مومن یقبل بقلبه فی صلوته الی الله الا اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المومنین الیه بالمحبه له بعد حب الله - عز و

جل - اياه ؛

مؤ منی نیست که در نمازش با حضور قلب به خداوند توجه کند ، مگر این که خداوند به او رو می کند ، و بعد از محبت خداوند عز و جل در دل ، قلوب مؤ منین را به سوی او متوجه می کند .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۱۵ - حواس پرتی در نماز توسط شیطان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان العبد اذا اشتغل بالصلاه و جاءه الشیطان و قال له : اذکر کذا اذکر کذا حتی یضل الرجل ان یدری کم صلی ؛

نمازگزار وقتی مشغول نماز است ، شیطان به سراغش می آید و به او می گوید : این را به یاد بیاور ، آن را یاد بیاور تا این که انسان را گمراه کند و فراموش کند که چند رکعت نماز خوانده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۹)

۱۶ - آخرین نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

صل صلوه مودع تری انك لاتصلی بعد ما صلوه ابدا ؛

آن چنان نماز بگزار که گویی آخرین نماز توست و دیگر هرگز نمازی نخواهی خواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴)

۱۷ - نماز و تفکر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

رکعتان مقتصدتان فی تفکر خیر من قیام لیله و القلب لاه ؛

دو رکعت نماز همراه با تفکر و حضور قلب ارزشمندتر از یک شب زنده داری با دل سرگردان و بدون توجه است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۰ . بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۸۲ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۵)

۱۸ – دو رکعت نماز آگاهانه

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله ذنب ؛

کسی که آگاهانه و با توجه به مفاهیم ، دو رکعت نماز بخواند ، در حالی نمازش را به پایان می برد که میان او و خدایش هیچ گناهی نمانده است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۱ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۷)

۱۹ – مانع خشوع

رای النبی – صلی الله علیه وآله – رجلا یعبث بلحیته فی صلاته فقال : (اما انه لو خشع قلبه لخشعت جوارجه) ؛

پیامبر اکرم (ص) دیدند مردی در حال نماز با ریش خود بازی می کند ، فرمودند : (اگر قلب او خشوع می داشت قطعا همه اعضایش نیز خاشع می بود .)

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸)

۲۰ – دو رکعت با حضور قلب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی رکعتین و لم یحدث فیهما نفسه بشی ء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه ؛

کسی که دو رکعت نماز بخواند و در آن دو رکعت ، قلب خود را به چیزی از امور دنیا مشغول نکند ، خداوند گناهانش را می آمرزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۹)

۲۱ – نماز وداع

قال علی – علیه السلام – :

اذا قام احدکم الی الصلوه فلیصل صلوه مودع ؛

هرگاه یکی از شما به نماز ایستد ، باید مانند کسی که با نماز وداع می کند ، نماز بخواند

(غررالحکم ، ص ۱۲۹)

۲۲ – عارف به حق نماز

قال علی – علیه السلام – :

من اتی الصلاه عارفا بحقها غفر الله له ؛

کسی که نماز به جا آورد در حالی که عارف به حق آن باشد ، خداوند او را می آمرزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۷ . تحف العقول ، ص ۱۱۷)

۲۳ – ثمره توجه به جایگاه نماز

قال الامام – علیه السلام – :

اذا توجه المؤ من الی مصلاه لیصلی قال الله – عزو جل – لملائکته یا ملائکتی الا ترون الی عبدی ؟ هذا قد انقطع عن جمیع الخلائق الی ، و امل رحمتی و جودی و رافتی ؛ اشهدکم انی اخصه برحمتی و کراماتی ؛

وقتی مومن به خاطر نماز متوجه مصلای خود می شود ، خدای عز و جل به ملائکه خود می گوید : ای ملائکه من آیا به سوی بنده من نگاه نمی کنید ؟ که از جمیع خلایق بریده و به سوی من توجه نموده و آرزوی رحمت وجود و راءفت مرا دارد ، شما (ملائکه) را شاهد می گیرم که رحمت و کرامتم را مخصوص او قرار دادم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۲۴ – نماز با توجه

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

رکعه من عالم بالله خیر من الف رکعه من متجاهل ؛

یک رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد ، بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰)

۲۵ – نگاه به اطراف در حال نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من عرف من علی یمینه و شماله متعمدا فی الصلوه فلا صلوه له ؛

هرکس در نماز ، عمدا آن چه را که در جانب راست و چپ است بشناسد ت نماز او نماز نیست ، (یعنی نماز او کامل نخواهد بود) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۲۰)

۲۶ - آفات توجه قلب به غیر خدا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاتلتفتوا فی صلاتکم فانه لاصلاه لملتفت و قال - صلی الله علیه وآله - : اما یخاف الذی یحوله وجهه فی الصلاه ان یحول الله وجهه وجه حمار ؛

در حال نماز به کسی یا چیزی توجه نداشته باشید ، پس به درستی که نماز این طور کامل نیست ، و همچنین فرمود : آیا نمی ترسد آن کس که صورتش را در نماز به طرف چیزی بر می گرداند خداوند صورتش را همچون حمار قرار دهد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۱۱)

۲۷ - قلب ، فقط متوجه خدا

قال الصادق - علیه السلام - :

و انی لاحب للرجل منکم المومن اذا قام فی صلاه فریضه ان یقبل بقلبه الی الله و لایشغل قلبه بامر الدنیا ، فلیس من مومن یقبل بقلبه فی صلاته الی الله اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤ منین الیه بالمحبه له بعد حب الله - عز و جل - اياه ؛

به درستی من مؤ منی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز واجب می ایستد با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در حال نماز به دنیا مشغول نسازد ، پس هیچ مؤ منی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود ، مگر این که خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه راءفت و مهربانی به سوی او رو می آورند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۶

. ثواب الاعمال ، ص ۱۶۳)

۲۸ – آداب حضور قلب

قال الباقر – علیه السلام – :

علیک بالاقبال علی صـلاتک فانما یحسب لک منها ما اقبلت علیه منها بقلبک و لا تعبث فیها بیدیک و لا براسک و لا بلحیتک و لا تحدث نفسک و لا تتثاءب و لا تتمطا و لا تکفر . . . ؛

بر تو بـاد توجه کامـل به نمـازت ، پس همانـا ، آن مقـدار که در نمـاز حضور قلب داشـته باشـی ، حساب می شود ، در نماز با دست و سر و ریش خویش بازی مکن ، و در نماز با خودت صحبت نکن و خمیازه نکش . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۰۱)

۲۹ – ثمره توجه به خدا

قال الصادق – علیه السلام – :

لیس من عبد مؤ من یقبل بقلبه علی الله – عز و جل – فی صلوته و دعائه الا اقبل الله – عز و جل – علیه بقلوب المؤ منین الیه ؛

همانا بنـده مؤ منی نیست که با قلبش در نماز و دعاء به خـدا رو کنـد ، مگر اینکه خداوند قلبهای مؤ منین را به طرف او متوجه کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۵، ص ۳۰)

۳۰ – خاشع بودن قلب و جوارح

قال علی – علیه السلام – :

لیخشع الرجل فی صلوته فانه من خشع قلبه الله – عز و جل – خشعت جوارحه فلا یعبث بشی ء فی الصلوه ؛

مرد بایـد در نماز خود خاشع باشـد ، پس وقتی قلبش برای خـدا خاشع شـد ، اعضاء و جوارحش نیز خاشع است ، با چیزی (در حال نماز) بازی نمی کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷)

۳۱ – نماز ناقص

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من لم يتم وضوئه و ركوعه و خشوعه ، فصلوته خداج يعنى ناقصه غير تامه ؛

كسى كه وضو و ركوع و خشوعش در نماز كامل نيست ، نمازش (خداج) است ، يعنى ناقص است و تمام نيست .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۴ ، ص ۴۴)

۳۲ - بازى در حال نماز

فى حديث وصيه النبى - صلى الله عليه وآله - لعلى - عليه السلام - :

يا على !كره الله - عزوجل - لامتى العبث فى الصلوه ؛

رسول خدا (ص) در وصيتى به على (ع) فرمود : يا على !خداوند از امت من كه در حال نماز بازى مى كنند ، كراهت دارد .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۵ ، ص ۴۷)

۳۳ - فقط ياد خدا در حال نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى صلوه لايذكر فيها شيئا من امر الدنيا ، لا يسئل الله شيئا ، الا اعطاه ؛

كسى كه نماز مى خواند ، در حال نماز هيچ چيز از امور دنيايى به يادش نيايد (فقط خداوند در نظرش باشد) ، در اين صورت هر چيزى از خداوند بخواهد ، به او عطا مى كند .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۳۴ - سه بار غافل شدن در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اذا قام العبد الى الصلاه اقبل الله - عز و جل - عليه بوجهه فلا يزال مقبلا عليه حتى يلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه ؛

وقتى بنده به نماز ايستاد خداوند متعال به او توجه مى كند و توجهش را از او قطع نمى كند تا موقعى كه سه مرتبه از ياد خدا غافل گردد ، در اين هنگام خداوند سبحان نيز از او اعراض خواهد كرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۱)

۳۵ - تاءثیر حضور قلب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

مثل الصلوه و اعمال بنی ادم کرجل اتی مراغه فاتار علیه منها حتی امتلاء ترابا و دنسا ثم عمد الی غدیر ماء طیب فاغتسل به فیذهب عنهه التراب و الدنس ، کذلک الصلوات الخمس تغسل عن العبد الذنوب اذا صلی الله من قلبه ؛

مثل نماز و اعمال آدم مثل مردی است که در خاک بغلتد آن چنان که سراپایش را خاک و کثافات فراگیرد ، سپس به طرف آبگیری که آبش پاک است برود و در آن غسل نماید و خود را شست و شو دهد و خاک و کثافات را از خود دور کند . این چنین است نماز پنجگانه ، زمانی که بنده با حضور قلب خدا را عبادت کند ، کثافات گناه از وی شسته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۳۶ - لازمه غرق در نماز شناخت کامل خداوند است

عن محمد بن علی بن الحسین - علیهم السلام - قال :

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - : انی رایت علی بن الحسین اذا قام الی الصلوه ، غشی لونه لون اخر ، فقال لی : والله ان علی بن الحسین کان یعرف الذی یقوم بین یدیه ؛

امام سجاد (ع) را دیدم که هنگامی که به نماز ایستاد ، چهره اش را رنگی دیگر پوشاند . امام صادق (ع) به من فرمود : (به خدا قسم ، علی بن الحسین (ع) کسی را که برای او نماز می کرد ، می شناخت) .

(علل الشرائع ، ص ۸۸، به نقل از وسائل الشیعه ، ج ۴ ،

ص ۶۸۵)

۳۷ - موانع حضور قلب

قال علی - علیه السلام - :

لا یقومن احدکم فی الصلاه متکاسلا و لا ناعسا و لا یفکرن فی نفسه فانه بین یدی ربه و انما للعبد من صلاته ما اقبل علیه منها بقلبه ؛

در حال کسالت و چرت زدن نماز نخوانید و در حال نماز به فکر خودتان نباشید ، زیرادر محضر خدا ایستاده اید ، به درستی که آن مقدار از نماز بنده قبول می شود که قلبا به خدا توجه داشته باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۹ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۷)

۳۸ - آن مقدار از نماز بالا می رود

قال الصادق - علیه السلام - :

ان العبد لترفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما یرفع له الا ما اقبل علیه بقلبه . . . . ؛

همانا از نماز بنده نصفش یا یک سوم ، یا یک چهارم یا یک پنجم برای او بالا می رود ، و آن مقداری که از نماز حضور قلب داشته باشد ، بالا می رود . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۸)

۳۹ - حضور قلب شرط قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا یقبل الله صلاه عبد لایحضر قلبه مع یدیه ؛

خداوند نماز بنده ای را که قلبش همراه بدنش در نماز حاضر نیست قبول نمی کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۲)

۴۰ - آثار حضور قلب در نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ایما عبد التفت فی صلاته قال الله : یا عبدی الی من تقصد و من تطلب اربا غیری ترید او رقیبا سوای تطلب ؛ او جوادا خلای تبغی و انا اکرم الاکرمین و اجود الاجودین و افضل المعطین اثیبک ثوابا لا یحضی قدره اقبل علی فانی علیک مقبل و ملائکتی علیک مقبلون فان اقبل زال عنه اثم ما کان منه فان التفت ثانیه اعاد الله له مقالته فان اقبل علی صلاته غفر الله له و تجاوز عنه ما کان منه فان التفت ثالثه اعاد الله له مقالته فان اقبل علی صلاته غفر الله له ما تقدم من ذنبه فان التفت رابعه اعرض الله عنه و اعرضت الملائکه عنه و یقول و لیتک یا عبدی الی ما تولیت ؛

هر بنده ای که در حال نماز به غیر خدا التفات کند ، خدا به او می گوید : ای بنده من !چه کسی را قصد کرده ای و او را طلب می کنی ؟ آیا جز من پروردگار و نگهبانی را می جویی ؟ آیا غیر از من بخشنده دیگری را طلب میکنی ؟ ! در صورتی که من کریمترین کریمان و بخشنده ترین بخشندگان و بهترین عطاکنندگان هستم ، ثوابی را به تو عطا می نمایم که به شمارش نمی آید

، به من توجه داشته باش ، زیرا من و فرشتگانم به تو توجه داریم . پس اگر نمازگزار به خدا توجه کرد ، گناهان گذشته اش محو می شود . اگر دوباره به غیر خدا التفات کرد ، خداوند متعال مجددا او را مانند سابق مورد خطاب قرار میدهد . اگر به نمازش توجه کرد ، گناه غفلت از نماز آمرزیده می شود و آثارش زائل می گردد . اگر برای سومین مرتبه از توجه به نماز منصرف شد ، خداوند متعال هم خطاب سابق را تکرار می کند . اگر به نماز توجه کرد ، این مرتبه هم گناهش بخشیده می شود ، پس اگر در دفعه چهارم باز هم از توجه به نماز انصراف پیدا کرد ، در این صورت خدا و ملائکه از وی اعراض می کنند و خدا به او می گوید تو را در ولایت چیزی قرار دادم که به آن علاقه داری .

(بحارلانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۴)

۴۱ – توجه به نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان العبد لیصلی الصلاه لایکتب له سدسها و لاعشرها ، و انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

به درستی بنده نماز می خواند برای او ، نه یک ششم آن و نه یک دهم آن نوشته نمی شود ، جز این نیست که برای بنده از نمازش آن مقدار نوشته می شود که به آن توجه کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۷ . اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۵)

۴۲ – علی (ع) و هدیه پیامبر (ص)

اهدی الی رسول الله – صلی الله علیه وآله – ناقتان عظیمتان ، فجعل احدیهما لمن یصلی رکعتین لایهم فیهما بشی ء من امر الدنیا و لم یجبه احد سوی علی – علیه السلام – فاعطاه کلتیهما ؛

به پیامبر (ص) دو شتر هدیه دادند ، پیامبر (ص) یکی ازدو شتر را هدیه قرار داد برای کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و چیزی از امور دنیا را به خاطر نیاورد و به فکر چیزی از دنیا نیفتد . کسی به پیامبر (ص) پاسخ مثبت نداد (یعنی کسی چنین نمازی را که در آن هیچ به فکر دنیا و مافیها نیفتد ، نخواند) به جز حضرت علی (ع) که پاسخ مثبت داد . پیامبر (ص) هر دو شتر را به علی (ع) مرحمت فرمود .

(بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۱۸)

۴۳ – نماز باترس

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

صل صلاه مودع کانک تراه ، فان کنت لاتراه ؛

آن چنان نماز به جا آور که گویی خدا را می بینی . اگر تو او را نمی بینی ، او تو را می بیند .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۴)

۴۴ – توجه حورالعین به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام – :

اذا قام المؤ من فی الصلوه ، بعث الله الحور العین حتی یحدقن به ، فاذا انصرف و لم یسئل الله منهن شیئا انصرفن متعجبات ؛

هنگامی که (نمازگزار) مؤ من به نماز می ایستد ، خداوند حورالعین را به طرفش می فرستد آن چنان که دور نمازگزار را می گیرند و به او نگاه می کنند ، پس وقتی نمازگزار نمازش را تمام کرد و از خدا چیزی نخواست ، حورالعین با تعجب از او دور می شوند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷)

۴۵ – نماز با تفکر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

رکعتان خفیفتان فی تفکر خیر من قیام لیله ؛

دو رکعت نماز سبک ، در صورتی که همراه با تفکر و اندیشه باشد ، بهتر ازعبادت سراسر یک شب است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۱)

۴۶ – تعقل در نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

از نماز بنده آن مقداری را که تعقل کرده ، برایش نوشته می شود .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

۴۷ – آگاهی از نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

لو یعلم هذا المصلی ما فی الصلاه ما انفتل ؛

اگر نمازگزار بداند در نماز چه چیزی است ، هیچگاه التفاتی و توجهی به چیزی نخواهد داشت .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۱)

۴۸ – آداب نماز چیست ؟

قال الرضا – علیه السلام – :

حضور القلب و افراغ الجوارح ، و ذل المقام بین یدی الله – تبارك و تعالی – و یجعل الجنه عن یمینه و النار یراها عن یساره و الصراط بین یدیه و الله امامه ؛

از امام رضا (ع) سؤ ال شد ، آداب نماز چیست ؟ امام فرمود : حضور قلب و آزاد گذاشتن جوارح (بازی نکردن با آنان) و خوار شمردن خود در پیشگاه خدای تعالی و قراردادن بهشت سمت راست و آتش جهنم را سمت چپ و صراط را در مقابل مشاهده کردن و خدا را در مقابل خود دیدن .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۴۹ – نماز بدون حضور قلب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لاینظر الله الی الصلوه لایحضر الرجل فیها قلبه مع بدنه ؛

خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد ، نظر نخواهد کرد .

(اسرارالصلوه ، ص ۱۱۸)

۵۰ – آداب حضور قلب

و عن فقه الرضا – علیه السلام – :

فاذا اردت ان تقوم الی الصلوه ، فلا تقم الیها متکاسلا و لامتناعسا و لا مستعجلا و لامتلاهیا ؛ ولکن تاتیها علی السکون و الوقار

و التوده و علیک بالخشوع و الخضوع متواضعا لله - عز و جل - متخاشعا ؛ علیک الخشیه و سیماء الخوف راجیا خائفا بالطمانینه علی الوجل و الحذر ؛ فقف بین یدیه کالعبد الابق المذنب بین یدی مولاه . فصف قدمیک ، و انصب نفسک ؛ و لاتلتفت یمینا و شمالا ؛ و تحسب کانک تراه ؛ فان لم تکن تراه ، فانه یراک . . . ؛

چون خواستی به نماز بایستی با حال کسالت ، خواب آلودگی ، شتاب و لهو و بازی مایست ؛ بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور . و بر تو باد که (در نماز) خاشع و خاضع باشی و برای خدا تواضع کنی و خشوع و خوف را بر خود هموار سازی در آن حال که بین بیم و امید ایستاده باشی و پیوسته نگران و محترز باشی . پس ، بسان بنده ای گریخته و گنهکار که (بازگشته) در محضر مولایش ایستاده ، در پیشگاه خدا بایست ؛ پاهای خود را کنار هم نه و قامتت را راست نگهدار و به راست و چپ روی مگردان ؛ و چنین

بدان که گویی خدا را می بینی ؛ که اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند . . . .

(مستدرک الوسائل ، کتاب الصلوه ، باب ۱ ، حدیث ۷)

۵۱ - علت محبوبیت نمازگزاران حقیقی

قال الصادق - علیه السلام - :

و انی لاحب للرجل منکم المؤ من اذا قام فی صلاه فریضه ان یقبل بقلبه الی الله . و لایشغل قلبه بامر الدنیا ، فلیس من مؤ من یقبل بقلبه فی صلاته الی الله الا اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤ منین الیه بالمحبه له بعد حب الله ایاه ؛

همانا من مؤ منی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز فریضه می ایستد ، با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در نماز به دنیا مشغول نسازد ، پس هیچ مومنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود ، مگر اینکه خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه راءفت و مهربانی به سوی او رو می آورد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۰)

۵۲ - نماز مودع

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا صلیت ، صلاه مودع یخاف ان لایعود الیها ابدا ، ثم اصرف ببصرک الی موضع سجودک ، فلو تعلم من عن یمینک و شمالک ، لاحسنت صلاتک ، و اعلم انک بین یدی من یراک و لاتراه ؛

وقتی که مشغول نماز می شوی ، مثل کسی که وداع کند با نماز وترس آن دارد که دیگر به آن نرسد نماز بخوان ، پس از آن چشمت را بدوز به موضع سجودت تو اگر بدانی کسی در راست و چپ هست نمازت را نیکو به جای می آوری ، بدان که تو پیش روی کسی ایستادی که او تو را

می بیند و تو او را نمی بینی .

(وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۸۵)

۵۳ – قبولی نماز با حضور قلب

قال زین العابدین – علیه السلام – :

ان العبد لایقبل من صلاته الا ما اقبل علیه منها بقلبه ؛

به درستی که نماز انسان قبول نمی شود ، مگر دلش در حال نماز پیش خداوند باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۷)

۵۴– حضور قلب ، شرط قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لایقبل الله صلاه امری ء لایحضر فیها قلبه ؛

خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد نمی پذیرد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۵۹)

۵۵ – طلب خیر به وسیله نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من توضا فاحسن الوضوء ثم صلی رکعتین فاتم رکوعها و سجودها ثم جلس فاثنی علی الله و صلی علی رسول الله – صلی الله علیه وآله – ثم ساءل الله حاجته ، فقد طلب الخیر من مظانه و من طلب الخیر من مظانه لم یجب ؛

هرکس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد ، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید ، به تحقیق که در زمان مناسبش درخواست کرده و هرکس چنین نماید ، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۲۴)

۵۶ – حالت خشوع در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

خيارکم الينکم مناکب فى الصلوه ؛

بهترين شما کسى است که شانه هايش در نماز افتاده تر باشد .

(بحار ، ج ۸۴، ص ۲۶۲)

۵۷ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز

روى ان النبى - صلى الله عليه وآله - کان اذا قام الى الصلوه کانه ثوب ملقى ؛

پيامبر اسلام (ص) هر وقت به نماز مى ايستاد ، گويا جامه اى پهن شده بر روى زمين بود .

(ميزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۱ . بحار ، ج ۸۴، ص ۲۴۸)

۵۸ - حضرت على (ع) و خوف از خداوند

انه کان اذا دخل الصلاه کانه بناء ثابت او عمودقائم لا يتحرک ، و کان ربما رکع او سجد فيقع الطير عليه و لم يطق احد ان يحکى صلاه رسول الله - صلى الله عليه وآله - الا على بن ابيطالب و على بن الحسين - عليهما صلواه المصلين - ؛

همانا اميرالمؤ منين (ع) هنگامى که داخل نماز مى شد ، همچون بنايى ثابت و استوار و بدون تحرک بود ، و يا همانند عمودى ايستاده بود که هيچ گونه تحرکى نداشت ، و بسا رکوع و سجودش ، طولانى مى شد و بدن مبارکش از بس بى حرکت بود که گاهى مرغى بر پشت مبارک آن حضرت مى نشست ، و احدى جز على بن ابى طالب (ع) و على بن الحسين (ع) طاقت نداشت که مانند رسول خدا (ص) نماز بخواند .

(ميزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲)

۵۹ - خشوع اميرالمؤ منين (ع) در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

و کان على - عليه السلام - اذا قام الى الصلوه فقال : (وجهت وجهى للذى فطر السموات و الارض) تغير لونه حتى يعرف ذلک فى وجهه ؛

هنگامى که على (ع) به نماز مى ايستاد ، اين آيه شريفه را مى خواند : (رو مى آورم با تمام وجودم به کسى که آسمانها و زمين را آفريد) و رنگ مبارک حضرتش تغيير مى کرد ، به طورى که تغيير حالت و دگرگونى از صورت مبارکش به خوبى

مشاهده می گشت .

(میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۱)

۶۰ – خوف حضرت فاطمه (س) در نماز

کانت فاطمه – علیهاالسلام – تنهج فی الصلاه فی خیفه الله تعالی ؛

فاطمه زهرا (س) در حال نماز از شدت ترس نفسش به شماره می افتاد .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۵۸ . میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۲)

۶۱ – خشوع امام حسن (ع)

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الحسن بن علی – علیه السلام – کان اذا قام فی صلاته ترتعد فرائضه بین یدی ربه – عز و جل – و کان اذا ذکر الجنه و النار اضطرب اضطراب السلیم ؛

وقتی امام حسن مجتبی (ع) به نماز می ایستاد ، تن مبارک حضرتش در مقابل پروردگار می لرزید و هرگاه یاد بهشت و جهنم می نمود ، چون مار گزیده مضطرب و پریشان می شد و به خود می پیچید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۸ . میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۸۲)

۶۲ – خشوع امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال :

کان علی بن الحسین – علیهماالسلام – اذا قام الی الصلاه ، تغیر لونه . فاذا سجد لم یرفع راءسه حتی یرفض عرقا ؛

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سربر نمی داشت تا آن که عرق از وی می ریخت .

(فروع کافی ، ج ۳، ص ۳۰۰)

۶۳– حضور قلب کامل امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال :

کـان ابی یقول کـان علی بن الحسـین - علیه السـلام - اذا قـام الی الصـلوه ، کانه ساق شـجر لایتحرک منه شـی ء الا ما حرکت الریح منه ؛

امام سـجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد ، گویی شاخه درخت بود که جز آن چه باد از او به حرکت درآورد چیزی از او تکان نخورد .

(فروع کافی ، ج ۳، ص ۳۰۰، حدیث ۴)

۶۴ - خشوع امام باقر و امام صادق (ع)

کانا ابوجعفر و ابوعبدالله - علیهماالسلام - اذا قاما الی الصلاه تغیرت الوانهما حمره و مره صفره کانما یناجیان شی ء یریانه ؛

هنگـامی که امام باقر و امام صادق - علیهماالسـلام - به نماز می ایسـتادند ، رنگ صورتشان گاهی قرمز می شـد و گاهی زرد می گشت و مثل اینکه دو بزرگوار با کسی که باچشم او را می بینند مناجات می کردند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۸)

فصل هفتم : قبولی و کمال نماز

آیات

۱ - قبولی نماز

و کذلک جعلناکم امه وسطا لتکونوا شهداء علی الناس و یکون الرسول علیکم شهیدا و ما جعلنا القبله التی کنت علیها الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقبیه و ان کـانت لکبیره الاـ علی الـذین هـدی الله و مـا کـان الله لیضـیع ایمانکم ان الله بالناس لروف رحیم ؛

همان گونه (که قبله نما ، یک قبله میانه است) شـما را نیز امت میانه ای قرار دادیم (در حد اعتدال ، میان افراط و تفریط) تا بر مردم گواه باشید و پیامبر هم بر شما گواه است و ما آن قبله ای را که قبلا بر آن بودی ، تنها برای این قرار دادیم که افرادی که از پیامبر پیروی می کنند ، از آنها به جاهلیت باز می گردند ، مشخص شوند و مسلما این حکم ، جز بر کسانی که خداوند آنها را هـدایت کرده ، دشوار بود (این را نیز بدانید که نمازهای شـما در برابر قبله سابق صـحیح بوده است) و خدا هرگز ایمان (به نماز) شما را ضایع نمی گرداند ، زیرا خداوند نسبت به مردم رحیم و مهربان است .

(سوره بقره

، آیه ۱۴۳)

احادیث

۱ – ملاک قبولی نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

قال الله تبارک و تعالی : انما اقبل الصـلاه لمن تواضع لعظمتی ، و یکف نفسه عن الشـهوات من اجلی و یقطع نهاره بـذکری ، و لایتعاظم علی خلقی و یطعم الجائع و یکسوا العاری ، و یرحم المصاب و یؤ وی الغریب . . . ؛

خداوند متعال فرمود : نماز کسی را می پذیرم که :

۱ – در مقابل عظمت من خاضع باشد .

۲ – از خواسته های نفسانی به خاطر من خود را دور کند .

۳ – روزش را با یاد من به پایان برد .

۴ – بر بندگانم بزرگی نفروشد .

۵ – به گرسنه غذا دهد .

۶ – برهنه را بپوشاند .

۷ – به مصیبت دیده مهربانی کند .

۸ – غریب را پناه دهد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶)

۲ – قبولی یک نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من قبل الله منه صلاه واحده لم یعذبه ؛

اگر خداوند از کسی یک نماز بپذیرد او را عذاب نمی کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۳ . محجه البیضاء ، ص ۳۳۹)

۳ – نشانه قبولی نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

من احب ان یعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلینظر هل منعته صلاته من الفحشاء و المنکر فبقدر ما منعته قبلت منه ؛

هرکس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی باز داشته یا نه ؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه بازداشته ، به همان اندازه نمازش قبول شده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸)

۴ – نماز ، ملاک قبولی اعمال

قال الصادق – علیه السلام – :

اول ما یحاسب به العبد ، الصلاه فان قبلت قبل سائر عمله و اذا ردت رد علیه سائر عمله ؛

نخستین چیزی که از بنده حسابرسی می شود نماز است ، پس اگر نماز پذیرفته شد اعمال دیگرش نیز پذیرفته می شود . اگر نمازش رد شود ، بقیه اعمال او هم قبول نخواهد شد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۳ . فلاح السائل ، ص ۱۲۷ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، باب ۳۰، حدیث ۵)

۵ – حضور قلب

قال زین العابدین – علیه السلام – :

ان العبد لایقبل من صلاته الا ما اقبل علیه منها بقلبه ؛

همانا نماز بنده پذیرفته نمی شود ، مگر آن چه را که باقلبش به نماز توجه کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۶۸۸ . المواعظ العددیه ، ص ۲۷۰)

۶ – مقدار قبولی نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

علیک بالاقبال علی صلاتک فانما یحسب لک منها ما اقبلت علیه ؛

در نماز توجه به خدا داشته باش ، زیرا از نماز آن مقدار قبول می شود که تو به آن توجه داری .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۵۴)

۷ - استخفاف در نماز مانع قبولی نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

والله انکم لتعرفون من جیرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها ان الله لا یقبل الا الحسن فکیف یقبل ما یستخف به ؟

قسم به خدا ، از همسایگان و دوستان خود کسانی را می شناسید که اگر برای بعضی ازشما نمازی بخوانند از او قبول نخواهید کرد ، به علت استخفاف و بی اعتنایی که بر آن روا داشته ، همانا خداوند چیز نیکو و شایسته را فقط می پذیرد ، پس چگونه بپذیرد عبادتی را که به آن بی توجهی شده است ؟

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۸ - سخت ترین چیز

قال الصادق - علیه السلام - :

والله انه لیاتی علی الرجل خمسون سنه ، و ما قبل الله صلاه واحده فای شی ء اشد من هذا ؛

قسم به خدا ، از زندگی انسان پنجاه سال بگذرد (و نماز نخوانده باشد) ، ولی خداوند یک نماز او را قبول نمی کند ، چه چیزی سخت تر از این !

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۹ - نماز و ولایت

عن علی بن الحسین - علیه السلام - :

- فی جواب سائل ساله عن حدود الصلاه . . . قال : و ما سبب قبولها ؟ قال - علیه السلام - ولایتنا و البراءه من اعدائنا ؛

- در پاسخ کسی که پرسید حدود نماز . . . و چه چیزی سبب قبولی نماز است - فرمود : (ولایت ما اهل بیت ، و برائت از دشمنان ما) .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶)

۱۰ – حلال و مباح ، شرط قبولی نماز

قال علی – علیه السلام – :

یا کمیل !انظر فیما تصلی و علی ما تصلی و ان لم تکن من وجهه و حله فلا قبول ؛

علی (ع) خطاب به کمیل فرمود : ای کمیل ! نگاه کن ببین که در چه چیز نماز می گزاری و برروی چه چیز به نمازایستادی . اگر آن چیزی را که برای نمازت استفاده می کنی ، حلال و مباح نباشد ، نمازت قبول نیست .

(تحف العقول ، ص ۱۸۷)

۱۱ – نماز و پاکدامنی و رستگاری

اوحی الله الی داود – علیه السلام – :

کم من رکعه طویله فیها بکاء بخشیه قد صلاها صاحبها ، لاتساوی عندی فتیلا حین نظرت فی قلبه فوجدته ان سلم من الصلوه و برزت له امراه و عرضت علیه نفسهااجابها و ان عامله مومن خانه ؛

چه بسیار رکعتهای طولانی خاشعانه که نمازگزاری انجام داده باشد ، اما نزد من به اندازه فتیلی نمی ارزد ، وقتی من به قلب او نظر کرده می بینم تا از سلام نماز فارغ شد اگر زنی خود را به او عرضه نماید ، او را اجابت خواهد کرد و اگر مومنی با او معامله کند ، به او خیانت خواهد نمود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۷)

۱۲ – آگاهی به نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

از نماز یک بنده ، تنها به آن اندازه ای که می فهمد ثواب نوشته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۱۳ – نماز کامل ، شرط قبولی نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

اذا ما ادی الرجل صلاه واحده تامه قبلت جمیع صلاته ؛

وقتی که انسان یک نماز کامل و تام به جا آورد ، همه نمازهای او مورد قبول می شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۱۴ – چهار چیز مانع قبولی نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

اربعه لاتقبل لهم صلوه : الامام الجائر و الرجل یوم القوم و هم له کارهون و العبد الابق من موالیه من غیر ضروره و المرئه تخرج من بیت زوجها بغیر اذنه ؛

چهار گروه هستند که نمازشان قبول نیست :

۱ – پیشوای جائر .

۲ – مردی که امامت نماز جماعتی را به عهده می گیرد که جماعت از امامت او کراهت دارد .

۳ – عبدی که بدون ضرورت از مولایش فرار کند .

۴ – زنی که بدون اجازه شوهرش از خانه بیرون رود .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۲)

۱۵ – قبولی اعمال بستگی به نماز دارد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اول ما ینظر فی عمل العبد فی یوم القیامه فی صلوته فان قبلت نظر فی غیرها و ان لم تقبل لم ینظر فی عمله بشی ء ؛

اولین چیزی که روز قیامت ، به عمل انسان نگاه می کنـد ، نماز است . اگر نماز قبول شـدبه اعمال دیگر هم نگاه می کننـد ، و اگر نماز مورد قبول واقع نشد ، به هیچ عمل دیگر آن توجه نمی کنند .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۱۶ – مانع قبولی نماز زن

قال الصادق – علیه السلام – :

ایما امراه باتت و زوجها علیها ساخط فی حق ، لم تقبل منها صلوه حتی یرضی عنها ؛

هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشـمگین باشد ، هیچ نمازی از او قبول نمی شود ، مگر آن که شوهرش از او راضی شود .

(فروع کافی ، ج ۵ ، ص ۵۰۷)

۱۷ – شرط قبولی نماز واجب و نافله

قال الباقر – علیه السلام – :

و ان افسدها کلها لم یقبل منه شی ء منها و لم تحسب له نافله و لا فریضه ؛

اگر همه نمازهایش فاسد بود ، هیچ چیزی از آن نمازها مورد قبول نیست ، و نه نماز مستحب حساب می شود نه واجب .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۱۸ – توجه به خدا و قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

. . . ان منها (الصـلاه) لما یلف کما یلف الثوب الخلق ، فیضرب بها وجه صاحبها و انما لک من صلاتک ما اقبلک علیه بقلبک ؛

بعضـی نمازها هماننـد لباس کهنه پیچیده و بر سـر صاحبش کوبیده می شود ، به درستی که آن مقدار از نماز تو قبول می شود که به خدا توجه قلبی داشته باشی .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۰)

۱۹ – مقدار قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان من الصلاه لما یقبل نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها الی العشر ؛

گاهی نصف نماز ، گاهی ثلث آن و گاه ربع و گاهی خمس ، تا ده یک آن قبول می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۶۰)

۲۰ – شرط قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لو صلیتم حتی تکونوا کالاوتار و صمتم حتی تکونوا کالحنایا لم یقبل الله منکم الا بورع ؛

اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید ، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید ، خدا از شما قبول نمی کند ، مگر این که انسان با ورع باشید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۸)

۲۱ – نماز کامل و نجات از آتش

قال الرضا – علیه السلام – :

اذا کان یوم القیامه یدعی بالعبد فاول شی ء یسئل عنه الصلاه فاذا جاء بها تامه و الا زخ فی النار ؛

وقتی قیامت شود بنده را می خوانند اول چیزی که از او می پرسند نماز است ، پس اگر نمازش را تام و تمام به جا آورده باشد ، نجات می یابد ، و اگر نمازش را با شرایط و آداب صحت یا قبولی آن به جا نیاورده باشد ، او را به آتش می افکنند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۹)

۲۲– غیبت ، مانع قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لا صیامه اربعین یوما و لیله الا ان یغفر له صاحبه ؛

هر کس غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند ، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد .

(بحارالانوار ، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

۲۳ – خشم بر والدین ، مانع قبولی نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من نظر الی ابویه نظر ماقت ، و هما ظالمان لم یقبل الله له صلاه ؛

هرکه به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند ، اگرچه به وی ستم کرده باشند ، خداوند نمازش را نمی پذیرد .

(جامع السعادات ، ج ۲ ، ص ۳۵۱)

۲۴ - قبولی نماز ، عید است

قال علی - علیه السلام - :

انما هو عید لمن قبل الله صیامه ، و شکر قیامه ، و کل یوم لا یعصی الله فیه فهو یوم عید ؛

امروز عید کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده ، و نمازش را سپاس گزارده ، و هرروز که در آن نافرمانی خدا نشود ، عید واقعی آن روز است .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۸۶)

۲۵ - نتیجه لقمه حرام

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اکل لقمه حرام لم یقبل له صلواه اربعین لیله و لم تستجب له دعوه اربعین صباحا ؛

کسی که لقمه حرام بخورد ، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد .

(دارالسلام نوری ، ج ۴ ، ص ۲۱۳)

۲۶ - امر به نماز

قال الرضا - علیه السلام - :

ان الله - عز و جل - امر بثلاثه مقرون بها ثلاثه اخری : امر بالصلوه و الزکاه فمن صلی و لم یزک لم تقبل منه صلاته و امر بالشکر له و للوالدین فمن لم یشکر والدیه لم یشکر الله و امر باتقاء الله و صله الرحم . فمن لم یصل رحمه لم یتق الله - عز و جل - :

سه چیز با سه چیز همراه است :

۱ - نمازگزاری که به او زکات تعلق گیرد و نپردازد ، نمازش پذیرفته نیست .

۲ - و به سپاسگزاری برای خود و پدر و مادر فرمان داد : آن که سپاس پدر و مادر نکند ، هرگاه خدا را سپاس کند پذیرفته نیست .

۳ - به پرهیزکاری از خدا و پیوند با خویشاوند فرمان داد . آن که پیوند با خویشان ندارد از خدا بیمناک نیست .

(بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۱۲ . الخصال ، ج ۱ ، ص ۵۵)

۲۷ - ثمره قبول شدن نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

الصلاه وکل بها ملک لیس له عمل غیرها ، فاذا فرغ منها قبضها ثم صعد بها فان کانت مما تقبل قبلت و ان کانت مما لایقبل قیل له : ردها علی عبدی ، فینزل بها حتی یضرب بها وجهه ثم یقول : اف لک !لایزال لک عمل یعنینی ؛

برای نماز فرشته ای انتخاب شده که جز آن کاری ندارد ، زمانی که نمازگزار از نماز فارغ شود ، آن فرشته آن را می گیرد و به آسمان می برد ، و هرگاه از قبول شدنیها باشد

پـذیرفته می گردد ، اگر نه به فرشـته گفته می شود آن را به صاحبش بازگردان . پس وی با آن نماز فرود آید و آن را بر روی صاحبش بکوبد و گوید : اف بر تو باد!که همواره از تو عملی صادر می شود که مرا به زحمت می اندازد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۷)

۲۸ – مقدار قبولی نماز

عن النبی – صلی الله علیه وآله – قال :

ان من الصلوه لما یقبل نصـفها و ثلثها و ربعها و خمسـها الی العشر ؛ و ان منها لما تلف ، کما یلف الثوب الخلق ، فیضرب بها وجه صاحبها ؛ و ان مالک من صلوتک الا ما اقبلت علیه بقلبک ؛

نمازی هست که نصف آن پذیرفته می شود و نمازی هست که یک سوم یا یک چهارم یا یک پنجم . . . تا یک دهم آن قبول می گردد و نمـازی است که چون جـامه کهنه درهم پیچیـده شـده بر چهره به جای آورنـده اش زده می شود . همانا از نمازت برای تو (نتیجه ای) نیست جز آن مقدار که در آن اقبال و حضور قلب داشته ای .

(بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۶۰ . کتاب الصلوه ، باب ۳۸ ، حدیث ۵۹)

۲۹– نماز و زکات

قال الرضا – علیه السلام – :

من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته ؛

هر کس نماز بخواند ، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد ، نمازش قبول نمی شود .

(بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۱۲)

۳۰ – ولایت اهل بیت (ع) شرط قبولی نماز

قال رجل لزین العابدین – علیه السلام – :

ما سبب قبولها ؟ قال : ولایتنا و البرائه من اعدائنا ؛

شخصی از امام سجاد (ع) سؤ ال نمود : ملاک قبولی نماز چیست ؟ امام (ع) فرمود : ولایت ما و برائت از دشمنان ما .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۵)

۳۱ – حبط عمل

عن النبی – صلی الله علیه وآله – قال :

یا علی !شارب الخمر لایقبل – عز و جل – صلاته اربعین یوما فان مات فی الاربعین مات کافرا ؛

ای علی !نماز آدم شرابخوار تا چهل روز پذیرفته نیست و اگر در ظرف چهل روز بمیرد ، کافر از دنیا رفته است .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۴۷)

فصل هشتم : موانع قبولی و کمال نماز

آیات

۱ – اهداف شیطان از بازداشتن نماز

انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوه و البغضاء فی الخمر و المیسر و یصدکم عن ذکر الله و عن الصلوه فهل انتم منتهون ؛

شیطان می خواهد درمیان شما به وسیله شراب و قمار عداوت ایجاد کند و شما را از ذکر خدا و از نماز بازدارد ، آیا (با این همه زیان و فساد و با این نهی اکید) خودداری خواهید کرد ؟

(سوره مائده ، آیه ۹۱)

۲ – نماز و بازار

رجال لاتلهیهم تجاره و لابیع عن ذکر الله و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه ؛

مردانی که نه تجارت و نه معامله ، آنها را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و ادای زکات غافل نمی کند .

(سوره نور ، آیه ۳۷)

۳ – مزاحمت کافران نسبت به نمازگزاران

ارایت الذی ینهی ، عبدا اذا صلی ؛

به من خبر ده آیا کسی نهی میکند بنده ای را که مشغول نماز است ؟

(سوره علق ، ۹ و ۱۰)

احادیث

۱ - کینه به والدین مانع نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من نظر الی ابویه نظر ماقت و هما ظالمان له لم یقبل الله له صلوه ؛

هر کس با چشم بغض و کینه به پدر و مادر خود که به وی ستم کرده اند ، نگاه کند ، نمازش در پیشگاه الهی نامقبول است .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۴۹)

۲ - گناه مانع نمازشب

جاء رجل الی امیرالمؤ منین - علیه السلام - فقال : یاامیرالمؤ منین انی قد حرمت الصلاه باللیل ، فقال امیرالمؤ منین - علیه السلام - : انت رجل قد قیدتک ذنوبک ؛

مردی نزد امیرالمؤ منین (ع) آمد و گفت : ای امیرمؤ منان ! من از نماز شب محروم شدم . علی (ع) فرمود : تو مردی هستی که گناهانت تو را زندانی (اسیر) کرده است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲)

۳ - سه گروه نمازش بالا نمی رود

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ثلاثه لاتجاوز صلاتهم اذانهم : العبد الابق حتی یرجع و امراه باتت و زوجها علیها ساخط و امام قوم و هم لها کارهون ؛

سه نفر نمازشان از گوشهایشان بالاتر نمی رود :

۱ - بنده فراری تا باز گردد .

۲ - زنی که شب بخوابد و شوهرش بر او خشمگین باشد .

۳ - و پیشوای قومی که آن قوم از او متنفر باشند .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۴۸ ، حدیث ۱۲۲۲)

۴ – شرب خمر مانع نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

لاتقبل صلوه شارب الخمر اربعین یوما الا ان یتوب ؛

نماز شرابخوار تا چهل روز مقبول نخواهد شد ، مگر این که توبه کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۱۷ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۸)

۵ – انجام نماز برای خودنمایی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرک ؛

کسی که برای خودنمایی نماز بخواند ، مشرك است .

(تفسیر قرطبی ، ج ۱۰ ، ص ۷۱)

۶ – مال حرام مانع قبولی نماز

عن النبی – علیه السلام – :

ان الله ملکا ینادی علی بیت المقدس کل لیله : من اکل حراما ما لم یقبل الله منه صرفا و لاعدلا و الصرف ، النافله و العدل ، الفریضه ؛

همانا برای خداوند (از جانب ایشان) فرشته ای که هر شب بر بیت المقدس پیام می دهد ، آن کسی که حرامی (اندك مال حرامی) بخورد ، خداوند از او نه صرفی و نه عدلی را قبول خواهد کرد . صرف نماز نافله است و عدل ، نماز واجب .

(بحارالانوار ، ج ۱۰۳ ، ص ۱۶)

۷ – وسوسه در نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا اتی الشیطان احدکم و هو فی صلوته فقال : انک مرائی فلیطل صلوته ما بداله ما لم یفته وقت فریضه ؛

اگر کسی در نماز باشد و شیطان او را به ریاکاری وسوسه و متهم کند ، تا وقت باقی است هر چه می خواهد نمازش را طولانی کند .

(بحارالانوار ، ج ۶۹، ص ۲۹۵)

۸ – نماز و زکات

قال الصادق – علیه السلام – :

. . . و لاصلوه لمن لا زکوه له ؛

. . . و کسی که زکات خود را نمی پذیرد ، نمازش پذیرفته نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۲)

۹ – منع نماز در وسط جاده

قال النبی – صلی الله علیه وآله – :

ثلاثه لایتقبل الله – عز و جل – لهم بالحفظ ، رجل نزل فی بیت خرب ، و رجل صلی علی قارعه الطریق و رجل ارسل راحلته و لم یستوثق منها ؛

سه طایفه هستند که خداوند دعای آنها را برای حفظ و سلامتی نمی پذیرد :

۱ – کسی که زیر دیوار و سقف شکسته منزل کند .

۲ – کسی که در وسط جاده نماز بخواند .

۳ – کسی که مرکب خود را رها کند و آن را نبندد .

(الخصال ، ج ۱ ، ص ۱۴۱ . بحارالانوار ، ج ۷۶، ص ۱۵۷)

۱۰ – غیبت مانع قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لاصیامه اربعین یوما و لیله الا ان یغفر له صاحبه ؛

هر کس که غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند ، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشاید .

(بحارالانوار ، ج ۷۵، ص ۲۵۸)

۱۱ – آمادگی کامل برای نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

لا تقم الی الصلاه متکاسلا و لامتناعسا و لامتثاقلا ؛

در حال کسالت و خواب آلودگی و سنگینی به نماز نایستید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳)

۱۲ – وسوسه شیطانی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان العبد اذا اشتغل بالصلاه جاءه الشیطان و قال له : اذکر کذا ، اذکر کذا ، حتی یضل الرجل ان یدری کم صلی ؛

هنگامی که نمازگزار مشغول نماز شد ، شیطان پیش او می آید و به او می گوید ، فلان چیز را به یاد آور ، فلان چیز را به یاد آور ، تا آن جا که او را آن چنان گم و غافل می کند که او حیران می شود درمورد این که در کجای نماز است (حواس انسان را پرت می کند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۶)

۱۳ – روزه مانع نماز

قال الکاظم – علیه السلام – :

لاتصم صوما یمنعک من الصلوه ، فان الصلوه احب الی الله من الصیام ؛

روزه ای را که مانع انجام نماز می شود نگیر ، چرا که نماز در پیشگاه خدا بهتر ازروزه است .

(مستدرک الوسائل چاپ جدید ، ج ۲ ، ص ۴۳)

۱۴ – دروغ ، مانع نماز شب

قال الصادق - علیه السلام - :

ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها صلاه اللیل ؛

همانا مردی دروغ می گوید ، پس به خاطر آن دروغگویی از نماز شب محروم می شود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲)

۱۵ - نگاه بیجا ، مانع کمال نماز

فیما اوحی الله الی داود : لربما صلی العبد فاضرب بها وجهه و احجب عنی صوته اتدری من ذلک یا داود ؟ ذلک الذی یکثر الالتفات الی حرم المؤ منین بعین الفسق و ذلک الذی حدثته نفسه لو ولی امرالضرب فیه الاعناق ظلما ؛

خداوند تبارک و تعالی به حضرت داود (ع) وحی نمود که : ای داوود چه بسا بنده ای به نماز می ایستد و نماز می خواند و من آن نماز را به صورتش می زنم و صدایش را از خودم دور داشته به طوری که صدای قرائتش به من نرسد . ای داوود! آیا می دانی آن نمازگزار کیست ؟ او کسی است که زیاد به خانه ها و حریم مؤ منین با چشم فسق نگاه می کند و این کسی است که نفسش او را وسوسه می کند به اینکه اگر امیر و حاکم بر مردم بشود از راه ظلم گردنها را بزند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۷)

۱۶ - نماز و آزردن همسر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من کان له امرئه توذیه لم یقبل الله صلاتها و لاحسنه من عملها حتی تعینه و ترضیه و ان صامت الدهر . . . و علی الرجل مثل ذلک الوزر اذا کان لها مؤ ذیا ظالما ؛

کسی که همسر خود را بیازارد ، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد ، مگر آن که به کمک او بپردازد و رضایتش را جلب کند ، گرچه همشه روزه دار باشد والبته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است و در صورتی که همسر

خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۴ ، ص ۱۱۶)

۱۷ – نتیجه غلط خواندن نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

ما لک من صلاتک الا ما اقبلت علیه فیها ، فان اوهمها کلها او غفل عن ادائها لفت فضرب بها وجه صاحبها ؛

از نمازت جز آن چه در آن رو آوردی به آن ، اگر همه آنها را غلط انجام بدهد ، یا از انجام آن غافل شود پیچیده شود ، سپس آن را بر صورت صاحب آن می زنند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۰ . اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۶)

۱۸ – مانع تقرب به خدا

قال علی – علیه السلام – :

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض ؛

نوافل و مستحبات اگر به واجبات ضرر برساند موجب تقرب به درگاه خدای تعالی نخواهند بود .

(غررالحکم ، ص ۳۴۵)

۱۹ – کیفر مضاعف

قال امامنا الباقر – علیه السلام – :

من شرب الخمر فسکر منها لم یقبل الله صلاته اربعین یوما فان ترک الصلاه فی هذه الایام ضوعف علیه العذاب لترک الصلاه ؛

کسی که شراب بنوشد و مست شود ، تا چهل روز ، نماز او قبول نیست ؛ پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند ، عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۵۱)

۲۰ – مانع کمال نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لاصلاه لحاقن و لاحاقب ؛

کسی که در حال خودداری از بول و با باد معده نماز بخواند ، نمازش کامل نیست .

(المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۵۴)

۲۱ - آفت پرخوری

قال علی - علیه السلام - :

و ایاکم و البطنه فانها مقساه للقلب و مکسله عن الصلوه و مفسده للحسد ؛

از پرخوری دوری کنید که موجب قساوت قلب و باعث کسالت از اقامه نماز و سبب تباهی بدن است .

(غررالحکم ، ص ۸۰)

۲۲ - عذاب نمازگزار ریاکار

قال الصادق - علیه السلام - :

یجاء بعبد القیامه قد صلی فیقول : یا رب صلیت ابتغاء وجهک ، فیقال له : بل صلیت لیقال ما احسن صلاه فلان ؟ اذهبوا به الی النار . . . ؛

چون روز قیامت فرا رسد ، بنده ای را می آورند که اهل نماز بوده و خود نیز چنین ادعا می کند به وی می گویند : تو بدان جهت نمازگزاردی که تو را ستایش کنند ، پس به ملائکه دستور می رسد اورا به سوی آتش ببرید .

(بحارالانوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۰۱)

۲۳- مانع زکات

قال علی - علیه السلام - :

لایقبل الله الصلاه ممن منع الزکاه ؛

هر کس مانع دادن زکات شود ، نمازش قبول نمی شود .

(بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۲۹)

۲۴– نمازگزار غیبت کننده

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلاته و لا صیامه اربعین یوما الا ان یغفر له صاحبه – من اغتاب فی شهر رمضان لم یوجر علی صیامه ؛

کسی که غیبت شخص روزه داری نماید خداوند متعال نماز و روزه وی را تا چهل روز مورد پسند قرار نمی دهد ، مگر آن که غیبت شونده از وی راضی شود . (و افزود :) کسی که در ماه رمضان غیبت کند از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد .

(جامع الاخبار صدوق ، فصل الغیبه)

۲۵ – مستی مانع نماز

عن الباقر – علیه السلام – :

ما عصی الله بشی ء اشد من شرب المسکر ان احدهم یدع الصلاه الفریضه و یثب علی امه و ابنته و اخته و هو لا یعقل ؛

گناهی بدتر از شرب خمر ، نیست و شرابخوار ، در حال مستی ، نماز واجب را رها و با مادر و خواهر و دخترش همبستر می شود ؛ زیرا او در آن حال اندیشه خود را از دست داده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۷ ، ص ۲۵۰)

۲۶ – عقوبت اخروی شرابخوار

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من شرب الخمر لم تقبل له صلاه اربعین لیله فان عاد فاربعین لیله من یوم شربها فان مات فی تلك الاربعین لیله من غیر توبه سقاه الله یوم القیامه من طینه خبال ؛

کسی که شراب می نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شب و اگر بدون (توبه) در این اوقات بمیرد ، خداوند متعال وی را از خاك فاسد سیراب خواهد ساخت .

(تفسیر القمی ، ج ۱ ، ص ۱۸۱)

۲۷ – عاقبت غفلت از نماز

عن ابی جعفر و ابی عبدالله – علیهما السلام – :

انما لک من صلاتک ما اقبلت علیه منها ، فان اوهمها کلها ، او غفل عن ادابها ، لغت فضرب بها وجه صاحبها ؛

همانا از نماز تو ، آن مقدار قبول می شود که در آن ، توجه داشته ای پس اگر شخص ، از تمامش غافل شود یا از آدابش غافل شود آن نماز ، مچاله می شود و بر روی خواننده آن پرتاب می شود .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۶۳)

۲۸ – نماز ریایی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرک ؛

کسی که برای خودنمایی نماز بخواند مشرک است .

(بحارالانوار ، ج ۶۷ ، ص ۲۲۲)

۲۹– پنج چیز مانع قبولی نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لایقبل الله صلاه خمسه نفر . الابق من سیده و امراه لایرضی عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اکل الربا ؛

خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد :

۱ – بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است .

۲ – زنی که شوهرش از وی راضی نیست .

۳ – شرابخوار و دائم الخمر .

۴ – کسی که عاق والدین شده است .

۵ – رباخوار .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱۳ ، ص ۳۳۲)

فصل نهم : سهل انگاری در نماز

آیات

۱ - سبک شمردن نماز

فویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون :

پس وای بر نمازگزاران ، آن هایی که در نمازشان سهل انگارند .

(سوره ماعون ، آیات ۴ و ۵)

۲ - نماز از روی کسالت

ان المنافقین یخادعون الله و هو خادعهم و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی :

منافقان می خواهند خدا را فریب دهند در حالی که او آن ها را فریب می دهد و هنگامی که به نماز ایستد از روی کسالت می ایستند .

(سوره نساء ، آیه ۱۴۲)

۳ - نماز منافقان

ولایاتون الصلوه و هم کسالی :

منافقان نماز نمی خوانند مگر با کسالت و بی حالی .

(سوره توبه ، آیه ۵۴)

احادیث

۴ - تحقیر نماز و محروم از شفاعت

قال الصادق - علیه السلام - :

لاینال شفاعتنا من استخف بالصلاه ؛

هرکس نماز را سبک بشمارد ، به شفاعت ما دست نخواهد یافت .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۰ ، حدیث ۱۵)

۵ - سه مرتبه غفلت از نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا قـام العبـد الی الصـلاه اقبـل الله - عز و جل - علیه بوجهه فلا یزال مقبلا علیه حتی یلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه ۴

وقتی بنـده به نماز ایسـتاد ، خداونـد متعال به وی توجه می کند و توجه اش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد ، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۱)

۶ - دزدترین مردم

قال علی - علیه السلام - :

ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛

دزدترین مردم کسی است که از نمازش کم بگذارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۲)

۷ - با عجله خواندن نماز

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

اسـرق الناس فاالذی یسـرق من صلاته فصلاته تلف کما یلف الثوب الخلق فیضرب بها وجهه ؛ دزدترین مردم کسی است که به خاطر سرعت و شتابزدگی از نماز خود کم کند ، نماز چنین انسانی ، همچون جامه مندرسی در هم پیچیده شده ، به صورت او پرتاب می گردد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۶)

۸ - نماز ناتمام

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

مثل الذی لایتم صلاته کمثل حبلی حملت حتی اذا دنا نفاسها اسقطت فلا هی ذات حمل ولا ذات ولد ؛

مثل آن کسی که نمازش را کامل به جا نمی آورد ، مثل زن حامله ای است که (نه ماه) حملش را نگهداری کرده تا نزدیک زایمان بچه را سقط کرده است . پس این چنین زن را نه زن حامله می گویند و نه زن صاحب فرزند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳)

۹ – بی توجهی در نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه عماد الدین ، فمن ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه ، و من ترک اوقاتها یدخل الویل ، و الویل واد فی جهنم کمال قال الله تعالی : (ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) ؛

نماز ستون دین است ، پس کسی که عمدا نمازش را ترک کند به تحقیق که دینش را منهدم کرده است و کسی نمازش را در وقتش به جا نیاورد داخل (ویل) می شود ، و (ویل) چاهی است در جهنم که خداوند می فرماید : (وای برای نمازگزارانی که از نماز خویش غفلت دارند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۱۰ – شتابزدگی درنماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

. . . لاصلوه لمن لایتم رکوعها و سجودها ؛

کسی که رکوع و سجودش را ناتمام و شتابزده به جا می آورد ، نمازش پذیرفته نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳)

۱۱ – پرهیز از سبک شمردن نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

ایاکم ان یستخف احدکم بصلاته ؛

بپرهیزید از این که یکی از شما نماز را سبک بشمارید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۶)

۱۲ – کاهلی در نماز

قال الباقر – علیه السلام – :

لا تقم الی الصلوه متکاسلا و لامتناعسا و لامتثاقلا فانها من خلل النفاق ؛

با حال مستی و خواب آلوده و کاهلانه نماز را به جا نیاور ، که اینها از روزنه های نفاق است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۸ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۱)

۱۳ – سبک شمردن نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لیس منی من استخف بصلاته لایرد علی الحوض لاوالله ؛

کسی که نماز را سبک شمارد از من نیست ، به خدا سوگند که بر حوض (کوثر در قیامت) مرا ملاقات نخواهد کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، باب ۲۹ ، حدیث ۱۸)

۱۴ – نماز با عجله

قال الصادق – علیه السلام – :

ان العبد اذا عجل فقام لحاجته یقول الله تبارک و تعالی : (اما یعلم عبدی انی انا اقضی الحوائج) ؛

زمانی که بنده برای رفع حاجت خود نمازش را با عجله بخواند ، خداوند می فرماید : (آیا بنده من نمیداند که حاجت او را من برآورده می کنم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴)

۱۵ – نتیجه سبک شمردن نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا قام العبـد فی الصـلاه فخفف صـلاته قال الله تعالی لملائکته : اما ترون الی عبـدی کانه یری ان قضاء حوائجه بیـد غیری ، اما یعلم ان قضاء حوائجه بیدی ؛

هرگاه بنده برای نماز به پا خیزد و نمازش را سبک ادا کند ، خداوند به فرشتگان خود می فرماید : آیا به بنده من نمی نگرید که گویا برآوردن حاجتهایش را به دست دیگری غیر از من می بیند آیا نمی داند که برآوردن حوایج او به دست من است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۱ . تهذیب ، ج ۱ ، ص ۲۰۴)

۱۶ - پنجاه سال نماز غیرمقبول

قال الصادق - علیه السلام - :

والله انه لیاتی علی الرجل خمسون سنه ما قبل الله منه صلاه واحده ، فای شی ء اشد من هذا ، و الله انکم لتعرفون من جیرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها ، ان الله لایقبل الا الحسن فکیف یقبل ما استخف به ؛

به خـدا سوگنـد ممکن است پنجاه سال بر انسان بگـذرد و خداونـد یک نماز از او نپذیرد و چه چیزی سـخت تر از این است ، سوگنـد به خـدا که شـما از همسایگـان و یاران خویش کسـی را می شناسـید که اگر برای یکی از شـما نماز بگـذارد به سـبب سبـک شـمردنش آن را نمی پـذیرد و خداونـد جز خوب را قبول نمی کنـد و چگونه ممکن است چیزی را که خفیف شـمرده شده است بپذیرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵ . محجه البیضاء ، ج ۱

، ص ۳۴۱)

۱۷ - آفات سستی در نماز

قال الرضا - علیه السلام - :

. . . و ایاك ان تكسل عنها (الصلوه) او تتوانی فیها او تتوانی بحقها او تضیع حدها و حدودها او تنقرها نقر الدیك او تستخف بها او تشتغل عنها بشی ء من عرض الدنیا او تصلی بغیر وقتها ، و قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - لیس منی من استخف بصلوته لا یرد علی الحوض لا والله ؛

بپرهیزید از این که در نماز سستی و تنبلی کنید و یا حدودش را ضایع کنید یا از روی دستپاچگی رکوع و سجده نماز را آن چنان به جا آورید که گویی همچون خروس منقار می زنید یا این که نماز را سبک بشمارید یا این که به جای نماز به امور دنیوی مشغول شوید و یا در غیر وقت نماز بخوانید ، در هر حال رسول خدا فرمود : از من نیست کسی که نمازش را سبک بشمارد . قسم به خدا بر حوض کوثر بر من نخواهد رسید .

(مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۱۸ - پرهیز از سستی در نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

ایاکم و الکسل ، ان ربکم رحیم ، یشکر القلیل ، ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنه ؛

از سستی دوری کنید ، زیرا پروردگار شما مهربان است ، اندك را می پذیرد ، هر آینه مرد دو رکعت نماز مستحبی می خواند ، و با آن دو خدا را اراده می کند ، و خداوند به سبب این دو رکعت ، او را به بهشت داخل می کند .

(وسائل

الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰ . اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۱)

۱۹ – آفات سریع خواندن نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

ابصر علی بن ابی طالب – علیه السلام – رجلا ینقر صلاته فقال : منذکم صلیت بهذه الصلاه ؟ فقال له الرجل : منذ کذا و کذا فقال : مثلک عند الله مثل الغراب اذا نقر لومت مت علی غیر مله ابی القاسم محمد – صلی الله علیه وآله – ثم قال علی – علیه السلام – : ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛

علی (ع) به مردی که نمازش را به سرعت می خواند ، نگاه کرد امام سؤ ال کرد از چه وقتی این طور نماز می خوانی ؟ مرد پاسخ داد : از فلان وقت تا به حال . امام فرمودند : مثل (نماز خواندن) تو در پیش خداوند مثل کلاغی است که (بسرعت) از زمین دانه می چیند ، اگر تو به این حالت بمیری ، مرده ای به غیر دین پیامبر اسلام ، امام فرمودند : همانا که دزدترین مردم کسی است که از نمازش بدزدد(یعنی کم کند) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴)

۲۰ – ترس شیطان از نمازگزار

قال النبی – صلی الله علیه وآله – :

لایزال الشیطان یرعب من بنی ادم حافظ علی الصلوات الخمس ، فاذا ضیعهن تجرا علیه و اوقعه فی العظائم ؛

شیطان همواره از فرزند آدم می ترسد مادامی که بر نمازهای پنجگانه مواظبت می کند ، آن گاه که آنهارا ضایع کرد بر وی جری می شود و او را بر گناهان بزرگ داخل می کند .

(کافی ، ج ۲ ، ص ۳۸۶)

۲۱– عذاب ضایع کننده نماز

قال النبی – صلی الله علیه وآله – :

لاتضیعوا صلاتکم ، فان من ضیع صلاته حشره الله مع قارون و فرعون و هامان – لعنهم الله و اخزاهم ، – و کان حقا علی الله ان یدخله النار مع المنافقین ، فالویل لمن لم یحافظ صلاته ؛

نماز خودتان را ضایع نکنید ، به حقیقت هر کس نماز خویش را ضایع کند ، خداوند عز و جل او را با قارون و فرعون و هامون محشور می کند ، خداوند به آنان لعنت کند و آنها را رسوا سازد ، و بر خدا لازم است آن ها را با منافقها به آتش

داخل کند ، پس وای بر کسی که به نمازش مواظب نباشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

۲۲- محرومیت از شفاعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاینال شفاعتی من اخر الصلوه بعد وقتها ؛

کسی که نماز را از وقتش تاءخیر بیندازد ، (فردای قیامت) به شفاعت من خواهد رسید .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۲۰)

۲۳ - سبک شمردن نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

ان شفاعتنا لاتنال مستخفا بالصلاه ؛

همانا شفاعت ما به کسی که نمازش را سبک بشمارد ، نمی رسد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

۲۴ - کیفر سبک شمارنده نماز

عن سیده النساء فاطمه - سلام الله علیها - ابنه سید الانبیاء - صلی الله علیه وآله - :

انها سالت اباها محمدا - صلی الله علیه وآله - فقالت : یا ابتاه !اما لمن تهاون بصلاته من الرجال و النساء ؟ قال : یا فاطمه ! من تهاون بصلاته من الرجال و النساء ابتلاه الله بخمسه عشر ، خصله ست منها فی دار الدنیا و ثلاث عند موته و ثلاث فی قبره و ثلاث فی القیامه اذا خرج من قبره و اما اللواتی تصیبه فی دار الدنیا : یرفع الله البرکه من عمره ، و یرفع الله البرکه من رزقه یمحوا الله - عز و جل - سیماء الصالحین من وجهه ، و کل عمل یعمله لایوجر علیه ، و لایرفع دعاوه الی السماء و السادسه لیس له حظ فی دعاء الصالحین . و اما اللواتی تصیبه عند موته : فاولهن انه یموت ذلیلا و الثانیه جائعا و الثالثه یموت عطشا فلو سقی من النار الدنیا لم یرو عطشه و اما اللواتی تصیبه فی قبره : فاولهن یوکل الله به ملکا یزعجه فی قبره و الثانیه یضیق علیه قبره و الثالثه تکون الظلمه فی قبره و اما اللواتی تصیبه یوم القیامه اذا خرج من قبره : فاولهن ان یوکل الله به ملکا یسحبه علی وجهه و الخلائق ینظرون الیه و الثانیه یحاسب حسابا شدیدا و الثالثه لاینظر الله الیه و

لا یزکیه و له عذاب الیم ؛

فاطمه زهرا (س) از پدر بزرگوارش پرسید : پدر جان ، یا رسول الله !زنان و مردانی که نسبت به نماز بی اعتنا هستند و نماز را سبک می شمارند ، چه عواقبی را در پیش دارند ؟ رسول خدا (ص) فرمود : ای فاطمه جان !هر کس از مردان و زنان نمازش را سبک بشمارد خداوند او را به پانزده بلا مبتلا می سازد : شش مورد در دنیا ، سه مورد در وقت مرگ ، و سه مورد آنها در قبر و سه مورد در قیامت زمانی که از قبر خارج شود :

الف) اما آن شش بلاهایی که دردنیا دامنگیرش می شود :

۱ - خداوند برکت را از عمرش می برد .

۲ - خداوند برکت را از رزقش می برد .

۳ - خداوند عز و جل سیمای صالحین را از چهره اش محو می کند

۴ - هر عملی که انجام می دهد پاداش داده نمی شود .

۵ - دعایش به آسمان نمی رود .

۶ - بهره ای از صالحین برای او نیست .

ب) اما آن سه بلاهایی که هنگام مرگ گرفتارش خواهد شد :

۱ - ذلیل از دنیا می رود

۲ - هنگام مرگ در حال گرسنگی خواهد بود .

۳ - تشنه از دنیا خواهد رفت اگرچه آب همه نهرهای دنیا را به او بدهند .

ج) اما آن سه بلایی که در قبر دامنگیرش می شود :

۱ - خداوند ملکی در قبر برای او می گمارد تا او را زجر دهند

.

۲ - قبرش برای او تنگ خواهد شد .

۳ - گرفتار ظلمت و تاریکی قبر خواهد شد .

د) اما آن سه بلایی که درروز قیامت گرفتار خواهد شد :

۱ - خداوند ملکی را موکل می سازد او را با صورت بر روی زمین بکشد ، در حالی که خلائق تماشا می کنند .

۲ - محاسه اعمالش به سختی انجام می شود .

۳ - خدا به نظر لطف به او نمی نگرد و برای اوست عذاب همیشگی .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۲۵ - نماز بی اثر

قال الباقر - علیه السلام - :

بینا رسول الله - صلی الله علیه وآله - جالس فی المسجد اذا دخل رجل فقام فصلی فلم یتم رکوعه و لاسجوده فقال - صلی الله علیه وآله - : نقر کنقر الغراب لئن مات هذا و هکذا صلاته لیموتن علی غیر دینی ؛

هنگامی که پیامبر (ص) در مسجد نشسته بود ، ناگهان مردی وارد شد و به نماز ایستاد ، لیکن رکوع و سجود را کامل به جا نیاورد . پیامبر (ص) فرمود : مانند کلاغ منقار بر زمین زد ، اگر این مرد بمیرد و نمازش به همین گونه باشد ، بر غیر دین من مرده است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۰)

۲۶ - عقوبت کوتاهی در نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من تهاون بصلاته . . . یرفع الله البرکه من عمره و من رزقه و یمحو الله تعالی سیماء الصالحین من وجهه و کل عمل یعمله لایوجر علیه و لا یرتفع دعائه الی السماء و لیس له حظ فی دعاء الصالحین و یموت ذلیلا و جائعا و عطشائا ؛

هر کس نسبت به نمازش کوتاهی کند ، خداوند متعال برکت را از عمر و مال او بر می دارد و سیمای شایستگان را از چهره اش می زداید ، هرکاری که انجام می دهد پاداشی نخواهد داشت دعایش مستجاب نمی شود ، بهره ای از دعای نیکوکاران

برای او نیست ، هنگام مرگ با احساس خواری ، گرسنگی و تشنگی از دنیا می رود .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۲۱)

۲۷– با حالت خستگی نماز نخوانید

قال علی – علیه السلام – :

لایقومن احدکم فی الصلاه متکاسلا و لاناعسا و لایفکرن فی نفسه فانه بین یدی ربه – عز و جل – ؛

هیچ وقت (نمازگزار) هنگام نماز با حالت کسالت و خستگی و در حال چرت به نماز نایستد و نمازگزار در خود فکر نکند ، زیرا در برابر پروردگار بزرگ خود ایستاده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۹)

۲۸ – نتیجه محافظت از نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

حافظوا علی الصلوات ، فان الله تعالی : اذا کان یوم القیامه یاتی بالعبد ، فاول شی ء یسئله عنه الصلاه ، فان جاء بها تامه ، و الا زخ فی النار ؛

بر نمازها مواظبت کنید ؛ زیرا آن گاه که روز قیامت شد ، خداوند عز و جل بنده را می آورد و اول چیزی که از او سؤ ال می کند نماز است ؛ اگر آن را کامل ادا کرده باشد اهل نجات است ، و گرنه به آتش انداخته می شود .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۷۰)

۲۹ – کوچک شمردن نماز

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال :

لا تتهاون بصلاتک فان النبی – صلی الله علیه وآله – قال عند موته لیس انی من استخف بصلاته ؛

سستی مکن در امر نمازت ، زیرا که رسول خدا (ص) فرمود : – در هنگام رحلت – نیست از من کسی که خفیف شمارد نمازش .

(فروع کافی ، ج ۳، ص ۲۶۹ ، حدیث ۷)

فصل دهم : نتیجه ترک کردن نماز

آیات

۱ – تداوم نماز

الذین هم علی صلاتهم دائمون :

آنان که همواره نمازشان را می خوانند و هرگز نماز را ترک نمی کنند .

(سوره معارج ، آیه ۲۳)

۲ – لجاجت کافران در مورد نماز

و اذا قیل لهم ارکعوا لایرکعون :

و هنگامی که به آنها گفته شود رکوع کنید ، رکوع نمی کنند .

(سوره مرسلات ، آیه ۴۸)

۳ – عذاب سخت ترک کنندگان نماز

یتساءلون عن المجرمین ، ما سلککم فی سقر ، قالوا لم نک من المصلین :

(اهل بهشت) سؤ ال می کنند از مجرمان چه چیز شما را به دوزخ فرستاد ، می گویند ما از نمازگزاران نبودیم .

(سوره مدثر ، آیات ۴۰ – ۴۳)

۴ – ترک نماز

فلا صدق و لاصلی :

(او هرگز) نه تصدیق کرد و نه نماز خواند .

(سوره قیامت ، آیه ۳۱)

۵ – نتیجه ترک عبادت

ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین :

آنان که از عبادت کردن به خداوند تکبر می ورزند ، هرچه زودتر ذلیلانه به جهنم فرو خواهند رفت .

(سوره غافر ، آیه ۶۰)

۶- مخالفت ابلیس از سجده بر آدم

و اذ قلنا للملئکه اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی و استکبر و کان من الکافرین :

و هنگامی که به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده و خضوع کنید ، همگی سجده کردند جز شیطان ، که سر باز زد و تکبر ورزید (و به خاطر نافرمانی و تکبر) از کافران شد .

(سوره بقره ، آیه ۳۴)

۷- ترک نکردن نمازحتی در صحنه جنگ

فان خفتم فرجالا او رکبانا فاذا امنتم فاذکروا الله کما علمکم ما لم تکونوا تعلمون :

و اگر (به خاطر جنگ یا خطر دیگری) بترسید (نماز را) در حال سواره و یا پیاده انجام دهید ، اما وقتی امنیت خود را بازیافتید ، خدا را یاد کنید (نماز را به طور معمول بخوانید) آن چنان که به شما تعلیم داد چیزهایی را که نمی دانستید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۹)

احادیث

۸- ترک نماز ، باعث انهدام دین

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه ؛

کسی که عملا نمازش را ترک کند ، به تحقیق که دینش را منهدم کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۹- نتیجه کمک به تارک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اعان تارک الصلوه بلقمه او کسوه فکانما قتل سبعین نبیا اولهم ادم و اخرهم محمد ؛

کسی که ترک کننده نماز را به دادن طعامی یا لباسی یاری کند ، مثل این است که هفتاد پیغبر را کشته ، که اول آنها آدم ، و آخر آن ها محمد (ص) است .

(لئالی الاخبار ، ص ۳۹۵)

۱۰– ترک نماز باعث حبط عمل

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من ترک صلاته حتی تفوته من غیر عذر فقد حبط عمله ؛

کسی که نمازش را بدون عذر ترک کند (نخواند) تا وقت آن بگذرد ، عمل او نابود شده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۳ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳)

۱۱ – فاصله کفر و ایمان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

بین العبد و بین الکفر ترک الصلاه ؛

فاصله کفر و بندگی ترک نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳)

۱۲ – مورد لعن واقع شدن

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

تارک الصلاه ملعون فی التوراه ملعون فی الانجیل ملعون فی الزبور ملعون فی القران ملعون فی لسان جبرئیل ملعون فی لسان میکائیل ملعون فی لسان اسرافیل ملعون فی لسان محمد ؛ ترک کننده نماز در تورات و انجیل و زبور و قرآن مورد لعنت قرار گرفته و به زبان جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و محمد (ص) ملعون است .

(انوار الهدایه ، ص ۱۹۷ ، الحکم الزاهره ، ص ۲۹۴)

۱۳ – دین و بی نمازی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اما الصلاه فلا خیر فی دین لا صلاه فیه ؛

دینی که در او نماز نباشد ، فایده و خیری ندارد (خیری در آن نیست) .

(سیره ابن هشام ، ج ۳ – ۴ ، ص ۵۰۴)

۱۴ – راه ترک نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما بین المسلم و بین ان یکفر الا ان یترک الصلاه الفریضه متعمدا او یتهاون بها فلا یصلیها ؛

فاصله بین مسلمان و بین کفرش چیزی جز ترک نماز واجب نیست که یا عمدا ترک نماید و اصلا قبول نداشته باشد و یا از بی اعتنایی نماز نخواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۶ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۱۵ – ترک نماز و هنگام مردن

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من ترک صلوه لایرجو ثوابها و لایخاف عقابها فلاابالی ایموت یهودیا و نصرانیا او مجوسیا ؛ کسی که نماز را ترک کند ، امید به پاداش نمازش نمی باشد و از عذاب آن نیز ترسناک نیست ، پس باکی نیست که یهودی بمیرد ، یا نصرانی ، یا مجوسی .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۳ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳

۱۶ – عاقبت ترک نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من ترک الصلاه متعمدا کتب اسمه علی باب النار ممن یدخلها ؛

هرکس عمدا نمازش را ترک کند ، بر درب جهنم نامش از دوزخیان نوشته می شود .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۹۰۹۰)

۱۷ – ترک نماز عمدی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من ترک الصلوه متعمدا فقد کفر ؛

هرکس عمدا نمازش را ترک کند ، کفر ورزیده است .

(لئالی الاخبار ، ص ۳۹۴)

۱۸ – ترک کننده نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لیس بین العبد و الشرک الا ترک الصلوه فاذا ترکها فقد اشرک ؛

میان بنده و شرک جز ترک نماز فاصله نیست و چون نماز را ترک کند ، مشرک است .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۰۶)

۱۹ – ترک نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

ان تارک الصلوه کافر ؛

همانا ترک کننده نماز واجب ، کافر است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۸)

۲۰ – مرز ایمان و کفر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

بین الایمان و الکفر ترک الصلاه ؛

فاصله میان ایمان و کفر ، نماز نخواندن است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲ . کنزالعمال ، حدیث ۱۸۸۶۹)

۲۱- رفع بلا از بی نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال :

ان الله یدفع بمن یصلی من شیعتنا عمن لایصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوه لهلکوا ؛

همانا ، خداوند به وسیله شیعیان نمازگزار ما از شیعیان بی نماز ما (بلا را) دفع می کند ، ولی اگر همه تارک نماز بودند هر آینه همه هلاک می شدند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۲۲ - پاسخ اهل دوزخ

قال علی - علیه السلام - :

الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا (ما سلککم فی سقر ؟ قالوا : لم نک من المصلین) ؛

آیا به پاسخ اهل دوزخ گوش فرا نمی دهید که وقتی از آن ها می پرسند : (چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت ؟ می گویند : ما از نمازگزاران نبودیم) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۴ . نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰)

۲۳ - نتیجه ترک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه عماد الدین ، فمن ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه و من ترک اوقاتها یدخل الویل ، و الویل واد فی جهنم کما قال الله تعالی : (ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) ؛

نماز ستون دین است ، پس کسی که نمازش را عمدا ترک کند دینش را منهدم کرده است ، و کسی که اوقات نماز را ترک کند داخل در (ویل) می شود و ویل وادی است در جهنم چنان که خدا فرمود : ویل جای نمازگزاران است آن نمازگزارانی که در نماز خود سهو کننده و غافلند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۲)

۲۴ - ترک نماز نزد خداوند

عن ابی جعفر - علیه السلام - :

ان رجلا ذکر له رجلا فقال : انهتک وارتکب المحارم و استخف بالفرائض حتی انه ترک الصلوه و کان متکئا فاستوی جالسا و قال : سبحان الله !ترک الصلوه المکتوبه ؟ ان ترک الصلوه المکتوبه عند الله عظیم ؛

مردی در پیش امام باقر (ع) از حالت مردی یاد نمود : مردی است بی پروا! مرتکب محارم می شود ، و واجباتش را سبک می شمارد ، حتی نمازش را ترک می کند ، امام باقر (ع) از حال تکیه به نشسته شده ، فرمود : (سبحان الله !نماز واجب را ترک کرد ؟ همانا ترک نماز واجب نزد خدا بزرگ است) .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۲۵ - لعن خدا بر تارک الصلوه

قال علی - علیه السلام - :

اللهم العن من ترک الصلوه متعمدا ؛

خدایا لعنت کن کسی را که عمدا نماز را ترک کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۶)

۲۶ - تفاوت ترک کننده نماز و زناکار

قال عن سعده بن صدقه انه :

سئل ابوعبدالله - علیه السلام - ما بال الزانی لاتسمیه کافرا و تارک الصلاه تسمیه کافرا و ما الحجه فی ذلک ؟ فقال : لان الزانی و ما اشبهه انما یفعل ذلک لمکان الشهوه لانما نغلبه و تارک الصلوه لایترکها الا اسخفافا بها و ذلک لانک لاتجد الزانی یاتی المراه الا و هو مستلذ لاتیانه ایاها قاصدا الیها و کل من ترک الصلاه قاصدا لترکها فلیس یکون قصده لترکها اللذه فاذا نفیت اللذه وقع الاستخفاف و اذا وقع الاستخفاف وقع الکفر ؛

سعده از حضرت امام صادق (ع) پرسید : چرا زانی را کافر نمی دانید و تارک نماز را کافر می دانید ، حضرت در پاسخ فرمودند چون شخص زناکار و شبیه آن (شارب خمر ، قمارباز و . . .) از جهت لذتی که در آن عمل است و آن لذت غالب می گردد بر نفسشان ، آن عمل را انجام می دهند ؛ ولی تارک نماز ، نماز را ترک نمی کند مگر از جهت سبک شمردن و بی اعتنایی کردن به آن و نیز هر زانی از عمل خود لذت می برد و به خاطر قصد لذت آن عمل را انجام میدهد ، ولی هیچ تارک نمازی را ترک نماز لذت نمی برد ؛ بنابراین فقط به عنوان سبک شمردن نماز ، نماز را ترک می نماید

. وقتی نماز سبک شمرده شد کفر می آید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۸)

۲۷ - بیزاری از تارک الصلوه

قال الصادق - علیه السلام - :

جاء رجل الی النبی - صلی الله علیه وآله - فقال : یا رسول الله !اوصینی ، فقال : لاتدع الصلاه متعمدا فان من ترکها متعمدا فقد برئت منه مله الاسلام ؛

مردی پیش رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد : یا رسول الله !مرا نصیحتی بفرمایید ، حضرت فرمود : نماز را عمدا رها مکن ، کسی که عمدا نماز را ترک کند ملت اسلام از او بیزار است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۹)

۲۸ - عقاب تارک الصلوه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من ترک الصلوه متعمدا من غیر عله فقد برء من ذمه الله و ذمه رسوله ؛

کسی که نماز را عمدا و بدون علت ترک کند از امان خداو رسولش دور خواهد بود .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۵)

۲۹ - نشانه کفر و نفاق

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الجفاء کل الجفاء و الکفر من سمع منادی الله تعالی ینادی بالصلاه و یدعوه الی الفلاح فلا یجیبه ؛

نشان خشونت و کفر (نفاق) آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۷۹)

۳۰ - درخواست بی نماز در برزخ

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

تارک الصلاه یسال الرجعه الی الدنیا ، و ذلک قول الله تعالی : حتی اذا جاء احدهم الموت قال : (رب ارجعون ، لعلی اعمل صالحا فیما ترکت ، کلا انها کلمه هو قائلها و من ورائهم برزخ الی یوم یبعثون) ؛

بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد ، و این است سخن خداوند متعال تا گاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید : (پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آن چه بازگذاردم ، نه چنین است آن سخنی است او گوینده اش هست ، و از پشت آن ها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است .)

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۵۸ . اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۵)

۳۱ - زیانکار

عن عبید بن زراره قال :

سالت اباعبدالله - علیه السلام - عن قول الله - عز و جل - (و من یکفر بالایمان فقد حبط عمله ، و هو فی الآخره من الخاسرین)(۱) قال : ترک الصلاه الذی اقر به . . . ؛

از امام صادق (ع) از سخن خدای عز و جل (هر کس به ایمان کافر شود به تحقیق عملش نابود شده و او در آخرت از زیانکاران است) پرسیدم ، فرمود : ترک کردن نماز است چنان نمازی که به آن اقرار کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۹)

۳۲ - ترک نماز موجب کفر

قال عن عبید بن زراره :

سالت اباعبدالله - علیه السلام - عن الکبائر ، فقال : هن فی کتاب علی - علیه السلام - سبع الکفر بالله و قتل النفس و عقوق الوالدین و اکل الربا بعد البینه و اکل مال الیتیم ظلما و الغراء من الزحف و التعرب بعد الهجره ؛ قال فقلت : هذا اکبر المعاصی فقال : نعم قلت : فاکل الدرهم من مال الیتیم ظلما اکبر ام ترک الصلاه قال : ترک الصلاه قلت : فما عددت ترک الصلاه فی الکبائر قال : ای اول ما قلت لک ؟ قلت : الکفر قال : فان تارک الصلاه کافر یعنی من غیر عله ؛

عبید بن زراره گوید : از امام صادق (ع) پرسیدم که گناهان کبیره کدام است ؟ حضرت فرمود : گناهان کبیره در نوشتار علی بن ابی طالب (ع) هفت چیز است :

۱ - کفر به خدا .

۲ – کشتن انسان .

۳ –

عاق پدر و مادر شدن .

۴ - ریا کردن .

۵ - خوردن مال یتیم به ناحق .

۶ - فرار از جهاد .

۷ - تعرب بعد از هجرت (برگشت به جاهلیت) .

عبید می گوید از امام پرسیدم : یک درهم از مال یتیم خوردن بزرگتر است یا ترک نماز ؟ حضرت فرمود : ترک نماز ، عرض کردم : شما ترک نماز را از گناهان کبیره به حساب نیاوردید حضرت فرمود : اولین گناه کبیره چه بود ؟ عرض کردم : کفر به خداوند . فرمود : شکی نیست که تارک نماز کافر است ، یعنی بدون علت .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۱ ، ص ۲۵۴)

۳۳ - نتیجه ترک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لتنقضن عری الاسلام عروه ، کلما انتقضت عروه تشبث الناس بالتی تلیها ، فاولهن نقض الحکم ، و اخرهن الصلاه ؛

دستگیره های اسلام یک به یک شکسته می شود ، هرگاه یک دستگیره نابود شود مردم به آن چه نزدیک آن است چنگ می زنند ، اول آنها شکستن حکومت است (حکومت اسلامی را از دست صاحب آن خارج می کنند) و آخر آن ها نماز است (نماز را ترک می کنند) .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۷۲)

۳۴ - بی بهره از اسلام

قال الصادق - علیه السلام - :

لاحظ فی الاسلام لمن ترک الصلاه ؛

تارک نماز ، حظ و بهره ای از اسلام ندارد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

فصل یازدهم : اهمیت و فضیلت وضو

آیات

۱ - نماز و وضو

یا ایها الذین امنوا اذا قمتم الی الصلوه فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم الی المرافق و امسحوا برؤ سکم و ارجلکم الی الکعبین . . . ؛

ای کسانی که ایمان آورده اید!هرگاه برای نماز برمی خیزید صورت خود را بشویید و دستهایتان را تا مرفق (بالای آرنج) شست و شو دهید و سر و پاهای خود را تا برآمدگی پشت پا دست بکشید .

(سوره مائده ، آیه ۶)

احادیث

۱ - وضو کلید نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

. . . والوضوء مفتاح الصلاه ؛

. . . وضو کلید نماز است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۲ - وضو در هوای سرد

قال الباقر - علیه السلام - :

ثلاث کفارات فاسباغ الوضوء فی السبرات و بالمشی باللیل و النهار الی الجماعات و المحافظه علی الصلوات ؛

سه چیز است که جبران کننده و محو کننده گناه است :

۱ - کامل گرفتن وضو در هوای بسیار سرد .

۲ - راه رفتن در شب و روز به سوی جماعتهای اسلامی (نماز جماعت و جمعه) .

۳ - مراقبت بر انجام صحیح نمازها .

(معانی الاخبار ، ص ۳۱۴)

۳ – آداب وضو

قال الصادق – علیه السلام – :

من توضا و تمندل کتبت له حسنه ، و من توضا و لم یتمندل حتی یجف وضوئه کتبت له ثلاثون حسنه ؛

کسی که وضو بگیرد و خود را با حوله خشک نماید ، یک حسنه برای او نوشته می شود ، و هر که وضو بگیرد و خشک نکند ، بلکه صبر نماید تا اعضاء وضو به خودی خود خشک شود ، سی حسنه برای او نوشته می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۳۰)

۴ – تاثیر وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

خللوا بین اصابعکم لایخلل الله بینها بالنار ؛

هنگام وضو میان انگشتان خود فاصله دهید تا خدا به وسیله آتش میان آنها را فاصله ندهد .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۰۶)

۵ – مقدار آب وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الوضوء مد و الغسل صاع و سیاتی اقوام یستقلون ذلک فاولئک علی خلاف سنتی ؛

برای وضو ده سیر آب و برای غسل ، سه کیلو آب کافی است ، ولی افرادی در آینده می آیند که این مقدار را کم می شمارند (و آب زیادی مصرف خواهند کرد) که آنها بر خلاف راه من می روند .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۱)

۶ – نصف ایمان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الوضوء نصف الايمان ؛

وضو گرفتن نیمی ازایمان است .

(بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۲۳۸)

۷ – اثر تجدید وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الوضوء علی الوضوء نور علی نور ؛

وضوی پس از وضو بسیار پسندیده است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۸ – تجدید وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من جدد وضوءه من غیر حدث جدد الله توبته من غیر استغفار ؛

هرکس وضویش را بدون اینکه باطل شود تجدید کند ، خداوند توبه اش را بدون استغفار تجدید می کند .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۹ – پاکی به وسیله وضو

قال الرضا – علیه السلام – :

. . . لان یکون العبد طاهرا اذا قام بین یدی الجبار عند مناجاته ؛

. . . چون وضو یک ادب در برابر خدا است ، بنده به هنگام نماز ، وقتی که دربرابر خداوند می ایستد ، پاک باشد .

(بحارالانوار ، ج ۶ ، ص ۶۴)

۱۰ – وضو هنگام خواب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من باب علی طهر فکانما احیی اللیل ؛

کسی که شب را با وضو بیارامد ، گویی که تمام شب را به احیاء و عبادت گذرانده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۶)

۱۱ – آثار وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

امتی الغر المحجلون من اثار الوضوء یوم القیامه ؛

امت مرا دست و پای نورانی باشد روز قیامت ، از آثار وضوء که در دنیا گرفته باشد .

(شهاب الاخبار ، ص ۱۲۲)

۱۲– مسواک و وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

السواک شطر الوضوء ؛

مسواک کردن جزئی از وضو است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۷)

۱۳ – مسواک هنگام هر وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا علی !و علیک بالسواک عند کل وضوء ؛

ای علی !بر تو باد مسواک زدن به هنگام هر وضو .

(اصولی کافی ، ج ۸، ص ۷۲)

۱۴ – مسواک در سحر

قال الباقر – علیه السلام – :

ان السواک فی السحر قبل الوضوء من السنه ؛

سحرگاه ، پیش از وضو ، مسواک زدن از سنت اسلامی است .

(میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۵۹۶)

۱۵ – وضو کامل

عن النبی – صلی الله علیه وآله – :

من توضا فاسبغ الوضوء و صلی رکعتین لم یحدث فیهما نفسه بشی ء من الدنیا خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه ؛

کسی که وضو گیرد و آن را کامل به جا آورد ، و با آن دو رکعت نماز گزارد که در آن از دنیا با خود سخن نگوید ، از گناهان خویش مانند روزی که از مادر زاییده شده است ، بیرون می آید .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۱۶ – قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان المسلم اذا توضا فاحسن الوضوء ثم صلی الصلوات الخمس تحاتت خطایاه کما تحاتت هذا الورق ؛

هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد ، سپس نمازهای پنجگانه را به جا آورد ، گناهان او فرو می ریزد ، همان گونه که برگهای این شاخه فرو ریخت .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۱۹)

۱۷ – پاکی ، کلید نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

مفتاح الصلاه الطهور ؛

کلید نماز ، پاکی است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۸۱)

۱۸ – وضو امام سجاد (ع)

و کان علی بن الحسین – علیه السلام – اذا حضر الوضوء اصفر لونه ؛

امام سجاد (ع) هنگامی که برای وضو گرفتن آماده می شد رخسارش زرد می گشت .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۷۸)

۱۹ – بسم الله گفتن هنگام وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لاوضوء لمن لم یسم الله ؛

کسی که در هنگام وضو بسم الله نگوید ، انگار وضو نگرفته است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۹)

۲۰– اهمیت (بسم الله) هنگام وضو

قال الصادق – علیه السلام – :

من ذکر اسم الله علی وضوء فکانما اغتسل ؛

کسی که برای وضو خود (بسم الله) بگوید مانند این است که غسل کرده باشد .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۹)

۲۱ – تاثیر (بسم الله) هنگام وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من توضا فذکر اسم الله طهر جمیع جسده و کان الوضوء الی الوضوء کفاره لما بینهما من الذنوب و من لم یسم لم یطهر من جسده الا ما اصابه الماء ؛

کسی که وضو بگیرد و بسم الله بگوید ، تمام بدن خود را طهارت داده است و این وضو کفاره گناهان او تا وضوی دیگر است ، و کسی که بسم الله نگوید از بدنش تنها آن چه را آب به آن رسیده طهارت داده است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۲۲ – نماز کامل با طهارت

قال الصادق – علیه السلام – :

لایتم الصلاه الا لذی طهر سابغ ؛

نماز تمام و مورد قبول نیست ، مگر با طهارت کامل .

(فلاح السائل ، ص ۴۳)

۲۳ – طهارت پنج عضو

قال علی – علیه السلام – :

لایجوز صلاه امرء حتی یطهر خمس جوارح : الوجه و الیدین و الراس والرجلین بالماء و القلب بالتوبه ؛

نمازگزار پنج عضو بدنش را پاك کند ، صورت ، دو دست ، سر و دو پا را با آب ، و قلب را با توبه ؛ در غیر این صورت ، جایز نیست که نماز بخواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۹)

۲۴ – آب وضو در اختیار دیگران گذاشتن

قال الصادق – علیه السلام – :

یوتی بعبد یوم القیامه لیست له حسنه فقال له اذکروا تذکر هل لک من حسنه قال : فیتذکر ، فیقول : یا رب ما بی من حسنه الا ان فلانا عبدك المؤ من مربی فطلبت منه ماء فاعطانی ماء فتوضات به و صلیت لک قال : فیقول الرب تبارك و تعالی قد غفرت لك ادخلوا عبدی الجنه ؛

روز قیامت بنده ای را می آورند که هیچ حسنه ای ندارد پس به او گفته می شود فکر کن و یاد بیاور آیا برای تو کار خیری هست ؛ بنده فکر می کند سپس میگوید : خدایا! من هیچ حسنه ای ندارم ، الا این که فلانی از بندگان مومن تو (روزی) از کنار من عبور کرد و من از او طلب آب کردم و او به من آب داد و با آن وضو گرفتم و برای تو نماز گزاردم ؛ پس خداوند تبارك و تعالی می فرماید : به درستی که من تو را بخشودم و دستور می دهد او را داخل بهشت کنند .

(بحارالانوار ، ج ۷ ، ص ۲۹۰)

۲۵ – وضو ، موجب رفعت درجه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی !اسباغ الوضوء فی السبرات و انتظار الصلاه بعد الصلاه ، و المشی باللیل و النهار الی الجماعات ؛

یا علی !سه چیز موجب رفعت درجه است :

۱ - کامل گرفتن وضو در هوای سرد .

۲ - انتظار نماز بعد از هر نماز .

۳ - رفتن در روز و شب به طرف نماز جماعت .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص

۲۶ – وضو قسمتی از نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

بنیت الصلوه علی اربعه اسهم : سهم منها اسباغ الوضوء و سهم منها الرکوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ؛

نماز بر چهار بخش بنا شد : ۱ – کامل گرفتن وضو ، ۲ – رکوع ، ۳ – سجود ، ۴– خشوع .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۲۷ – نور وبرهان در قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من حافظ علی الخمس باکمال طهورها و مواقیتها کانت له نورا و برهانا یوم القیامه ؛

کسی که نماز پنجگانه خویش را با وضوی تمام و با حفظ وقتهای آن ها انجام دهد ، این نماز در قیامت برای او نور و برهان است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۹)

۲۸ – خروج از خانه با وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و ما منکم من احد یخرج من بیته متطهرا الا و الملائکه تقول : اللهم اغفر له اللهم ارحمه ؛

وقتی یکی شما از خانه خارج می شوید با طهارت (با وضو) باشید ، در این صورت ملائکه در حق شما دعا می کنند : خدایا او را بیامرز ، خدا بر او رحم کن .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۲۹ – کامل گرفتن وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اسباغ الوضوء علی المکاره من الکفارات ؛

کامل گرفتن وضو در حال سختی ، کفاره (گناهان) است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۳۰ - مرگ با وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خصال ست ما من مسلم یموت فی واحده منهن الا کان ضامنا علی الله - عز و جل - ان یدخله الجنه منها رجل توضا فاحسن الوضوء ثم خرج الی مسجد الصلوه فان مات فی وجهه کان ضامنا علی الله ؛

شش خصلت است که اگر هر مسلمان یکی از آنها را داشته باشد نمی میرد ، مگر این که خدا ضمانت بهشت رفتنش را خواهد نمود ، یکی از آن شش خصلت آن است که انسان وضو بگیرد ، بهترین وضو ، سپس جهت نماز به طرف مسجد (از خانه) حرکت کند ، پس اگر در این صورت بمیرد ، خدا ضامن (بهشت رفتن او) خواهد بود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷)

۳۱ - وضوی کامل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی !و تقم الصلاه بوضوء سابغ فی مواقیتها ؛

یا علی !با وضوی کامل در اول وقت ، اقامه نماز کن .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۳۲ - ورود به مسجد با وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا تدخل المساجد الا بالطهاره ؛

داخل مساجد مشو ، مگر با وضو .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۸)

۳۳ – گشایش دربهای بهشت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اسبغ وضوءه و احسن صلاته ، و ادی زکاه ماله و کف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادی النصیحه لاهل بیت نبیه فقد استکمل حقایق الایمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛

کسی که وضوی خود را شاداب و کامل به جای آورد ، و نماز خویش را نیکو بخواند ، زکات مالش را بپردازد ، و خشم خود را فرو نشاند و زبانش را از گناهان مربوط به زبان ببندد ، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند ، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد ، البته تمام حقایق ایمان در او کامل شده و درهای بهشت به روی او باز است .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۴)

۳۴ – بستر همانند مسجد

قال الصادق – علیه السلام – :

من تطهر ثم اوی الی فراشه بات و فراشه کمسجده ؛

هر کس وضو بگیرد ، سپس در رختخواب خود برود و بخوابد ، بستر او مانند مسجد او خواهد بود .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۵ . ثواب الاعمال ، ص ۴۸)

۳۵ – اقتداء فرشتگان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا اباذر!اذا کان العبد فی ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله – عز و جل – الملئکه فصفوا خلفه صفا لایری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یؤ منون علی دعائه ؛

ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند ، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند ، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتدا نمایند و به دعای او آمین گویند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۱ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۳۶ – تاءثیر اذکار وضو

قال علی - علیه السلام - :

یا محمد!من توضا مثل وضوئی ، و قال مثل قولی ، خلق الله تبارک و تعالی من کل قطره ملکا یقدسه و یسبحه و یکبره فیکتب الله - عز و جل - ثواب ذلک له الی یوم القیامه ؛

ای محمد حنفیه !هرکس وضو بسازد ، همانند وضویی که من ساختم ، و بگوید (دعا کند) آن چه که من گفتم ، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره آب وضوی او ، ملکی را برای او می آفریند ، که مشغول تقدیس و تسبیح و تکبیر برای خداوند هستند . و خداوند عز و جل ثواب این اذکار را تا روز قیامت برای او ثبت و ضبط خواهد نمود .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۴۲)

۳۷ - آفات وسوسه در وضو و نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

عبد الله بن سنان ، قال : ذکرت لابی عبدالله - علیه السلام - رجلا مبتلی بالوضوء و الصلاه و قلت : هو رجل عاقل فقال ابوعبدالله : و ای عقل له و هو یطیع الشیطان ، فقلت له : و کیف یطیع الشیطان ؟ فقال : سله هذا الذی یاتیه من ای شی ء هو ؟ فانه یقول لک : من عمل الشیطان ؛

عبدالله سنان می گوید : خدمت امام صادق بودم ، از شخصی یاد کردم که گرفتار وضو و نمازش است (یعنی در وضو گرفتن و نماز خواندن وسوسه دارد) و گفتم که او مرد عاقل و خردمندی است . امام صادق (ع) فرمود : چه عقلی دارد ، در حالی که او اطاعت از شیطان

می کند ؟ عرض کردم : چگونه از شیطان اطاعت می کند ؟ فرمود : از او بپرس این وسوسه ای که عارضش می شود از کجا می آید ؟ در پاسخ تو خواهد گفت : از کارهای شیطان است . (زیرا اگر شیطان او را وسوسه نمی کرد مانند سایر مردم اعمالش را انجام می داد ، پس او هم می داند شیطان است که به او دستور می دهد و او از شیطان تبعیت می کند (و لذا بر او واجب است که به وسوسه شیطان اعتنایی نکند و اعمالش را بدون شک و وسوسه انجام دهد) .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۶)

۳۸ – وضو مطلوب

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا اردت الصلوه فاحسن الوضوء ، ثم قم ، فاستقبل القبله ثم کبر ؛

زمانی که خواستی نماز بخوانی ، پس خوب وضو بگیر ، سپس رو به قبله بایست ، آن گاه تکبیر بگو .

(چهل حدیث ، ص ۱۵)

۳۹ – طهارت

قال الصادق – علیه السلام – :

لاصلوه الا بطهور ؛

هیچ نمازی درست نیست ، مگر با طهارت (وضو ، غسل ، تیمم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۱)

۴۰ – وضو پیش و بعد از نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

الوضوء قبل الطعام و بعده یذهبان الفقر ؛

وضو پیش از غذا و بعد از غذا ، فقر را از بین می برد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۵۶)

۴۱ – تجدید وضو

قال الصادق - علیه السلام - :

الطهر علی الطهر عشر حسنات ؛

وضوی بر روی وضو ، ده حسنه است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۲ - وضو هنگام غذا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی !ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء فی الجسد و یمن فی الرزق ؛

یا علی !قبل از غذا و بعد از غذا ، وضو گرفتن ، شفای بدن و برکت در روزی است .

(بحارالانوار ، ج ۶۶ ، ص ۳۵۶)

۴۳ - اثر وضو در قیامت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان امتی یدعون یوم القیامه غرا محجلین من اثار الوضوء ، فمن استطاع منکم ان یطیل غرته ، فلیفعل متفق علیه ؛

همانا امت من در روز قیامت از آثار وضو ، پیشانی سفیدها خوانده می شوند ، پس هر کس از شما که می تواند بر نورانیت و سفیدی (چهره اش) بیفزاید این کار را بکند .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۶)

۴۴ - وضو برای نماز مغرب

قال الکاظم - علیه السلام - :

من توضا للمغرب کان وضوئه ذلک کفاره لما رضی من ذنوبه فی نهاره ما خلا الکبائر ؛

کسی که برای نماز مغرب وضو می گیرد ، وضویش کفاره گناهان گذشته آن روز اوست به جز گناهان کبیره .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۵ – وضو برای نماز صحیح

قال الکاظم – علیه السلام – :

و من توضا الصلاه الصبح کان وضوئه ذلک کفاره لما مضی من ذنوبه فی لیله الا الکبائر ؛

کسی که برای نماز صبح وضو می گیرد ، وضویش کفاره گناهان گذشته آن شب اوست به جز گناهان کبیره .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۶ – طهارت جزئی از ایمان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الطهور شطر الایمان ؛

طهارت ، جزئی از ایمان است .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۷)

۴۷ – اثر وضو نیکو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من توضا فاحسن الوضوء خرجت خطایاه من جسده ؛

کسی که نیکو وضو بگیرد ، خطاهایش از جسم او خارج می شود .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۶)

۴۸ – توصیه هایی از پیامبر (ص)

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الاـ ادلکم علی ما یمحو الله به الخطایا ، و یرفع به الـدرجات ؟ قالوا : بلی یا رسول الله . قال : اسـباغ الوضوء علی المکاره و کثره الخطی الی المساجد و انتظار الصلاه بعد الصلاه ؛

آیـا شـما را به کارهایی که خـدا به سـبب آن خطاها را از بین برده و درجات انسان را بالا می برد ، راهنمائی نکنیم ؟ گفتنـد :

آری ، ای رسول خدا . فرمود :

۱ – وضوی تمام و کامل گرفتن بر شداید .

۲ – به سوی مساجد زیاد قدم برداشتن .

۳ – انتظار نماز (بعدی) پس از نماز (خوانده شده) .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۷)

۴۹ – بهشت هشتگانه ، پاداش وضو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما منکم من احد یتوضا فیبلغ – اوفیسبغ الوضوء – ثم یقول اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ، الا فتحت له ابواب الجنه الثمانیه یدخل من ایها شاء ؛

هر یک از شما که زیاد و کامل وضو گرفته و سپس بگوید : شهادت میدهم که خدایی جز خدای یگانه نیست و برای او شریک وجود ندارد ، و شهادت می دهم که محمد (ص) بنده و فرستاده اوست ؛ دربهای بهشت های هشتگانه بر او گشوده شود تا از هر یک که می خواهد داخل شود .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۸)

۵۰ – وضو در حال طهارت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من توضا علی طهر کتب الله له عشر حسنات ؛

کسی که در حال طهارت ، وضو بگیرد ، خداوند ده پاداش برای او می نویسد .

(کنزالعمال ، حدیث ۲۶۰۴۲)

۵۱– وضو برای تلاوت قرآن

قال علی – علیه السلام – :

لایقرا العبد القران اذا کان علی غیر طهور حتی یتطهر ؛

هنگامی که وضو ندارید ، قرآن نخوانید ؛ تا اینکه وضو گرفته شود .

(خصال ، ج ۲ ، ص ۱۶۴)

۵۲ – طهارت ظاهر و باطن

قال الصادق – علیه السلام – :

طهر قلبک بالتقوی و الیقین عند طهاره جوارحک بالماء ؛

در وقت پاکیزه نمودن اعضای خود با آب ، دل خویش را به پرهیزگاری و یقین پاک گردان .

(بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۲۳۹)

۵۳ – یاد گرفتن وضو و نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفر الله لوالدیه ؛

اگر شخصی وضو و نماز را فرا گیرد ، خداوند پدرو مادر وی را می آمرزد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳)

۵۴ – یاد دادن وضو به فرزند

قال الصادق – علیه السلام – :

حتی یتم له تسع سنین ، فاذا تمت له ، علم الوضوء و اضرب علیه و اءمر بالصلوه واضرب علیها ، فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفر الله لوالدیه ، ان شاء الله ؛

وقتی فرزندانتان به سن نه سالگی رسید ، پس وقتی که نه سالش تمام شد وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید . پس وقتی فرزند وضو ونماز را یاد گرفت ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد ، ان شاء الله .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳)

۵۵ – همیشه وضو داشته باشید

قال رسول الله – صلى الله عليه وآله – :

ذات يوم لابليس : كم اصدقاؤ كم من امتى يا ابليس ؟ قال الامير الجائر ، و الغنى المتكبر ، و الذى لايبالى من اين يكتسب و فيما ينفقه ، و العالم الذى صدق الامير على جوره ، و التاجر الخائن ، و المحتكر ، و الزانى ، و اكل الربا ، و البخيل ، و الذى لايبالى من اين يجمع المال . و قال النبى – صلى الله عليه وآله – : كم اعداءك من امتى ؟ قال سته عشر نفرا ، انت يا محمد! انى ابغضك و العالم العامل بالعلم ، و حامل القران اذا عمل بما فيه ، و المؤ ذن لله خمسه اوقات ، محب الفقراء و المساكين و اليتامى ، و ذوقلب رحيم ، و المتواضع للحق و شاب نشا فى طاعه الله الذى يصلى

بالليل و الناس نيام ، و الذى يمسك نفسه عن الحرام ، و الذى ينصح فى الله ، (و فى روايه يدعو للاخوان و ليس فى قلبه شى ء) ، و الذى ابدا يكون على الوضوء ، و حسن الخلق ، و المصدق بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات و المستعد للموت ، و صاحب السخاء ؛

پیامبر اسلام (ص) از ابلیس پرسید : در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد : (ده نفر) و افزود ، فرمانروای ظالم ، ثروتمند متکبر ، آن کس که باکی ندارد از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصرف کند ، دانشمند در خدمت ظالم ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع و انباشته است . و سپس پیامبر (ص) فرمود : چند نفر در میان امت من دشمنان توانند ؟ پاسخ داد : شانزده نفر اولشان تویی یا رسول الله ! دانشمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به قرآن عمل کند ، مؤ ذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقراء و مساکین و یتیمان است ، آدم رحیم و مهربان ، شخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد . کسی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خدا دیگران را نصیحت کند ، کسی که همیشه در حال وضو است ، و صاحب اخلاق خوب ، آدم تصدیق کننده به وعده های

خدا ، زنان پاکدامن و افرادی که خود را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند .

(المواعظ العدديه ، ص ۲۲۶)

۵۶ - وضوی امام حسن مجتبی (ع)

كان الحسن بن على - عليه السلام - اذا توضا ارتعدت مفاصله و اصفر لونه فقيل له : فى ذلک فقال : حق على كل من وقف بين يدى رب العرش ان يصفر لونه و يرتعد فرائضه ؛

امام حسن مجتبی (ع) به هنگام وضو مفصلهایش می لرزید و رنگش زرد می شد . جهت عروض این حال را از آن حضرت پرسیدند ، فرمود : برهر کسی که در مقابل پروردگار عرش می ایستد ، سزاوار است که رنگش زرد شود و اعضایش بلرزد .

(بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۳۳۹)

۵۷ - پاکی به وسیله وضو

قال الرضا - عليه السلام - :

انما امر بالوضوء ليكون العبد طاهرا اذا قام بين يدى الجبار و عند مناجاته . . . ؛

همانا امر شده است به وضو ، تا آن که بنده پاک باشد ، به هنگامی که می ایستد در مقابل خداوند جبار و همچنین وقت مناجات نمودن .

(عیون اخبار الرضا ، ج ۲ ، ص ۱۰۴)

۵۸ - فلسفه وضو

عن الصادق - عليه السلام - :

اذا اردت الطهاره و الوضوء فتقدم الى الماء تقدمک الى رحمه الله ؛ فان الله تعالى قد جعل الماء مفتاح قربته و مناجاته و دالا الى بساط خدمته . و كما ان رحمته تطهر ذنوب العباد ، فكذلك النجاسات الظاهره يطهرها الماء لا غير . قال الله تعالى : (و هو الذى ارسل الرياح بشرا بين يدى رحمته و انزلنا من السماء ماء طهورا) . و قال - عز و جل - : (و جعلنا من الماء كل شى ء حى) فكما احيى به كل شى ء من نعيم الدنيا ، كذلك بفضله و رحمته جعل حيوه القلوب بالطاعات . و تفكر فى صفاء الماء و رقته و طهوره و بركته و لطيف امتزاجه بكل شى ء و فى كل شى ء ؛ و استعمله فى تطهير الاعضاء التى امرک الله بتطهيرها واءت بادابها فرائضه و سننه ؛ فان تحت كل واحده منها فوائد كثيره ؛ اذا استعملتها بالحرمه انفرجت لک عين فوائده عن قريب . ثم عاشر خلق الله تعالى كامتزاج الماء بالاشياء ، يوءدى كل شى ء حقه و لايتغير عن معناه ، معتبرا لقول رسول الله - صلى الله عليه

وآله

- : (مثل المؤ من الخاص کمثل الماء) ، و لیکن صـفوتک مع الله فی جمیع طاعاتک کصـفوه الماء حین انزله من السماء و سماه طهورا ؛ و طهر قلبک بالتقوی و الیقین عند طهاره جوارحک بالماء ؛

(از کتاب مصـباح الشـریعه از امام صادق (ع) روایت شـده است که) فرمود : چون آهنگ طهارت و وضو کنی ، به سوی آب پیش رو ؛ هماننـد اینکه به رحمت خـدا نزدیک می شوی که همانا خداوند تعالی آب را کلید تقرب به خود و مناجات با خود و راهنمای وصول به آسـتانش قرار داده است و همچنان که رحمتش گناهان بنـدگان را می سترد ، آلودگیهای ظاهری را آب پاک می سازد ، نه چیز دیگر . خداوند تعالی فرمود : (اوست کسی که بادها را پیشاپیش رحمتش بشارت (دهنده) فرستاد و از آسـمان ، آب پـاک کننـده فروفرسـتادیم) و فرمود عز و جـل : (مـا هر چیز زنـده را از آب آفریـدیم) ؛ پس همچنـان که همه نعمتهای دنیا را به آب زنـدگی بخشـیده ، به فضل و رحمت خود حیات دلها را در طاعات قرار داد ، و در صـفا ، زلالی ، پاک کننـدگی و برکت آب و اینکه چسـان دقیـق و لطیـف بـا همه چیز و در همه چیز آمیخته می شـود بینـدیش . و آن را در پـاک نمودن اعضایی که خدا تو را به تطهیرشان امر فرموده به کار ببر و آداب واجب و مستحب آن را به جای آور که در هر یک از آن آداب ، فواید بسیاری است که هرگاه با

حفظ حرمت ، آنها را به کار بری به زودی چشمه فوایـد آن برایت می جوشـد ؛ سپس ، با خلق خـدا آمیزش و معاشـرت کن هماننـد آمیخته شـدن آب با همه چیز که حق هر چیز را اداء می کنـد و در عین حال ماهیت آن ، تغییر نمی یابـد ، تا از سـخن رسول الله (ص) که فرمود : (مؤ من خاص ، همانند آب است) ، پندگیری . و باید(خلوص و) صـفایت با خدا در همه عبادات و طاعاتت به صفای آب ماند ، مانند آن گاه که خداوند آن را از آسمان نازل نمود و پاک کننده اش نامید . و هنگام شست و شوی اعضای بدنت با آب ، قلب خود را با تقوی و یقین پاکیزه گردان .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۰ . بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۳۳۹)

۵۹ – وضوی واجب

قال الباقر – علیه السلام – :

الوضوء فریضه ؛

وضو گرفتن واجب است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۵۶)

۶۰ – نحوه گرفتن وضو

و فی العلل فی حدیث صلوه المعراج :

ثم قال ربی – عز و جل – : یا محمـد! مد یدک فیتلقاک ماء یسـیل من ساق عرشـی الایمن . فنزل الماء فتلقیته بالیمین فمن اجل ذلک اول الوضوء بالیمنی . ثم قال : یا محمد! خذ ذلک فاغسل به وجهک – و علمه ذلک – فانک ترید ان تنظر الی عظمتی و انت طـاهر ؛ ثم اغسـل ذراعیک الیمین و الیسار – و علمه ذلک – فانک تریـد ان تتلقی بیـدیک کلامی ؛ و امسـح بفضل ما فی یـدیک من الماء راسک و رجلیک الی کعبیک – و علمه المسـح براسه و رجلیه – و قال : انی اریـد ان امسـح راسک و ابارک علیک . فاما المسح علی رجلیک فانی ارید ان اوطئک موطا لم یطاه احد قبلک و لا یطاه احد غیرک ؛

در کتاب علل الشـرائع در ضـمن حـدیث نماز معراج آمـده است : (. . . . سـپس پروردگارم فرمود : (ای محمد! دست خود را پیش ببر تا آبی که از ساق راست عرشم جاری است به تو برسد) پس آب فرو ریخت و من دست راست خود را بدان زدم ، از این رو آغـاز وضو بـا دست راست شـد . سـپس فرمود : (ای محمـد! آن آب را بگیر و بـا آن روی خود بشوی – و نحوه مسـح کردن سر و پا را به حضرتش تعلیم داد – زیرا که تو می خواهی

در حالی پاکی به عظمت من نظر کنی . سپس ذارع راست و ذارغ چپت را بشوی - و نحوه شستن را به او تعلیم داد - که تو می خواهی با دو دستت کلام مرا دریافت کنی . و با باقیمانده آب دستانت سرت و دو پایت را تا قوزك مسح کن) - و نحوه مسح سر و پا را بدو آموخت - و فرمود : (من می خواهم سرت را مسح کنم و بر تو مبارك گردانم . و اما مسح بر دو پایت ، (برای این است که) می خواهم قدمت را بر جایی بگذارم که پیش از تو ، کسی بر آن گام نگذارده و کسی جز تو بر آن گام نخواهد گذاشت .)

(علل الشرایع ، ص ۳۱۲)

۶۱ - با طهارت به مسجد رفتن

قال الصادق - علیه السلام - :

علیکم باتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض من اتاه مطهرا طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره ؛

بر حضور در مساجد مواظبت کنید!چرا که مساجد ، خانه های خداوند در زمین است . کسی که با حالت طهارت وارد مسجد شود ، خداوند او را از گناهانش تطهیر می نماید و نام وی را در زمره زایرین خویش می نویسد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۷)

فصل دوازدهم : وقت نماز و اهمیت آن

آیات

۶۲ - ثابت بودن وقت نماز

فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا :

نماز را بر پا دارید که راستی نماز وظیفه ثابت و معینی است برای مؤ منان .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۶۳ - مراقبت از اوقات نماز

والذین هم علی صلوتهم یحافظون ، اولئک هم الوارثون :

و آنها که از نمازها مواظبت می نمایند ، آنها وارثانند .

(سوره مؤ منون ، آیات ۹ و ۱۰)

۶۴ – نمازهای پنج گانه روزانه

. . . و سبح بحمد ربک قبل طلوع الشمس و قبل غروبها و من انای اللیل فسبح و اطراف النهار لعلک ترضی :

قبل از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن و همچنین در اثناء شب و اطراف روز تسبیح و حمد پروردگارت را به جا آور تا خشنود شوی .

(سوره طه ، آیه ۱۳۰)

۶۵ – نماز و وقت شناسی

فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون ، و له الحمد فی السموات و الارض و عشیا و حین تظهرون :

پس (به فکر آن روز بزرگ باشید) خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش بگویید و سپاس اهل عالم در آسمانها و زمین مخصوص اوست و شما نیز در تاریکی شب و نیمه روز (در نماز عشاء و ظهر و عصر) به ستایش او مشغول شوید .

(سوره روم ، آیات ۱۷ و ۱۸)

۶۶ – وقت نماز صبح و ظهر

اقم الصلوه لدلوک الشمس الی غسق اللیل و قران الفجر ان قران الفجر کان مشهودا :

نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به یاد آر و نماز صبح را نیز به جای آر ، که آن به حقیقت مشهود نظر فرشتگان شب و فرشتگان روز است .

(سوره اسراء ، آیه ۷۸)

احادیث

۶۷–اهمیت نماز اول وقت

قال زین العابدین – علیه السلام – :

من اهتم بمواقیت الصلاه لم یستکمل لذه الدنیا ؛

آن که به وقتهای نماز اهمیت بدهد ، لذت دنیا را کامل نخواهد کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۶ ، فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۵)

۶۸-کار مانع از اول وقت

قال علی - علیه السلام - :

صل الصلوه لوقتها الموقت لها و لاتعجل وقتها لفراغ و لا ـ تؤ خرها عن وقتها لاشتغال و اعلم ان کل شی ء من عملک تبع لصلوتک ؛

نماز را در وقت مقرر آن به جای آور ، و به خاطر فراغت عجله مکن و به علت اشتغال آن را به تاءخیر میفکن ، و بدان که همه اعمال تو بسته به نماز تو است .

(نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

۶۹-مانع وقت نماز

قال الرضا - علیه السلام - :

حافظواعلی مواقیت الصلوات ، فان العبد لایاءمن الحوادث ؛

مراقب وقتهای نماز باشید (که تا وقتش فرا رسید انجام دهید) ؛ چرا که انسان از حوادثی که مانع انجام نماز در وقت گردد ، ایمن نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰)

۷۰-وقت نماز صبح

قال الباقر - علیه السلام - :

وقت صلاه الغداه ما بین طلوع الفجر الی طلوع الشمس ؛

وقت نماز صبح از طلوع فجر تا طلوع خورشید است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵۲)

۷۱-کمال نماز در اول وقت

قال الباقر - علیه السلام - :

ان الصلاه اذا ارتفعت فی اول وقتها رجعت الی صاحبها و هی بیضاء مشرقه تقول : حفظتنی حفظک الله و اذا ارتفعت فی غیر وقتها بغیر حدودها رجعت الی صاحبها و هی سوداء مظلمه تقول : ضیغتنی ضیعک الله ؛

هرگاه نماز در اول وقت بالا برود ، سفید و درخشان به سوی صاحبش باز می گردد و به او خطاب می کند : از من مواظبت نمودی خدا تو را حفظ کند ، و هرگاه در غیر وقت خود و بدون شرایط بالا برود ، سیاه و تاریک به سوی صاحبش باز می گردد و به او می گوید مرا تباه ساختی ، خدا تو را نابود کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۸)

۷۲–محبوبیت نماز در وقت

قال الصادق – علیه السلام – :

افضل الاعمال الی الله الصلاه لوقتها ، و بر الوالدین والجهاد فی سبیل الله ؛

بهترین اعمال نزد خداوند ، نماز اول وقت است پس از آن نیکی به پدرو مادر ، و سپس جهاد در راه خدا است .

(بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۸۵)

۷۳–ضایع نمودن وقت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لایزال الشیطان ذعزا من المؤ من ما حافظ علی الصلوات الخمس لوقتهن فاذا ضیعهن تجرا علیه فادخله فی العظائم ؛

شیطان همیشه از مؤ من می ترسد تا زمانی که بر نمازهای پنجگانه محافظت دارد و در وقتش به جا می آورد ، اما هنگامی که وقت نماز را ضایع کرد بر او جراءت پیدا می کند و او را در گناهان بزرگ می اندازد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۸)

۷۴–دو وقت نماز

قال الرضا – علیه السلام – :

اعلم ان لکل صلاه وقتین اول و اخر فاول الوقت رضوان الله و اخره عفو الله ؛

بدان که هر نماز دو وقت دارد : اول وقت و آخر وقت . اول وقت خشنودی پروردگار و آخر آن بخشش خداوند است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۴۹ . الحکم الزاهره ، ص ۲۸۶)

۷۵ - تاءخیر نماز و محرومیت از شفاعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا ینال شفاعتی من اخر الصلاه المفروضه بعد وقتها ؛

(فردای قیامت) شفاعت من به کسی که نماز واجب را تا پس از وقت آن به تاءخیراندازد ، نخواهد رسید .

(امالی صدوق ، ص ۳۲۶)

۷۶ - نماز در وقت خودش

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا صلیت صلاه فریضه فصل لوقتها صلاه مودع تخاف الا تعود الیها ؛

نماز واجب را در وقت خودش بخوان ، مانند کسی که نماز وداع می خواند و می ترسد که بعد از این توفیق نماز خواندن نیابد .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۵۰)

۷۷ - غفلت از اول وقت

قال علی - علیه السلام - :

لیس عمل احب الی الله - عز و جل - من الصلاه فلا یشغلنکم عن اوقاتها شی ء من امور الدنیا ، فان الله - عز و جل - ذم اقواما فقال : (الذین هم عن صلاتهم ساهون) یعنی انهم غافلون استهانوا باوقاتها ؛

عملی نزد خداوند محبوبتر از نماز نیست ، چیزی از امور دنیا شما را از خواندن نماز در اول وقت باز ندارد ، زیرا خداوند مذمت کرده و اقوامی را فرموده : (وای بر نمازگزارانی که از نمازشان غفلت ورزیدند) یعنی وای بر نمازگزارانی که از اوقات نماز غفلت کنند و در انجام نماز در اول وقت سهل انگاری نمایند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۲)

۷۸- مذمت تاءخیر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ثلاث لاتوخر و هن الصلاه اذا انت و الجنازه اذا حضرت و الايم اذا وجدت كفوا ؛

سه چيز را نبايد تاءخير انداخت ، نماز همين كه وقت آن رسيد ، و برداشتن جنازه وقتى آماده شد ، و شوهر دادن بيوه وقتى هم كفو خود را يافت .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۶۲ ، حديث ۱۲۶۱)

۷۹ - ثواب نماز صبح در اول وقت

قال الصادق - عليه السلام - :

فاذا صلى العبد صلاه الصبح مع طلوع الفجر اثبتت له مرتين تثبتها ملائكه الليل و ملائكه النهار ؛

پس هرگاه نمازگزار نماز صبح را با طلوع فجر به جاى آورد دو مرتبه براى او نوشته مى شود ، هم فرشته صبح و هم فرشته شب مى نويسند (نماز صبح را فرشته روز و فرشته شب هر دو مشاهده مى كنند) .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

۸۰ - اذان در اول وقت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اذا دخل الوقت يا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتك بالاذان ؛

اى بلال !هنگامى كه وقت نماز رسيد بالاى ديوار برو و صداى خود را به وسيله اذان بلند كن .

(فروع كافى ، ج ۳ ، ص ۳۰۷)

۸۱ - تاخير نماز صبح

قال حجه بن الحسن العسكرى - عجل الله تعالى فرجه الشريف - :

ملعون ملعون من اخر الغداه الى ان تنقضى النجوم ؛

ملعون است ، ملعون است ، كسى كه نماز صبحش را تاءخير بيندازد تا زمانى كه ستارگان محو شوند .

(بحارالانوار ، ج ۵۲، ص ۱۶)

۸۲ – تاخیر نماز مغرب

قال حجه بن الحسن العسکری – عجل الله تعالی فرجه الشریف – :

ملعون ملعون من اخر المغرب الی ان تشتبک النجوم ؛

ملعون است ، ملعون است ، آن کسی که نماز مغربش را تاخیر بیندازد تا زمانی که آسمان پدیدار شود .

(بحارالانوار ، ج ۵۲، ص ۱۵)

۸۳ – به گونه ای نماز بخوان که گویا با آن وداع می کنی

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا صلیت صلاه فریضه فصلها لوقتها صلاه مودع یخاف ان لا یعود الیها ابدا ثم اصرف ببصرک الی موضع سجودک فلو تعلم من عن یمینک و شمالک لاحسنت صلاتک و اعلم انک بین یدی من یراک و لا تراه ؛

وقتی نماز واجب می خوانی ، آن را در وقت خودش چنان بخوان که گویا دیگر به نماز موفق نمی شوی ، سپس چشم خود را به محل سجده ات متوجه گردان . اگر بدانی چه کسی جانب راست و چپت می باشد هر آینه نمازت را نیکو به جا می آوری بدان بدرستی که در مقابل کسی هستی که تو را می بیند و تو او را می بینی .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۱۰)

۸۴ – آزمایش شیعیان در وقت نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

امتحنوا شیعتنا عند مواقیت الصلاه کیف محاظتهم ؛

شیعیان ما را در اوقات نماز آزمایش کنید که چگونه بر خواندن نماز خود در موعد مقرر محافظت می کنند .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۸۵ – تاخیر نماز اول وقت موجب خشم خداوند

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

يا علی !و تقيم الصلاه بوضوء سابغ فی مواقيتها و لاتوخرها فان فی تاخيرها من غير عله غضب الله - عز و جل - ؛

يا علی ، با وضوی کامل در اول وقت ، نماز اقامه کن ، و نماز را از اول وقتش به تاخير نينداز ، چون تاخير نماز بدون علت و عذر خداوند قهار را به خشم خواهد آورد .

(سفينه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۸۶- تاثير نماز اول وقت

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

ما من عبد اهتم بمواقيت الصلاه و مواضع الشمس الا ضمنت له الروح عند الموت و انقطاع الهموم و الاحزان و النجاه من النار ؛

بنده ای (نمازگزار) که اهتمام و مواظبت به اوقات نماز نمايد ، و مواضع آفتاب را برای وقت نمازش دقت کند ، من ضمانت می کنم برای او در دم مرگ ، راحتی را و دفع و رفع هموم و درد و اندوه و نجات از آتش جهنم را .

(سفينه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۲)

۸۷- پاداش نماز اول وقت

عن الحسن العسکری - عليه السلام - :

کلم الله - عز و جل - موسی بن عمران - عليه السلام - قال : الهی ما جزاء من صلی الصلوات لوقتها ؟ قال : اعطيته سوله و ابيحه جنتی ؛

موسی به عمران با خداوند سخن گفت و از پروردگار خويش پرسيد : خدايا! پاداش کسی که نمازش را اول وقت می خواند چيست ؟ خداوند تبارک و تعالی فرمود : خواهش و خواسته او را برآورده می کنم و بهشت را بر او مباح می گردانم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۰۴)

۸۸ - نماز اول وقت نوری از در قيامت

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

من حافظ علی الخمس باکمال طهورها و مواقيتها کانت له نورا و برهانا يوم القيامه و من ضيعها حشر مع فرعون و هامان ؛

کسی که نمازهای پنج گانه اش را با طهارت کامل در اول وقت به جا آورد ، اين نماز در قيامت برای او نور و برهان است و کسی که نمازش را ضايع کند ، با فرعون و هامان محشور خواهد بود .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۲)

۸۹ – مواظبت از وقت نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

الصلاه فی مواقیتها و المواظبه علیها ؛

نماز را اول وقت بخوانید و مواظبت بر آن کنید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۱)

۹۰ – برتری نماز اول وقت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان فضل الوقت الاول علی الاخر کفضل الاخره علی الدنیا ؛

برتری نماز اول وقت بر نماز آخر وقت ، مانند برتری آخرت است بر دنیا .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۹۵ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۱)

۹۱ – اهمیت وقت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

قال الله – عز و جل – ان لعبدی علی عهدا ان اقام الصلوه لوقتها ان لا اعذبه و ان ادخله الجنه بغیر حساب ؛

خداوند تبارک و تعالی فرمود : من تعهدی نسبت به بنده ام دارم که اگر نماز خود را در وقتش به پا دارد ، او را عذاب نکنم و بی حساب وی را به بهشت ببرم .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۹۰۳۶)

۹۲ – بخشایش یا عذاب خداوند

قال الباقر – علیه السلام – :

و من صلاها لغیر وقتها موثرا علیها غیرها فان ذلک الیه ان شاء غفر له و ان شاء عذبه ؛

کسی که نماز را در غیر وقتش به جا آورد و چیز دیگری را بر نماز انتخاب کند و ترجیح دهد ، به درستی که این کار ، خدا را مختار می کند که اگر بخواهد او را ببخشاید و اگر بخواهد او را عذاب کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

۹۳ - فضیلت اول وقت

قال الصادق - علیه السلام - :

فضل الوقت الاول علی الاخیر للمؤ من من ولده و ماله ؛

فضیلت اول وقت بر آخر وقت بهتر است برای شخص مؤ من از مال و اولادش .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

۹۴ - آثار نماز اول وقت

قال الکاظم - علیه السلام - :

الصلوات المفروضات فی اول وقتها اذا اقیم حدودها اطیب ریحا من قضیب الاس حین یوخذ من شجره فی طیبه و ریحه و طراوته فعلیکم بالوقت الاول ؛

نمازهای واجب که در اول وقت آن با آداب و حدودش خوانده می شود خوشبوتر است از برگ آس (یعنی مورد) که در وقت سبزی و طراوت آن را بگیرند . پس بر شما باد که نماز را در اول وقت آن به جای آورید .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۳)

۹۵ - نماز اول وقت ، جدایی از غافلین

قال الباقر - علیه السلام - :

ایما مؤ من حافظ علی الصلوات المفروضه فصلاها لوقتها فلیس هذا من الغافلین ؛

هر مؤ منی محافظت بر نمازش نماید ، و او را در وقتش به جاآورد ، از انسانهای غافل شمرده نمی شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

۹۶ - تاءخیر نماز برای مریض

قال الصادق - عليه السلام - :

لكـل صـلاه وقتـان اول و اخر ، فـاول الوقت افضـله و ليس لاحـد ان يتخـذ اخر الوقتين وقتـا الاـ من عله و انمـا جعل اخر الوقت للمريض و المعتل و لمن له عذر و اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله ؛

برای هر نمـاز دو وقت وجود دارد ، اول وقت و آخر وقت ، و اول وقت نمـاز خوانـدن افضل است از آخر وقت و نبايـد كسـی آخر وقت را وقت نمـازش قرار دهـد ، مگر علت و عـذری داشـته باشـد . آخر وقت برای مريضـان ، معلولاـن و كسـانی كه كه عذری دارند قرار داده شده است . اول وقت خشنودی خداوند عالم است و آخر وقت بخشايش خداوند متعال است .

(بحارالانوار ، ج ۳ ، ص ۲۵ . دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۳۷)

۹۷ - سفارش به نماز اول وقت

قال علی - عليه السلام - :

اوصيك يا بنی بالصلاه عند وقتها ؛

فرزندم !وصيت می كنم تو را (امام حسن عليه السلام) به خواندن نماز در اول وقت .

(وسائل الشيعه ، ج ۲ ، ص ۹۰)

۹۸ - فضيلت اول وقت

قال الباقر - عليه السلام - :

اعلم ان اول الوقت ابدا افضل ؛

بدان ، همانا اول وقت هميشه افضل است .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸۸)

۹۹ - ملاقات رسول خدا (ص) در قيامت

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

ان ربكم يقول : هذه الصلوات الخمس المفروضات فمن صلاهن لوقتهن و حافظ عليهن لقينی يوم القيامه و له عندی عهد ادخله به الجنه و من لم يصلهن لوقتهن و لم يحافظ عليهن و ذلك الی ان شئت عذبته و ان شئت غفرت له ؛

رسول خدا فرمود : خدای شما می فرماید : این نمازهای پنجگانه فریضه است ، پس کسی این نمازها را در وقتش به جا آورد و محافظت بر او نماید ، روز قیامت مرا ملاقات خواهد کرد . و بر عهده من است که او را وارد بهشت کنم ، و کسی که در وقتش نمازها را به جا نیاورد و محافظت بر او نکند ، در این صورت بر من است که اگر بخواهم او را عذاب می کنم ، و اگر بخواهم او را می بخشایم .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۱۸)

۱۰۰ – مجوز برای تاخیرنماز

قال الصادق – علیه السلام – :

لکل صلاه وقتان و اول الوقتین افضلهما و لا ینبغی تاخیر ذلک عمدا و لکنه وقت من شغل او نسی او سها او نام ، و لیس لاحد ان یجعل اخر الوقتین وقتا الا من عذر او عله ؛

برای هر نماز دو وقت وجود دارد : (اول و وقت و آخر وقت) و اول وقت نماز خواندن افضل است از آخر وقت ، و سزاوار نیست کسی که اول وقت را عمدا به تاخیر بیندازد ولی آخر وقت برای کسانی است که کاری داشته باشند ، یا فراموش کردند یا سهو بر آنها دست داده

و یا به خواب رفته اند و بر هیچ کس جائز نیست که آخر وقت را وقت نماز خود قرار دهد مگر از روی عذر و علتی موجه .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۳۹)

۱۰۱ – تاخیر نماز در لحظه آخر عمر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

فی مرضه الذی توفی فیه و اغمی علیه ثم افاق فقال : لاینال شفاعتی من اخر الصلاه بعد وقتها ؛

پیامبر (ص) در بیماری که به علت آن رحلت فرمودند بیهوش شدند ، و در چند لحظه ای از بیهوشی به هوش آمدند و فرمودند : شفاعت من به کسی نمی رسد که نماز را از (اول) وقت خودش به تاخیر اندازد .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۲۰)

۱۰۲ – مراقبت بر وقت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

علیکم بالمحافظه علی اوقات الصلوه فلیس منی من ضیع الصلوه ؛

مراقبت بر وقت هر نماز برای شما لازم است ، پس کسی که نماز را سبک بشمارد از من نیست .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۹۸)

۱۰۳ – تاویل کلمه (ساهون)

قال الصادق – علیه السلام – :

فی قول الله تعالی : (فویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) . قال : تاخیر الصلاه عن اول وقتهالغیر عذر ؛

امام صادق (ع) در تفسیر آیه فوق که (ساهون) به چه کسانی گفته می شود ؟ می فرماید : آنان که نماز خود را از اول وقت بدون عذر به تاخیر می اندازند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۹۱)

۱۰۴ – بهترین اعمال

سئل النبی - صلی الله علیه وآله - :

عن افضل الاعمال ؟ قال : الصلاه لاول وقتها ؛

از پیامبر اسلام (ص) سؤ ال شد : بهترین اعمال چیست ؟ حضرت فرمودند : نماز در اول وقتش .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۷)

۱۰۵ – تاکید نماز در اول وقت

قال الرضا - علیه السلام - :

غفر الله لک لاتوخرن صلوه عن اول وقتها الی اخر وقتها من غیر عله ، علیك ابدا باول الوقت فاذنت و صلینا ؛

خدا تو را بیامرزد بدون عذر نماز را از وقت به تاخیر نینداز ، بر تو باد که همیشه نماز را در اول وقت آن به جا آوری .

(مستدرك الوسائل ، ج ۳، ص ۱۰۱)

۱۰۶ – مراقبت از اوقات نماز

قال الرضا - علیه السلام - :

قال الله - عز و جل - (والذینهم علی صلواتهم یحافظون)(۲)

قال : یحافظون علی المواقیت ؛

در مورد تفسیر آیه فوق (و آنها که از نمازها و مواظبت می نمایند) می فرماید : کسانی که اوقات نماز را محافظت می کنند .

(مستدرك الوسائل ، ج ۳، ص ۹۶)

۱۰۷– نماز در غیر وقت

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی فی غیرالوقت فلا صلاه له ؛

کسی که نماز در غیر وقت بخواند ، مثل اینکه نماز نخوانده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۷۹)

۱۰۸ – خصلت خروس

قال الصادق – علیه السلام – :

تعلموا من الدیک خمس خصال : محافظته علی اوقات الصلوه . . . ؛

از خروس پنج خصلت را فرا گیرید ، یکی از آنها محافظت بر اوقات نماز است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰)

۱۰۹– گشوده شده درهای آسمان

قال الصادق – علیه السلام – :

اذا دخل وقت صلاه فتحت ابواب السماء لصعود الاعمال ؛

هنگامی که وقت نماز فرا می رسد ، درهای آسمان برای بالا رفتن اعمال باز می شوند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۷)

۱۱۰ – بهترین اوقات

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

افضل الاعمال الصلوه فی اول وقتها ؛

بهترین اعمال ، نماز در اول وقت است .

(کنزالعمال ، حدیث ۱۸۹۰۰)

۱۱۱ – سفارش به اول وقت

قال الرضا – علیه السلام – :

اذا دخل الوقت علیک فصلها فانک لا تدری ما یکون ؛

هنگامی که وقت نماز فرا می رسد ، بر تو باد به خواندن نماز ، پس به درستی که نمی دانی چه پیش خواهد آمد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۷)

۱۱۲ – نتیجه ترک اوقات نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و من ترک اوقاتها یدخل الویل . و الویل واد فی جهنم ؛

و کسی که اوقات نماز را ترک کند ، داخل در (ویل) می شود و (ویل) بیابانی در جهنم است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۱۱۳ – اوقات نماز

قال الرضا – علیه السلام – :

ان لکل صلوه ثلاثه اوقات : اول و اوسط و اخر فاول الوقت رضوان الله ، و اوسطه عفو الله و اخره غفران الله و اول الوقت افضله ؛

برای هر نمازی سه وقت وجود دارد : اول وقت ، وسط وقت و آخر وقت . پس در اول وقت نماز به جا آورد مایه خشنودی خداست ، در وسط وقت (نماز بخواند) موجب عفو خداست ، و در آخر وقت (نماز بخواند) سبب آمرزش خدا است ، و اول وقت بافضیلت تر است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۵)

۱۱۴ – محروم از آفات آسمانی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا انزل الله عاهه من السماء عوفی منها حمله القران و رعاه الشمس ای الحافظون لاوقات الصلوه و عمار المساجد ؛

هنگامی که خداوند سبحان ، از آسمان آفت نازل کرد حاملین قرآن ، رعایت کنندگان خورشید ، یعنی کسانی که اوقات نماز را مراعات کنند ، و مساجد را آباد می سازنداز این آفت در امانند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱)

۱۱۵ – دفع شیطان

قال الصادق – علیه السلام – :

و ملک الموت یدفع الشیطان عن المحافظ علی الصلوه و یلقنه شهاده : (ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) فی تلک الحاله العظیمه ؛

هنگام مرگ ملک الموت شیطان را از کسی که محافظت به (اوقات) نماز می کند ، دفع می کند و شهادتین (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) را در این حالت به او تلقین می کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱)

۱۱۶ - دو وقت رضوان الله و عفو الله

قال الصادق - علیه السلام - :

اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله ؛

(نماز) اول وقت (رضوان الله) و موجب خشنودی خداوند است و آخر وقت (عفو الله) و موجب غفران و عفو و بخشایش خداوند است .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۳۷)

۱۱۷ - تاخیر نماز عمدا

قال الرضا - علیه السلام - :

حافظوا علی مواقیت الصلوات فان العبد لا یامن الحوادث و من دخل علیه وقت فریضه فقصر عنها عمدا متعمدا فهو خاطی ؛

محافظت بر اوقات نماز کنید ، پس همانا انسان از حوادث در امان نیست و کسی که وقت نماز فریضه بر او داخل شد و عمدا کوتاهی کرد ، خطا کننده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۰)

۱۱۸ - منظور از ساهون

قال الرضا - علیه السلام - :

من قوله تعالی : (ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) یقول عن وقتهم یتغافلون ؛

در تفسیر این آیه : (وای بر نمازگزاران ، آنهای که از نماز خویش غافلند) ، می فرماید : ساهون آنهایی هستند که غافل از اوقات نمازهای واجب خود هستند .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۲۰)

۱۱۹ - مراقبت وقت نماز توسط شیعیان

قال علی - علیه السلام - :

شیعتنا رعاء الشمس و القمر و النجوم یعنی التحفظ من مواقیت الصلوه ؛

شیعیان ما مراعات کننده شمس و قمر و نجوم هستند ، یعنی اوقات نماز را مراعات می کنند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۹۳)

۱۲۰ - نماز اول وقت ، میزان انتخاب دوست

قال الصادق - علیه السلام - :

اختبروا اخوانکم بخصلتین فان کانتا فیهم و الا فاعزب ثم اعزب ثم اعزب المحافظه علی الصلوات فی مواقیتها و البر بالاخوان فی العسر و الیسر ؛

برادران خود را در زمینه دو خصلت ، آزمایش کنید ، اگر این دو خصلت را دارا بودند (به دوستی و رفاقت باآنان ادامه دهید) ، وگرنه از آنان دوری کنید ، دوری کنید ، دوری کنید ، و آن دو خصلت عبارت است از :

۱ - مراقبت بر نماز در وقت .

۲ - احسان و نیکی به برادران در حالت تنگدستی و گشایش .

(وسائل الشیعه ، ج ۸، ص ۵۰۳)

۱۲۱ - غفلت از وقت نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

فی قوله تعالی : (الذینهم عن صلاتهم ساهون) اهی وسوسه الشیطان ؟ فقال لاکل احد یصیبه هذا و لکن ان یغفلها و یدع ان یصلی فی اول وقتها ؛

از حضرت امام صادق (ع) در مورد این آیه مبارکه سؤ ال شد آنان که از نماز خود سهو کننده بی خبرند ، که آیا منظور از ساهون وسوسه شیطان است ؟ حضرت فرمود : خیر ، اگر چه همه از وسوسه شیطان نصیبی دارند ، ولی (ساهون) در این آیه ، غفلت از نماز است ، به طوری که فراموش شود در اول وقت به جا آورده شود .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

۱۲۲ - ضایع کردن وقت معین

عن داود بن فرقد قال :

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - قوله تعالی : (ان الصلاه کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا) ، قال : کتابا ثابتا و لیس ان عجلت قلیلا او اخرت قلیلا بالذی یضرک ما لم تضیع تلک الاضاعه فان الله - عز و جل - یقول لقوم اضاعوا الصلوه و اتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا ؛

این فرقد گفت : از امام صادق (ع) در مورد این آیه پرسیدم (به درستی که نماز بر مؤ منین واجب است در وقت معین) . حضرت فرمودند : نماز واجب حتمی و ثابت و در وقت معین است ، و مختصر تعجیل و تاخیر در وقت معین . مادامی که نماز ضایع نشود ضرری به نماز نمی رساند پس به درستی که خدای عز و جل در مورد قومی فرموده است : ضایع

کردند نماز را و پیروی کردند خواهشها را ، پس زود باشد که ببینند شر را .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۹)

۱۲۳ – ثمره مراقبت وقت نماز

قال الصادق – علیه السلام – :

هـذه الصـلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ علی مواقیتهن لقی الله یوم القیامه و له عنده عهد یدخله به الجنه : و من لم یصلهن بمواقیتهن فذلک الیه ان شاء غفر له ، و ان شاء عذبه ؛

این نمازهای پنجگانه را هر که به پا بدارد و مراقب وقت آن باشد ، پروردگار را ملاقات کند در حالی که قرار دادی و سـندی با خداوند دارد که او را داخل بهشت گرداند ، ولی اگر مواظبت اوقات آن نشد چنین سندی ندارد ، چنانچه پروردگار بخواهد او را می بخشد و اگر بخواهد عذاب و توبیخ کند .

(ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

۱۲۴ – زائر پروردگار

قال علی – علیه السلام – :

المنتظر وقت الصلاه بعد العصر ، زائر الله و حق علی الله – عز و جل – ان یکرم زائره و یعطیه ما ساءل ؛

هرکس که منتظر وقت نماز بعـد از عصـر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به او هرچه را خواهد عطا فرماید .

(الخصال باب الثلاثه ، حدیث ۱۲۷ . جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۱۲۵ – وقت نماز ، بهترین اوقات

قال الصادق – علیه السلام – :

ساعات اللیل اثنتا عشـره ساعه و ساعات النهار اثنتا عشـره ساعه ، و افضل ساعات اللیل و النهار اوقات الصـلوات ، ثم قال – علیه السـلام – : انه اذا زالت الشـمس فتحت ابـواب السـماء و هبت الریـاح و نظر الله الی خلقه ، لاـحب ان یصـعدلی عنـد ذلـک الی السماء عمل صالح ، ثم قال : علیکم بالدعاء فی ادبار الصلوات فانه مستجاب ؛

ساعتهای شب دوازده ساعت است وساعتهای روز دوازده ساعت است ، و بهترین ساعتها وقتهای نماز است ، سـپس فرمود : آن

گـاه که خورشـید میل کرد (ظهر شـد) درهای آسـمان باز می شود ، بادها می وزد ، خداونـد به مخلوقاتش نظر می کنـد . من دوست دارم در این وقت برای من عمل نیکی بالا برود ، سـپس فرمود : بر شما باد که بعد از نمازها دعا کنید ، زیرا آن پذیرفته است .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۸۷)

۱۲۶ - پیامبر (ص) و نماز اول وقت

عن عائشه قالت :

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یحدثنا و نحدثه فاذا حضرت الصلوه فکانه لم یعرفنا و لم نعرفه اشتغالا بعظمه الله ؛

پیامبر خدا (ص) با ما و ما با او سـخن می گفتیم ، چون هنگام وقت نماز می رسـید پیامبر خدا (ص) به سـبب توجه به عظمت حق تعالی ، چنان بود که گویی ما را نشناخته و ما او را نمی شناسیم .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۵۰)

۱۲۷ - جاذبه نماز

قال علی - علیه السلام - :

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - لایوثر علی الصلوات عشاء و لاغیره و کان اذا دخل وقتها کانه لایعرف اهلا و لاجمیعا ؛

رسول خـدا (ص) هیـچ چیز را نه شام و نه غیر آن را ، بر نماز مقـدم نمی داشت ؛ هرگاه وقت نماز فرا می رسـید ، رسول خدا (ص) دیگر نه خانواده می شناخت و نه دوست .

(سنن نبوی ، ص ۱۴)

۱۲۸ - موقعیت وقت نماز

عن علی - علیه السلام - قال :

حافظوا علی الصلوات الخمس فی اوقاتها فانها من الله عز و جل بمکان ؛

از علی (ع) نقـل شـده که فرمود : بر نمازهای پنجگانه در وقتهایش محافظت کنیـد ، زیرا آن از خداونـد عز و جل در موقعیتی است .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۳۹۲)

۱۲۹ – نماز امام رضا (ع) در اول وقت

عن ابراهیم بن موسی القزاز قال : خرج الرضا – علیه السلام – :

یستقبل بعض الطالبیین و جاء وقت الصلوه فمال الی قصر هناک فنزل تحت صخره فقال : اذن فقلت منتظر یلحق بنا اصحابنا ، فقال : غفران الله لک لاتوخرن صلوه عن اول وقتها الی اخر وقتها من غیر عله ، علیک ابدا باول الوقت فاذنت و صلینا ؛

قزاز می گوید : امام رضا (ع) به عنوان استقبال بعضی از طالبین خارج شد ، وقت نماز فرا رسید حضرت امام با یاران به سوی قصری که در آن حوالی بود رفتند و در کنار سنگ بزرگی فرود آمدند و دستور داد تا اذان بگویند راوی می گوید عرض کردم : منتظر ملحق شدن بعضی از یاران هستیم که بیایند . حضرت فرمود : خداتو را بیامرزد ، بدون عذر نماز را از اول وقت به تاخیر نینداز ، بر تو باد همیشه نماز را در اول آن به جا آوری .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۵)

۱۳۰ – رسیدن وقت نماز

قال علی – علیه السلام – :

جاء وقت الصلاه ، وقت امانه عرضها الله علی السموات و الارض و الجبال فابین ان یحملنها و اشفقن فیها ؛

هنگامی که وقت نماز فرا رسید ، وقت امانتی است که خدا بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرد ، اما آنهااز قبول آن دوری کردند و ترسیدند .

(تفسیر صافی ، ج ۲ ، ص ۳۷۰)

۱۳۱ – نماز در وقت خود

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال :

هذه الفریضه من صلاها لوقتها عارفا بحقها لایوثر علیها غیرها کتب الله له براءه لایغذبه ، و من صلاها لغیر وقتها موثرا علیها غیرها ، فان ذلک الیه ان شاء غفر له . و ان شاء عذبه ؛

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود : این واجب ، هرکس آن را در وقتش بخواند و حق آن را بشناسد ، و غیر آن را بر آن نگزیند ، خداوند برای او بیزاری می نویسد ، هرگز بر وی عذاب نکند ، و هرکس آن را در غیر وقتش بخواند ، و غیر آن را برگزیند ، این به سوی اوست ؛ اگر بخواهد او را می آمرزد و اگر بخواهد او را عذاب می کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

۱۳۲ – تاخیر نماز صبح تا طلوع آفتاب

قال الصادق – علیه السلام – :

وقت الفجر حین ینشق الفجر الی ان یتجلل الصبح السماء ، و لاینبغی تاخیر ذلک عمدا ، و لکنه وقت لمن شغل او نسی اونام ؛

وقت نماز صبح هنگامی است که فجر و سپیده منشق و باز گردد و گسترش پیدا کند تا آن که روشنایی صبح در آسمان پخش گردد . و سزاوار نیست تاخیر نماز صبح از این وقت مگر برای کسی که مشغول به کاری بوده که نمی توانسته از آن کار جدا گردد . و یا نماز را فراموش کرده باشد ، و یا کسی که خواب مانده و دیر از خواب بیدار شده باشد (که تاخیر نماز با این عذرها مانعی ندارد و نمازش صحیح است

) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۵۱)

۱۳۳ – دارای دو خصلت

عن الصادق – علیه السلام – قال :

خصلتان من كانتا فيه ، و الا فاعزب ، ثم اعزب ، قيل : و ما هما ؟ قال : الصلاه فى مواقيتها ، و المواظبه عليها ، و المواساه ؛

دو خصلت است در هر کس این دو باشد فبها ، و گرنه دور شو ، سپس دور شو ، (یعنی لایق چیزی نیست) . عرض کردند آن دو چیست ؟ فرمود : خواندن نماز در وقتهایش و مواظب بودن بر آن ، و یاری رساندن به مردم .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۱)

۱۳۴ – اهمیت به وقت نماز

عن الصادق – علیه السلام – قال :

ان ملك الموت قال : انه ليس فى شرق الارض و لا فى غربها اهل بيت مدر و لا وبر الا انا اتصفحهم فى كل يوم خمس مرات ، فقال رسول الله – صلى الله عليه و اله – : انما يتصفحهم فى مواقيت الصلاه ، فان كان ممن يواظب عليها عند مواقيتها لقنه شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله – صلى الله عليه وآله – و نحى عنه ملك الموت ابليس ؛

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود : عزرائیل گوید : در شرق و غرب زمین اهل خانه گلی و نه اهل خانه مو و پشمی نیست ، مگر اینکه هر روز پنج مرتبه به آن ها نظر می کنم ، پیامبر خدا (ص) فرمود : جز این نیست به آنها در وقتهای نماز نظر می کند ، اگر از آنها باشد بر نماز در وقتهای آن مواظبت می

کنـد (هنگـام مرگ) شـهادتین بر او تلقین می کنـد ، و شـیطان را (در آن هنگام که می خواهـد ایمان را از او بگیرد) دور می کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۷۹)

۱۳۵ - نماز در غیر وقت

عن الصادق - علیه السلام - قال :

قـال رسـول الله - صـلی الله علیه وآله - : من صـلی الصـلاه لغیر وقتهـا رفعت له سـوداء مظلمه تقول ضـیعتنی ، ضـیعک الله کما ضیعتنی ، فی روایـه عـن البـاقر - علیـه السـلام - انهـا اذا ارتفعت فی اول وقتهـا رجعت الی صاحبهـا و هی بیضـاء مشـرقه یقـول حفظتنی حفظک الله ؛

از امام صادق (ع) نقل شـده که فرمود : پیامبر خـدا (ص) فرمود : هرکس نماز را در غیر وقت آن بخواند برای او بالا می رود در حالی که سـیاه و تاریک است ، گویـد : مرا تباه کردی خداونـد تو را تباه گرداند همان طور که مرا تباه ساختی . در روایت دیگر آمده ، همانا اگر نماز اگر در اول وقتش بالا رود به صاحبش سـفید و نورانی بر می گردد و گوید : مرا حفظ کردی خدا تو را حفظ کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۸۰ - ۷۸)

۱۳۶ - هنگام وقت نماز

سئـل الصـادق - علیه السـلام - عن الرجـل یکون فی السـفینه و تحضـر الصـلاه یخرج الی الشط لایرغب عن صـلاه نوح - علیه السلام - فقال : صل فی السفینه قائما فان لم یتهیالک من قیام فصلها قائما ؛

شخصـی از امام صادق (ع) سؤ ال کرد : که مردی در کشتی است ، و وقت نماز می رسـد ، می خواهـد از کشتی بیرون آید و در کنار دریا روی زمین نماز بخوانـد . حضـرت فرمود : از نماز نوح (ع) روی بر نگردانـد (زیرا نوح در کشتی نماز خوانـد) و در همان

کشتی نماز بخواند و اگر نتوانست بایستد نشسته نماز بخواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۹۸)

۱۳۷ - مواظبت از وقت نماز

عن ابان بن تغلب قال :

کنت صلیت خلف ابی عبدالله - علیه السلام - بالمزدلفه ، فلما انصرف التفت الی فقال : یا ابان ! الصلوات الخمس المفروضات ، من اقام حدودهن و حافظ علی مواقیتهن لقی الله یوم القیامه ، و له عنده عهد یدخله به الجنه ، و من لم یقد حدودهن ، و لم یحافظ علی مواقیتهن لقی الله و لا عهد له ان شاء عذبه ، و ان شاء غفر له ؛

از ابان بن تغلب نقل شده گوید : بودم پشت سر امام صادق (ع) در مشعر نماز خواندم ، آن گاه که برگشت به من توجه شده ، فرمود : ای ابان ، نمازهای پنجگانه واجب ، هرکس حدهای آن ها را به پا دارد ، و بر وقتهای آن ها مواظبت کند ، به خدا ملاقات می کند ، و برای وی در نزد او پیمانی است به آن او را به بهشت داخل میکند و هر کس حدهای آنها را به پا ندارد ، و بر وقتهای آن ها مواظبت نکند ، به خدا ملاقات می کند و او را پیمانی نمی باشد اگر بخواهد او را عذاب می کند و اگر بخواهد او را می بخشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۷۸)

۱۳۸ - برتری نماز اول وقت

عن الباقر - علیه السلام - قال :

اعلم ان اول الوقت ابدا افضل ، فعجل بالخیر ما استطعت ، واحب الاعمال الی الله ما داوم العبد علیه و ان قل ؛

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود : آگاه باش همانا اول وقت همیشه برتر

است ، هر قـدر می تـوانی به نیکـویی بشـتاب ، و دوست ترین عملهـا به خداونـد آن است که بنـده همیشه آن را به جـا آورد ، هرچند اندک باشد .

(فروع ، ج ۳ ، ص ۲۷۴)

۱۳۹ – منتظر وقت نماز

عن الصادق – علیه السلام – قال :

کان رسول الله – صلی الله علیه وآله – یقول : من حبس نفسه علی صلاه فریضه ینتظر وقتها فصلاها فی اول وقتها ، فاتم رکوعها و سـجودها و خشوعهـا ، ثم مجـد الله تعالی ، و عظمه و حمـده حتی یـدخل وقت الصـلاه الاخری فلم یلغ بینهما کتب الله کاجر الحاج المعتمر ، و کان من اعلی علیین ؛

از امام صادق (ع) نقل شـده که فرمود : پیامبر خـدا (ص) می فرمود : هرکس وجود خود را برای نماز واجبی آماده نگاه دارد ، منتظر وقت آن باشـد ، و آن را در اول وقتش بخوانـد ، و رکـوع و سـجود و خشـوع آن را کامـل به جـا آورد سـپس خـدا را تمجیـد و تعظیم نمایـد و او را سپاسـگزار باشـد ، تا وقت نماز دیگر برسـد ، و در میان این دو کار بیهوده انجام ندهـد خـداوند برای او مانند ثواب حج و عمره آورنده را می نویسد ، و از اهل علیین می باشد .

(معالم زلفی ، ص ۴۱)

۱۴۰ – معنی وقت نماز ظهر

عن ابی عبدالله – علیه السلام – :

الصلاه الوسطی الظهر و قوموا لله قانتین ، اقبال الرجل علی صلاته و محافظته علی وقتها حتی لایلهیه عنها و لایشتغله شی ء ؛

نمـاز وسـطی به نمـاز ظهر گفته می شود و به پـا خیزنـد برای خـدا به اطـاعت و بنـدگی (در معنای جمله (قوموا لله قانتین) می فرماید) : توجه و رو آوردن نمازگزار به نماز و محافظت و مراقبت کامل از وقت نماز به آن طوری که هیچ چیز

او را از آن مشغول نکند و باز ندارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۱)

۱۴۱ - نمازگزار اهل آتش نیست

قال علی - علیه السلام - :

تعاهـدوا امر الصـلاه و حافظوا علیها و اسـتکثروا منها و تقربوا بها فانها کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا الا تسـمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا : (ما سلککم فی سقرقالوا لم نک من المصلین) ؛

مواظب نماز باشـید ، نماز را حفظ کنیـد ، زیاد نماز بخوانیـد . به وسـیله نماز به خـدا نزدیک شویـد ؛ زیرا نماز کاری است که خـدا در وقتهای معینی آن را واجب کرده است . مگر به پاسـخ جهنمی ها آن گاه که سؤ ال می شونـد گوش نـداده ایـد ؟ چه چیز شما را در جهنم افکند ؟ آنان می گویند : ما نماز نمی خواندیم .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۱)

۱۴۲ - بازرگانی هنگام وقت نماز

(رجال لاتلهیهم تجاره و لابیع عن ذکر الله و اقام الصـلاه و ایتاء الزکاه) ، عن الصادق - علیه السـلام - فی هذه الایه قال : کانوا اصحاب تجاره فاذا حضرت الصلاه ترکوا التجاره و انطلقوا الی الصلاه ، و هم اعظم اجرا ممن لایتجر ؛

(مردانی آنها را بازرگانی و نه سوداگری از یاد خدا و به پاداشتن نماز و ادا کردن نماز سرگرمشان نمی سازد) - در این آیه از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود : اینها صاحبان بازرگانی بودند ، آن گاه که وقت نماز رسید بازرگانی را رها می کردند و به نماز می رفتند و اجر آنان از کسانی که تجارت نمی کنند بزرگتر است .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۴)

۱۴۳ - وقت نماز هنگام جنگ

عن ابن عباس قال :

کان علی - علیه السلام - یوما فی حرب صفین مشتغلا بالحرب و القتال و هو مع ذلک بین الصفین یراقب الشمس ، فقال له ابن عباس : یا امیر المؤ منین ما هذا الفعل ؟ قال : انظر الی الزوال حتی نصـلی ، فقال له ابن عباس : و هل هذا وقت صلاه ؟ ان عندنا لشـغلا بالقتال عن الصـلاه !! فقال - علیه السـلام - علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصـلاه ، و لم یترک صـلاه اللیل قط حتی لیله الهریر ؛

از ابن عباس نقل شده که گوید : علی (ع) روزی در صفین مشغول جنگ و قتال بود ، و او با این حال چشم به خورشید داشت ، ابن عباس به او عرض کرد : یا امیرالمؤ منین این چه

کار است ؟ فرمود : به زوال خورشید نگاه می کنم تا نماز بخوانم . ابن عباس به او عرض کرد : آیا این وقت نماز است ؟ همانا نزد مـا به جنـگ اشـتغال است از نمـاز . علی (ع) فرمود : برای چه بـا آن هـا می جنگیم ؟ جز این نیست بـا آن هـا بر نماز می جنگیم . گوید : نماز شب را هرگز ترک نکرد حتی شب هریر که تا صبح مشغول جنگ بود .

(بحارالانوار ، ج ۳ ، ص ۲۳)

۱۴۴ – محبوبترین کارها

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

احب الاعمال الی الله الصلاه لوقتها . . . ؛

محبوبترین کارها در نزد خداوند ، نماز اول وقت است .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۹۷)

۱۴۵ – ندای فرشته هنگام وقت نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من صلوه تحضر وقتها الا نادی ملک من بین یدی الناس قوموا الی نیرانکم التی اوقدتموها علی ظهورکم ، بصلاتکم ؛

وقت هر نمازفرا می رسـید ، فرشـته ای در میان مردم ندا سـر میدهد برخیزید ، به وسـیله نمازتان ، آن آتش گناه را که خودتان فراهم کردید ، خاموش کنید .

(روضه الواعظین ، ج ۲ ، ص ۳۱۸)

۱۴۶ – نماز را به تاخیر نیندازید

قال ابراهیم بن موسی القزاز :

(خرج الرضا – علیه السلام – یستقبل بعض الطالبیین و جاء وقت الصلاه ، فمال الی قصر هناک ، فنزل تحت صخره ، فقال اذن ، فقلت نتنظر یلحق بنـا اصـحصابنا فقـال : غفر الله لک لاتوخرن صـلاه عن اول وقتها الی اخر وقتها من غیر عله . علیک ابـدا باول الوقت . فاذنت و صلینا ؛

امام رضا (ع) به عنوان استقبال از بعضی از طالبین خارج شد ، (و ما عده ای از یاران آن حضرت بودیم) . وقت نماز فرا رسید . قصری در آن حوالی بود . امام (ع) با یاران به سوی آن رفتند و در کنار سنگ بزرگی فرود آمدند . راوی می گوید : سپس

امام به من فرمود : اذان بگو . عرض کردم منتظر رسیدن و ملحق شدن بعضی از یاران هستیم ، که بیایند . حضرت فرمودند : خدا تو را بیامرزد ، نماز را از اول وقت بدون عذر تاخیر نیندازید ، بر تو باد همیشه نماز را در اول وقت آن به جا آوری . راوی گفت : پس اذان گفتم و

نماز را خواندیم .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۲۱)

۱۴۷ - اهمیت اوقات نماز

قال علی - علیه السلام - :

ارتقب وقت الصلاه فصلها لوقتها . و لاتعجل قبله لفراغ و لاتوخرها عنه لشغل فان رجلا سال رسول الله - صلی الله علیه وآله - عن اوقات الصلاه . فقال رسول الله - صلی الله علیه وآله - اتانی جبرئیل - علیه السلام - وقت الصلاه حین الصلاه حین زالت الشمس فکانت علی حاجبه الایمن ، ثم اتانی وقت العصر فکان ظل کل شی ء مثله ثم صلی المغرب حین غربت الشمس ، ثم صلی العشاء الاخره حین الشفق ، ثم صلی الصبح فاغلس بها و النجوم مشتبکه فصل لهذه الاوقات و الزم السنه المعروفه ، و الطریق الواضح ؛

مراقب اوقات نمازت باش و آن را در وقت مقرر خود به جا آور ، به خاطر فراغت قبل از وقت نماز اقدام به اقامه آن نکن و همچنین به خاطر کاری که داری آن را به تاخیر نینداز (برای نمازت اهمیتی خاص قائل شود و حساب جدایی برای آن باز کن و هرگز نمازت را تابع چیزهای دیگر قرار نده ، بلکه سعی کن همه چیز را تابع و پیرو نماز کنی) ؛ زیرا مردی از رسول خدا (ص) از اوقات نماز پرسید ؟ حضرت چنین فرمود : جبرئیل در هنگام زوال شمس که آفتاب مقابل حاجب و ابروی راست او بود نازل شد . سپس جبرئیل وقت نماز عصر آمد ، که در آن هنگام سایه هر چیزی به قدر و اندازه خود او چیز گردیده بود . سپس پیامبر (ص) نماز

مغرب را وقتی که خورشید غروب کرد به جا آورد . آن گاه نماز عشاء را هنگامی که حمره مغربیه زایل شد ، خواند و به جا آورد و سپس نماز صبح را هنگامی که تاریکی آخر شب بود و ستارگان مشبک بودند ، به جا آورد ، آن گاه امیرالمؤ منین (ع) اضافه فرمود : ای محمد بن ابی بکر!نمازت را در این اوقات به جای آور و ملزم باش به اینکه کار نیکو انجام دهی ، و سنت حسنه به جا آوری و راه روشن و راست را انتخاب کنی .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۱۵)

۱۴۸ - یادآوری برای نماز اول وقت

عن انس :

ان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یاتی بیت فاطمه سته اشهر اذا خرج الی الصلاه الفجر یقول : یا اهل البیت ، الصلاه الصلاه یا اهل البیت انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس و یطهرکم تطهیرا ؛

(انس بن مالک) صحابی معروف می گوید : پیامبر خدا (ص) در مدت شش ماه همیشه بعد از نماز صبح در کنار (بیت) فاطمه ندا در می داد که : ای اهل بیت !نماز ، نماز (وقت نماز فرا رسید) و ای اهل بیت ! همانا خداوند خواسته است تا شما را از پلیدیهای شرک و گناه و رذایل اخلاقی پاک نگاه دارد .

(تفسیر سیوطی ، ج ۵، ص ۱۹۸)

۱۴۹ - تاخیر نماز از وقت فضیلت

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی الصلاه لغیر وقتها رفعت له سوداء مظلمه تقول ضیعک الله کما ضیعتنی . و اول ما یسال العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - عن الصلاه ، فان زکت صلاته زکی سایر عمله ، و ان لم یزک صلاته لم یزک عمله ؛

کسی که نمازش را در غیر وقت آن بخواند (البته بدون عذر و علت) از نمازش ظلمت و تاریکی بلند می گردد ، و می گوید خدا تو را ضایع کند که مرا ضایع کردی و اول چیزی که از بنده در مقابل خداوند - جلت عظمته - سوال می کنند ، نماز است که اگر نماز او صحیح و مقبول باشد ، اعمال و کارهای نیک او نیز مقبول خواهد شد ، و هرگاه نمازش مقبول نباشد ، دیگر

اعمال او نیز مطرود شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۱۹)

۱۵۰– محاسن نماز اول وقت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا زالت الشمس فتحت ابواب السماء و ابواب الجنان و استجیب الدعاء ، فطوبی لمن رفع له عند ذلک عمل صالح ؛

وقتی آفتاب از دایره نصف النهار گذشت ، درهای آسمان و درهای بهشت گشوده شده و دعا در این هنگام مستجاب می گردد . پس خوشا به حال کسی که در این ساعت عمل صالحی از او بالا رود .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۱۵۱ – وقت شرعی نماز

قال علی – علیه السلام – :

صل الصلوه لوقتها الموقت لها ؛

نماز را در اوقاتی که برای آن مقرر شده است به جا آور .

(نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

۱۵۲ – امتحان شیعه

عن امیرالمؤ منین – علیه السلام – قال :

اختبروا بخصلتین فان کانتا فیهم فهم شیعتی محافظتهم علی اوقات الصلوات و مواساتهم مع اخوانهم المومنین بالمال و ان لم تکونا فیهم فاعزب ثم اعزب ثم اعزب ؛

شیعیان مرا به دو خصلت امتحان کنید ، که اگر دارای این دو خصلت بودند شیعه هستند اهمیت به نماز در اول وقت و دستگیری برادران دینی خود با مال ، اگر این دو در آن ها نبود از ما دورند و دورند و دورند .

(جامع الاخبار ، فصل ۱۹)

۱۵۳ – تاخیر نماز بدون علت

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی الصلوات المفروضات فی اول وقتها و اقام حدودها ، رفعها الملک الی السماء بیضاء نقیه ؛ تقول : حفظک الله کما حفظتنی استودعتنی ملکا کریما . و من صلاها بعد وقتها من غیر عله و لم یقم حدودها ، رفعها الملک سوداء مظلمه ؛ و هی تهتف به : ضیغتنی ضیعک الله کما ضیعتنی و لا رعاک الله کما لم ترعنی ؛

کسی که نمازهای واجب را در اول وقت ادا کند و حدود آن ها را حفظ نماید . فرشته آن را سپیدو پاکیزه به آسمان برد . نماز(به نمازگزار) گوید : (خدا تو را نگاه دارد همان گونه که مرا نگاه داشتی ؛ مرا به ملکی بزرگوار سپردی . و کسی که نمازها را بی سبب به تاخیر اندازد و حدود آنها را حفظ نکند ، فرشته نماز او را سیاه و تاریک به آسمان برد در حالی که نماز با صدای بلند به نمازگزار گوید : (مرا ضایع کردی ، خدای تو را ضایع کند

، آن چنان که مرا ضایع کردی ؛ و خدا تو را رعایت نکند آن چنان که تو مرا رعایت نکردی) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۰)

۱۵۴ - نماز اول وقت بهترین عمل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

افضل العمل : الصلاه علی میقاتها ، ثم بر الوالدین ، ثم ان یسلم الناس من لسانک ؛

بهترین عمل ، به پا داشتن نماز در وقت معین و زمان فضیلت آن است و سپس نیکی به پدر و مادر و بعد از آن در امان بودن مردم از زبان تو است .

(کنزالعمال ، ج ۱۵ ، ص ۹۴۸)

۱۵۵ - اوقات نمازهای پنجگانه

قال علی - علیه السلام - :

اما بعد ، فصلوا بالناس الظهر حتی تفی الشمس مثل مربض العنز ، و صلوا بهم العصر و الشمس بیضاء حیه فی عضو من النهار حین یسار فیها فرسخان ، و صلوا بهم المغرب حین یفطر الصائم و یدفع الحاج الی منی ، و صلوا بهم العشاء حین یتواری الشفق الی ثلث اللیل ، و صلوا بهم الغداه و الرجل یعرف وجه صاحبه ، و صلوا بهم صلاه اضعفهم و لاتکونوا فتانین ؛

اما بعد ، نماز ظهر را با مردم (به جماعت) هنگامی برپای دارید که آفتاب میل به طرف مغرب کند و سایه آن به اندازه دیوار آغل بز شود ، و نماز عصر را هنگامی بر پای دارید که آفتاب در پرده ای از روز همچنان روشن است و میتوان تا دو فرسخ پیاده راه رفت . نماز مغرب را در موقعی بگزارید که روزه دار افطار میکند ، و حاجیان از عرفات به منا می آیند ، و نماز عشاء را در وقتی که شفق ناپدید می شود تا یک سوم شب ، بر پای دارید . و نماز صبح را موقعی بر

پای دارید که اگر کسی در آن روشنی کم دیگری را دید او را بشناسد .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۹۸۶)

۱۵۶ - دو وقت برای نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لکل صلاه وقتان اول الوقت افضلها ؛

برای هر نمازی دو وقت می باشد ، که اول وقت ، برترین آنها است .

(الکافی ، ج ۳، ص ۲۷۴)

۱۵۷ - بهترین کارها

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خیر الاعمال الصلوه فی اول وقتها ؛

بهترین کارها ، نماز در اول وقت است .

(کنزالعمال ، ج ۷، حدیث ۱۹۲۶۵)

۱۵۸ - نماز در اول وقت نیکوست

قال الرضا - علیه السلام - :

الصلوه فی اول الوقت افضل ؛

نماز در اول وقت پسندیده تر است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۲۶)

فصل سیزدهم : اهمیت و فضیلت اذان

آیات

۱ - اذان و نماز

و اذا نادیتم الی الصلوه اتخذوها هزوا و لعبا ذلک بانهم قوم لا یعقلون :

آنها هنگامی که (اذان می گوییـد و مردم را) به نماز می خوانیـد ، آن را به مسـخره و بازی می گیرند ؛ این به خاطر آن اسـت که آن ها جمعی هستند که درک نمی کنند .

(سوره مائده ، آیه ۵۸)

احادیث

۱ – اذان به خاطر خدا

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

المؤ ذن المحتسب کالشاهر بسیفه فی سبیل الله القائل بین الصفین ؛

اذان گویی که به خاطر خـدا اذان بگویـد ، مانند کسـی است که در راه خدا شمشـیرش را از غلاف بیرون می آورد ، و بین دو صف (کفر و اسلام) جنگ می کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۴۹)

۲ – اذان در گوش امام حسین (ع)

قال زین العابدین – علیه السلام – :

ان النبی – صلی الله علیه وآله – اذن فی اذن الحسین – علیه السلام – بالصلاه یوم ولد ؛

در روز ولادت امام حسین (ع) پیامبر اسلام (ص) در گوش او اذان گفت .

(بحارالانوار ، ج ۱۰۴، ص ۱۱۲)

۳ – نخستین اذان گو

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان اول من سبق الی الجنه بلال . . . لانه اول من اذن ؛

بلال نخستین کسی است که به سوی بهشت پیشی گرفت ، چون که او نخستین کسی بود که اذان گفت .

(وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۴ – شنیدن اذان و شرکت در نماز جماعت

قال علی – علیه السلام – :

من سمع النداء فلم یجبه من غیر عله فلا صلاه له ؛

هرکه بانگ (اذان) را بشنود و بدون علت بدان پاسخ ندهد ، پس نمازی برای او نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۵۵، ص ۳۷۵)

۵ – اذان نابالغ

قال الصادق – علیه السلام – :

لاباس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم ؛

نوجوان نابالغ اذان بگوید اشکالی ندارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

۶ – هنگام شنیدن اذان

قال الصادق – علیه السلام – :

اذن کلما سمعت الاذان کما یوذن الموذن ؛

وقتی صدای اذان موذن را شنیدی ، اذان بگو .

(بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۷۴)

۷ – اهل آسمان و شنیدن اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان اهل السماء لایسمعون من اهل الارض شیئا الا الاذان ؛

همانا اهل آسمان نمی شنوند از اهل زمین چیزی مگر اذان را .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۲)

۸– مزد موذن

قال علی – علیه السلام – :

لاباس ان یجری علیه من بیت المال ؛

برای موذن از بیت المال مزدی بدهند ، اشکالی ندارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۶۱)

۹ – رفع بداخلاقی به وسیله اذان

عن ابی عمیر ، عن هشام بن سالم ، قال – علیه السلام – :

و من ساء خلقه فاذنوا فی اذنه ؛

کسی که اخلاقش بد است در گوش او اذان بگویید .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۴)

۱۰ – اذان و اقامه در گوش نوزاد

قال الصادق – علیه السلام – :

المولود اذا ولد یوذن فی اذنه الیمنی و یقام فی الیسری ؛

فرزند وقتی به دنیا آمد ، در گوش راست او اذان و در گوش چپ او اقامه بگویید .

(مکارم الاخلاق ، ص ۲۶۱)

۱۱– نماز همراه با اذان و اقامه

قال علی – علیه السلام – :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صف من الملئکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک ؛

هرکس که نماز خود را با اذان و اقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستد که دو طرف آن صف دیده

نمی شود و هر کس نماز خود را با اقامه تنها بخواند ، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۸)

۱۲ – دعای بین اذان و اقامه

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الدعاء بین الاذان و الاقامه لایرد ؛

دعای بین اذان و اقامه رد نمی شود .

(شهاب الاخبار ، ص ۴۴)

چون که قامت کنند بهر نماز

رد نگردد دعا ز راه نیاز

۱۳ – ندای خروس

قال لقمان الحکیم – علیه السلام – :

یا بنی لایکن الـدیک الیس منک و اکثر محافظه علی الصـلوات الا تراه عنـد کل صـلوه یؤ ذن لها و باسـحار یعلن بصوته و انت نائم ؛

پسرم ! مبادا چنین شود که خروس ، صبح از تو هوشیارتر و به اوقات نماز از تو مراقبتر باشد ؛ آیا نبینی به هنگام هر نماز اعلام دخول وقت می کند (اذان می گوید) و سحرگاهان صدا به آواز بلند سر می دهد ، در حالی که تو در خوابی .

(ارشاد القلوب ، باب ۱۸)

۱۴ – صفت مؤ ذنین

قال الصادق – علیه السلام – :

فی المؤ ذنین انهم الامناء ؛

اذان گویان (موذنین) امانتدارند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۶)

۱۵ – پاداش یک اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اذن فی سبیل الله صلوه واحده ایمانا و احتسابا تقربا الی الله – عز و جل – غفر الله له ما سلف من ذنوبه ، و من علیه بالعصمه فیما بقی من عمره ، و جمع بینه و بین الشهداء فی الجنه ؛

کسی که برای خدا اذان یک نماز را از روی ایمان و اخلاص و تقرب به درگاه خداوند بگوید ، خدا گناهان گذشته او را ببخشاید و بر او منت نهد که بقیه عمرش در عصمت الهی باشد و در بهشت او را در یک جا همنشین شهیدان نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۵)

۱۶ – پاداش یک سال اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اذن سنه واحده بعثه الله – عز و جل – یوم القیامه و قد غفرت ذنوبه کلها بالغه ما بلغت ، و لو کانت مثل زنه جبل احد ؛

کسی که یک سال اذان بگوید ، خداوند عز و جل روز قیامت او را مبعوث می کند ، در حالی که تمامی گناهانش هر اندازه هم که باشد بخشوده می شود ، گرچه به سنگینی کوه احد باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۱۷ – پاداش ده سال اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اذن عشر سنین اسکنه الله – عز و جل – مع ابراهیم – علیه السلام – فی قبته او فی درجته ؛

کسی که ده سال اذان بگوید ، خداوند او رادر بهشت ، در بارگاه و یا در مقام حضرت ابراهیم (ع) ساکن می کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۱۸ – پاداش بیست سال اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اذن عشرين عاما ، بعثه الله - عز و جل - يوم القيامه و له من النور مثل زنه السماء ؛

کسی که بیست سال اذان بگوید ، خداوند متعال او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای نوری همانند وزن آسمان باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۴)

۱۹ - پاداش چهل سال اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن اربعین عاما محتسبا بعثه الله - عز و جل - یوم القیامه و له عمل اربعین صدیقا عملا مبرورا متقبلا ؛

کسی که چهل سال برای خدا اذان بگوید ، خداوند او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای اعمال نیک و پذیرفته شده چهل انسان خالص و راستین است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۵ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۵)

۲۰ - آداب اذان

قال الصادق - علیه السلام - :

من السنه اذا اذن الرجل ان یضع اصبعیه فی اذنیه ؛

آداب اذان آن است که مؤ ذن دو انگشتش را هنگام اذان گفتن بر دو گوشش بگذارد .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۲۱- مقام اذان گویان

قال الصادق - علیه السلام - :

اطول الناس اعناقا یوم القیامه المؤ ذنون ؛

بلندترین گردن (مقام اذان گوها) در روز قیامت اذان گویان هستند .

(ثواب الاعمال ، ص ۱۹)

۲۲ – ندای زمین

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من صباح و لارواح الا و بقاع الارض ینادی بعضها بعضا یا جارتی هل مربک ذاکر الله ؟ او عبد وضع جبهته علیک ساجدالله ؟ فمن قائله نعم ، فاذا قالت نعم اهتزت و ابتهجت وتری ان لها الفضل علی جارتها ؛

هیچ صبح و شام نیست مگر این که نقاط زمین همدیگر را ندا می کنند : ای همسایه من آیا بر تو گذشت کسی که ذکر خدا نماید ، یا بنده ای که پیشانی خویش برای سجده به خدا بر تو نهد ؟ برخی گویند آری (و برخی نه ،) هر کس آری بگوید ، بر خود می بالد و شاد می گردد و خود را بر دیگری برتری می نهد .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۳ – تنها اقامه گفتن

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اقام و لم یؤ ذن لم یصل معه الا ملکاه اللذان معه ؛

هر کس برای نماز تنها اقامه بگوید و اذان نگوید ، به او جز آن دو ملک که با وی هستند اقتدا ننمایند .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۴ – اذان گویان راستین

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

المؤ ذنون امناء المؤ منین علی صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائهم ؛

اذان گویان امانتداران مومنان در نماز و روزه و گوشت و خون آنها هستند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۹ . بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۲۵ – شهادت زمین در قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ما من رجل یجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض الا شهدت له بها یوم القیامه و ما من منزل ینزله قوم الا و اصبح ذلک المنزل

یصلی علیهم او یلعنهم ؛

هیچ مردی پیشانی خویش را به نقطه ای از نقاط زمین نمی گذارد ، مگر این که آن نقطه زمین در روز قیامت بر آن شهادت بدهد ، و منزلی نیست که گروهی در آن فرو آیند ، مگر سحرگاهان همان منزل بر آنان درود می فرستد ، و یا نفرین می کند .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۶ – اقتداء فرشتگان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا اباذر!اذا کان العبد فی ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله – عز و جل – الملئکه فصفوا خلفه صفا لا یری طرفاه یرکعون برکوعه و یسجدون بسجوده و یؤ منون علی دعائه ؛

ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند ، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند ، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتداء نمایند و به دعای او آمین گویند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۱ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۷ – اذان روز جمعه

روی انه کان بالمدینه اذا اذن المؤ ذن یوم الجمعه نادی مناد حرم البیع لقول الله – عز و جل – : (یا ایها الذین امنوا اذا نودی للصلوه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکر الله و ذروا البیع)(۳) ؛

هنگامی که در مدینه موذن اذان را روز جمعه بیان نمود و ندا داد بیع حرام است به خاطر قول خداوند عز و جل : (ای کسانی که ایمان آورده اید هرگاه شما را برای نماز روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت را رها کنید که این نماز جمعه از هر تجارت سودمندی اگر بدانید برای شما بهتر خواهد بود .)

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۲۸ – اذان و اقامه جبرئیل

قال الباقر – علیه السلام – :

لما اسری برسول الله – صلی الله علیه وآله – الی السماء فبلغ البیت المعمور و حضرت الصلاه فاذن جبرئیل و اقام ، فتقدم رسول

الله – صلی الله علیه وآله – و صف الملئکه و النبیون خلف محمد – صلی الله علیه وآله – ؛

وقتی رسول خدا (ص) در معراج خود به بیت المعمور (مرکز فرشتگان در آسمان چهارم) رسید ، و وقت نماز شد ، جبرئیل اذان و اقامه گفت ، پیامبر خدا ، جلو ایستاد و فرشتگان و پیامبران پشت سر رسول خدا (ص) برای نماز به صف ایستادند و به او اقتداء کردند .

(الکافی ، ج ۳، ص ۳۰۲ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۲)

۲۹ – پاداش عظیم

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ثلاثه لو تعلم امتی ما فیها لضربت علیها بالسهام : الاذان و الغدو الی الجمعه ، و الصف الاول ؛

سه کار است که اگر امت من پاداش عظیم آن را درک می کردند ، برای به دست آوردن آن ، ازدحام و قرعه کشی می نمودند :

۱ – اذان گفتن .

۲ – تسریع در رفتن برای نماز جمعه .

۳ – در صف اول نماز جمعه و جماعت قرارگرفتن .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۵۶)

۳۰ – اذان و اقامه در بیابان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

رجل فی ارض قفر فیوذن ثم یقیم ثم یصلی ، فیقول ربک للملئکه انظروا الی عبدی یصلی و لا یراه احد غیری فینزل سبعون الف ملک یصلون و راءه و یستغفرون له الی الغد من ذلک الیوم ؛

مردی که در میان بیابانی اذان و اقامه بگوید و نماز به پا دارد ، پروردگار به فرشتگان می فرماید : به بنده ام بنگرید!نماز می خواند در حالی که کسی او را نمی بیند ، آن گاه هفتاد هزار ملک نازل می گردد و دنبال او نماز می گزارند و تا فردا برای او آمرزش می طلبند .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۵)

۳۱ – لبیک به اذان نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا سمعت الاذان فات ولو حبوا ؛

هنگامی که اذان نماز را شنیدی هرچه سریعتر به مسجد بیا ، گرچه سینه خیز باشد .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۵۲۸)

۳۲ – شنونده اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من سمع الاذان فاجاب کان عند الله من السعداء ؛

کسی صدای اذان را شنید به آن روی آورد ، پیش خداوند می باشد از سعادتمندان .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۵۵)

۳۳ – درود فرشتگان بر موذن

قال النبی – صلی الله علیه وآله – :

الا و ان الموذن اذا قال (اشهد ان لا اله الا الله) صلی علیه تسعون الف ملك و استغفروا له و کان یوم القیامه فی ظل العرش حتی یفرغ الله من حساب الخلائق ؛

آگاه باشید موذن وقتی (اشهد ان لا اله الا الله) را گفت ، نود هزار فرشته بر او درود می فرستند و طلب آمرزش می کنند در روز قیامت در سایه عرش خدا خواهد بود تا وقتی که خداوند از حساب انسانها فارغ شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۳۰)

۳۴ – آیه نماز جمعه مراد اذان است

قال المفسرون فی قوله تعالی :

اذا نودی للصلوه . . . ان المراد النداء الاذان لصلاه الجمعه ؛

هرگاه شما را برای نماز می خوانند ، مراد از نداء اذان برای نماز جمعه است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۰۴)

۳۵ – تعداد کلمات اذان و اقامه

قال الباقر – علیه السلام – :

الاذان و الاقامه خمسه و ثلاۥṢƠحرفا ، فعد ذلک بیده واحدا واحدا الاذان ثمانیه عشر حرفا و الاقامه سبعه عشر حرفا ؛

اذان و اقامه ، مجموعا ۳۵ جمله است ، و با دست خود یک به یک آنها شمرده شود ، اذان ۱۸ جمله و اقامه ۱۷ جمله دارد .

(الکافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۵ . باب اذان ، ح ۳)

۳۶ – شاهدان اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الموذن فی سبیل الله مادام فی اذانه کشهید یتقلب فی دمه و یشهد له بذلک کل رطب او یابس بلغ صوته و اذا مات ما تعرضته هوام الارض فی قبره ؛

موذن تا وقتی که اذان می گوید مثل شهیدی است که در خونش غوطه ور است و هرتر و خشکی که صدای او را می شنوند گواهی می دهد و آن گاه که بمیرد حیوانات زمینی در قبر با بدن او کاری ندارند .

(مستدرک الوسایل ، ص ۲۴۱)

۳۷ – آداب گفتن اذان و اقامه

قال الصادق – علیه السلام – :

الاذان ترتیل و الاقامه حذر ؛

اذان را به صورت ترتیل ، و اقامه را به صورت بیم و اندوه بخوانید .

(الکافی ، ج ۳، ص ۳۰۹)

۳۸ – اذان در میدان جنگ

عند صلاه الظهر فامر الحسین - علیه السلام - ابنه فاذن و اقام و قام الحسین فصلی ؛

(هنگام ظهر فرا رسید) امام حسین (ع) به پسرش (امام سجاد یا حضرت علی اکبر) فرمود اذان و اقامه بگو او اذان و اقامه گفت و سپس نماز خواندند .

(بحارالانوار ، ج ۴۴ ، ص ۳۱۴)

۳۹ - حق موذن

قال زین العابدین - علیه السلام - :

حق الموذن ، ان تعلم انه مذکر لک ربک - عز و جل - و داع لک الی حظک ، و عونک علی قضاء فرض الله علیک ، فاشکره علی ذلک شکرا للمحسنین الیک ؛

حق موذن بر تو آن است که بدانی همانا او یادآورنده پروردگار تو و دعوت کننده تو به بهره ات از خدا است و یار تو در ادای واجب الهی است ، پس قدردان او باش ، همچون سپاسگزاری از کسانی که به تو نیکی کرده اند .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۳)

۴۰ - کراهت حرف زدن بین اذان و اقامه

فی وصیه النبی لعلی - علیه السلام - :

و کره الکلام بین الاذان و الاقامه فی صلاه الغداه ؛

حرف زدن بین اذان و اقامه نماز صبح کراهت دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۸)

۴۱ - گفتن اذان در هر حال

قال الباقر - علیه السلام - :

لاتدعن ذکر الله علی کل حال ، و لو سمعت المنادی ینادی بالاذان و انت علی الخلاء فاذکر الله عز و جل و قل کما یقول المؤ ذن ؛

خداوند را در هیچ حالی ترک مکن ، و چنانچه شنیدی که موذن اذان می گوید و تو در بیت الخلا هستی ، خدا را یاد کن و همان را که مؤ ذن می گوید بگو .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۸)

۴۲ – فصاحت موذن

قال علی – علیه السلام – :

لیوذن لکم افصحکم لیومکم افقهکم ؛

فصیح ترین شما اذان بگوید و فقیه ترین شما امامت کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

۴۳ – اذان در وقت نماز

قال علی – علیه السلام – :

و لا یوذن لصلاه یدخل وقتها ؛

هنگامی که وقت نماز داخل شد ، اذان بگویید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۰)

۴۴ – به سمت قبله

قال علی – علیه السلام – :

یستقبل الموذن القبله فی الاذان و الاقامه ؛

اذان گو هنگام اذان گفتن به سمت قبله باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۵۷)

۴۵ – اذان ، عطیه الهی

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اعطانی الله – عز و جل – فاتحه الکتاب و الاذان و الجماعه فی المسجد و یوم الجمعه ؛

خداوند عز و جل چهار چیز را به من عطا فرموده است : ۱ – سوره حمد ، ۲– اذان ، ۳ – نماز جماعت در مسجد ، ۴ – روز

جمعه .

(الخصال ، ج ۲ ، ص ۹)

۴۶ – سنت مستحب

قال الصادق – علیه السلام – :

من السنه الجلسه بین الاذان و الاقامه ؛

نشستن بین اذان و اقامه سنت مستحب است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۵۵)

۴۷ – تاثیر گفتن اذان و اقامه

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صفان من الملائکه و من صلی باقامه بغیر اذان صلی خلفه صف واحد ، قلت له و کم مقدار کل صف ، قال اقله ما بین المشرق و المغرب و اکثره ما بین السماء و الارض ؛

کسی که با اذان و اقامه نماز بخواند . دو صف از ملائکه در پشت سرش نماز می خواند و کسی که بدون اذان و فقط با اقامه نماز بخواند یک صف از ملائکه با او نماز می خواند . راوی سؤ ال می کند : مقدار هر صفی چقدر است ؟ می فرماید : اقلش ما بین مشرق و مغرب و اکثرش ما بین زمین و آسمان است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۸)

۴۸ – تاثیر اذان در خانه

عن سلیمان الجعفری قال سمعته یقول – علیه السلام – :

اذن فی بیتک فانه یطرد الشیطان و یستحب من اجل الصبیان ؛

سلیمان جعفری می گوید : از امام (ع) شنیدم که فرمود : در خانه خویش اذان بگوی ، تا شیطان از آن جا بگریزد و کودکان نیز به آن ذکر آشنا شوند .

(الکافی ، ج ۳، ص ۳۱۱ ، حدیث ۳۵)

۴۹ – مشروع و پایان اذان

قال الصادق – علیه السلام – :

یا زراره ! تفتح الاذان باربع تکبیرات و تختمه بتکبیرتین و تهلیلتین ؛

ای زراره !اذان را با چهار تکبیر شروع می شود و با دوتکبیر و دو تهلیل (لا اله الا الله) تمام می شود .

(الکافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۵ . باب اذان ، ح ۵)

۵۰ – مقام اولین موذن در اسلام

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یحشر بلال علی ناقه من نوق الجنه یوذن (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله – صلی الله علیه وآله –) فاذا نادی کسی حله من حلل الجنه ؛

بلال حبشی در قیامت سوار بر شتری از شترهای بهشت است . و دو جمله اذان (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) (گواهی به یکتایی خدا و رسالت محمد) می گوید ، پس از اذان گفتن خداوند لباس زیبایی از زیورهای بهشتی بر پیکر او می پوشاند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۷ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۱۶)

۵۱ – تعلیم اذان به بلال

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ادع لی بلالا تعلمه ، فدعا علی – علیه السلام – بلالا فعلمه ؛

بلال حبشی را نزد من بیاور تا اذان را با او بیاموزم ، حضرت علی بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعلیم داد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۵۲ – تعلیم اذان از طریق وحی به پیامبر (ص)

قال الصادق – علیه السلام – :

لما هبط جبرئیل بالاذان علی رسول الله کان راسه فی حجر علی علیه السلام فاذن جبرئیل و اقام فلما انتبه رسول الله – صلی الله

عليه وآله - قال : يا علی سمعت ؟ قال : نعم قال : حفظت ؟ قال نعم قال ادع لی بلالا تعلمه فدعاه علی - عليه السلام - بلالا فعلمه ؛

هنگامی که جبرئيل اذان را آورد سر پيامبر (ص) بر دامان علی (ع) بود ، جبرئيل اذان و اقامه را به پيامبر (ص) تعليم داد ، هنگامی که پيامبر (ص) سر خود را برداشت ، از علی (ع) سؤ ال کرد آيا صدای اذان جبرئيل را شنيدی ؟ عرض کرد : آری . پيامبر (ص) بار ديگر پرسيد : آيا آن را به خاطر سپردی ؟ گفت : آری . پيامبر (ص) فرمود : بلال را (که صدای رسايی داشت) حاضر کن و اذان و اقامه را به او تعليم ده علی (ع) بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعليم داد .

(وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۲)

۵۳ - نخستين اذان گوی اسلام

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

انه اول من اذن ؛

همانا او (بلال) نخستين کسی بود که اذان گفت .

(وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۵۴ - خوشحالی پيامبر (ص) با نماز

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

قم يا بلال فارحنا بالصلاه ؛

ای بلال خوشحال کن ما را به نماز .

(کنزالعمال ، حديث ۲۰۹۵۱)

۵۵ - نورانيت اذان

قال رسول الله - صلی الله عليه وآله - :

يا علی الاذان نور ؛

يا علی !اذان نور است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

۵۶- پاداش موذن بهتر است

قال رسول الله - صلى الله علیه وآله - :

من اذن محتسبا یرید بذلک وجه الله - عز و جل - اعطاه الله ثواب اربعین الف شهید و اربعین الف صدیق و یدخل فی شفاعته اربعین الف مسی ء من امتی الی الجنه ؛

کسی که اذان بگوید ، و به خداوند توجه داشته باشد ، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطا می کند و چهل هزار از امت گنهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۳۰)

۵۷ - آفات بی توجهی به اذان

قال علی - علیه السلام - :

من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق ، الا رجل یرید الرجوع الیه ، او یکون علی غیر طهاره فیخرج لیتطهر ؛

کسی که صدای اذان را در مسجد شنید ، و بدون خواندن نماز(جماعت) از مسجد خارج شود منافق است ، مگر اینکه قصد بر گشت برای نماز خواندن دارد ، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

۵۸ - سربلندی اذان گویان در قیامت

قال علی - علیه السلام - :

یحشر المؤ منون یوم القیامه حوال الاعناق ؛

اذان گویان ، روز قیامت با سرافرازی و سربلندی محشور می شوند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۴۹)

۵۹ - نجات از آتش

قال رسول الله - صلى الله علیه وآله - :

ان لحوما محرمه علی النار و هی لحوم المؤ ذنین ؛

همانا ، گوشتهایی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است .

(مستدرک الوسایل ، ص ۲۴۹)

۶۰ - ثواب برای اذان گو

قال الباقر - علیه السلام - :

المؤ ذن یغفر الله له مد بصره و مد صوته فی السماء و یصدقه کل رطب و یابس سمعه ، و له من کل من یصلی معه فی مسجده سهم و له بکل من یصلی بصوته ؛

خداوند مؤ ذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد ، هرخشک وتری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند ، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نمازگزارد سهمی نصیب اوشود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۱ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۷)

۶۱ - پاداش شهید

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

للمؤ ذن فیما بین الاذان و الاقامه مثل اجر الشهید المتشحط بدمه فی سبیل الله ؛

برای شخص اذان گو در فاصله اذان و اقامه ، ثوابش مانند ثواب شهیدی که در راه خدا در خون خود می غلطد .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۸)

۶۲ - واجب شدن بهشت بر مؤ ذن

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن فی مصر امصار المسلمین سنه و جبت له الجنه ؛

هرکس در یکی از شهرهای مسلمانان یک سال اذان بگوید بهشت بر او واجب می شود .

(محجه البیضاء ، ج ۱ و ص ۳۳۷ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۳)

۶۳ - تاثیر گفتن اذان و اقامه

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صفان من الملائکه و من صلی باقامه بغیر اذان صلی خلفه صف واحد ما بین المشرق و المغرب ؛

هرکس که نماز را با اذان و اقامه بخواند ، دو صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می گزارند ، و کسی که نماز را با اقامه تنها بخواند یک صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می خوانند و اندازه صف به قدر میان مشرق و مغرب است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۸ . ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

۶۴ - ثواب حکایت کردن اذان موذن

قال الصادق - علیه السلام - :

من سمع المؤ ذن یقول : (اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله ،) فقال : مصدقا محسبا و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلی الله علیه وآله - و سلم اکتفی بهما عن کل من ابی و جحد و اعین بهما من اقر و شهد الا غفر الله له بعدد من انکر و جحد و بعدد من اقر و شهد ؛

کسی که بشنود مؤ ذن می گوید (اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله) و او در حال تصدیق شهادتین و طلب ثواب بگوید : (و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله اکتفی بهما عن کل من ابی و جحدوا عین بهما من اقر و شهد) ، به عدد منکران و تکذیب کنندگان و به شمار اقرارکنندگان و تصدیق کنندگان پاداش خواهد

داشت .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۸ . ثواب الاعمال ، ص ۵۷)

۶۵ - طلب حاجت و شفاعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

المؤ ذنون امناء المؤ منین علی صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائهم لا یساءلون الله - عز و جل - شیئا الا اعطاهم و لایشفعون فی شی ء الا شفعوا ؛

اذان گویان امانتداران مؤ منان بر نماز و روزه شان و خون و گوشتشان چیزی از خداوند درخواست نمی کنند ، مگر اینکه خداوند به آنها عطا می کند و در مورد چیزی هم شفاعت نمی کنند ، مگر اینکه شفاعتشان را خداوند می پذیرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۴)

۶۶ - اذان با صدای بلند

قال الصادق - علیه السلام - :

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یقول لبلال اذا دخل الوقت یا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتک بالاذان ؛

رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید به بلال می فرمود : بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلندگو .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۴)

۶۷ - سربلندی اذان گویان در قیامت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا کان یوم القیامه و جمع الله - عز و جل - الناس فی صعید واحد بعث الله عز و جل الی المؤ ذنین بملائکه من نور معهم الویه و اعلام من نور یقودون جنائب ارمتها زبرجد اخضر حقائبها المسک الاذفر ، یرکبها المؤ ذنون فیقومون علیها قیاما تقودهم الملائکه ینادون باعلی صوتهم بالاذان ؛

هنگامی که روز قیامت شود و خداوند همه انسانها را در یک زمین محشور کند ، خداوند فرشتگان نور را با پرچمها و علمهایی از نور به سوی اذان گوها بفرستد و آن فرشتگان شترها (یا اسبها) بهشتی را همراه خود به سوی اذان گوها روانه سازند که مهار آن ها از . . . و ترکه آنها از مشک بسیار نفیس می باشد . اذان گوها بر آن مرکبها سوار می شوند و بر پشت

آنها می ایستند ، فرشتگان (از روی تجلیل و احترام) مهار آن مرکبها را می کشند و اذان گوها با صدای بلند اذان می گویند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۵)

۶۸ – محشور با شهداء و پیامبران

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یحشر المؤ ذنون من امتی مع النبیین و الصدیقین و الشهداء ؛

اذان گویان ، از امت من با پیامبران و راستگویان و شهیدان محشور می شوند .

(مستدرک الوسایل ، ج ۴ ، ص ۲۳)

۶۹ – تاثیر هفت سال اذان گفتن

قال الباقر – علیه السلام – :

من اذن سبع سنین محتسبا جاء یوم القیامه و لا ذنب له ؛

هر کس هفت سال برای خدا اذان بگوید ، روز رستاخیز بدون گناه وارد محشر می شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۳ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۸ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۳)

۷۰ – اجابت اذان مؤ ذن

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اجابه المؤ ذن کفاره الذنوب ؛

اجابت اذان موذن ، کفاره گناهان است .

(مستدرک الوسایل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷)

۷۱ – فرار شیطان از اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الشیطان اذا سمع النداء هرب ؛

به درستی که شیطان وقتی صدای اذان را شنید فرار می کند .

(کنزالعمال ، حدیث ۲۰۹۵۱)

۷۲ - قرعه برای اذان گفتن

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو علم الناس ما فی النداء و الصف الاول لاستهموا علیه ؛

اگر مردم می دانستند چه فضیلتی دارد اذان گفتن و شرکت در صف اول جماعت ، هر آینه برای این کار قرعه کشی می کردند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۲۰۰)

۷۳ - اذان گفتن در همه حال

قال الرضا - علیه السلام - :

یؤ ذن الرجل و هو جالس و یؤ ذن و هو راکب ؛

شخص اذان گو چه نشسته و چه سواره اذان می گوید .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۵)

۷۴ - دعا هنگام اذان

قال علی - علیه السلام - :

اغتنموا الدعاء عند اربع : عند قرائه القران و عند الاذان و عند نزول الغیث و عند التقاء الصفین للشهاده ؛

در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید :

۱ - هنگام قرائت قرآن .

۲ - هنگام اذان .

۳ - هنگام نزول باران .

۴ - هنگام رو به رو شدن دو لشگر مؤ منین و کفار برای جنگ .

(وسائل الشیعه ، ج ۴، ص ۱۱۱۴)

۷۵- اذان گفتن یک وظیفه است

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و لاتتخذن موذنا یاخذ علی اذانه اجرا ؛

اذان گویی را که برای اذان گفتن مزد می گیرد ، انتخاب نکن .

(مکن لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۶)

۷۶ - استغفار فرشتگان برای اذان گو

روی ان الملائکه اذا سمعت الاذان من اهل الارض قالت هذه اصوات امه محمد - صلی الله علیه وآله - بتوحید الله فیستغفرون الله لامه محمد - صلی الله علیه و اله - حیث یفرغوا من تلک الصلاه ؛

(روایت شده است) که فرشتگان هنگامی که اذان مردم زمین را می شنوند می گویند : این آواز امت محمد (ص) به وجدانیت خداوند است از این رو برای امت او تا آن گاه که مردم از آن نماز فارغ شوند استغفار می کنند .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۸)

۷۷ - تاثیر اذان و اقامه در گوش نوزاد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من ولدله مولود فلیؤ ذن فی اذنه الیمنی ، و لیقم فی الیسری ، فان ذلک عصمه من الشیطان ؛

کسی که فرزندی به او داده شد (به دنیا آمد) در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید ، زیرا این عمل ، نوزاد را از شر شیطان حفظ می نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۲)

۷۸ - اقامه تنها در سفر

قال الصادق - علیه السلام - :

یجزی فی السفر اقامه بغیر اذان ؛

در سفر فقط اقامه کفایت می کند .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۱)

۷۹ - اذان ، درمان بداخلاقی

قال الصادق - علیه السلام - :

من لم یاکل اللحم اربعین یوما ساء خلقه و من ساء خلقه فاذنوا فی اذنه ؛

کسی تا چهل روز گوشت نخورد بداخلاق می شود ، وقتی که بداخلاق شد در گوش او اذان بگویید .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۸۰ - فایده اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا تغولت لکم الغیلان فاذنوا باذان لصلوه ؛

هر گاه غول زده شدید (یعنی دربیابان وحشت زده شدید و پنداشتید که غول بیابانی سر راه شمارا خواهد گرفت) اذان بگویید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۹)

۸۱ - اجابت ندای موذن

قال علی - علیه السلام - :

اجابه المؤ ذن یزید فی الرزق ؛

اجابت دعوت اذان گو ، سبب افزایش روزی می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۷۷)

۸۲ - تکرار اذان موذن

قال الباقر - علیه السلام - :

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - اذا سمع المؤ ذن یوذن قال مثل ما یقوله فی کل شی ء ؛

رسول خدا (ص) وقتی صدای اذان مؤ ذن را می شنید ، و آن جملات را تکرار می کرد .

(الکافی ، ج ۳، ص ۳۱۰، ج ۲۹)

۸۳ - علاقه بلال به رسول خدا (ص)

قال الصادق - علیه السلام - :

ان بلالا کان عبد صالحا ، فقال : لااوذن لاحد بعد رسول الله - صلی الله علیه وآله - ؛

همانا که بلال بنده ای شایسته بود و گفت : من برای احدی بعد از رسول خدا (ص) اذان نمی گویم .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۶)

۸۴ - همسایگان پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اجاب المؤ ذن و اجاب العلماء کان یوم القیامه تحت لوائی و یکون فی الجنه فی جواری و له عند الله ثواب ستین شهیدا ؛

هرکس به موذن و دانشمند روی آورد روز قیامت در زیر پرچم من و در بهشت همسایه من خواهد بود و برای او در نزد خدا ثواب شصت شهید است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

۸۵ - موذن ، دشمن ابلیس

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ذات یوم لابلیس : کم اصدقاؤ کم من امتی یا ابلیس ؟ قال الامیر الجائر ، و الغنی المتکبر ، والذی لایبالی من این یکتسب و فیما ینفقه ، و العالم الذی صدق الامیر علی جوره ، و التاجر الخائن ، و المحتکر ، و الزانی ، و اکل الربا ، و البخیل ، و الذی لایبالی من این یجمع المال . و قال النبی - صلی الله علیه وآله - : کم اعداءک من امتی ؟ قال سته عشر نفرا ، انت یا محمد! انی ابغضک و العالم العامل بالعلم ، و حامل القران اذا عمل بما فیه ، و الموذن لله خمسه اوقات ، محب الفقراء و المساکین و الیتامی ، و ذوقلب رحیم ، و المتواضع للحق و شاب نشا فی طاعه الله الذی یصلی باللیل و الناس نیام ، و الذی یمسک نفسه عن الحرام ،

و الـذی ینصح فی الله ، (و فی روایه یدعو للاخوان و لیس فی قلبه شـی ء) ، و الذی ابدا یکون علی الوضوء ، و حسن الخلق ، و المصدق

بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات ، و المستعد للموت ، و صاحب السخاء ؛

پیامبر اسلام (ص) از ابلیس پرسید : در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد : (ده نفر) و افزود ، فرمانروای ظالم ، ثروتمند متکبر ، آن کس که باکی ندارد از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصرف کند ، دانشمند در خدمت ظالم ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع و انباشته است . و سپس پیامبر (ص) فرمود : چند نفر در میان امت من دشمنان تواند ؟ پاسخ داد : شانزده نفر اولشان تویی یا رسول الله !دانشمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به قرآن عمل کند ، موذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقراء و مساکین و یتیمان است ، آدم رحیم و مهربان ، شخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد . کسی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خدا دیگران را نصیحت کند ، کسی که همیشه در حال وضو است ، و صاحب اخلاق خوب ، آدم تصدیق کننده به وعده های خدا ، زنان پاکدامن و افرادی که خود را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند .

(المواعظ العددیه ، ص ۲۲۶)

۸۶ - اذان با صدای بلند

قال ابوعبدالله - علیه السلام - :

اذا انت فلاتخفین صوتک فان الله یاجرک مد صوتک فیه ؛

زمانی که

اذان گفتی ، صدایت را کوتاه مکن ، زیرا که خداوند به مقدار بلندی صدای تو در اذان ، پاداش می دهد .

(التهذیب ، باب اذان ، حدیث ۴۵)

۸۷ – آشنایی به وقت اذان

قال ابوعبدالله – علیه السلام – :

لایستقیم الاذان و لایجوز ان یوذن به الا رجل مسلم عارف ؛

اذان بر پا نمی شود و نباید آن را بگوید ، مگر مرد مسلمانی که به وقت آن آشنا باشد .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۷ ، حدیث ۱۳)

۸۸ – تحقیر اذان

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

سیاتی علی الناس زمان یترکون الاذان علی ضعفائهم ؛

زمانی خواهد آمد که اذان را تحقیر کرده و آن را به افراد ناتوان می سپرند .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۹۰)

فصل چهاردهم : اهمیت نماز جماعت

آیات

۱ – توصیه به نماز جماعت

واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و ارکعوا مع الراکعین ؛

نماز را بر پا دارید و زکات بدهید و رکوع کنید با رکوع کنندگان .

(سوره بقره ، آیه ۴۳)

۲ – توصیه به حضرت مریم برای نماز

یا مریم اقنتی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراکعین ؛

ای مریم فرمانبردار خدا باش و سجده برای حضرت حق به جای آر و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پروردگارت برخیز .

(سوره آل عمران ، آیه ۴۳)

احادیث

۱- علت نماز جماعت

عن الرضا - علیه السلام - :

انما جعلت الجماعه لئلا یکون الاخلاص و التوحید و الاسلام و العباده لله الا ظاهرا مکشوفا مشهورا ؛

نماز جماعت قرار داده شده است ، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار ، باز و ظاهر باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲ . بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۲)

۲ - خوش گمانی به نمازگزار

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی خمس صلوات فی الیوم و اللیله فی جماعه فظنوا به خیرا و اجیروا شهادته ؛

هر که پنج نماز شبانه روز را به جماعت می خواند به او خوش گمان باشید و گواهی اش را بپذیرید .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸ . وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۳ - ثواب پشت سر عالم

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من صلی خلف عالم فکانما صلی خلف رسول الله ؛

کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد ، مانند کسی است که پشت سر پیغمبر خدا نماز خوانده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۱۹)

۴ - صف جهاد و صف جماعت

قال ابوالحسن موسی بن جعفر - علیه السلام - :

ان الصلوه فی الصف الاول کالجهاد فی سبیل الله - عز و جل - ؛

نماز خواندن در صف اول ، مانند جهاد در راه خداست .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۵ - ثواب اقتدا به عالم

قال الصادق - علیه السلام - :

الصلاه خلف العالم بالف رکعه ؛

نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۵)

۶ - صف اول جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الله و ملئکته یصلون علی الذین یصلون الصفوف الاول ؛

به حقیقت خداوند و فرشتگانش بر کسانی که صفهای اول نماز جماعت را به هم پیوند می دهند ، درود می فرستند .

(کنزالعمال ، ج ۲ ، ص ۶۲۳)

۷ - لبیک به اذان نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا سمعت الاذان فات ولو حبوا ؛

هنگامی که اذان نماز را شنیدی ، هرچه سریعتر به مسجد بیا ، گرچه سینه خیز باشد .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۵۴۸)

۸ - امام جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

امام القوم وافدهم فقدموا فی صلاتکم افضلکم ؛

امام جماعت هرجمعی نماینده آن در پیشگاه خداوند می باشد ، پس برای امامت جماعت خود بهترینها را برگزینید .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۱۰۹)

۹ – عذاب دنیوی برای تارک نماز جماعت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان قوما جلسوا عن حضور الجماعه فهم رسول الله – صلی الله علیه وآله – ان یشعل النار فی دورهم حتی خرجوا و حضروا الجماعه مع المسلمین ؛

عده ای در هنگام وقت نماز جماعت می نشستند (و به نماز جماعت حاضر نمی شدند) پیامبر اسلام تصمیم گرفت که خانه های آنها راآتش بزند تا از منازلشان بیرون آمده و در جماعت مسلمین حاضر شوند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۱۶)

۱۰ – نماز جماعت در صبح

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لان اصلی الصبح فی جماعه احب الی من ان اصلی لیلتی حتی اصبح ؛

اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم ، در نظرم محبوبتر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است .

(کنزالعمال ، ج ۸، حدیث ۲۲۷۹۲)

۱۱ – آفات جدایی از جمعیت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من فارق جماعه المسلمین فقد خلع ربقه الاسلام من عنقه قیل : یا رسول الله و ما جماعه المسلمین ؟ قال : جماعه اهل الحق و ان قلوا ؛

کسی که از جمعیت مسلمان جدا شود ، رشته اسلام را از گردنش باز نموده . از حضرت سؤ ال شد : منظور کدام جمعیت

است ؟ آن حضرت فرمود : مردم و اهل حق ، هرچند کم باشند .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۲۷۲)

۱۲ – فضیلت نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

صلاه الرجل فی جماعه خیر من صلاته فی بیته اربعین سنه . قیل : یا رسول الله !صلوه یوم ؟ فقال : صلوه واحده ؛

نماز خواندن انسان در جماعت بهتر است از نمازی که چهل سال در خانه خوانده شود . عرض کردند : یا رسول الله ! نماز یک روز ؟ حضرت فرمود : بلکه یک نماز .

(وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۴)

۱۳ – اخطار پیامبر و ترک نماز جماعت

قال الصادق – علیه السلام – :

هم رسول الله – صلی الله علیه وآله – باحراق قوم فی منازلهم لایصلون بالجماعه ؛

حضرت پیغمبر (ص) خواست خانه ها را بر قومی که در منازل خود نماز می گزاردند و به جماعت حاضر نمی شدند ، بسوزاند .

(لئالی الاخبار ، ج ۴، ص ۲۰۵)

۱۴ – بی اعتنایی به نماز جماعت

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال : قال علی – علیه السلام – :

من سمع النداء فلم یجبه من غیر عله فلا صلاه له ؛

هرکس که صدای اذان جماعت را بشنود و بدون هیچ عذری پاسخ ندهد ، نماز ندارد (نمازش مقبول نیست) .

(وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۳۷۵)

۱۵ – برائت از آتش دوزخ و نفاق

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی اربعین یوما جماعه یدرک التکبیره الاولی ، کتب له برائتان برائه من النار و برائه من النفاق ؛

کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز ، چهل روز انجام دهد ، خداوند دو برائت را برای او مقرر می سازد :

۱ – برائت از آتش دوزخ .

۲ – برائت از نفاق .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۱۶ – ترک نمازجماعت

قال الباقر – علیه السلام – :

من ترک الجماعه رغبه عنها و عن جماعه المسلمین من غیر عله فلا صلاه له ؛

کسی که از روی بی میلی ، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند ، نمازی برای او نیست .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۲۹۰)

۱۷ – نماز جماعت با هر دشواری

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه جماعه ولو علی راءس زج ؛

در نماز جماعت شرکت نمایید ، گرچه آن رابر سر آهن نوک نیزه و انجام دهید (یعنی هر قدر سخت و دشوار باشد ، از حضور در جماعت دریغ نکنید) .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۱۸ – رعایت حال ماءمومین

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

انی لاکون فی الصلوه فاسمع بکاء الصبی فاخفف مخافه ان اشق علی امه ؛

من گاهی در حال نماز که هستم صدای گریه کودکی را می شنوم و نماز را سبک و کوتاه می کنم ، چرا که می ترسم مادرش را به رنج افکنم .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۰۱ ، حدیث ۲۰۴۵۵)

۱۹ – دوری از ایمان

قال الصادق – علیه السلام – :

من خلع جماعه المسلمین قدر شبر ، خلع ربقه الایمان من عنقه ؛

کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملا) دوری کند ، ریسمان ایمان را از گردنش درآورده و به دور افکنده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳)

۲۰ – ترک نماز جماعت بدون عذر

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لاصلوه لمن لم یصل فی المسجد مع المسلمین الا من عله ؛

کسی که بدون عذری در جماعت مسلمانها در مسجد شرکت نکند ، نمازش پذیرفته نیست

(وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۳۷۷)

۲۱ – نظم صفهای جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

یا ایها الذین اقیموا صفوفکم و امسحوا بمناکبکم لئلایکون فیکم خلل ، و لا تخالفوا فیخالف الله بین قلوبکم الا و انی اراکم من خلفی ؛

رسول خدا (ص) خطاب به جمعیتی فرمود : ای مردم صفهای (نمازجماعت) را منظم و مساوی کنید و دوش به دوش بایستید تا فاصله و جدایی میان شما نیفتد و نامرتب نباشید که خداوند دلهای شما را از یکدیگر دور گرداند و بدانید که من شما را از پشت سر می بینم که چگونه نظم را در صفهای جماعت برقرار می کنید .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۲۰)

۲۲ – نماز و وحدت اسلامی

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی معهم فی الصف الاول کان کمن صلی خلف رسول الله فی الصف الاول ؛

کسی که در صف اول نماز جماعت شرکت نماید ، مانند آن است که در صف اول پشت سر پیامبر (ص) نماز خوانده باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۸۱)

۲۳ – نماز به صورت نماز جماعت

قال الرضا – علیه السلام – :

الصلوه فی جماعه افضل ؛

نماز به صورت جماعت با فضیلت ترین است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۵۰)

۲۴ – نماز جماعت پیامبران در بیت المقدس

ان رسول الله – صلی الله علیه وآله – قال :

اتیت بـدابه . . . فرکبت و معی جبرئیل – علیه السـلام – فسـرت . . . ثم دخلت بیت المقدس فجمع لی الانبیاء – علیهم السـلام – فقدمنی جبرئیل حتی اممتهم ؛

دابه ای (مرکبی آسـمانی) برای من آورده شد . . . و در حالی که جبرئیل (ع) با من بود سوار شدیم و به سـیر پرداختیم (سـفر معراج را آغاز کردم) . . . سـپس به بیت المقدس داخل شدم ، همه پیامبران (ع) به خاطر من گرد آمده بودند ، سپس جبرئیل مرا پیش فرستاد تا امامتشان را (در نماز) به عهده گیرم .

(الاحادیث القدسیه ، ج ۱ ، ص ۱۳۶)

۲۵ – پرخاش رسول خدا (ص)

قال الصادق – علیه السلام – :

صلی رسول الله – صلی الله علیه وآله – الفجر فلما انصرف اقبل بوجهه علی اصحابه فسال عن اناس هل حضروا ؟ فقالوا : لا یارسول الله ، فقال اغیب هم ؟ فقال : اما انه لیس من صلاه اشد علی المنافقین من هذه الصلاه و العشاء ؛

رسول خدا (ص) روزی پس از ادای نماز صبح در مسجد رو به اصحاب کرده و از حال مردی که نامشان را یک به یک برد پرسید که آیا اینان به جماعت حاضر شده اند ؟ اصحاب عرض کردند : نه یا رسول الله . حضرت با تعجب پرسید آیا آیا غایبند ؟ بعد فرمود : به راستی که هیچ نمازی بر منافقان از این نماز (صبح) و نماز عشاء دشوارتر نخواهد بود .

(وسائل الشیعه ،

ج ۵ ، ص ۳۷۸ . ثواب الاعمال ، ص ۲۷۵)

۲۶ – تاخیر نماز به خاطر جماعت

عن جمیل بن صالح انه سال ابا عبدالله – علیه السلام – ایهما افضل ؟ یصلی الرجل لنفسه فی اول الوقت او یؤ خرها قلیلا و یصلی باهل مسجده اذا کان امامهم ؟ قال : یوخر و یصلی باهل مسجده اذا کان الامام ؛

جمیل بن صالح از امام صادق (ع) سؤ ال کرد : کدام یک از این دو افضل است : انسان در اول وقت نمازش را بخواند یا مقداری نماز را تاخیر بیندازد تا با اهل مسجد به جماعت نماز بخواند ، زمانی که مسجد امام جماعت دارد ؟ حضرت فرمود : نماز را به تاخیر بینداز ، با اهل مسجد نماز بخوان ، زمانی که مسجد امام جماعت دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۸۸)

۲۷ – آفات بی میلی به مساجد

قال الصادق – علیه السلام – :

و من صلی فی بیته جماعه رغبه عن المساجد فلا صلاه له و لمن صلی معه الا من عله تمنع من المسجد ؛

و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هرچند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند ، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد .

(امالی طوسی ، ج ۲ ، ص ۳۰۷)

۲۸ – جبران و فوت تکبیراول

عن عبدالله بن مسعود – رحمه الله – انه فاتته تکبیره الافتتاح یوما فاعتق رقبه و جاء الی النبی – صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله فاتتنی تکبیره الافتتاح یوما فاعتقت رقبه هل کنت مدرکا فضلها ؟ فقال : لافقال ابن مسعود ثم اعتق اخری هل کنت مدرکا فضلها ؟ فقال : لایابن مسعود! و لو انفقت ما فی الارض جمیعا لم تکن مدرک فضلها ؛

عبدالله بن مسعود روزی به تکبیر اول نماز جماعت نرسید و برای جبران فوت این ثواب یک بنده آزاد کرد ، آمد خدمت رسول خدا (ص) عرض کرد : یا رسول الله من به تکبیر اول نماز جماعت نرسیدم و جهت جبران یک بنده آزاد کردم . آیا با این کار آن ثواب فوت شده را درک خواهم کرد ؟ حضرت فرمود : خیر ، ابن مسعود گفت : یک بنده دیگر آزاد خواهم کرد آیا به ثواب فوت شده خواهم رسید ؟ حضرت فرمودند : خیر ، ای ابن مسعود اگر آن چه در زمین است در راه خدا انفاق کنی

ثواب فوت شده را درک نخواهی کرد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۲۹ – مداومت بر نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و من لزم جماعه المسلمین حرمت علیهم غیبته و ثبتت عدالته ؛

کسی که بر نماز جماعت مداومت داشته باشد ، غیبت او بر مسلمانان حرام و عدالتش ثابت می شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۹۴)

۳۰ – فضیلت نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

صلاه الجماعه افضل من صلاه الفرد بخمس و عشرین درجه ؛

یک نماز که به جماعت برگزار گردد ، برتری و فضیلت دارد بر بیست و پنج نماز فرادی .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

۳۱ – غیبت و قطع رابطه با تارک نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لاصلاه لمن لایصلی فی المسجد مع المسلمین الا من عله و لاغیبه لمن صلی فی بیته و رغب عن جماعتنا و من رغب عن جماعه المسلمین سقطت عدالته و وجب هجرانه ؛

کسی که بدون عذر موجهی با مسلمین در مسجد نماز جماعت نمی خواند نمازش کامل نیست ، و کسی که در منزلش نماز می خواند و نسبت به جماعت مسلمین بی توجه است غیبتش جایز است و کسی که نسبت به جماعت مسلمین بی توجه است از عدالت ساقط است و واجب است دوری کردن از او .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۹۴)

۳۲ – امام جماعت فکر مامومین

قال الصادق – علیه السلام – :

ینبغی للامام ان یکون صلاته صلاه اضعف من خلفه ؛

بر امام جماعت شایسته است که نمازش بر اساس نماز ضعیفترین مامومین خود باشد (نماز را در حال نماز جماعت طولانی نکند) .

(من لایحضره الفقیه ، ص ۳۸۱)

۳۳ – اهمیت نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

الصلاه جماعه و لو علی راس زج اذا سئلت عمن لایشهد الجماعه فقل : لا اعرفه ؛

نماز باید به صورت جماعت خوانده شود ، ولو بر نوک تیز پیکان باشد ، زمانی که از شما سؤ ال شد در مورد کسی که به جماعت حاضر نمی شود ، بگویید او را نمی شناسیم .

۳۴ – تنظیم صفوف نماز جماعت

فی الروایه :

کان رسول الله – صلی الله علیه وآله – یسوی صفوفنا کانما یسوی بها القداح ؛

راوی می گوید : رسول گرامی اسلام (ص) وقت نماز جماعت آن چنان صفوف جماعت ما را منظم می کرد که تو گویی کاسه ما را پهلوی هم می چیند و منظم می کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶، ص ۴۷۰)

۳۵ – فضیلت دو رکعت نماز جماعت

قال الصادق – علیه السلام – :

ان الصلاه فی الجماعه تفضل علی صلاه الفرد ثلاث و عشرین درجه تکون خمسا و عشرین صلاه ؛

(دو رکعت) نماز جماعت فضیلت دارد بر نماز فرادی به بیست و سه درجه و بیست و پنج نماز محسوب می شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

۳۶ – فضیلت سمت راست

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

فضل میامن الصفوف علی میاسرها کفضل صلوه الجماعه علی صلوه الفرد ؛

فضیلت سمت راست بر سمت چپ ، صفهای جماعت همانند فضیلت نماز جماعت است بر نماز فرادی .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۳۷ – پاداش قدم برداشتن برای نماز جماعت

عن جعفر بن محمد عن ابائه – علیهم السلام – :

وفی وصیه النبی – صلی الله علیه وآله – لعلی – علیه السلام – قال ثلاث درجات منها المشی باللیل و النهار الی الجماعات ؛

رسول خدا (ص) در وصیتی به علی (ع) فرمود : سه چیز موجب درجه و قرب به خداست یکی از آن سه چیز ، روز و شب به طرف نماز جماعت قدم برداشتن است .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۳۸ – انتظار نماز جماعت کفاره گناهان

عن ابی الحسن – علیه السلام – :

انتظار الصلوه جماعه من جماعه الی جماعه کفاره کل ذنب ؛

انتظار نماز جماعت ، از نماز جماعتی تا نماز جماعتی دیگر ، کفاره همه گناهان است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۸)

۳۹ – محو گناه

ابا الحسن موسی بن جعفر علیهما السلام یحدث عن ابیه – علیه السلام – انه قال :

من اسبغ وضوئه فی بیته و تمشط و تطیب ثم مشی من بیته غیر مستعجل و علیه السکینه و الوقار الی مصلاه رغبه فی جماعه المسلمین لم یرفع قدما و لم یضع اخری الا کتب له حسنه ، و محت عنه سیئه و رفعت له درجه فاذا ما دخل المسجد الی ان قال – علیه السلام – ثم افتتح الصلوه مع الامام جماعه الا وجبت له من الله المغفره و الجنه من قبل ان یسلم الامام ؛

امام موسی بن جعفر (ع) از پدر بزرگوارش نقل فرمود : کسی که در منزلش وضوی کامل بگیرد و مویش را شانه کند و خود را معطر نماید ، سپس از خانه اش بدون عجله و با آرامش و وقار بیرون آید و به طرف محل نماز برود در حالی که میل به جماعت مسلمین دارد قدمی از زمین بر نمی دارد و نمی گذارد مگر این که یک حسنه برایش نوشته شود و یک گناه از او محو گردد و یک درجه به خدا نزدیک شود تا زمانی که داخل مسجد شود . تا اینکه فرمود : سپس نماز را با امام جماعت شروع کند از طرف خدا مغفره و بهشت بر او واجب

می شود قبل از اینکه امام سلام نماز را بدهد .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۴۰ – پاداش حرکت به سوی مسجد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و من مشی الی مسجد یطلب فیه الجماعه کان له بکل خطوه سبعون الف حسنه ، و یرفع له من الدرجات مثل ذلک ، فان مات و هو علی ذلک و کل الله به سبعین الف ملک یعودونه فی قبره و یبشرونه و یونسونه فی وحدته و یستغفرون له حتی یبعث ؛

کسی که به قصد شرکت در نماز جماعت به سوی مسجد گام بر می دارد ، خداوند متعال در مقابل هر گامی که بر می دارد ، هفتاد هزار حسنه به او پاداش می دهد و به همین میزان نیز درجات وی بالا خواهد رفت و اگر در چنین حالی بمیرد ، خداوند متعال هفتاد هزار فرشته را مامور می نماید تا در قبر به دیدار او رفته ، وی را بشارت دهند و در تنهایی قبر انیس او باشند و تا روز قیامت برایش طلب آمرزش کنند .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۴۱– برتری نماز جماعت در مسجد

وساله رجل فقال : ان لی مسجدا علی باب داری فایهما افضل اصلی فی منزلی فاطیل الصلاه او اصلی لهم و اخلف فکتب : صل بهم و احسن الصلاه و لاتثقل ؛

مردی از حضرت امام صادق (ع) سؤ ال کرد : مسجدی در همسایگی من قرار دارد من در خانه (با انجام مستحبات) و طولانی نماز بخوانم بهتر است یا در مسجد با جماعت (به طور مختصر) نماز بخوانم بهتر است ، امام در جواب نوشت : با جماعت نماز بخوان و از نماز فرادی طویل بپرهیز .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ،

ص ۴۷۷)

۴۲ – کامل کننده نماز

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

سووا صفوفکم فان تسویه الصف تمام الصلاه ؛

صفهای نماز جماعت ، را مساوی کنید ، پس همانا که مساوی کردن صفها ، کامل کننده نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۲۰)

۴۳ – ترک همسایگی مسجد

قال الصادق – علیه السلام – :

رفع الی امیرالمؤ منین – علیه السلام – بالکوفه ان قوما من جیران المسجد لایشهدون الصلاه جماعه فی المسجد فقال : لیحضرن معنا صلاتنا جماعه او لیتحولن و لایجاورونا و لانجاورهم ؛

به حضرت علی (ع) خبر دادند که در کوفه قومی هستند در همسایگی مسجد ، که به جماعت مسلمین در مسجد حاضر نمی گردند امام فرمود : باید به جماعت ما و نماز با ما در مسجد حاضر شوند ، و گرنه باید کوچ کنند و از همسایگی مسجد دور شوند و با ما همسایه نباشند و ما نیز با آنان مجاور نباشیم .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۱۳)

۴۴ – همسایه مسجد و حضور در نماز جماعت

قال الباقر – علیه السلام – :

لاصلاه لمن لایشهد الصلاه من جیران المسجد الامریض او مشغول ؛

کسی که همسایه مسجد است و به نماز (جماعت) حاضر نمی شود نمازش کامل نیست ، مگر مریض باشد یا عذر موجهی داشته باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

۴۵ – حضور در نماز جماعت با قصد پاک

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من اتی الجماعه ایمانا و احتسابا استانف العمل ؛

کسی که در نماز جماعت با ایمان و قصد پاك و خشنودی خدا داخل شود ، اعمال خود را از سر گیرد . (کنایه از این است که گناهان گذشته اش بخشیده می شود .)

(ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

۴۶ – سبب ورود بهشت

قال الصادق – علیه السلام – :

من صلی عن یمین الامام اربعین یوما دخل الجنه ؛

کسی که سمت راست امام جماعت چهل روز نماز بخواند وارد بهشت می شود .

(جامع احادیث ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۴۷ – اخطار به همسایه مسجد

عن رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و ما منکم من احد یخرج من بیته متطهرا فیصلی الصلوه فی الجماعه مع المسلمین ثم یقعد ینتظر صلوه الاخری الا و الملائکه تقول : اللهم اغفر له ، اللهم ارحمه ؛

وقتی شما از خانه خارج می شوید ، با طهارت باشید ، و شرکت در جماعت با مسلمین بکنید ، و انتظار نماز باشید ، در این صورت ملائکه برای شما دعا می کنند ، خدایا او را بیامرز ، خدایا بر او رحم کن .

(جامع احادیث ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۴۸ – صفوف نماز جماعت ، مثل صفوف ملائکه

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اما الجماعه صفوف امتی کصفوف الملائکه و الرکعه فی الجماعه اربع و عشرون رکعه ، کل رکعه احب الی الله – عز و جل – من عباده اربعین سنه ؛

اما نماز جماعت ، به درستی که صفوف امت من ، مثل صفوف ملائکه است و یک رکعت نماز در جماعت بیست و چهار رکعت به حساب می آید ، که هر رکعتی محبوبتر است نزد خدا از عبادت چهل سال .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۴۹ - صف اول و صف ملائکه

قال علی - علیه السلام - :

افضل الصفوف اولها و هو صف الملائکه و افضل المقدم میا من الامام ؛

بهترین صفهای نماز جماعت ، صف اول است ، و آن صف ملائکه است و بهترین جای صف اول سمت راست امام است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۸)

۵۰ - فضیلت یک رکعت

قال الرضا - علیه السلام - :

فضل الجماعه علی الفرد بکل رکعه الفا رکعه ؛

فضیلت نماز جماعت بر نماز فرادی هریک رکعت برابر با دو هزار رکعت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۵۱ - نماز جماعت سبب ورود به بهشت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

فما من مؤ من مشی الی الجماعه الا خلف الله علیه اهوال یوم القیامه ، ثم یامر به الی الجنه ؛ پس مؤ منی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد ، سپس او را امر می کندبه ورود به بهشت .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۵۲ - اقتداء به امام جماعت اهل ولایت

قال الرضا - علیه السلام - :

و لاتصلی خلف فاجر و لایقتدی الا باهل الولایه ؛

پشت سرآدم فاجر نماز نخوان ، اقتدافقط بر شخص اهل ولایت اهل بیت عصمت و طهارت جایز است .

(تحف العقول ، ص ۳۰۸)

۵۳ – بهترین صفوف نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

خیر صفوف الصلاه المقدم ، و لو یعلم الناس ما فی الصف الاول لم یصل الیه احد الا باستهام ؛

بهترین صفوف نماز جماعت صف اول است ، اگر مردم می فهمیدند صف اول چقدر فضیلت دارد ، (همه مردم در صف اول شرکت می کردند) و در نتیجه با قید قرعه در صف اول نماز می خواندند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۸)

۵۴ – استجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الله یستحیی من عبده اذا صلی فی جماعه ثم ساله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها ؛

زمانی بنده ای نمازش را به جماعت بخواند ، خداوند از او حیاء می کند ، و هنگامی که از او طلب حاجت کرد ، منصرف نشود ؛ مگر اینکه حاجتش را برآورد .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۵۵ – اقتداء به امام جماعت عادل

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا کان العبد خلف الامام کتب الله له مائه الف الف و عشرین درجه ؛

هرگاه بنده خدا پشت امام عادل به نماز بایستد برای او صد هزار هزار و بیست درجه خداوند ثواب منظور می کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۶)

۵۶ – محافظت بر صف اول

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و من حافظ علی الصف الاول و التکبیره الاولی لایوذی مسلما اعطاه الله من الاجر ما یعطی الموذنون فی الدنیا و الاخره ؛

کسی که محافظت و مداومت بر صف اول و تکبیر اول نماید ، و مسلمانی را اذیت نکند ، خداوند به او اجری معادل اجری که موذن در دنیا و آخرت دریافت می کند عطا خواهد کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۵۷ – تنظیم صفوف نماز جماعت

قال علی – علیه السلام – :

سدوا فرج الصفوف و من استطاع ان یتم الصف الاول او الذی یلیه فلیفعل ذلک فان ذلک احب الی نبیکم و اتموا الصفوف فان الله و ملائکته یصلون علی الذین یتمون الصفوف ؛

صفوف نماز جماعت ، که خالی است آن را پرکنید ، و هرکس که قدرت دارد بر این که صف اول را تمام کند یا پهلوی صف اول را پر کند این کار را انجام دهد پس به درستی که این کار نزد پیامبر اسلام محبوب است و تمام کنید صفهای (نماز جماعت) را ناقص نگذارید ، پس به درستی که خدا و ملائکه درود می فرستند بر آنان که صفوف را تکمیل کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۷۴)

۵۸ – اقتداء به سه گروه ممنوع است

قال الصادق – علیه السلام – :

ثلاثه لایصلی خلفهم : المجهول ، و الغالی و ان کان یقول بقولک ، و المجاهر بالفسق و ان کان مقتصدا ؛

پشت سر سه گروه نماز نخوان (اقتداء نکن) :

۱ – پشت سر شخص ناشناخته .

۲ – مرد غلو کننده ، هرچند که امامی و هم عقیده تو باشد .

۳ – شخص متظاهر به فسق و گناه ، اگر چه مردی میانه رو و معقول باشد .

(خصال صدوق ، ص ۱۵۴)

۵۹ – آفات بی نظمی در نماز جماعت

قال الباقر – علیه السلام – :

ینبغی للصفوف ان تکون تامه متواصله بعضها الی بعض ، و یکون بین کل صفین قدر مسقط جسد الانسان اذا سجد ؛

سزاوار است که صفها کامل و به هم پیوسته باشند ، و میان دو صف فاصله به اندازه ای باشد که یک انسان بتواند سجده کند و اگر در نماز جماعت فاصله دو صف جلو و عقب کمتر از این باشد ، چنین نمازی ، نماز کامل و درستی نیست .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۵۵)

۶۰ – فضیلت صف اول بر صف دوم

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

فضل الصف الاول علی الثانی کفضلی علی امتی ؛

فضیلت صف اول بر صف دوم (نماز جماعت) مثل فضیلت من است بر امتم .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۶۱ – تاثیر تکبیر اول

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من ادرک التکبیره الاولی اربعین یوما فی خمس صلوات کتب له براءه من النار و برائه من النفاق ؛

کسی تکبیر اول نماز پنجگانه را در نماز جماعت چهل روز درک کند ، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۶۲ – مانع اقتدا به مامومین

قال الصادق – علیه السلام – :

من قال بالجسم فلا تعطوه شيئا من الزكاه و لاتصلوا خلفه ؛

هرکس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۳۷۹)

۶۳ - توجه رسول خدا (ص) به نماز جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اقیموا صفوفکم ، فانی اریکم من خلفی کما اریکم من قدامی و من بین یدی و لاتخالفوا فیخالف الله بین قلوبکم ؛

صفهای نماز را مرتب کنید ، پس همانا من شما را از پشت سر می بینم ، همان طور شما را از جلو می بینم ، و بین صفهای خود جدایی و فاصله نیندازید ، که خدا بین قلبهای شما جدایی می اندازد .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۸)

۶۴ - آفات بی نظمی در نماز جماعت

عن ابن مسعود قال :

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یمسح منا کبنا فی الصلوه و یقول : استووا و لاتختلفوا فتختلف قلوبکم ؛

رسول خدا (ص) شانه های نمازگزار را در نماز جماعت می گرفت و منظم می کرد ، و می فرمود : مساوی و منظم باشید ، نامنظم و جدا از هم نباشید که قلبهای شما از همدیگر جدا می شود .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۷۰)

۶۵ - فضیلت تکبیراول

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

التکبیره الاولی مع الامام خیر من الدنیا و ما فیها ؛

تکبیر اول نماز را با امام جماعت گفتن بهتر است از دنیا و آن چه در آن است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸ . بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۵)

۶۶ – خروج بدون علت از مسجد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من سمع النداء فی المسجد فخرج منه من غیر عله فهو منافق الا ان یرید الرجوع الیه ؛

کسی که بانگ نماز را در مسجد بشنود و بدون علت از آن جا خارج شود ، منافق است ، مگر آن که قصد بازگشت به آن جا را داشته باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۹)

۶۷ – نمازهای پنجگانه با جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی الخمس فی الجماعه و حافظ علی الجمعه فقد اکتال الاجر بالمکیال الاوفی و قال تعالی : (ثم یجزیه الجزاء الاوفی) ؛

کسی که نماز پنج وقت خود را به جماعت بخواند و به نماز جمعه حاضر شود ، پس به تحقیق اجر خود را به حد کافی دریافت کرده است . سپس رسول خدا (ص) این آیه کریمه را تلاوت فرمود : (پس جزا داده شود بر آن ، جزای کاملتر) .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۶)

۶۸– محرومیت از امور اجتماعی

عن امیرالمؤ منین – علیه السلام – :

بلغه ان قوما لایحضرون الصلاه فی المسجد فخطب فقال : ان قوما لا یحضرون الصلاه معنا فی مساجدنا فلایواکلونا و لایشاربونا و لایشاورونا و لایناکحونا و لایاخذوا من فیئنا شیئا او یحضروا معنا صلاتنا جماعه ؛

به امیرالمؤ منین علی (ع) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی شوند . حضرت خطبه ای خواندو در آن خطبه چنین فرمود : به درستی که گروهی برای نماز در مساجد ما حاضر نمی شوند پس با ما هم ، نه غذا بخورند ، نه آب بیاشامند و نه مشورت کنند و نه از ما (زن) بگیرند و از غنایم ما چیزی اخذ نکنند ، تا این که در نماز جماعت با ما حاضر شوند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۴)

۶۹ – مقدار نماز جماعت

قال علی - علیه السلام - :

و اذا قمت فی صلاتک للناس ، فلا تکونن منفرا و لامضیعا فان فی الناس من به العله و له الحاجه ؛

و هنگامی که به نماز جماعت برای مردم می ایستی بایـد نمازت نه نفرت آور و نه تضـییع کننـده باشـد (نه آن قدر آن را طول بده که موجب تنفر مامومین شود و نه آن قدر سـریع که نماز را ضایع کنی) چرا که در بین مردمی که با تو به نماز ایستاده اند ، هم بیمار وجود دارد و هم افراد حاجتمند هست .

(نهج البلاغه ، نامه ۵۲)

۷۰ - بهترین جای صف اول

قال الرضا - علیه السلام - :

و ان کنت خلف الامام فلا تقوم فی الثانی ان وجدت فی الاول موضعا ؛

اگر می خواهی در پشت امـام جمـاعت قرار بگیری ، تـا زمـانی که در صف اول جـای خـالی برای تو هست در صف دوم قرار نگیر .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۹۰)

۷۱ - مورد شفیع امام جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان امامک شفیعک الی الله - عز و جل - فلا تجعل شفیعک سفیها و لا فاسقا ؛

همانا امام و پیشـنماز تو ، شفیع و واسطه تو به درگاه با عظمت الهی است ، پس هرگز کسی را که فاسد و بی خرد است وسیله و شفیع خود به درگاه الهی قرار مده .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۴۹۲)

۷۲ - اولین نماز جماعت

قال الصادق - علیه السلام - :

اول جماعه کانت ان رسول الله - صلی الله علیه وآله - کان یصلی و امیرالمؤ منین علی بن ابی طالب - علیه السلام - معه ؛

نخستین جماعتی که برگزار شد ، روزی بود که رسول خدا (ص) داشت نماز می خواند و علی بن ابیطالب امیرالمؤ منین (ع) همراه آن حضرت بود .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۳)

۷۳ - سفارش رسول خدا (ص) در مقدار نماز جماعت

قال علی - علیه السلام - :

و قد سالت رسول الله - صلی الله علیه وآله - حین وجهنی الی الیمن کیف اصلی بهم ؟ فقال : صل بهم کصلاه اضعفهم ، و کن بالمؤ منین رحیما ؛

من از رسول خدا (ص) به هنگامی که مرا به سوی (یمن) فرستاد ، پرسیدم ، چگونه با آنان نماز بخوانم ؟ آن حضرت در پاسخم فرمود : (نمازی بخوان همچون نمازی که ناتوان ترین آن ها می خواند و نسبت به مؤ منان رحیم و مهربان باش) .

(نهج البلاغه ، نامه ۵۲)

۷۴ - شفاعت کننده

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الله وعد ان یدخل الجنه ثلاثه نفور بغیر حساب و یشفع کل واحد منهم فی ثمانین الفا ، المؤ ذن و الامام ، و رجل یتوضا ثم یدخل المسجد فیصلی فی الجماعه ؛

همانا خداوند به سه گروه وعده داد ، بدون حساب وارد بهشت شوند ، و هر یک از این سه گروه (روز قیامت) می توانند هشتاد هزار نفر را شفاعت کنند و آن ها عبارتند از :

۱ - موذن .

۲ - امام جماعت .

۳ - کسی که وضو بگیرد ، سپس داخل مسجد شود و نماز را به جماعت به جا آورد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۷۵ - برتری نماز جماعت بر فرادی

قال الباقر - علیه السلام - :

فضل صلاه الجماعه علی صلاه الرجل فردا خمس و عشرون درجه فی الجنه ؛

نماز جماعت بر نماز فرادی بیست و پنج درجه بهشتی فضیلت و برتری دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۷۶ – نماز صبح به صورت نماز جماعت

قال علی – علیه السلام – :

من صلی الفجر جماعه رفعت صلاته فی صلاه الابرار و کتب یومئذ فی وفد المتقین ؛

کسی که نماز صبح را به جماعت بخواند ، نمازش در میان نیکان بالا برده می شود ، و آن روز در جرگه پارسایان نوشته شود .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۵۳)

۷۷– ثمره چهل روز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

من صلی اربعین یوما الصلوات فی جماعه لایغوته تکبیره الاحرام کتب له برائتان برائه من النفاق و برائه من النار ؛

کسی که چهل روز نمازهای خود را با جماعت به جا آورد ، به طوری که یک تکبیره الاحرام از او فوت نشود ، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۴۴)

۷۸ – مذمت نماز فرادی در خانه

قال الصادق – علیه السلام – :

و الصلاه فی منزلک فردا هباء منثور ، لایصعد منه الی الله تعالی شی ء ؛

و نماز فرادی که در خانه ات می خوانی ، هیچ و پوچ است ، و چیزی از آن به درگاه الهی بالا نمی رود .

(امالی طوسی ، ج ۲ ، ص ۳۰۷)

۷۹ – نماز جماعت میزان تایید

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اذا سئلت عمن لایشهد الجماعه فقل : لا اعرفه ؛

هنگامی که از شما راجع به کسی که در نماز جماعت شرکت نمی کند بپرسند ، بگویید او را نمی شناسم .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۵)

۸۰ – نجات از سختیها و دشواریهای قیامت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و اما یوم القیامه یجمع الله فیه الاولین و الاخرین للحساب فما من مومن مشی الی الجماعه الا خلف الله – عز و جل – علیه اهوال یوم القیامه ثم یامر به الی الجنه ؛

خداوند در روز قیامت همه انسانها را برای حساب جمع می کند ، و هیچ مومنی ، که در نماز جماعت شرکت نموده نمی ماند ، مگر آن که خداوند روز قیامت سختیها و دشواریها را برایش آسان می کند ، و سپس دستور میدهد که او را وارد بهشت کنند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۶)

۸۱ – عبور از صراط

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

و من حافظ علی الجماعه حیثما کان مر علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمره مع السابقین ؛

کسی که محافظت و مداومت بر نماز جماعت کند ، مانند برق سریع و درخشان همراه نخستین گروه بهشتیان از روی صراط می گذرد .

(ثواب الاعمال ، ص ۳۴۳)

۸۲ – پیوند دلها در نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

استووا تستوی قلوبکم و تماسوا تراحموا ؛

صفهای نماز جماعت را هماهنگ و تنظیم نمایید تا دلهایتان متعادل شود ، و با هم در تماس باشید تا مهربانی افزوده شود .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۲۳)

۸۳ - تسریع در نماز جماعت

قال الصادق - علیه السلام - :

صلی رسول الله - صلی الله علیه وآله - الظهر و العصر فخفف الصلاه فی الرکعتین فلما انصرف . . . قالوا : خففت فی الرکعتین الاخیرتین ؟ فقال لهم : او ما سمعتم صراخ الصبی ؛

روزی رسول خدا (ص) نماز ظهر و عصر را به جامی آورد ، ناگهان دو رکعت آخر نماز را تخفیف (تسریع) دادند ، اصحاب پس از نماز از حضرت سوال کردند ، که آیا دستور جدید آمده ؟ فرمود : برای چه ؟ گفتند : چرا دو رکعت آخر نماز را سبکتر خواندی ؟ فرمود : مگر صدای فریاد گریه کودک را نمی شنوید .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶۹)

۸۴ - به فکر ناتوان ترین مامومین باش

قال علی - علیه السلام - :

و صلوا بهم صلاه اضعفهم و لاتکونوا فتانین ؛

و با مردم همانند نماز گزاردن ناتوان ترین آنان نماز گزارید و (با طول داد آن موجبات زحمات آنان را فراهم نیاورید) و سبب فتنه و فساد نباشید .

(نهج البلاغه ، ص ۵۲)

۸۵ - نماز با جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو یعلمون ما فی العشاء و الفجر لاتوهما و لو حبوا ؛

اگر بدانند آن چه را که در خواندن نماز عشاء و صبح با جماعت هست به آن می آیند ، هرچند با زانوها و دستها باشد ، مانند راه رفتن کودک با نشستنگاه خود .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۴۹)

۸۶ - تاخیر محافظت بر نماز جماعت

قال الباقر - علیه السلام - :

ثلاث كفارات : اسباغ الوضوء فی السبرات و المشی بالليل و النهار الی الصلوات و المحافظه علی الجماعات ؛

سه چیز موجب کفاره و پوشاندن (گناه) است :

۱ - وضوی کامل در هوای سرد .

۲ - در شب و روز برای نمازها ، قدم برداشتن .

۳ - محافظت و ملامت بر نماز جماعتها .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۱۰)

۸۷ - علت نماز جماعت

قال الرضا - علیه السلام - :

انما جعلت الجماعه لئلا تكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العباده لله الا ظاهرا مكشوفا لان فی اظهاره حجه علی اهل الشرق و الغرب لله وحده و ليكون المنافق و المستخف موديا لما اقربه يظهر الاسلام و المراقبه و ليكون شهادات الناس بالاسلام بعضهم ببعض جائزه ممكنه مع مافيه من المساعده علی البر و التقوی و الزجر عن كثير من معاصی الله ؛

علت تشریع نماز جماعت آن است که اسلام و توحید و بندگی و اخلاص به خداوند متعال در معرض دید عموم و ظاهر و مشهور در میان مردم باشد ، زیرا در این صورت است که حجت در زمینه وحدانیت خداوند بر مردم شرق و غرب تمام می شود ، و مردمان منافق و بی اعتنا به نماز مطابق اقرار زبانی وادار به عمل می شوند ، و مراقبت صورت می گیرد و گواهیهای مردم که علیه یکدیگر در زمینه اسلام امکان پیدا می کند علاوه آن که در چنین اجتماعاتی بر توسعه و گسترش نیکوکاری و تقوی مساعدت می شود ، عملا جلوی بسیاری از گناهان گرفته می شود .

(وسائل

الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۸۸ – استجابت دعا و نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الله یستحیی من عبده اذا صلی فی جماعه ثم ساله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها ؛

همانا خداوند از بنده اش هنگامی که به نماز جماعت مشغول است و سپس از او حاجتی بخواهد که برآورده نشود ، حیا می کند تا زمانی که آن را اجابت کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۸۹ – فضایل نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

اتانی جبرئیل مع سبعین الف ملک بعد صلاه الظهر فقال : یا محمد ان ربک یقرئک السلام و اهدی الیک هدیتین لم یهدهما الی نبی قبلک ، قلت ، و ما تلک الهدیتان قال : الوتر ثلاث رکعات والصلاه الخمس فی جماعه ، قلت یا جبرئیل و ما لامتی فی الجماعه ؟ قال : یا محمد اذا کان اثنین کتب الله لکل واحد بکل رکعه مائه و خمسین صلاه و اذا کانوا ثلاثه کتب لکل واحد بکل رکعه مائه صلاه و اذا کانوا اربعه کتب الله لکل واحد بکل رکعه الفا و ماتی صلاه و اذا کانوا خمسه کتب الله لکل واحد بکل رکعه الفین و اربعمائه و اذا کانوا سته کتب الله لکل واحد منهم بکل رکعه اربعه الاف و ثمان مائه صلاه و اذا کانوا سبعه کتب الله لکل واحد منهم بکل رکعه تسعه الاف و ست مائه و اذا کانوا ثمانیه کتب الله لکل واحد منهم بکل رکعه تسعه عشر الفا و مائتی صلاه و اذا کانوا تسعه کتب الله لکل واحد منهم بکل رکعه سته و ثلاثین الفا و اربع مائه صلاه ، و

اذا کانوا عشره کتب الله لکل واحد بکل رکعه سبعین الفا و الفین و ثمان مائه صلاه فان زادوا علی العشره فلو صارت السموات کلها مدادا و الاشجار اقلاما و الثقلان مع الملائکه کتابا لم یقدروا ان یکتبوا ثواب رکعه واحده یا محمد تکبیره یدرکها المؤ من مع الامام خیر من ستین الف حجه و عمره و خیر من الدنیا و ما فیها سبعین الف مره و رکعه یصلیها المؤ من مع الامام خیر من مائه الف دینار یتصدق بها علی المساکین و سجده یسجدها خیر له من عباده سنه و رکعه یرکعها المؤ من مع الامام فی جماعه خیر من عتق مائه رقه ؛

جبرئیل پیش رسول خدا (ص) با هفتاد هزار ملك بعد از نماز ظهر آمد ، و گفت : ای محمد! همانا خداوند سلام بر تو می فرستد و دو هدیه برای شما فرستاده که برای هیچ پیامبری تاکنون نفرستاده است ، رسول خدا (ص) فرمود : آن دو هدیه چیست ؟ جبرئیل فرمود :

۱ - سه رکعت نماز وتر (دو رکعت شفع - یك رکعت وتر) .

۲ - نمازهای پنج گانه به صورت نماز جماعت .

رسول خدا (ص) فرمود : ای جبرئیل !نماز جماعت چه فایده ای برای امت من دارد ؟ جبرئیل فرمود : یا محمد! (برای هر نفر که در نماز جماعت شرکت کند ، پاداش ذکر نمود) :

۱ - در نماز جماعت دو نفر اقتداء کند . خداوند برای هر یک نفر در هر یك رکعت یکصدو پنجاه (۱۵۰) نماز می نویسد .

۲ - زمانی در نماز جماعت سه

نفر اقتدا کند . خداوند برای هر یک نفر در یک رکعت ششصد (۶۰۰) نماز می نویسد .

۳ - زمانی که در نماز جماعت چهار نفر اقتدا کند . خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت یک هزار و دویست (۱۲۰۰) نماز می نویسد .

۴ - زمانی که در نماز جماعت شش نفر اقتدا کنند خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت چهار هزار و هشتصد (۴۸۰۰) نماز می نویسد .

۵ - زمانی که در نماز جماعت هفت نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت نه هزار و ششصد (۹۶۰۰) نماز می نویسد .

۶ - زمانی که در نماز جماعت هشت نفر اقتدا کنند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت نوزده هزار و دویست (۱۹۲۰۰) نماز می نویسد .

۷ - زمانی که در نماز جماعت نه نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت سی و شش هزار و چهارصد (۳۶۴۰۰) نماز می نویسد .

۸ - زمانی که در نماز جماعت ده نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت هفتاد و دو هزار و هشتصد (۷۲۸۰۰) نماز می نویسد .

۹- اگر تعداد افراد از ده نفر گذشت ، در این صورت آسمان صفحه و کاغذ و درختان قلم و جن و انس و ملائکه نویسنده باشند ، نمی توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند .

ای محمد!درک تکبیر اول نماز با امام جماعت ، فضیلت دارد بر ششصد هزارحج و عمره و هفتاد هزار بار

بهتر است از دنیا و آن چه در دنیا هست ، و یک رکعت نماز پشت سر امام به جماعت خواندن ، بهتر است از صد هزار دینار صدقه به مساکین دادن ، ویک سجده مؤ من با امام در نماز جماعت بهتر است از صد بنده آزاد کردن .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۴)

۹۰ – اخطار پیامبر در ترک نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لینتهین اقوام لایشهدون الصلاه او لامرن مؤ ذنا یوذن ثم یقیم ثم امر رجلا من اهل بیتی و هو علی – علیه السلام – فیحرقن علی اقوام بیوتهم بحزم الحطب لانهم لایاتون الصلاه ؛

آنان که در نماز جماعت حاضر نمی شوند لازم است از این کار خودداری کنند ، و گرنه دستور خواهم داد موذن اذان و اقامه بگوید ، آن گاه پس از اقامه جماعت ، یکی از اهل بیت خود را (که علی باشد) فرمان می دهم تا خانه های کسانی را که در جماعت حاضر نشده اند با بسته های هیزم به آتش کشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۶)

۹۱ – نماز خواندن در خانه

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

لاغیبه الا لمن صلی فی بیته ، و رغب عن جماعتنا ، و من رغب عن جماعه المسلمین وجب علی المسلمین غیبته ، و سقطت بینهم عدالته ، و وجب هجرانه ، و اذا رفع الی امام المسلمین انذره و حذره ، فان حضر جماعه المسلمین ، و الا احرق علیه بیته ، و من لزم جماعتهم حرمت علیهم غیبته ، و ثبتت عدالته بینهم ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : کسی که در خانه اش نماز می خواند و از جماعت ما اعراض کرده غیبت او جایز است ، و هر کس از جماعت مسلمانان اعراض کند ، بر مسلمانان واجب است غیبت او را بکنند ، و در میان آنها عدالت او ساقط می شود ، و واجب است از او دوری کنند و چون

امر او را به پیشوای مسلمانان می رسانند او را بیم می دهد و می ترساند ، پس اگر در جماعت مسلمانان حاضر شد ، وگرنه خانه او را می سوزانند . و کسی که در جماعت مسلمین حاضر شد غیبتش حرام است و عدالتش ثابت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۳۸)

۹۲ – کناره گیری از جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ان الشیطان ذئب الانسان کذئب الغنم یاخذ الشاه القاصیه و الناحیه فایاکم و الشعاب و علیکم بالجماعه و العامه و المسجد ؛

شیطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میشهای دور افتاده و کناره گیر را می گیرد . پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) بپرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد .

(کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۵۸۱ ، حدیث ۲۰۳۵۵)

۹۳ – وجوب نماز جماعت بر همسایگان مسجد

عن الصادق – علیه السلام – عن ابائه علیهم السلام قال :

اشترط رسول الله – صلی الله علیه وآله – علی جیران المسجد شهود الصلاه ، و قال : لینتهین اقوام لایشهدون الصلاه او لامرن موذنا یوذن ثم یقیم ثم امر رجلا من اهل بیتی ، و هو علی فلیحرقن علی اقوام بیوتهم بحزم الحطب لانهم لایاتون الصلاه ؛

امام صادق (ع) از پدرانش علیهم السلام نقل کرده : پیامبر خدا (ص) بر همسایه های مسجد شرط کرد در مسجد حاضر شوند . فرمود : جماعتی که به نماز حاضر نمی شوند باز گردند ، و یا دستور می دهم موذن اذان و اقامه گوید ، سپس به مردی از اهل بیتم دستور می دهم و او علی است ، خانه جماعتی را با مجموعه هیزم می سوزاند برای اینکه آن ها به نماز نمی آیند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸)

۹۴ – تشکیل صف نماز جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ثلاثه یضحکک الله الیهم : الرجل اذا قام باللیل و القوم اذا صفوا فی الصلاه ، و القوم اذا صفوا فی قتال العدو ؛

سه گروهند که خداوند از آنان خشنود است :

۱ – کسی که نماز شب می خواند .

۲ - جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند .

۳ - دسته ای که در برابر دشمن در راه خدا صف آرایی کرده اند .

(ثواب الاعمال ، ص ۹۶)

۹۵ - امام جماعت و رعایت حال نمازگزاران

قال علی - علیه السلام - :

و اذا قمت فی صلاتک للناس فلاتکونن منفرا و لامضیعا ، فان فی الناس من به العله و له الحاجه ، و قد سالت رسول الله - صلی الله علیه وآله - حین وجهنی الی الیمن کیف اصلی بهم ؟ فقال : صل بهم کصلاه اضعفهم ، و کن بالمؤ منین رحیما ؛

هنگامی که برخاستی و خودت را مهیا ساختی تا با مردم نماز گزاری ، نماز را چندان طولانی مخوان که مردم را پراکنده سازی ، و سریع و تند هم مخوان که آن را تباه کنی ، زیرا در میان مردمی که با تو نماز می گزارند ، کسانی هستند که علیل و بیمار و ناتوانند ، یا گرفتاری و کار دارند . من از رسول خدا (ص) هنگامی که مرا برای تبلیغ اسلام به یمن می فرستاد پرسیدم : چگونه با مردم نماز بگزارم ؟ حضرت فرمود : با آنها مانند ناتوانترین آنان نمازگزار ، و بر حال مؤ منین ترحم کن .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص

۹۶ – رضایت مامومین

قال النبی – صلی الله علیه وآله – :

من ام قوما باذنهم و هم به راضون فاقتصد بهم فی حضوره ، و احسن صلاته بقیامه و قراءته و رکوعه و سجوده و قعوده ، فله مثل اجر القوم ، و لاینقص من اجورهم شی ء ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : هرکس به اجازه و رضایت جماعتی به آنان پیشنماز باشد ، و آنان به او راضی باشند ، در حاضر شدنش با آنان استقامت ورزد ، و نماز خود را با قیام و قرائت و رکوع و سجود و قعود آن نیکو انجام دهد ، برای او مثل ثواب آن جماعت است ، و از ثواب آنها هم چیزی کم نمی شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸)

۹۷ – فریضه بودن نماز جماعت

عن زراره و الفضیل قالا :

قلنا له : الصلاه فی جماعه فریضه هی ؟ فقال : الصلاه فریضه و لیس الاجتماع بمفروض فی الصلوات کلها ، ولکنها سنه ؛ من ترکها رغبه عنها و عن جماعه المؤ منین من غیر عله فلا صلاه له ؛

از زراره و فضیل نقل شده که گفتند : به او عرض کردیم نماز خواندن در جماعت فریضه است ؟ فرمود : نماز فریضه است ، در تمام نمازها جمع شدن فریضه نیست ، ولکن آن سنت است و هرکس از روی اعراض از آن نماز جماعت مسلمانان را بدون علت ترک کند ، برای او نماز نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۹۸ – خداوند بالای سر جماعت

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – :

ید الله علی الجماعه فاذا اشتذ الشاذ منهم اختطفه الشیطان کما یختطف الذئب الشاه الشاذه من الغنم ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : دست خداوند بر سر جماعت است ، هرگاه از آنها کسی از جماعت جدا شود ، شیطان او را می رباید همان طور که گرگ گوسفند جدا شونده از رمه گوسفند را می رباید .

(کنزالعمال ، ص ۲۰۷)

۹۹ – مواظبت بر نماز جماعت

عن علی – علیه السلام – قال :

مروه الحضر قراءه القران و مجالسه العلماء و النظر فی الفقه و المحافظه علی الصلاه فی الجماعات ؛

از علی بن ابی طالب (ع) نقل شده که فرمود : جوانمردی در حضور در وطن ، قرآن خواندن ، هم نشینی با علماء ، و نگریستن در احکام دین ، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست .

(بحارالانوار ، ج ۸۸، ص ۱۰)

۱۰۰ – اقتضاء ایمان

مقتضی الایمان عدم ترک الجماعه من غیر عذر سیما مع الاستمرار علیه فانه کما ورد لایمنع الشیطان من شی ء من العبادات منعها ، و یعرض علیه الشبهات من جهه العداله و نحوها ، حیث لایمکنهم انکارها ، لان فضلها من ضروریات الدین ؛

اقتضاء ایمان آن است بدون عذر نماز جماعت ترک نشود ، مخصوصا با مداومت بر آن ، در روایت آمده ، شیطان چیزی از عبادت را مانند نماز جماعت منع نمی کند ، بر آنان از جهت عدالت و مانند آن شبهه ها ایجاد می کند ، چون انکار آن برای آنان ممکن نیست ، زیرا فضیلت آن از ضروریات دین است .

(العروه الوثقی ، ص ۲۵۲)

۱۰۱ – اقامه نماز جماعت امام زمان (عج)

یجتمع المهدی – علیه السلام – و عیسی بن مریم – علیه السلام – فیجی وقت الصلوه فیقول المهدی لعیسی . تقدم ، فیقول عیسی انت اولی بالصلوه فیصلی عیسی ورائه ماموما ؛

در حدیث آمده است : پس از ظهور ، عیسی بن مریم (ع) در هنگام نماز در کنار امام حاضر می شوم و امام به او امامت بر نماز جماعت را تعارف می کند ولی او می گوید : تو سزاوارتری به این امر ، و سپس به عنوان ماموم پشت سر او به جماعت می ایستد .

(منتخب الاثر ، ص ۴۷۹ . تذکره الخواص ، ص ۳۷۷)

۱۰۲ – حق امام جماعت

قال زین العابدین – علیه السلام – :

و اما حق امامک فی صلاتک فان تعلم انه قد تقلد السفاره فیما بینک و بین الله والو فاده الی ربک و تکلم عنک و لم تتکلم عنه و دعالک و لم تدع له ، و طلب فیک و لم تطلب فیه ، و کفاک هم المقام بین یدی الله و المساله له فیک ، و لم تکفه ذلک ، فان کان فی شی ء من ذلک تقصیر کان به دونک و ان کان اثما لم تکن شریکه فیه و لم یکن لک علیه فضل فوقی نفسک بنفسه و فی صلاتک بصلاته فتشکر له علی ذلک ، و لا حول و لا قوه الا بالله ؛ حق امام جماعت این است که : بدانی سفارت و وساطت بین تو و خدا ، و نمایندگی تو را در ورود به پیشگاه پروردگار متعال به عهده گرفته است ، وی از جانب تو سخن می گوید

، نه تو از ناحیه او ، او برای تو دعا می کنـد ، نه تو برای او ، او برای تو طلب فیض و رحمت از خـدا می نماید ، نه تو درباره او ، هم ایسـتادن در پیشگاه خداونـد ، و درخـواست و دعـا را از تو ، کفـایت کرده نه تو برای او ، اگر در هر یـک از این مراحل کوتاهی شود ، او مقصر است نه تو . اگر گنهکار باشد (برخلاف وظیفه خود رفتار کند) تو شریک جرم او نیستی . (نماز تو نیز در صورتی که او را به عدالت می شناختی و به او اقتدا کردی ، باطل نیست) با اینکه در مقابل این حق و خدمت احسانی به او نکرده ای پس او جـانش را سپر جـان تو ، و نمـازش را سپر نمـاز تو قرار داده است ، بنـابراین ، بایـد از این خـدمت و محبتش قدردانی کنی و حق او را بشناسی . و نمی شود کاری را ترک کند و یا انجام داد مگر به کمک خداوند تبارک و تعالی .

(تحف العقول ، رساله حقوق علی بن الحسین (ع))

پی نوشتها

۱-سوره مائده ، آیه ۵.

۲-سوره مؤ منون ، آیه ۹.

۳-سوره جمعه ، آیه ۹.

جلد دوم

سخن ناشر

نمـاز در قاموس معارف اسـلام ، مفهوم وسـیع و اسـرار عمیق و آثار فراوانی دارد وآیات و احادیث زیادی را به خود اختصاص داده است .

نمـاز ، ریسـمان اتصـالی است که هسـتی و وجود موجودیت آدمی را به ملکوت پیونـد داده وماننـد این رشـته پرارزش و منبع فیض ، برنامه ای برای ایجاد ارتباط بین بشر و حق مطلق نمی توان یافت .

نماز ، پناه بی پناهان ، سنگر دردمندان ، گلستان روح افزای عاشقان ، چراغ پرفروغ نیمه شب مشتاقان ، صفای دل مستان و سیر و سلوک آگاهان است .

نمـاز ، زنـده کننـده جـان ، صـفابخش حیـات جـاودان ، روشـنی راه رهروان ، تکیه گـاه سالکـان ، راز و نیاز عارفان ، سـرمایه مستمندان دوای درد بی درمان ، شعله دل های بیداران ، مایه شادی سحرخیزان است .

نماز ، دنیا و برزخ و قیامت انسان را بیمه می کند و در همه صحنه ها پاسدار جان و روح آدمی است .

الحمـدالله جلد اول این مجموعه مورد اسـتفاده محققین ، و دانشـمندان به ویژه روحانیون معظم قرار گرفت و اسـتقبال زیادی از این کتاب ارزشـمند شد و خداوند سبحان را شکر می کنیم که به این مؤ سسه چاپ جلد دوم این کتاب را مرحمت فرمود امید

است بتوانیم جلدهای دیگر را که در موضوعات مختلف است به چاپ برسانیم .

در خاتمه از طرف این مؤ سسه و دانشمندان و محققین و مبلغین دین از تلاش شبانه روزی استاد بزرگوار حجه الاسلام

عباس عزیزی تشکر می کنیم و از خداوند منان عمر طولانی برای ایشان خواستاریم ، ان شاء الله آن جناب بتوانند موضوعات دیگر این مجموع را به رشته تحریر آورده ، تا به دست شیفتگان راه حق برسد .

لازم به ذکر است که از طرف همین مؤ سسه فصلهای جلد اول و دوم کتاب حاضر ، به صور جداگانه همراه به توضیحات بیشتر و به سبکی آسان ، برای نوجوانان و جوانان عزیز به چاپ خواهد رسید .

مؤ سسه فرهنگی انتشارات نبوغ .

مقدمه

ان الذین یتلون کتاب الله و اقاموا الصلوه کسانی که کتاب خدا را تلاوت می کنند و نماز به پای می دارند . فاطر / ۲۶

سپاس خداوندی را که طبیف نفوس و زنده کننده جان ها ، و دانای رازهای درونی دل ها و شفا بخش آنها است خداوندی که بندگان پاک و مخلص خویش را به راه راست ، هدایت و راهنمایی فرمود .

و صلوات و سلام بر صراط استوار و تجلی گاه کامل خداوند ، یعنی محمد (ص) مؤ ید به قرآن که وی را برای شفای دردها و بیماری های انسان ها در طول زمان طبیبی دوم قرار داده است و همچنین تا شب و روز باقی اند بر خاندان پاک و فرزندان وی که ستارگان تابناک آسمان امامت ، و معصوم از هر کژی و ناراستی اند و همه طبیبان ارواح انسان ها و داعیان خلق به سوی دارالسلام می باشد ، درود باد .

کتابی که در دسترس شما قرار می گیرد ، جلد ، دوم (جامع آیات و احادیث موضوعی نماز)است

که حاصل سعی مستمر این بنده می باشد شیوه این کتاب مثل جلد اول است و جلد اول شامل چهارده فصل و جلد دوم شامل بیست و یک فصل است امکان دارد در جلد اول و دوم احادیثی تکراری باشد ، و آن هم به خاطر تکمیل شدن فصل ها می باشد .

از خداوندی که همه امور به دست نیرومند اوست ، عاجزانه خواستارم که توفیق اتمام سایر مجلدات را به این بنده ناچیز ارزانی فرماید .

از دوست دانشمندم ، حجه السلام و المسلمین سید حسین اسلامی - دامت برکاته - که در امر ویراستاری این مجموعه یاری ام نمودند صمیمانه سپاسگزارم واز خداوند بزرگ برای ایشان پاداش نیکو مساءلت دارم .

عباس عزیزی اراکی حوزه علمیه قم تابستان ۱۳۵۷ .

فصل پانزدهم تعقیبات نماز

آیات

۱ - تعقیب نماز

فاذا قضیتم الصلوه فاذکروا الله قیاما و قعودا وعلی جنوبکم فاذا اطماءننتم فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤ منین کتابا موقوتا

و هنگامی که نماز را به پایان رسانیدید ، خدا را یاد کنید در حال ایستادن و نشستن و به هنگامی که به پهلو خوابیده اید ، و هر گاه آرامش یافتید (و حالت خوف زایل گشت) نماز را به (صورت معمول) انجام دهید ، زیرا نماز وظیفه ثابت و معینی برای مؤ منان است . (سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۲ - اجابت از طرف خداوند

ادعونی استجب لی ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

مرابخوانید که شما رااجابت خواهم کرد ، آنان که از پرستش من سرباز می زنند ، بزودی در حالی که خوار باشند وارد دوزخ خواهند شد .

(سوره مؤ من آیه ۶۰)

۳ - هنگام زیان دعا می کند

و اذا مس الانسان ضر دعا ربه منیبا

هنگامی که انسان را ارزیابی رسد ، پروردگار خود را می خواند و به سوی او باز می گردد . (سوره زمر ، آیه ۸)

۴ – پاسخ دعا

واذا ساءلک عبادی من عنی فانی قریب اجیب دعوه الداع اذا دعان فلیستجیبوا ولیؤ منوا بی لعلهم یرشدون

و هنگامی که بندگان من از تو درباره من سوال می کنند(بگو) من نزدیکم ! دعای دعاکننده را ، به هنگامی که مرا می خواند ، پاسخ می گویم ! پس باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند ، باشد که راه یابند(و به مقصد برسند) .

(سوره بقره ، آیه ۱۸۶)

۵ – دعا برای بیماران

امن یجیب المضطر اذا دعاه و یکشف السوء

آیا جز او کسی هست که دعای بیچاره و درمانده را اجابت نماید و عذاب را برطرف سازد . (سوره نمل ، آیه ۶۱)

۶ – دعا در پنهانی

ادعو ربکم تضرعا و خفیه انه لایحب المعتدین

خدا را به تضرع و زاری و در پنهانی بخوانید (و بر خلق ستم روا مدارید) که خداوند ستمکاران را دوست ندارد . (سوره اعراف ، آیه ۵۵) .

احادیث

۷ – تاءثیر دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

التعقیب بعد صلوه الفجر ابلغ فی طلب الرزق

دعای پس از نماز صبح برای جلب رزق مؤ ثرتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، س ۳۲۶ ، مستدرک الوسایل ، ج ۱ ، ص ۳۳۶)

۸ – صلوات بر محمد (ص) و اهل بیتش

قال الصادق – علیه السلام –

كل دعاء يدعى الله - عزوجل - به محجوب عن السماء حتى يصلى على محمد و آل محمد

هر دعایی که خدا با آن خوانده شود ، پوشیده است ، بالا نمی رود و به هدف اجابت نمی رسد مگر این که صلوات بر محمد و آل محمد (ع) همراه باآن باشد (اصول کافی ، - ج ۲ ، ص ۴۹۳)

۹ - فضیلت تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق - علیه السلام -

تسبیح فاطمه الزهراء - علیهاالسلام - فی کل یوم فی دبر کل صلاه احب الی من صلاه الف رکعه فی کل یوم

تسبیح حضرت زهرا (س) در هر روز در تعقیب هر فریضه نزد من محبوب تر است از به جا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز (ثواب الاعمال ، ص ۱۶۶)

۱۰ - نماز و دعا

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات الخمس فی افضل الساعات فعلیکم بالدعاء فی ادبار الصلوات

همانا خداوند نمازهای پنجگانه را در بهترین ساعتها بر شما واجب کرد ، بنابراین بعد از نمازها دعا کنید(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۰)

۱۱ - دعای بعد از نماز

قال الصادق - علیه السلام -

من صلی صلوه و عقب الی اخری فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه

هر که نماز فریضه کند و بعد از آن تعقیب بخواند تا نماز دیگر (یعنی به خواندن دعاهایی که بعد از نماز باید خواند و قرائت قرآن و غیره مشغول گردد تا وقت نماز دیگر) پس آن بنده مهمان خدا می باشد و حق است بر خدای - عزوجل - اینکه اکرام کند مهمان خود را . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۲) .

۱۲ - وقت استجابت دعا

قال الصادق - علیه السلام -

یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب

دعا در چهار وقت به اجابت می رسد ۱ - در نماز وتر ۲ - پس از نماز صبح ۳ - بعد از نماز ظهر ۴ - پس از مغرب (بحارالانوار ، ۸۵ ، ص ۳۲۴ روضه المتقین ، ج ۱۲ ص ۳۸) .

۱۳ – نماز واجابت دعا

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

من ادی فریضه فله عندالله دعوه مستجابه

هر کس نماز واجبی را به جای آورد یک دعای مستجب نزد خدا خواهد داشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۱) .

۱۴ – دعای نمازگزار

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ثلاثه مواطن لاترد فیها دعوه عبد رجل یکون فی بریه حیث لایراه احد الاالله فیقوم فیصلی و رجل یکون معه فئه فیقر عنه اصحابه فیثبت و رجل یقوم من آخر اللیل

سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود یکی آن مردی که در بیابان باشد و کسی جز خدا او را نمی بیند برخیزید و نماز گزارد . دیگر آن مردی که با گروهی در جنگ باشد و یاران وی بگریزند و او استوار ماند . سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد . (کنزالعمال ، ج ۲ – ص ۱۰۲ ، ص ۳۳۳۶)

۱۵ – فضیلت والای دعای متصل به نماز

قال علی – علیه السلام –

من جلس فی مصلاه ثانیا رجلیه یذکر الله – تبارک الله و تعالی – وکل الله – عزوجل – به ملکا یقول ازدد شرفا تکتب لک الحسنات و تمحی عنک السیئات و تبنی لک الدرجات حتی ینصرف

کسی که درجایگاه نمازش بنشیند ، و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات بپردازد خداوند فرشته ای را بر او ماءمور و موکل می گرداند که به وی می گوید ای نمازگزاری که مشغول به دعا هستی ، به شرف و کرامت و فضیلت خود بیفزا (یعنی بیشتر و زیادتر دعا کن) که از برای تو حسنات ثبت می گردد و سیئات و بدیهایت محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این گفتگو ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۵) .

۱۶– امام کاظم (ع) مشغول تعقیب نماز

موسـی بن جعفر – علیه السـلام – انه یصـلی الفجر فیعقب الی ان تطلع الشـمس ثم یسـجد سـجده ، فلا یزال ساجـدا حـتی تزول الشمس و قد و کل من یترصد اوقات الصلاه فاذا اخبره و ثب یصیل من غیر تجدید وضوء

امام موسـی کاظم (ع) وقتی نماز صـبح را به جا می آورد تا طلوع آفتاب مشـغول تعقیب و ذکر خدا می شد و سالهایی که در زندان بود ، غالبا پس از نماز سـر به سـجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر حمد مشـغول بود و چون فرا می رسـد برمی خاست و بدون (نیاز به) تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحارالانوار

، ج ۴۸ ص ۱۰۷)

۱۷ - کمال نماز با صلوات

قال الصادق - علیه السلام -

ان من تما الصلوه اعطاء الزکوه (الفطره) کما ان الصلاه علی النبی - صلی الله علیه و آله - من تمام الصلاه

همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه است چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه بازکات فطره کامل می شود) . (وسائل الشیعه ، ج ۶ و ص ۲۲۱)

۱۸ - دعا کلید رحمت و روشنایی

قال علی - علیه السلام -

الدعاء مفتاح الرحمه و مصباح الظلمه

دعا کلید رحمت الهی و روشنایی بخش تاریکی هاست (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۵) .

۱۹ - استجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

ان الله یستجبی من عبده اذا صلی فی جماعه ثم ساءله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها

وقتی بنده نمازش را به جماعت بخواند وحاجتی از خدا بخواهد ، خداوند او را حاجت روا خواهد کرد ، زیرا شرم دارد خواسته او را برنیاورد . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ص ۴)

۲۰ - استجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

ادعوا الله و انتم موقنون بالاجابه و اعلموا ان الله تعالی لایستجب دعاء من قلب غافل لاه

بایقین به استجابت دعای خویش ، خداوند را بخوانید و بدانید که پروردگار - تبارک و تعالی - دعایی را که از دل غافل و بی توجه برآید ، مستجاب نخواهد کرد(الاذکار ، ص ۳۵۶) .

۲۱ - طلب حاجت بعد از نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم

به درستی که خداونـد نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد ، پس حاجات خود را بعـد از نمازهایتان بخواهیـد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۴)

۲۲ – دعا ، نردبان ترقی

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

کاءنه قداستغنی غنی خذوا صلاته فاضربوا بها وجهه

بنـده مران بنگریـد که نمـاز به جـای آورد ، ولی درخواست حـاجت نکرد و گویـا از من بی نیـاز است نمـازش رابرگردانیـد و برچهره اش بکوبید(بحارالانوار ، ج ۸۲ ص ۳۲۵)

۲۳ – تسبیح تربت

قال الصادق – علیه السلام –

السـجود علی طین قبر الحسین – علیه السلام – ینورالی الارض السابعه و من کان معه سبحه من طین قبر الحسین – علیه السلام – کتب مسبحا و ان لم یسبح بها

سجـده بر تربت قبر حسـین (ع) تا زمین هفتم را نور باران می کند ، و کسـی که تسبیحی از خاک مرقد حسـین علیه السـلام با خود داشـته باشـد ، تسبیـح گوی حق محسوب می شود ، گرچه با آن تسبیـح نگوید . (من لایحضـره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸ و سائل الشیعه ج ۳ ص ۶۰۸)

۲۴ – دعا بعد ازنماز

قال الباقر – علیه السلام –

فاذا فرغت من الصلاه المکتوبه فانصب الی ربک فی الدعاء او ارعب الیه فی المساءله

هرگاه از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا به سوی پروردگارت بپرداز و رغبت کن به سوی پروردگارت به سوال و درخواست . (مجمع البیان ، ج ۱۰ ص ۵۰۹)

۲۵ – استجابت دعا در چهار موقع

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

تفتح ابواب السماء و یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن عندالتقاء الصفوف فی سبیل الله وعند نزول الغیث وعند اقامه الصلاه وعند رؤ یه الکعبه

چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها رامستجاب کنند

۱ - هنگام تلاقی صفوف مبارزان در راه خدا

۲ - هنگام نزول باران

۳ - هنگام نماز

۴ - هنگام دیدار کعبه (نهج الفصاحه ، ص ۱۱۶۸)

۲۶ - بهترین ساعات برای استجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

و ارفعوا الیه ایدیکم بالدعاء فی اوقات صلاتکم فانها افضل الساعات ینظرالله - عزوجل - فیها بالرحمه الی عباده و یجیبهم اذا ناجوه و یلبیهم اذا نادوه و یستجب لهم اذا دعوه

و در اوقات نمازهایتان دستهای خود را به دعا به سوی خدا بردارید ، زیرا آن اوقات بهترین ساعات است و خداوند به سوی بندگانش با نظر رحمت نگاه می کند وهنگامی که با او مناجات کنند جواب می دهد زمانی که او را بخوانند ، لبیک می گوید و وقتی که به درگاه او دعا کنند ، اجابت می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۳۵۶)

۲۷ - دعا بعد از نماز واجب

قال الصادق - علیه السلام -

الدعاء بعد الفریضه افضل من الصلوه تنفلا

دعای بعد از نماز واجب ، از به جا آوردن نماز نافله برتر است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۹۶۲)

۲۸ - علت تاءخیر اجابت دعا

قال علی - علیه السلام -

لایقنطنک تاءخیر اجابه الدعاء فان العطیه علی قدر النیه و ربما تاءخرت الاجابه لیکون ذلک الاعظم لاجر السائل ، و اجزل لعطاء النائل

نباید به تاءخیر افتادن اجابت دعا تو را ناامید کند ، زیرا عطا وبخشش خداوند به قدر نیت بنده است و چه بسا که اجابت دعا طول کشد تا پاداش دعاکننده بزرگتر و عطای بخشنده نیز بیشتر گردد(غررالحکم ، ص ۲۳۸) .

۲۹ – آثار تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح تسبیح فاطمه الزهراء – علیها السلام – قبل ان یثنی رجلیه من صلاه الفریضه غفر الله له ، ولیبداء بالتکبیر

هرکس بعد از نماز واجب و قبل از اینکه پای راست را از بالای پای چپ بردارد ، تسبیح فاطمه زهرا (س) رابه جا آورد ، تمام گناهان او آمرزیده می شود ، و دراین تسبیح از (الله اکبر)آغاز کند . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۱۰۶)

۳۰ – امتیاز دعا بعد از نماز

قال الصادق – علیه السلام –

الدعا بعد الفریضه ایاک ان تدعه ، فان فضله بعد الفریضه کفضل الفریضه علی النافله

مبادا دعای بعد از فریضه را ترک کنی ، زیرا فضیلت و امتیاز دعای بعد از فریضه همچون برتری فریضه و نماز واجب برنافله است . (بحارالانوار ، ۸۵ ، ص ۳۲۵)

۳۱ – مدام در خانه خدا زدن

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

ان المصلی لیقرع باب الملک و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له

به درستی که نمازگزار در خانه خداوند را میزند و کسی که پیوسته دری را بکوبد ، عاقبت آن درب به روی او باز خواهد شد . (نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

۳۲ – تعلیم تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الباقر – علیه السلام –

ما عبـدالله بشـی ء من التحمید افضل من تسبیح فاطمه و لوکان شـی ء افضل من لنحله رسول الله – صـلی الله علیه و آله – فاطمه علیها السلام

خداوند به چیزی برتر از تسبیح فاطمه (ع) حمد و ستایش نشد واگر چیزی برتر از آن بود ، هرآینه رسول خدا صلی الله علیه و آله آن را به فاطمه زهرا (س) می بخشید (می آموخت) . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۲۴) .

۳۳ – سپر مؤ من

قال علی – علیه السلام –

الدعاء ترس المؤ من

دعا سپر مؤ من است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۷)

۳۴ – مغز عبادت

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

الدعاء مخ العباده

دعا مغز عبادت است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ، ص ۲۴۷)

۳۵ – دعا و اجابت الهی

قال علی – علیه السلام –

من دعا الله اجابه

هرکه خدا را بخواند ، خداوند او را پاسخ گوید . (غررالحکم ، ص ۲۹۵)

۳۶ – دعا برای دیگران

قال الصادق – علیه السلام –

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجیب له فیهم و فی نفسه

هرکس برای چهـل تن از برادران (دینی) خـود دعاکنـد و سـپس برای خـود دعـا کنـد ، خـدا ، دعـای او را در حق آنـان و او مستجاب کند . (المواعظ العددیه ، ص ۲۷۴) .

۳۷ – قساوت قلب مانع اجابت دعا

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – لایستجیب دعاء بظهر قلب قاس

همانا خدای تعالی دعایی را که از دل سخت و با قساوت برخاسته شود ، اجابت نمی کند . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۰۵ ، میزان الحکمه ، ج ۳ ، ص ۲۵۷) .

۳۸ – دعا مخزن اجابت

الدعاء کهف الاجابه کما ان السحاب کهف المطر

دعا خزانه و گنجینه اجابت است ، چنان که ابر مخزن باران است . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۲۹۵) .

۳۹ – دفع بلا به وسیله دعا

قال علی – علیه السلام –

و ادفعوا امواج البلاء بالدعاء

موج بلاها را به وسیله دعا از خود دفع کنید . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۰۱)

۴۰ – دعا و درمان

قال الصادق – علیه السلام –

علیک بالدعاء فان فیه شفاء من کل داء

برتو باد به دعا ، زیرا دعا درمان هر دردی است . (میزان الحکمه ، ج ۳ ص ۲۴۸)

۴۱ – شروط استجابت دعا

للدعاء شروط اربعه الاول احضار النیه ، الثانی ، اخلاص السریره الثالث معرفه المسئول ، الرابع ، الانصاف فی المساءله

برای دعا چهار شرط است

۱ – حضور قلب

۲ - اخلاق باطن

۳ - شناخت و معرفت خدا

۴ - رعایت انصاف در سوال (المواعظ العددیه ، ص ۱۲۶)

۴۲ - دعا در حال دل شکستن

قال الصادق - علیه السلام -

اذ رق احدکم فلیدع فان القلب لایرق حتی یخلص

وقتی دل شما شکست دعا کنید ، زیرا دل تا خالص نگردد نمی شکند . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۴۵)

۴۳ - بلند نمودن دستها هنگام دعا

روی ان رسول الله - صلی الله علیه و آله -

کان اذا مد یدیه فی الدعاء لم یرد هما حتی یمسح بهما وجهه

روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگام دعا دستهایش را بلند می کرد وپس از دعا به صورت خود می کشید . (المواعظ العددیه ، باب ۱۰ ، فصل ۸)

۴۴ - لقمه حرام مانع استجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

من اکل لمقه حرام لم تقبل له صلوه اربعین لیله و لم یستجب له دعوه اربعین صباحا

کسیکه لقمه حرام بخورد ، نماز چهل شب او قبول نمی شود ، ودعای چهل روز او به اجابت نمی رسد(دارالسلام ، نوری ، ج ۴ ص ۲۱۳)

۴۵ - نحوه گفتن تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق - علیه السلام -

فی تسبیح فاطمه - علیها السلام - تبداء بالتکبیر اربعا و ثلاثین ، ثم التحمید ثلاثا و ثلاثین ثم التسبیح ثلاثا و ثلاثین

در تسبیح فاطمه (س) باتکبیر (الله اکبر) شروع کرده و سی و چهار مرتبه بگوی ، پس از آن سی و سه بار تحمید (الحمدلله) و سپس سی و سه مرتبه تسبیح (سبحان الله) . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۲۵ ج ۲ ، فروع کافی ، کتاب الصلاه ، ص ۳۴۲) .

۴۶- تعقیبات نماز صبح

قال الصادق - علیه السلام -

الجلوس بعد صلاه الغداه فی التعقیب و الدعاء حتی تطلع الشمس ابلغ فی طلب الرزق من الضرب فی الارض

هرکس بعد از نماز صبح برای تعقیب و دعا تا طلوع خورشید بنشیند ، بهتر از در نوردیدن زمین ، روزی راجلب می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ ۳۵) .

۴۷ - درخواست نامشروع در دعا

قال الصادق - علیه السلام -

یا صاحب الدعاء ! لا تسئل ما لایکون و لایحل

ای دعاکننده ! چیزی را که نشدنی و حرام است از خداوند درخواست مکن (چون به اجابت نمی رسد) (عده الداعی ، ص ۱۴۰)

۴۸ - دوری شیطان با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الباقر - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیهاالسلام - ثم استغفر غفر له ، و هی مائه باللسان و الف فی المیزان ، ویطرد الشیطان ، و یرضی الرحمان

هر کس که تسبیح حضرت فاطمه (س) را به جای آورد و پس از آن استغفار کند مورد مغفرت قرار می گیرد و آن تسبیح به زبان ، صد مرتبه است و در میزان (اعمال) هزار خواهد بود و شیطان را دور کرده و خدای رحمان را خشنود می نماید . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰۲۳ ، ح ۳)

۴۹ - تسبیح بعد از نماز واجب

قال الصادق - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیهاالسلام - فی دبر المکتوبه من قبل ان یبسط رجلیه اوجب الله له الجنه

هرکس تسبیح فاطمه (س) را در نماز واجب و قبل از اینکه از حالت جلوس تشهد و سلام خارج شود به جا آورد ، خدا بهشت را بر او واجب کند . (فلاح السائل ، ص ۱۶۵) .

۵۰ – مداومت برگفتن تسبیح

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –

یافاطمه ! اعطیک ما هو خیر لک من خادم و من الدنیا بما فیها ، تکبرین الله بعد کل صلاه اربعا و ثلاثین تکبیره ، وتحمدین الله ثلاثا و ثلاثین تحمیده ، و تسبحین الله ثلاثا و ثلاثین تسبیحه ، ثم تخمین ذلک بلااله الا الله ، وذلک خیر لک من الذین اردت و من الدنیا و ما فیها فلزمت – صلوات الله علیها – هذاالتسبیح بعد کل صلاه ، و نسب الیها

ای فاطمه ! به تو چیزی را عطا کنم که از خدمتکار و دنیا با آنچه در آن است بهتر باشد بعد از نماز سی و چهار مرتبه (الله اکبر)سی و سه مرتبه (الحمدلله)و سی و سه مرتبه (سبحان الله)بگو و پس از آن را به (لااله الاالله)ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا وآنچه در آن است پس حضرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسبیح مداومت کرد و منسوب به او گردید . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۳۶) .

۵۱ – تسبیح هنگام خواب

قال الصادق – علیه السلام –

من باب علی تسبیح فاطمه – علیهاالسلام – کان من الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

هرکس شب را با تسبیح فاطمه (س) سپری کند (و هنگام خواب تسبیح گوید) از مردان و زنانی باشد که خدا را زیاد یاد می کنند . (سفینه البحار ، ج ۱ ص ۵۹۳) .

۵۲ – آمین گفتن

قال الصادق – علیه السلام –

الداعی و المؤ من شریکان

دعا کننده و آمین گوینده دراجر و استجابت دعای شان شریک هستند (یکسانند) . (المواعظ العددیه ، ج ۳۴۲) .

۵۳ – تاءثیر تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح الله فی دبر الفریضه تسبیح فاطمه الزهراء - علیهاالسلام - مائه مره و اتبعها بلااله الاالله غفر الله له

هرکس بعد از نماز واجب با تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) صدبار به تسبیح خدای متعال بپردازد و به دنبال آن (لااله الاالله)بگوید ، خداوند او رامشمول مغفرت خود می کند . (فروع کافی ، ج ۳ ، کتاب الصلاه ، باب دعا ، نماز ۷۰ - ص ۳۴۲) .

۵۴ - نجات از شقاوت با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الصادق - علیه السلام -

یا اباهارون ! انا ناءمر صبیاننا بتسبیح فاطمه - علیهاالسلام - کما ناءمرهم بالصلاه ، فالزمه ، فانه لم یلزمه عبد فشقی

ای اباهارون ! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم ، به تسبیح حضرت فاطمه (س) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن ، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود . (فروع کافی ، کتاب الصلاه ص ۳۴۳، ح ۱۳) .

۵۵ - گفتن تسبیح قبل از خواب

قال الصادق - علیه السلام -

تسبیح فاطمه الزهراء ، علیهاالسلام - اذا اخذت مضجعک ، فکبر الله اربعا وثلاثین ، واحمده ثلاثا و ثلاثین ، وسبحه ثلاثا و ثلاثین ، وتقراء آیه الکرسی و المعوذتین و عشر آیات من اول الصافات و عشرا من آخرها

(یکی از جاهایی که) تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) (گفتن آن وارد است) هنگامی است که به خوابگاه خود رفتی ، سی و چهار بار (الله اکبر)بگو و سی و سه بار (الحمدالله)و سی و سه بار (سبحان الله)و آیه الکرسی ومعوذتین را (قل اعوذ برب الفلق ، و قل اعوذبرب الناس) و ده آیه از اول سوره صافات و ده آیه از آخر آن را بخوان . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۳۶)

۵۶ - موالات تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال محمدبن جعفر

انه کان یسبح فاطمه - صلی الله علیها - فیصله ولا یقطعه

امام صادق علیه السلام تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) را متصلا انجام می داد و آن را قطع نمی کرد . (فروع کافی ، ج ۳ ، کتاب الصلاه باب دعا ، نماز ۱۲۰ ، ص ۳۴۵) .

۵۷ - آثار تعقیب نماز صبح

ما استنزل الرزق بشی ء مثل التعقیب فیمابین طلوع الفجر الی طلوع الشمس

چیزی رزق آفرین تر از تعقیب بین نماز صبح وطلوع آفتاب نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۳۶) .

۵۸ – تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق – علیه السلام –

من سبح تسبیح فاطمه – علیها السلام – قبل ان یثنی رجله من صلوه الفریضه غفرله

کسی که در نمازهای فریضه ، پس از سلام نماز و قبل از حرکت از مصلی ، خداوند را به تسبیح فاطمه زهرا – سیده النساء العالمین – تسبیح کند آمرزیده می شود . (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۸)

فصل شانزدهم نماز معصومین (ع)

آیات

۱ – نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)

اننی اناالله لااله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذکری

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۲ – اسحاق و یعقوب (ع) و نماز

و وهبنا له اسحق و یعقوب نافله وکلا جعلنا صالحین وجعلناهم ائمه یهدون بامرنا واوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه و کانوا لنا عابدین

ما به ابراهیم اسحاق و فرزند زاده اش یعقوب را عطا کردیم و همه را صالح و شایسته و لایق مقام نبوت قرار دادیم ، و آنان را به پیشوایی خلق برگزیدیم تا مردم را هدایت کنند ، و هر کار نیکو را از انواع عبادات و خیرات مخصوصا اقامه نماز و ادای زکات رابه آنان وحی کردیم و ایشان برای مابندگان سر به فرمان بودند . (سوره انبیاء ، آیات ۷۲، و ۷۳) .

۳ – نماز حضرت زکریا (ع)

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز بود . (سوره آل عمران ، آیه ۳۸) .

۴ – حضرت شعیب (ع) و نماز

قالو یا شعیب اصوتک تاءمرک ان نترک ما یعبد اباؤ نا او ان نفعل فی اموالنا مانشاء انک لانت الحلیم الرشید

گفتند ای شعیب ! آیا نمازت تو را دستور می دهد که ما آنچه را پدرانمان می پرستیدند ، ترک گوییم و آنچه رامی خواهیم در اموالمان انجام ندهیم ؟ تو مرد بردبار و رشیدی هستی . (سوره هود ، آیه ۸۷)

۵ – نماز در آیین حضرت عیسی (ع)

واوصانی بالصلوه والزکوه ما دمت حیا

عیسی گفت خداوند به من سفارش کرده تا زنده ام نماز و زکات را به پای دارم . (سوره مریم ، آیه ۳۱) .

۶ – پیامبر اسلام (ص) ونماز

فسبح بحمد ربک و کن من الساجدین ، و اعبد ربک حتی یاءتیک الیقین

و به ستایش پروردگارت تسبیح کند (و از نمازگزاران باش) و دایم به پرستش وعبادت خدای خود مشغول باش تا لحظه مرگ تو فرا رسد . (سوره حجر ، آیات ۹۸ – ۹۹)

۷ – دعوت رسول الله صلی الله علیه و آله به نماز شب

و من اللیل فتهجد به نافله لک عسی ان یبعثک ربک مقاما محمودا

پاسی از شب را از خواب برخیز و قرآن (و نماز) بخوان . این یک وظیفه اضافی برای توست تا پروردگارت تو رابه مقامی در خور ستایش برانگیزد . (سوره اسراء ، آیه ۷۹)

۸ – زکات دادن در حال نماز

انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوه و یؤ تون الزکوه و هم راکعون

سرپرست و ولی شما خدا ورسول او است و مؤ منانی که نماز به پاداشته و در حال رکوع به بی نوایان زکات می دهند . (سوره مائده ، آیه ۵۵) .

احادیث

۹ – نماز حضرت ابراهیم (ع)

فی عده الداعی

روی ان ابراهیم - علیه السلام - کان یسمع تاءوهه علی حد میل حتی مدحه الله بقوله ان ابراهیم لحلیم اواه منیب وکان فی صلوته یسمع له ازیر کازیر المرجل و کذلک یسمع من صدر سیدنا رسول الله - صلی الله علیه و آله - مثل ذلک و کانت فاطمه - علیهاالسلام - تنهج فی الصلوه من خیفه الله .

روایت شده که صدای آه و زاری ابراهیم (ع) از فاصله یک میلی (چهارهزار ذراع) شنیده می شد ، تا آن حد که خداوند وی را به این کلام ستود و فرمود (همانا ابراهیم ، بردبار ، بسیار آه کشنده و انابه کننده به سوی خدا بود)در نماز صدایی مانند صدای دیگ شنیده می شد و فاطمه (س) در نماز از خوف خدا از حای عدی خارج می گردید وفس وی به شماره می افتاد . (مستدرک الوسائل ، کتاب الصلوه ، باب ۲ ، حدیث ۱۵) .

۱۰ - خشوع پیامبر خدا (ص) در نماز

کان النبی -صلی الله علیه وآله - اذا قام الی الصلوه یغیر وجهه خوفا من الله .

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هرگاه که به نماز می ایستاد ، صورت مبارکش خوف از خداوند متعال دگرگون می شد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۸) .

۱۱ - نماز اول وقت پیامبر (ص)

عن عائشه قال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یحدثنا ونحدثه فاذا حضرت الصلوه فکانه لم یعرفنا و لم نعرفه اشتغالا بعظمه الله .

پیامبر خدا (ص) با ما سخن می گفت و ما با وی سخن می گفتیم ، چون هنگام نماز فرا می رسید ، پیامبر خدا (ص) به سبب توجه به عظمت حق تعالی ، چنان می نمود که گویی ما را نشناخته و ما او را می شناسیم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۵۰)

۱۲ - رسول خدا -صلی الله علیه وآله - و ذکر قنوت

قال الصادق - علیه السلام -

وکان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول هذا مقام العائذ بک من النار سبع مرات

رسول خدا (ص) در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله)وهفت بار هذا ماقم العائذ بک من النار)(یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۱۳ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز

روی ان النبی -صلی الله علیه وآله - کان اذا قام الی الصلاه کانه ثوب ملقی

پیامبر اسلام (ص) هروقت به نماز می پرداخت (چنان بی حرکت بود که) گویا جامه ای پهن شده بر روی زمین بود . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۱ ، بحار ، ج ۸۴ ص ۲۴۸) .

۱۴ - علاقه شدید پیامبر (ص) به نماز

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انا لااشبع من الصلاه

من هرگز از نماز سیر نمی شوم . (میزان الحکمه ج ۵ ، ص ۳۶۷ ، امالی صدوق ، ج ۲ ص ۱۴۱) .

۱۵ - نماز ، نور چشم پیامبر (ص)

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الله جعل قره عینی فی الصلاه وحببهاالی

همانا خداوند روشنی چشم مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من نمود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷ ، امالی شیخ صدوق ، ج ۲ ، ص ۱۴۱) .

۱۶- سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر - علیه السلام -

ما استیقظ رسول الله -صلی الله علیه وآله - من نوم الا خرالله ساجدا هرگاه پیامبر خدا (ص) از خواب برمی خاست ، برای خدا سجده می کرد . (مکارم الاخلاق ، ص ۳۹) .

۱۷ - جاذبه نماز

قال علی - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - لایؤ ثر علی الصلوه عشاه ولاغیره و کان اذا دخل وقتها کانه لایعرف اهلا ولا جمیعا

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نه شام و نه چیز دیگری را بر نماز مقدم نمی داشت و چون وقت نماز فرا می رسید ، دیگر نه خانواده می شناخت ونه دوست . (سنن نبوی ، ص ۱۴) .

۱۸ - گریه پیامبر (ص) در نماز

قال السجاد - علیه السلام -

کان یبکی حتی یبتل مصلاه خشیه من الله - عزوجل - من غیر جرم

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - با این که بی گناه بود اما از خوف خداوند چنان در نماز می گریست که جانمازش خیس می شد . (سنن النبی ، ص ۳۲)

۱۹ - شیوه نماز رسول خدا (ص)

انه کان یرفع بصره الی السماء فی صلاته ، فلما نزلت هذه الایه طاءطاء راءسه و رمی ببصره الی الارض

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - در نماز چشمانش را به آسمان می دوخت و چون آیه (فی صلوتهم خاشعون)نازل شد ، سر خود را به زیر افکند و سجده گاه خود را می نگریست . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۲۸) .

۲۰ - رسول خدا (ص) همراه با مؤ دن

قال الباقر - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا سمع المؤ ذن یوذن قال مثل مایقوله فی کل شی ء

زمانی که رسول خدا -صلی الله علیه وآله - صدای اذان مؤ ذن را می شنید ، گفته های او را تکرار می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ص ۴۵۴)

۲۱- عاطفه رسول خدا (ص) در حال نماز

قال الباقر - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یسمع صوت الصبی یبکی و هو فی الصلوه فیخفف الصلوه فتصیر الیه امه

هرگاه رسول خدا (ص) درنماز ، صدای گریه کودکی را می شنید ، نماز خود را سبک تر می خواند تا مادر آن کودک (که در نماز جماعت بود) بچه اش را آرام کند . (سنن النبی ، ص ۲۷۳) .

۲۲ - قال علی - علیه السلام -

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - کان اذا دخل المسجد قال اللهم افتح لی ابواب رحمتک

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - در هنگام ورود به مسجد می فرمود خداوندا ! درهای رحمت خویش را بر من بگشا .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ و ص ۳۸۹) .

۲۳ - فرمان نماز برای رسول خدا (ص)

قال علی - علیه السلام -

و کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - نصبا بالصلاه بعدالتبشیر له بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلک بالصلاه واصطبر علیها فکان یاءمر بها اهله ویصبر علیها نفسه

پیامبر (ص) پس از آن که مژده بهشت را دریافت ، خود را برای نماز به رنج می افکند واین به دلیل فرمان خداوند سبحان بود که می فرمود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده و خود برانجام آن پایدار باش)پس آن حضرت خاندان خود را به نماز فرمان می داد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰) .

۲۴ - نماز بازگشت از سفر

وقدکان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا قدم دخل المسجد اولا و صلی رکعتین ثم دخل البیت

چون رسول خدا (ص) از سفرمراجعت می نمود ، ابتدا به مسجد می رفت و دو رکعت نماز می خواند سپس به خانه تشریف می برد . (محجه البیضاء ، ج ۴ ، ص ۷۶) .

۲۵ - نماز هنگام سفر

قال علی - علیه السلام -

کان النبی -صلی الله علیه وآله - اذا قدم من سفر یصلی رکعتین

پیامبر اسلام (ص) هنگام بازگشت از سفر دو رکعت نماز می خواند . (کنزالعمال ، حدیث ۱۷۶۴۷ ، میزان الحکمه ، ج ۹ص ۴۷۴) .

۲۶ - نماز رسول خدا (ص) در هر منزل

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

انه لم یرتحل من منزل الا صلی فیه رکعتین و قال حتی یشهد علی بالصلوه

رسول خدا (ص) از منزلی کوچ نمی کردند ، مگرآن که در آن دو رکعت نماز می خواند و می فرمود تا این محل روز قیامت برنماز خواندن من گواهی دهد . (مستدرک الوسایل ، ج ۸ ص ۲۴۵)

۲۷ – نماز پیامبر (ص) درجنگ احزاب

ان النی –صلی الله علیه وآله – صلی یوم الاحزاب ایمائا

پیغمبر (ص) در جنگ احزاب با اشاره نماز خواند . (تفسیر نمونه ، ج ۲ ، ص ۱۴۸)

۲۸ – یادآویر پیامبر (ص) برای نماز

عن انس

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان یاءتی بیت فاطمه ستته اشهر ، اذا خرج الی صلاه الفجر یقول یا اهل البیت ! الصلاه الصلاه یا اهل البیت ! انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس و یطهرکم تطهیرا

انس بن مالک می گوید پیامبر اکرم (ص) در مدت شش ماه همه روز بعد از نماز صبح در کنار خانه فاطمه (س) ندا در می داد ای صاحب خانه ! نماز ، نماز (وقت نماز فرا رسید) و ای اهل بیت ! همانا خداوند خواسته است تا شما را از پلیدی های شرک و گناه و رذایل اخلاقی پاک نگاه دارد . (تفسیر سیوطی ، ج ۵ ، ص ۱۹۸) .

۲۹ – بی هوش شدن رسول خدا (ص)

فانظر الی عرشی ، قال رسول الله –صلی الله علیه وآله – فنظرت الی عظمه ذهبت لها نفسی و غشی علی فالهمت ان قلت سبحان ربی العظیم و بحمده لعظم ما راءیت فلما قلت ذلک تجلی الغشی ء عنی حتی قلتها سبعا الهم ذلک ، فرجعت الی نفسی کما کانت

به عرش من بنگر ، رسول الله (ص) فرمود پس به آن چنان عظمتی نگریستم که بی هوش شدم آن گاه به من الهام شد و به جهت عظمت آنچه که دیدم ، گفتم ، منزه است پروردگار بزرگ من وسپاس او راست چون این را بگفتم ، از حالت غشوه به درآمدم و با الهامی که به من می شد ، هفت بار آن ذکر راگفتم وکاملا به حالت طبیعی خود بازگشتم . . . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲) .

۳۰ – برای نماز خود را به مشقت می انداخت

قال علی – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – نصبا بالصلاه بعدالتشبیرله بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلک بالصلاه واصطبر علیها فکان یاءمر اهله و یصبر علیها نفسه

پس از آن که رسول خدا (ص) مژده بهشت را دریافت برای نماز ، خود را به رنج و مشقت می افکند چراکه خداوند سبحان

فرموده بود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده ، و خود بر آن پایداری ورز . از این رو ، حضرتش خاندان خود را به نماز امر می کرد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه خطبه ۱۹۹) .

۳۱ – پناه رسول خدا –صلی الله علیه وآله – به نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

كانوا (یعنی الانبیاء) یفزعون اذا فزعوا الی الصلاه

پیامبران خدا چنان بودند که چون دچار نگرانی می شدند ، به نماز پناه می بردند . (تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۳۲ – سیره رسول خدا (ص) در نماز عید

كان النبی –صلی الله علیه وآله – یخرج یوم الفطر والاضحی رافعا صوته بالتكبیر

سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) این بود که با صدای بلند تکبیر می گفت و به نماز عید فطر و قربان می رفت . (بحار الانوار ، ج ۹۱، ص ۱۱۸)

۳۳ – نماز امیرالمؤ منین (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

و كان علی – علیه السلام – اذا قام الی الصلوه فقال وجهت وجهی للذی فطرالسموات والارض ، تغیر لونه حتی یعرف ذلك فی وجهه

وقتی علی (ع) به نماز می ایستاد و آیه شریفه (رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها وزمین را آفرید)را می خواند ، رنگ و چهره مبارك او متغیر می شد ، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت . (میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۱) .

۳۴ – نماز خانه حضرت علی (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

كان لعلی – علیه السلام – بیت لیس فیه شی ء الافراش وسیف و مصحف و كان یصلی فیه

علی (ع) در خانه خود اتاقی داشت که در آن ، غیر از فرش و شمشیر و قرآن چیز دیگری نبود و او در آن اتاق نماز می خواند . (سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۴۷۰) .

۳۵ - اضطراب علی (ع) در حال نماز

و کـان علی - علیه السـلام - اذا حضـر وقت الصـلوه یتملمـل و یتزلزل فیقـال له مالـک یـا امیرالمؤ منین ؟ فیقول جاء وقت امانه عرضها الله علی المسوات و الارض و الجبال فابین ان یحملنها و اشفقن منها

چون وقت نماز فرا می رسید ، علی (ع) به خود می پیچید و می لرزید ، به او می گفتند ای امیرالمؤ منین ! تو را چه شده است ؟ می فرمود وقت ادای امانتی شده است که خداوند آن را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرده وآنها از قبول آن ابا کردند واز آن بیمناک شدند . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۷۸) .

۳۶ - هزار رکعت نماز در پایان عمر علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم و لیله الف رکعه

علی (ع) در آخر عمر خویش ، شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۲۴)

۳۷ - در آوردن تیر از پای علی (ع) در حال نماز

ینسب الی مولانا امیرالمؤ منین - علیه السـلام - انه وقع رجله نصل فلم ، یکن من اخراجه فقالت فاطمه - علیها السلام - اخرجوه فی حال صلاته فانه لایحس بما یجری علیه حینئذ فاخرج و هو - علیه السلام - فی صلاته

در مورد حضـرت (ع) آمـده است که در یکی ازجنگها تیری به پای آن حضـرت فرو رفته بود و بیرون آوردن آن ممکن نمی شـد ، فـاطمه (س) فرمود آن را در حـال نمـاز از پایش بیرون آوریـد ، زیرا در آن حال ، آنچه رابراو می گـذرد احساس نمی کند . براساس سـفارش فاطمه (س) هنگامی که امام مشغول نماز بود ، تیر را از پایش بیرون می کشیدند . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۹۷) .

۳۸ - عبادت علی (ع)

قال علی - علیه السلام -

الهی هـذعه صـلاتی صـلبتها لالحـاجه منـک الیها ، ولارغبه منک فیها ، الا تعظیما و طاعه و اجابه لک الی ما امرتنی به الهی ان کان فیها خلل او نقص من رکوعها او سجودها ، لاتؤ اخذنی و تفضل علی بالقبول و الغفران

بارخـدایا ! این نماز را که در پیشـگاه تو به جای آوردم ، نه به جهت نیازی است که تو به آن داری و نه به خاطر میل و رغبتی است که در آن داری ، بلکه برای بزرگـداشت و پـذیرش فرمان تو است که مرا به انجام آن فرمان داده ای خدای من ! اگر در

نماز من عیبی است و یا رکوع و سجود آن ناقص است مرا بازخواست مکن و با پذیرش و آمرزش خود بر من تفضل

و عنایت فرما(که من درهمه حال به تومحتاجم) (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸) .

۳۹ – نمازگزار واقعی

اهدی الی الرسول الله –صلی الله علیه وآله – ناقتان عظیمتان فجعل احدیهما لمن یصلی رکعتین لایهم فیهما بشی ء من امر الدنیا ، و لم یحجبه احد سوی علی – علیه السلام – فاعطاه کلتیهما

دو شتر بزرگ به رسول خدا –صلی الله علیه وآله – هدیه دادند آن حضرت فرمود کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و به چیزی از امور دنیا نیندیشد یکی از شتران را به او می دهم کسی به پیامبر اسلام (ص) پاسخ مثبت نداد تنها علی (ع) توانست چنین نمازی بگزارد و رسول خدا –صلی الله علیه وآله – هر دو شتر را به او دادند . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ص ۱۸)

۴۰ – نماز پیامبر (ص)

عن علی – علیه السلام –

انه کان اذا دخل الصلاه کان کانه بناء ثابت او عمود قائم لایتحرک و کان ربما رکع او سجد فیقع الطیر علیه ، و لم یطق احد ان یحکی صلاه رسول الله –صلی الله علیه وآله – الاعلی بن ابی طالب و علی بن الحسین – علیهماالسلام زمانی که رسول خدا –صلی الله علیه وآله – نماز را شروع می کرد گویی بنایی ثابت و عمودی قائم و بی حرکت است و چه بسا در حال رکوع و سجود پرنده بر پیکر او می نشست و کسی جز علی بن ابیطالب (ع) و علی بن الحسین زین العابدین (ع) نمی توانست همانند رسول خدا –صلی الله علیه وآله – نمازگزارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ص ۲۶۵ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲) .

۴۱ – علی (ع) و نماز در نخلستان

قال الباقر – علیه السلام –

کما کان یفعل امیرالمؤ منین – علیه السلام – کان له خمسائه نخله و کان یصلی عند کل نخله رکعتین

امیرالمؤ منین (ع) پانصد نخل داشت و در زیر هر نخلی دو رکعت نماز به جا می آورد .

۴۲ – علی (ع) و نماز شب در عملیات

قال علی – علیه السلام –

ما ترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی –صلی الله علیه وآله – صلاه اللیل نور ، فقال ابن الکواء و لیله الهریر ؟ قال و لیله الهریر

از روزی که رسول خدا (ص) فرمود (نماز شب نور است)نماز شب را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیله

الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمود حتی در آن شب . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۱۷) .

۴۳ – علی (ع) و تلاوت آیه در حال نماز .

کان علی – علیه السلام – اذا قام الی الصلاه فقال وجهت وجهی للذی فطرالسموات و الارض تغیر لونه حتی یعرف ذلک فی وجهه

امام علی – علیه السلام – هنگامی که به نماز می ایستاد و آیه (همانا روی می آورم به سوی کسی که آسمانها و زمین را آفرید)می خواند ، رنگ آن حضرت چنان تغییر می کرد که از چهره او کاملا نمایان بود . (فلاح السائل ، حدیث ۱۰۱) .

۴۴ – توجه علی (ع) به نماز در هنگام جنگ

کان علی یوما فی حرب صفین مشتغلا بالحرب والقتال ، و هو مع ذلک بین الصفین مراقب الشمس فقال له ابن عباس یا امیرالمؤ منین ماهذا لفعل ؟ قال انظرالی الزواجل حتی نصلی ، فقال له ابن عباس و هل هذا وقت صلاه ؟ ان عندنا لشغلا بالقتال عن الصلاه فقال علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصلاه قال و لم یترک صلاد اللیل قط حتی لیله الهریر ؟

روزی در جنگ صفین حضرت علی (ع) در حالی که مشغول جنگ بود مرتب به خورشید نگه می کرد ابن عباس عرض کرد یا امیرالمومنی ! این چه کاری است که شما انجام می دهید ؟ حضرت فرمود نگاه می کنم تا موقع فرا رسیدن ظهر نماز را (در اول وقت)بخوانم ابن عباس گفت آیا حالا وقت نماز است ؟ ما مشغول جنگ هستیم حضرت فرمود مگر ما برای چه چیزی می جنگیم ؟ به درستی که ما برای نماز جنگ میکنیم ، ابن عباس گفت قطعا نماز شب علی (ع) حتی در لیله الهریر هم ترک نشد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۳)

۴۵ – نماز و رفع ناراحتی

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

کان علی – علیه السلام – اذا هاله شی ء فزع الی الصلاه ثم تلی هذه الایه واستعینوا بالصبر و الصلاه

هنگامی که برای امیرالمؤ منین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد(و ناراحتی خویش را از طریق نماز جبران می کرد) و آیه از شکیبایی ونماز یاری جویید ، را تلاوت می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۴۶ – علی (ع) و نماز از جهت خشوع

قال علی – علیه السلام –

امنت بالله ولو ضربت عنقی فاذا رکعت فقل اللهم لک رکعت ولک خشعت ولک اسلمت و بک امنت و علیک توکلت وانت ربی خشع لک وجهی وسمعی و بصری و شعری و بشری و لحمی و دمی و مخی و عصبی و عظامی اقلت الارض من لله رب العالمین

ایمان آورده ام به خداوند ، اگر چه گردنم زده شود هنگام رکوع بگو بار پروردگارا ! برای تو رکوع می کنم و برای تو است خشوع من و برای تو است اسلام من و به تو ایمان دارم و بر تو توکل می نمایم ، و توپروردگار منی که خاشع است برای تو صورت وگوش و چشم و مو پوست و گوشت وخون و مغز اعصاب واستخوانم و آنچه از من است در روی زمین ، همه از خداوند است که پروردگار عالمیان است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۳۱۱ ، حدیث ۹۲۷) .

۴۷ – حضرت علی (ع) نماز شب

قال علی – علیه السلام –

ما ترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی –صلی الله علیه وآله – صلاه اللیل نور فقال ابن الکواء ! و لیله الهریر ؟ قال ولا لیله الهریر حضرت علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود (نماز شب نور)هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیله الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام علی (ع) فرمود حتی در لیله الهریر . (بحارالانوار ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۴۸ – ماءموریت اهل بیت (ع)

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

کان علی – علیه السلام – یقول انا اهل البیت امرنا ان نطعم الطعام ، و نؤ دی فی النائبه و نصلی اذا نام الناس .

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود علی (ع) می فرمود ما اهل بیت ماءمور شده ایم (به گرسنگان) غذا ذهیم و در مصیبتها صبور باشیم و آن گاه که مردم خفته اند نماز بخوانیم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۴) .

۴۹ – ارزش نماز جمعه نزد علی (ع)

عن وهب بن جعفر قال

ان علیا – علیه السلام – کان یقول لان ادع شهود حضور الاضحی عشر مرات احب الی من ان ادع شهود حضور الجمعه مره

واحـده من غیر عله وهب بن جعفر گویـد علی (ع) می فرمود اگر ده سال حضور در نماز عید قربان راترک نمایم ، بهتر اسـت از این که یک بار بدون علت در نماز جمعه حاضر نشوم (بحارالانوار ، ج ۱۰۴ ، ص ۳۱۶) .

۵۰ – رکوع طولانی

عن ابی عبدالله – علیه السلام –

کان علی یرکع فیسل عرقه حیت یطافی عرقه من طول قیامه

امیرالمؤ منین (ع) رکوع نماز را آن قـدر طولانی می کرد که عرق از ساق پای وی جاری و زیر قـدمهای مبارکش تر می شد . (بحار الانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۵۱– اولین نمازگزار

قال علی – علیه السلام –

اللهم انی اول من اناب و سمع و اجاب ، لم یسبقنی الا رسول الله –صلی الله علیه وآله – بالصلوه

بارخـدایا ! من نخستین کسـی هسـتم که به حق رسـیده و آن را شـنید و پـذیرفت هیچ کس بر نماز بر من پیشـی نگرفت ، مگر رسول خدا (ص) (نهج البلاغه ، خطبه ۱۳۱) .

۵۲ – علی (ع) و رزوی هزار رکعت نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم ولیله الف رکعه

امیرالمؤ منین علی (ع) در پایان عمر خود ، شبانه روز هزار رکعت نماز به جای می آورد . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۲۴) .

۵۳ – استعانت از نماز برای جنگ

قال علی – علیه السلام –

الا انکم ملاقوا العدو غدا ان شاء الله ، فاطیلوا الیله القیام و اکثروا تلاوه القرآن و اسئلوا الله الصبر و النصر

(درنبرد معروف صـفین و پیش از آغـاز جنگ ، امیرالمؤ منین ، (ع) به دلیر مردان همراه خود خطاب کرد و فرمود) شـما – ان شاء الله – فردا با دشـمن درگیر خواهید شد پس امشب را بیشتر به نماز مشغول باشید و قرآن را بسیار تلاوت کنید واز خداوند

صبر و نصرت استقامت و پیروزی) بخواهید . (بحارالانوار ، ج ۳۵ ، ص ۱۰۰) .

۵۴ - برپایی نماز به وجود علی (ع)

فی الحدیث

بعلی قامت الصلوه

به (وجود مبارک) علی نماز برپا شد . (اسرارالعبادات ، وحقیقه الصلوه ص ۲۳) .

۵۵ - خشوع فاطمه (س)

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اما انتی فاطمه فانها سیده نساءالعالمین من الاولین و الاخرین ، الی ان قال منی قامت فی محرابها بین یدی بها - جل جلاله - زهر نورها لملئکه کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض و یقول الله - عز و جل - لملئکته یا ملائکتی ! انظروا الی امتی فاطمه سیده امائی ، قائمه بین یدی ترتعد فرائضها من خیفتی و قد اقبلت بقلبها علی عبادتی اشهدکم انی قد امنت شیعتها من النار

و اما دخترم فاطمه (س) . . . سرور زنان عالم از اولین وآخرینشان می باشد ، تا اینکه فرمود هرگاه او در محرابش در برابر پروردگار خویش به نماز می ایستد ، نورش برای فرشتگان آسمان آن چنان می درخشد که مانند ستارگان برای اهل زمین می درخشد آن گاه خداوند - عزوجل - به فرشتگانش می فرماید ای فرشتگانم ! به کنیزم و سرور کنیزم فاطمه (س) بنگرید که در برابرم ایستاده است و از ترس من ، بدنش می لرزد و با تمام وجودش به عبادتم برخاسته است من شما را گواه می گیرم که شیعیانش را از دوزخ در امان دارم . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۱۷۲) .

۵۶ - فاطمه (س) در محراب عبادت

عن حسن بن علی - علیه السلام -

راءیت امی فاطمه - علیه السلام - قامت فی محرابها لیله جمعتها فلم تزل راکعه ساجده حتی اتضح عمود الصبح ، و سمعتها تدعو للمؤ منین و المؤ منات و تسمیهم و تکثر الدعا لهم ولاتدعوا لنفسها بشی ء .

در شب جمعه ای مادرم فاطمه (س) را دیدم که

در محراب عبادت خویش ایستاده و تا سپیده صبح در رکوع و سجود بود و می شنیدم که برای مؤ منین و مؤ منات دعا می نمود و نام آنها را می برد و برای آن ها بسیار دعا می کرد ، ولی برای خود هیچ دعایی نمی نمود (دنباله حدیث این چنین است گفتم ای مادر ! چرا همان طور که برای دیگران دعا می کنی ، برای خود دعا نمی نمایی حضرت فاطمه (س) فرمود فرزندنم اول همسایه ، سپس اهل خانه) (علل الشرایع ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۵۷ - نورافشانی فاطمه (س) هنگام نماز

عن ابن عماره عن ابیه قال

ساءلت اباعبدالله - علیه السلام - عن فاطمه - علیها السلام - لم سمیت زهراء ؟ فقال لانها کانت اذا قامت فی محرابها زهر نورها لاهل السماء کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض .

ابن عماره از پدرش نقل می کند که گفت از امام صادق (ع) پرسیدم چرا فاطمه (س) زهرا نامیده شد فرمود برای آن که وقتی فاطمه (س) در محراب عبادت (به نماز می ایستاد همان گونه که نورستارگان برای اهل زمین می درخشد نور چهره اش برای افلاکیان می درخشید . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ص ۱۲) .

۵۸ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز

فی الحدیث

کانت فاطمه - علیها السلام - تنهج فی الصلاه فی خیفه الله تعالی

فاطمه زهرا (س) در حال نماز از شدت نفسش به شماره می افتاد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۵۸ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲) .

۵۹ - عبادت حضرت فاطمه (س)

عن حسین بن علی - علیه السلام -

ما کان فی الدنیا اعبد من فاطمه - علیها السلام - کانت تقوم حیت تتورم قدماها

در دنیا کسی عابدتر از حضرت فاطمه (س) نبود آن قدر به عبادت می ایستاد تا پاهایش ورم می کرد . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۶۱) .

۶۰ - رسول خدا (ص) و هل بیت (ع)

کا رسول الله -صلی الله علیه وآله - یاءتی باب فاطمه وعلی - علیهماالسلام - تسعه اشهر وقت کل صلوه ، فیقول الصلوه

يرحمكم الله انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا

رسول خدا (ص) نه ماه پيوسته هنگام نماز به منزل فاطمه (س) و على (ع) مى رفت و مى فرمود نماز را (به پا داريد) خدايتان رحمت كند خداوند مى خواهد شما را از هر پليدى دور سازد . (بحارالانوار ، ج ۱۶ ص ۲۰۳) .

۶۱ - زهره زهرا

عن ابان بن تغلب قال

قلت لابى عبدالله - عليه السلام - يابن رسول الله ۱ لم سميت الزهراء زهراء ؟ لانها تزهر لاميرالمؤ منين - عليه السلام - فى النهار ثلاث مرت بالنور ، كان يزهر نور وجهها صلاه الغداه و الناس فى فراشهم فيدخل بياض ذلك النور الى حجراتهم بالمدينه فتبيض حيطانهم فيعجبون من ذلك فياءتون النبى - عليه السلام - فيساءلونه عمار اءوا ، فيرسلهم الى منزل فاطمه - عليها السلام - فياءتون منزلها فيرونها قاعده فى محرابها تصلى و النور يسطع من محرابها من وجهها فيعلمون ان الذى اءوه كان من نور فاطمه فاذا انتصف النهار و ترتبت للصلاه زهر نور وجهها - عليه السلام - بالصفره فتدخل الصفره فى حجرات الناس فتصفر ثيابهم والوانهم فياءتون النبى -صلى الله عليه وآله - فيساءلونه عمار اءوا فيرسلهم الى منزل فاطمه - عليها السلام - فيرونها قائمه فى محرابها و قد زهر نور وجهها - صلوات الله عليها و على ابيها و بعلها و بنيها - بالصفره ، فيعلمون ان الذى راءوا كان من نور وجهها ،

فاذا کان آخر النهار و غربت الشمس احمر وجه فاطمه ، فاءشرق وجهها بالحمره فرحا و شکرالله - عزوجل - فکان تدخل حمره وجهها حجرات القوم و تحمر حیطانهم فیعجبون من ذلک و یاءتون النبی -صلی الله علیه وآله - و یساءلونه عن ذلک فیرسلهم الی منزل فاطمه - علیها السلام - فیرونها جالسه تسبح الله و تمجده و نور وجهها یزهر بالحمره

ابان بن تغلب می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم یابن رسول الله ! چرا حضرت فاطمه زهرا (س) (زهراء)نامیده شدند ؟ حضرت فرمود به این دلیل که روزی سه بار برای امیرالمؤ منین (ع) نورافشانی می کرد (۱) وقت نماز صبح و در حالی که مردم خواب بودند ، جمالش نور افشانی کرده و سفیدی نورش به خانه های مردم مدینه می تابید و دیوارها سپید می گشت و آنان تعجب کرده خدمت پیامبر اکرم (ص) می رسید و درباره آنچه دیده می پرسیدند حضرتش ایشان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد و آنها به منزل حضرتش آمده و می دیدند که حضرت در محراب عبادتش نشسته است و نماز می گذارد و نور جمالش از محراب ساطع است آنگاه می دانستند که آن نور ، نور حضرت فاطمه زهرا (س) بوده است (۲) هنگام نیمه روز که آن حضرت برای نماز آماده می شد جمالش نور زردی می افشاند و در خانه ای مردم می تابید و لباس ها و رنگشان زرد می شد آنها خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند ، سؤ ال می کردند

حضـرتش آنها را به منزل فاطمه (س) روانه می کرد و آنان می دیدند که حضـرت در محراب عبادتش ایستاده و ازچهره او - صلوات و رحمت خداونـد بر او و پـدر بزرگوار و شوهر و پسـرانش باد - نور زردی می درخشـد آنگاه درمی یافتنـد که آنچه دیده بودند ، از نور جمالش بوده است (۳) هنگام آخر روز که آفتاب غروب می کرد صورت حضرت فاطمه (س) سرخ شده و جمالش از شادی و به جهت شـکر خداوند - عزوجل - به سـرخی می درخشـید و نور جمالش به خانه های مردم می تابید و دیوارها سرخ می شد آنان خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند ، سؤ ال می کردند حضرتش باز آنان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد آنان به منزل فاطمه (س) می رفتند می دیدند که حضـرتش نشسـته ، مشـغول تسبیح و تمجید الهی است و از جمالش نور سـرخی می درخشـد آنگاه آنان درمی یافتند که آنچه دیده بودند ، از نور جمال فاطمه (س) بوده است . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۱۱) .

۶۲ - خشوع امام حسن مجتبی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان الحسن بن علی - علیه السـلام - کان اذا قام فی صـلاته ترتعـد فرائصه بین یـدی ربه - عزوجل - و کان اذا ذکر الجنه و النار اضطرب اضطراب السلیم

هنگامی که امام حسـین مجتبی (ع) به نماز می ایستاد ، تن مبارکش می لرزید و هرگاه که یاد بهشت و جهنم می نمود ، چون مار گزیده به خود می پیچید

. (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۵۸ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۲) .

۶۳ - اضطراب امام مجتبی (ع) در وقت نماز

کان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا توضاء تغیر لونه و ارتعدت مفاصله فقیل له فی ذلک فقال حق لمن وقف بین یدی ذی العرش ان یصفر لونه و ترتعد مفاصله

امام حسن مجتبی - علیه السلام - هنگامی که وضو می ساخت و آماده نماز می شد ، رنگش دگرگون گشته و بندبند وجودش می لرزید ، از آن حضرت علت این حالت را پرسیدند ، فرمود سزاوار است کسی که در پیشگاه خداوند عرش می ایستد ، رنگش پریده و بندبند اعضای او بلرزد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۰ ص ۳۴۶) .

۶۴ - پوشش امام مجتبی (ع)

کان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه لبس اجود ثیابه

امام حسن مجتبی (ع) هنگام نماز بهترین جامه اش را می پوشید (وسایل الشیعه ، ج ۳، ص ۳۳۱) .

۶۵ - امام حسین (ع) و فرمان اذن به فرزندش

عند صلاه الظهر فامر الحسین ابنه فاذن ، و اقام ، و قام الحسین فصلی

هنگام ظهر فرا رسید ، (دو سپاه آماده شدند که به امامت امام حسین - علیه السلام - نماز جماعت را بخوانند) امام حسین (ع) به پسرش (امام زین العابدین و یاحضرت علی اکبر - علیهماالسلام - فرمود اذان و اقامه بگو وی اذان و اقامه گفت و سپس نماز خواندند . (بحارالانوار ، ج ۴۴ ، ص ۳۱۴)

۶۶- نماز ظهر عاشورا

قال الحسین - علیه السلام -

ذکرت الصلوه جعلک الله من المصلین الذکرین

(در ظهر عاشورا هنگامی که ابوثمامه صیداوی وقت نماز رابه امام حسین (ع) تذکر داد ، امام در حق او بهترین دعا را کرد و فرمود) نماز را به یادآوردی ، خداوند تو را از نمازگزاران یادآور قرار دهد . (مقتل الحسین ، مقرم ، ص ۲۹۴) .

۶۷ - امام حسین (ع) و نماز

قال الحسین - علیه السلام - لاخیه العباس

ان استطعت ان تصرفهم عنا هذا الیوم فافعل ، لعنا نصلی الی ربنا هذه اللیه فانه یعلم انی احب الصلوه و تلاوه القرآن

عصر نهم ماه محرم امام حسین (ع) به برادرش عباس فرمود اگر بتوانی لشکر دشمن را از جنگ منصرف کنی ، چنین کن تا مگر امشب به درگاه پروردگارمان نماز بخوانیم ، زیرا او می داند که من نماز و تلاوت قرآن را دوست دارم . (لهوف ، ص ۱۲) .

۶۸ – سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسین – علیه السلام – حین الوداع مع اخته زینب – علیها السلام – یا زینب ! لا تنسی فی نافله اللیل

امام حسین (ع) هنگام وداع (در روز عاشورا) به زینب کبری (س) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنفدی ، ص ۵۰) .

۶۹ – خضوع امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام –

کان علی بن الحسین – علیه السلام – اذا قام الی الصلوه تغیر لونه ، فاذا سجد لک یرفع راءسه حتی یرفض عرقا

هنگامی که علی بن الحسین (ع) به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت ، تا چهره مبارکش به عرق نمی نشست سر از سجده برنمی داشت . (فروع کافی ، ج ۳ ص ۳۰ ، بحار ، ج ۴۶ ، ص ۶۴) .

۷۰ – خشوع امام سجاد (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

کان (السجاد) – علیه السلام – اذا حضرت الصلاه اقشعر جلده و اصفر لونه و ارتعد کالسعفه

چون وقت نماز فرا می رسید بدن امام زین العابدین (ع) می لرزید و رنگ چهره اش زرد می شد و مانند شاخه نخل خرما و مرتعش می شد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۷) .

۷۱ – وضوی امام سجاد (ع)

و کان علی بن الحسین – علیه السلام – اذا حضر الوضوء اصفر لونه

امام سجاد (ع) هنگامی که برای وضو گرفتن آماده می شد رخسارش زرد می گشت . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۷۸) .

۷۲ - عبادت امام سجاد (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام -

کان علی ابن الحسین - علیه السلام - یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه

علی بن الحسین (ع) در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند . (جامع الاحادیث الشیعه ، ج ۱ ص ۴۱۱) .

۷۳- نماز امام سجاد (ع) همیشه نماز وداع بود

قال الباقر - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی صلاته غشی لونه لون آخر و کان قیامه فی صلاته قیام العبد الذلیل بین یدی الملک الجلیل کانت اعضاؤ ه ترتعد من خشیه الله و کان یصلی صلاه مودع یری ان لا یصلی بعدها ابدا

وقتی امام زین العابدین (ع) به نماز می ایستاد ، رنگ صورتش تغییر می کرد و همانند بنده ذلیل ، در برابر خدا می ایستاد ، و از ترس می لرزید و نمازش همیشه نماز وداع بود ؛ آن چنان که گویی بعد از آن نمازی نخواهد خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۰) .

۷۴ - سفارش به حضور قلب از امام سجاد (ع)

روینا عن علی بن الحسین - علیه السلام -

انه صلی فسقط الرداء عن منکبیه فترکه حتی فرغ من صلاته ، فقال له بعض اصحابه یابن رسول الله ! سقط رداؤ ک عن منکبیک فترکته و مضیت فی صلاتک ؟ فقال ویحک ! تدری بین یدی من کنت ؟ شغلنی والله ذلک عن هذا اتعلم انه لایقبل من صلاه العبد الا ما اقبل علیه ؟ فقال له یابن رسول الله ! هلنکا اذا ، قال کلا ان الله یتم ذلک بانوافل

درباره امام سجاد (ع) نوشته اند در حالی که مشغول نماز بود عبا از شانه مبارک ایشان افتاد ، ولی حضرت توجهی نکرد ، وقتی از نماز فارغ شد یکی از اصحاب عرض کرد عبای شما از شانه تان افتاد و شما بدون توجه نماز خود را دنبال کردید ، آن حضرت فرمود وای بر تو ! می دانی در برابر چه کسی ایستاده

بودم ؟ چنین فکری مرا از توجه به عبا منصرف ساخته بود آیا نمی دانی از نماز بنده آن مقداری قبول می شود که باحضور قلب باشد ؟ آن شخص عرض کرد یابن رسول الله ! بنابراین ما به هلاکت می رسیم ، آن حضرت فرمود نه خدا به وسیله نمازهای مستحبی شما ، کاستی نمازهای واجب را برطرف می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۵) .

۷۵ - سیصد بار (العفو)در قنوت نماز

قال الصادق - علیه السلام -

و کان علی بن الحسین سید العابدین - علیه السلام - یقول العفو العفو ثلاثماءه فی الوتر فی السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو ، العفو ، (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۶ - علت خشوع امام سجاد (ع)

ابان بن تغلب قال قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

انی اریت علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی الصلوه غشی لونه لون آخر ، فقال والله ان علی بن الحسین کان یعرف الذی یقوم بین یدیه ابان بن تغلب می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم علی بن الحسین - علیه السلام - را دیدم که در حال نماز رنگ به رنگ می شد فرمود آری او معبودی را که در برابرش ایستاده بود کاملا می شناخت . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶) .

۷۷ - امام سجاد (ع) و استغاثه

عن زین العابدین - علیه السلام -

ولست اتوسل الیک بفضل نافله من کثیر ما اغفلت من وظائف فروضک و تعدیت عن مقامات حدودک

خدایا ! من با این همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حریم شکستن ها چگونه به وسیله نافله و مستحبات به سوی تو راه یابم . (صحیفه سجادیه ، دعای بعد از نماز شب) .

۷۸ - مثل نماز امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام - کان ابی - علیه السلام - یقول

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی صلاته کان کانه ساق شجره لایتحرک منه الا ما حرکت الریح منه

امام سجاد - علیه السلام - وقتی به نماز می ایستاد چنان بود ، که گویا تنه درختی است که جز آنچه باد شاخه آن راحرکت

می دهد ، حرکتی از خود ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۲۸) .

۷۹ - کثرت نماز امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه و کانت الریح تمیله بمنزله السنبله و کانت له خمسماءه نخله فکان یصلی عند کل نخله رکعتین و کان اذا قام فی صلاته غشی له منه لون آخر ، و کان قیامه فی صلاته قیام بعدالعبد الذلیل بین یدی المکل الجلیل ، اکن اعضاؤ ه ترتعد من خشیه الله ، و کان یصلی صلاه مودع یری انه لا یصلی بعدها ابدا

علی بن السحین (ع) در هر شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد ، و باد ، آن حضرت را چون خوشه ، که با وزش باد به حرکت درآید) حرکت می داد . آن بزرگوار دارای پانصد نخل خرما بود و نزد هر درخت خرما دو رکعت نماز می گزارد چون به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می گشت و چون بنده ای خوار ، در برابر پادشاهی بزرگوار می ایستاد و اعضای بدنش از ترش خدا می لرزید و چون کسی که خداحافظی می کند نماز می خواند ، گویا

این آخرین نماز او است و بعد از این دیگر موفق به خواندن نماز نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۸۰) .

۸۰ - تکرار جمله (مالک یوم الدین)

ان مولانا زین العالبدین - علیه السلام - کان اذا قال (مالك یوم الدین) یکررها فی قراءته حتی کان یظن من یراءه انه قد اشرف علی مماته

امام سجاد (ع) وقتی در نماز به آیه (مالك یوم الدین) می رسید ، آن قدر آن راتکرار می کرد (و در اثر تکرارت دستخوش چنان حالتی می شد) که بیننده خیا می کردکه او در آستانه جان دادن است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ص ۲۴۷) .

۸۱ - امام سجاد (ع) و اثر سجده گاه

قال ابوحازم

ما راءیت هاشمیا افضل من علی بن الحسین - علیه السلام - کان یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه حتی خرج بجبهته آثار سجوده مثل کرکره البعیر

هیچ یک از بنی هاشم را ندیدم که از علی بن الحسین - علیه السلام - برتر باشد ، او در شب و روز هزار رکعت نماز می خواند تا در مواضع سجده اش مانند سینه شتر سایید گی به وجود آمد . (اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۱۳) .

۸۲ - اهل بیت پیامبر (ص) و نماز

قال الهادی - علیه السلام -

و اقمتم الصلاه ، و اتیتم الزکوه ، و امرتم بالمعروف ، و نهیتم عن المنکر و جاهدتم فی الله حق جهاده ، حتی اعلنتم ، دعوته ، و بینتم فرائضه و اقمتم حدوده ، و نشرتم شرایع احکامه ، و سننتم ، سنته و صرتم فی ذلک منه الی الرضا

شما اهل بیت بیت ، نماز را به پا داشتید ، و زکات پراختید ، امر به معروف و نیکی ونهی از منکر و زشتی ها نمودید ؛ و در احیای دین و فرایض اوقیام فرمودید و آنگونه که حقش است ، در راه خداوند جهاد ، کردید ، تا آن جا که دعوت حضرت حق و دین او راآشکار ساختید و فرایض الهی را تبیین و شتریح کرده و اقامه حدود دین خدا رانموده وشریعت و احکام الهی را تفسیر و منتشر کردید ، و سنت های الهی را پایدار ساختید و بدین وسیله ، خدا را از خود خشنود ساختید . (بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۱۲۹) .

۸۳ - آثار عبادت در چهره امام سجاد (ع)

عن الزهی قال

دخلت مع علی بن الحسین - علیه السلام - علی عبدالمکل بن مروان - قال فاستعظم عبدالملک ما رای من اثر السجود بین عینی علی بن الحسین - علیه السلام - فقال یا ابا محمد ! لقد بین عیلک الاجتهاد ، و لقد سبق لک من الله الحسنی ، و انت بضعه من رسول الله -صلی الله علیه وآله - قریب النسب ، و کیدالسبب ، و انک لذو فضل عظیم علی اهل بیتک و ذوی عصرک ، و لقد اوتیک من الفضل و

العلم و الـدين و الورع مـا لم يؤ ت احـد مثلك ولاقبلك الا من مضـی من سـلفك و اقبل يثنی عليه و يطريه ، قال فقال علی بن الحسـين - عليهما السلام - كلما ذكرته و وصفته فضل الله سبحانه و تاءييده و توفيقه ؛ فاين شكره علی ما انعم يا اميرالمؤ منين ؟ كان رسول الله -صـلی الله عليه وآله - يقف فی الصـلوه حتی ترم قـدماه ، و يظماء فی الصـيام حتی يعصب فوه فقيل له يا رسول الله ! الم يغفر الله لك ما تقدم من ذنبك و ما تاءخر ؟ فيقول -صلی الله عليه وآله - افلا اكون عبدا شكورا الحمدلله علی ما اولی و ابلی وله الحمـد فی الاخره و الاولی ، والله ، لو تقطعت اعضائی و سالت مقتلای علی صدری ان اقوم لله - جل جلاله - بشـكر عشـر العشـر من نعمه واحـده من جميع نعمه التی لايحصـيها العادون و لايبلغ حـد نعمه منها علی جميع حمد الحامدين ، لاوالله ، اويرانی الله لا- يشـغلنی شـی ء عن شـكره و ذكره فی ليـل ولانهار و لاسـر ولاعلانيه و لو لا ان لاهلی علی حقا و لسائر الناس من خاصـهم و عـامهم علی حقوقا لايعنی الاالقيام بها حسب الوسع و الطاقه حتی اءديها اليهم ، لرميت بطرفی الی السـماء و بقلبی الله الله ، ثم لم ارددهما ، حتی يقضی الله علی نفسی و هو خير الحاكمين ، وبكی - عليه السلام - و بكی عبدالملك

زهری می گويد همراه علی بن الحسين (ع) بر عبدالملك بن مروان وارد شديم چون عبدالملك اثر سجده را بر پيشانی آن

حضـرت دید ، شگفت زده گفت ای ابومحمد ! آثار کوشش در عبادت بر تو آشکار است در حالی که از پیش خداوند ، خیر و نیکویی برایت مقرر و مقـدر کرده است تو پـاره تن پیـامبر خـدا -صـلی الله علیه وآله - هسـتی و نسـبت تو (به او) نزدیـک و پیوندت محکم است تو در میان افراد خانواده و مردم زمانه ات فضیلت و برتری عظیمی داری و فضل و دانش و دین و تقوایی که تو داری ، کسـی جز خاندانت بدان نرسـیده است او آن حضـرت را بسـیار سـتود آن گاه علی بن الحسـین (ع) فرمود شکر آنچه درباره فضل و تاءیید و توفیق خدای سـبحان (نسـبت به ما) گفتی ، چگونه توان به جای آورد ای امیرمؤ منان ؟ رسول الله (ص) به نماز می ایسـتاد تا پاهایش متورم می شد و در اثر روزه دهانش از تشـنگی خشک می شد ، به آن حضرت گفتند ای رسول خدا ! مگر خدا گناهان گذشته وآینده تو را نیامرزیده است ؟ فرمود آیا نباید خدای را بر آنچه انعام فرموده و ما را بدان آزمود سپاسـگزا باشم ؟ به خدا قسم اگر اعضای بدنم پاره پاره شود و چشـمانم از حدقه بر سینه ام فرو غلطند ، نمی توان شکر یک صـدم نعمتی از نعمتهای خـدا را - که شـمارندگان شـمارش آن نتوانند کرد - و حمد همه حامدان ، حق ، یکی ازآنها را ادا نتواند کرد ، به جای آوردم ، به خدا سوگند ! نمی توانم ، جز آن که خدا مرا چنان بیند که در شب

و روز و خلوت و آشکار چیزی مرا از شکر و ذکر او باز نمی دارد و اگر نبود که خانواده ام بر من حق دارند و دیگران را نیز بر من حقوقی است که ناگزیر باید در حد توان خویش آن حقوق را ادا کنم ، همانا چشم به آسمان می دوختم و دل خود را به سوی خداوند متوجه می ساختم و دیده و دل برنمی گرفتم تا خداوند جانم رابگیرد و اوست بهترین حکم کنندگان آن گاه حضرت امام زین العابدین (ع) به گریه افتاد و عبدالملك (نیز) گریست . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۵۷) .

۸۴ - دعای امام سجاد (ع) در مورد نماز

قال علی بن الحسین - علیه السلام - فی دعائه

اللهم صل علی محمد و اله وفقنا فیه علی مواقیت الصلوات الخمس ، بحدودها التی حددت ، و فروضها التی فرضت ، و وطائفها ، التی وظفت و اوقفها التی وقت ، و انزلنا فیها منزله المصیبین لمنازلها الحافظین لارکانها ، المؤ دین ، لها فی اوقاتها علی ما سنه عبدك و رسولك - صلواتک علیه و اله - فی رکوعها و سجودها و جمیع فواضلها علی اتم الطهور و اسبغه و ابین الخشوع وابلغه

پروردگارا ! به روان مقدس محمد و آل محمد (ص) درود فرست و ما را یاری کن تا نماز پنج گانه خویش را در وقت فاضل وشریفی که مقرر داشته ای بگذاریم ، و وظایف خویش به حد کفاف و کمال دا کنیم ، و در سایه طاعت و عبادت از مردمی شمرده شویم که راه حق شناخته اند ، و سعادت خویش را دریافته اند و

ارکان و جوانب آن را نگاه می دارند و آن را در اوقات خود به همان طریقی که بنده و فرستاده تو - که درودهایت بر او و بر آل او باد - رکوع وسجود ، و قیام و قعود مقرر ساخت و با منتهای خشوع و حضور قلب و کامل ترین طهارت به درگاه تو برپای ایستاده اند . (صحیفه سجادیه ، دعای ۴۴) .

۸۵ - عبادت امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

و لقد دخل ابوجعفر ابنه علیه فاذا هو قد بلغ من العباده ما لم یبلغه احد فراه و قد اصفر لونه من الشهر ، و رمضت عنیاه من البکاء و دبرت جبهته و انخرم انفه من السجود و قد رمت و ساقاه و قدماه من القیام فی الصلاه

۸۶ - حضور قلبی امام باقر (ع)

قال جابر جعفی

و لقد صلی ابوجعفر - علیه السلام - ذات یوم فوقع علی راءسه شی ء فلم ینزعه من راءسه حتی قام الیه جعفر - علیه السلام - فنزعه من راءسه

روزی امام باقر (ع) در حالی که مشغول نماز بودند ، چیزی بر سرشان افتاد حضرت به جهت تعظیم خداوند و حضور قلبی که در نماز داشت ، بدون اعتنا ، به نماز خویش ادامه دادند تا این که امام صادق (ع) آمد و آن چیز را از سر پدرش برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳) .

۸۷ - امام باقر (ع) و لباس خشن برای نماز

قال الصادق - علیه السلام -

کان لابی ثوبان خشنان یلی فیهما صلاته

پدرم دو لباس خشن داشت که در آنها نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۳۱) .

۸۸ - لباس داری تصویر

عن الصادق - علیه السلام - قال

انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیه تماثیل

از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از این که با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند

. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۱۷) .

۸۹ - سجده امام صادق (ع)

عن حفص بن عیاث قال

راءیت اباعبدالله - علیه السلام - فی سجوده خمسمائه تسبیحه

شخصی می گوید دیدم امام صادق (ع) در یک سجده ، پانصد باز ذکر (سبحان الله)را تکرار کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۹۷۹) .

۹۰- ولایت و نماز

عن الی عبدالله - علیه السلام - قال

امرالناس بمعرفتنا و الرد و التسلیم لنا ، ثم قال و ان صاموا و صلوا و شهدوا ان لااله اله الله ، و جعلوا فی انفسهم ان لا یردوا الینا کانوا بذلک مشرکین

مردم ماءمورند تا ما را بشناسند و به سوی ما بازگردند وتسلیم ما باشند و در صورتی که روزه بدارند ، نماز بخوانند و به یگانگی خداوند اقرار نمایند ، ولی در خط ما عمل نکرده و از ما پیروی نکنند ، در شمار مشرکین خواهند بود . (اصول کافی ج ۴ ، ص ۱۲۴) .

۹۱- خشوع امام باقر - علیه السلام - و امام صادق - علیه السلام -

کانوا ابوجعفر و ابوعبدالله - علیهماالسلام - اذا قام الی الصلاه تغیرت الوانهما حمره و مره و صفره کاءنما یناجیان شی ء یریانه

وقتی که امام باقر و امام صادق - علیهماالسلام - به نماز می ایستاد ، رنگ صورتشان گاهی قرمز و گاهی زرد می شد و مثل این که دوبزرگوار با کشی که با چشم او را می بینند مناجات می کردند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸) .

۹۲ - سجده امام صادق (ع) بر تربت امام حسین (ع)

کان الصادق - علیه السلام - لایسجد الا علی تربه الحسین - علیه السلام - تذللا لله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین - علیه السلام - بر خاک دیگری سجده نمی کرد ، و این کار آن حضرت از سر خشوع وخضوع برای خداوند بود .

وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۶۰۸) .

۹۳ – بی هوش در حال نماز

نقل عن الصادق – علیه السلام –

انه کان ذات یوم فی الصلاه فخر مغشیا علیه فسئل عن ذلک قال ما زلت اکررها حتی سمعت من قائلها

از امام صادق – علیه السلام – حکایت شده است که روزی در نماز بود ، بیفتاد ، و از هوش برفت از او سبب این حالت را پرسیدند ، فرمود پیوسته آن (آیه) راتکرار می کردم تا آن که آن را از گوینده اش شنیدم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۵۲) .

۹۴ – امام کاظم (ع) و نماز

قال عن ابی الحسن الاول – علیه السلام –

کان اذااستوی من الرکوع فی اخر رکعته من الواقال اللهم انک قلت فی کتابک المنزل کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون و بالاسحارهم یستغفرون طال والله هجوعی و قل قیامی و هذاالسحر و انا استغفرک لذنوبی استغفار من لایملک لنفسه ضرا و لانفعا و لاموتا و لاحیوه و لانشورا ثم یخر ساجدا

امام کاظم (ع) وقتی سر از رکوع نماز وتر برداشته و می ایستاد ، چنین می گفت خدایا تو در وصف متقین فرموده ای (کمی از شب را می خوابیدند و در سحرها استغفار می نمودند)به خدا سوگند خواب من طولانی وشب خیزی من اندک است حال این سحر است و من به استغفار از گناهانم برخاسته ام استغفار کسی که نه مالک سود و زیان خود می باشد و نه مرگ و حیات و نشورش را در اختیار خود دارد ، سپس به سجده می افتاد . (علل الشرایع ، ج ۲ ص ۵۳) .

۹۵ – امام کاظم (ع) و تعقیبات نماز

موسی بن جعفر – علیه السلام – انه یصلی الفجر فیعقب الی ان تطلع الشمس ثم یسجد سجده ، فلایزال ساجدا حتی تزول الشمس و قد وکل من یترصد اوقات الصلاه فاذا اخبره وثب یصلی من غیر تجدید وضوء

وقتی نماز صبح را به جا می آورد مشغول تعقیب و ذکر خداوند می شد تا طلوع آفتاب برمی آمد آنگاه سر به سجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر و حمد مشغول بود چون ظهر فرا می رسید برمی خاست و بدون تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحارالانوار ، ج ۴۸

ص ۱۰۷) .

۹۶ – امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر – علیه السلام – یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) از نیمه شب تا اذان صبح به نمازهای مستحبی مشغول بود . (بحارالانوار ، ج ۴۸ ص ۱۰۷) .

۹۷ – سجده امام کاظم – علیه السلام –

موسی بن جعفر – علیه السلام – یضع عشره سنه کل یوم سجده بعد ابیاض الشمس الی وقت الزوال

امام کاظم (ع) به مدت ده سال ، هر روز از دمیدن خوشید تا ظهر سر بر سجده داشت . (بحارالانوار ، ج ۴۸ ، ص ۱۰۷) .

۹۸ – نماز امام رضا – علیه السلام – در اول وقت

عن ابراهیم بن موسی القزاز قال

خرج الرضا – علیه السلام – یستقبل بعض الطالبیین و جاء وقت الصلوه فمال الی قصر هناک فنزل تحت صخره فقال اذن فقلت منتظر یلحق بنا اصحابنا فقال ، غفران الله لک لا تؤ خرن صلوه عن اول وقتها الی آخر وقتها من غیر عله ، علیک ابدا باول الوقت فاذنت وصلینا

قزاز می گوید امام رضا (ع) به استقبال بعضی از طالبیین از شهر خارج شد وقت نماز فرا رسید ، امام با یاران خود به سوی قصری که در آن حوالی بود رفت و در کنار سنگ بزرگی فرود آمد و دستور داد اذان بگویند راوی می گوید عرض کردم منتظر ملحق شدن بعضی از یاران هستیم که بیایند حضرت فرمود خدا تو را بیامرزد ! بدون عذر نماز را از اول وقت به تاءخیر نینداز بر تو باد همیشه نماز رادر اول وقت آن به جای آوری اذان بگو تا نماز بخوانیم . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۸۵) .

۹۹ – هدیه امام رضا (ع) به دعبل

عن اسمعیل بن علی اخی دعبل

عن االرضا – علیه السلام – انه خلع علی دعبل قمیصا من خز و قال له احتفظ بهذا القمیص فقد ، صلیت فیه الف لیله کل لیله الف رکعه و ختمت القرآن فیه الف ختمه

امام رضا – علیه السلام – به دعبل ، قبایی از خز خلعت داد و فرمود این قبا را نگهدار که در آن هزار شب و در هر شب هزار رکعت نماز خوانده ام و در آن هزار بار قرآن را ختم کرده ام .

۱۰۰ – لباس نماز امام رضا (ع)

قال الرضا – علیه السلام –

احتفظ بهذا القمیص فقد صلیت فیه الف لیله کل لیله الف رکعه و ختمت فیه القرآن الف ختمه

در حفظ این پیراهن بکوش ، چراکه من با این پیراهن (که در تنم بود) هزار شب و در هر شب آن هزار رکعت نماز خوانده ام و هزار بار قرآن را ختم نموده ام . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۱۰) .

۱۰۱ – نماز امام رضا (ع) در زندان

عن عبدالسلام بن صالح الهروی قال

جئت الی باب الدار التی حبس فیها الرضا – علیه السلام – بسرخس و قد قید و استاذنت علیه السبحان ، فقال لاسبیل ، لک علیه قلت ولم ؟ قال لانه ربما صلی فی یومه و لیلته الف رکعه

در سرخس به در خانه ای که امام رضا (ع) در آن زندانی بود آمدم و از زندانبان خواستم اجازه دهد به حضور آن حضرت برسم ، گفت ممکن نیست گفتم چرا ؟ گفت زیرا او در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۰۷ اصول وافی ، ج ۲ ص ۱۱۳)

۱۰۲ – نماز امام زمان (ع)

عن ابی جعفر – علیه السلام –

یظهر الهمدی بمکه عند العشاء معه رایه رسول الله –صلی الله علیه وآله – و قمیصه و سیفه و علامات و نور و بیان ، فاذا صلی العشاء نادی باءعلی صوته یقول اذکرکم ایهاالناس و مقامکم بین یدی ربکم فقد اتخذ الحجر و بعث الانبیاء و انزل الکتاب امرکم ان لاتشرکوا به شیئا و ان تحافظوا علی طاعته و طاعه رسوله –صلی الله علیه وآله – و ان تحیوا ما احیا القرآن و تمیتوا ما امات و تکونوا اعوانا علیه و اله – و وزراء علی التقوی فان الدنیا قد دنا فناؤ ها و زوالها و اذنت بانصرام فانی ادعوکم الی الله و رسوله و العمل بکتابه و اماته الباطل و احیاء سنته فیظهر فی ثلاثماءه رجل و ثلاث عشره عدد اهل بدر

مهدی موعود (عج) هنگام نماز عشا در مکه در حالی که پرچم رسول الله (ص) در دست وپیراهن او

را بر تن و شمشیر وی را با خود دارد ، ظهور می کند و با او نشانه ها ونورانیت و بیان ویژه ای است پس هنگامی که نماز عشا پایان یافت ، با صدای بلند این چنین خطبه می خواند ای مردم ! شما را به ایستادنتان در پیشگاه خدا یادآوری می کنم ؛ خدایی که حجرالاسود را برگزید ، پیامبر را مبعوث و قرآن را نازل کرد و به شما فرمان داد که هرگز شرک نورزید و پیوسته در اطاعت از خدا و رسولش بکوشید و آنچه راکه (قرآن مورد توجه قرار داده و) زنده نگاه داشته (توجه داشته) و زنده نگاه دارید و آنچه را که قرآن میرانده بمیرانیده و یار و یاور هدایت آوران و وزیر تقوا پیشگان باشید فنا و فرسودگی جهان نزدیک است و من شما را به خدا ، رسول ، عمل به قرآن ، از بین بردن باطل و زنده نگاه داشتن ، سنت (حق) دعوت می کنم ، امام باقر (ع) افزود پس از آن با ۳۱۳ تن به تعداد مردان بدر ظهور (قیام) می کند . (روضه کافی ، ج ۲ ص ۱۴۵) .

۱۰۳ - اقتدای حضرت عیسی (ع) به امام زمان (عج)

قال السدی

یجتمع المهدی - علیه السلام - و عیسی بن مریم - علیه السلام - فیجی ء وقت الصلوه فیقول المهدی لعیسی تقدم ، فیقول عیسی انت اولی بالصلوه فیصلی عیسی ورائه ماءموما

در حدیث آمده است پس از ظهور امام زمان (عج) عیسین بن مریم (ع) در کنار امام حاضر می شود و امام به او می فرماید جماعت را امام باش

! ولی او می گویـد تو به این امر سـزاوارتری ، و خود به عنوان ماءموم پشت سـر امام مهـدی (عج) به نماز می ایسـتد . (متخب الاثر ، ص ۴۷۹ ، تذکره الخواص ، ص ۳۷۷) .

فصل هفدهم نماز در خانواده

آیات

۱ - نماز و هجرت

ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتک المحرم ربنا لیقموا الصلوه

پروردگـارا من بعضـی فرزنـدانم را در سـرزمین بی آب و علفی در کنار خانه ای که حرم تو است ساکن ساختم تا نماز را برپا دارند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۷) .

۲ - وظایف والدین در آموزش نماز

واءمر اهلک بالصلوه و اصطبر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکیبا باش (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۳ - دعوت خانواده به نماز

و کان یاءمر اهله بالصـلوه و الزکوه و کان عند ربه مرضیا . او همواره خانواده خود را به نماز و زکات دعوت می کرد وهمواره مورد رضایت پروردگارش بود . (سوره مریم ، آیه ۵۵) .

۴ - پند لقمان به پسرش

یا بنی اقم الصلوه واءمر بالمعروف و انه عن المنکر و اصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور

پسـرم ! نماز را برپا دار ، و امر به معروف و نهی از منکر کن و در برابر مصائبی که به تو می رسد با اسـتقامت و شکیبا باش که این از کارهای مهم واساسی است . (سوره لقمان آیه ۱۷) .

۵ - دعای ابراهیم (ع) برای اقامه نماز

رب اجعلنی مقیم الصلوه و من ذریتی ربنا و تقبل دعاء

پروردگارا مرا از برپا کننـدگان نماز قرار ده واز فرزنـدان من نیز چنین کن ، پروردگار دعاء (ما را) بپـذیر) (سوره ابراهیم ، آیه

. (۴۰

۶ – ضایع کنندگان نماز

فخلف من بعدهم خلف اضاعوا الصلوه و اتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا

اما بعد از آنها فرزندان ناشایسته ای روی کار آمدند که نماز را ضایع کردند و پیروی از شهوات نمودند و به زودی (کیفر و مجازات) گمراهی خود را خواهند دید . (سوره مریم آیه ۵۹) .

احادیث

۱ – زمان نماز خواندن کودکان

قال علی – علیه السلام –

علموا صبیانکم الصلاه وخدوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین

نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید ، و چون به هشت سالگی رسیدند ، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۲) .

۲ – اجبار فرزندان به خواندن نماز

قال الباقر – علیه السلام –

انا ناءمر صبیننا بالصلاه اذا کانوا بنی خمس سنین فمروا صبیانکم بالصلاه اذا کانوا بنی سبع سنین

فرزندان ما وقتی پنج ساله می شوند ، امر می کنیم که نماز بخوانند ، پس شما هم هنگامی که فرزندانتان به هفت سالگی رسیدند ، آنها را نماز خواندن امر کنید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۲) .

۳ – ارتباط کودکان با نماز

عن معاویه بن وهب قال

ساءلت اباعبدالله – علیه السلام – فی کم یؤ خذ الصبی بالصلاه ؟ فقال فیما بین سبع سنین و ست سنین

معاویه بن وهب گوید از امام صادق (ع) پرسیدم کودک را باید از چه سنی وادار به خواندن نماز کرد ؟ حضرت فرمودند بین

شش تا هفت سالگی . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۱۲) .

۴ – کودکان از کی نماز بخوانند ؟

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مروا صبیانکم بالصلوه اذا بلغوا سبع سنین و اضربوهم علی ترکها اذا بلغوا تسعا

فرزندان هفت ساله تان را به نماز وادار کنید و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودند تاءدیب کنید . (سفینه البحار ، ج ۲ ص ۲۵) .

۵ – درس عبادت برای جوانان

قال الصادق – علیه السلام –

اجتهد فی العباده و انا شاب فقال لی ابی یا بنی دون ما اراک تصنع فان الله – عزوجل – اذا احب عبدا رضی منه بالیسیر

من جوان بودم ، و در عبادت کوشش بسیار می کردم ، پدرم ، به من فرمود کمتر از این مقدار عبادت که از تو می بینم به جای آور زیرا وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد با عبادت کم از او راضی می شود . (بحارالانوار ، ج ۴۷ ، ص ۵۵) .

۶ – سفارش امام صادق (ع) به فرزندش

قال الصادق – علیه السلام –

یابنی ! انه لاینال شفاعتنا من استخف بالصلوه

ای فرزندم هرکس نماز را سبک بشمارد به شفاعت ما دست نخواهد یافت . (وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۱۶) .

۷ – آموزش نماز به فرزندان

قال علی – علیه السلام –

علموا صبیانکم الصلاه

نماز را به فرزندانتان بیاموزید . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۶) .

۸ – سفارش علی (ع) به فرزندش

قال علی - علیه السلام -

اوصیک یا بنی بالصلاه عند وقتها

فرزندم ! تو را به نماز در اول وقت سفارش می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ص ۱۴) .

۹ - عمر جوانی در حال عبادت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الله یحب اشاب الذی ینفی شبابه فی طاعه الله

خداوند جوانی را که عمر خود را در عبادت خدا به سر می برد ، دوست دارد . (کنزالعمال ، ج ۴۳۰۶۰) .

۱۰ - صرف جوانی در عبادت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یا اباذر ما من شاب ترک الذنیا و افنی شبابه فی طاعه الله الا اعطاه الله اجر اثنین وسبعین صدیقا

ای ابوذر ! هیچ جوانی ترک دنیا و لذایذ دنیا آن را نمی کند و جوانی خویش را در اطاعت و عبادت پروردگار بزرگ صرف نمی نماید ، مگر آن که خداوند اجر و پاداش هفتاد و دو صدیق به او اعطاء می فرماید . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶) .

۱۱ - لطف الهی بر عبادات جوان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

سبعه یظلهم الله فی ظله یوم لاظل الاظله الامام العادل و شاب نشاء فی عباده الله

خداونـد هفت گروه را در سایه رحمت خود جای می دهد ، روزی که سایه ای جز سایه او نیست اول زمامداران دادگر و دوم جوانی که در عبادت خداوند پرورش یافته باشند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۷۳۲) .

۱۲ - اذان نوجوان

قال الصادق - علیه السلام -

لاباءس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم

اذان نوجوان نابالغ اشکالی ندارد . (برای اذان نماز کفایت میکند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶۱ ، وسایل الشیعه ، ج ۴ ص ۶۶۱) .

۱۳ – مباهات خداوند بر جوان عابد

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی یباهی بالشباب العابد الملئکه یقول انظروا الی عبدی ! ترک شهوته من اجلی

خداونـد به وجود جوان اهـل عبادت بر فرشـتگان مباهات می کنـد و می فرمایـد بنـده مرا ببینیـد ! به خاطر من چگونه از لـذت جسمانی خویش گذشته است . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۹)

۱۴ – نمازو نجات جوانان

روی ان فتی من الانصـار کان یصـلی الصـلاه مع رسول الله ویرتکب الفواحش فوصف ذلک لرسول الله –صـلی الله علیه وآله – فقال ان صلاته تنهاه یوما ما ، فلم ، یلبث ان تاب

۱۵ – زمان وجوب نماز برای فرزندان

قال علی – علیه السلام –

یجب الصلوه علی الصبی اذا عقل

نماز بر کودک زمانی که عقلش رسید لازم است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۳) .

۱۶ – آشنایی کودکان با اذان

سلیمان الجعفری قال سمعته یقول – علیه السلام –

اذن فی بیتک فانه یطرد الشیطان و یستحب من اجل الصبیان

سلیمان جعفری می گوید از امام (ع) شـنیدم که فرمود در خانه خود اذان بگوی تا شـیطان از آنجا بگریزد ، و مسـتحب است ، زیرا کودکان به آن ذکر آشنا می شوند .

(الکافی ، ج ۳، ص ۳۱۱) .

۱۷ – حضور کودکان در صفوف نماز جماعت

عن جابر عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ساءلته عن الصبیان اذا صفوا فی الصلوه المکتوبه قال لاتؤ خروهم عن الصلاه فرقوا بینهم

جابر می گوید از امام باقر – علیه السلام – در مورد کودکانی که در نماز جماعت شرکت می کنند سؤ ال کردم ، امام باقر ، (ع) فرمودند آنان را از صفهای جلو به قسمت عقب صف نماز جماعت نفرستید ، بلکه آنان را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید .

(تهذیب الاحکام ، شیخ طوسی ، ج ۲ ص ۳۸۰) .

۱۸ – نوزاد در پناه اذان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

و من ولد له مولود فلیؤ ذن فی اذنه الیمنی ، و لیقم ، فی الیسری ، فان ، ذلک عصمه من الشیطان

هرکس که نوزادی به او داده شد ، در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید ، زیرا این کار نوزاد را از شر شیطان حفظ می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۹ – یاد دادن وضو و نماز

قال الصادق – علیه السلام –

فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفرالله لوالدیه

چون فرزندی وضو و نماز را یاد گیرد ، خداوند (به پاداش آن) پدر و مادر او را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳) .

۲۰ – همراهی طفل برای نماز

قال الصادق – علیه السلام –

کان علی – علیه السلام – قد جعل بیتا فی داره لیس بالصغیر ولا بالکبیر لصلاته و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لا یبیت معه فیصلی فیه

امیرالمؤ منین (ع) در خانه خود اتاق متوسطی برای نماز خود اختصاص داده بود شبها برای نماز خواندن فطل کوچکی را نمی خوابید با خود به آن اتاق برده و نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵) .

۲۱– تمرین نماز در سن شش سالگی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

مرو صبیانکم بالصلوه اذا کانو ابناء ست سنین و اضربوهم اذا کانوا ابناء سبع سنین و فرقوا بینهم فی المضاجع کانوا ابناء عشر سنین

فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید ، و در هفت سالگی آنا را (در صورت نخواندن) تنبیه کنید ، ودر سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۱) .

۲۲ - تاءخیر عذاب به خاطر علاقه جوانان به نماز

قال علی - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - لیهم بعذاب اهل الارض جمیعا حتی لایتحاشی منهم احدا اذا عملوا بالمعاصی و اجترحوا السیئات فاذا الی الشیب ناقلی اقدامهم الی الصلوه و الولدان یتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلک عنهم

آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید ، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند ، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاءخیر می اندازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۰ ، باب ۳ ، روایت ۱۲) .

۲۳ - سخت نگرفتن نماز برای فرزندان

عن جعفر بن محمد عن ابیه - علیهما السلام - قال

کان علی بن الحسین - علیهماالسلام - یاءمر الصبیان ان یصلوا المغرب و العشاء جمیعا و الظهر جمیعا فیقال له (لهم) یصلون الصلوه فی غیر وقتها فیقول هو خیر من ان یناموا عنها

امام زین العابدین (ع) به فرزندان خویش امر می کرد که نماز مغرب و عشاء را با هم بخوانند و ظهر وعصر را با هم بخوانند خدمت امام عرض شد که فرزندان نماز را در غیر وقتش می خوانند امام فرمود این کار برای فرزندان بهتر است از این که بخوابند و نماز نخوانند . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۶۴) .

۲۴ - ترک نماز باعث تعجب

عن الحسن بن قارون انه قال

ساءلت الرضا - علیه السلام - او سئل و انا اسمع عن الرجل یجبر ولده و هو لایصلی الیوم و الومین فقال و کم اتی علی الغلام ؟

فقلت ثمانی سنین ، فقال سبحان الله ! یترک الصلاه قال قلت یصیبه الوجع قال یصلی علی نحو ما یقدر

حسن بن قارون می گوید من از امام رضا (ع) سؤ ال کردم یا یک نفر دیگر سؤ ال کرد و من گوش می دادم که مردی فرزندش را به نماز مجبور می کرد ، ولی فرزندش یک یا دو روز نماز نمی خواند ، حضرت فرمودند چند سال از سن آن پسر بچه می گذرد ؟ گفتم هشت سال ، امام با تعجب فرمودند (سبحان الله) (در این سن) نماز را ترک می کند ؟ عرض کردم نماز برای او سخت و رنج آور است ، امام

(ع) فرمود به اندازه توانش نماز به جا آورد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۳) .

۲۵ – آموختن وضو به فرزند

قال الصادق – علیه السلام –

حتی یتم له تسع سـنین ، فاذا تمت له علم الوضو وضرب علیه وامر بالصلوه و ضرب علیها ، فاذا ، تعلم ، الوضوء و الصلاه غفرالله لوالدیه

وقتی (فرزنـدتان) به سن نه سالگی برسـد ، پس وقتی که نه سالش تمام شـد ، وضو را به او یاد بدهید واگر کوتاهی کرد او را ادب کنیـد ، و او را امر به نماز کنیـد و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنیـد پس زمانیکه فرزنـد وضو و نماز را یاد گرفتید ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۳) .

۲۶ – خواستن نماز از فرزند

قال الرضا – علیه السلام –

یؤ خذ الغلام بالصلاه و هوابن سبع سنین

چون پسر به هفت سالگی رسید ، او را به خواندن نماز وادار کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۲۰ ص ۲۲۹) .

۲۷ – نماز متاءهل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان من المتاءهل خیر من اثنتین و ثمانین رکعه من العزب

دو رکعت نماز کسی که همسر دارد ، بهتر از هشتاد و دو رکعت نماز انسان مجرد است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۸ – بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رحم الله رجلا قام من اللیل فصلی و ایقظ امراءته فصلت ، فان ابت نضح فی وجهها الماء ، رحم الله امراءه قامت من اللیل فصلت و ایقظت زوجها ، فان ابی نضحت فی وجهه الماء

خـدا رحمت کنـد ، مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخوانـد و همسـرش را نیز براین عمل تشویق نمایـد ، و اگر

بیـدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب بپاشد و او را بیدار کند و همچنین خدا بیامرزد زنی که در شب برخیزد و نماز شب بخوانـد وشوهرش را نیز بـدین عمل وادار کنـد و اگر از جای برنخواست (با اذن قبلی او) آب به صورتش بپاشد ، تا او را بیدار کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۲۹ – سن وجوب نماز برای پسر

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی – علیه السلام – قال

ساءلته عن الغلام متی یجب علیه الصوم و الصلاه ؟ قال اذا راهق الحلم و عرف الصلوه والصوم

علی بن جعفر از برادرش امـام موسـی کـاظم (ع) پرسـید چه زمـانی نماز و روزه برای پسـر بچه واجب است ؟ حضـرت فرمود وقتی به مرز تکلیف رسید ، و نماز و روزه را شناخت . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۲) .

۳۰ – بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علی بن اسـباط انه سـاءل اباعبـدالله – علیه السـلام – عن رجـل یقوم فی آخر اللیـل یرفع صوته بـالقرائه قال ینبغی للرجل اذا صلی باللیل ان یسمع اهله لکی یقوم النائم و یتحرک المتحرک

علی بن اسـباط از امـام صـادق – علیه السـلام – در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صـدایش را در قرائت بلنـد می کند پرسـید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خوانـد ، صـدایش را به خانواده اش برساند ، تا آن کس که خواب رفته بیدار شود وآن کس می خواهد حرکت کند (برخیزد) حرکت کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۹) .

۳۱ – سه گروه از وجوب نماز جمعه معافند

قال علی – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الاالصبی ، و المراءه والعبد والمریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است ، مگر بر کودک ، زن ، بنده و مریض ، (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۳۲ – تشویق خانواده برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطرفوا اهالیکم فی کل یوم جمعه بشی ء من الفاکهه ، حتی یفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخرید ، تا برای آمدن نماز خرسند گردند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ص ۶۱) .

۳۳ – تشویق فرزندان برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اشتروا لصبیانکم اللحم و ذکروهم یوم الجمعه

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت و روز جمعه را به فرزندانتان یادآوری کنید . (مستدرک الوسایل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۳۴ – درک نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی من ان صلی الغداه فی اهله ادرک الجمعه ، وکان رسول الله –صلی الله علیه وآله –انما یصلی العصر فی وقت الظهر فی سائر الایام کی اذا قضوا للصلوه مع رسول الله –صلی الله علیه وآله –رجعوا الی رجالهم قبل اللیل و ذلک سنه الی یوم القیامه .

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند ، واجب است پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از شب به مناطق خود بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۵ – تمرین رکوع و سجده برای فرزندان

قال الباقر – علیه السلام –

فاذا اتم له ست سنین علم الرکوع و السجود حتی یتم له سبع سنین فاذا تم له سبع سنین قیل له اغسل وجهک و کفیک ، فاذا غسلهما قیل له صل هنگامی که فرزندان شما شش ساله شدند ، رکوع و سجده (صحیح) را به آن ها بیاموزید و در هفت سالگی به طفل بگویید دست و رویت را بشوی و نماز بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳۲)

۳۶ – سفارش پدر بر نماز

عن حسن بن علی – علیه السلام –

رحم الله امرء وعظ نفسه و وعظ اخاه و اهل بیته فقال یا اهلاه صلواتکم صلواتکم زکوتکم زکوتکم مسکینکم مسکینکم ، جیرانکم جیرانکم لعل الله تعالی یرحمه فیجمع له اهله یوم القیامه ، فان الله تعالی اثنی علی نبی من انبیائه فقال و کان یاءمر اهله بالصلوه و الزکوه و کان عند ربه مرضیا

رحمت خداوند بر مردی که اهل خانه اش را موعظه کند و بگوید (ای اهل خانه ! نماز شما نماز شما ، زکات شما ، زکات

شما ، بیچارگان شما ، بیچارگان شما ، همسایه های شما ، همسایه های شما ، (که حق آنها را رعایت کند) شاید خداوند عنایت کند بر او و جمع گرداند برای او اهلش را در قیامت همانا خداوند یکی از انبیا را چنین ستایش نمود . (او خانواده خود را به نماز و زکات امر می کرد ، روی همین اصل مورد رضای خداوند قرار داشت) . (مجموعه ورام ، ج ۲ ص ۲۱۲) .

۳۷ - جوان اهل نماز شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ذات یوم لاـءبلیس کم اصـدقاؤ کم من امتی یـا ابلیس ؟ قال الامیر الجائر و الغنی المتکبر والـذی لایبالی من این یکتسب و فیما ینفقه و العالم الـذی صـدق الامیر علی جوره ، و التاجر الخائن ، والمحتکر ، و الزانی و اکل الربا ، و البخیل ، والـذی لایبالی من این یجمع المال ، و قال النبی -صـلی الله علیه وآله -کم اعداءک من امتی ؟ قال سته عشر نفرا انت یا محمد انی ابغضل و العالم العامل بالعلم و حامل القرآن

اذا عمـل بمـا فیه و المؤ ذن لله خمسه اوقات محب الفقراء و المساکین والیتامی ، و ذوقلب رحیم ، والمتواضع للحق و شاب نشاء فی طاعه الله الـذی یصـلی باللیل والناس بیام ، والذی یمسک نفسه عن الحرام ، و الذی ینصح فی الله (وفی راویه یدعو للاخوان ولیس فی قلبه شـی ء) و الذی ابدا یکون علی الوضوء ، وحسن الخلق ، و المصدق بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات و المستعد للموت و صاحب السخاء

پیامبر اسـلام (ص) از ابلیس پرسـید در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد فرمانروای ظالم ، متکبر ، آن کس که که باکی نـدارد که از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصـرف کنـد دانشـمندی که بدکاری حاکم را تاءییـد کند ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسـی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع وانباشـته اسـت سپس پیامبر (ص) فرمود چنـد نفر در میان امت من دشـمنان تو هسـتند ؟ پاسخ داد شانزده کس که اولشان تویی یا رسول الله ! دانشـمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به آن عمل کند ، مؤ ذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقرا و مساکین و یتیمان است آدم رحیم و مهربان ، شـخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد ، کسـی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خداوند دیگران را نصیحت کند ، کسی که همشیه درحال وضو است

، و صاحب اخلاق خوب آدم ، تصـدیق کننـده به وعده های خا ، زنان پاکدامن و افرادی که خودشان را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند . (المواعظ العددیه ، ص ۲۲۶) .

۳۸ – رفع مشکلات خانواده به وسیله نماز

الرسول –صلی الله علیه وآله – اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الی الصلوه و قال بهذا اءمر ربی

چون مشکلی به اهل خانواده می رسید (برای رفع آن) می فرمود برخیزید نماز(مستحبی) بخوانید بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصارالجمل ، ج ۱ ، ص ۳۸۶) .

۳۹ – نمازگزاران برای دیگران حجت اند

فقال یااسـماعیل لاتنکر ذلک من اهل بیتک فان الله تبارک و تعالی جعل بکل بیت حجه یحتـج بهاعلی اهل بیته فی القیامه لهم الم تروا فلانا فیکم ، الم تروا هدیه فیکم ، الم تروا صلاته فیکم الم تروا دینه فهلا اقتدیتم به فیکون حجه علیهم فی القیامه

حضـرت فرمود ای اسماعیل این جریان را از خانواده ات تازه مپندار(یعنی اختصاص به خانواده شما ندارد ، خیلی ها گرفتارند) خدای تبارک وتعالی برای هر خاندانی حجتی قرار داده که به وسیله آن شخص ، در روز قیامت بر سایر افراد خانواده احتجاج می کند ، به آنان گفته می شود آیا فلانی را در میان خود ندیدید ؟ آیا رستگاری اش را ندیدید ؟ آیا نمازش را ندیدید ؟ آیا دینـداری اش راندیدیـد ؟ پس چرا بر او اقتـداء نکردیـد ؟ بنـابراین ، آن مؤ من بر آن اشـخاص در روز قیامت ، حجت باشـد . (روضه کافی ، ج ۱ ص ۱۲۰) .

۴۰ – آشنایی کودک با فرایض دینی

قال الصادق – علیه السلام –

واذا بلغ الغلام ثلاث سـنین قل له سبع مرات لااله الاالله ثم یترک حتی یتم له ثلاث سنین و سبعه اشهر و عشرون یوما ثم یقال له قل (محمدرسول الله)سبع مرات و یترک حتی یتم له اربع سـنین ثم یقال له قل سبع مرات (صلی الله علی محمد وآل محمد)ثم یترک حتی یاءتی له خمس سـنین ثم یقال له (ایهما یمینک و ایهما شـمالک ، فاذا عرف ذلک حول وجهه الی القبله و یقال له (اسجد)ثم یترک حتی یتم له ست سنین فیقال (صل و علم الرکوع و السجود)حتی یتم له سبع سنین فاذا

تمت له سبع سنين قيل له (اغسل وجهک و كفيك)فاذا غسلهما قيل له (صل)ثم يترک حتی يتم له تسع سنين فاذا تمت له علم الوضوء

هنگامی که کودک به سه سالگی رسید ، او را وادار کن تا هفت مرتبه (لااله الاالله)بگويد . بعد او را آزاد بگذار تا چهار سال او تمام شود آن گاه او را به گفتن هفت مرتبه (صلی الله علی محمد و آل محمد)وادار کن .

پس او را آزاد بگذار تا هنگامی کنه پنج سالش تمام شد ، آنگاه دست راست و چپش را به او ياد بده .

وقتی آن ها را شناخت ، او را به سمت قبله بنشان ، و به او بگو (سجده کن) .

سپس او را تا شش سالگی آزاد بگذار .

و بعد از آن به او نماز خواندن و رکوع وسجود را ياد بده .

هنگامی که هفت سالش تمام شد ، آنگاه به او بگو (دست و صورتت را بشوی)و هنگامی که شست ، به او بگو (نماز بخوان) .

و بعد او را تا تمام شدن نه سالگی آزاد بگذار و سپس به او وضو را ياد بده .

(وسائل الشيعه ، ج ۱۵ ، ص ۱۹۳ ، انوار نعمانيه ، سيد نعمت الله جزايری ، ج ۲ ص ۱۹۳) .

۴۱ – نماز در دوران جوانی

قال الباقر – عليه السلام –

يا باغی العلم ! اصل قبل لاتقدر ، علی ليل ولانهار تصلی فيه

ای طالب علم ! نماز را به پادار ، قبل از آن که پيری وسستی فرا رسد ، که آن وقت قدرت نمازگزاردن

را نداری و برای تو میسر نیست (و شاید اشاره به پس از مرگ باشد) . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۷) .

۴۲ - نماز در تاریکی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ماصلت امراءه صلوه احب الی الله من صلواتها فی اشد بیتها ظلمه

نمازی که زن در تاریکترین گوشه خانه خود به جا آورد ، از همه نمازهای او نزد خداوند محبوبتر است . (نهج الفصاحه ، م ۲۵۵۸ ، ص ۵۳۶) .

فصل هیجدهم انواع نماز

آیات

۱- نماز خوف

واذا کنت فیهم فاقمت لهم الصلوه فلتقم طائفه منهم معکم و لیاءخذوا اسلحتهم فاذا سجدوا فلیکونوا من ورائکم ولتاءت طائفه اخری لم یصلو فلیصلو معک ولیاءخذوا حذرهم و اسلحتهم ودالذین کفروا لوتغفلون عن السلحتکم و امتعتکم فیمیلون علیکم میله واحده ولا جناح علیکم ان کان بکم اذی من مطر او کنتم مرضی ان تضعوا اسلحتکم و خذوا حذرکم ان الله اعد للکافرین عذابا مهینا

و هنگامی که در میان آنها باشی و (در میدان جنگ) برای آنها نماز برپاکنی ، باید دسته ای از آنها با تو (به نماز) برخیزند ، و باید سلاحهای خود را با خود برگیرند و هنگامی که سجده کردند (و نماز را به پایان رسانیدند) باید به پشت سرشما(به میدان نبرد) بروند و آن دسته دیگری که نماز نخوانده اند (و مشغول پیکار بوده اند) بیایند و با تو نماز بخوانند و باید آنها وسایل دفاعی و سلاحهای خود را با خود (در حال نماز) حمل کنند (زیرا) کافران دوست دارند که شما از سلاحها و متاعهای خود غافل شوید و یک مرتبه به شما هجوم آورند و اگر از باران ناراحت هستید و یا بیمار(و مجروح) باشید مانعی ندارد که سلاحهای خود را بر زمین بگذارید ، ولی وسایل دفاعی (مانند زره و خود) را با

خود بردارید ، خداوند برای کافران عذاب خوار کننده ای فراهم ساخته است . (سوره نساء آیه ۱۰۲) .

۲- نماز مسافر

و اذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوه

و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید . (سوره نساء ، آیه ۱۰۱) .

احادیث

۳- پاداش نماز نشسته

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

صلوه القاعد علی النصف من صلوه القائم

پاداش نماز نشسته ، نصف نماز ایستاده است . (شهاب الاخبار ، ص ۸۷) .

۴- نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتد اءنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به

خدمت حضرت باقر (ع) رسیدم تا درباه خواندن نماز شب در کجاوه سؤ ال کنم ، اما حضرت پیش از سؤ ال ، فرمود پیغمبر (ص) نماز (نافله) خود را بر شتر می گذاشت ، در حالی که شتر حرکت می کرد (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶) .

۵- نماز مسافر

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خیارکم الذین اذا سافروا قصروا و افطروا

بهترین شماکسانی هستند که چون سفر کردند ، نماز خویش را قصر می خوانند و روزه را افطار می نمایند . (ثواب الاعمال ، ص ۶۳) .

۶- پاداش نماز در مسجد جمکران

عن حسین بن مثله عن المهدی - علیه السلام - انه قال

من صلاها فکانما صلاها (هما) فی البیت العتیق

حسن بن مثله (جمکرانی) از حضرت مهدی (ع) نقل می کند که فرمود هرکس دو رکعت نماز (نماز صاحب الزمان) را در این مکان (مسجد جمکران) بخواند ، مانند آن است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ص ۴۴۵) .

۷- نماز شب مسافر

عن ابراهیم بن سیاسه قال

کتب بعض اهل بیتی الی ابی محمد - علیه السلام - فی صلاه المسافر اول اللیل صلاه اللیل فکتب - علیه السلام - فضل صلاه المسافر اول اللیل کفضل صلاه المقیم فی الحضر من اخر اللیل

یکی از بستگان من به امام عسگری - علیه السلام - نامه نوشت و درمورد نماز شب مسافر ، در اول شب سؤ ال کرد (ع) در پاسخ نوشت فضیلت نماز شب مسافر در اول شب مثل فضیلت نماز آخر شب غیر مسافر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۲۱۰) .

۸- نماز آیات .

قال عن ابی الدرداء

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا کانت لیله ریح کان مفزعه الی المسجد حتی یسکن و اذا حدث فی السماء حدث من کسوف شمس او قمر کان مفزعه الی الصلاه

رسم رسول خدا (ص) چنان بود که اگر شبی باد سهمگینی می وزید ، به مسجد پناه می برد ، تا آرام بگیرد و چون در آسمان کسوف و خسوفی اتفاق می افتاد به نماز پناه می برد . (تفسیر در المنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷) .

۹- نماز بر اعدامی مسلمان

قال علی - علیه السلام -

وقد علمتم ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - رجم الزانی المحصن ثم صلی علیه ، ثم ورثه اهله

می دانید که پیغمبر (ص) مرد زناکاری را سنگسار نمود ، پس از آن بر او نماز گزارد و ارثش را به کسانش داد . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۳۹۲) .

۱۰ – روز عید و شعار (الله اکبر)

کان النبی –صلی الله علیه وآله – یخرج یوم الفطر و الاضحی رافعا صوته بالتکبیر

پیامبر اسلام (ص) در حالی که با صدای بلند تکبیر می گفت راهی نماز عید می شد . (بحارالانوار ، ج ۹۱ ، ص ۱۱۸) .

۱۱– چه روزی عید است ؟

و قال امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی بعض الاعیاد

انما هو عید لمن قبل الله صیامه و شکر قیامه ، و کل یوم لایعصی الله فیه فهو عید

این (امروز) عیـد کسانی است که خداونـد روزه آنان را قبول کرده و پاداش نمازها و شب زنـده داری آنان را داده باشـد و هر روزی که در آن معصیت خدا نشود ، آن روز ، عید است . (نهج البلاغه ، کلمات قصار ، ص ۴۲۸) .

۱۲– نماز برای میت

عن الصادق – علیه السلام – قال

ینبغی لاولیاء المیت منکم ان یؤ ذنوا اخوان المیت بموته ، فیشهدون جنازته و یصلون علیه و یستغفرون له ، فیکسب لهم الاجر و یکسب لمیته الاستغفار سزاوار است که اولیای میت دیگران را از مرگش با خبر کنند تا آنان در تشیع جنازه او حاضر شوند و بر پیکرش نمازگزارنـد ، وبرای او طلب غفران کننـد ودر این صورت برای آنان پاداش و برای میت آمرزش منظور می گردد . (میزان الحکمه ، ج ۹ص ۲۶۸) .

۱۳– عید و شب زنده داری

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احیا لیله العید لم یمت قلبه یوم تموت القلوب

کسی که شب عید را (با خودت) احیا بدارد ، روزی که همه دلها می میرند دل او زنده خواهد بود . (وسائل الشیعه ج ۵ ، ص ۱۳۹) .

۱۴– روز عید و نماز جماعت

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من لم یشهد جماعه الناس یوم العید ، فلیغتسل و لیطیب بما وجد ولیصل وحده کما یصلی فی الجماعه

کسی که نمی توانـد روز عیـد در نماز و اجتماع مردم حضور یابـد ، غسل کنـد وخود را به هر مقدار عطری که در دسترس او است ، خوشبو ، نماید و نماز عید را همان گونه که در جماعت می خوانند بخواند ، . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۱۵) .

۱۵- خطبه نماز عید

قال الرضا – علیه السلام –

انما جعلت الخطبه فی یوم الجمعه فی اول الصـلاه وجعلت فی المعیدین بعد الصـلاه ، لان الجمعه امر دائم ویکون فی الشـهور و السـنه کـثیرا ، واذا کـثر علی النـاس ملوا و ترکوا و لم یقیموا علیهـا و تفرقوا عنه و العیـد انمـا هو فی السـنه مرتین و هو اعظم من الجمعه و الزحام فیه اکثر و الناس فیه ارغب ، فان تفرق ، بعض الناس بقی ء عامتهم

به این دلیـل خطبه نمازهـای جمعه قبـل از نمـاز و خطبه هـای عیـد پس از نماز ایراد می شود که نماز جمعه در طول ماه و سال زیاد تکرار می شود و به همین دلیل مردم از حضور در تمام مراسم و همه بخش های آن خسـته می شوند و برای شنیدن خطبه هـا نمی شـینند ، امـا نمـاز عیـد در طـول سـال دوبـار برگزار می شود و ازدحـام و حضور مردم نیز در آن بیشـتر ، و مردم برای شرکت در آن مشتاق ترند و اگر تعدادی هم بعد از نماز متفرق شوند ، اکثریت آنان خواهند ماند

. (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۱۲) .

۱۶- عبادت چهار شب

عن جعفر بن محمد عن ابیه عن علی - علیه السلام - قال

کان یعجبه ان یفرغ نفسه اربع لیال من السنه ، اول لیله من رجب و لیله النحر و لیله الفطر و لیله النصف من شعبان

امام صادق - علیه السلام - از پدرش حکایت نموده است که امیرالمؤ منین (ع) شیفته آن بودکه در چهار شب از سال ، فارغ البال به عبادت بپردازد ، شب اول رجب و شب های عید فطر و قربان و شب نیمه شعبان .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ج ۱۳۹) .

فصل نوزدهم اهمیت نمازهای مستحبی

آیه

۱ - مداومت کردن در نماز

الذین هم علی صلاتهم دائمون

آنها که نمازها را پیوسته به جا می آورند(۱) (سوره معارج ، آیه ۲۳) .

احادیث

۲ - تکمیل نماز واجب با نماز مستحبی

قال الباقر - علیه السلام -

ان العبد لیرفع له من صلاته نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها فما یرفع له الا ما قبل علیها بقلبه و انما امروا بالنوافل لیتم لهم مانقصوا من الفریضه

نمازی که بنده به جا می آورد ، گاهی نصف و گاهی یک سوم و گاهی چهارم و گاهی یک پنجم آن بالا برده می شود ، زیرا بالا برده نمی شود مگر آن نمازی که با توجه و حضور قلب باشد ، مردم ماءمور به انجام نمازهای مستحب شده اند تا نقص نمازهای واجب آنان توسط مستحباب جبران شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸) .

۳ - نماز و ترازوی اعمال

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الصلوه میزان فمن اوفی استوفی

نماز ترازوی (اعمال) است هر کسی بیشتر به جا آورد بیشتر بهره می برد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۷) .

۴ - اهمیت نماز مستحبی

حدیث قدسی

ما تقرب العبد الی بشی ء افضل مما افترضت علیه ، و ان العبد لیتقرب الی بالنوافل حتی احبه

بهترین چیزی که بنده را به من نزدیک نزدیک می کند ، فرایضی است که بر او واجب گردانیده ام و بنده با به جای آوردن نافله به قدری به من نزدیک می شودکه او را دوست دارم . (اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۳۵۲) .

۵ - نماز و رفع حاجت

قال الصادق - علیه السلام -

اذا اردت حاجه فصل رکعتین وصل علی محمد و آل محمد وسل تعطه هنگام حاجت ، دو رکعت نماز بخوان و بر پیغمبر و آل او درود فرست و حاجتت را بخواه که به تو داده می شود . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۴۷۹) .

۶ - انجام نماز پیش از واجب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یا اباذر ! ایما رجل تطوع فی کل یوم و لیله اثنتی عشره رکعه سوی المکتوبه کان له حقا واجبا بیت فی الجنه

ای ابوذر ! هر مردی که در شبانه روز - غیر از نمازهای واجب - دوازده رکعت نماز بگزارد خداوند خانه ای در بهشت به او خواهد داد . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۱) .

قال الحسن بن علی - علیه السلام -

اذا اضرت النوافل بالفریضه فارفضوها

هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید ، آنها را ترک کنید . (تحف العقول ، ص ۲۶۷) .

۷ - تاءثیر نماز مستحبی

قال موسى بن جعفر - عليه السلام -

صلوه نمازهای مستحبی هر مؤ منی را به خداوند متعال نزدیک می نماید . (تحف العقول ، ص ۲۹۷) .

۸ - اکتفا به واجبات

عن الحسن العسکری - علیه السلام -

ان القلوب اقبالا و ادبارا فاذا اقبلت فاحملوها علی النوافل و اذا ادبرت فاقصروها علی الفرائض

به درستی که قلب گـاهی آمـاده وگاهی خسـته است ، زمانی که قلب شـما آمادگی داشت و با نشاط و سـرحال بود ، آن را به انجام نوافل وادارید ، و زمانی که خسته بود ، به واجبات اکتفا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۷) .

۹ - شیعه علی و کثرت نماز

قال الباقر - علیه السلام -

انما شیعه علی کثیره صلاتهم کثیره تلاوتهم للقرآن

شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند ، و زیاد تلاوت قرآن می کنند . (صفات الشیعه ، ص ۴۳۶) .

۱۰ - پرهیز از سستی در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

ایاکم و الکسل و ان ربکم رحیم یشکر القلیل ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنه

ازسـستی دوری کنیـد ، زیرا پروردگار شـما مهربان است و انـدک را می پذیرد هرآینه مرد دو رکعت نماز مسـتحبی برای خدا می خواند و خداوند به سـبب این دو رکعت ، او را وارد بهشت می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۱) .

۱۱ - آمادگی برای نماز مستحبی

قال الصادق - علیه السلام - ان القلب یحیی و یموت فاذا حی فادبه بالتطوع ، و اذا مات فاقصره علی الفرائض

همانـا ، قلب انسـان می میرد و زنـده می شود ، پس وقتی که قلب زنـده (و با نشاط) است او را به اعمال (نماز) مسـتحبی وادار کن و زمانیکه قلب مرده است ، به واجبات اکتفا کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۷) .

۱۲ – نماز و رفع مشکلات

عن الصادق – علیه السلام – قال

ما یمنع احدکم اذا دخل علیه غم من غموم الدنیا ان یتوضاء ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین ، یدعواالله فیهما اما سمعت الله یقول و استعینوا بالصبر و الصلاه

وقتی در اثر فشار زندگی و حوادث روزگار مشکلاتی برای کسی پیش آمد ، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز به جای آورد ، و خدا را بخواند . آیا شنیده ای که خداوند می فرماید از شکیبایی و نماز یاری جویید . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۱۳ – نماز واجب و مستحب ، پنجاه و یک رکعت

قال علی – علیه السلام –

قال الله تعالی لنبیه –صلی الله علیه وآله –و کانت الامم السالفه لقد فرضت علیهم خمسین صلوه فی خمسین وقتا ، وهی من الاصار التی کانت علیهم فرفعتها عن امتک وجعلتها خمسا فی خمسه اوقات و هی احد و خمسون رکعه ، و جعلت لهم اجر خمسین صلوه

از امیرالمؤ منین (ع) روایت شده ، که خداوند به رسولش فرمود این برای پیشینیان پنجاه نماز در وقت واجب کرده بودم و این یکی از مشکلاتی بود که امم سابقه داشتند ولی این بار رااز دوش تو برداشتم ، و به جای آن ، پنج نماز ، در پنج وقت برای شما قرار دادم که این پنج نماز در پنج نوبت (مجموعا واجب و مستحب آن) پنجاه و یک رکعت است وثواب پنجاه نماز را دارد . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۰) .

۱۴ – تقرب به سوی خدا

قال عیسی – علیه السلام –

یقول الله تعالی بالفرائض ینجومنی عبدی و بالنوافل یتقرب الی عبدی خداوند می فرماید بنده من با ادای فرایض از (کیفر) من نجات می یابد ، و با به جا آوردن نوافل به من تقرب پیدا می کند . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸) .

۱۵ – آثار زیاد نماز خواندن

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اکثرکم ازواجا فی الجنه اکثرهم صلوه فی الدنیاء

کسانی که در دنیا زیاد نماز می خوانند ، در بهشت همسران زیاد خواهند داشت . (مستدرك الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۵) .

۱۶ – سبب قبولی نافله

قال الباقر – علیه السلام –

واذا لم یؤ د الرجل الفریضه لم تقبل منه النافله

اگر کسی نماز واجب به جا نیاورد ، نافله او مقبول نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۷ – علت ضرورت نماز نافله

قال الباقر – علیه السلام –

انما جعلت النافله لیتم بها ما افسده من الفریضه

همانا (نماز) نافله را به این جهت قرار دادند که کاستی های نماز واجب را جبران کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۸ – قبولی نافله با انجام فریضه

قال الباقر – علیه السلام –

انما تقبل النافله بعد قبول الفریضه

به درستی که نماز نافله زمانی مورد قبول است که (نماز) فریضه مورد قبول واقع شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۲۰) .

۱۹ – گرسنه و نماز

قال الصادق – علیه السلام –

من جاع فلیتوضاء و یصلی رکعتین ثم یقول یا رب انی جائع فاطعمنی فانه یطعم من ساعته

هرکه گرسنه شود ، وضو بگیرد و دو رکعت نماز بخواند ، سپس بگوید پروردگارا ! من گرسنه ام به من غذا عطا فرما (بداند که) بلافاصله به او طعام داده می شود .

۲۰ – ثمره زیاد خواندن نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مادمت فی الصلاه فانک تقرع باب الملک الجبار ، و من یکثر قرع باب الملک یفتح له

مـادامی که تو در نمازهستی ، درب خانه پادشاه توانا را می کوبی ، هر کس که در کوبیـدن درب خانه پادشاه پافشاری کنـد ، آن درب روی او باز می شود . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۰) .

۲۱ - امام سجاد - علیه السلام - و استغاثه

عن زین العابدین - علیه السلام -

و لست اتوسل الیک بفضل نافله من کثیر ما اغفلت من وظائف فروضک و تعدیت عن مقامات حدودک

خـدایا ! من با این همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حریم شکسـتن ها ، چگونه به وسـیله نافله و مسـتحبات به سوی تو راه یابم . (صحیفه سجادیه ، دعای بعد از نماز شب) .

۲۲ - نماز و طلب حاجت

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه ، فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم

به درستی که خداونـد نمازهای واجب را در محبوب ترین اوقات واجب کرد ، پس بعـد از نمازهایتان حاجات خود را از خـدا بخواهید . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۲۳ - برطرف شدن ناراحتی با نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان علی - علیه السلام - اذا هاله شی ء فزع الی الصلاه ، ثم تلی هذه الایه واستعینوا بالصبر و الصلاه

وقتی برای امیرالمؤ منین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد (ناراحتی خود را با خواندن نماز جبران می کرد) آیه (از شکیبایی و نماز یاری جویید)راتلاوت می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۲۴ - ارجحیت نماز واجب

قال علی - علیه السلام -

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض

اگر نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر برساند ، موجب قرب به خداوند نخواهد شد . (الحیاه ، ج ۱ ، ص ۳۱۸) .

۲۵ - نماز مستحب در خلوت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

صلاه الرجل تطوعا حیث لایراه الناس تعدل صلاته علی اعین الناس خمسا و عشرین

نماز مستحبی که در مکانی دور از دید مردم خوانده شود ، از نظر ثواب و ارزش معنوی معادل با بیست و پنج نماز است که در معرض دید مردم به جا آورده شود . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۷) .

۲۶ - فضیلت نماز مستحبی

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

انه لیتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احببته کنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به و لسانه الذی ینطق به ویده التی یبطش بها

به درستی که بنده من با نمازهای نافله به من تقرب جوید تا آن که او را دوست بدارم پس چون او را دوست بدارم ، گوش او شوم که با آن بشنود و چشم او بشوم که با آن ببیند و زبان او گردم که با آن سخن گوید و دست او شوم که با آن (به خشم و تندی) بگیرد . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۲) .

۲۷ - رفع مشکلات به وسیله نماز

فی الحدیث

الرسول -صلی الله علیه وآله -اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الی الصلوه و قال بهذا اءمر ربی

هنگامی که مشکلی برای اهل خانواده پیش می آمد ، (برای رفع آن) رسول خدا (ص) می فرمود برخیزید نماز(مستحبی) بخوانید و بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصار الجمل ، ج ۱ ص ۳۸۶) .

۲۸ - تقرب با نماز مستحبی

قال الصادق - علیه السلام -

مایتقرب الی عبد من عبادی بشیء احب الی مما افترضت علیه ، و انه یتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احببته کنت اذا سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر و لسانه الذی ینطق به و یده التی یبطش بها ان دعانی احببته و ان ساءلنی اعطته .

بنـده ای از بنـدگان من به من نزدیـک نمی شـود به چیزی (عملی) که نزد من محبوب تر باشـد از آنچه براو واجب کرده ام و همانا بنده به وسـیله نافله به من نزدیک می شود تاآن جا که او را دوست بدارم چون دوستش داشتم ، گوش او هستم که بدان می شـنود و چشـمش که بـدان می بینـد و زبـانش که بـا آن سـخن می گویـد و دسـتش که باآن می گیرد ، اگر مرا بخوانـد ، جوابش می دهم و چنانچه از من (چیزی) بخواهد ، عطایش خواهم نمود .

(اصول کافی ، ج ۴ ص ۵۳ ، حدیث ۷) .

۲۹ – علت قرار دادن نافله

قال الصادق – علیه السلام –

انما جعلت النافله لیتم بها ما یفسد من الفریضه

نـافله برای این قرار داده شـده است تـا به وسـیله آن ، کـاستی های نماز واجب جبران گردد . (علل الشـرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۹ ، وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۵۴) .

فصل بیستم فضایل و آثار نماز شب

آیات

۱ – وصف شب زنده داران (دانایان)

امن هو قانت اناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه .

آیا کسـی که خاضع است (به خـدا) در ساعتهای شب در حال سـجده و به پا خاسـته ، از آخرت می ترسد و رحمت پروردگار خود را امید می برد . (سوره زمر ، آیه ۹) .

۲ – نماز شب از ویژگیهای (عبادالرحمن)

والذین یبتون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارشان درحال سجده و قیام بیتوته می کنند . (سوره فرقان آیه ۶۴) .

۳ – قیام در دل شب

یا ایهاالمزمل ، قم اللیل

ای جامه خواب به خود پیچیده ، به هنگام شب برخیز . (سوره مزمل ، آیات ۱ و

۴ – اوقات نماز شب

ان ربک يعلم انک تقوم ادنی من ثلثی الليل و نصفه و ثلثه و طائفه من الذين معک

پروردگار تو می داند که تو مقداری کمتر از دو ثلث شب را و کمتر از (مجموع) نصف و ثلث آن را به پا می خیزی و گروهی از کسانی که با تو هستند . (سوره مزمل ، آيه ۲۰) .

۵ – و من الليل فسبحه و ادبار النجوم

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او راتسبیح گوی . (سوره طور آيه ۴۹) .

۶ – تسبيح خدا در شب

و من الليل فاسجد له و سبحه ليلا طويلا

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی (سوره دهر آيه ۲۶) .

۷– طلب استغفار هنگام سحر

الصابرين والصادقين و المنفقين و المستغفرين بالاسحار

آنها که (در برابر مشکلات و در مسير اطاعت و ترک گناه) استقامت می ورزند راستگو هستند (در برابر خدا) خضوع ، و (در راه او) انفاق می کنند و در سحرگاهان استغفار می کنند . (سوره عمران آيه ۱۷) .

۸ – نماز شب نشانه بهشتيان

کانوا قليلا من الليل ما يهجعون ، و بالاسحار هم يستغفرون

(در وصف متقين فرمايد) کمی از شب را می خوابيدند و در سحرها استغفار می نمودند . (سوره ذاريات ، آيات ۱۷ و ۱۸) .

۹ – تجديد قوا به وسيله نماز شب

ان ناشئه الليل هی اشد وطاء و اقوم قيلا

همانا پديده شب و به پا خاستن برای نماز شب ، پابرجاتر و نيزگفتارش استوارتر است . (سوره مزمل ، آيه ۶) .

۱۰ – برخاستن از بستر برای نماز شب

تتجافی جنوبهم عن المضاجع یـدعون ربهم خوفا و طمعا و مما رزقنا هم ینفقون ، فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین جزاء بما کانوا یعملون

پهلوهایشان از بستر در دل شب دور می شود (و به پای می خیزیـد ، و روی به درگاه خدا می آورند) و پروردگار خویش را با بیم و امیـد می خواننـد و از آنچه به آنان روزی داده ایم انفاق می کننـد ، هیـچ کس نمی دانـد چه پاداش های مهمی که مایه روشنی چشم ها است ، برای آنها نهفته شده این پاداش کارهایی است که انجام می دادند . (سوره سجده آیه ۱۵ ، ۱۶) .

احادیث

۱۱ – قلب نورانی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه

هنگامی که بنـده ای در دل شب تاریک با خدای خود خلوت کرده و با او مناجات کند ، خدا قلب او را نورانی خواهد ساخت . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۹) .

۱۲ – سفارش پیامبر (ص) به علی (ع)

عن رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یاعلی و علیک بصلاه اللیل و علیک بصلاه اللیل و علیک بصلاه اللیل

پیامبر اکرم (ص) سه بار فرمود یا علی بر تو باد به خواندن نماز است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۷) .

۱۳ – محبوبترین چیزها

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

الرکعتان فی جوف اللیل احب الی من الدنیا و مافیها

دو رکعت نماز در دل شب نزد من ، از دنیا وآنچه که در آن است ، محبوبتر است . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۶) .

۱۴ – شرف مؤ من

قال الصادق – علیه السلام –

شرف المؤ من صلاته بالليل

شرف مومن به نماز شب او است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۱) .

۱۵ – رضوان خدا

عن الرضا – علیه السلام –

رضوان الله الصلوه بالليل

نماز شب ، رضوان (خشنودی) خدا را به همراه دارد . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۴۱۲)

۱۶ – گناه باعث محرومیت از نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل یذنب فیحرم صلوه اللیل

هرآینه انسان مرتکب گناهی می شود و در نتیجه را ، از نماز شب محروم می گردد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲) .

۱۷ – فواید نماز

قال علی – علیه السلام –

قیام اللیل مصحه للبدن و تمسک باخلاق و رضی رب العالمین

برخاستن برای نماز شب موجب تندرستی و پایبندی به اخلاق پیغمبران است وخدا را خشنود می کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۱) .

۱۸ – سبب محرومیت از نماز شب

قال الباقر – علیه السلام –

جاء الرجل الی امیرالمؤ منین – علیه السلام – فقال یاامیرالمؤ منین انی قد حرمت الصلوه باللیل فقال امیرالمؤ منین انت رجل قد قیدتک ذنوبک

مردی نزد امیرالمؤ منین (ع) آمده و گفت من از نماز شب محروم شده ام ، امام علی (ع) فرمود گناهانت تو را گرفتار نموده است . (بحارالانوار ، ج ۸۳، ص ۱۲۷) .

۱۹ – نتیجه نماز شب ابراهیم (ع)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما اتخذ الله ابراهیم خلیلا – علیه السلام – الا لاءطعامه الطعام و صلوته باللیل و الناس نیام

خداونـد ابراهیـم (ع) را بـه مقـام خلیلی خـود برنگزیـد ، مگر بـه دو چیز اول ایـن کـه مردم را اطعـام می کرد و دیگر ایـن که هنگامی که مردم در خواب بودند ، نماز می خواند . (بحارالانوار ، ج ۷۴ ص ۲۸۲ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۴۱۷) .

۲۰– زینت آخرت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الثمانی رکعات یصلیها العبد اخر اللیل زینه الاخره

هشت رکعت نمازی که بنده در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحارالانوار تج ۸۳، ص ۱۲۶) .

۲۱ – سلامتی بدن

قال علی – علیه السلام –

قیام اللیل مصحه للبدن

بیداری شب ، مایه سلامتی بدن است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۴) .

۲۲ – قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من کثرت صلاته باللیل حسن وجهه بالنهار

هر که بسیار نماز شب بخواند ، روز چهره او زیبا ونوارنی است . (نهج الفصاحه ، ص ۵۸۰) .

۲۳ – دروغ و محرومیت از نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها عن صلوه اللیل

چه بسا مردی با گفتن دروغی ، از فیض نماز محروم می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۶) .

۲۴ – نماز شب ، موجب درمان بیماری ها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

علیکم بصلاه اللیل فانها سنه نبیکم و داءب الصالحین قبلکم و مطرده الداء عن اجسادکم

نماز شب را به پا دارید ، زیرا نماز شب سنتی است از پیامبرتان رسول الله (ص) و رسم صالحان و پاکانی است که قبل از شما بودند نماز شب موجب طرد و دفع بلا و دردها و بیماری ها از بدن شما می باشد . (تفسیر صافی ، ص ۲۶۵ ، ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۲۵ – اهمیت نماز شب (نماز وتر) .

قال ابوجعفر – علیه السلام –

من کان یؤ من بالله والیوم الاخر فلا یبیتن الا بوتر

هرکس به خدا و روز جزا ایمان دارد ، نباید شب را به صبح برساند مگر این که نماز وتر را به جا آورد . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۵) .

۲۶ – دعا برای مؤ منین

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه

امام صادق (ع) فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤ من وسپس برای خود دعا کند ، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، باب ۴۵) .

۲۷ – سفارش جبرئیل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مازال جبرئیل یوصینی بقیام اللیل حتی ظننت ان اخیار امتی لن یناموا من اللیل الا قلیلا

جبرئیل (ع) همچنان مرا به قیام شب و نماز در آن سفارش می نمود که من گمان کردم خوبان و برگزیدگان امت من شب را نمی خوابند ، مگر اندکی . (بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۳۳۳) .

۲۸ – رحمت خدا بر زوجین

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا ایقظ الرجل اهله من اللیل توضیا و صلیا کتبا من الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

هرگاه مردی همسر خویش را در نیمه های شب بیدار کند و با هم وضو بسازند و به نماز بایستند ، آنان از ذاکرانی ، که خداوند – تبارک و تعالی – بسیار یاد می کنند ، محسوب می گردند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۲۹ – ریزش گناهان

قال الصادق – علیه السلام –

صلاه المؤ من باللیل تذهب بما عمل من ذنب بالنهار

نماز شب گناهانی را که مؤ من در روز مرتکب شده است ، از بین می برد . (ثواب الاعمال ، ص ۱۰۰) .

۳۰ – قضای نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله یباهی بالعبد یقضی صلوه اللیل بالنهار یقول ملائکتی عبدی یقضی ما لم افترضه علیه الشهدوا انی قد غفرت له

همانا خداوند مباهات می کند به بنده ای که نماز شب را در روز قضا کند و می فرماید ای فرشتگان من ! بنده من قضا می کند چیزی را که من براو واجب نکرده ام گواه باشید که من او را آمرزیدم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۲) .

۳۱ – تاءثیرات نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

صلوه اللیل تبیض الوجه و صلوه اللیل تطیب الریح و صلوه اللیل تجلب الرزق

نماز شب چهره را سفید ، بوی را خوش و روزی را جلب می کند(گسترش می دهد) . (علل الشرایع ، ص ۳۶۳ ، میزان الحکمه ، ج ، ص ۴۲۱) .

۳۲ – ضمانت روزی

قال الصادق – علیه السلام –

كذب من زغم انه يصلى صلاه الليل و هو يجوع ان صلاه الليل تضمن رزق النهار

دروغ گفت کسی که بگوید نماز شب می خواند و گرسنگی می کشد ، زیرا نماز شب روزی روز را ضمانت می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵) .

۳۳ – نماز شب ، چراغ قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلوه اللیل سراج لصاحبها ، فی ظلمه القبر

نماز شب چراغی است در تاریکی قبر . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۱) .

۳۴ – علت زیبایی

سئل علی بن الحسین – علیه السلام –

ما بال المجتهدین باللیل من احسن الناس وجها ؟ قال لاءنهم خلوا بالله فکساهم الله من نوره

از امام زین العابدین (ع) سؤ ال کردند چرا صورت اهل نماز شب از طراوت و زیبایی ویژه ای برخوردار است ؟ آنحضرت پاسخ داد از این جهت که آنان با خداوند خویش خلوت کرده اند و خداوند نیز آنان را بانور خود پوشانده است . (علل الشرایع ، ص ۳۶۶ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۹) .

۳۵ – آثار نماز شب

عن الصادق – علیه السلام –

صلاه اللیل تحسن الوجه و تحسن الخلق ، و تطیب الریح ، و تدر الرزق و تقضی الدین ، و تذهب بالهم و تجلوا البصر

نمازشب باعث زیبایی سیما ونیکویی اخلاق و خوشبویی بدن و فراوانی رزق و مایه ادای قرض ها و از بین رفتن و تقویت نور چشم است . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۶ – نماز شب و بهشت

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

قال ان فی الجنه غرفا یری ظاهرها من باطنها و باطنها من ظاهرها یسکنها من امتی من اطاب الکلام ، و اطعم الطعام ، و افش

السلام و ادام الصیام ، و صلی باللیل و الناس نیام

پیامبر اکرم (ص) فرمود در بهشت غرفه هایی است که داخل آن از بیرون وبیرون آن از درون نمایان است و در آن افرادی از امت من اسکان می یابند که سخن شایسته بر زبان می آورند و به اطعام طعام می پردازند و سلام را در میان مردم گسترش می دهند و همیشه روزه دارند و شب هنگام که همگان در خوابند ، به نماز برمی خیزند . (نورالثقلین ، ج ۳ ص ۲۶۳) .

۳۷ – عن النبی –صلی الله علیه وآله –

اذا قام العبد من لذید مضجعه و النعاس فی عینیه لیرضی ربه – جل و عز – بصلاه لیله ، باهی الله به ملائکته فقال اما ترون عبدی هذا ، قد قام من لذیذ مضجعه الی صلاه لم افرضها علیه ، اشهدوا انی قد غفرت له

هنگامی که انسان از بستر مطبوع خویش برمی خیزد و در حالی که چشمانش خواب آلوده است با نماز شب ، پروردگار خود را خشنود نمید ، خداوند به وجود او بر فرشتگان می بالد و می فرماید آیا بنده مرا نمی بینید که از خواب خوش برخاسته تا نمازی که من بر او واجب نکردم به جای آورد ؟ گواه باشید که او را بخشودم . (بحارالانوار ، ج ۷ ، ص ۱۵۶) .

۳۸ – نورانیت منزل

عن الصادق – علیه السلام –

ان البیوت التی یصلی فیها باللیل بتلاوه القرآن تضی ء لاهل المساء کما تضی ء نجوم السماء لاهل الارض

خانه ای که در آن نماز شب خوانده می شود و تلاوت قرآن می گردد ، برای افلاکیان آن گونه می درخشد که ستارگان برای زمینیان می درخشد . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۹ – نماز شب ، نشان عشق و محبت

حدیث قدسی

کذب من زعم انه یحبنی فاذا جنه اللیل نام عنی الیس کل محب یحب خلوه حبیبه

دروغ می گوید آن کس که مدعی محبت من است ولی وقتی شب فرا می رسد می خوابد . مگر نه اینکه هر عاشقی ، خلوت بامعشوق را دوست دارد ؟ (بحار الانوار ، ج ۱۳ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ – اهمیت ندادن به نماز شب

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

یاعلی ! علیک بصلاه اللیل و من استخف بصلاه اللیل فلیس منا .

یا علی ! بر تو باد به خواندن نماز شب و از ما نیست کسی که به نماز شب اهمیت ندهد و آن را سبک بشمارد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۸۰) .

۴۱ – بهترین نماز مستحبی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افضل الصلاه بعد الصلوه المکتوبه الصلاه فی جوف اللیل

برترین نماز بعد از نماز واجب ، نماز خواندن در دل شب است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۱۳۹۷) .

۴۲ – شیعه و نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

لیس من شیعتنا من لم یصل صلاه اللیل

از شیعیان ما نیست کسی که نماز شب را به جای نیاورد . (بحارالانوار ج ۸۷ ، ص ۱۶۲) .

۴۳ – از ما نیست

قال الصادق – علیه السلام –

لیس منا من لم یصل صلاه اللیل

از ما نیست ، کسی که نماز شب را به جای نیاورد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۴) .

۴۴ – محروم از قیام

قال الصادق – علیه السلام –

یا سلیمان ! لاتدع قیام اللیل فان المغبون من حرم قیام اللیل

ای سلیمان ! از شب زنده داری غافل مباش که مغبون آن کسی است که از قیام شب محروم شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۴۵ – روح نماز شب بخوان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ورجل قام من اللیل فصلی وحده فسجد و نام هو ساجد فیقول تعالی انظروا الی عبدی روحه عندی و جسده ساجد

(پروردگار مباهات می کند) بر مردی که شبانه بلند شو و به تنهایی نماز بخواند و سجده کند و در حال سجده به خواب رود خدا می فرماید بنگرید به بنده من که روح او پیش من و تنش در سجده است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۶) .

۴۶ – شریف ترین امت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اشراف امتی حمله القرآن و اصحاب اللیل

بزرگان امت من حاملان قرآن و یاران شب هستند . (بحارالانوار ج ۸۷ ، ص ۱۳۸ .

۴۷ – بهره از فصل زمستان ، و نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

الشتاء ربیع المؤ من یطول فیه لیله فیستعین به علی قیامه و یقصر فیه نهاره فیستعین به علی صیامه

زمستان (بهار)مؤ من است که از درازای شب برای نماز شب و از کوتاهی روز برای روزه کمک می گیرد (خوشا به حال کسی که از شبهای بلند زمستانی بهره می گیرند وبرای آخرت خویش ره توشه ای فراهم می کنن و دست تهی وارد محشر نمی شوند .) (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۵۲) .

۴۸ – نورانیت دل

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

قال یا علی ! خمسه تنور القلب کثره قرائه قل هو الله احد و قله الکلام و مجالسه العلماء والصلاه فی اللیل و المشی ء الی المساجد

یا علی ! پنج چیز دل را نورانی می کند کثرت تلاوت سوره (قل هو الله احد)کم گویی ، مجالست با علما ، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد . (المواعظ العددیه ، ص ۲۵۸) .

۴۹ – شب زنده داری

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ختم له بقیام اللیل ثم مات لفه الجنه

کسی که عمرش به شب زنده داری به پایان برسد ، بهشت پاداش او است . (وسائل الشیعه ج ۵ ، ص ۲۷۴)

۵۰– یک رکعت نماز در شب

عن رسول الله –صلی الله علیه وآله –

علیکم بصلاه اللیل ولو رکعه واحده ، فان الصلاه اللیل منهاه عن الاثم و تطفی ء غضب الرب – تبارك و تعالی – و تدفع عن اهلها حرالنار ، یوم القیامه

بر شما باد به نماز شب ، اگر چه یک رکعت باشد ، زیرا نماز شب انسان را از گناه باز می دارد و خشم پروردگار را خاموش کرده وصاحبش را از آتش قیامت دراما ن می دارد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۴۳۱) .

۵۱– زینت آخرت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – قال المال و البنوان زینه الحیاه الدنیا ، و ان الثمان رکعات التی یصلیها العبد اخراللیل زینه الاخره

خداوند متعال ثروت و فرزندان را زینت دنیا دانسته است هشت رکعت نماز که انسان در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحارالانوار ج ۸۳ ، ص ۱۲۶ ثواب الاعمال ، ص ۶۹) .

۵۲ – دستاورد نماز شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلاه اللیل مرضاه الرب ، و حب الملائکه و سنه لانبیاء و نور المعرفه واصل الایمان و راحه الابدان ، و کراهه الشیطان و سلاح علی الاعداء و اجابه للدعاء و قبول الاعمال وبرکه فی الرزق ، و شفیع بین صاحبها و بین ملك الموت و سراج فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منکر و نکیر و مونس و زائر فی قبره الی یوم القیامه

نماز شب مایه خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران و نور معرفت و ریشه ایمان و موجب آرامش بدن و نفرت شیطان و سلاحی در مقابل دشمنان و باعث مستجاب شدن دعا و پذیرش اعمال و برکت روزی است نماز شب بین نمازگزاران و ملك الموت واسطه می شود و چراغ قبر و فرش زیر او در قبر و پاسخ نکیر و منکر و مونس انسان در قبر و

زیارت کننده او در قبر تا روز قیامت خواهد بود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۲) .

۵۳ – بهترین شما

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خیرکم من اطاب الکلام و اطعم الطعام و صلی باللیل و الناس نیام

بهترین شما کسی است که سخن زیبا بگوید و طعام بدهد و هنگامی که مردم در خوابند نماز شب بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۲) .

۵۴ – نماز شب بدون اثر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رب صائم لیس له من صیامه الا الجوع و رب قائم لیس له من قیامه الا السهر

چه بسا روزه داری که از روزه خویش جز گرسنگی ثمری نبرد و نماز شب گزاری که از نماز خود جز بی خوابی سودی نگیرد . (نهج الفصاحه ، ص ۳۴۵، حدیث ۱۷۳۲) .

۵۵ – خشنودی خدا .

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ثلاثه یضحک الله الیهم الرجل اذا قام باللیل یصلی و القوم اذا صفوا فی قتال العدو و القوم ، اذا صفوا فی الصلاه

خداوند از سه گروه خشنود است

۱ – کسی که نماز شب می خواند

۲ – دسته ای که در برابر دشمن (درراه خدا) صف آرایی کرده اند .

۳ – جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند . (ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۵۶ – درهای خیر و سعادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لمعاذ بن جبل فی غزوه تبوک و ان شئت انباءنک بابواب الخیر ؟ قال قلت اجل یا رسول الله قال الصوم جنه و الصدقه تکفر الخطیئه و قیام الرجل فی جوف اللیل یبتغی وجه الله ، ثم قرء هذه الایه تتجافی جنوبهم عن المضاجع

رسول خدا (ص) در جنگ تبوک به معاذبن جبل فرمود آیا می خواهی که درهای خیر و سعادت را به تو معرفی کنم ؟ گفت آری ای رسول خدا ! پیامبر -صلی الله علیه وآله -فرمود

۱ - روزه که سپر (ازآتش) است .

۲ - صدقه که گناه را جبران می کند

۳ - بیداری انسان در دل شب که برای خدا باشد .

سپس این آیه را خواند تتجافی جنوبهم عن المضاجع (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۳) .

۵۷ - خوابیدن به نیت نماز شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من عبد یحدث نفسه بقیام ساعه من اللیل فینام عنها الا کان نومه صدقه تصدق الله بها علیه و کتب له اجر ما نوی

کسی که به نیت بیدار شدن برای نماز شب بخوابد ، ولی خواب بماند ، خواب او عطیه ای است الهی و خداوند متعال به او پاداش نماز شب را عطا می کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۳ کنزالعمال ، حدیث ۲۱۴۷۵) .

۵۸ - برکت نماز شب

قال الرضا - علیه السلام -

علیکم بصلاه اللیل فما من عبد یقوم اخر اللیل فیصلی ثمان رکعات و رکعتی الشفع و رکعه الوتر و استغفر الله فی قنوته سبعین مره ، الا اجیر من عذاب القبر و من عذاب النار و مذله فی عمره ، و وسع علیه فی معیشته

بر شما باد به نماز شب ، زیرا هر بنده ای که در آخر شب بیدار شود و هشت رکعت نماز شب ، و دو رکعت نماز شفع ، و یک رکعت نماز وتر بخواند و در قنوت آن ، هفتاد بار استغفار کند خداوند اورا از عذاب قبر و آتش در امان دارد وعمر او را طولانی کرده و به زندگی اوگشایش خواهد داد . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۱) .

۵۹ - نماز شب و عبودیت

سئل عن العبودیه قال - علیه السلام -

العبوديه خمسه اشياء خلوالبطن ، و قرائه القران ، وقيام الليل و التضرع عند الصبح ، والبكاء من خشيه الله

از امام (ع) سوال شد عبوديت چيست ؟ امام پاسخ داد عبوديت در پنج چيز است

۱ - خالی بودن شکم ؛

۲ - قرائت قرآن ؛

۳ - نماز شب ؛

۴ - تضرع در پيشگاه خدا در صبحگاهان ؛

۵ - گريه و زاری از خوف خدا . (المواعظ العدديه ، ص ۱۵۹) .

۶۰ - درجات نماز شب

قال رسول الله -صلی الله عليه وآله -

من رزق صلاه الليل من عبد او امه ؛ قام لله - عزوجل - مخلصا فتوضاء وضوء سابغا وصلی الله - عزوجل - بنيه صادقه وقلب سليم و بدن خاشع و عين داعمه ، جعل الله - تبارك و تعالی - خلفه تسعه صفوف من الملائكه فی كل صف ما لا يحصی عددهم الا الله تعالی احد طرفی كل صف فی المشرق و الاخر بالمغرب قال فاذا فرغ كتب له بعددهم درجات

هر گاه بنده ای موفق به نماز شب شود وبرای خدا بيدار شود و وضوی كامل بگيرد و با نيت خالص و قلب سليم و بدن خاشع وچشم گريان برای خدا نماز بخواند ، خداوند نه صف از فرشتگان را پشت سر او می گمارد كه جز خدا كسی نمی تواند آنها را شمارش كند ، زيرا يك طرف هر صف در مشرق و طرف ديگر آن در مغرب است هنگامی كه او نماز را تمام كند ، خدا به تعداد آن فرشتگان برای او درجه و ثواب می نويسد . (بحارالانوار

، ج ۸۷، ص ۱۳۷)

۶۱ – نماز مستحبی در خلوت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

صلاه التطوع حیث لایراه من الناس احد ، مثل خمس و عشرین یراه الناس

نماز مستحبی در خلوت و دور از چشم دیگران ، برابر است با بیست و پنج نماز درجایی که مردم او را می بینند . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۳۴۶) .

۶۲ – بیداری شب مایه قرب الهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان قیام اللیل قربه الی الله

بیداری شب انسان را به خدا نزدیک می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۲۲) .

۶۳ – نماز شب سبب ورود به بهشت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افشوا السلام ، وصلوا الارحام ، و اطعموا الطعام ، و صلوا باللیل ، و الناس نیام ، تدخلوا الجنه بسلام

(باسلام کرن) سلام را میان مردم شایع کنید صله رحم به جای آورید اطعام کنید و در شب که همگان درخوابند به نماز برخیزید تا به سلامتی داخل بهشت گردید . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۹) .

۶۴ – چشم گریان در قیامت

قال الصادق – علیه السلام –

کل عین باکیه یوم القیامه الا ثلاثه عین غضت عن محارم الله و عین سهرت فی طاعه الله ، و عین بکت فی جوف اللیل من خشیه الله

در قیامت همه چشم ها گریان است مگر سه چشم

۱ – چشمی که از (دین و نظر به) آنچه خداوند حرام کره بر هم نهاده شود ؛

۲ - چشمی که در شب جهت عبادت بیدار بماند .

۳ - چشمی که در دل شب از خوف خدا بگرید . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۸۲) .

۶۵ - نماز شب در مسافرت

قال الباقر - علیه السلام -

صل صلاه اللیل الوتر فی محمل

نماز شب و نماز وتر راحتی در کجاوه بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۶) .

۶۶ - نماز شب سنت پیامبر و صالحان

قال الصادق - علیه السلام -

علیکم بصلاه اللیل سنه نبیکم و داءب الصالحین

بر شما باد به خواندن نماز شب ، زیرا این عمل سنت پیامبر و سیره صالحان است .

(بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۲۳) .

۶۷ - بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رحم الله رجلا قام من اللیل فصلی و ایقظ امراءته فصلت فان ابت نضح فی وجهها الماء ، رحم الله امراءه قامت من اللیل فصلت وایقظت زوجها فان ابی نضحت فی وجهه الماء

خداوند رحمت کند مردی را که شب از خواب برخیزد ونماز شب بخواند وهمسرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و چنانچه بیدار نشد(بااجازه قبلی او) به صورت وی آب بپاشد (و او رابیدار کند) همچنین خدا بیامرزد زنی راکه در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و اگر از جای برنخاست (با اذن قبلی او) آب به صورتش بپاشد (تا او را بیدار کند) (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۶۸ - نماز شب و سلامتی بدن

فی الحدیث

الصوم و السفر و صلاه اللیل و امرارالید فی موضع السجود و المسح بها الوجه و ماناله من البدن و البدئه بخنصر الید الیسری فی تقلیم الاظفار والختم بخنصر الیمنی .

روزه و مسافرت و نماز شب و دست کشیدن برپیشانی و مسح صورت و شروع در گرفتن ناخن ازانگشت کوچک دست چپ و ختم آن به انگشت کوچک دست راست از عوامل تندرستی به حساب می آیند . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۸۰) .

۶۹ – تفسیر آیه نماز شب

قال الرضا – علیه السلام –

فی ذیل آیه و سبحه لیلا طویلا فان صلاه اللیل

در ذیل آیه (مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی)حضرت می فرماید به درستی نماز شب (منظور) است . (نورالثقلین ، ج ۵ ، ص ۴۴۹) .

۷۰ – ذکر قنوت در نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

وکان رسول الله –صلی الله علیه وآله –یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول هذا مقام العائذ بک من النار سبع مرات

رسول خدا –صلی الله علیه وآله –در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) می گفت و هفت بار ذکر (این جایگاه کسی است که از آتش به تو خدا پناه آورده است)می گفت . (وسائل الشیعه ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۱ – کم شدن روزی

قال موسی بن جعفر – علیه السلام –

فاذا حرم صلاه اللیل حرم بها الرزق

زمانی از خواندن نماز شب محروم شد ، رزق و روزی حلال او کاسته می شود . (قصارالجمل ، ج ۱ ، ص ۳۹۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۷۲ – تفسیر آیه نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان ناشئه اللیل قال هی القیام فی آخر اللیل

امام در تفسیر آیه (همانا پدیده شب و به پا خاستن برای نماز شب)منظور قیام برای نماز شب در آخر است . (نورالثقلین ج ۵ ، ص ۴۴۹)

۷۳ - استجابت دعا در نماز وتر

قال الصادق - علیه السلام -

یستجاب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب

دعا در چهار وقت به اجابت می رسد

۱ - در نماز وتر ؛

۲ - بعد از فجر صادق

۳ - بعد از ظهر ؛

۴ - بعد از مغرب (اصول کافی ، ج ۴ ، ص ۲۲۶) .

۷۴ - ذکر (العفو)در قنوت نماز وتر

قال الصادق - علیه السلام -

و کان علی بن الحسین سید العابدین - علیه السلام - یقول العفو العفو ثلاثماءه مره فی الوتر فی السحر

امام زین العابدین - علیه السلام - در قنوت نمز وتر در وقت سحر سیصد بار (العفو)می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۵ - پاداش عظیم

قال الصادق - علیه السلام -

ما من عمل حسن یعمله العبد الا و له ثواب فی القران الا صلاه اللیل فان الله لم یبین ثوابها لعظیم خطره عنده فقال تتجا فی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا و طمعا ومما رزقناهم ینفقون فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین جزاء بما کانوا یعملون

هیـچ کـار خوبی نیست که انسان انجام دهـد جز این که برای آن در قرآن پاداشـی بیان شـده است مگر نماز شب که (به دلیل عظمت آن) خداوند پاداش آن را مشخص نکرد ، بلکه فرموده است پهلو از بستر خواب حرکت می دهد (در دل شب) با بیم و امیـد خدای خود را می خوانند و از آن چه که روزی آنها کردیم انفاق می کنند . هیچ کس نمی داند که پاداش نیکوکاری اش چه نعمت و لـذتهای بی نهایت که روشـنی بخش دیده است و در عالم غیب برای او ذخیره شده است . (بحارالانوار ج ۸ ، ص ۱۲۶) .

۷۶ – طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطولکم قنوتا فی الوتر اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف

هرقدر قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد ، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۷۷ – بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علی بن اسـباط انه سـاءل اباعبـدالله – علیه السـلام – عن رجـل یقوم فی اخر اللیـل یرفع صوته بـالقرائه قال ینبغی للرجال اذا صلی باللیل ان یسمع اهله لکی یقوم النائم و یتحرک المتحرک

علی بن اسباط از امام صادق (ع) در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صدایش را به قرائت بلند می کند ، پرسید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خواند ، صدایش را به خانواده اش برساند تا آن که خواب رفته ، بیدار شود ، و آنکس که می خواهد حرکت کند حرکت کند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۹) .

۷۸ – کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق – علیه السلام –

استغفر الله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مره تنصب یدک الیسری و تعد بالیمنی الاستغفار

در قنوت نمـاز ، وتر ، هفتـاد بـار اسـتغفار بگوییـد ، برای این کـار دست چپ را مقابـل صورت قرار دهیـد ، و با دست راسـت استغفار را بشمارید . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۷۹ – دعای بعد از نماز شب

قال الباقر – علیه السلام –

اذا انصـرفت من الوتر فقل سبحان ربی الملک القدوس العزیز الحکیم ثلاث مرات ، ثم تقول یا حی یا قیوم یا بر یا رحیم یا غنی

یا کریم ، ارزقنی من التجاره اعظمها فضلا و اوسعها رزقا و خیرها لی عاقبه فانه لاخیر فیما لا عاقبه له

امام باقر (ع) فرمود پس از اتمام نماز شب سه مرتبه بگو سبحان ربی الملک القدوس العزیز الحکیم وسپس بگو یاحی یا قیومساءله من لا یحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۳۱۳) .

۸۰ - گناه روز مانع نماز شب می شود

فی الحدیث

جاء رجل الی سلمان الفارسی و قال یا اباعبدالله ! این لا اءقوی علی الصلاه باللیل فقال لاتعصی الله النهار وجاء رجل الی امیر المؤ منین - علیه السلام - فقال یاامیرالمؤ منین ، ! انی قد حرمت الصلاه باللیل فقال له امیرالمومنین - علیه السلام - انت رجل قد قیدتک ذنوبک

در حدیث آمده که شخصی به سلمان فارسی گفت ای اباعبدالله ! من که توانایی خواندن نماز شب را در شب ندارم سلمان پاسخ داد در روز گناه نکن (تا به خواندن نماز شب توفیق یابی)و نیز در خبر است که مردی به امیرالمؤ منین (ع) عرض کرد از خواندن نماز شب محروم مانده ام . امام پاسخ داد تو اسیر بند گناهان خود هستی . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳، ص ۳۸۳) .

۸۱ - نماز شب در لیله الهریر

قال علی - علیه السلام -

ماترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی -صلی الله علیه وآله - صلاه اللیل النور ، فقال ابن الکواء ولیله الهریر ؟ ولالیله الهریر

علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود که نماز شب نور است هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء گفت حتی در لیله الهریر(شب عملیات جنگ صفین)امام فرمود حتی در آن شب (بحار الانوار ، ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۸۲ - روشنی در نماز شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

صلاه اللیل نور

نماز شب نور است . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۸۳ - نماز شب مسافر

عن ابراهیم بن سیابه قال

كتب بعض اهـل بيتى الى ابى محمـد - عليه السـلام - فى صـلاه المسـافر اول الليـل صـلاه فكتب - عليه السـلام - فضـل صـلاه المسافراول الليل كفضل صلاه المقيم فى الحضر من اخر الليل

كسى از خانواده من به امام عسگرى (ع) نامه نوشت و از نماز شب كه مسافر در اول شب مى خواند ، سوال كرد امام (ع) در پاسخ نوشت فضيلت نماز شب مسافر در اول شب ، مانند فضيلت آن در آخر شب براى غير مسافر است . (بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۲۱۰) .

۸۴ - سرور مؤ من

اوصى رسول الله -صلى الله عليه وآله - - عليا - عليه السلام - فقال له

يا على ! ثلاث فرحات للمؤ من فى الدنياء لقاء الاخوان ، و الافطار من الصيام ، و التهجد من آخر الليل

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - به على (ع) وصيت نمود اى على ! در اين دنيا سه چيز براى مؤ من سرور آفرين است

۱ - ديدار برادران دينى ؛

۲ - افطار روزه دار در پايان روزه ؛

۳ - عبادت در ساعات آخر شب ؛ (اعلام الدين فى صفات ديلمى ، ص ۱۳۳ ، بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۳۵۲) .

۸۵ - مايه افتخار مؤ من

قال الصادق - عليه السلام -

ثلاثه هن فخر المؤ من وزينه فى الدنيا و الاخره الصـلاه فى اخر الليل و ياءسه مما فى ايدى ، الناس ، و ولايه الامام من ال محمد -صلى الله عليه وآله -

سه چيز مايه افتخار مومن و زينت اودر دنيا و آخرت است

۱ - نماز در آخر شب ؛

۲ - دل كندن از آنچه دردست مردم است ؛

۳ - پذيرش ولايت امام از اهل بيت پيامبر (ص) (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۰) .

۸۶ - اوصاف شب زنده داران

قال علی - علیه السلام -

و انی لمن قوم لاتاءخذهم فی الله لومه لائم سیماهم سیماء الصدیقین و کلامهم کلام الابرار ، عمار اللیل و منارالنهار ، متمسکون بحبل القرآن ، یحبون سنن الله و سنن رسوله ، لایستکبرون ولایعلمون و لایغلون و لایفسدون قلوبهم فی الجنان و اءجسادهم فی العمل

من از کسانی هستم که در راه خداوند از هیچ ملامتی نمی ترسد از کسانی که سیمایشان سیمای صدیقان و سخنانشان سخنان نیکان است شب زنده دارانند و روشنی بخش روز . به دامن قرآن تمسک جسته اند و سنتهای خدا و رسولش را احیا می کنند نه تکبر می ورزند و نه علو و برتری پیشه می سازند نه خیانت می کنند و نه فساد به راه می اندازند ، قلبهاشان در بهشت و پیکرهاشان در انجام وظیفه و عمل . (مکارم الاخلاق ، ص ۳۲۲) .

۸۷ - نماز شب ، سرگرمی مؤ من

قال الباقر - علیه السلام -

لهوالمؤ من فی ثلاثه اشیاء ، التمتع بالنساء ، و مفاهکه الاخوان ، و الصلوه باللیل ؛

سرگرمی و انس مؤ من در سه چیز است

۱ - بهره مندی از زنان

۲ - حضور در بزمساءله مشروع) برادران

۳ - نماز در نیمه شب ؛ (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۵۱۹) .

۸۸ - بی بهره از نماز شب

قال علی - علیه السلام -

و کم من قائم لیس له من قیامه الا السهر و العناء حبذا الاکیاس

چه بسا شب زنده داری که از عبادت شبانه خود ، جز رنج و بی خوابی بهره ای نبرد خوشا خواب عارفان زیرک . (نهج البلاغه ، ج ۱۴۵) .

۸۹ - وقت انجام نماز شب

عن حسین بن علی بن بلال ، قال ، - علیه السلام -

کتبت الیه فی وقت صلاه اللیل فکتب - علیه السلام - عندزوال اللیل و هو نصفه افضل فان فات فی اوله و اخره جائز

حسین بن علی بن بلال می گوید به امام نوشتم که وقت خواندن نماز شب در چه موقع است ؟ امام در پاسخ نوشت نیمه شب بهتر است ، و اگر در این فرصت نخواندی ، اول شب یا آخر شب هم می توانی بخوانی . (التهذیب ، ج ۲ ص ۱۱۸) .

۹۰ - نماز شب در هنگام نبرد

قال امیرالمؤ منین - علیه السلام -

الا انکم ملاقوا العدو غدا - ان شاءالله - فاطیلوا ، اللیله القیام ، و اکثروا تلاوه القرآن ، و اسئلوا الله الصبر والنصر

در جنگ صفین به همراهان خود فرمود شما فردا با دشمن نبرد خواهید کرد ، لذا امشب را بیشتر در نماز باشید ، (نماز شب بخوانید) و فراوان قرآن بخوانید و از خداوند صبر و نصرت بخواهید . (بحارالانوار ، ج ۱۰۰ ، ص ۳۵) .

۹۱ - اثرات دنیایی و آخرت نماز شب و تجهد

قال علی - علیه السلام -

و سیق الذین اتقوا ربهم الی الجنه زمرا قد امن العذاب ، و انقطع العتاب و زخرحوا عن النار ، و اطماءنت ، و رضوا المثوی و القرار ، الذین کانت اعمالهم فی الدنیا زاکیه و اعینهم باکیه ، و کان لیلهم فی دنیاهم نهارا تخشعا و استغفارا و کان نهارهم لیلا توحشا و انقطاعا ، فجعل الله لهم الجنه مابا والجزاء ثوابا و کانوا حق بها و اهلها فی ملك دائم و نعیم قائم

پرهیزکاران دسته دسته به سوی بهشت هدایت می شوند از عذاب آسوده اند و از سرزنش ایمن و از آتش دورند و بهشت برای آنان آرامش یافته (تا در مکان های امن بیا بیاسایند) و آنان از این قرارگاه خشنود می باشند اینان کسانی هستند که در این جهان ، کردارشان پاك وچشمشانشان گریان و شب هایشان در دنیا در فروتنی (در نماز شب) و استغفار روز و روزهایشان از بیم گناه شب بوده است از این رو خداوند بهشت را جای بازگشت و پاداش (کردار) آنان گردانیده و به بهشت و اهل بهشت سزاوارترند ، در

جاودانگی و نعمت پایدار . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰ ، الدلیل ، ج ۲ ص ۱۰۰۰) .

۹۲ – سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسین – علیه السلام – حین الوداع مع اخته زینب – علیها السلام –

یازینب ! لاتنسینی فی نافله اللیل

امام حسین – علیه السلام – هنگام وداع در روز عاشورا به زینب کبری (ع) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنفدی ، ص ۵۰) .

۹۳ – نماز شب یاران محمد (ص)

قال علی – علیه السلام –

لقد راءیت اصحاب محمد –صلی الله علیه وآله – فما اری یشبههم منکم لقد کانوا یصبحون شعثا و قدباتوا سجدا و قیاما یراوحون بین جباههم و خذودهم و یقفون علی مثل الجمر من ذکر معادهم کان بین اعینهم رکب المعزی من طول سجودهم اذا ذکر الله هملت اعینهم حتی تبل جیوبهم و مادوا کما یمید الشجر یوم الریح العاصف خوفا من العقاب و رجاء للثواب

من اصحاب محمد (ص) را دیده ام و کسی از شما را نمی بینم که شبیه آنان بوده باشد اصحاب محمد (ص) شب را در حال سجده و قیام بودند و با چهره ژولیده و غبارآلوده شب را به صبح می رساندند ، زیرا پیشانی ها و صورتهای خویش را به طور متناوب برزمین می نهادند . آن رشد یافتگان با یادآوری بازگشت خویش ، چنان می شدند که گویی برگدازه آتش ایستاده اند . از طول سجود میان چشمانشان مانند زانوی بز برآمده بود . چشمانشان چنان گریان بود که گریبان هایشان خیس می شد و به جهت ترس از کیفر و امید پاداش مانند درختی در تندباد می لرزیدند .

(نهج البلاغه خطبه ۹۷) .

۹۴ – نماز شب ، شعار پرهیزکاران

قال علی – علیه السلام –

سهر اللیل شعارالمتقین و شیمه المشتاقین

شب زنده داری شعار پرهیزکاران و روش مشتاقان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۹۵ – تاءثیر شب زنده داری

قال علی - علیه السلام -

فاتقوا الله عبادالله تقیه ذی لب ، شغل التفکر قلبه ، و انصب الخوف بدنه ، و اسهر التهجد غرار نومه ، و اظماء الرجاء هواجریومه ، و ظلف الزهد شهواته ، و اوجف الذکر بلسانه ، و قدم الخوف لامانه

ای بندگان خدا ! از خدا بترسید همانند ترسیدن خردمندی که اندیشه قیامت او را به خود مشغول کرده و ترس از خدا جسمش را رنجور ساخته و شب زنده داری (برای عبادت) خواب اندک او را گرفته وامید به حق ، او را در نیم روز تشنه نگاه داشته و بی توجهی به دنیا خواهش های نفس را از او دور کرد پیوسته ذکر خدا بر زبانش جاری است و ترس (از خدا) را برای امنیت (روز رستاخیر بر همه چیز) مقدم داشته است . (نهج البلاغه ، خطبه ۸۲) .

۹۶ - آداب نماز شب و شب زنده داران

قال علی - علیه السلام -

اما اللیل فصافون اقدامهم ، تالین لاجزاء القرآن یرتلونها ترتیلا ، یرحزنون به انفسهم و یستثیرون به دواء دائهم فاذا مروا بایه فیها تشویق رکنوا الیها طمعا و تطلعت نفسوهم الیها شوقا و ظنوا انها نصب اعینهم ، و اذا مروا بایه فیها تخویف اصغوا الیها مسامع قلوبهم و ظنوا انها زفیر جهنم و شهیقها فی اصول اذانهم فهم حانون علی اوساطهم مفترشون لجباههم و اکفهم و رکبهم و اطراف اقدامهم یطلبون الی الله فی فکاک رقابهم و ااالنهار فحلماء علماء ابرار اتقیاء

(پرهیزکاران) به هنگام شب برپا می خیزند و آیات قرآن را با دقت و تاءمل می خوانند و با خواندن و اندیشیدن در آن خود را

محزون می سازند و می کوشند که با آن می کوشند که با آن ، درد خود را درمان کنند هرگاه به آیه ای برسند که شوق انگیز و امید آفرین ، باشد به آن طمع ورزند و مشتاقانه به آن نگرند ؛ گویی پاداشی که آن آیه بازگو می کند در برابر دیدگان آنهاست و چون به آیه ای برسند که در آن ترس و بیم است ، گوش دل خویش را می گشایند که گویی فریاد و فغان اهل دوزخ در کنار گوش آنهاست ، قامت خود را در مقابل حق خم می کنند و پیشانی و کف دست و زانوان و سر انگشتان را بر زمین می نهند و از خداوند بزرگ آزادی خویش (را از آتش دوزخ) درخواست می کنند و به هنگام روز ، شکیبا و دانا و نیکوکار و پرهیزکار می باشند . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۳ ، الدلیل ، ج ۲ ، ص ۹۹۷) .

۹۷ – شب زنده داری

قال علی – علیه السلام –

نعم عون العباده السهر

شب زنده داری برای عبادت کمک خوبی است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۹۸ – نور دائم از بیداری شب

قال عیسی – علیه السلام –

طوبی للذین یتهجدون من اللیل اولئک الذین یرثون النور الدائم من اجل انهم قاموا فی ظلمه اللیل

خوشا به حال کسانی که شب را بیدار می مانند اینانند که نور دائم را به پاداش شب زنده داری به ارث می برند . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۹۹ – مسواک برای نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

اذا قمت باللیل فاستک فان الملک تاءتیک فیضع فاه علی فیك ، فلیس من حرف تتلوه و تنطق به الا صعد به الی السماء فلیکن فوك طیب الریح

شبانگاه که برای نماز بلند می شوی مسواك بزن ، چرا که فرشته نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و هر حرفی از قرآن و نماز و دعا می خوانی ، به آسمان می برد از این رو باید که دهانت خوشبو باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۵۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۷) .

۱۰۰– عبادت در شب بهار اولیا

قال علی - علیه السلام -

سهر اللیل فی طاعه الله ربیع الاولیاء و روضه السعداء

شب در طاعت و عبادت خدا بیدار ماندن ، بهار اولیا و بوستان نیک بختان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۱۰۱ – صاحبان عقل

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خیارکم اولواالنهی . قیل یا رسول الله من الواالنهی ؟ فقال المتهجدون باللیل والناس نیام

بهترین شما خردمندان هستند ، عرض کردند اینان کیانند ؟ فرمود عبادت کنندگان در شب ، آنگاه که مردم در خوابند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۸) .

۱۰۲ – آفات زیاد خوابیدن در شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - قالت ام سلیمان بن داود

یا بنی ! ایاک و کثره النوم باللیل ، فان کثره النوم باللیل تدع الرجل فقیرا یوم القیامه

مادر سلیمان بن داود (ع) به سلیمان می گفت فرزندم ! از زیاد خوابیدن در شب بپرهیز ، زیرا زیاد خوابیدن در شب ، باعث فقر در روز قیامت می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۲ ، امالی الصدوق ، ص ۱۴۰)

۱۰۳ – ندای خروس در سحرگاه

قال لقمان حکیم - علیه السلام -

ان اخر اللیل فی التهجد احب الی من اوله لان الله یقول و بالاسحارهم یستغفرون

آخر شب برای تهجد (نماز شب) نزد من محبوبتر است از آغاز آن ، زیرا خدا می فرماید پرهیزکاران در سحرگاهان استغفار می کنند . (تفسیر نمونه ، ج ۲۲ ، ص ۳۲۲) .

۱۰۴ – فایده شب زنده داری

و اوحی الله الی موسی - علیه السلام -

قم فی ظلمه اللیل اجعل قبرک روضه من ریاض الجنان

به موسی (ع) وحی شد در ظلمت شب (برای خواندن نماز شب) بلند شو (پاداش آن) قبرت را باغی از باغهای بهشت می سازم . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۵) .

۱۰۵ - خاصیت شب و رسیدن به لقاء

قال الحسن العسکری - علیه السلام -

ان الوصل الی الله - عزوجل - سفر لایدرک الابامتطاء اللیل

به درستی که رسیدن به خداوند - عزوجل - سفری است که جز با مرکب شب ، پیمودن راه و نیل به مقصد ممکن نیست . (بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۸۰) .

۱۰۶

قال الصادق - علیه السلام -

کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون (۲) کانوا اقل اللیالی تفوتهم لایقومون فیها

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (کمی از شب رامی خوابیدند)فرمود کمتر شبی بر آنها می گذشت که بیدار نشوند و عبادت نکنند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۹ ، تفسیر نمونه ، ج ۲۲ ، ص ۳۳۷) .

۱۰۷ - محبوب ترین نماز

قال الصادق - علیه السلام -

احب صلاه اللیل الیهم اخر اللیل

محبوبترین نماز شب در نظر آنان (متقین) نماز آخر شب است . (التهذیب ، ج ۲ ، ص ۶) .

۱۰۸ - استفاده از تاریکی شب برای بیداردلان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الله - جل جلاله - اوحی الی الدنیا ان اتعبی من خدمک و اخدمی من رفضک و ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه فاذا قال یارب ! ناداه الجلیل - جل جلاله - لبیک عبدی ! سلنی اعطک و توکل علی اکفک ثم یقول - جل جلاله - لملائکه ملائکتی ! انظروا الی عبدی فقد تخلی فی جوف هذا الیل المظلم و البطالون لاهون و الغافلون نیام اشهدوا انی قد غفرت له

خداونـد - جل جلاله - به دنیا وحی کرد هرکه در خـدمت تو باشـد ، او را به رنـج وتعب بینداز و هر کس تو را رها کند ، در خـدمت وی بـاش ، هرگـاه بنـده در دل شب تـار ، با آقای خویش خلوت نموده و با او به راز و نیاز بپردازد ، خداونـد دلش را نورانی سازد و چون بگویـد ای رب من ! ای رب من ! خداوند - جل جلاله - گوید لبیک ای بنده من ! بخواه از من تا عطایت کنم ، به من توکل نمای تا بسـنده ات باشم سـپس خداوند به فرشـتگان خود فرماید ای فرشتگان من ! بنده ام را بنگرید در دل این شب تیره با من خلوت کرده است در حالی که بطالت پیشگان به لهو و لعب مشغول هستند

و غفلت زدگان در بستر خواب آرمیده اند . اینک گواه باشید که من به طور حتم او را آمرزیدمساءله (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۳۷ ، به نقل از امالی صدوق) .

۱۰۹ – نزدیکترین ساعات انسان به خدا

قال عن ابن ابی یعفور عن ابی عبدالله – علیه السلام –

قلت له اخبرنی – جعلت فداک – ای ساعه یکون العبد اقرب الی الله ، و الله منه قریب ؟ قال اذا قام فی اخر اللیل و العیون هادئه فیمشی الی وضوئه حتی یتوضاء باسبع وضوء ، ثم یجی ء حیت یقوم فی مسجده فیوجه وجهه الی الله ویصف قدمیه و یرفع صوته ویکبر و افتتح الصلوه فقراء اجزانه و صلی رکعتین و قام لیعید صلوته ناداه مناد من عنان السماء عن یمین العرش ایها العبد المنادی ربه ! ان البر لینشر علی رسک من عنان السماء ، و الملائکه محیطه بک من لدن قدمیک الی عنان جعلت فداک یابن رسول الله ما الانفتال ؟ قال تقول بوجهک و جسدک هکذا ، ثم ولی وجهه و ذلک الانفتال

ابن ابی یعفور (راوی حدیث) می گوید به حضور امام صادق (ع) عرضه داشتم قربانت شوم ! بفرمایید چه زمانی انسان به خدا و خدا به او نزدیک است ؟ فرمود چون آخر شب برخیزد ، در حالی که چشم هایش در خواب هستند ، وضویی شاداب گرفته و در عبادتگاه خود بایستد و با حضور قلب و توجه به خدا ، تکبیر نماز گفته وقرائت را بخواند و دو رکعت نماز به جای آورد و آنگاه برای نماز دیگری برخیزد ، از سوی آسمان و از جانب

عرش این ندا برآید ای بنده ای که خدای خود را می خوانی ! الحال احسان و بر و خیر از جانب آسمان درحال فرود آمدن بر تو است و فرشتگان از کنار قدم هایت تا عنان آسمان گرد تو جمع شده اند و خداوند می فرماید ای بنده من ! اگر بدانی که در حال گفتگو و راز و نیازی ، انفتال از خود نشان نمی دهد . (راوی می گوید) گفتم ای فرزند رسول خدا ! قربانت شوم ، مقصود از انفتال چیست ؟ امام در حالی که صورت خود را به سمت پشت سر می چرخانید ، انفتال این است که صورت و بدنت را بر گردانی . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۸) .

۱۱۰ – سفارش خداوند به حضرت موسی (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

کان فیماناجی الله – عزوجل – به موسی بن عمران – علیه السلام – ان قال له یابن عمران ! کذب من زعم انه یحبنی فاذا جنه اللیل نام عنی الیس کل محب یحب خلوه حبیبه ؟ ها انا ذایابن عمران مطلع علی احبائی اذا جهنم اللیل حولت ابصارهم فی قلوبهم و مثلت عقوبتی بین اعینهم یخاطبونی عن المشاهده و یکلمونی عن الحضور یابن عمران ! هب لی من قبلک الخشوع و من بدنک الخضوع و من عینیک الدموع فی ظلم ، وادعنی فانک تجدنی قریبا مجیبا .

خداوند حکیم به حضرت موسی (ع) فرمود ای پسر عمران ! دروغ می گوید آن کس که گمان کند مرا دوست دارد ، در حالی که که چون شب فرا می رسد از من چشم می پوشد و به خواب می رود

! آیا نه چنین است که هر عاشقی خلوت با معشوق را دوست دارد ؟ هان ای پسرعمران ! این منم که بردوستانم مطلعم چون شب آنان را فرا گیرد ، چشم دلشان رادگرگون می سازم (که جز من چیزی نمی بینند) و عقوبتم را در مقابل دیدگانشان مجسم می کنم (بدان گونه)از راه شهود و رویارویی با من به مخاطبه می پردازند و حضورا با من به گفتگو می نشینند ، ای پسر عمران ! در دل شبهای تار از دلت خشوع و از تنب خضوع و از چشمانت قطرات اشک نثار من بنما و مرا بخوان که مرا به خود نزدیک و اجابت کننده دعوتت خواهی یافت . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۳۹) .

۱۱۱ - عبادت در شب و استجابت دعا

عن النیشابوری قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - ان الناس یروون عن النبی -صلی الله علیه وآله - ان فی اللیل ساعه لایدعو فیها عبدمؤ من بدعوه الا استجیب له قال نعم قلت متی هی جعلت فداك ؟ قال ما بین نصف اللیل الی الثلث الباقی منه ، قلت اهی لیله من اللیالی معلومه او کل لیله ؟ قال بل کل لیله

به امام صادق (ع) عرض کردم مردم از پیامبر (ص) نقل می کنند در شب ساعتی است که هیچ بنده مؤ منی در آن دعایی نمی کند مگر این که دعایش مستجاب شود فرمود بلی عرض کردم فدایت شوم آن چه زمانی است ؟ فرمود بین نصف شب تا ثلث باقی مانده از آن عرض کردم آیا آن شب معینی است از شب ها یا هر شب است ؟

فرمود هر شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۵) .

۱۱۲ - قصد نماز شب

عن زراره قال

قلت لابی جعفر - علیه السلام - اناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه قل هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون ؟ . . . قال یعنی صلاه اللیل

از زراه نقل شده می گوید به ابوجعفر (ع) عرض کردم مراد از آیه (وقتهای شب سجده کنان به پا ایستادگان از آخرت می ترسد و رحمت پروردگارش را امید می دارد . بگو آیا آنان که می دانند و آنان که نمی دانند برابرند)چیست ؟ فرمود نماز شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۲) .

۱۱۳ - دینداری مؤ منان

قال الصادق - علیه السلام -

خبر طویل ذکر فیه الائمه و علامه الائمه فقال و دینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح والاجتهاد و اداء الامانه الی البر و الفاجر ، و طول السجود ، و قیام اللیل ، و اجتناب المحارم ، وانتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن ذکر پیشوایان دینی و نشانه آنان آمده ، نقل شده که حضرت فرمود و دین آنها ، پرهیزکاری ، و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیك و بد است و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و رفتار با همسایگان است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۱۱۴ - نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساءله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتداءنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به .

خدمت حضرت امام باقر (ع) وارد شده و می خواستم از خواندن نماز شب در کجاوه سوال کنم آن حضرت پیش از سوال من فرمود پیغمبر اکرم (ص) بر شتر خود که به هر سو درحرکت بود ، نماز می گذاشت . (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶)

۱۱۵ - توجه مؤ من به نماز شب

عن علی - علیه السلام - قال

ان الله - جل جلاله - اذا راءی قریه اسرفوا فی المعاصی ، و فیها ثلاثه نفر من المؤ منین ، ناداهم -جل جلاله و تقدست اسماؤ ه - یااهل معصیتی ! لولا مافیکم من المؤ منین ، المتحابین بجلالی العامرین بصلاتهم ارضی و مساجدی ، المستغفرین بالاسحار خوفا منی ، لانزلت بکم عذابی ثم لاابالی .

از علی بن ابی طالب (ع) نقل شده است که فرمود چون خداوند - جل جلاله - دید که مردمی در گناهان زیاده روی کردند و در میان آنها ، سه نفر از مؤ منین است خداوند - عزوجل - ندا می کند این گناهکاران ! اگر در میان شما نبودند کسانی که برای من باهم دوستی می کنند و با نماز خواندنشان زمین من و مسجدهای مرا آباد می کنند و شب ها در موقع سحر از ترس من از من آمرزش می خواهند ، عذابم را به شما نازل می کردم وهیچ درنگی نمی کردم . (بحارالانوار ، ج

۸۷، ص ۱۴۰) .

۱۱۶ – نماز شب باعث رفع گناهان

فی تفسیر علی بن ابراهیم

اقم الصلوه طرفی النهار و زلفا من اللیل ان الحسنات یذهبن السیئات فان صلاه المؤ من فی اللیل تذهب ماعملوا بالنهار من السیئات و الذنوب

در تفسیر علی بن ابراهیم در ذیل آیه (اقم الصلوه)این حدیث به چشم می خورد نماز شب گناهان وسیئاتی که در روز انجام گرفته است از بین می برد . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۲۵۳) .

۱۱۷ – نجات از وحشت قبر

قال الباقر – علیه السلام –

صل رکعتین فی سواد اللیل لوحشه القبور

برای نجات از وحشت قبر ، دو رکعت نماز در دل شب بخوان . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۰) .

۱۱۸ – امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر – علیه السلام – یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) تا اذان صبح ، مشعول نمازهای مستحبی بود . (بحارالانوار ، ج ۴۸، ص ۱۰۷) .

۱۱۹ – شرافت مرد در نماز شب

عن سهل بن سعد قال

جاء جبرئیل الی النبی –صلی الله علیه وآله – فقال یا محمد ! عش ما شئت فانک میت ، و احبب ماشئت فانک مفارقه ، و اعمل ما شئت فانک مجزی به و اعلم ان شرف الرجل قیامه باللیل ، و عزه استغناؤ ه عن الناس

از سهل بن سعد نقل شده است که می گوید جبرئیل به حضور پیامبر اسلام (ص) آمد و عرض کرد ای محمد ! هرقدر می خواهی زندگی کن ، اما خواهی مرد ، هرکس را خواستی دوست دار ، اما از اوجدا خواهی شد هر عملی خواستی انجام ده ، اما پاداش آن را خواهی دید . آگاه باش که شرافت مرد ، عبادت او در شب است و عزت وی در بی نیازی جستن از مردم است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۳۶) .

۱۲۰ – ریزش گناهان

عن الصادق – علیه السلام – قال

ان الحسنات یذهبن السیئات قال صلاه اللیل تکفر ما کان من ذنوب النهار

از امام صادق – علیه السلام – نقل شده که در تفسیر آیه (همانا نیکی ها ، بدی ها را می زداید)فرمود نماز شب است و صاحبان خود را از گناهان روز پاک می کند . (تفسیر العیاشی ، ج ۲ ، ص ۱۶۴) .

۱۲۱ – منزلت نماز شب

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

ثلاث درجات افشاء السلام ، و اطعام الطعام و الصلاه باللیل والناس نیام

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود سه چیز منزلت و مقام را می افزاید سلام دادن ، غذا دادن وشب نماز خواندن ، آن زمان که مردم در خوابند . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۴۱) .

۱۲۲ – مبغوض ترین مخلوقات

عن الصادق – علیه السلام – قال

ابغض الخلق الی الله جیفه باللیل و بطال فی النهار

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود دشمن ترین مخلوقات نزد پروردگار عالم کسی است که در شب مردار است و در روز بیکار است (تا صبح مانند مردار می افتد می خوابد و در روز وظایف دینی خود را انجام نمی دهد) (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۸) .

۱۲۳ – آثار نماز شب

عن رسوله –صلی الله علیه وآله – قال

صلاه اللیل ، مرضاه الرب ، وحب الملائکه و سنه الانبیاء ، ونور المعرفه و اصل الایمان ، وراحه الابدان و کراهیه الشیطان وبرکه فی الرزق ، سلاح علی الاعداء و اجابه للدعاه ، و قبول الاعمال ، و شفیع بین صاحبها و بین ملک الموت و سراج فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منکر و نکیر و مونس و زائر فی قبره الی یوم القیامه فاذا کان یوم القیامه کانت الصلاه ظلافوقه ، تاجا علی راءسه ، ولباسا علی بدنه و نورا یسعی بین یدیه ، و سترا بینه و بین النار و حجه للمؤ من بین یدی الله تعالی ، و ثقلا فی المیزان و جوازا علی الصراط و مفتاحا للجنه لان الصلاه تکبیر وتحمید وتسبیح و تمجید و تقدیس و تعظیم و قراءه و دعاء ، و

ان افضل الاعمال الصلاه لوقتها .

از پیامبر اسـلام (ص) نقل شده است که فرمود نماز شب موجب خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران ونور شناختن وریشه ایمان ومایه راحتی بدن ها و ناخشنودی شیطان و اسلحه ای علیه دشمنان

و موجب قبولی دعا و پذیرفته شدن اعمال و زیادی روزی است میان نمازگزار و عزرائیل میانجی است و چراغ قبر صاحب خود خواهد بود و زیرانداز او است (کنایه از عدم جدایی نماز و نمازگزار است) و جواب نکیر و منکر است و تا روز قیامت در قبرش و مونس وهمدم او می باشد آنگاه که روز قیامت شد ، نماز در بالای سرش سایه خواهد افکند و برسرش تاج و بر بدنش لباس می باشد و نوری است که پیاپیش او می تابد و راه او را روشن می کند و میان او و آتش حایل شود و در برابر خداوند متعال برهان مؤ من و مایه سنگینی میزان است و برات عبور از صراط و کلید بهشت می باشد نماز ، تکبیر ، ستایش ، تنزیه ، به بزرگی ، و پاکی یاد کردن و تعظیم و خواندن قرآن و دعا است و برترین اعمال ، نماز خواندن در وقت آن است . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۶۱) .

۱۲۴ - تقوا و نماز شب

قال علی - علیه السلام -

عبادالله ان تقوی الله حمت اولیاء محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتی اسهرت لیالیهم

ای بندگان خدا پرهیزکاری دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز می دارد و ترس از خدا آنچنان در دل آنان جای می گیرد که شب ها را (برای نماز) بیدار می مانند . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۳) .

۱۲۵ - تسبیح در شب

عن جعفر بن محمد - علیه السلام - فی قول الله - عزوجل - و سبح بحمد ربک حین تقوم و من الیل فسبحه و ادبار النجوم (۳) قال امره ان یصلی باللیل

از امام صادق - علیه السلام - نقل شده است که در تفسیر سخن خداوند - عزوجل - که می فرماید (و تسبیح به سپاس پروردگار خودگوی ، گاهی که برمی خیزی و از شب تسبیح گویش تا سپیده دمان)چنین فرمود او را دستور داده تا در دل شب نماز بخواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۹) .

۱۲۶ - نماز شب با شک

و قد سمع - علیه السلام - رجلا من الحروریه یتهجد و یقراء فقال نوم علی یقین خیر من صلاه علی شک

امام علی (ع) شنید که یکی از مردم حروریه (خوارجمهوری اسلامی ایران نماز شب به جا می آورد و قرآن می خواند . حضرت فرمود با یقین خوابیدن بهتر از نماز خواندن با شک است . (نهج البلاغه ، حکمت ۹۲) .

۱۲۷ - کسب هیبت و ابهت با نماز شب

روی ان علیا - علیه السلام -

اجتاز بقصاب و عنده لحم سمین ، فقال یاامیرالمؤ منین ! هذااللحم سمین ، اشرت منه ، فقال لیس الثمن حاضرا فقال انا اصبر یا امیر المؤ منین ! فقال له انا اصبر عن اللحم و ان الله سبحانه وضع خمسه فی خمسه العز فی الطاعه ، والذل فی المعصیه و الحکمه فی جوف البطن و الهیبه فی صلاه اللیل و الغنا فی القناعه

روایت شده است که امیرالمؤ منین (ع) از مقابل دکه قصابی می گذشت قصاب گفت ای امیرالمؤ منین ! گوشت چاق و خوب موجود است امام (ع) فرمود پول آن موجود نیست قصاب گفت من مهلت می دهم و صبر می کنم . امام علی (ع) پاسخ داد بر من نخوردن گوشت صبر می کنم (و افزود) خداوند متعال پنج چیز را در پنج چیز دیگر قرار داده است عزت را در بندگی ، ذلت را در معصیت ، حکمت را در کم خوردن و خالی بودن شکم ، هیبت و ابهت را در روی آوردن به نماز شب و ثروتمندی و بی نیازی را در قناعت . (ارشاد القلوب ، دیلمی ، باب القناعه)

۱۲۸ - نماز شب و رفع مشکلات

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایهاالناس ، ما من عبد الا و هو یضرب علیه بحزائم معقوده فاذا ذهب ثلثا الیل و بقی ثلثه ، اتاه ملک فقال له قم فاذکرالله فقد دناالصبح قال فان هو تحرک و ذکر الله انحلت عنه عقده ، و ان هو قام فتوضاء ، و دخل فی الصلاه انحلت عنه العقد کلهن ، فیصبح حین یصبح قریر العین

ای مردم ! هیچ کس از شما نیست مگر این که مشکلات همچون کمربندی او را محاصره کرده است . پس زمانی که دو سوم از شب گذشت (و یک سوم آن باقی ماند) ملکی بر او وارد می شود و به او می گوید برخیز و ذکر خداوند بگوی که صبح نزدیک است اگر او حرکت کرد و ذکر خداوند گفت ، یک گره از گرفتاری هایش گشوده خواهد شد و اگر او برخاست و وضو گرفت و به نماز ایستاد ، تمامی گره های گرفتاری از او گشوده می شود و صبحگاهان شادمان و با روشنی چشم از خواب برمی خیزد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۳) .

۱۲۹ - زینت دنیا و آخرت

عن الصادق - علیه السلام - قال

ثلاثه هن فخرالمؤ من ، وزینه فی الدنیا و الاخره الصلاه فی اخر اللیل و یاءسه مما فی ایدی الناس و ولایه الامام من ال محمد - علیهم السلام -

سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤ من و زینت دنیا و آخرت او است نماز شب ، ماءیوس بودن از این و آن پذیرفتن ولایت امالی از آل محمد (ع) . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۳۲۶) .

۱۳۰ - معصیت و محرومیت از نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

ان الرجل یذنب الذنب فیحرم صلاه اللیل و ان العمل السیی ء اسرع فی صاحبه من السکین فی اللحم

شخصی که به عصیان روی می آورد ، از خواندن نماز شب محروم می شود ، زیرا اثر کار بد در انسان ، از اثر کارد تیز بر گوشت ، سریع تر است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ح ۱۱۰۴۶۷) .

۱۳۱ - سفارش پیامبر (ص)

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یابنی عبدالمطلب ! افشوا السلام ، و صلوا الارحام ، و تهجدوا و الناس نیام ، و اعطعموا الطعام ، و اطیعوا الکلام ، تدخلوا الجنه بسلام

ای فرزندان عبدالمطلب ! آشکارا سلام کنید و صله رحم انجام دهید و هنگامی که مردم در خواب هستند ، شب زنده داری کنید و به عبادت خداوند بپردازید و مردم را اطعام کنید و سخن خوب بگویید تا به سلامت وارد بهشت شوید . (محاسن برقی ، ج ۲ ، ص ۱۴۲) .

فصل بیست و یکم جایگاه و فلسفه نماز جمعه

آیات

۱ – نماز جمعه

یاایهاالذین امنوا اذا نودی للصلوه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکرالله و ذروا البیع ذلکم خیرلکم ان کنتم تعلمون

ای کسانی که ایمان آورده اید ! هرگاه شما را برای نماز و روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت را رها کنید که این نمازجمعه از هر تجارت سودمندی اگر بدانید برای شما بهتر خواهد بود . (سوره جمعه ، آیه ۹) .

۲ – طلب روزی بعد از نماز جمعه

فاذا قضیت الصلوه فانتشروا فی الارض و ابتغوا من فضل الله و اذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون

و هنگامی که نماز پایان گرفت ، شما آزادید در زمین پراکنده شوید و از فضل الهی طلب کنید و خدا را بسیار یاد نمایید تا رستگار شوید . (سوره جمعه ، آیه ۱۰) .

خطبه نماز جمعه پیامبر –صلی الله علیه وآله –

واذا راو تجاره او لهوا انفضوا الیها و ترکوک قائما قل ما عند الله خیر من اللهو و من التجاره و الله خیرالرازقین

هنگامی که تجارت و سرگرمی و یالهوی را ببینند ، پراکنده خواهند شد وبه سوی آن می روند و تو را ایستاده به حال خود رها می کنند ، بگو آنچه نزد خدا است بهتر از لهو و تجارت است و خداوند بهترین روزی دهندگان است . (سوره جمعه ، آیه ۱۱) .

احادیث

الف) جایگاه جمعه و نماز جمعه از دیدگاه معصومین (ع)

۱ – نماز جمعه ، حج فقرا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه حج المساکین

نماز جمعه حج فقرا است . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۱) .

۲ – علت نامگذاری جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

ان الله – عزوجل – جمع فیها خلقه لولایه محمد و وصیه فی المیثاق فسماه یوم الجمعه لجمعه فیه خلقه

خداوند در آن روز خلق خود را جهت گرفتن پیمان برای ولایت حضرت محمد (ص) و وصی اش علی (ع) جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز آن را جمعه نامگذاری کرد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۵ مستدرک الوسائل ، ج ۶ ص ۵۹) .

۳ – وجوب نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رواح الجمعه واجب علی کل محتلم

برهر مکلف رفتن به نماز جمعه واجب است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۵ ، ح ۲۱۱۱۹) .

۴ – بهترین روزها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان من افضل ایامکم یوم الجمعه

همانا از بهترین روزهای شما روز جمعه می باشد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۸ ، ح ۲۱۰۳۷) .

۵ – انتخاب روز جمعه

قال ابوعدالله – علیه السلام –

ان النار اختار من کل شی ء شیئا فاختار من الایام یوم الجمعه

خداوند از میان هر نوع از موجودات فردی ، را (به عنوان بهترین فرد) برگزیده و از میان روزها ، جمعه را انتخاب نمود . (کافی ، ج ۳ ص ۴۱۳) .

۶ – شنیدن اذان نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه علی من سمع النداء

کسی که ندای اذان نماز جمعه را بشنود نماز جمعه بر او واجب است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ح ۲۱۱۰۰) .

۷ – بزرگداشت روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطرفوا اهالیکم فی کل یوم جمعه بشی ء من الفاکهه حتی یفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخرید ، جمعه را گرامی دارند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱) .

۸– اذان در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا اذن المؤ ذن یوم الجمعه حرم العمل

چون مؤ ذن روز جمعه اذان گوید ، کار حرام گردد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ۱۲۱۱) .

۹ – امام جمعه و عمامه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی و ملائکته یصلون علی اصحاب العمائم یوم الجمعه

خداوند و ملائکه بردارندگان عمامه در روز جمعه درود می فرستد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۵ ، ح ۲۱۱۶۶) .

۱۰ – نماز جمعه ، حج فقیران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

حج فقراء امتی الجمعه

نماز جمعه حج فقیران امت من است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۶ ، ح ۲۱۰۶۸) .

۱۱ – فضیلت ذکر در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تسبیحه یوم الجمعه افضل من الف تسبیحه فی غیر یوم الجمعه

تسبیح و ذکر در روز جمعه ، بهتر از هزار تسبیح در غیر آن می باشد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۲ – فضیلت دو رکعت نماز در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان فی یوم الجمعه افضل من الف رکعه فی غیر یوم الجمعه

دو رکعت نماز در روز جمعه ، بهتر از هزار رکعت نماز در غیر روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۳ – آفت مخالفت با نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

ثلاثه ان کنتم خالفتهم فیهن ائمتکم هلکتم جمعتکم و جهاد عدوکم و مناسککم

اگر در سه چیز با رهبران و پیشوایان خود مخالفت ورزید ، هلاك خواهید شد

۱ – نماز جمعه

۲ – جهاد با دشمن

۳ – مناسک حج (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۱۴ – مصادف با روز حساب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یوم الجمعه فهو یوم یجمع الله فیه الاولین و الاخرین یوم الحساب

روز جمعه مصادف با روز حساب است که خداونـد در آن روز اولین و آخرین مخلوق خویش را گرد می آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۱۵ – صدقه در روز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

ان الصدقه تضاعف فی یوم الجمعه

پاداش صدقه در روز جمعه دو برابر است . (مستدرک الوسائل ، ج ۷ ، ص ۱۸۷) .

۱۶ – ثواب اعمال خوب و بد

قال الباقر – علیه السلام –

الخیر و الشر یضاعف یوم الجمعه

پاداش کار خوب و کیفر اعمال بد در روز جمعه دوبرابر می گردد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۶۰) .

۱۷ – راه تشویق برای نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اشتروا لصبیانکم اللحم و ذکروهم یوم الجمعه

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت روز جمعه را به فرزندانتان یادآوری کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۱۸ – جمعه بهترین روز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خیر یوم طلعت علیه الشمس یوم الجمعه

بهترین روزی که خورشید بر آن می تابد ، روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۱ ح ۲۱۰۵۱) .

۱۹ - بهترین ایام

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

افضل الایام عند الله یوم الجمعه

بهترین روزها نزد خداوند ، روز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۳) .

۲۰ - حج تهیدستان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الجمعه حج الفقراء

نماز جمعه ، حج تهیدستان است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۲) .

۲۱ - روز شایسته

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا کان یوم الجمعه نادت الطیر الطیر و الوحش الوحش و السباع السباع سلام علیکم هذا یوم صالح

چون روز جمعه شود ، پرنده پرنده را ، وحشی وحشی را ، و درنده درنده را ندا داده و می گوید سلام بر شما امروز روزی شایسته است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ۶۵) .

۲۲ - جمعه ، عید مسلمان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان هذاالیوم جعله الله عیدا اللمسلمین

به درستی که خداوند این روز (جمعه) را برای مسلمانان عید قرار داده است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۵) .

۲۳ – وجه تسمیه جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

سمیت الجمعه جمعه لان الله جمع الخلق لولایه محمد –صلی الله علیه وآله – و اهل بیته

از این رو جمعه (جمعه)خوانده شد که خداوند آفریدگان را در آن روز برای ولایت پیامبر و دوستانش – صلوات الله علیهم – گرد آورد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۵۹) .

۲۴ – توجه فرشتگان به نماز گزاران در نماز جمعه

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم الجمعه کان علی کل باب من ابواب المسجد ملئکه یکتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا یستمعون الذکر

چون در روز جمعه فرا رسد ، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۲ ، مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۸) .

۲۵ – تکریم مؤ منان

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله اکرم المؤ منین بالجمعه

همانا خداوند – تبارک و تعالی – مؤ منان را به وسیله نماز جمعه گرامی می داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۵) .

۲۶ – فریضه نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

صلوه الجمعه فريضه و الاجتماع اليها الامام العادل فريضه

نماز جمعه و شركت در آن و با حضور امام عادل ، واجب است . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۸)

۲۷ – چرا (جمعه)مى نامند ؟

عن ابى حمزه بن عن جعفر – عليه السلام – قال له رجل

كيف سميت الجمعه ؟ قال ان الله – عزوجل – جمع فيها خلقه لولايه محمد و وصيه فى الميثاق فسماه يوم الجمعه لجمعه فيه خلقه

بوحمزه مى گويد مردى به امام صادق – عليه السلام – عرضه داشت (چگونه است كه روز جمعه ، جمعه ناميده شد) ؟ فرمود خداوند – عزوجل – در روز جمعه ، خلق خويش را جهت گرفتن پيمان براى ولايت حضرت محمد (ص) و وصى اش على – عليه السلام – جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز ، آن را جمعه نامگذارى كرد . (اصول كافى ، ج ۳ ، ص ۴۱۵) .

۲۸ – نماز جمعه واجب است

عن النبى –صلى الله عليه وآله – قال

ان الله كتب عليكم الجمعه فريضه واجبه الى يوم القيامه

همانا خداوند نماز جمعه را تا روز قيامت بر شما واجب كرد . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۶) .

۲۹ – جمعه و تعطيلى كارها

قال جعفر بن محمد عن ابيه – عليه السلام –

بينما رسول الله –صلى الله عليه وآله – قائما يخطب يوم الجمعه ، و كان سوقا يقال لها البطحاء ، و كانت بنوسليم تجلب اليها السبى ، و الخيل و الغنم ، و كانت الانصار اذا تزجوا ضربوا ، بالكبر و المزمار ، و اذا سمعوا ذلك خرج الناس اليهم و تركوا رسول الله قائما فعيرهم الله بذالك فانزل الله تعالى و اذا راءوا تجاره او لهوا انفضوا اليها و تركوك قائما قل ما عندالله خير من اللهو و من التجاره و الله خيرالرازقين

امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش نقل مى كند هنگامى كه رسول خدا (ص) ايستاده و خطبه مى خواند ، در مدينه بازارى بود

که به آن بازار بطحاء می گفتند وقبیله بنی سلمی روز جمعه به آن بازار برده ، اسب ، و گوسفند می آوردند ، و انصار برای تبلیغ (کالا) ساز و دهل می نواختند ، نمازگزاران چون آن صدا را شنیدند ، به سوی بنی سلیم شتافته و پیامبر را (در حال خطبه خواندن) رها نمودند ، خداوند به خاطر این کار ، آنان را سرزنش نمود و در این رابطه این آیه را نازل فرمود هنگامی که تجارت یا لهوی ، (صداهای یاد شده) را ببینند و بشنوند ، به سوی آن

رفته و تو را (در حال خطبه خوانـدن) ایسـتاده رها می نمایند بگو (آنچه نزد خداست بهتر از تجارت و لهو می باشد و خداوند بهترین روزی دهندگان است) . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۲۴) .

۳۰ – اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله – –صلی الله علیه وآله –

ان الله سـبحانه فرض علیکم الجمعه فی عامی هـذا ، فی شـهری هـذا ، فی ساعتی هذه ، فریضه مکتوبه ، فمن ترکها فی حیاتی و بعـد مماتی الی یوم القیامه ، جحودا لها و اسـتخفافا بحقها فلا جمع الله شـمله ، و لا بارک الله فی امره الا لا حج له ، الا لا صدقه له ، الا لا برکه له ، الا ان یتوب ، فان تاب الله علیه ،

خداونـد نماز جمعه را بر شـما در همین سال و همین ماه و همین ساعت ، واجب کرد ، فریضه ای که ثبت شـده است هر کس در حال حیات و پس از مرگ من تا روز قیامت آن را از روی انکار و سـبک شمردن حق آن ترک کند ، خدا هرگز کار او را سامان نداده و مبارک نگرداند . آگاه باشـید که برای او نماز ، حج صدقه ، و برکتی نیست مگر آن که توبه کند پس اگر توبه کرد ، خدا هم توبه اش را می پذیرد ، و (با رحمت به سوی او می نگرد) مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۱۰ . ۱۱) .

۳۱ – تاریخچه نماز جمعه

قال ابن عباس

ان اول جمعه جمعت فی الاسلام بعد جمعه فی مسجد رسول الله –صلی الله علیه وآله – بالمدینه لجمعه جمعت بجواثاء قریه من قری عبدالقیس

ابن عباس گوید پس ازجمعه ای که پیامبر (ص) در مدینه باز نماز جمعه برپا کرد ، ولین جمعه ای که در اسلام پایه نهاده شد ، در (جواثاء)(روستایی از روستاهای بحرین

و عثمان گفته است) از روستاهای عبدالقیس بود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۴۴/۱۰۶۸) .

۳۲ – علت نماز جمعه

قال من اصحاب امیرالمؤ منین – علیه السلام –

الواجب فی حکم الله و حکم الاسلام علی المسلمین بعد ما یموت امامهم اویقتل ضالاـ کان او مهتدیا ان لاـیعملوا عملاـ و لایقدموا یدا و لاـ رجلاـ قبل ان یختاروا لانفسهم اماما عفیفا عالما و رعا و عارفا بالقضاء و السنه یجبی فیئهم و یقیم حجهم و جمعهم و یجبی صدقاتهم

در حکم خدا و اسلام بر مسلمین واجب است که هرگاه پیشوایان بمیرد یا کشته شود – چه گمراه باشد چه هدایت یافته – پیش از هر کار برای خود رهبری پاکدامن و دانا و با تقوا و آگاه به قضاوت و دین انتخاب کنند تا مالیاتها را جمع کند و نماز جمعه ها را برپا کند و صدقات آنان را گرد آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۴) .

۳۳ – نماز جمعه در قرآن

عن زراره و محمد بن مسلم انهما سئلا اباجعفر – علیه السلام – عن قول الله تعالی

حافظوا علی الصلوات و الصلاه الوسطی قال صلوه الظهر و فیها فرض الله الجمعه ، وفیها الساعه التی لا یوافقها ، عبد مسلم فیساءل خیرا لااعطاه الله ایاه

زراره و محمد بن مسلم از حضرت باقر (ع) از تفسیر قول خداوند که نمازها و نماز وسطی را محافظت نمایید . سؤ ال نمودند ، فرمود نماز وسطی) نماز ظهر است و در ظهر (روز جمعه) خداوند نماز جمعه را واجب ساخته و در روز جمعه ساعتی است که بنده مسلمانی نیست که خیری را طلب نماید جز اینکه خداوند آن را به وی عنایت فرماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ،

ص ۹) .

۳۴- وجوب نماز دسته برداشته شد

قال الباقر - علیه السلام -

فرض الله علی النـاس من الجمعه الی الجمعه خمسـا وثلاـثین صـلوه ، منهـا صـلوه ، واحـده فرضـها ، فی جمـاعه و هی الجمعه و وضعها عن التسعه عن الصغیر و الکبیر و المجنون و المسافر و العبد و المریض و المراءه والاعمی و من کان علی راءس فرسخین ، و روی مکان المجنون الاعرج

خداوند از نماز جمعه تا جمعه ، سی و پنج نماز بر مردم واجب ساخته و یک نماز از آن ها را به جماعت واجب نموده که نماز جمعه می باشد ، و وجوب آن را از نه دسـته برداشـته است خردسال ، سالخورده ، دیوانه ، مسافر ، برده ، زن ، نابینا ، و هرکس در فاصـله دوفرسـنگی با نماز جمعه قرار دارد . (برخی به جای دیوانه ، لنگ را روایت کرده اند) . (مسـتدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۵) .

۳۵ - تشویق برای نماز جمعه

قال رزاره

حثنا ابوعبدالله - علیه السـلام - علی صلوه الجمعه حیت ظننت انه یرید ان ناءتیه فقلت له نفدوا علیک ؟ فقال - علیه السلام - لا انما عنیت عندکم

زراره می گویـد امام صادق (ع) ما را آنقـدر به نماز جمعه تشویق نمود که پنداشـتم منظور آن حضـرت این است که خـدمت ایشان برسیم (و نماز جمعه را به امامتشان برپا داریم) برداشت خودم را به آن حضرت عرض کردم ، فرمود خیر همانا مقصودم نمازی بود که خودتان دارید . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۳۹) .

۳۶ - مانع نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من کـان یؤ من بالله و الیوم الاخر فعلیه الجمعه یوم الجمعه الاعیل مریض او مسافر او امراءه او مملوک ، و من اسـتغنی عنها بلهو او تجاره استغنی الله عنه و الله غنی حمید

برهر کس که به خداوند و روز قیامت ایمان دارد در روز جمعه ، نماز جمعه بر او واجب می باشد ، جز بر بیمار یا مسافر یا زن

، یا برده و هر کس از نماز جمعه به وسیله پرداختن به لهو یا تجارت بی نیازی جوید ، خداوند هم از او بی نیازی جوید(و عبادت او را نپذیرد) و خدا بی نیاز و ستوده است . (کنز العمال ، ج ۷ ص ۷۲۶، ح ۲۱۱۲۰) .

۳۷ – درک نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی من ان صلی الغداه فی اهله ادرک الجمعه ، و کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – انما یصلی العصر فی وقت الظهر فی سائر الایام کی اذا قضوا للصلوه مع رسول الله –صلی الله علیه وآله – رجعوا الی رحالهم قبل اللیل ، وذلک سنه الی یوم القیامه

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند واجب است . پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از فرا رسیدن شب به خانه بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۸ – شرکت زندانیان در نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

ان علیا – علیه السلام – کان یخرج اهل السجون من الحبس فی دین او تهمه ، الی الجمعه فیشهدونها ، و یضمنهم الاولیاء حتی یردونهم

امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش روایت می نماید روش علی (ع) چنین بود ، کسانی را که به واسطه بدهکاری یا تهمت محبوس بودند (روز جمعه) برای شرکت در نماز جمعه از زندان خارج می ساخت و آن ها به نماز حاضر می شدند ، و اولیائشان ضامن می شدند که آنان را به زندان بازگردانند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۷) .

کفایت نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

اذا شهدت المراه و العبد الجمعه اجزاءت عنهما من صلوه الظهر

چون زن و برده در نماز جمعه حاضر

شدند ، (نماز جمعه ،) به جای نماز ظهر آنها محسوب خواهد شد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۶) .

۳۹ - نماز جمعه ، نمازی حکومتی است

قال علی - علیه السلام -

العشیره اذا کان علیهم امیر یقیم الحدود علیهم فقد وجب علیهم الجمعه و التشویق

هر گاه طایفه ای امیری داشته باشند که حدود (الهی) را برایشان اجرا نماید ، اقامه نماز جمعه و رفتن به منی در ایام تشوق بر آنان واجب است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۳) .

۴۰ - شیاطین در روز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا کان یوم الجمعه غدت الشیاطین برایاتها الی الاسواق فیرمون الناس بالترابیث او الربائث و یثبطونهم عن الجمعه

هر گاه روز جمعه فرا رسد ، شیطانها صبح زود با پرچمهایشان به بازارها می روند و به طرف مردم موانعی می افکنند و آنان را از آمدن به نماز جمعه باز می دارند . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۶ ، ح ۲۱۱۶۸) .

۴۱ - وجوب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خطب یوم الجمعه فقال . . . و اعلموا ان الله فرض علیکم الجمعه الی یوم القیامه

پیامبر در خطبه روز جمعه فرمود بدانید که خداوند نماز جمعه را تا روز قیامت بر شما واجب گردانیده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۲ - خطبه جنگ و جمعه

قال هشام بن عمار

کان اذا خطب فی الحرب خطب علی قوس و اذا خطب فی الجمعه خطب علی عصا

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هرگاه در جنگ خطبه می خواند بر کمان تکیه می کرد و هرگاه در (نماز) جمعه خطبه می خواند ، بر عصا تکیه می داد . (سنن ابن ماجد ، ج ۱ حدیث ۱۹۹/۱۰۹۴)

۴۳ - مقام حرکت کننده به سوی نماز جمعه

عن انس قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا راح منا سبعون رجلا الی الجمعه کانوا کسبعین موسی الذین و فدوا الی ربهم او افضل

انس بن مالک از پیامبر (ص) روایت می نماید که فرمود هنگامی که هفتاد نفر از ماروانه نماز جمعه شوند ، مانند هفتاد نفر موسی (پیامبر) باشند که بریروردگارشان وارد گردیده باشند یا برتر از آنها . (کنزالعمال ، ج ۷ ص ۷۰۹، ح ۲۱۰۴۳) .

۴۴ - آداب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لایقیمن احدکم اءخاه یوم الجمعه ثم یخالف الی مقعده فیقعده فیه ولکن یقول افسحوا

روز جمعه فردی از شما برادر مؤ من را از جا بلند نکند تا در جای او بنشیند ، بلکه بگوید جا بگشایید . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۶، ح ۲۱۲۱۰) .

۴۵ - استجابت دعا

قال الصادق - علیه السلام -

الساعه التی یستجاب فیها الدعاء یوم الجمعه مابین فراغ الامام من الخطبه الی ان یستوی الناس فی الصفوف

ساعتی که دعا در آن مستجاب است روز جمعه و فاصله میان پایان خطبه ، تا به صف ایستادن مردم می باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۴۶ - بی احترامی به نمازگزاران

عن عبدالله بن بسر و عن جابر

ان رجلا دخل المسجد یوم الجمعه و رسول الله -صلی الله علیه وآله - یخطب فجعل یتخطی رقاب الناس فقال اجلس فقد اذیت و انیت الناس

عبدالله بن بسر و جابر گویند ، مردی روز جمعه وارد مسجد شد ، در حالی که رسولخدا (ص) مشغول خواندن خطبه بود ، او مردم را لگدمال می نمود(و از میان صفها برای پیدا کردن جا حرکت می کرد) پیامبر (ص) فرمود بنشین که مردم را اذیت نمودی . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۸ ، ح ۲۱۲۲۱) .

۴۷ - رها کردن تجارت

روی انه کان بالمدینه اذا اذن المؤ ذن یوم الجمعه نادی مناد حرم البیع حرم البیع ، لقوله ، - عزوجل - یا ایها الذین امنوا اذا نودی للصلاه من یوم الجمعه فاسعوا الی ذکرالله و ذروا البیع (۴) .

نقل شده که در مدینه وضع چنین بود ، آنگاه که روز جمعه مؤ ذن اذان می گفت ، منادی بر اساس کلام خداوند (ای آنان که ایمان آورده اید ! آنگاه که برای نماز از روز جمعه اذان گفته شد ، به سوی خدا بشتابید ، و سوداگری را رها کنید)ندا در می داد خرید و فروش حرام شد ، خرید ، و فروش حرام شد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۸۷) .

۴۸ - تقیه در جمعه

قال عن علی بن الحسین - علیه السلام -

انه کان یشهد الجمعه مع ائمه الجور تقیه ولایعتد بها و یصلی الظهر لنسفه

امام سجاد (ع) در نماز جمعه که به امامت حاکمان جور برگزار می شد ، از روی تقیه ، شرکت می کرد ، ولی به آن اعتنا نمی کرد و نماز ظهر راخود می خواند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۰) .

۴۹ - اجتماع نماز جمعه وعیدهای فطر وقربان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

قد الجتمع فی یومکم هذا عیدان فمن شاء اجزاءه من الجمعه و انا مجمعون

در این روزتان (جمعه) دو عید باهم جمع شده است ، پس هر کس بخواهد نماز عید بخواند ، بی نیاز از جمعه است واما ما نماز جمعه را نیز به پا می کنیم . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۱۰۷۳/۶۴۷) .

۵۰ – مسافرت قبل از نماز جمعه

عن علی بن موسی الرضا – علیه السلام – قال

ما یاءمر من سافر یوم الجمعه قبل الصلاه ان لایحفظه الله تعالی فی سفره ، و لایخلفه و لا یخلفه فی اهله ، ولا یرزقه من فضله

از امام رضا (ع) نقل شده که فرمود کسی که روز جمعه پیش از نماز جمعه سفر کنید ، ایمن نیست از اینکه خداوند متعال او را در سفرش حفظ نکند ، و او را در خانواده اش جانشین نشود ، و او را از فضلش روزی ندهد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۰۱) .

۵۱ – جمعه در نظر اهل بهشت و اهل جهنم

عن ابی بصیر عن احدهما علیهما السلام قال

اذا کان یوم الجمعه ، و اهل الجنه فی الجنه و اهل النار ، فی النار عرف اهل الجنه یوم الجمه و ذلک انهم یزاد فی نعیمهم و عرف اهل النار یوم الجمعه و ذلک ان کلهم یبطش بهم الزبانیه

از ابی بصیر نقل شده که امام باقر یا امام صادق – علیهماالسلام – فرمود آنگاه که روز جمعه ، شد و اهل بهشت در باشند و اهل جهنم در جهنم ، اهل بهشت روز جمعه را می شناسد که (در آن روز) نعمت آنان افزوده می شود ، و اهل آتش روز جمعه را می شناسند ، این از این جهت است که شعله آتش به آنها حمله می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۸۳) .

۵۲ – اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ثلث تعلم امتی ما لهم فیهن لضربوا علیهن بالسهام الاذان و الغدو الی الجمعه و الصف الاول

سه چیز است که اگر امت من فضیلت آنها را می دانستند ، برای (سبقت در) انجام آن به قرعه متوسل می شدند و آن عبارتند از

۱ – اذان گفتن

۲ – بیرون رفتن به سوی نماز جمعه

۳ – صف اول نماز جماعت (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۰ ، بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۷) .

۵۳ – مرگ در راه نماز جمعه

عن علی – علیه السلام – قال

ضمنت لسته علی الله الجنه منهم رجل خرج الی الجمعه فمات فله الجنه

از علی (ع) نقل شـده که فرمود برای شـش نفر بهشت را ضامن هسـتم که خداوند به آن ها عطا کند از آن ها مردی است که در راه رفتن به نماز جمعه بمیرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۱۱) .

۵۴ – به نماز جمعه بروید !

عن عبدالملک قال

قـال لی ابوجعفر – علیه السـلام – مثلـک یهلک و لم یصل فریضه فرضـها الله ، قال قلت کیف اصـنع ؟ قال صـلوا جماعه ، یعنی صلاه الجمعه

از عبـدالملک نقل شـده که گویـد امام باقر (ع) به من فرمودنـد همچون تویی بمیرد و واجبی را که خداونـد واجب کرده ، به جانیاورد ؟ گوید عرض کردم چه کنم ؟ فرمود نماز را با جماعت بخوانید ، یعنی نماز جمعه را به جا بیاورید . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۱۲) .

۵۵ – ترس از عدم حضور در نماز جمعه

نهی علی – علیه السلام – ان یشرب الدواء یوم الخمیس مخافه ان یضعف من الجمعه

علی (ع) از خـوردن دارو و در روز پنـج شــنبه نهی فرمـود مبـادا (بـه دلیـل سـستی) از حضـور در نمـاز جمعـه نـاتوان شـود . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۹۷) .

۵۶ – نماز جمعه و مسافرت

قال علی – علیه السلام –

و لاتسافر فی یوم جمعه حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله ، او فی امر تعذر به

پیش از حضور در نماز جمعه سـفر مکن ، مگر اینکه کار واجبی (مانند جهاد) در راه خدا انجام دهی ، یا به سـراغ کاری بروی

که شرعا معذور باشی . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۰۷۰ ، ۱۰۶۹) .

۵۷ – اهمیت شب و روز جمعه

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

ان لیله الجمعه و یوم الجمعه اربع و عشرون ساعه ، لله ، – عزوجل – فی کل ساعه ست ماءه الف عتیق من النار

از پیامبر (ص) نقل شده که فرمود همانا شب جمعه و روز جمعه ، بیست و چهار ساعت است که خداوند در هر ساعت ششصد هزار تن را از آتش آزاد می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۵) .

۵۸ – عن علی – علیه السلام – قال

لاتسافر فی الیوم الجمعه حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله او فی امر تعذر فیه

از علی (ع) نقل شده که فرمود در روز جمعه مسافرت نکن مگر در راه خدایا در امری که معذور هستی . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۹) .

۵۹ – حق روز جمعه

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

ان للجمعه حقا واجبا فایاک ان تضیع او تقصر فی شی ء من عباده الله و التقرب الیه بالعمل الصالح ، و ترک المحارم کلها ، فان الله یضاعف فیه الحسنات ، و یمحوفیه السیئات و یرفع فیه الدرجات و یومه مثل لیلده فان السطعت ان تحییها بالدعاء و الصلاد فافعل ، فان الله یضاعف فیه الحسنات و یمحوفیه السیئات ، وان الله واسع کریم

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود برای جمعه حقی است واجب ، بترس از اینکه آن را ضایع کنی ، یا در چیزی از پرستش خدا ، ونزدیکی جستن به سوی او با عمل شایسته و ترک کردن همه حرامها کوتاهی کنی ، زیرا خداوند در آن نیکیها را می افزاید و گناهان را محو می سازد و در آن مقامها را بالا می برد و روز آن مانند شبش هست واگر توانستی آن را با دعا و نماز احیا کنی ، بکن زیرا خداوند در آن نیکی ها را می افزاید و گناهان را محو می کند ، همانا خداوند بسیار بخشنده و کریم است . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

۶۰ – افضل روزها

عن الصادق - علیه السلام - قال

ما طلعت الشمس بیوم افضل من یوم الجمعه ، و ان کلام الطیر فیه اذا لقی بعضها بعضا سلام سلام یوم صالح

از امام صادق (ع) نقل شـده که فرمودن خورشـید به روزی طلوع نکرد که از روز جمعه افضل باشـد ، آنگاه که مرغان در آن روز به هم می رسند گویند ، سلام

، سلام ، روز مبارک است . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۷۳) .

۶۱ – نماز جمعه و زندانیان

عن الصادق – علیه السلام – قال

ان علی الامـام ان یخرج المحبسـین فی الـدین یوم الجمعه الی الجمعه و یوم العیـد الی العیـد و یرسـل معهم فاذا قضوا الصـلاه و العید ردهم الی السجن

از امام صادق (ع) نقل شـده که فرمود همانا برعهده امام است آنان را که زندانی هسـتند روز جمعه به نماز و روز عید به نماز عید بیرون آورد و ماءمورها را با آنان بفرسـتند ، آنگاه که نماز را خواندند آنها را به زندان برگردانند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

ب) ترک نماز جمعه

۶۲ – کار در وقت نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من استاءجر اجیرا فلا یحسبه عن الجمعه فیاءثم

هرکس کارگری را به کار گمارد ، او را از رفتن به نماز جمعه منع نکنـد ، که مرتکب گناه شـده است . (مسـتدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۶۳ – ترک نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

من ترک ثلاث جمع متعمدا من غیر عله طبع الله علی قلبه

کسـی که سه مرتبه عمـدا وبـدون جهت نماز جمعه را ترک کند ، خداوند قلب او را مهر می زند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۴ – نتیجه ترک نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

من ترک الجمعه ثلاثا متتابعه لغیر عله کتب منافقا

هرکس که سه نوبت پیاپی نماز جمعه را بدون عذر ترک نمایدت در زمره منافقان به شمار می رود . (مستدرک الوسائل ، ج ۸ ، ص ۴۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۵ – ترک جمعه بدون عذر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ترک الجمعه ثلاث مرات من غیر عله ولا مرض ولا عذر طبع الله علی قلبه

هر کس سه بار نماز جمعه را بدون آن که بیماری یا عذر دیگری داشته باشد ، ترک گوید ، خداوند بر قلبش مهر می زند . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۴۷) .

۶۶ – کفاره ترک جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من فاتته الجمعه بغیر عذر فلیتصدق بدرهم او نصف درهم اوصاع حنطه او نصف صاع

(قدامه بن وبره روایت کرده که) پیامبرگرامی (ص) فرمود هر کسی که سه نماز جمعه را بدون عذر از دست دهد ، باید یک درهم یا نیم درهم ، یک صاع یا نصف صاع گندم صدقه دهد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۹) .

۶۷ – بی اعتنایی به نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من ترک ثلاث جمع تهاونا بها ، طبع الله علی قلبه

هر کسی که نماز جمعه را سه بار و از روی سهل انگایر و بی اعتنایی ترک کند ، خداوند بر قلب او مهر می زند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۶ ، کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۳) .

۶۸ – مهر نفاق بر قلبها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لینتهین اقوام عن ودعهم الجمعات او لیختمن الله علی قلوبهم ثم لیکونن من الغافلین

از ترک جمعه بپرهیزید که در غیر این صورت بر قلبهای شما مهر نفاق زده خواهد شد ، و در صف غافلان قرار خواهید گرفت . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۴) .

۶۹ – سبک شمردن نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لایزال العبد متهاونا بالجمعه حتی یغضب الله علیه

بنده ای که نماز جمعه را سبک بشمارد ، خداوند بر او خشم گیرد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۵۵) .)

ج) آثار نماز جمعه

۷۰ – ثواب نماز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان لکم فی کل جمعه حجه و عمرد فالحجه الهجیره للجمعه و العمره انتظار العصر بعد الجمعه

هر روز جمعه برای شما ثواب یک حج و یک عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره شما انتظار اقامه نماز عصر پس از نماز جمعه است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۷ ، حدیث ۲۱۱۷۳) .

۷۱ – تاءثیر نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

ما من قدم سعت الی الجمعه الا حرم الله جسدها علی النار

هرگامی که به سوی نماز جمعه برداشته شود ، خداوند آتش دوزخ را بر صاحب آن گام حرام می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳) .

۷۲ – آزادی از آتش

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعایل فی کل یوم جمعه ست ماءه الف عتیق یعقتهم من النار کلهم قداستو جبوا النار

همانـا خداونـد در هر روز جمعـه صـدهزارنفر را ، کـه تمـامی آن هـا مسـتحق جهنم می باشـند از آتش دوزخ آزاد می کنـد . (کنزالعمال ، حدیث ۳۱۰۳۴) .

۷۳ – اشتیاق مسافر به نماز جمعه

عن الصادق جعفر بن محمد عن ابیه علیهم السلام

ایما مسافر صلی الجمعه رغبه فیها وحبا لها اعطاه الله – عزوجل – اجر مائه جمعه للمقیم

هر مسافری که از روی اشتیاق نماز جمعه بخواند ، خدا به او اجر صد نماز جمعه مقیم را بدهد . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱ ، وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

۷۴ – نماز جمعه کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه کفاره لمابینها و بین الجمعه التی قبلها ، و زیاده ثلاثه ایام

نماز جمعه کفاره گناهان میان این جمعه و جمعه قبل و سه روز پیش از آن می باشد . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۰۸۸) .

۷۵ – افزایش حسنات و محو گناه در روز جمعه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان یوم الجمعه سیدالایام یضاعف الله فیه الحسـنات و یمحو فیه السیئات و یرفع فیه الدرجات و یستجیب فیه الدعوات و یکشف فیه الکربات و یقضی فیه الحوائج العظام

به درستی که روز جمعه سـرور روزها است ، وخداوند در آن روز حسـنات را مضاعف و گناهان را محو می کند و درجات را بالاـ برده و دعاها رامسـتجاب می نمایـد و گرفتاریها را برطرف و حاجات سـنگین را برآورده می سازد . (اصول کافی ، ج ۳ ،

ص ۴۱۴) .

۷۶ – نماز جمعه سبب نزدیکی به خدا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یجلس الناس من الله یوم القیامه علی قدر رواحهم الی الجمعات الاول والثانی و الثالث

روز قیامت مردم نزدیک خداوند متعال به اندازه رفتن آنها به نماز جمعه می نشینند ، هرکس اول برود در مرتبه اول از نزدیک می نشیند سپس دوم و سوم ، یعنی از کرامت خداوند و سایر مهربانی های او . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۱) .

۷۷ – کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الجمعه الی الجمعه و الصلوات الخمس کفارات لما بینهن ما اجتنب الکبائر .

نماز جمعه تا نماز جمعه دیگر و نمازهای پنجگانه ، کفاره گناهان میان جمعه ها است تا وقتی که از گناهان کبیره دوری نماید . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۰ ، ح ۲۱۰۸۹) .

۷۸ – آسوده از سؤ ال در قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من مسلم یموت یوم الجمعه او لیله الجمعه الا وقاه الله تعالی فتنه القبر

هر مسلمانی روز جمعه بمیرد ، خداوند او را از سؤ ال نکیر و منکر نگه می دارد . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۰۹ ، ح ۲۱۰۴۵) .

۷۹ – کفاره گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الغسل یوم الجمعه کفاره و المشی ء الی الجمعه کل قدم منها کعمل عشرین سنه فاذا فرغ من صلوه الجمعه اجیز بعمل ماءتی سنه

غسـل روز جمعه كفـاره گناه است ، و هر گامى كه به سوى نمازجمعه برداشـته مى شود ، برابر عمل بيست سال است ، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دويست سال نايل گردد . (كنزالعمال ، حديث ۲۱۰۹) .

۸۰ - روز جمعه ملائكه بر درب مساجد

عن ابى سعيد عن النبى -صلى الله عليه وآله -

اذا كـان يوم الجمعه قعـدت الملائكه على ابواب المسـجد فيكتبون من جـاء من الناس على قـدر منازلهم ، فرجل قـدم جزورا و رجل قدم بقره و رجل قدم شاه و رجل قدم دجاجه و رجل قدم عصـفورا و رجل قدم بيضه فاذا اذن المؤ ذن و جلس الامام على المنبر طووا الصحف و دخلوا المسجد يستمعون الذكر

چون روز جمعه فرا رسـد ، ملائكه بر درب مساجـد نشسـته و نـام هركس از مردم را كه به مسـجد آيـد ، متناسب با موقعيت و منزلت اويـادداشت نماينـد . مردى ثوابش به انـدازه اى باشـد كه گويـا شـترى در راه خـدا داده و ثواب ديگرى به قـدر قربـانى گـاوى وثواب فردى به انـدازه هـديه گوسـفندى و ثواب مردى به قـدر انفـاق مرغى و ثواب ديگرى برابر بـا دادن گنجشـك و پاداش مرد ديگر به قـدر بخشـش تخم مرغ باشـد ، و وقتى مؤ ذن اذان گويد و امام جمعه در جايگاه قرار گيرد ، دفاتر ثبت نام برچيده شود وفرشتگان براى شنيدن ذكر (خطبه يا . . .) داخل مسجد مى

شوند . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۲ ، ح ۲۱۰۵۶)

۸۱ - کار و نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

من استاءجر اجیرا ثم حبسه عن الجمعه یبؤ باءثمه ، و ان کان هو لم یحبسه اشترکا فی الاجر

هرکس کارگری (در روز جمعه) به کار گمارد سپس او را از شرکت در نماز جمعه منع کند ، گناه او را بر عهده گرفته است و اگر وی را از شرکت در نماز جمعه باز ندارد (و کارگر در نماز شرکت کند) کارگر و کارفرما در ثواب آن نماز شریک هستند . (التهذیب ، ج ۲ ، ص ۱۷۵) .

۸۲ - شب معراج

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لما اسری بی الی السماء لیله المعراج راءیت تحت العرش سبعین الف مدینه ، کل مدینه کدنیاکم ، و ملائکه ناشری ، اجنحتهم ، یسبحون الله و یهللونه و یقولون اللهم اغفر للذین یحضرون صلوه الجمعه اللهم اغفر للذین یغتسلون یوم الجمعه

وقتی که شب معراج مرا به آسمان بردند ، زیر عرش خدا هفتاد هزار شهر را دیدم که هر شهری همانند دنیای شما بود . و فرشتگانی را دیدم که بالهایشان را گسترده بودند و خدا را تسبیح و تهلیل می کردند و می گفتند خدایا کسانی را که در نماز جمعه حاضر می شوند بیامرزد ، خدایا کسانی را که روز جمعه غسل می کنند ، رحمت کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰ و ۱۱) .

۸۳ - نماز جمعه و هراس روز قیامت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من مؤ من مشی بقدمیه الی الجمعه الا خفف الله علیه اهوال یوم القیامه بعد ما یخطب الامام ، و هی ساعه یرحم الله فیها المؤ منین و المومنات

هر مؤ منی که پیاده به نماز جمعه برود ، خداوند (پس ازخطبه امام)هراس روز قیامت را برای او سبک سازد ، چرا که این ساعت همان ساعتی است که خداوند در آن ، مرد و زن مؤ من رامورد رحمت قرار می دهد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۸۴ – کسانی که به نماز جمعه نمی روند

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لقد هممت انا مر رجلا یصلی بالناس ثم احرق علی رجال یتخلفون عن الجمعه بیوتهم

هر آینه دستور دهم مردی راکه برای مردم امامت نماز جمعه کند ، و مردم از شرکت در نماز جمعه سرباز زنند ، سزاوار و به جا است که خانه آنان را آتش زنم . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۱۳۱) .

۸۵ – نماز جمعه و بشخودگی گناهان

عن رسوله –صلی الله علیه وآله –

من اتی الجمعه ایمانا و احتسابا استاءلف العمل

هرکس از نظرایمان و طلب پاداش آخرت به نماز جمعه بیاید ، بندگی خدا را از سر گیرد (یعنی تمام گناهان گذشته او بخشوده می شود) . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳) .

۸۶– روز جمعه ملائکه بر درب مساجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یبعث الملائکه یوم الجمعه الی ابواب المساجد یکتبون الاول فالاول فاذا صعد الامام علی المنبر طویت الصحف

فرشتگان روز جمعه فرستاده می شوند تا بر درب مساجد ایستاده و نام شرکت کنندگان در نماز جمعه را به ترتیب ورود به مسجد بنویسند و هنگامی که امام جمعه بر روی منبر (جایگاه خطبه) قرار گرفت ، دفاتر ثبت نام برچیده می شود . (کنزالعمال ، حدیث ۲۱۰۵۶) .

۸۷ – نفرین فرشتگان

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

من سافر یوم الجمعه علیه ملکان ان لایصاحب فی سفره ، ولا تقضی له حاجه

هر کس که در روز جمعه مسافرت کند ، دو فرشته به وی نفرین می کنند در سفرش یاری نشود وبرای او حاجتی برآورده

نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۱۴) .

۸۸ - در فضیلت روز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

یوم الجمعه سیدالایام و اعظم عندالله من یوم الاضحی و یوم الفطر

پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - فرمود روز جمعه آقای روزهاست و نزد خدا از روز عید قربان و روز عید فطر بزرگتر است (و این امر اهمیت نماز جمعه و بزرگی و ثواب آن را می رساند) . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۶۷) .

۸۹ - بخشودگی چهار گروه

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اربعه یستاءنفون العمل المریض اذا برء و المشرک اذا اسلم ، و الحاج اذا فرغ و المنصرف من الجمعه

چهار نفر بندگی از سرگیرند (یعنی گناهان گذشته آنها بخشوده می شوند) بیمار آنگاه که خوب شود ، و مشرک آنگاه که اسلام آورد ، حج گزارنده آنگاه که فارغ شود ، و کسی که از نماز جمعه برگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۹۷)

۹۰ - وضو برای نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من توضاء فاءحسن ثم اتی الجمعه فدنا و انصت و استمع غفر له مابینه و بین الجعه الاخری ، و زیاده ثلاثه ایام

هرکس وضو بگیرد و وضو را نیکو انجام دهد ، سپس به نماز جمعه بیاید و به خطبه ها گوش فرادهد ، گناهان وی در فاصله میان آن جمعه و جمعه دیگر و سه روز بیشتر از آن بخشیده شود . (سنن ابن ماجد ، ج ۱ حدیث ۱۹۶/۱۰۷۶) .

۹۱ - برتری جمعه های ماه رمضان

عن جابر قال ابوجعفر - علیه السلام -

ان لجمع شهر رمضان لفضلا علی جمع سائر الشهور کفضل رسول الله -صلی الله علیه وآله - علی سائر الرسل

امـام بـاقر (ع) فرمود همانا برای جمعه های ماه رمضان بر جمعه های سایر ماهها برتری استماننـد برتری پیامبر خـدا (ص) بر سایر پیامبران (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۸۳) .

۹۲ - پیشی گیرندگان به سوی بهشت

عن الصادق - علیه السلام - قال

فضـل الله الجمعه غیرهـا من الایـام ، و ان الجنـان لتزخرف و تزین یوم الجمعه لمن اتاهـا ، و انکم لتتسابقون الی الجنه علی قـدر سبقکم الی الجمعه ، و ان ابواب السماء لتفتح لصعود اعمال العباد

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودن خداوند متعال روز جمعه را بر سایر روزها برتری داده و بهشت ، روز جمعه برای آنان که به آن می آیند زینت داده می شود ، و شما به اندازه پیشی گرفتنتان به سوی نماز به بهشت پیشی می گیرید ، و در این روز درهای آسمان برای بالا رفتن علمهای بندگان باز می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۱۳) .

۹۳ - ثواب نماز جمعه برای نمازگزاران

عن عبدالله عباس قال

اذا کـان یوم امر الله تعـالی ان ینصب عنـدالبیت المعمور منبرا و تحتوشه الملائکه و یؤ ذن جبرئیـل و یقـدم میکائیـل و یصـلون الملائکه خلفه فـاذا فرغوا یقول جبرئیل الهی و هبت ثواب هـذا الاذن لامه محمـد -صـلی الله علیه وآله - یقول میکائیل و هبت ثواب هـذه الامـامه للاءئمه من امه محمـد -صـلی الله علیه وآله - و تقول الملائکه و هبنا ثواب هـذعه الصـلوه للمصـلین من امه محمـد -صـلی الله علیه وآله - فیقول الله تعالی تجودون علی و انا اولی بالجود و الکرم اشـهدکم انی غفرت ذنوب امه محمـد - صلی الله علیه وآله - فیفرقون الی الجمعه الاخری

ابـن عبـاس می گویـد هنگـامی که روز جمعه فرا رسـد ، خـدای تعـالی امر فرمایـد تـا منبری در بیت المعمـور ، نصب شـود و فرشتگان اطراف آن گرد آیند و جبرئیل

اذان گوید و میکائیل امامت کند و ملائکه پشت سر او نماز گزارند ، و چون فارغ شوند جبرئیل گوید خداوندا ثواب این اذان را بـه امت محمـد -صلی الله علیه وآله - هـدیه نمـودم ، و میکائیـل گویـد ثـواب این امـامت جمعه را به امامـان محمـد (ص) بخشیدم ، و فرشتگان گویند ثواب این نماز(جمعه) را به نمازگزاران امت محمد (ص) هدیه نمودیم ، و خداوند گوید شما بر خلق من جود وکرم نمودید و من به جود و کرم سـزاوارترم ، شـمارا گواه می گیرم که گناهان امت محمد (ص) را بخشیدم ، آنگاه تا جمعه دیگر پراکنده می شوند . (مستدرك الوسائل ، ج ۶، ص ۶۱)

۹۴ - فضایل روز جمعه

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان یـوم الجمعه سـید الایـام ، یضـاعف الله فیه السـیئات و یرفع فیه الـدرجات و یسـتجیب فیه الـدعوات و یکشف فیه الکربـات و یقضـی فیه الحاجات العظام و هو یوم المزید ، لله فیه عتقاء و طلقاء من النار ، ما دعاالله فیه احد من الناس ، و عرف حقه و حرمته الا کان حتما علی الله ان یجعله نم عتقائه و طلقائه من النار ، و ان مات فی یومه ولیلته مات شـهیدا و بعث امنا و ما اسـتخف احد بحرمته و ضیع حقه الا کان حقا علی الله - عزوجل - ان یصلیه نار جهنم الا ان یتوب

از پیـامبر خـدا -صـلی الله علیه وآله - نقـل شـده که فرمود همانـا روز جمعه آقای روزهاست ، و خداونـد در آن نیکیها را زیاد گرداند ، گناهان را محو می نماید ،

مقامهـا را بالاـ می برد ، دعاهـا را قبول می کنـد ، غمها رابرطرف می سازد ، حاجتهای بزرگ را روا می سازد و آن روز ، روز افزون است و در آن روز خداونـد مخلوقی را از آتش می کنـد در آن روز هر کسـی از مردم خـدا بخوانـد ، حق و حرمت آن روز را بشناسد ، و بر خداوند واجب است که او را از رها شدگان و آزادشدگان از آتش قرار دهد اگر در روز یا شب بمیرد ، شهیـد می میرد ، و ایمـن برانگیخته می شـود و اگر کسـی آن روز را سـبک بشـمارد و حـق آن را ضـایع گردانـد ، برخـداوند عزوجل حق است که او را بر آتش جهنم داخل کند ، مگر اینکه توبه کند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۷۴) .

۹۵ – فرشتگان و نماز جمعه

عن النبی –صلی الله علیه وآله – قال

اذا کـان یوم الجمعه کـان علی بـاب المسـجد ملاـئکه یکتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طووا الصـحف ، و جاؤ ا یسـتمعون الذکر

هنگامی که روز جمعه شد ، بر در مسـجد فرشـتگانی باشـند که داخل شونده اول و دوم را به ترتیب می نویسـند ، چون امام به خواندن خطبه شروع کرد ، کاغذها را می پیچند ، و می آیند به ذکر خداگوش فرا می دارند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۱۲) .

۹۶ – نزول رحمت در روز جمعه

روی المعلی بن خنیس قال

سمعت اباعبـدالله – علیه السـلام – یقول من وافق منکم یوم الجمعه فلاـ یشـغلن بشـی ء غیر العباده فیه یغفر للعباد ، و تنزل علیهم الرحمه

معلی بن خنیس روایت کرده ، گفت از امـام صـادق (ع) شـنیدم که می فرمـود هر کس از شـما روز جمعه را درک کنـد ، به چیزی جز عبـادت نـپردازد ، زیرا در آن روز آمرزیـده می شود و بر آنـان رحمت نـازل می گردد . (بحارالاـنوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

د) آداب و کیفیت نماز جمعه

۹۷ – خطبه جزء نماز است

قال الصادق – علیه السلام –

انما جعلت الجمعه رکعتین من اجل الخطبتین ، فهی صلاه حتی ینزل الامام

از این رو نماز جمعه دو رکعت است که دو خطبه قبل از نماز به جای دو رکعت است و آن دو خطبه جزء نماز است تا خطیب فرود آید . (وسائل الشیعه ، ج ، ۵ ص ۱۵) .

۹۸ – محدوده نماز جمعه

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

تجب الجمعه علی کل من کان منها علی فرسخین

نماز جمعه بر کسی که در دو فرسنگی آن قرار دارد ، واجب است . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۲) .

۹۹ – استثناء سه گروه از وجوب نماز جمعه

قال علی – علیه السلام –

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الا الصبی و المراءه و العبد و المریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است مگر بر کودک ، زن ، بنده و مریض (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۱۰۰– وقت نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

اذا زالت الشمس یوم الجمعه فابداء بالمکتوبه

وقتی که زوال در روز جمعه حاصل شد ، نماز فریضه را شروع کن . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۲) .

۱۰۱ – شرط اجرای نماز جمعه در شهر

قال الصادق – علیه السلام –

لاجمعه الا فی مصر تقام فیه الحدود

نماز جمعه تنها در شهری که در آن حدود شرعی اجرا گردد ، اقامه می شود . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۳۸) .

۱۰۲ – اعمال قبل از شرکت در نماز جمعه

قال الباقر – علیه السلام –

لاـ تدع الغسل یوم الجمعه فانه سنه و ثم الطیب و البس صالح ثیابک ولیکن فراغک من الغسل قبل الزوال فاذا زالت فقم و علیک بالسکینه و الوقار

غسل روز جمعه را مکن ، که کاری مستحب است و عطر استعمال کن و لباس شایسته خویش را بپوش و باید پیش از ظهر از غسل فارغ گردی ، و چون ظهر شد (برای شرکت در نماز جمعه) بلند شو و بر تو باد به رعایت آرامش و وقار . (اصول کافی ، ج ۳ ص ۴۱۷) .

۱۰۳ – آمادگی برای نماز جمعه از روز قبل

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

و الله لقد بلغنی ان اصحاب النبی –صلی الله علیه وآله – کانوا یتجهزون للجمعه یوم الخمیس ، لانه یوم مضیق علی المسلمین

قسم به خداوند ، که شنیده ام که اصحاب پیامبر از روز پنجشنبه خود را برای اقامه نماز جمعه آماده می کردند ، چون روز جمعه برای مسلمین محدود و فشرده بود . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۴۶) .

۱۰۴ – سکوت هنگام خطبه

قال الصادق – علیه السلام –

اذا خطب الایام یوم الجمعه فلا ینبغی لاحد ان یتکلم حتی یفرغ الامام من خطبته

هنگامی که امام در روز جمعه خطبه می خواند شایسته نیست کسی حرف بزند تا آنگاه که امام از خطبه فارغ شود . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۲۱) .

۱۰۵ – استفاده از منبر در نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا خرج الی الجمعه قعد علی المنبر حتی یفرغ المؤ ذنون

چون رسول خدا -صلی الله علیه وآله - به مصلای جمعه می رفت ، بر روی منبر می نشست تامؤ ذن از گفتن اذان فارغ گردد . (تهذیب ، ج ۳ ص ۲۴۴) .

۱۰۶ - نتیجه رعایت آداب نماز جمعه

قال النبی -صلی الله علیه وآله -

من اغتسل یوم الجمعه و مس من طیب امراءته ، ان کان لها و لبس من صالح ثیابه ثم لم یتخط رقاب الناس و لم یلغ عند الموعظه کان کفاره لما بینهما و من لغی و تخطی رقاب الناس کانت له له ظهرا

هرکس روز جمعه غسل نماید ، و از عصر همسرش به خود بزند و جامه مناسبی بپوشد و به هنگام عبور از صفهای نماز جمعه پای بر روی لباس و سر و دوش مردم نگذارد و هنگام خطبه خواندن امام سخن نگوید ، نماز جمعه او کفاره گناهان او در فاصله دو نماز جمعه می باشد ، ولی اگر در بین خطبه ها حرف بزند باید نماز ظهر بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۲۱۲) .

۱۰۷ - وجوب سکوت هنگام خطبه

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قام الامام یخطب فقد وجب علی الناس الصمت

هنگامی که امامساءله روز جمعه) خطبه می خواند بر مردم واجب است که سکوت نمایند . (فروع کافی ، ج ۳، ص ۴۲۱) .

۱۰۸ - عدالت درامام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

لا جمعه الا مع امام عدل تقی

نماز جمعه به امامت عادل با تقوا اقامه می شود . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۴۰) .

۱۰۹ - نظافت در نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قلم اظافیره یوم الجمعه و اخذ من شاربه و استاک و افرغ علی راءسه من الماء حین یروح الی الجمعه شیعه سبعون الف ملک کلهم یستغفرون له و یشفعون له

هر کس ناخنها و شارب خود را در روز جمعه بگیرد ، و مسواک زند و چون آهنگ نماز جمعه کند بر سرش آب بریزد(غسل کند) هفتاد هزار فرشته او را بدرقه نمایند و جملگی برایش استغفار نموده و شفاعتش کنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۶) .

۱۱۰ - چگونه به نماز جمعه برویم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اغتسل یوم الجمعه واستاک و مس من طیب کان عنده و لبس من احسن ثیابه ثم خرج حتی اتی الی الجمعه و لم یتخط رقاب الناس ثم انصت الی الخطبه کان کفارد ما بینها و بین الجمعه التی قبلها و زیاده ثلاثه ایام ، لقوله تعالی من جاء بالحسنه فله عشر امثالها

هرکس روز جمعه غسل کرده مسواک زند ، و از عطری که دارد استعمال نماید و بهترین جامه اش را بپوشد ، سپس از خانه بیرون رود تا به مصلای جمعه برسد و (هنگام گذشتن از صف نمازگزاران) پا بر دوش آنها نگذارد و سپس به خطبه گوش فرا دهد ، این عمل او کفاره گناهانی است که در فاصله میان آن جمعه تا جمعه پیشین و سه روز پس از آن از وی سرزده است ، زیرا خدای تعالی می فرماید هرکس کاری نیک انجام دهد ده برابر پاداش دریافت می دارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۳) .

۱۱۱ - آداب امام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للامام یوم الجمعه ان یتطیب و یلبس احسن ثیابه و یتعمم

سزاوار است برای امام جمعه روز جمعه ، عطر بزند ، و بهترین لباس را بپوشد ، و عمامه بر سر بگذارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۸) .

۱۱۲ - آداب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اغسل يوم الجمعه و لبس صالح ثيابه و مس من طيب اهله ، ثم راح الى الجمعه و لم يؤ ذ و لم يتخط رقاب الناس كان كفاره ما بينه و بين الجمعه الاخرى و زياده ثلاثه ايام الى ما شاء الله من الاضعاف ، لان الله يقول من جاء بالحسنه فله عشر امثالها ، و يؤ ت من لدنه اجرا عظيما بعدالعشر

هركس روز جمعه غسل نمايد وجامه مناسبى بپوشد ، و از عطر خانواده استعمال نمايد ، سپس به سوى نماز جمعه راونه گردد ، و (در مصلا و مسير حركت) موجبات اذيت و آزار كسى را فراهم نساخته و پا بر دوش مردم نگذارد اين عمل او كفاره گناهانى است كه ميان اين جمعه و جمعه ديگر و سه روز پس از آن ، از او سر زده است و چون خدا خواهد مضاعف كند ، زيرا خداوند مى فرمايد هركس كار نيك انجام دهد ، براى او ده برابر ثواب خواهد بود ، و از سوى خدا به او اجرى عظيم داده خواهد شد ، پس از تكيه ده برابر پاداش يابد . (مستدرك الوسائل ، ج ۶ ، ص ۸۸) .

۱۱۳ - واجب شدن نماز جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

تجب (الجمعه) على سبعه نفر من المسلمين

وقتى تعداد نمازگزاران به هفت تن رسيد ، نماز جمعه واجب مى شود . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۸) .

۱۱۴ - نشستن بين دو خطبه

ان النبى -صلى الله عليه وآله - كان يخطب خطبتين ، يجلس بينهما ، جلسه ، زاد بشر و هو قائم

پيامبر اكرم (ص) در نماز جمعه دو خطبه مى خواند و ميان آن دو كمى مى نشست (بشر)مى افزايد آن حضرت بين دو خطبه در حالت ايستاده ، مكث و سكوت مى كرد . (سنن ابن ماجد ، ، ج ۱ حديث ۱۹۸/۱۰۹۰)

۱۱۵ - جمعيت نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

اذا كان قوم فى قريه صلوا اربع ركعات فان كان لهم من يخطب بهم جمعوا اذا كانوا خمسه نفر ، و انما جعلت ركعتين لمكان الخطبتين

اگر كسانى در جايى بودند كه (به جاى نماز جمعه) نماز ظهر ، بگزارند ، و چنانچه در ميان آنها كسانى باشد كه قادر به خواندن خطبه جمعه باشد وتعداد حاضران نيز پنج نفر باشد ، بايد نماز جمعه بخوانند نماز جمعه به جهت وجود دو خطبه دو

رکعت مقرر شده است . (تهذیب ج ۳، ص ۲۳۸)

۱۱۶ – صفوف اول را پر کنید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان النبی الله –صـلی الله علیه وآله – قـال احضـروا الـذکر وادنوا من الامـام فـان الرجـل لا یزال یتباعـد حتی یؤ خر فی الجنه و ان دخلها

به نماز جمعه حاضـر شوید و نزدیک امام بنشـینید ، چرا که یک فرد هر چه از امام جمعه دور بنشیند در رفته به بهشت در آخر قرار می گیرد ؛ گرچه داخل آن شود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۶۳/۱۱۰۸) .

۱۱۷ – شرایط شروع نماز جمعه

قال الصادق – علیه السلام –

یبداء بالخطبه یوم الجمعه قبل الصـلوه ، و اذا صـعد الامام جلس ، و اذن المؤ ذنون بین یدیه ، فاذا فرغوا من الاذان قام فخطب و وعـظ ثم جلس جلسه خفیفه ، ثم قـال فخطب خطبه اخری یـدعو فیهـا ، ثم اقام المؤ ذنون للصـلوه و نزل فصـلی الجمعه رکعتین یجهر فیها بالقرئه

خطبه نمـاز جمعه پیش از نمـاز خوانـده می شود و چون امام درجایگاه نماز قرار گرفت می نشـیند و مؤ ذنها در حضور او اذان می گوینـد و هنگامی که اذان پایان یافت امام بلنـد شـده و به خواندن خطبه و موعظه می پردازد ، و در پایان خطبه اول اندکی می نشـیند ، سـپس بلند می شود و خطبه دیگر را ایراد کرده و دعا می نماید ، سـپس اذان گویان اقامه نماز می گویند ، امام از جایگـاه پـایین می آیـد و دو رکعت نمـاز جمعه گزارده و قرائت نمـاز را بلنـد می خوانـد . (سـنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۶۵۱ ، حدیث ۶۵۲/۱۰۸۰) .

۱۱۸ – مردم به چه صورت بنشینند ؟

قال علی – علیه السلام –

یستقبل الناس الامام (عندالخطبه) بوجوههم و یصغون الیه

مردم به هنگام خطبه رو به روی امام می نشینند و به خطبه او گوش فرا می دهند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰۲) .

۱۱۹ - پوشش امام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للامـام الـذی یخطب الناس یوم الجمعه ان یلبس عمامه فی الشـتاء و الصـیف و یتردی ببرد یمنی او عـدنی و یخطب و هو قائم یحمدالله و یثنی علیه ثم یوصی بتقوی الله و یقرء سوره من القرآن صغیره ثم یجلس ثم یقوم فیحمد الله و یثنی علیه و یصلی علی محمـد -صـلی الله علیه وآله - و علی ائمه المسـلمین و یسـتغفر للمؤ منین و المؤ منات فاذا فرغ من هذا اقام المؤ ذن فصـلی بالناس رکعتین یقراء فی الاولی بسوره الجمعه و فی الثانیه بسوره النمافقین

شایسـته است خطیب (امام) جمعه در تابسـتان و زمسـتان عمامه بگذارد و عبایی از برد یمنی یاعدنی بپوشد و خطبه را ایسـتاده ایرادکند ، سـپس حمد و ثنای الهی گوید و مردم را به تقوا سفارش نماید ، و (در پایان خطبه) سوره کوچکی از قرآن بخواند وبنشیند ، و بعد (برای خطبه دوم)بلند شود و حمد و ثنای خدا کند و صلوات بر محمد و بر ائمه مسلمین بفرستد و برای زنان و مردان مؤ من طلب اسـتغفار نماید . چون خطبه تمام شد ، مؤ ذن اقامه بگوید ، آنگاه امام دو رکعت نماز (در رکعت اول سوره جمعه و در رکعت دوم سوره منافقون) بخواند . (اصول کافی ، ج ۳ ،

ص ۴۲۱) .

۱۲۰ - حضور در مصلا پیش از شروع خطبه ها

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الملائکه علی ابواب المسجد یکتبون الناس علی منازلهم جاء فلان من ساعه کذا و کذا و جاء فلان من ساعه کذا و کذا ، جاء فلان و الامام یخطب ، جاء فلان فادرک الصلوه ، و لم یدرک الخطبه

فرشتگان (در روز جمعه) بر درهای مساجد قرار گیرند ، و اسامی مردم را حسب زمان حضورشان ثبت می نمایند و بنویسند که فلان نمازگزار ساعت چند فلانی ساعت چند و فلانی چه ساعتی وارد شد که امام جمعه در حال خواندن بود ، وفلان فرد آمد و نماز جمعه را درک کرد و به خطبه نرسید . (کنزالعمال ، حدیث ، ۲۱۱۷۸) .

۱۲۱ - دو خطبه به جای دو رکعت

قال الصادق - علیه السلام -

انما جعلت الخطبه عوضا عن الرکعتین اسقطتا من صلوه الظهر فهی کالصلوه لایحل فیها الا ما یحل فی الصلوه

خطبه های (نماز جمعه) را به جای دو رکعتی که از نماز ظهر برداشته شده ، قرار داده اند ، پس آنها نیز همچون نمازند و جایز نیست در آنها ، مگر آنکه در نماز جایز شمرده شده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۱۵) .

۱۲۲ - امام جمعه و خطبه

قال الصادق - علیه السلام -

یبداء بالخطبه یوم الجمعه قبل الصلوه

روز جمعه قبل از نماز جمعه خطبه ایراد می گردد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶، ص ۲۳) .

۱۲۳ - رعایت ادب در خطبه ها

عن عدی بن حاتم

ان خطیبا خطب عندالنبی -صلی الله علیه وآله - فقال من یطع الله و رسوله و من یعصهما فقال قم و اذهب بئس الخطیب انت

شخصی نزد پیامبر -صلی الله علیه وآله - خطبه ای خواند و گفت چه کسی اطاعت خدا ورسولش را می کند و هرکسی که نافرمانی آن دو را می نماید ؟) حضرت فرمود بلند شو برو ! که بد خطیبی هستی (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۹/۱۰۹۹)

۱۲۴ - خطبه های کوتاه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان قصر الخطبه و طول الصلوه مئنه عن فقه الرجل ، فاطیلوا الصلوه ، و اقصروا الخطبه و ان من البیان ، سحرا و انه سیاءتی بعدکم اقوام یطیلون الخطب و یقصرون الصلوه

به درستی که کوتاهی خطبه و طولانی ساختن نماز نشانه فقاهت امام جمعه است ، پس نماز را طولانی و خطبه را کوتاه کنید که بعضی از سخنها دلربا است پس از شما مردمی بیایند که خطبه ها را طولانی و نماز را کوتاه برگزار نمایند . (کنزالعمال ج ۷ ، ص ۷۴۸ ح ۲۱۲۲۳)

۱۲۵ - امام جمعه و سلام

عن علی - علیه السلام -

انه کان اذا صعد المنبر سلم علی الناس

علی (ع) هرگاه بر منبر می نشست ، به مردم سلام می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۵۷) .

۱۲۶ - آداب ورود به نماز جمعه

قال علی - علیه السلام -

لا باءس بان یتخطی الرجل یوم الجمعه الی مجلسه حیث کان فاذا خرج الامام فلا یتخطان احد رقاب الناس ولیجلس حیث یتیسر الا من جلس علی الابواب و منع الناس ان یمضوا الی السعه فلا حرمه ان یتخطاه

مانعی ندارد که نمازگزار روز جمعه به جای سمت خود در نماز گام بردارد ، ولی وقتی امام برای خطبه خواندن آماده شد ، کسی نباید بر سر و گردن مردم راه برود بلکه باید هر کجا که ممکن بود بنشیند مگر کسی که در کنار درهای ورودی نشسته باشد و وجود او در آنجا مانع ورود دیگران به قسمتهای خالی باشد که در این صورت اگر لگدمال شود حرمتی ندارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۹۴) .

۱۲۷ - نظافت برای نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

لیتزین احدکم یوم الجمعه یغتسل و یتطیب و یسرح لحیته و یلبس انظف ثیابه ولیتهیاء للجمعه ولیکن علیه فی ذلک الیوم السکینه و الوقار

باید هر یک از شما در روز جمعه خود را بیاراید (رعایت چهار نوع نظافت)

۱ - غسل کند .

۲ - عطر بزند

۳ - ریش و موهای خود را شانه کند .

۴ - پاکیزه ترین جامه هایش را بپوشد و برای نماز جمعه آماده شود ، البته باید آرامش و وقار در رفتار او نمایان باشد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۷) .

۱۲۸ - شیوه پیامبر (ص)

قال عن جابربن سمره

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - لایطیل الموعظه یوم الجمعه انما هن کلمات یسیرات

شیوه پیامبر خدا (ص) چنین بود که روز جمعه موعظه را طولانی نمی کرد ، بلکه مواعظ او کلماتی اندک بودند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۳۳) .

۱۲۹ - سوره مؤ منون و منافقون در نماز جمعه

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

یقرء فی الجمعه فی الرکعه الاولی بسوره الجمعه لیحرض بهاالمؤ منین و فی الثانیه بسوره المنافقین لیفرع بها المنافقون

از پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - نقل شده که فرمود دررکعت اول نماز جمعه سوره جمعه خوانده شود تا به آن مؤ منین را

راغب کند و در رکعت دوم سوره منافقین خوانده شود تا به وسیله ان منافقین را بترساند . (بحارالانوار ، ج ۸۹، ص ۲۲۱) .

۱۳۰ - برگرفتن زینت در روز جمعه

عن الصادق - علیه السلام - فی قوله - عزوجل - خذوا زینتکم عند کل مسجد قال فی العیدین و الجمعه

از امام صادق (ع) در تفسیر سخن خداوند عزوجل (زینت خود را نزد هر پرستشگاه برگیرید)نقل شده است که حضرت فرمود در عید قربان و فطر و جمعه . (وسائل الشیعه ، ج ۵، ص ۷۸) .

۱۳۱ - دعای پس از نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

من قراء یوم الجمعه بعد فراغه من صلوه الجمعه و قبل ان یثنی رجلیه سوره الاخلاص سبع مرات و فاتحه الکتاب مره ، و قل اعوذ برب الناس سبع مرات ، لم ینزل به بلیه و لم تصبه فتنه الی یوم الجمعه الاخری فان قال اللهم اجعلنی من اهل اجلنه التی حشوها برکه و عمارها الملائکه مع نبینا محمد -صلی الله علیه وآله - و ابینا ابراهیم جمع الله - عزوجل - بینه و بین محمد و ابراهیم - صلوات الله علیهما و الهما - فی دار السلام - صلی الله علی محمد و ابراهیم و علی الهما الطاهرین

هر کس روز جمعه پس از فراغت از نماز جمعه وقبل از آنکه پایش را جمع کند هفت بار سوره اخلاص و یک بار سوره حمد و هفت سوره ناس را بخواند ، تا جمعه آینده بر او گرفتاری و آسیبی نمی رسد . و اگر بگوید خدایا مرا از اهل بهشت قرار بده ، بهشتی سرشار از برکت که فرشتگان آباد کننده آنند ، همراه پیامبرمان محمد (ص) و پدرمان ابراهیم (ع) خداوندمیان او و حضرت محمد و حضرت ابراهیم در بهشت جمع می کند . درود

خدا بر پیامبر اسلام وحضرت ابراهیم و دودمان آنان . (مستدرك الوسائل ، ج ۶، ص ۹۰) .

فصل بیست و دوم اهمیت و فضیلت مسجد

آیات

۱ - نماز وآباد کردن مساجد

انما یعمر مساجد الله من امن بالله و الیوم الاخر و اقام الصلوه و اتی الزکوه و لم یخش الاالله فعسی اولئك ان یکونوا من المهتدین

مساجد الهی را تنها کسی آباد می کند که ایمان به خدا و روز قیامت آورده و نماز را برپا دارد و زکات را بپردازد و ازچیزی جز خدا نترسد ، امید است چنین گروهی هدایت یابند . (سوره توبه ، آیه ۱۸) .

۲ - توجه به مسجد

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین

بگو پروردگارم امر به عدالت کرده است ، و توجه خویش را در هر مسجد (و به هنگام عبادت) به سوی او کنید واو را بخوانید ، در حالی که دین (خود) را برای او خالص گردانید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۳ - مقام ابراهیم و جایگاه نماز

و اذجعلنا البیت مثابه للناس و امنا و اتخذوا من مقام ابراهیم مصلی و عهدنا الی ابراهیم و اسمعیل ان طهرا بیتی للطائفین و العاکفین و الرکع السجود

و به یاد آر زمانی که کعبه را مقام امن و مرجع امر دین مردم قرار دادیم و امر شد که مقام ابراهیم را جایگاه نماز و عبادت قرار دهید ، و از ابراهیم و اسماعیل پیمان گرفتیم که حرم خدا را پاکیزه دارید ، برای اینکه اهل ایمان به طواف و اعتکاف و رکوع و سجود آیند . (سوره بقره آیه ۱۲۵) .

۴ - محراب عبادت

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز شد . (سوره آل عمران ، آیه ۳۱) .

۵ - مسجد ضرار

والـذين اتخـذوا مسـجدا ضـرارا و كفرا و تفريقـا بيـن المـؤ منين و ارصـادا لمن حـارب الله و رسـوله من قبـل و ليحفلن ان اردنا الاالحسنی و الله يشهد انهم لكاذبون

كسـانی هسـتند كه مسـجدی ساختنـد برای زيـان (به مسـلمانان) و (تقويت) كفر و تفرقه افكنی ميـان مؤ منان و كمينگاه برای كسـی كه از پيش با خـدا و پيامبرش مبارزه كرده بود . آنها سوگنـد ياد می كننـد جزنيكی (و خدمت) نظری نداشـته ايم ، اما خداوند گواهی می دهد كه آن ها درغگو هستند . (سوره توبه آيه ۱۰۷) .

۶ – مانع ذكر الهی در مسجد

و من اظلم من منع مساجد الهل ان يذكر فيها اسمه و سعی فی خرابها

و چه كسـی ظالمتر است از آن كه از ذكر نام خـدا در مساجـد جلوگيری كنـد وبرای خرابی آن تلاش نمايـد . (سوره بقره آيه ۱۱۴) .

۷ – مساجد از آن خداست

وان المساجد لله فلاتدعوا مع الله احدا

و اينكه مساجد از آن خداست ، پس هيچ كس را باخواندن نخوانيد . (سوره جن ، آيه ۱۷) .

۸ – تطهير مساجد برای نمازگزاران

ان طهرا بيتی للطائفين و الفاكفين و الركع السجود

خانه مرا برای طواف كنندگان و مجاوران و ركوع كنندگان و سجده كنندگان پاك و پاكيزده كنيد . (سوره بقره ، آيه ۱۲۵) .

۹ – زينت كردن هنگاه رفتن به مسجد

يا بنی ادم ! خذوا زينتكم عند كل مسجد

ای فرزندان آدم ! هنگام رفتن به مسجد خود را با زينت بياراييد . (سوره اعراف ، آيه ۳۱) .

۱۰ – بنای مسجد برپايه تقوا

لمسجد اسس علی التقوی من اول يوم احق ان تقوم فيه

آن مسجدی كه از روز نخست بر پايه تقوا بنا شده ، شايسته تر است كه در آن به (عبادت نماز) بايستی . (سوره توبه آيه ۱۰۸)

.

احادیث

الف) اهمیت و جایگاه مسجد

۱۱ – خانه پرهیزکاران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

المسجد بیت کل تقی

مسجد خانه هر پرهیزگاری است . (شهاب الاخبار ، ص ۲۳) .

۱۲ – مسجد و بازار

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

شر بقاع الارض الاسواق و خیرالبقاع المساجد و احبهم الی الله اولهم دخولا و اخرهم خروجا منها

بـدترین جاهای زمین ، بازار و بهترین مکانهای آن ، مساجـد است و محبوبترین افراد نزد خـدا کسـی است که زودتر از همه به مسجد داخل شود و دیرتر از همه بیرون رود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳) .

۱۳ – حریم مسجد

قال علی – علیه السلام –

حریم المسجد اربعون ذراعا و الجوار اربعون دارا من اربعه جوانبها

حریم مسجد چهل ذرع است و چهل خانه از چهار طرف همسایه مسجد است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴ ، بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳) .

۱۴ – نماز خانه اختصاصی

عن مسمع قال کتب الی ابوعبدالله - علیه السلام -

انی احب لک ان تتخذ فی دارک مسجدا فی بعض بیوتک

مسمع می گوید امام صادق (ع) در نامه ای به من نوشتند که من برای تو دوست دارم که در یکی از اتاقهای خانه مسکونی خود محلی را مسجد ، (مخصوص خواندن نماز) قرار دهی (یعنی اتاقی را فقط برای نمازگزاردن اختصاص دهی و منظور ، مسجد اصطلاحی نیست) (محاسن البرقی ، ج ۳ ، ص ۴۴۵ ، بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۱۲۲) .

۱۵ – مساجد ، خانه پارسایان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان المساجد بیوت المتقین ، و من کانت المساجد بیوته فقد ختم الله له بالروح و الرحمه و الجواز علی الصراط الی الجنه

مساجد ، خانه پارسایان است و هرکس مسجد خانه اش باشد (اوقات خود را در آن و به عبادت بگذارند) خداوند انجام کار او را رحمت و شادی قرار داده واجازه عبور از صراط به سوی بهشت را به او خواهد داد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۵۹ ، حدیث ۲۰۷۸۵) .

۱۶ – مساجد ، بازار آخرت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

المساجد سوق من السواق الاخره ، قراها المغفره و تحفتها الجنه

مساجد ، بازاری از بازارهای آخرت است که در آن بر سفره آمرزش می نشینند و هدیه آن بهشت است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۴ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۶) .

۱۷ – زن و مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا استاءذنت امراءه احدکم الی المسجد فلایمنعها

اگر زنتان اجازه رفتن به مسجد خواست مانع نشوید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۶) .

۱۸ – مسجدی و پاداش او

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من کان القرآن حدیثه و المسجد بیته بنی الله بیتا فی الجنه

هرکس کلامش قرآن و خانه اش مسجد باشد ، خداوند منزلی در بهشت برای او بنا می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۱) .

۱۹ – نماز همسایه مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاصلاه لجار المسجد الا فی السمجد

نماز همسایه مسجد جز در مسجد پذیرفته نیست . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۴) .

۲۰ – بانیان مسجد و دوری از بلا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی ، اذا انزل عاهه من السماء علی اهل الارض صرفت من عمارالمساجد

خداوند وقتی مرضی را از آسمان بر مردم فرود آورد آن را از بانیان مساجد دور بگرداند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۸۲) .

۲۱ – هشت فایده مسجد

قال الحسن بن علی – علیه السلام –

من ادام الاختلاف الی المسجد اصاب احدی ثمان ایه محکمه و اخا مستفادا و علما مستطرفا و رحمه و کلمه تدله علی الهدی او ترده عن ردی و ترک الذنوب حیاء او خشیه

کسی که همواره به مسجد (برای اقامه نماز و غیره) رفت و آمد کند ، یکی از این هشت فایده بر او برسد

۱ – استفاده از آیه روشنی از قرآن

۲ – یافتن رفیق نیک

۳ – فراگیری علم تازه

۴ – برخورداری از رحمتی که در انتظارش بود .

۵ – شنیدن سخنی که راهنمای راه باشد .

۶ – از انحراف در امان باشد .

۷ – موجب ترک گناه از روی حیا شود .

۸ – موجب ترک گناه بر اثر ترس گردد . (تحف العقول ، ص ۲۵۸) .

۲۲ – زائران خدا

عن الحسین – علیه السلام –

اهل المسجد زوار الله و حق علی المزور التحفه لزائره

اهل مسجد ، زائران خدایند و بر صاحب خانه است که به زائش هدیه دهد . (کلمه الامام حسن ، ص ۴۱ ، الحکم الزهرا ، ص ۱۵۰) .

۲۳ – مساجد را خانه خود قرار دهید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کونوا فی الدنیا اضیافا و اتخذوا المساجد بیوتا و عودوا قلوبکم الرقه

در دنیا میهمان باشید و مساجد راخانه خود قرار دهید و دلهایتان رابه نرمی و ملایمت عادت دهید . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۵۱) .

۲۴ – مجلس پیامبران

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

المساجد مجالس الانبياء

مساجد محل جلوس پیامبران است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۶۳) .

۲۵ – انگیزه حضور در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اتی السمجد لشی ء فهو حظه

هرکس به هر جهت که به مسجد آید ، بهره اش همان است . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۱۲۸) .

۲۶ – اهمیت مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله تعالی جعل لی الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی جعل لی الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی زمین را برای من (و امت من) مسجد و خاکش را پاک کننده قرار داده است . (شهاب الاخبار ، ص ۳۶۹) .

۲۷ – بهترین مکان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

احب البلاد الی الله مساجدها

محبوبترین جای شهرها نزد خدا ، مسجدهای آن شهر است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۷۱) .

۲۸ – بهترین مساجد برای زنان

قال الصادق – علیه السلام –

خیر مساجد نسائکم البیوت

بهترین مسجد برای زنان شما خانه ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۷۱) .

۲۹ – شکایت مسجد

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

ثلاثه یشکون الی الله – عزوجل – مسجد خراب لایصلی فیه اهله

سه چیز به خدا شکایت می کند مسجد خرابی که اهلش (همسایگانش) در آن نماز نخوانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴) .

۳۰ – مسجد ، زیارتگاه موحدان

حدیث قدسی

قال الله – تبارک و تعالی – ان بیوتی فی الارض المساجد تضیی ء لاهل السماء کما تضیی ء النجوم لاهل الارض الاطوبی لمن کانت المساجد بیوته الاطوبی لعبد توضاء فی بیته ثم زارنی فی بیتی الا ان علی المزور کرامه الزائر ، الا بشر المشائین فی الظلمات الی السماجد بالنور الساطع یوم القیامه خداوند متعال می فرماید خانه های من در زمین همانا مساجد است که برای اهل آسمان می درخشند آن گونه که ستارگان برای اهل زمین می درخشند خوشا به حال آنان که مساجد را خانه خود قرار داده اند ! خوشا به حال بندهای که در خانه خود وضو می گیرد و مرا در خانه ام زیارت می کند ! آگاه باشید که بر زیارت شونده لازم است که زائر خویش را بزرگ شمرده و به وی احسان نمایند کسانی را که در دل تاریکی شب به سوی مساجد گامی برمی دارند ، به نوری درخشان در روز قیامت بشارت ده . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸) .

۳۱ – تاءثیر علاقه به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

سبعه یظلهم الله تحت ظل عرشه یوم لاظل الا ظله رجل قلبه معلق بالمساجد

هفت نفرند که خدا (روزی که سایه ای جز سایه او نیست) آنان در سایه عرش خود پناه می دهد مردیکه به مسجد علاقه دارد (مسجد را رها نمیکند) (نهج الفصاحه ، ح ۱۷۳۱) .

۳۲ – نجات اهل مسجد از بلاها

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا نزلت العاهات و الافات ، عوفی ، اهل المساجد

هنگامی که مشکلات و بلاها (برای اهل زمین) نازل می شود ، اهل مساج در امانند . (مستدرک الوسائل ج ۱ ، ص ۲۲۶) .

۳۳ - عبور و مرور از مساجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاتجعلوا المساجد طرقا حتی تصلوا فیها رکعتین

مساجد را گذرگاه قرار ندهید ، مگر آنکه هنگام عبور دو رکعت نماز در آن بخوانید . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۵۳) .

۳۴ - مسجد غریب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الغرباء فی الدنیا قرآن فی جوف ظالم ، و مسجد فی نادی قوم لایصلی فیه ، و مصحف فی بیت لایقرء فیه و رجل صالح مع قوم سوء

در جهان چهار چیز غریب است

۱ - قرآن در سینه ستمگر

۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند .

۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند .

۴ - مرد پارسا در میان مردم بد . (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸) .

۳۵ - مردگان و اهل مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من یوم الا و ملک ینادی فی المقابر من تغبطون ؟ فیقولون اهل المساجد ، یصلون و لانقدر ، و یصومون ولانقدر

همه روز در میان مردگان فرشته ای نـدا در می دهـد نسـبت به چه کسانی غبطه می خورید ؟ آنها پاسخ می دهند ما نسـبت به اهل مساجد غبطه می خوریم ، زیرا ایشان نماز می گزارند و روزه می گیرند و ماتوان انجام آن را نداریم . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۳۶ – انسان مسجدی ، الگو و نمونه جامعه

قال الصادق – علیه السلام –

یـا فضـل ! لایـاءتی المسـجد من کل قبیله الا وافـدها و من کل اهل بیت الا نجیبها ، یا فضل ! لایرجع صاحب السـمجد باقل من احـدی ثلاث خصال اما دعاء یـدعو به یدخله الله به الجنه و اما دعاء یدعو به فیصـرف الله عنه به بلاء الدنیا و اما اخ یسـتفیده فی الله

ای فضل ! از هر جمعی تنها آنان که (در فضایل) از همه برترند و به منزله الگو برای گروه خود هسـتند به مسجد می آیند و از اهل خانه ای تنها برگزیدگان آن ها به مسجد می آیند . ای فضل ! کسی که اهل مسجد است باز نمی گردد ، مگر اینکه یکی از توفیقات زیر نصـیب او خواهـد شـد موفق به دعایی می شود که خداونـد به برکت آن دعا او را به بهشت می برد ، یا دعایی می کند که خداوند به سبب آن ، بلای دنیا را از وی دور می کند ویا دوست و برادری پیدا می کند او را

در رسیدن به اهداف الهی یاری می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۷) .

۳۷- انوار الهی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

السماجد انوار الله

مساجد انوار الهی است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۷) .

۳۸ - دلیل عشق مؤ من به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من احب الله فلیحبنی و من احبنی فلیحب عترتی انی تـارک فیکم الثقلین کتـاب الله و عترتی و من احب عترتی فلیحب القرآن و من احب القرآن فلیحب المساجـد فانهـا افنیه الله و ابنیته اذن فی رفعهـا و بـارک فیها ، میمونه ، میمون اهلها ، مزینه مزین اهلها ، محفوظه اهلها هم فی صلاتهم و الله فی حوائجهم هم فی مساجدهم والله من ورائهم

کسـی که خداونـد متعال را دوست بـدارد ، بایستی مرا نیز دوست و هر که مرا دوست داشت باید خاندان مرا نیز دوست بدارد من در میان شـما دو چیز گرانقدر کتاب خدا و خاندانم را به جای گذاشـته ام هرکس که عترتم رادوست داشته باشد ، بایستی قرآن را نیز دوست داشـته باشـد دوسـتدار قرآن می بایستی دوسـتدار مساجـد هم باشـد ؛ چرا که مساجد ، محضـر و خانه های خداونـد است که خودش فرمان به برپایی آنها داده و آنها را مبارک گردانیده است مساجد ، فرخنده و اهل آن نیز فرخنده اند مساجـد و اهـل آن هر دو آراسـته و محفوظنـد اهـل مسـجد در حـال نمازنـد و خداونـد حوایـج آنـان را رفع می کنـد آنان در مسجدند و خداوند پشتیبان و یاور آن ها است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۵۵) .

۳۹ - احترام مسجد و ملاقات خداوند

قال علی - علیه السلام -

من وقر مسجدا ، لقی الله یوم یلقاه ضاحکا مستبشرا و اعطاه کتابه بیمینه

کسـی که حرمت مسـجد را نگه داردت روز قیامت خداوند را با چهره ای خندان و شادمان ملاقات می کند وخداوند نامه اش (نامه اعمالش

) را به دست راستش میدهد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۶) .

۴۰– علت احترام به مساجد

قال الصادق – علیه السلام –

انما لتعظیم المساجد لانها بیوت الله فی الارض

احترام به مساجد از آن رو است که خانه های خدا در روی زمین است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۶) .

۴۱ – فرشتگان و اهل مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان للمساجد اوتادا الملائکه جلساوهم ، اذا غابوا افتقدوهم ، و ان مرضوا عادوهم ، و ان کانو فی حاجه اعانوهم

مساجد را میخ هایی (مردانی که حضوری پیوسته در آن دارند) است که فرشتگان با آن همشنین هستند اگر روزی آنان را نبینند ، سراغشان می روند و چون بیمار می شوند ، از آنان عیادت می کنند و اگر در کارها نیازمند کمک باشند ، آنان رایاری می دهند . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۷۳) .

۴۲ – افراد گریزان از مسجد وتحریم اجتماعی

قال الصادق – علیه السلام –

ان امیرالمؤ منین – علیه السلام – بلغه ان قوما لایحضرون الصلاه فی المسجد فخطب فقال ان قوما لایحضرون الصلاه معنا فی مساجدنا فلایؤ اکلونا و لایشاربونا و لایشاورنا و لایناکحونا و لا یاءخذوا من فیئنا شیئنا او یحضروا معنا صلاتنا جماعه و انی لاوشک ان امرالهم بنار تشتعل فی دورهم فاحرق علیهم او ینتهون قال فامتنع المسلمون عن مؤ اکلتهم و مشاربتهم و مناکحتهم حتی حضروا الجماعه مع المسلمین

به امیرالمؤ منین علی (ع) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی شوند ، امیرالمومنین (ع) برای مردم سخنرانی کرده و در ضمن آن فرمودند (گروهی برای نماز خواندن با ما در مساجد حاضر نمی شوند آنان حق ندارند با ما غذا بخورند و بیاشامند و مشورت کنند و با ما ازدواج نمایند و نیز حق ندارند از بیت المال مسلمین استفاده کنند مگر اینکه در نماز جماعت ما حاضر شوند نزدیک است اگر آن ها از کار خود دست بر ندارند فرمان دهم خانه های آنان

را با آتش بسوزانند)آنگاه امام صادق (ع) فرمود مسلمانان از خوردن و آشامیدن و ازدواج با آنان خودداری نمودند تا اینکه آنان در نماز جماعت مسلمین حاضر شوند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۹) .

۴۳ – نماز خانه در منزل

قال الصادق – علیه السلام –

احب لک ان تتخذ فی دارک مسجدا فی بعض بیوتک

دوست دارم در خانه ات اتاقی به عنوان مسجد قرار دهی . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۸۴) .

۴۴ – کیفر کناره گیری از مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

شکت المساجد الی الله تعالی الذین لایشهدونها من جیرآنهات فاوحی الله الیها و عزتی و جلالی لاقبلت لهم صلاه واحده و لااظهرن لهم فی الناس عداله ولا نالتهم رحمتی ول جاورونی فی جنتی

مساجد ، از همسایگان خود که درمسجد حاضر نمی شوند ، به خداوند شکایت بردند . خداوند متعال به مساجد وحی فرمود به عزت و جلالم سوگند که یک نماز آنان راقبول نخواهم کرد ، در میان مردم عدالتی را از آنان آشکار نمی سازم ، رحمت من شامل آنان نشود و از همسایگی من در بهشتم محروم خواهند بود . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۴۷۹) .

۴۵ – سرگرمی به کارهای ناپسند در مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

ان النبی –صلی الله علیه وآله – بصر رجلا یخذف بحصاه فی المسجد فقال مازالت تلعن حتی وقعت ثم قال الخذف ، فی النادی من اخلاق قوم لوط ثم تلا و تاءتون فی نادیکم المنکر قال هو الخذف

پیامبر –صلی الله علیه وآله – مردی را دید که در مسجد به سنگ پرانی مشغول است ایشان فرمود این سنگ تا وقتی که مجددا به زمین برسد لعنت می کند سپس فرمود سنگ پرانی در میان جمع از اخلاق قوم لوط است آنگاه امام صادق (ع) این آیه شریفه را که می فرماید و در میان جمع کارهای زشت انجام می دهید (۵) تلاوت کرد و فرمود مراد از کار زشت قوم لوط دراین کریمه ، همان سنگ پرانی است . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۱۴) .

۴۶ – همسایه مسجد کیست ؟

قال علی – علیه السلام –

لاصلاه لجارالمسجد الا فی المسجد الا ان یکون به عذر او به عله فقیل و من جار المسجد یا امیرالمؤ منین ؟ قال من سمع النداء

نماز همسایه مسـجد(چنانچه عذر یا بیماری نداشـته باشد) جز در مسجد مقبول درگاه الهی نخواهد بود . از آن حضرت سوال شد همسایه مسجد چه کسی است ؟ فرمود کسی که صدای اذان را بشنود . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۰) .

۴۷ – آثار نمازگزاردن در مساجد متعدد

قال الصادق – علیه السلام –

صلوا من المساجد فی بقاع مختلفه فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه

در جاهای مختلف مساجـد نماز به جای آوریـد ، چون جای جای زمین در روز قیامت برای کسـی که بر آن نمازگزارده شد ، شهادت می دهد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۴) .

۴۸ – گرامی داشتن مساجد

قال ابوبصیر

ساءلت اباعبدالله – علیه السلام – عن العله فی تعظیم المساجد ؟ فقال انما امر بتعظیم المساجد لانها بیوت الله فی الارض

ابوبصیر می گوید از امام صادق – علیه السلام – درمورد علت لزوم تعظیم مساجد سوال کردم امام (ع) فرمودند از آن روی به تعظیم و احترام مساجد فرمان داده شد ، که مساجد خانه های خدا در روی زمین هستند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۷) .

۴۹ – توصیه های پیامبر (ص)

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الاـ ادلکم علی مـا یمحو الله به الخطایـا ، و یرفع به الـدرجات ؟ قـالوا بلی یـا رسول الله . قال اسـباع الوضوء علی المکاره و کثره الخطی الی المساجد و انتظار الصلاه بعد الصلاه

می خواهیـد شـما را به کارهایی که خدا به سـبب آن گناهان را از بین برده و درجات انسان را افزون می کند راهنمایی کنم ؟

گفتند آری ای رسول خدا حضرت فرمود

۱ - وضوی تمام و کامل گرفتن (که با سختی همراه باشد)

۲ - فراوان به مساجد رفتن

۳ - پس از خواندن نماز ، در انتظار نماز بعدی بودن . (ریاض الصالحین ، ص ۲۹۷) .

۵۰ - بهره برداری از مسجد

عن الصادق - علیه السلام - قال

لایرجع صاحب المساجد باقل من احدی ثلاث اما دعاء یدعو به یدخله الله له الجنه و اما دعاء یدعو به فیصرف عنه بلاء و اما اخ یستفیده فی الله - عزوجل -

از امام صادق - علیه السلام - نقل شده است که فرمود شخصی که از مسجد باز می گردد ، کمترین چیزی که به چنگ آورده است ، می تواندیکی از سه مورد زیر باشد دخول در بهشت ، دفع بلاء ، دوستی که باعث موفقیتهای او در اعمال نیک شود . (بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۲۷۵ ، میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۹) .

۵۱ - شکایت مسجد

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

یجیی ء یوم القیامه ثلاثه یشکون المصحف ، و المسجد ، و العتره یقول المصحف یارب حرفونی و مزقونی و یقول المسجد یارب عطلونی و ضیعونی و تقول العتره یارب قتلونا و طردونا و شردونا ، فاجثوا للرکبتین فی الخصومه فیقول الله ان اولی بذلک

در قیامت سه چیز به حق شکایت برند قرآن ، مسجد ، عترت

قرآن می گوید پروردگارا ! مرا تحریف (از نظر معنی تغییر داده) و پاره پاره کردند . مسجد می گوید پروردگارا ! مرا بیکاره گذاردند و ضایع نمودند .

عترت می گوید بارالها ! ما را کشتند و راندند و آواره کردند .

پیامبر (ص) می فرماید من برای احقاق حق اینها ، در پیشگاه حضرت حق ، زانو می زنم و خداوند می فرماید من به محاکمه خائنان به این سه سزاوارترم . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ،

ص ۳۶۸) .

۵۲ – غبطه مردگان به اهل مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

مـا من لیله الاـ و ملـک الموت ینـادی یـا اهـل القبور لمن تغبطون الیوم فیقول الموتی انمـا نغبـط المؤ منین فی مساجـدهم لانهم یصلون و لا نصلی

هر شب فرشـته مرگ ندا دهد ای خفتگان در خاک ! نسبت به چه کسی غبطه می خورید ؟ . . . مردگان درجواب گویند ما به مؤ منانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم . (ارشاد القلوب ، ص ۶۵) .

ب) ثواب حضور در مسجد

۵۳ – نمازگزار در قیامت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یا اباذر ! طوبی لاصحاب الالویه یوم القیامه یحملونها فیسبقون الناس الا و هم السابقون الی المساجد بالاسحار و غیر الاسحار

ای ابوذر ! خوشا به حال آنان که در روز رسـتاخیز پرچم در دست دارنـد و در رفتن به بهشت بر مردم پیشـی می گیرنـد ، آنان افرادی هستند که سحرگاهان و سایر اوقات به مساجد ازدیگران پیشی می جویند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۳۳) .

۵۴ – ضمانت خداوند برای اهل مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خصال ست ما من مسـلم یموت فی واحـده منهن ، الا کان ضامنا علی الله – عزوجل – ان یـدخله الجنه منها رجل توضا فاحسـن الوضوء ثم خرج الی مسجد الصلاه فان مات فی وجهه ، کان ضامنا علی الله

شش خصـلت است که هر کسـی در آن حال بمیرد خداوند – عزوجل – ضـمانت نموده که او را در بهشت داخل کند یکی از آن موارد شخصـی است که وضوی خویش را نیکو به جـای آورد و به سوی مسـجد و محـل نمـاز حرکت کنـد و چون در راه مرگ وی فرا برسد خداوند بهشت را برای او ضمانت نموده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۴) .

۵۶ – سکونت درجوار عرش

قال علی – علیه السلام –

تحت ظل العرش یوم لاضل الا ظله رجل خرج من بیته فاسبع الطهر ثم مشی الی بیت من بیوت الله لیقضی فریضه من فرائض الله فهلـك فیمـا بینه و بین ذلك و رجل قام فی جوف اللیل بعـد ما هـدات العیون فاسـبع الطهر ثم ثام الی بیت من بیوت الله فهلك فیها بینه و بین ذلك

مردی که طهـارت رانیکو به جـای می آورد آنگـاه به سوی خانه ای از خانه های خداونـد گام برمیـداردتا نماز واجب به جای آورد ، در زیر سایه عرش الهی است در آن روز که هیچ سایه ای جز سایه عرش نیست وبا این کار گناهان او آمرزید می شود و همین طور است شخصی که در دل شب ، در حالی که مردم به خواب رفته اند طهارت (وضوی) خویش را نیکو

به جای می آورد و به سوی خانه ای از خانه های خداوند حرکت می کند و در بین خانه و مسجد می میرد . (مستدرك الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۵) .

۵۷ – ده حسنه و ده گناه و ده درجه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من مشی الی مسجد من مساجد الله فله بکل خطوه خطاها حتی یرجع الی منزله عشر حسنات و یمحی عنه عشر سیئات ، ویرفع له عشر درجات

هر که به سوی مسجدی از مساجد خدا روانه شود ، برای هر گامی که برمیدارد (تا وقتی که به منزلش برگردد) ده حسنه برای او نوشته شده و ده گناه از او آمرزیده و ده درجه بر درجاتش افزوده می شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۵۹) .

۵۸ – رفتن به مسجد در شب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

بشر المشائین الی المساجد فی ظلم اللیل ، بنور ساطع یوم القیامه

به کسانی که در ظلمت شب به سوی مساجد می روند ، مژده ده که در روز قیامت فروغی درخشنده خواهند داشت . (مستدرك الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۵۹ – ثواب پیاده رفتن به سوی مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

من مشی الی المسجد لم یضع رجله علی رطب ولایابس الا سبحت له الارض الی الارضین السابعه

هرکس پیاده به سوی مسجدروان شود ، پای خود را به هیچ تر و خشکی نمی گذارد ، مگر آنکه از آنجا تا زمین هفتم به جای او پروردگار را تسبیح می نماید . (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ، ص ۵۱ ، بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۳) .

۶۰ – اهل مسجد مؤ من اند

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذ راءیتم الرجل یعتاد المساجد فاشهدوا له بالایمان ، لان الله یقول انما یعمر مساجد الله من امن بالله

هنگامی که دیدیـد مردی بر رفت و آمـد به مسـجد مـداومت می کنـد وی را مؤ من بدانیـد . چونکه خداوند متعال می فرماید آنان که ایمان خداوند دارند ، مساجد خدا را آباد می کنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۲) .

۶۱ – نماز در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من مشی منکم فی ظلم اللیل الی المساجد مشی بالنور التام یوم القیامه یسعی بین یدیه

هرکس از شـما در تاریکی شب برخیزد و برای نماز به مسجد برود ، خدای تعالی در روز قیامت به او نوری دهد که پیاپیش او را روشن کند . (شهاب الاخبار ، ص ۱۷۸) .

۶۲ – آفات سخن ناروا در مسجد گفتن

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لحدیث البغی فی المسجد ، تاءکل الحسنات کما تاءکل البهیمه الحشیش

سخن ناروا در مسـجد ، حسـنات انسان را از بین می برد ، چنانچه که چهارپایان ، علفها را می خورند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۱) .

۶۳ – اهل مسجد ، اهل بهشت است

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اجـابه المـؤ ذن رحمه و ثـوابه الجنه و من لم یجب ، خاصـمته یـوم القیـامه فطـوبی لمن اجـاب داعی الله و مشـی الی المسـجد ، ولایجیبه و لایمشی الی المسجد الامؤ من من اهل الجنه

پذیرفتن دعوت مؤ ذن ، توفیق و رحمت الهی بوده و پاداش آن بهشت است و کسـی که این دعوت را پاسخ نگوید روز قیامت او را مؤ اخـذه می کنم خوشا به حال آنان که ندای دعوت کننده به سوی خدا (موذن) را پاسخ گفته و به مسـجد بروند ، زیرا کسی که به سوی مسجد گام برمیدارد ، مؤ من واهل بهشت است . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۱۵۴) .

۶۴ - ثمره رفتن به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

والمشی الی المسجد طاعه اللله و طاعه رسوله و من اطاع الله و رسوله ادخله الجنه مع الصدیقین و الشهداء و کان فی الجنه رفیق داود - علیه السلام - و له مثل ثواب داود - علیه السلام -

رسول خدا (ص) فرمود قدم برداشتن به سوی مسجد اطاعت از خداوند و پیامبر اوست و هر کس که از خدا و رسولش اطاعت کند ، خداونداو راهمراه صدیقین و شهدا داخل بهشت خواهد کرد و همنشین داود (ع) است و مثل او پاداش می گیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۸) .

۶۵ - تهدید افراد گریزان از مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

ان اناسا کانوا علی عهد رسول الله -صلی الله علیه وآله - ابطاوا عن الصلاه فی المسجد ، فقال النبی -صلی الله علیه وآله - لیوشک قوم یدعون الصلوه فی السمجد ان ناءمر بحطب فتوقد علیهم نار فتحرق علیهم بیوتهم

در زمان رسول خدا (ص) برخی از مردم نسبت به رفتن به مسجد و شرکت در نماز کوتاهی می کردند . رسول خدا (ص) فرمودند زود است دستور دهیم خانه های کسانی که نماز در مسجد را ترک می کنند تبر سرشان بسوزانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۸ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، باب ۴۲۲) .

۶۶ - مسجد پناهگاهی در بروز حوادث و مشکلات

قال الصادق - علیه السلام -

ما یمنع احدکم اذ دخل علیه غم من غموم الدنیا ان یتوضاء ثم یدخل المسجد فیرکع رکعتین یدعوا الله فیهما اما سمعت الله یقول و استعینوا بالصبر و الصلاه

چون هر یک از شما گرفتار غم و اندوه شد و با مشکل مواجه گردید ، وضو بگیرد و به مسجدی برود و دو رکعت نماز به جای آورد وخدا را بخواند آیا این سخن خداوند را نشنیده ای که می فرماید (و از صبر و نماز ، یاری جویید) . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

ج) آباد کردن و بنای مسجد

۶۷ – مسجدی در خانه

قال الصادق – علیه السلام –

احب لـک ان تتخـذ فی دارک مسـجدا فی بعض بیوتـک ثم تلبس ثوبین طمرین غلیظین ثم تساءل الله ان یعتقک من النار و ان یدخلک الجنه و لا تتکلم بکلمه باطل و لابکلمه بغی

دوست می دارم در خانه ات اتاقی را به عنوان مسـجد قرار دهی آنگاه دو جامه کهنه و خشن پوشـیده و از خداونـد تقاضا کنی تو را از آتش نجات داده و در بهشت داخل کنـد و از سـخنان باطل و ظالمانه تو را محافظت کند . (وسائل الشـیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ص ۳۲۴) .

۶۸ – مسجد سازی

عن الصادق – علیه السلام –

من بنی مسجدا بنی الله له بیتا فی الجنه

هرکس مسـجدی بسازد ، خداونـد خانه ای در بهشت برای او می سازد . (وسائل الشـیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۵ ، کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۹) .

۶۹ – ساختن مصلی در خانه

قال الصادق – علیه السلام –

کـان علی – علیه السـلام – قـد جعل بیتا فی داره لیس بالصـغیر و لابالکبیر لصـلاته و کان اذا کان اللیل ذهب معه بصبی لایبیت معه فیصلی فیه

امیرالمؤ منین (ع) در خانه خود اتاقی را که نه بزرگ بود و نه کوچک به عنوان محل نماز قرار داده و شبها برای نماز خواندن ، طفـل کوچکی ر...که نمی خوابیـد ، بـا خود بـا خود به آن اتـاق برده و نمـاز می خوانـد . (وسائل الشـیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، ص ۳۲۴) .

۷۰ – مساجد نامبارک

قال الباقر – علیه السلام –

جددت اربعه مساجد بالکوفه فرحا لقتل الحسین - علیه السلام - مسجد الاشعث و مسجد جریر و مسجد سماک و مسجد شبث ابن ربعی

به انگیزه خوشحالی از کشته شدن امام حسین (ع) چهارمسجد در کوفه تجدید بنا شد مسجد اشعث مسجد جریر ، مسجد سماک ، و مسجد شبث ابن ربعی . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۲۰) .

۷۱ - ساختن مسجد و به یاد خدا بودن .

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من بنی مسجدا لیذکر الله فیه بنی له بیت فی الجنه

هرکس مسجدی را به قصد این که در آن نام خدا برده شود بسازد ، برای وی خانه ای در بهشت ساخته می شود . (روضه الواعظین ، ص ۳۷۰) .

۷۲ - مسجد ساختن در قبرستان

ساءل اباعبدالله - علیه السلام - عن زیاره القبور و بناء المساجد فیها فقال اما زیاره القبور فلاباءس بها و لاینبی عندها مساجد

از امام صادق (ع) در مورد زیارت قبور و ساختن مسجد در قبرستان سوال شد امام (ع) فرمودند زیارت قبور مانعی نداردت ولی نباید در قبرستان مسجد ، ساخته شود . (وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۸۸۷) .

۷۳ - آباد کردن مسجد

قال علی - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - اذا اراد ان یصیب اهل الارض بعذاب قال لولا الذین یتحابون بجلالی و یعمرون مساجدی و یستغفرون بالاسحار لانزلت بهم عذابی

خداون سبحان وقتی اراده می کند مردم روی زمین را گرفتار عذاب (دنیوی) کند ، گوید اگر نبودند افرادی که مرا به خاطر جلال و جبروتم دوست می دارند و مساجد مرا آباد می کنند و سحرگاهان استغفار می کنند ، عذابم را بر زمینیان نازل می کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۷، ص ۱۵۰) .

۷۴ - بنای مسجد برای خدا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من بنی مسجدلله بنی الله له فی الجنه مثله

هرکس مسجدی برای خدا بسازد ، خداوند خانه ای مثل آن در بهشت برایش بنا می کند . (صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۱۴ ، صحیح بخاری ، ج ۱) .

۷۵ - زینت کردن مساجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لاتزخرفوا مساجدکم کما زخرفت الیهود و النصاری بیعهم

مساجد خود را آنگونه که یهود و نصاری معابد خود را زینت می کردند ، نیارایید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۲) .

۷۶ - محل دستشویی در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

واجعلو مطاهرکم علی ابواب مساجدکم

محل تطهیر (آبریزگاه) را خارج از مسجد و در محل ورود به مسجد قرار دهید .

۷۷ - علت ساختن مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما نصبت المساجد للقرآن

مساجد برای قرائت قرآن ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۳) .

۷۸ - توسعه بنای مسجد

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - مر بقوم اسسوا مسجدا لیبنوه فقال او سعوه تملاءوه قال فاوسعوه

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - بر جمعی که تازه مشغول بنای مسجدی بودند ، عبور کرد ، و فرمود مسجد را وسیع بسازید ، و آن را پر کنید پس از آنان به فرمان پیامبر (ص) فضای مسجد را وسیعتر کردند . (سنن بیهقی ، ج ۲ ، ص ۴۳۹) .

۷۹ - سنگریزه های مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

اذا خرج احدکم الحصاه من المسجد فلیردها مکانها او فی مسجد اخر فانها تسبح

هر گاه کسی سنگریزه ای را از مسجد بیرون برد ، باید آن را به جای خود و یا مسجد دیگر برگرداند ، زیرا این سنگریزه خدا را تسبیح می گوید . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۰) .

۸۰ - فضیلت نماز در مکانهای مقدس

صلاه فی بیت المقدس الف صلاه و صلاه فی المسجد الاعظم مائه صلاه و صلاه فی مسجدالقبیله خمس وعشرون صلاه و صلاه فی مجسدالسوق اثنتا عشره صلاه

یک نماز دربیت المقدس برابر با هزار نماز و در مسجد بزرگ (جامع) شهر برابر با صد نماز و در مسجد قبیله (محله) برابر بیست و پنج نماز و در مسجد بازار برابر دوازده نماز فضیلت دارد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۲۷۰) .

۸۱ - فضیلت مساجد خاص

قال علی - علیه السلام -

اربعه من قصور الجنه فی الدنیا المسجد الحرام و مسجد الرسول -صلی الله علیه وآله - و مسجد بیت المقدس و مسجد الکوفه

در دنیا چهار عمارت از کاخهای بهشت اند مسجدالحرام ، مسجدالنبی ، (ص) ، مسجد بیت المقدس و مسجد کوفه ، (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۵) .

۸۲ - فضیلت مسجدالنبی (ص)

قال الصادق - علیه السلام -

صلاه فی مسجدالنبی -صلی الله علیه وآله - تعدل بعشره الاف صلاه

یک نماز در مسجد پیامبر (ص) با ده هزار نماز برابر خواهد بود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۶) .

۸۳ – نخستین قبله مسلمین

عن جعفر عن ابیه – علیهما السلام –

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – استقبل بیت المقدس سبعه عشر شهرا ثم صرف الی الکعبه و هو فی صلاه العصر

امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که ایشان فرمود رسول خدا (ص) مدت هفده ماه به سمت بیت المقدس نمازگزاردند ، پس از آن در حالی که در نماز عصر بودند ، به سمت کعبه برگشتند (مدت هفده ماه بیت المقدس قبله مسلمانان بود و پس از آن ، کعبه قبله آنان شد) . (قرب الاسناد ، ص ۱۴۸) .

۸۴ – مسجد خیف

قال الباقر – علیه السلام –

صلی فی مسجد الخیف سبعمائه نبی

هفتصد پیامبر در مسجد خیف ، نماز به جای آورده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۵) .

۸۵ – ثواب نماز در سه نوع مسجد

عن النبی –صلی الله علیه وآله –

فضلت الصلاه فی المسجد الحرام علی غیره بمائه الف صلاه و فی مسجدی بالف صلاه و فی مسجد بیت المقدس بخمسمائه صلاه

نماز در مسجد الحرام برابر صدهزار نماز و در مسجد من (مسجدالنبی) برابر هزار نماز و در مسجد بیت المقدس برابر پانصد نماز در جای دیگر برتری داده شده است . (الانس الجلیل ، ج ۱ ، ص ۲۲۹) .

۸۶ – فضیلت مسجدالحرام

قال الباقر – علیه السلام –

من صلی فی المسجد الحرام صلاه مکتوبه قبل الله منه کل صلاه صلاها منذیوم و جبت علیه الصلاه و کل صلاه یصلیها الی ان یموت

کسی که نمازواجبی را در مسجدالحرام به جای آورد ، خداوند تمامی نمازهایی راکه از آغاز تکلیف بر او واجب شده و نیز نمازهایی را که تا پایان عمر به جای می آورد ، قبول می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۶) .

۸۷ - فضیلت مسجد قبا

قال الصادق - علیه السلام -

من اتی مسجد قبا فصلی فیه رکعتین رجع بعمره

کسی که در مسجد من ، قبا ، دو رکعت نماز بگزارد ، مانند آن کسی است که یک عمره به جای آورده باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۸) .

۸۸ - فضیلت مسجد کوفه

قال الباقر - علیه السلام -

لویعلم الناس ما فی مسجد الکوفه لاعدوا له الزاد و الرواحل من مکان بعید ان صلاه فریضه فیه تعدل حجه وصلاه نافله فیه تعدل عمره

اگر مردم ، فضیلت مسجد کوفه را می دانستند ، از راه دور برای رسیدن به این مسجد توشه و مرکب تهیه می کردند خواندن یک نماز واجب در این مسجد ، ثواب یک حج و یک نماز مستحب در آن ثواب یک عمره را دارد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۵) .

۸۹ - فضیلت مسجد سهله

قال الصادق - علیه السلام -

ما من مکروب یاءتی مسجد السهله فیصلی فیه رکعتین بین العشائین و یدعوالله - عزوجل - الا فرج الله کربته

هرگرفتاری که به مسجد سهله (در کوفه) برود و میان نماز مغرب و عشا دو رکعت نماز به جای آورد و دعا کند ، خداوندمتعال گره از کار فروبسته او خواهد گشود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۳) .

۹۰ – فضیلت مسجد خیف

قال الباقر – علیه السلام –

من صلی فی مسجد الخیف بمنی مائه رکعه قبل ان یخرج منع عدلت عباده سبعین عاما و من سبح الله فی مائه تسبیحه کتب له کاءجر عتق رقبه ، و من هلل الله فیه مائه تهلیله عدلت اجر احیاء نسمه ، و من حمد الله فیه مائه تحمید عدلت اجر خراج العراقین یتصدق به فی سبیل الله – عزوجل –

هرکس صد رکعت نماز در مسجد خیف (درمنی) به جای آورد ، با هفتصد سال عبادت برابر است و کسی که در این مسجد ، صد مرتبه ، (سبحان الله)بگوید ، ثواب آن برابر با ثواب آزاد کردن بنده است و هر کس در آن جا صد مرتبه (لااله اله الله)بگوید ، برابر است با ثواب کسی که انسانی را زنده کرده باشد و کسی که صد مرتبه (الحمدلله) بگوید ثواب آن برابر است با ثواب مالیات عراقین (خراسان و عراقان) که در راه خدا صدقه بدهد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۵) .

۹۱ – قال الصادق – علیه السلام –

انه تستحب الصلاه فی مسجد الغدیر لان النبی –صلی الله علیه وآله – اقام فیه امیرالمؤ منین – علیه السلام – و هو موضع اظهر الله فیه الحق

نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است ، زیرا پیامبر (ص) امیرالمؤ منین (ع) را در آن مکان به جانشینی خویش منصوب فرموده و این مکان ، محلی است که خداوند – عزوجل – حق را در آن آشکار نمود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۲ – مسجد غدیر

قال الکاظم – علیه السلام –

صل فیه فان فیه فضلا و قد کان ابی یاءمر بذلک

در این مسجد (غدیر) نماز بخوان ، این مسجد دارای فضیلت است و پدرمساءله امام صادق نیز به نماز خواندن در این مسجد سفارش می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۳ – پیاده به مسجدالحرام رفتن

قال الصادق – علیه السلام –

اذا دخلت المسـجد الحرام فادخله حافيا على السكينه والوقار . و قال من دخله بخشوع غفر الله له ان شاء الله قلت ماالخشوع ؟ قال السكينه ، لاتدخل بتكبر

چون وارد مسـجد الحرام شوی ، با پای برهنه و آرامش و قار به این مکان داخل شو ! کسـی که با حال خشوع به مسـجدالحرام داخـل شود خداونـد گناهـان او را می آمرزد ، ان شـاء الله راوی گویـد به امـام (ع) گفتم خشوع چیست ؟ فرمود خشوع همان آرامش است و با تکبر داخل مشو . (وسائل الشیعه ج ۹ص ۳۲۱ ، بحارالانوار ، ج ۹۶ تص ۱۹۲) .

٥) آداب ورود به مسجد

۹۴ – دعای ورود به مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

اذا دخلت المسجد فاحمد الله واثن علیه وصل علی النبی

هرگاه داخل مسجد شدی ، حمد و سپاس خدا را بگو و بر پیامبر (ص) درود فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۶) .

۹۵ – آداب ورود به مسجد

عن علی – علیه السلام –

من اراد دخول المسجد فلیدخل علی سکون و وقار المساجد بیوت الله و احب البقاع الیه

هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد ، با آرامش و با طماءنینه وارد شود ، چون مساجد خانه های خدا و محبوبترین محلها در نظر او است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۷۰) .

۹۶ – دعای هنگام ورود به مسجد

قالت فاطمه الزهراء – سلام الله علیها –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا دخل المسجد صلی علی النبی و قال اللهم اغفرلی ذنوبی و افتح لی ابواب رحمتک

رسول خدا (ص) هنگام ورود به مسـجد صلوات می فرستاد ، و می فرمود خدایا گناهانم را ببخش و درهای رحمت خویش را بر من بگشا . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۸) .

۹۷ – طهارت هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاتدخل المساجد الا بالطهاره

داخل مساجد مشو ، مگر با وضو(از باب استحباب و نه وجوب) . (مستدرک الوسائل ، ج ۳، ص ۳۸۸) .

۹۸ – کراهت سواره رفتن به مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

انا اکره ان ادخله راکبا

کراهت دارم که سواره وارد مسجد (کوفه) شوم . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۳۰) .

۹۹ – اخلاص در رفت و آمد به مسجد

عن احدهما (الباقر او الصادقانون اساسی – علیهماالسلام – قال

دخل رجلان المسجد ، احدهما عابد و الاخر فاسق فخرجا من المسجد و الفاسق صدیق و العابد فاسق و ذلک انه یدخل العابد المسجد مدلا بعبادته یدل بها فتکون فی ذلک و تکون فکره الفاسق فی التندم علی فسقه و یستغفر الله – عزوجل – مما صنع من الذنوب

دو مرد وارد مسجد شدند یکی عابدو دیگری فاسق بود هر دو در حالی از مسجد خارج شدند که مرد فاسق درستار و مرد عابد فاسق شده بود ، زیرا عابد در حالی که به عبادت خود مغرور است به مسجد آمده و همواره در همین فکر به سر می برد و از عبادت خود راضی است ولی شخص فاسق به ندامت بر فسق و تباهی خویش و طلب آمرزش از خدا به خاطر گناهانش می اندیشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ص ۷۶، علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۵۴) .

۱۰۰– کیفیت ورود به مسجد

عن الباقر و الصادق علیهماالسلام

الفضل فی دخول المسجد ان تبداء برجلک الیمنی اذا دخلت و بالیسری اذا خرجت

بهتر آن است که هنگام ورود به مسـجد ابتدا پای راست را پیش بگذاری و هنگام خروج پای چپ را . (وسائل الشیـعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۷) .

۱۰۱ – هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تعاهدوا نعالکم عند ابواب المسجد

در پیش درب مسجد ، کفشهایتان را (نسبت به آلودگی) بررسی کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۰۴) .

۱۰۲ – پرهیز از بوی بد به هنگام ورود به مسجد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام –

انه ساءل عن اکل الثوم و البصل والکراث قال لاباءس باءکله نیا و فی القـدور و لاباءس باءن یتداوی بالثوم ولکن اذا اکل ذلک فلا یخرج الی المسجد

ابوبصـیر می گوید از امام صادق (ع) در مورد خوردن سـیر و پیاز و تره سؤ ال کردم امام فرمود خوردن آنها به صورت خام یا پخته اشـکالی ندارد . همچنین معالجه بیماری با سیر اشکالی ندارد اما اگر کسی آنهارا خورد (قبل از برطرف کردن بوی آن) به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۰ ، صحیح بخاری ج ۱ ، ص ۴۰۲ صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۴۹) .

۱۰۳ – حضور زنان در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاتمنعوالنساء حظوظهن من المساجد اذا استاءذنوکم

هنگامی که زنان از شـما اذن رفتن به مسـجد می خواهنـد ، آنان را از رفتن مساجد محروم نکنید که از مسـجد بهره ای دارند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۱) .

۱۰۴ – آداب ورود زنان به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا شهدت احداکن المسجد فلاتمس طیبا

زمانی که یکی از شما زنان به مسجد می آید ، نباید از بوی خوش استفاده نمایند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۰۵ – باطهارت به مسجد رفتن

قال الصادق – علیه السلام –

علیکم باءتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض من اتاه متطهرا طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره فاکثروا فیها من الصلاه و الدعاء

به حضور در مسجد مواظبت کنید ! چرا که مسجد خانه خداوند در زمین است کسی که با طهارت وارد مسجد شود ، خداوند و را از گناهانش پاک می کند و نام وی را در زمره زائران خویش می نویسد پس در مساجد ، فراوان به نماز و دعا بپردازد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴) .

۱۰۶ – بهترین مردم

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خیرالناس اولهم دخولا فی المسجد و اخرهم خروجا

بهترین مردم کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر ، و هنگام خروج از مسجد آخرین نفر باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷) .

۱۰۷ – مانع ورود به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان المسجد لایحل لجنب ولاحائض

همانا ورود افراد جنب و حائض به مسجد حرام است . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۸) .

۱۰۸ – دعای هنگام ورود به مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

اذا خلت المسجد و انت ترید ان تجلس فلا تدخله الا طاهرا و اذا دخلته فاستقبل القبله ثم ادع الله و سله و سم حین تدخله و احمدالله وصل علی النبی -صلی الله علیه وآله -

هگامی که وارد مسجد شدی ، و می خواهی در آن بمانی با طهارت داخل شو ! و چون به مسجد رسیدی روبه قبله کن و خداوند را بخوان و حاجتت را از او درخواست کن و در لحظه ورود به مسجد نام خداوند (بسم الله الرحمن الرحیم) را بر زبان جاری نما و خداوند را ستایش کن و بر پیامبر (ص) درود (صلوات) فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۱۶) .

۱۰۹ - مسجد و دهان بدبو

قال علی - علیه السلام -

من اکل شیئا من الموذیات ریحها فلایقربن المسجد

کسیکه چیز بوداری (مثل سیر) بخورد که موجب آزار مردم شود ، به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۵۰۲) .

۱۱۰ - توقف در مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

ان معناه لاتقربوا مواضع الصلاه من المساجد ، و انتم جنب الا مجتازین

معنای آیه شریفه (ولا ـ جنبا الا ـ عابری سبیل)آن است که در حال جنابت به مسجد داخل نشوید ، مگر این که از آن عبور کنید(از دربی داخل و از درب دیگر خارج شوید .) (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۸۹ ، باب ۱۵ ، از ابواب الجنابه ، روایت ۲۰) .

۱۱۱ - آداب حرکت به مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت الی الصلوه ان شاء الله فاءتها سعیا ولتکن علیک السکینه والوقار فما ادرکت فصل و ما سبقت به فاتمه

هنگامی که به سوی نمازحرکت می کنی ، حرکت تو باید شتابان و با آرامش و وقار همراه باشد پس هر مقدار از نماز (جماعت) را درک کردی (با جماعت) برگزار کن و آنچه را که از تو فوت شده (فرادی) به جای آور . (وسائل الشیعه ، ج

۳ ، ص ۵۵۷) .

۱۱۲ – آداب ورود به مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذ دخل المسجد (احدکم) یضع رجله الیمنی و یقول بسم الله و علی الله توکلت ولا حول ولاقوه الا بالله ، و اذا خرج یضع رجله الیسری و یقول بسم الله اعوذ بالهل من الشیطان الرجیم ثم قال یا علی ! من دخل المسجد و یقول کما قلت تقبل الله صلاته و کتب له بکل رکعه صلاها فضل مائه رکعه فاذا خرج یقول مثل ما قلت غفر الله له الذنوب و رفع له بکل قدم درجه و کتب الله له بکل قدم مائه حسنه

هنگامی که یکی از شما به مسجد وارد می شود ، باید پای راست را مقدم داشته و بگوید بسم الله و علی الله توکلت ولاحول و لاقوه الابالله وهنگام خروج پای چپ را مقدم داشته وبگوید بسم الله اعوذبالله من الشیطان الرجیم آنگاه پیامبر (ص) فرمود یا علی ! کسی که این گونه داخل مسجد شود ، خداوند نماز او را قبول می کند و در برابر هر رکعت نمازی که به جای آورده است فضیلت صد

رکعت نماز را به وی عطا می کند و اگر بدین کیفیت خارج شود ، خداوند گناهان او را می بخشاید و در مقابل هر گامی یک درجه وصد پاداش به وی عطا می نماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۹۱) .

و) آداب داخل مسجد

۱۱۳ - نشستن روبه قبله

قال علی - علیه السلام -

من السنه اذا جلست فی المسجد ان تستقبل القبله

روبه قبله در مسجد نشستن سنت (و مستحب) است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۰) .

۱۱۴ - انتظار نماز در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الجلوس فی المسجد انتظار الصلاه عباده ما لم یحدث وقیل یا رسول الله و ما یحدث ؟ قال الاغتیاب

نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است ، تا حدثی از او سر نزده ، عرض شد ای رسول خدا حدث چیست ؟ فرمود حدث ، غیبت کردن است . (وسائل الشیعه ، ج ۸ ، ۵۹۸ ، اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۷) .

۱۱۵ - تمیز کردن مسجد

قال الرضا - علیه السلام -

ان الجنه و الحور لتشاق الی من یکسح المسجد او یاءخذ من القذی

بهشت و حوریان بهشتی مشتاق کسی هستند که مسجد را تمیز کند ، یا آلودگیهای آن را بگیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۵) .

۱۱۶ - ثواب روشنایی مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اسرج فی مسجد من مساجد الله سراجا لم تزل الملائکه وحمله العرش یستغفرون له مادام فی ذلک المسجد ضوء من السراج

هرکس در مسجدی از مسجدهای خدا چراغی روشن کند ، همواره حاملان عرش الهی و فرشتگان برای اوطلب آمرزش کنند تا روشنی آن چراغ باقی است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۶۹) .

۱۱۷ – بهره معنوی از مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کل جلوس فی المسجد لغو الا ثلاثه قراءه مصل ، او ذکرالله اوسائل عن علم

هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت خواندن قرآن ، گفتن ذکر خدا ، سؤ ال (جستوی) علم . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۳ ، بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۸) .

۱۱۸ – خنده در مسجد ، سبب تاریکی قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

الضحک فی المسجد ظلمه فی القبر

خندیدن در مسجد ، موجب تاریکی قبر می شود . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۷) .

۱۱۹ – نهی نمازمیت در مسجد

قال ابوبکر بن عیسی

کنت فی المسجد و قد جی ء بجنازه فاردت ان اصلی علیها فجاء ابوالحسن الاول – علیه السلام – فوضع مرفقه فی صدری فجعل یدفعنی حتی اخرجنی من المسجد ثم قال یا ابابکر ان الجنائز لایصلی علیها فی السمجد

در مسجد بودم که جنازه ای آوردند ، خواستم بر آن نماز بخوانم که امام موسی کاظم (ع) وارد مسجد شدند و آرنج خود را بر سینه من گذاشته و به عقب راندند ، تا این که مرا از مسجد بیرون کردند آنگاه فرمودند ای ابوبکر ! در مسجد بر جنازه ها نماز گزارده نمی شود . (الاستبصار ، ج ۱ ، ص ۴۷۳) .

۱۲۰ – نماز تحیت مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا دخلت المسجد فصل رکعتین قبل ان تجلس

هرگاه داخل مسجد شدی ، پیش از آن که بنشینی ، دو رکعت نماز (تحیت) بخوان . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۶۷۵ ، حدیث ۲۰۸۶۱) .

۱۲۱ - کیفیت حضور کودکان در مسجد

عن جابر عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الصبیان اذا صفوا فی الصلوه المکتوبه قال لاتؤ خروهم عن الصلاه و فرقوا بینهم

جابر می گوید از امام باقر (ع) در مورد کودکان هنگامی که برای نماز واجب در صف جماعت شرکت می کنند ، سؤ ال کردم امام (ع) فرمود آنان را از صفوف نماز جماعت خارج نکنید ، بلکه آنها را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۳۸۰) .

۱۲۲ - پاداش نشستن در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان الله تعالی یعطیک مادمت جالسا فی السمجد بکل نفس تنفس فیه درجه فی الجنه

خداوند - تبارک و تعالی - به عدد هر نفسی که می کشی و در مسجد نشسته ای درجه ای در بهشت به تو پاداش می دهد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۷۰) .

۱۲۳ - ثواب انتظار نماز دیگر

قال الصادق - علیه السلام -

من اقام فی مسجد بعد صلاته انتظارا اللصلاه ، فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه

هرکس در مسجد پس از نمازش در انتظار نماز دیگر بماند ، میهمان خداوند است و بر خداست که میهمانش را گرامی دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳) .

۱۲۴ – مانع تاریکی قبر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من احب ان لایظلم لحده فلینور المساجد

کسی که دوست دارد قبرش تاریک نباشد ، مساجد را نوارنی کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۶) .

۱۲۵ – آداب مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من رد ریقه تعظیما لحق المسجد جعل الله ذلک قوه فی بدنه و کتب له بها حسنه و حط عنه بها سیئه و قال لاتمر بداء فی جوفه الا ابراءته

هرکس برای احترام مسجد ، آب دهان خود را فرو برد و در مسجد نیندازد ، خداوند آن را در بدن وی ، به قدرت و توانایی تبدیل می کند و به پاداش این کار ، برای او حسنه ای می نویسد وگناهی رااز او می آمرزد و این آب دهان ، به هر دردی (که در بدن او است) برخورد کند آن راشفا می بشخد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۹) .

۱۲۶ – نشستن در مسجد ، بهتر از نشستن در بهشت

قال علی – علیه السلام –

الجلسه فی الجامع خیرلی من الجلسه فی الجنه فان الجنه فیها رضا نفسی و الجامع فیها رضا ربی

نشستن در مسجد برای من بهتر است از نشستن در بهشت ، زیرا که بودن در بهشت مرا خشنود می سازد و بودن در مسجد موجب رضایت و خشنودی خدایم می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۶۲) .

۱۲۷ – آباد کردن مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یاابـاذر ! من اجـاب داعی الله و احسن عمـاره مساجـدالله کـان ثـوابه من الله الجنه ، فقلت بـابی و امی یـا رسـول الله کیـف یعمر مساجـدالله ؟ قـال لاـترفع فیهـا الاصوات و لایخاض فیها بالباطل ، ولایشتری فیها ولایباع و اترک اللغو ما دمت فیها فان لم تفعل

فلا تلومن یوم القیامه الا نفسک

ای ابوذر ! هرکس نداری منادی خدارا پاسخ گفت و مساجد خداوند را خوب آباد و احیا کرد پاداش او بهشت است گفتم پدر و مادرم فدایت ای پیامبر خدا ! چگونه مساجد خداوند آباد می شود ؟ فرمود به اینکه صدا در آنها بلند نشودو سخنان باطل در آنها رد و بدل نشود و خرید و فروش درآنها صورت نگیرد و تا هروقت که در مسجد باشی ! از هر لغو و باطلی بپرهیز ، که اگر چنین نکنی روز قیامت جز خود را ملامت نخواهی کرد (زیرا به دلیل عدم رعایت حقوق مسجد کیفر می شوی) (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۸۰) .

۱۲۸ - اذان در مناره مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یقول لبلال اذا دخل الوقت یا بلال ! اعل فوق الجدار و ارفع صوتک بالاذان

رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید ، به بلال می فرمود ای بلال ! برفراز دیوار (مسجد) برو و با صدای بلند اذان بگو ! (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۶) .

۱۲۹ - مسجد و طهارت آن

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

جنبوا مساجدکم النجاسه

مساجد خود را از نجاسات دور نگه دارید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۴) .

۱۳۰ - مسجد و آخرالزمان

قال الصادق - علیه السلام -

و راءیت المساجد محتشیه ممن لایخاف الله مجتمعون فیها للغیبه و اکل لحوم اهل الحق و یتواصفون فیها شراب المسکر و راءیت السکران یصلی بالناس فهو لایعقل ولایشان بالسکر (در علامات ظهور) و می بینی که مساجد پر از افرادی است که خوفی از خداوند ندارند . (مردم برای غیبت کردن و خوردن گوشت پیروان حق در مساجد جمع می شوند و درباره نوشیدن مسکر (می) سخن می گویند . امام جماعت را می بینی که مست و خراب امامت مردم را به عهده گرفته و از بابت مستی ، ملامت نمی شود . (روضه الکافی ، ص ۳۹ ، بحارالانوار ، ج ۵۲ ، ص ۲۵۹) .

۱۳۱ – تطهیر مسجد

قال الباقر – علیه السلام –

اوحی الله نبیه ان طهر مسجدک

خداوند متعال به پیامبر خویش فرمان داد که مسجد خویش را طاهر کن . (وسائل الشیعه ج ۱ ، ص ۴۸۴) .

۱۳۲ – خوشبو کردن مسجد

قال علی – علیه السلام –

و جمروها (المساجد) فی کل سبعه ایام

و مساجد را هر هفته خوشبو و معطر کنید . (بحارالانوار ، ج ۱۸ ، ص ۱۰۷ و ۱۳۶)

۱۳۳ – داد و ستد در مسجد

قال الصادق – علیه السلام –

جبنوا مساجدکم البیع و الشراء

مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۳۴ – کار در مسجد

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – مر برجل یبری مشاقص له فی المسجد فنهاه و قال انهالغیر هذا بنیت

پیامبر اکرم (ص) مردی را در مسجد دیدند که سرگرم تیز کردن تیر آن بود آن حضرت او را از این کار بازداشتند و فرمودند مساجد برای کاری غیر از این (عبادت) ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۶) .

۱۳۵ – کشف عورت در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

كشف السره و الفخذ و الركبه فى المسجد من العوره

نمایاندن ناف ، ران و زانو در مسجد ، مانند كشف عورت است . (وسائل الشيعه ، ج ۳، ص ۵۱۵) .

۱۳۶ - علت تازیانه خوردن

ان اميرالمؤ منين - عليه السلام - راءى قاصا فى المسجد فضربه بالدره و طرده

اميرالمؤ منين (ع) مردى را در مسجد ديدند كه مشغول داستان سرايى بود او را تازيانه زدند و از مسجد بيرون كردند . (وسائل الشيعه ج ۳، ص ۵۱۵) .

۱۳۷ - انداختن آب دهان و بینی در مسجد

قال على - عليه السلام -

من وقر المسجد من نخامته لقى الله يوم القيامه ضاحكا قد اعطى كتابه بيمينه و ان المسجد ليلتوى عند النخامه كتلوى احدكم بالخيزران اذا وقع به

كسى كه به احترام مسجد از انداختن اخلاط(آب بينى و سينه) در آن خوددارى كند ، در روز قيامت با سرور و شادمانى و در حالى كه نامه اعمالش را در دست راست دارد خداوند متعال را ملاقات مى كند كسى كه در مسجد خلط مى اندازد ، مسجد(از نفرت) به خود مى پيچد ، همان طور كه اگر يكى از شما رابا چوب خيزران بزنند ، از شدت درد به خود مى پيچد . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۸۱) .

۱۳۸ - خوابیدن در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من نام فى المسجد بغير عذر ابتلاه الله بداء لازوال له

كسى كه بدون عذر در مسجد بخوابد ، خداوند او را به دردى بى پايان مبتلا مى كند . (مستدرك الوسائل ، ج ۳، ص ۳۷۳)

۱۳۹ - قضاوت و اجرای حدود در مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

جنبوا مساجدکم البیع و الشراء و المجانین و الصبیان و الاحکام و الضاله و الحدود و رفع الصوت

از خرید و فروش در مسجد و آوردن دیوانگان و کودکان و اجرای احکام و حدود و اعلام اشیاء و گمشده و بلند کردن صدا در آن ، خودداری کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۴۰ – اعلام اشیاء گمشده در مسجد

سمع النبی –صلی الله علیه وآله – رجلا یشند ضاله فی المسجد ، فقال قولوا له لا راد الله علیک ، فانها لغیر هذا بنیت

پیامبر خدا (ص) شنیدند که مردی در مسجد اعلام می کند چیزی را گم کرده است تا اگر کسی پیدا کرده است به او بازگرداند آن حضرت فرمودند به او بگویید خدا گمشده ات را به تو برنگرداند ، مسجد برای کارهایی غیر از این ساخته شده است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

۱۴۱– نهی کشیدن شمشیر در مسجد

قال الباقر – علیه السلام –

نهی رسول الله –صلی الله علیه وآله – عن سل السیف و عن بری النبل فی المسجد قال و انما بنی لغیر ذلک

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – بیرون آوردن شمشیر از غلاف و تیز کردن در مسجد را نهی کرد و فرمود مسجد را برای کارهایی غیر از این ساخته اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۵) .

۱۴۲ – سرودن شعر در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من سمعتموه ینشده الشعر فی المسجد (المساجد) فقولوا فض الله فاک انما نصبت المساجد للقرآن

به کسی که در شعر می خواند ، بگویید خداوند دهانت را بشکند ، مساجد را برای خواندن قرآن برپا کرده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۲) .

۱۴۳ – صدای بلند در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا فعلت امتی خمس عشره خصله حل بها البلاء قیل یا رسول الله ما هن ؟ قال اذا ارتفعت الاصوات فی المساجد

هنگـامی که پانزده خصـلت در میان امت من رواج یابـد ، بلا بر آنان نازل خواهـد شـد پرسـیدند یا رسول الله ! این خصـلت ها کدامند ؟ فرمود آن هنگام که در مسجد صدای مردم بلند شود . (تحف العقول ، ص ۵۲) .

۱۴۴ - تفسیر آیه زینت مسجد

قال ابوبصیر

ساءلته (اباعبدالله - علیه السلام -) عن قوله تعالی خذوا زینتکم عند کل مسجد قال هو المشط عند کل صلاه فرضیه و نافله

از امام صادق - علیه السـلام - در مورد سخن خداوند متعال که فرماید زینت خود را در هر مسجد به همراه داشته باشید سؤ ال کردم امام (ع) فرمودند مراد از زینت ، شانه کردن مو برای نمازهای واجب و مستحبی است . (بحارالانوار ، ج ۷۳ ، ص ۱۱۶) .

۱۴۵ - نظافت مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من کنس المسجد یوم الخمیس ، لیله الجمعه فاخرج من التراب ما یذر فی العین غفر الله له

کسـی که مسـجد رادر روز پنج شنبه ، شب جمعه ، به نظافت مسجد بپردازد ، و به اندازه سرمه ای که درچشم کشیده می شود غبار از مسجد بر گیرد ، خداوند او را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۱) .

۱۴۶ - وضو گرفتن در مسجد

قال رفاعه بن موسی

ساءلت اباعبدالله - علیه السلام - عن الوضوء فی المسجد ، فکرهه من البول و الغائط

از امام صادق (ع) راجع به وضو گرفتن در مسـجد پرسـیدم ، ایشان وضو گرفتن از (حـدث) بول و غائط در مسـجد را مکروه دانستند . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۱۴۷ - جاروب کردن مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قم مسجدا کتب الله له عتق رقبه و من اخرج منه ما یقذی عینا کتب الله ، عزوجل له کفلین من رحمته

هرکس مسـجدی را خاکروبی کنـد ، خداونـد پاداش آزاد کردن بنـده ای را برایش می نویسد ، و اگر از این مسـجد به اندازه خاشاکی که در چشم می رود ، غبار برگیرد ، خداوند دو برابر آن ، از رحمت خویش را به وی عطا می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۸۳) .

۱۴۸ - روشنایی مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من ادخل لیله واحده سـراجا فی المسـجد غفر الله له ذنوب سـبعین سنه و کتب له عباده سنه و له عندالله مدینه و ان زاد علی لیله واحده فله بکل لیله یزید ثواب نبی فاذا تم عشر لیال لا یصف الواصفون ماله عند الله من الثواب ، فاذا تم الشهر ، حرم الله جسده علی النار

کسـی که یـک شب ، چراغی را در مسـجد برافروزد ، خداونـد گناهان هفتاد سال او را می آمرزد و ثواب عبادت یک سال را برای او می نویسد ، و خداوند (در بهشت) شـهری به او عطا می کند و اگر از یک شب تجاوز کند ، خداوند در برابر هر شب ، ثوابی را که به یکی از پیامبران خویش می دهد ، به وی عطا می فرماید و اگر چراغ افروختن و روشن نگاه داشتن مسجد ، به ده شب رسید ، کسی نمی تواند پاداشی را که وی در نزد خداوند دارد ، بر شمارد . و اگر این

کار به یک ماه رسید ، خداوند بدن او را بر آتش حرام می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۰، ص ۳۷۷) .

۱۴۹ – ثواب مدت اقامت در مسجد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یـا ابـاذر ! ان الله مـا دمت جالسا فی المسـجد بکل نفس تتنفس فیه درجه فی الجنه و تصـلی علیک الملائکه و یکتب لک بکل نفس تنفست فیه عشر حسنات و یمحی عنک عشر سیئات

ای ابوذر ! خداوند متعال (تا وقتی که در مسـجد نشسـته ای) در مقابل هر نفسی که می کشی * درجه ای در بهشت به تو عطا می کند و فرشـتگان نیز بر تو درود می فرسـتند و در برابر هر نفس ده پاداش به تو عطا و ده گناه از تو محو می نماید . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۸۶)

۱۵۰ – نشستن در مسجد و رسیدن روزی

قال علی – علیه السلام –

الجلوس فی السمجد من طلوع الفجر الی طلوع الشمس اسرع فی طلب الرزق من الضرب فی الارض

از طلوع فجر تـا طلوع خورشـید در مسـجد نشسـتن روزی را بهتر (سـریع تر) از تلاـش برای کسب آن به تو می رسانـد (مفهوم حدیث این است که بودن در مسجد در اوقات یاد شده روزی انسان را زیاد می کند) (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۷)

۱۵۱ – حضور در مسجد نجات از دوزخ

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من جلس فی مصلاه من صلاه الفجر الی طلوع الشمس ستره الله من النار

کسـی که در محل نماز خود از نماز تا طلوع خورشـید بنشیند خداوند او را از آتش جهنم محفوظ می دارد . (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۵) .

ز) آداب خروج از مسجد

۱۵۲ – دعای هنگام خروج از مسجد

قالت فاطمه الزهراء - علیها السلام -

کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - اذا خرج من الباب (المسجد) صلی علی النبی و قال اللهم اغفرلی ذنوبی و افتح لی ابواب فضلک

رسول خدا (ص) هنگام خروج از مسجد (صلوات)می فرستاد و می فرمود خداوندا ! گناهانم را مورد آمرزش خویش قرار ده و درهای فضل (همه نعمتهای الهی) خود را بر من بگشا . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۶۱۸)

۱۵۳ - ناله شیطان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا العبد المسجد فقال اعوذبالله من الشیطان الرجیم قال اوه کسر ظهری و کتب الله له بها عباده سنه و اذا خرج من المسجد یقول مثل ذلک کتب الله بکل شعره علی بدنه مائه حسنه و رفع له مائه درجه

اگر بنده خدا هنگام ورود به مسجد استعاذه کند شیطان می گوید آه کمرم را شکست ! و خداوند به پاداش این عمل برای او عبادت یک سال می نویسد و چنانچه هنگام خروج از مسجد استعاذه کند خداوند به تعداد هر مویی که بر بدن اوست حسنه برای می نویسد و صد درجه به وی عطا می کند . (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۳۹۸)

۱۵۴ - خروج بدون علت از مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من سمع النداء فی المسجد فخرج من غیر عله فهو منافق الا ان یرید الرجوع الیه

هرکس بدون علت در مسجد ندای نماز (اذان) را بشنود و خارج شود * در زمره منافقین است مگر اینکه قصد برگشت به مسجد داشته باشد . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۱۳) .

۱۵۵ - محبوبترین اهل مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ثم قال و خیر البقاع المساجد و احبهم الی الله اولهم دخولا و آخرهم خروجا منها

بهترین مکانهای زمین مساجد است و محبوبترین اهل مسجد کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر و هنگام خروج از

آن آخرین نفر باشد . (وسائل الشیعه ج ۱۲ ص ۳۴۴) .

۱۵۶ - آفات با عجله خروج از مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

عشرون خصله تورث الفقر الی ان قال -صلی الله علیه وآله - و تعجیل الخروج من المسجد

بیست خصلت موجب پیدایش فقر است و از آن جمله عجله کردن در خروج از مساجد است . (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۴۴۶) .

۱۵۷ - راندن گناهکاران از مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

بینما رسول الله -صلی الله علیه وآله - فی السمجد اذ قال قم یا فلان قم یا فلان قم یا فلان حتی اخرج خمسه نفر فقال اخرجوا من مسجدنا لاتصلوا فیه وانتم لاتزکون

در حالی که رسول خدا -صلی الله علیه وآله - در مسجد بود فرمود فلانی برخیز . . . تا این که پنج تن را به همین صورت جدا نمود آنگاه فرمود از مسجد ما خارج شوید و تا هنگامی که زکات نمی دهید در مسجد ما نماز به جای نیاورد . (وسائل الشیعه ج ۶ ص ۱۲) .

۱۵۸ - کیفیت ورود به و خروج از مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

الفضل فی دخول المسجد ان تبداء برجلک الیمنی اذا دخلت و بالیسری اذا خرجت

بهتر است که هنگام ورود به مسجد پای راست را و در وقت خروج پای چپ را پیش گذاری . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۷۵) .

فصل بیستم و سوم اخلاق و صفات نمازگزاران

آیات

۱ - نماز ، کارخانه انسان سازی

ان الانسان خلق هلوعا ، اذا مسه الشر جزوعا و اذا مسه الخير منوعا الاالمصلين

انسان حریص و کم طاقت آفریده شد ، هنگامی که بدی به او برسد بی تابی می کند و وقتی خوبی به او برسد مانع دیگران می شود مگر نمازگزاران . (سوره معارج ، آیات ۱۹ – ۲۲)

۲ – نماز ، موهبتی الهی

و اوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه

انجام کارهای نیک و برپا داشتن نماز را به آنها وحی کردیم . (سوره انبیاء ، آیه ۷۲) .

۳ – نماز همراه با مردم داری

قولوا للناس حسنا و اقیموا الصلوه

نمازگزار باید با مردم خوب حرف بزند . (سوره بقره ، آیه ۸۳) .

۴ – نماز شرط برادری و اخوت اسلامی

فان تابوا و اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه فاخوانکم فی الدین

هرگاه توبه کنند و نماز را برپا دارند وزکات را بپردازند برادر دینی شما هستند . (سوره توبه ، آیه ۱۱) .

۵ – یاری طلبی از نماز

یا ایهاالذین امنوا استعینوا بالصبر و الصلوه ان الله مع الصابرین

ای افراد با ایمان ! از صبر و استقامت و از نماز(در برابر حوادث سخت زندگی) کمک بگیرید (زیرا) خداوند با صابران است . (سوره بقره آیه ۱۵۳) .

۶ – نماز وعدالت اجتماعی

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداکم تعودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنانچه شما را در اول بیافرید دیگر بار به سویش باز آیید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۷ – مراقبت از نماز

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

۸ – وظایف والدین در آموزش نماز

واءمر اهلک بالصلوه و اصطبر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکیبا باش . (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۹ – نماز ، بهترین نوع شکرگزاری

انا اعطیناک الکوثر ، فصل

به شکرانه عطایای ما نماز برپادار . (سوره کوثر ، آیه ۱ و۲)

۱۰ – منافق و اندکی یاد خدا بودن

ان المنافقون یخادعون الله و هو خادعهم و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی یراؤ ون الناس و لایذکرون الله الا قلیلا

منافقان می خواهند خدا را فریب دهند ، در حالی که او آنها را فریب می دهد و هنگامی که به نماز برمی خیزند ، با کسالت برمی خیزند ، و در برابر مردم ریا می کنند و خدا را جز اندکی یاد نمی نمایند . (سوره نساء ، آیه ۱۴۲) .

۱۱– اخلاص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لاشریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ من ، همه برای خداون پروردگار جهانیان است ، شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم . (سوره انعام ، آیات ۱۶۲ و ۱۶۳) .

۱۲ – نماز ، نشانه ایمان

قل لعبادی الذین امنوا یقیموا الصلوه و ینفقوا مما رزقناهم سرا و علانیه

به بندگان من که ایمان آورده اند بگو نماز را برپا دارند و از آنچه به آنان روزی داده ایم در پنهان و آشکار انفاق کنند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۱)

۱۳ – برپا داشتن نماز ، یکی از اوصاف نیکوکاران

الذین یقیمون الصلوه و یؤ تون الزکوه و هم بالاخره هم یوقنون

(محسنین را با سه وصف ، توصیف کرده می گوید) آنها کسانی هستند که نماز را برپا می دارند و زکات را ادا می کنند و به آخرت یقین دارند . (سوره لقمان ، آیه ۴) .

احادیث

۱۴ – محبوبترین بندگان

قال الصادق – علیه السلام –

احب العباد الی الله – عزوجل – رجل صدوق فی حدیثه ، محافظ علی صلواته وماافترض الله علیه مع ادائه الامانه

محبوب ترین بندگان نزد خدا ، مردی است که در سخنش راستگو باشد ، از نماز و هرآنچه که خداوند بر او واجب کرده است ، محافظت کند و ادای امانت نماید . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۱) .

۱۵ – فلسفه سجده بر خاک

قال علی – علیه السلام –

و لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تضاغرا

ساییدن گونه به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضای شریف بر زمین دلیل کوچکی و حقارت (در برابر خدا) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۶ – نماز و شیعیان اهل بیت (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسین رکعه فی الیوم و اللیه

شیعیان ما اهل تقوا و پاکدامنی و جدیت اند و مردمی باوفا و امین اند و اهل زهد و عبادت اند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند (بحارالانوار ، ج ۶۸، ص ۱۶۷)

۱۷ – فلسفه نماز از دیدگاه نهج البلاغه

قال علی – علیه السلام –

وعن ذلک ما حرس الله عباده المؤ منین بالصلوات و الزکوات ، و مجاهده الصیام فی الایام المفروضات ، تسکینا لاطرافهم و تخشیعا لابصارهم و تذلیلا لنفوسهم ، وتخفیضا لقوبهم و اذهابا للخیلاء عنهم و لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تصاغرا

خداوند برای حفظ بندگانش از این امور (یعنی ظلم و ستم و شیطان) با نماز ، زکات و مجاهده درگرفتن روزه واجب ، آنان راحراست فرموده است تا اعضا و جوارح آنان آرام و چشم هایشان خاشع و غرایز و تمایلات سرکششان خوار و ذلیل و قلب های آنان خاضع شود و تکبر از آنها رخت بربندد ساییدن پیشانی که بهترین جاهای صورت است برخاک ، موجب تواضع و گذاردن گرامی ترین اعضای بدن بر زمین ، موجب کوچکی (به درگاه خداوند) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۸ – بی بهره از نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

و من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر ، لم تزده من الله الا بعدا

هرکس که نمازش او را از فحشا و منکر باز ندارد ، هیچ بهره ای جز دوری از خدا نبرده است . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۸ ، شهاب الاخبار ، ص ۲۱۵) .

۱۹ – نماز وسیله پاکسازی از کبر

قالت فاطمه الزهراء – علیها السلام –

جعل الله الصلاه تنزیها لکم عن الکبر

خداوند نماز را مایه دوری شما از کبر و خودپسندی قرار داد . (اعیان الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۱۶) .

۲۰ – نماز صحیح

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اسبع وضوءه و احسن صلوته و ادی الزکوه ماله و خزن لسانه و کف غضبه و استغفر لذنبه و ادی النصیحه لاهل بیت رسوله فقد الستکمل حقائق الایمان و ابواب الجنه مفتحه له

هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را بپردازد و زبانش را نگاه دارد و خشمش را فرو برد و برای گناهانش طلب آمرزش کند و حقوق دوستی خاندان پیغمبر را ادا کند ، حقیقت ایمان را کامل کرده و درهای بهشت

برایش باز است . (ثواب الاعمال ، ص ۶۴) .

۲۱ - دینداری مؤ منان

قال الصادق - علیه السلام -

فی خبر طویل ذکرفیه الائمه و علامه الائمه فقال ودینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح و الاجتهاد واداء الامانه الی البر و الفاجر و طول السجود و قیام اللیل و اجتناب المحارم ، و انتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن امامان و نشانه آنان را ذکر کرده است نقل شده که حضرت فرمود دین آنان پرهیز از گناه و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیک و بد و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و نیکی رفتار با همسایگان است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۲۲ - ملاک شناخت نمازگزار

قال الصادق - علیه السلام -

یعرف من یصف الحق بثلاث خصال ینظر الی اصحابه من هم ، و الی صلوته کیف هی و فی انی وقت یصلیها فان کان ذامال نظر این یصنع ماله

کسی که متصف و متصل به حق است ، به سه خصلت شناخته می شود

۱ - به دوستانش نگاه کنید(چگونه دوستی دارد) .

۲ - و نمازش را ببینید چگونه است و در چه وقتی نماز می خواند .

۳ - و اگر مالی به دستش آمد چگونه از آن مال استفاده می کند . (مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴) .

۲۳ - نماز ، خانه اخلاص

قال الباقر - علیه السلام -

الصلاه بیت الاخلاص و تنزیه عن الکبر

نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص و باعث دوری از کبر و خودپسندی است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵ ، بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳) .

۲۴ – قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان من رجل ورع افضل من الف رکعه من مخلط

دو رکعت نماز انسان با تقوا ، برتر از هزار رکعت نماز فرد لاابالی است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۶۷۲) .

۲۵ – نماز با ورع

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

کن بالعمل بالتقوی اشد اهتماما منک بالعمل فانه لایقل عمل بالتقوی ، یا اباذر ! اصل الدین الورع و راءسه الطاعه و اعلم انکم لو صلیتم حتی تکونوا کالحنایا و صمتم حتی تکونوا کاوتار ما ینفعکم الا بورع

باپایبندی به تقوا بیشتر از عمل ، اهتمام کن . . . اصل دین پرهیزکاری است و راءس آن اطاعت از خداوند است . . . بدان که شماها اگر آن قدر به نماز بایستد که مانند کمان ، خم شوید و آن قدر روزه بگیرید که مانند زه کمان لاغر گردید ، جز با پرهیزکاری به شما سود نخواهد داد . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۸) .

۲۶ – نماز عالم

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

رکعتان من عالم افضل من سبعین رکعه من غیر عالم

دو رکعت نماز دانشمند بهتر از به جای آوردن هفتاد رکعت نماز دیگران است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۷ – ویژگی نمازگزار حقیقی

قال الصادق – علیه السلام –

قال الله – تبارک و تعالی – انما اقبل الصلاه لمن تواضع لعظمتی و یکف نفسه عن الشهوات من اجلی ، و یقطع نهاره بذکری ولایتعاظم علی خلقی و یطعم الجائع و یکسوالعاری ، ویرحم المصاب و یؤ وی الغریب فذلک یشرق نوره مثل الشمس

خداوند تبارک و تعالی می فرماید همانا نماز کسی را قبول می کنم که

۱ – دربرابر عظمتم تواضع کندو برایم خاکسار باشد .

۲ – برای رضای من از شهوت ها دوری جوید ؛

۳ - روزهایش را با ذکر من به شب رساند ؛

۴ - بر بندگانم فخری نفروشد ؛

۵ - گرسنگان را سیر کند ؛

۶ - برهنگان را بپوشاند ؛

۷ - بر مصیبت دیدگان رحم کند ؛

۸ - بی پناهان راپناه دهد ؛

اوست که نور (بندگی اش) مانند خورشید می درخشد . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۹۱) .

۲۸ - اخلاص در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

لیست الصلوه قیامک و قعودک انما الصلوه اخلاصک و ان ترید بها الله وحده

نماز ، قیام و قعود (نشستن و برخاستن) تو نیست ، بلکه نماز ، اخلاص و خداخواهی تو است . (شرح نهج البلاغه ، ابن ابی الحدید ، ج ۱ ، ص ۳۲۵) .

۲۹ - تواضع موسی (ع) در نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

اوحی الله - عزوجل - الی موسی - علیه السلام - یا موسی ! انک اذا صلیت وضعت خدک علی التراب

خداوند به موسی - علیه السلام - وحی کرد ای موسی ! هرگاه که تو نمازگزاری ، گونه خود را به عنوان تواضع روی خاک بر زمین می نهی . (اصول کافی ، ج ۲ ، باب التواضع ، ص ۱۲۸ ، حدیث ۷) .

۳۰ - نماز ریایی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من احسن صلاته حین یراه الناس ثم اساء ماحین یخلو ، فتلک استهانه استهان بها ربه

هرکه در حضور مردم نماز خویش نیکو کند و چون به خلوت رود ، آن را بد به جا آورد به پروردگار خویش اهانت کرده است . (نهج الفصاحه ، ص ۵۸۴) .

۳۱ – غیبت مانع قبولی نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لاصیامه اربعین یوما و لیله الا ان یغفر له صاحبه

هرکس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند ، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشاید . (بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۸) .

۳۲ – دروغ ، مانع نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان الرجل لیکذب الکذبه فیحرم بها صلاه اللیل

همانا مردی دروغ می گوید و آن دروغگویی او را از نماز شب محروم می سازد .

۳۳ – پیروی از هوای نفس

قال علی – علیه السلام –

لو صمت الدهر کله و قعدت اللیل کله و قتلت بین الرکن و المقام ، بعثک الله مع هواک بالغا ما بلغ ، ان فی جنه ففی جنه و ان نار ففی نار

اگر همه روزگار خود را روزه وشب ها را در نماز شب به سر بری و در میان رکن و مقام کشته شوی ، خداوند تو را (در قیامت) با هوای نفس محشور می کند پس اگر هوای دل تو الهی بود ، به بهشت خواهی رفت و اگر جهنمی بود ، به جهنم داخل می شوی . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۸۲۷) .

۳۴ – نمازگزاری که به حریم مؤ منین می نگرد

فیما اوحی الله الی داود – علیه السلام –

یا داود ! لربما صلی العبد فاضرب بها وجهه و احجب عنی صوته اتدری من ذلک یا داود ؟ ذلک الذی یکثر الالتفات الی حرم المؤ منین بعین الفسق ، وذلک الذی حدثته نفسه لو ولی امرا لضرب فیه الاعناق ظلما

ای داود ! چه بسا بنده ای نماز می خواند و من آن نماز را به صورتش می زنم و حجابی میان او و خود قرار می دهم که صدای (قرائت) او را نشنوم ای داود ! آیا می دانی که آن نمازگزار کیست ؟ او کسی است که زیاد به خانه وحریم مؤ منان با دیده فسق و فساد نگاه می کند این شخص کسی است که نفسش او را وسوسه نموده و با خود چنین می اندیشد که اگر امیر و حاکم بر مردم شود ، ظالمانه خون بریزد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص

. (۲۵۷

۳۵ - اخلاص در عبادت

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن اخلص لله العباده و الـدعاء ، ولم یشـتغل قلبه بما تراه عیناه و لم ینس ذکر الله بما تسـمع اذناه ، و لم یحزن صـدره بما اعطی غیره

خوشا به حال کسانی که خالصانه بنـدگی خداوند کند و قلبش متوجه آنچه که می بیند نگردد و به جهت آنچه می شـنود ، از یاد خداوند غافل نشود و سینه اش به سبب آنچه به دیگران داده شده است محزون نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۲۶۱) .

۳۶ - تاءثیر فروتنی در نماز

قال جعفر - علیه السلام -

یابن جنـدب ! قال الله - عزوجل - فی بعض ما اوحی انما اقبل الصـلاه ممن یتواضع لعظمتی ، و یکف نفسه و عن الشـهوات من اجلی ، و یقطع نهـاره بـذرکری ، و لا-یتعظم علی خلقی ، و یطعم الجـایع و یکسوالعـاری ، و یرحم المصاب ، ویؤ وی الغریب ، فذلک یشـرق نوره مثل الشـمس اجعل له فی الظلمه نورا و فی الجهاله حلما اکلاءه بعزتی و اسـتحفظه ملائکتی یدعونی فالبیه و یسالنی فاعطیه فمثل ذلک العبد عندی کمثل جنات الفردوس لاییبس ثمارها و لاتتغیر عن حالها

ای پسـرجندب ! خدای - عزوجل - در بعضی از کلام خویش که وحی نموده می فرماید همانا من نماز کسی را می پذیرم که در برابر بزرگی و عظمتم فروتنی کند و خود را برای خشـنودی من از شـهوات (حرامساءله باز دارد و روزش را به یاد من شـب کند وبر خلقم بزرگی نکند گرسنه را سیر نموده و برهنه را بپوشاند و بر مصیبت زده ترحم کند و غریب را پناه دهد

چنین بنده ای نورش مثل نور خوشید خواهد درخشید من برای او در ظلمت ها و تاریکی ها و گرفتاری ها نور و روشنایی قرار می دهم و در میان نادانان او را به زینت حلم و بزرگواری مزین می کنم به عزت و جلالم سوگند ! خود ، او را حراست می نمایم و از ملائکه ام خواسته ام که او را محافظت نمایند او مرا می خواند من او را لبیک می گویم و هرچه سؤ ال و خواهش کند ، به او عطا می نمایم او نزد من مانند باغهای بهشت است که میوه هایش به پایان نمی رسد و تغییر حالت نمی دهد . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۹۱) .

۳۷ - ریا در عبادت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایما عبد التفت فی صلاته ، قال الله تعالی یا عبدی ! الی من تقصد و من تطلب ؟ اربا غیری ترید ؟ او رقیبا سوای تطلب ؟ او جوادا خلای تبغی ؟ و انا اکرم ، الاکرمین ، و اجود الاجودین ، و افضل المعطین ، اثیبک ثوابا لایحصی قدره اقبل علی فانی علیک مقبل و ملائکتی علیک مقبول فان اقبل علی صلاته غفر الله له و تجاوز عنه ما کان منه فان التفت ثالثه اعادالله مقالته ، فان اقبل علی صلاته له ما تقدم من ذنبه فان ، التفت رابعه اعرض الله عنه ، و اعرضت الملائکه عنه ، و یقول ولیتک یا عبدی الی ما تولیت

هرگاه بنده ای در نمازش توجه و التفات به غیر خدا پیدا کند ، خداوند ، - تبارک و تعالی - به

او می فرمایـد ای بنده من ! اراده چه کسـی را می کنی و از که طلب حاجتی می نمایی ؟ آیا پروردگاری غیر من می خواهی و یـا نـاظری جز من می جویی و یـا بخشـنده تر از من یافته ای ؟ حال آن که من اکرم الاکرمین و اجودالاجودین و شایسـته ترین عطا کننـدگان می باشم ، من به تو ثواب بی حساب می دهم که قابل شـمارش نباشـد ، (بنده من !) به من توجه کن و به سوی من بیـا که من نیز به تو روی می آورم و ملائکه ام نیز به تو روی آورده انـد اگر روی به خـدا آورد ، خداونـد گنـاهش را می آمرزد ، چـون مجـددا روی برگردانیـد خداونـد گفته اش را تکرار می کنـد پس اگر بـار سوم به غیر خـدا رو آورد ، خـداوند گناهش را می آمرزد و از تقصیر او می گـذرد هرگاه بار سوم به غیر خـدا رو آورد ، خداوند سـخنان اول را تکرار می فرماید اگر به خـدا توجه پیـدا کنـد ، خداونـد گناهش را می آمرزد و هرگاه بار چهارم از خداوند روی برگرداند خداوند متعال از او اعراض می نمایـد و ملائکه اش نیز از او روی گردان می شونـد و می فرمایـد بنده من ! تو را به آنچه در پی آن هستی ، وا می گذارم . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۴) .

۳۸ - نماز و دوری از گناه

اتی النبی -صـلی الله علیه وآله - رجـل فقال یا رسول الله انی لااصوم الا شـهر رمضان لاازیـد علیه ، ولااصـلی الاالخمس لاازید علیها ، و لیس لله

عنـدی صدقه و لا حج و لا تطوع انا این اذا مت ؟ قال -صـلی الله علیه وآله - معی فی الجنه ، اذا حفظت لسانک من اثنین الغیبه والکذب و قبلت من اثنین و الحسد ، و نظرک من اثنین ، ترک النظر الی ما حرم الله و لاتؤ ذی مسلما دخلت معی فی الجنه

مردی به حضور پیـامبر اکرم -صـلی الله علیه وآله - رسـید و گفت من جز در مـاه رمضـان روزه نمی گیرم و بیش از نمـاز پنج گانه به جا نمی آورم وبرای خدا صدقه حج ، و اعمال مستحبی هم ندارم بعد از مرگ جای من کجاست ؟ پیامبر (ص) فرمود اگر زبـانت را از غیبت و دروغ حفـظ کنی و دلت را از کینه و حسـد تهی کنی و چشـمت را از آنچه خداونـد ممنـوع سـاخته ، ببندی و مسلمانی را نیازاری ، با من در بهشت خواهی بود . (مواعظ العدیده ، ص ۴۳) .

۳۹ - احترام به نماز

قال علی - علیه السلام -

من لم یاءخذ اهبه الصلوه وقتها فما و قرها

کسی که پیش از نماز ، خود را برای نماز آماده نکند ، به نماز احترام نکرده است .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج ۲۰ ، باب ۷۶۸ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ - نمازگزار مشرک

تفسیر سعدبن عبدالله بروایه قولویه عنه باسناده - عنهم علیهم السلام - قال

الشـرک علی ثلاـثه اوجه فشـرک بـالله ، و شـرک بالاعمـال و شـرک بالریاء و اما شـرک الریاء فقول الله - عزوجل - فمن کان یرجوا لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لایشـرک بعباده ربه احدا فهم قوم یحبون ان یباروا الناس فی صلاتهم وصومهم و عبادتهم فسماهم الله مشرکین

شرک بر سه گونه است شـرک به خدا ، شـرک با اعمال و شرک باریا ، تا آن جا که فرمود اما شرک ریا ، پس گفتار خداوند این است که (هرکس آرزوی لقـای پروردگـارش را دارد ، بایـد عمـل صالـح داشـته باشـدو در عبـارت پروردگـارش احتی را شریـک نگیرد) امام (ع) در تفسـیر آیه شـریفه می فرمایـد اینان قومی هسـتند که در نماز ، روزه و عبادات خویش به مبارزه و هم چشمی می پردازند ، لذا خداوند آنان را شمرک می نامد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۸۲) .

۴۱ - فریب رکوع و سجود طولانی کسی را نخورید

قال الصادق - علیه السلام -

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلک شی ء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک ولکن انظروا الی صدق حدیثه ، و

به طول رکوع و سجود شخص ننگرید (فریفته نگردید) زیرا ممکن است به آن دعوت کرده باشد و اگر ترک کند و حشتش گیرد ، لیکن به راستی گفتار و ادای امانتش بنگرید . (اصول کافی ، ج ۳، ص ۱۶۵) .

۴۲ – بالاتر از نماز !

قال علی – علیه السلام –

فانی سمعت جدکما –صلی الله علیه وآله – یقول صلاح ذات البین افضل من عامه الصلاه و الصیام

از پیامبر (ص) شنیدم که می فرمود اصلاح ذات العین (میان مسلمانان) از تمامی نماز و روزه برتر است (که با اختلاف و آشفتگی میان مسلمانان نماز و روزه از بین می رود) .

۴۳ – شیطان و شیوه دعوت به گناه

قال علی – علیه السلام –

یا کمیل ! اقسم بالله لسمعت رسول الله –صلی الله علیه وآله – یقول ان الشیطان اذا حمل قوما علی الفواحش ، مثل الزنا ، و شرب الخمر و الربا و ماشبه ذلک من الخناء و الماثم حبب الیهم العباده الشدیده و الخشوع و الرکوع و الخضوع و السجود ، ثم حملهم علی ولایه الائمه الذین یدعون الی النار و یوم القیامه لاینصرون

ای کمیل ! سوگند به خدا از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود شیطان وقتی که بخواهد قومی را گناهانی چون زنا شرابخوری ، ربا و سمعه نماید ، آنان را شیفته عبادات شدید و زیادی با رکوع سجود طولانی و خضوع و خشوع فراوان می گرداند آنگاه آنان را به پیروی از پیشوایان جور و ستم فرا می خواند ، پیشوایانی که انسان را به آتش دعوت می کنند و در قیامت یاری نخواهند شد و کسی به دادشان نخواهد رسید . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۳۰) .

۴۴ – انجام نمازبرای خودنمایی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرک

هر که نمازی برای خودنمایی ، بخواند ، شرک ورزیده است . (تفسیر قرطبی ج ۱۰ ، ص ۷۱) .

۴۵ – نماز بر پایه علم و آگاهی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

نوم علی علم خیر من صلاه علی جهل

خواب باعلم و آگاهی بهتر از نماز باجهل و نادانی است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۴۰) .

۴۶ - نماز بر پایه یقین

قال علی - علیه السلام -

نوم علی یقین خیر من صلوه فی شک

خوابی که از روی یقین باشد ، بهتر از نمازی است که باشک (نسبت به خداوند) خوانده شود . (بحارالانوار ، ج ۳۳ ، ص ۳۵۷) .

۴۷ - ترک غیبت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ترک الغیبه احب الی الله من عشره الاف رکعه تطوعا

ترک غیبت نزدخداوند ازده هزار رکعت نماز مستحبی محبوبتر است . (قصار الجمل ، ۲ ، ص ۱۰۷) .

۴۸ - عذاب نمازگزار ریاکار

قال الصادق - علیه السلام -

یجاء بعبد قوم القیامه قدصلی فیقول یا رب صلیت ابتغاء وجهک فیقال له بل صلیت لیقال ما احسن صلاه فلان ؟ اذهبوا به الی النار

چون روز قیامت فرا رسد ، نمازگزای را می آورند . وی می گوید خداوندا ! من برای خشنودی تونماز گزاردم به او می گویند تو بدان جهت نماز گزاردی که نماز تو را ستایش کنند ، آن گاه به ملائکه دستور می دهد که او را به سوی آتش ببرید . (بحارالانوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۰۱) .

۴۹ - شرایط نماز کامل

قال الصادق - علیه السلام -

لایتم الصلوه الا الذی طهر سابغ و تمام بالغ غیر نازع ولازائغ عرف فوقف واخبت فثبت ؛ فهو واقف بین الیاءس و الطمع والصبر والجزع کان الوعد له صنع والوعید به وقع ؛ بذل عرضه و یمثل غرضه ؛ و بذل فی الله المهجه و الیه و فد و منه استرفد فاذا اتی بذلک کانت هی الصلوه التی بها امر وعنها اخبر و انها هی الصلوه التی تنهی عن الفحشاء و المنکر

نماز به کمال نرسد ، مگر برای کسی که طهارتی همه جانبه داشته باشد و کاملا حق آن را ادا کند و از وسوسه و انحراف به دور باشد ، خدای را بشناسد و برای او خشنود نمایدو ثبات ورزد و چنان امیدوار باشد و برعبادت پایداری کند که گویی بهشت پاداش او است و چنان بیم ناک وبی تاب باشدکه گویی در آتش خشم خدا می سوزد و دارایی خود بذل کرده و مقصودخویش در نظر آورده و جان در راه خدا نهاده و طریق او

را بر گزیند در بینی برخاک نهادن (در سجده) کم ترین کراهتی به دل راه ندهد و پیوند علایق را از هر که جز او بریده و تنها متوجه او گردیـده وبه حضور او آمـده و عطای او را بخواهد پس اگر چنین نمازی به جای آورد ، همان نمازی خواهد بود که به آن امر شده و از آن خبر داده شده و این همان نمازی است که از فحشاء ومنکر باز می دارد . (فلاح السائل ، ص ۲۳) .

۵۰ – اثر غیبت بر نمازگزار

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلاته و لاصیامه اربعین یوما الا ان یغفر له صاحبه من اغتاب فی شهر رمضان لم یؤ جر علی صیامه

کسی که غیبت مرد یا زن مسلمانی کند ، خداوند متعال نماز و روزه وی راتا چهل روز نمی پذیرد ، مگر آن غیبت شونده از وی راضی گردد کسی که در ماه مبارک رمضان غیبت کند ، از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد . (بحارالانوار ، ج ۷۵، ص ۲۵۸) .

فصل بیست و چهارم اسرار و آثارذکر

آیات

۱ – یاد خدا در همه حال

یا ایهاالذین امنوا الذکرو الهل ذکرا کثیرا ، و سبحوه بکره و اصیلا

ای کسانی که ایمان آورده اید ! خدا را بسیار یاد کنید و صبح و شام او را تسبیح نمایید . (سوره احزاب ، آیات ۴۱ ، و ۴۲) .

۲ – یاد خدا ، عامل رستگاری

واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون

خدا را فراوان یاد کنید تا رستگار شوید . (سوره انفال ، آیه ۴۵) .

۳ – نتیجه روگردانی از ذکر خدا

و من اعرض عن ذکری فان له معشیه ضنکا

هرکس از یاد من روگردان شود به زندگانی سخت و تنگی مبتلا می گردد . (سوره طه ، آیه ۱۲۴) .

۴ – غفلت از ذکر خدا

و من یعش عن ذکر الرحمن نقیض له شیطانا

هرکس از یاد خـدای رحمان غفلت ورزد ، شـیطانی را بر او مسـلط می کنیم (که پیوسـته همراه او باشد) . (سوره زخرف ، آیه ۳۶) .

۵ – از غفلت پیشگان مباش !

واذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفه و دون الجهر من القول بالغدو و الاصال و لاتکن من الغافلین

یاد کن پروردگارت را در درون خویش بازاری و ترس و با گفتار آهسـته در بامدادان و شامگاهان و از غفلت پیشگان مباش . (سوره اعراف آیه ۲۰۵) .

۶ – یاد خدا در خانه ها

فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمه یسبح له فیها بالغدو والاصال

(این چراغ پرفروغ) در خانه هایی قرار دارد که خداوند اذن فرموده دیوارهای آن را بالا برند (تا از دستبرد شیاطین و هوسبازان در امان باشد) خانه هایی که نام خدا در آن ها برده می شود . (سوره نور ، آیه ۳۶) .

۷– زیاد به یا خدا بودن

و الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

مردانی که بسیار به یاد خدایند و زنانی که بسیار یاد خدا می کنند . (سوره احزاب ، آیه ۳۵) .

۸ – غفلت از یاد خدا

یا ایهاالذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لااولادکم عن ذکر الله و من یفعل ذلک فاولئک هم الخاسرون

ای کسانی که ایمان آورده ایـد اموال و فرزنـدانتان شـما را از یاد خدا غافل نکنند و کسانی که چنین کنند زیانکاراننــد . (سوره منافقین ، آیه ۶) .

۹ – به یاد خدا باشید !

فاذکرونی اذکرکم

پس به یاد من باشید تا به یاد شما باشیم . (سوره بقره آیه ۱۵۲) .

۱۰ – در همه حال به یاد خدا باشید

الـذین یـذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السـموات و الارض ربنا ما خلقت هذا باطلا سـبحانک فقنا عذاب النار

همانها که خدا را در حال ایستاده و نشسته و آنگاه که بر پهلو خوابیده اند یاد می کنند و دراسرار آفرینش آسمانها و زمین می اندیشند ومی گویند بارالها ! اینها رابیهوده نیافریده ای ، منزهی تو ما را از عذاب آتش نگاه دار . (سوره آل عمران ، آیه ۱۹۱) .

احادیث

۱۱ – نتیجه یاد خدا

قال علی – علیه السلام –

من ذکر الله – سبحانه – احیی الله قلبه و نور عقله و لبه

هرکس خداوند سبحان را یاد کند ، خداوند دل او را زنده کرده و عقل و خردش را روشن گرداند . (منتخب الغرر ، ص ۱۹)

۱۲ – نجات از آتش به وسیله کثرت ذکر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من اکثر ذکر الله – عزوجل – احبه الله و من ذکر الله کثیرا کتبت له براءتان براءه من النفاق

هرکس ذکر خـدا را بسـیار کنـد خداونـد او را دوسـت دارد و هر کس ذکرخداونـد را بسـیار کنـد ، برای او دو برائـت (حکم آزادی) نوشته شود یکی برائت از آتش جهنم و دیگری برائت از نفاق و دورویی . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۹۹ ، ح ۳) .

۱۳ – یاد خدا و هدایت

قال علی – علیه السلام –

الذکر نور و رشد

یاد خدانور و هدایت است . (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۴ – ذکرخدا موجب شرح صدر

قال علی - علیه السلام -

الذکر یشرح الصدر

یاد خدا موجب شرح صدر است . (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۵ - گفتار انسان همراه ذکر

قال علی - علیه السلام -

جمع الخیر کله فی ثلاث خصال النظر و السکوت و الکلام فکل نظر لیس فیه اعتبار فهو سهو و کل سکوت لیس فیه فکره فهو غفله و کل کلام لیس فیه ذکر فهو لغو فوطبی لمن کان نظره عبره و سکونته فکرا و کلامه ذکرا و بکی علی خطیئت وامن الناس شره

خیرو سعادت انسان در سه خصلت نهفته است توجه ، سکوت و سخن پس هر توجه و نظری که در آن عبرت نباشد ، بیهوده است و هر سکوتی که همراه آن اندیشه نباشد ، غفلت است و هر سخنی که در آن ذکر خدا نباشد ، لغو است پس خوشا به حال کسی که توجه و نظرش عبرت و سکوت وی همراه با اندیشه و گفتار او ذکر خدا باشدو در برابر خطاهایش در پیشگاه خدا گریه کندو مردم از شر وی در امان باشند . (خصال ، ج ۱ ، ص ۹۸) .

۱۶ - توجه خدابه نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام -

ذکر الله لاهل الصلاه اکبر من ذکرهم ایاه ؛ الاتری انه یقول اذکرونی اذکرکم

یاخدا برای نمازگزاران بالاتر از یاد آنها از خدا است . آیا نمی بینی که خدا می فرماید مرا یاد کنیدتا شما رایاد کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۹۹) .

۱۷ - انس با یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

الذکر مفتاح الانس

یاد خدا کلیدانس باخدا است . (انسان در نتیجه یاد خدا ، باخدا ماءنوس می شود) (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۸ - ذکرگفتن در بازار

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من ذکر ا لله فی السوق مخلصا عند غفله الناس و شغلهم بما فیه ، کتب الله له الف حسنه و غفرالله له یوم القیامه مغفره لم تخطر علی قلب بشر

کسیکه در بازار و هنگام غفلت مردم و اشتغال آنان به آنچه در بازار است از روی اخلاص خدا را یاد کند ، خداوند برای او هزارحسنه بنویسد و به گونه ای او را در روز قیامت موردرحمت قرار دهد که به قلب هیچ بشری خطورنکرده باشد . (عده الداعی ، ص ۱۹۸) .

۱۹ - لذت با یادخدا

قال علی - علیه السلام -

الذکر لذه المحبین

یا خدا لذت و دوست داران است (دوستان خدا از یاد وی لذت می برند) .

(منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۰ - موجب روشنی سینه ها

قال علی - علیه السلام -

الذکر نور العقول وحیاه النفوس و جلاء الصدور

یاد خدا نور عقول وزندگی بخش جان ها وموجب روشنی سینه ها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۱ - صلاح قلب

قال علی - علیه السلام -

اصل صلاح القلب اشتغاله بذکر الله

اساس و صلاح قلب اشتغال آن به ذکر خدا است . (منتخب الغرر ص ۲۰) .

۲۲ - ثمره ذکر

قال علی - علیه السلام -

ثمره الذکر استناره القلوب

ثمره و نتیجه ذکرخدا نورانی شدن دل ها است . (منتخب الغرو ، ص ۲۱) .

۲۳ – همیشه یاد خدا

استدیمواالذکر ، فانه ینیرالقلوب و هو افضل العباده

منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۴ – بهترین ذکر

قال علی – علیه السلام –

افضل الذکر القرآن ، به تشرح الصدور و تستنیر السرائر

بهترین ذکر ، قرآن است که با تلاوت آن (و تدبر در آیاتش) سینه ها باز و اندرون روشن میگردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۵ – ماءنوس با ذکر خدا

قال علی – علیه السلام –

اذ راءیت الله سبحانه یؤ نسک بذکره فقد احبک

هرگاه دیدی خداوند سبحان تو را به ذکر خود ماءنوس کرده است (بدان که) تو را دوست می دارد . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۶ – همنشین باخدا

قال علی – علیه السلام –

ذاکر الله سبحانه مجالسه

آن که یاد خدا می کند ، همنشین خدا است . (منتخ الغرر ، ص ۲۱) .

۲۷ – انس با خدا

قال علی – علیه السلام –

ثمره الانس بالله الاستیحاش من الناس

نتیجه ماءنوس شدن با(ذکر) خداوند ، دوری گزیدن از مردم است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۸- کارگشائی ذکر

قال علی - علیه السلام -

خیر ما استنجحت به الامور ذکرالله سبحانه

بهترین چیزی که کارها به وسیله آن به سامان رسند ، ذکر خداوند سبحان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۹ - نورایمان

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله نورالایمان

یاد خدا ، نور ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۰ - راندن شیطان

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله مطرده الشیطان

یاد خدا بودن ، موجب راندن شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۱ - روش پرهیزکاران

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله شیمه المتقین

به یاد خدا بودن ، شیوه پرهیزکاران است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۲ - آرامش دلها

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله جلاء الصدور و طماءنینه القلوب

یاد خدا روشنی سینه ها و آرامش دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۳ - قوت جانها

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله قوت النفوس و مجالسه المحبوب

یاد خدا غذای جانها و همنشینی بامحبوب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۴ - سرمایه هر مؤ من

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله راءس مال کل مؤ من و ربحه السلامه من الشیطان

ذکر خدا سرمایه هر مؤ منی است و سود آن ، سالم ماندن از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۵ - داروی بیماریهای روحی

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله دواء اعلال النفوس

یاد خدا داروی بیماری ها روح است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۶ - قال علی - علیه السلام -

ذکرالله دعامه الایمان و عصمه من الشیطان

یاد خدا پشتوانه ایمان ونگهدارنده از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۷ - خلق هرنیکوکار

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله سجیه کل محسن وشیمه کل مؤ من

یاد خدا شیوه هر نیکوکار و روش هر فرد با ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۸ - موجب سرور مؤ من

قال علی - علیه السلام - ذکرالله مسره کل متق ولذه کل موقن

یاد خداموجب سرور و شادمانی هر پرهیزکار و التذاذ هر صاحب یقین است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۳۹ - شنونده ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

سامع ذکر الله ذاکر

شنونده ذکر خدا ، ذاکر خدا است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۰ - مشغول ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن صمت الابذکرالله

خوشا به حال کسی که مشغول ذکر خدا باشدو از گفتار بیهوده خاموش بماند . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۱ - زبان مشغول ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن شغل قبله بالشکر و لسانه بالذکر

خوشا به حال کسی که دلش را به شکر و زبانش را به ذکر خداوند مشغول دارد . (منتخاب الغرور ، ص ۲۳) .

۴۲ - روشنی قلب

قال علی - علیه السلام -

علیک بذکر الله ، فانه نورالقلب

پایبند به ذکر خدا باش که آن روشنی قلب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۳ - زنده بودن دلها

قال علی - علیه السلام -

فی الذکر حیاه القلوب

یاد خدا موجب زندگی دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۴ - یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من ذکرالله ذکره

هرکه در یاد خدا باشد ، خدا او رایاد کند(همیشه نظر لطف به او دارد) . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۵ - بصیرت در کارها

قال علی - علیه السلام -

من ذکر الله استبصر

هرکه یاد خدا کند (درکارها) بصیرت پیدا می کند . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۶ - ثمره یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من اشتغل بذکرالله طیب الله ذکره

هرکس که به ذکر خدا مشغول باشد ، خداوند یاد و نام او را (در نزد مردمساءله نیکو و پاکیزه دارد . (منتخب الغرر ، ص ۲۴)
.

۴۷ – مجلس بی ذکر خدا

قال ابوعبدالله – علیه السلام –

ما من مجلس یجتمع فیه ابرار و فجار فیقومون علی غیر ذکرالله – عزوجل – الا کان حسره علیهم یوم القیامه

هرگاه عده ای – چه نیک و بد – در مجلسی جمع شوند و به غیر یاد خدا بپردازند ، در روز قیامت افسوس و حسرت می دروند . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۹۶) .

۴۸ – شیوه یاد خدا بودن

قال علی – علیه السلام –

لاتذکر الله سبحانه ساهیا ولاتنسه لاهیا و اذکره ذکرا کاملا یوافق فیه قلبک لسانک و یطابق اضمارک اعلانک ، ولن تذکره حقیقه الذکر حتی تنسی نفسک فی ذکر و تفقدها فی امرک

خداوند سبحان را از روی غفلت یاد منما و از روی سرگرمی فراموشش نکن بلکه او را کامل یاد کن ، به طوری که دلت بازبان ، موافق و درونت با بیرون ، مطابق باشد ، (و بدان که) هیچگاه او راذکر حقیقی نمی توانی کنی مگر اینکه در موقع ذکر خدا خود را فراموش کنی و از خویش فارغ شوی ، (و در همه حال دل متوجه او باشد .)

توضیح منظور از ذکر و یاد خدا تنها ذکر زبانی نیست ، اگر چه آن هم ذکر است بلکه به طور کلی باید دل به یاد خدا باشدو انسان ، موقع برخورد با محرمات خدا را در نظر گرفته و از نزدیک شدن به آن خودداری نماید .

(منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۹ – برترین اعمال نزد خدا

عن رسول الله –صلی الله علیه وآله – قال

واعلموا ان خیر اعمالکم عند ملیککم و ازکاها و ارفعها فی درجاتکم و خیر ما طلعت علیه الشمس ذکر الله سبحانه و تعالی فانه اخبر عن نفسه فقال انا جلیس من ذکرنی

بدانید بهترین اعمال شما پیش خداوند و پاکیزه ترین آنها که شما را به درجات رفیع نایل کند و بهترین چیزی که آفتاب بر آن پرتو افکنده ، ذکر خداوند سبحان است ؛ زیرا خداوند – تبارک و تعالی – فرمود من همنشین کسی هستم که یاد کند مرا .

(عده الداعی ، ص ۱۸۷) .

۵۰ – ذکر خدا و آرامش دل

عن ابن فضال قال

قال الله – عزوجل – لعیسی – علیه السلام – یا عیسی ! اذکرنی فی نفسک اذکرک فی نفسی و اذکرنی فی ملاءک فی ملاءخیر من ملاء الادمیین یاعیسی ! الن لی قلبک و اکثر ذکری فی الخلوات و اعلم ان سروری ان تبصبص الی و کن فی ذلک حیا و لاتکن میتا

خدای – عزوجل – به عیسی (ع) فرمود ای عیسی ! یاد کن مرا پیش خود ، تا یاد کنم تو را در نزد خودم و یاد کن مرا در جمعیت ، تا یاد کنم تو را در جمعیتی بهتر از جمعیت آدمی زادگان ای عیسی ! نرم کن از برای من دل خود را و بسیار یاد کن در خلوت ها و بدان که خشنودی من آن است که تبصبص کنی به سوی من (تبصبص حرکت دم سگ است از خوف یا طمع و این کنایه از شدت التماس و مسکنت است) و زنده باش نه مرد (مقصود از زندگی در ذکر ، توجه و حضور قلب است .
)اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۲) .

۵۱– زیادی یاد خدا

قال علی – علیه السلام –

من کثر ذکره ، استنار لبه

هرکه بسیار یاد خدا کند ، عقلش روشن گردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۲ – ذکر خدا صیقل روح

قال علی – علیه السلام –

ان الله جعل الذکر جلاء للقلوب تسمع به بعدالوقره و تبصربه بعدالغشوه

به درستی که خداوند ، ذکر را صیقل جان ها قرار داد تا گوش های سنگین با یاد خدا شنوا و چشم های بسته با یاد او بینا شود . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۲۵) .

۵۳ – یاد خداوند در همه حال

قال الصادق – علیه السلام –

قال الله - عزوجل - یابن آدم ! اذکرونی فی نفسک ، اذکرک فی نفسی یابن ادم ! اذکرنی فی خلاء اذکرک فی خلاء یابن ادم ! اذکرنی فی ملاء اذکرک فی ملاء خیر من ملاء ک و قال ما من عبد ذکرالله فی ملاء من الناس الا ذکره الله فی ملاء من الملائکه

خداوند - عزوجل - فرمود ای فرزند آدم ! پیش خود مرا یاد کن تا تو را پیش خود یاد کنم ای فرزند آدم ! در خلوت مرا یاد کن تا در خلوت یادت کنم ، ای فرزند آدم ! در جمعیت مرا یاد کن تا در جمعی بهتر از جمع تو یادت کنم . همچنین آن حضرت فرمود هیچ بنده ای در جمعیت ، یاد خدا نمی کند ، مگر آنکه خداوند در جمع ملائکه او را یاد کند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۱۸۵) .

۵۴ - دائما یاد خدا بودن

قال علی - علیه السلام -

مداومه الذکر خلصان الاولیاء

دائما به یاد خدا بودن ، بهترین دوست اولیای خداست . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۵ - ذکر ، و مسئلت از خدا

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

قال ان الله - عزوجل - یقول من شغل بذکری عن مساءلتی اعطیته افضل ما اعطی من ساءلنی

خداوند - عزوجل - می فرماید کسی که به واسطه ذکر من از سؤ ال (طلب حاجت) بازماند ، بهتر از آنچه به طلب کننده عطا کنم ، به او می دهم . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۱) .

فصل بیست و پنجم اهمیت و آثار عبادت

آیات

۱ - نتیجه ترک عبادت

ان الذین یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

آنان که از عبادت خدا تکبر می ورزند هرچه زودتر ذلیلانه به جهنم فرو خواهند رفت . (سوره غافر ، آیه ۶۰) .

۲ - عبادت

و ماخلقت الجن و الانس الا لیعبدون

من جن و انس را نیافریدم ، جز برای این که عبادتم کنند(و از این طریق تکامل یابند و به من نزدیک شوند) . (سوره ذاریات ، آیه ۵۶) .

۳ – اولین فرمان به موسی – علیه السلام –

اننی انا الله لااله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذکری

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۴ – نماز و آیین مستقیم

و ما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین حنفاء و یقیموا الصلوه و یؤ توالزکوه وذلک دین القیمه

درحالی که به آن ها دستوری داده نشده بود ، جز این که خدا را خالصانه پرستش کنند ، از شرک به توحید بازگردند ، نماز را برپا دارند ، و زکات را ادا کنند و این است آیین مستقیم و صحیح و پایدار . (سوره بینه ، آیه ۵) .

۵ – عبادت فقط برای خدا

انما تعبدون من دون الله اوثانا و تخلقون افکا ان الذین تعبدون من دون الله لایملکون لکم رزقا فابتغوا عندالله الرزق و اعبدوه واشکروا له الیه ترجعون

شما به جای خداوند ، بت هایی (از سنگ و چوب) را می پرستید و دروغی به هم می بافید آن هایی را که پرستش می کنید ، مالک هیچ رزقی برای شما نیستند ؛ روزی را تنها نزد خدا بجویید و او را پرستش کنید و شکر او را به جا آورید که به سوی او بازگشت داده می شوید . (سوره عنکبوت آیه ۱۷) .

۶ – پرستش خداوند

ایاک نعبد و ایاک نستعین اهدنا الصراط المستقیم ، صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لاالضالین

تنها تو را می پرستیم و تنها از تو مدد می جوییم ما را به راه راست هدایت کن ؛ راه کسانی که بر آنان نعمت داده ای نه آنان که مورد خشم تواند و نه گمراهان . (سوره فاتحه ، آیات ۷-۵) .

۷ – تنها خدا را عبادت کنید !

یا عبادی الذین امنوا ان ارضی واسعه فایای فاعبدون

ای بندگان من که ایمان آورده اید همانا زمین من فراخ و گسترده است پس تنها مرا عبادت کنید . (سوره عنکبوت ، آیه ۵۶) .

۸ – معبودی جز او نیست

ذلکم الله ربکم لااله الاهو خالق کل شی ء فاعبدوه و هو علی کل شی ء وکیل

این پروردگار من و شما است که معبودی جز او نیست و آفریننده همه چیز است پس او را پرستش کنیدو او نگهبان هرچیز است . (سوره انعام ، آیه ۱۰۲) .

۹ – راه راست در عبادت خداست

ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم

همانا خداوند پروردگار من و شما است پس او را عبادت کنید که این راه راست است . (سوره آل عمران ، آیه ۵۱) .

احادیث

۱۰ – اشتیاق به عبادت

عن الحسن بن علی – علیه السلام –

ان من طلب العباده تزکی له و اذا اضرت النوال بالفریضه فارفضوها هرکس اشتیاق عبادت دارد ، دل را برای آن پاک می کند و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رساند . (در صورتی که نماز شب ، به قضا شدن نماز صبح انجامند . آنها راترک کنید . (تحف العقول ، ص ۲۶۷) .

۱۱ – عبادت مطلوب

عن الامام حسن العسکری – علیه السلام –

لیست العباده کثره الصیام و الصلاه و انما العباده کثره التفکر فی امر الله

عبادت به بسیاری روزه و نماز نیست ، بلکه عبادت به اندیشیدن بسیار در امر (قدرت) خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۳۷۳) .

۱۲ – نماز ، بهترین عبادت

قال الرضا – علیه السلام –

ان الصلوه افضل العباده لله

همانا نماز ، بهترین وسیله بندگی برای خدا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰) .

۱۳ – اقسام عبادت کنندگان

قال الصادق – علیه السلام –

ان العباده ثلاثه قوم عبـدوالله – عزوجل – خوفا فتلك عباده العبیـد و قوم عبـدواالله – تبارك و تعالی – طلب الثواب فتلك عباده الاجراء وقوم عبدوالله – عزوجل – حبا له فتلك عباده الاحرار و هی افضل العباده

عبادت کننـدگان سه گروهند دسـته ای که از ترس خدا را عبادت می کنند که این ، عبادت بردگان است گروهی که خداوند – تبارك و تعالی – را به طمع ثواب پرسـتش می کننـد که این ، عبادت مزدوران است و دسـته ای خـدای بلند مرتبه را عبادت می کنند برای دوستی و محبت او و این ، عبادت آزادمردان است و بهترین عبادت است . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۵۵ کافی ج ۲ ، ص ۸۴ وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۵) .

۱۴ – عبادت و حرام خواری

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

العباده مع اکل الحرام کالبناء علی الرمل

عبادت کردن با حرام خواری ، مثل بنا کردن ساختمان بر روی شن است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۸) .

۱۵ – عبادت در خفا

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اعظم العباده اجرا اخفاها

پاداش عبادتی که مخفی تر باشد ، بیشتر است . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۵۱) .

۱۶ – اندیشیدن در امور خداوند

قال الصادق – علیه السلام –

لیست العباده کثره الصلوه والصوم انما العباده التفکر فی امر الله

زیـاد نمـاز خوانـدن و روزه گرفتن عبـادت نیست ، بلکه اندیشـیدن در امر خداونـد عبـادت است . (میزان الحکمه ، ج ۷ ، ص ۵۴۳) .

۱۷ – عبادت تحمیلی

قال الصادق – علیه السلام –

لاتکرهوا الی انفسکم العباده

عبادت رابر خودتان تحمیل نکنید . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۸۳) .

۱۸ – عشق به عبادت

قال رسول الله عشق العباده و عانقها

خوشا به حال آن کسی که به عبادت عشق ورزد و آن را همچون محبوبی در بر گیرد . (بحارالانوار ، ج ۷۱، ص ۲۱۲) .

۱۹ – سه نمونه عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا کان یوم القیامه صارت امتی ثلاث فرق فرقه تعبدون الله خالصا و فرقه تعبدون الله ریاء و فرقه تعبدون الله یصیبون به دنیا

روز قیامت امت من به سه گروه تقسیم می شوند

۱ – گروهی که خداوند را با اخلاص عبادت کرده اند ؛

۲ – گروهی که ریاکارانه به عبادت خدا پرداخته اند ؛

۳ – گروهی که برای دستیابی به دنیا عبادت کرده اند ؛ (تفسیر المیزان ، ج ۱۰ ، ص ۱۸۱)

۲۰ – نتیجه چهل شبانه روز اخلاص

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما اخلص عبدلله – عزوجل – اربعین صباحا الا حرت ینابیع الحکمه من قلبه علی لسانه

کسـی کـه چهـل شـبانه روز برای خـدا اخلاـص پیشـه کنـد ، چشـمه هـای حکمـت از قلـب وی بر زبـانش جـاری می شونـد .

(بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۴۲) .

۲۱ - عبادت همراه با اخلاص

قالت فاطمه الزهراء - علیها السلام -

من اصعد الی الله خالص عبادته اهبط الله عزوجل الیه افضل مصلحته

کسیکه عبادت با اخلاص را به خدا تقدیم بدارد ، خداوند برترین مصلحت ها را بر او نازل می کند . (بحارالانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۵۰) .

۲۲ - ملاک عبادت

فی الحدیث

الاخلاص ، ملاک العباده

اخلاص ، معیار عبادت است . (غرر الحکم ، ج ۱ ، ص ۳۰) .

۲۳ - نشانه اخلاص

نشانه اخلاص

قال الصادق - علیه السلام -

و ادنی حد الاخلاص بذل العبد قاطته ، ثم لایجعل لعمله عندالله قدرا فیوجب به علی ربه مکافاه بعمله ، لعمله انه لو طالبه بوفاء حق العبودیه لعجز

کمترین نشانه اخلاص آن است که آدمی در اطاعت و عبادت حق ، کوشا باشد ، و برای عمل خود ارزشی قایل نباشد و خود را طلبکار خدا نداند ، زیرا می داند اگر خداوند آن گونه که باید از او مطالبه عبادت کند ، از انجام آن ناتوان خواهد بود . (شرح مصباح الشریعه ، ص ۴۲۴) .

۲۴ - عبادت مخلصان

قال علی - علیه السلام -

التفکر فی ملکوت السموات و الارض عباده المخلصین التفکر فی الاء الرحمن نعم العباده

اندیشـیدن در ملکوت آسـمان ها و زمین ، عبادت مخلصان است و اندیشیدن در نعمت های خداوند نیکو عباداتی است . (غرر الحکم ، ج ۴ ، ص ۵) .

۲۵ – اخلاص و بالارفتن عمل

قال علی – علیه السلام –

بالاخلاص ترفع الافعال

به وسیله اخلاص ، اعمال انسان بالا می رود (و پذیرفته می شود) . غرر الحکم ج ، ۱ ص ۳۳۲) .

۲۶ – سعادتمند کیست ؟

قال علی – علیه السلام –

السعید من اخلص الطاعه

سعادتمند کسی است که که در عبادت و طاعت مخلص باشد .

(مشکوه الانوار ، ص ۱۱) .

۲۷ – جایگاه عبادت

قال علی – علیه السلام –

لا عباده کاداء الفرائض

هیچ عبادتی مانند انجام واجبات نیست . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۸ – رسیدن به مقام قرب

قال علی – علیه السلام –

ما تقرب متقرب بمثل عباده الله

هیچ صاحب قربی به چیزی مانند عبادت خدا ، به مقام قرب نرسیده است . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۹ – عبادت خالص

قال علی - علیه السلام -

العباده الخالصه ان لایرجوا الرجل الا ربه و لایخاف الا ذنبه

عبادت خالص و بی ریا آن است که شخص ، به غیرپروردگارش امیدوار نباشد و جز از گناهش ترسان نباشد . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۰ - برترین عبادت

قال علی - علیه السلام -

افضل العباده سهر العیون بذکرالله سبحانه

برترین عبادت شب زنده داری و به یاد خداوند مشغول بودن است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۱ - بالاترین عبادت

قال علی - علیه السلام -

اعلی العباده اخلاص العمل

بالاترین عبادت اخلاص در عمل است . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۲ - نتیجه عبادت

قال علی - علیه السلام -

غایه العباده الطاعه

نهایت عبادت و بندگی ، فرمانبرداری ، (از دستورات خدا)است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۳ - الهام الهی

قال علی - علیه السلام -

اذا احب الله عبدا الهمه حسن العباده

هرگاه خداوند بنده ای را دوست بدارد ، خوب عبادت کردن را به او الهام نماید . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۴ – چشم پوشی از محرمات

قال علی – علیه السلام –

غض الطرف عن المحارم الله افضل عباده

چشم پوشی از محرمات خدا برترین عبادت است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۵ – خلوص ، شرط سعادت

قال علی – علیه السلام –

فاز بالسعاده من اخلص العباده

هرکه در عبادت ، پاکی و خلوص داشته باشد ، به سعادت و نیک بختی نایل آید . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۶ – عبادت و رستگاری

قال علی – علیه السلام –

العباده فوز

عبادت رستگاری است . (غرر الحکم ، ج ۱ ، ص ۱۴) .

۳۷ – خلوت و عبادت

قال علی – علیه السلام –

فی الانفراد لعباده الله کنوز الارباح

گنج های سعات (و سود) ثمره عبادت خداوند در خلوت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۵۵) .

۳۸ – عشق به عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

افضل الناس من عشق العباده فعانقها ، و احبها بقلبه و باشرها بجسده و تفرع لها ، فهو لایبالی علی ما اصبح من الدنیا علی عسر ام علی یسر

برترین مردم کسی است که به عبادت عشق ورزد عبادت را در آغوش کشد و قلبا آن را دوست داشته ، اعضا وجوارحش را به آن مشغول می کند و در قید این نباشد که دنیای او همراه با آسایش و یا درحلقه سختی است .

۳۹ – تداوم در عبادت

قال علی – علیه السلام –

دوام العباده برهان الظفر علی السعاده

عبادتی که به طور مداوم و مستمر باشد ، راهنمای رسیدن به سعادتمندی است . (میزان الحکمه ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۰ – زیور عبادت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

السکینه زینه العباده

وقار و متانت ، زیور عبادت است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱) .

۴۱ – اوصاف عابد

فی حدیث المعراج

یا احمد ! هل تدری متی تکون العبد عابدا ؟ قال لایارب ، قال اذا اجتمع فیه سبع خصال ورع یحجره عن المحارم و صمت یکفیه عما لایعنیه و خوف یزداد کل یوم من بکائه و حیاء یستحبی منی فی الخلاء و اکل ما لابد منه و یبغض الدنیا لبعضی لها و یحب الاخیار لحبی ایاهم

ای احمد ! آیا می دانی چگونه می توان عابد حقیقی بود ؟ حضرت پاسخ دادند نمی دانم . خداوند – تبارک و تعالی – فرمود هرگاه هفت صفت در انسان تحقق یابد او عابد حقیقی است

۱ – تقوایی که او را از ارتکاب معاصی و گناهان بازدارد ؛

۲ – سکوتی که مانع از پرداختن به آنچه که به او مربوط نمی شود ، گردد ؛

۳ – ترسی که هر روز بر اشک و حزن او بیفزاید ؛

۴ – حیایی که در خلوت و تنهایی از من پرواکند و مرتکب گناه نشود ؛

۵ - خوردن آنچه از حلال که روزی او کرده ام و برای ادامه حیات محتاج آن است ؛

۶ - دشمنی دنیا ، زیرا که من دنیا را دشمن می دارم ؛

۷ - دوستی نیکان و صالحان ، از آن روی که من آنان را دوست دارم . (بحارالانوار ج ۷۷ ، ص ۳۰) .

۴۲ - علت عبادت

عن فضل بن شاذان ، عن مولانا الرضا - علیه السلام - فی بیان عله العباده

فلم تعبدهم ؟ قیل لئلایکونوا ناسین لذکره و لاتارکین لادبه و لا لاهین عن امره و نهیه اذ کان فیه صلاحههم وقوامهم فلوترکوا بغیر تعبد لطال

علیهم الامد فقست قلوبهم

حضرت رضا (ع) در بیان تشریع عبادت فرمود آنان را به عبادت دعوت کرد تا او را فراموش نکنند و از راه و رسم ادب الهی جدا نشوند و نسبت به دستورات و نواهی او بی تفاوت نگردند ، زیرا خیر و مایه حیات آنان ، در این امور است و اگر از عبادت روی گردان شوند ، با گذشت روزگار ، دلهایشان سخت می شود . (عیون الاخبار ، ج ۲ ، ص ۱۰۲) .

۴۳ - مشخصات عبودیت

قال علی - علیه السلام -

العبودیه خمسه اشیاء خلاء البطن ، وقرائه القران ، وقیام اللیل ، و التضرع عند الصبح و البکاء من خشیه الله

بندگی بر پنج رکن استوار است

۱ - خالی ساختن شکم (ازحرام)

۲ - قرائت قرآن ؛

۳ - شب زنده داری ؛

۴ - زاری و راز و نیاز صبحگاهان ؛

۵ - گریه از خوف خدا ؛ (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۲۹۴) .

۴۴ - عابدترین مردم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من اتی بما افترض الله علیه ، فهوا من اعبد الناس

کسی که تکالیف واجبش را انجام دهد ، از جمله عابدترین مردم است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۴۵) .

۴۵ - نخستین گام عبادت

قال الرضا - علیه السلام -

اول عباده الله معرفته و اصل معرفه الله توحیده

نخستین گام در عبادت حقیقی ، شناخت خداوند است واساس شناخت خدا ، به یگانگی خواندن او است . (عیون اخبارالرضا ، ج ۱ ، ص ۱۲) .

۴۶ – عبادت غیر مقبول

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان لله ملکا ینادی علی بیت المقدس کل لیله من اکل حراما لم یقبل الله منه صرفا و لاعدلا ، و الصرف النافله و العدل الفریضه

خداونـد را فرشـته ای است بر فراز بیت المقـدس که هر شب بانـگ برمی آورد هر کس از طریق نامشـروع و حرام امرار معاش کند خداوند از او صرف و عدلی نمی پذیرد (صرف اعمال مستحبی و عدل ، واجبات است) . (بحارالانوار ، ج ۱۰۳ ، ص ۱۶) .

۴۷ – عبادت بی فایده

قال علی – علیه السلام –

لاخیر فی عباده لاعلم فیها

در عباداتی که از روی فهم وآگاهی (نسبت به معبود و آنچه انجام می دهـد) صورت نگیرد خیری نباشـد (بحارالانوار ، ج ۷۸ ص ۷۵) .

۴۸ – عبادت خدا و شیطان

قال ابوعبدالله – علیه السلام –

من اصعی الی ناطق فقد عبده فان کان الناطق عن الله فقد عبدالله و ان کان الناطق عن ابلیس فقد عبد ابلیس

هر کس به سـخنی گوش فرا دهـد ، در قیـد بنـد گی او درآمـده است پس اگر گوینده ، سـخن حق گوید ، شـنونده خداوند – تبـارک و تعالی – را عبادت کرده است و چنانچه سـخن غیر الهی و شـیطان گویـد ، او شـیطان راعبادت و اطاعت کرده است . (بحارالانوار ، ج ۷۲ ، ص ۲۶۸) .

۴۹ – عن پرستش پروردگار

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

یا علی ان هذا الدین متین فاوعل فیه برفق ولاتبغض الی نفسک عباده ربک

ای علی ! همانـا این دین متین و اسـتوار است بـا رفق و مـدارا و میـل در آن گـام بنه و پرسـتش پروردگار خویش را (با تحمیل برخود) مبغوض خود مکن . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۳۸) .

۵۰ – عبادت و یقین

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاعباده الا بیقین

عبادت کمال نیابد ، مگر این که از روی یقین باشد . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۶۹) .

۵۱ – عبادت پنهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اعظم العباده اجرا ، اخفاها

برترین عبادات از نظر پاداش ، پنهان ترین آن است . (بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۱) .

۵۲ – عبادت و پیروی هوی

قال علی – علیه السلام –

کیف یجد لذه العباده من لایصوم عن الهوی

کسـی که از دنباله روی هوی و هوس ابایی نـدارد ، چگونه می توانـد لـذت عبادت را درک کند ؟ (میزان الحکمه ج ۶ ، ص ۲۷) .

۵۳ – عبادت کریمان

قال الصادق – علیه السلام –

ولکن اعبده حبا له – عزوجل – و تلک عباده الکرام

اما من او را به جهت دوست داشتن او عبادت می کنم و این عبادت ، عبادت کریمان است . (بحارالانوار ، ج ۷۰، ص ۱۷) .

۵۴ – کنترل چشم

عن النبی صلی الله علیه و آله - قال

النظر الی محاسن النساء سهم من سهام ابلیس فمن ترکه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کردن به زیبایی های زن (نامحرم) تیری از تیرهای ابلیس است هرگاه کسی از این کار خودداری کند ، خداوند عبادت را در کام او شیرین کند که او را شادمان سازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۵۵۴) .

۵۵ - نشاط شرط ورود به عبادت

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

لاتکرهوا الی انفسکم العباده

از روی بی میلی به عبادت نپردازید (که در این صورت از عبادت دل زده می شوید) (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۲۹) .

۵۶ - فاطمه (س) عابدترین مردم

قال الحسن - علیه السلام -

ما کان اعبد من فاطمه الزهراء - سلام الله علیها - کانت تقوم حتی تتورم قدماها

عابدتر از فاطمه زهرا (س) در دنیانبوده است . آن قدر به نماز می ایستاد که پاهایش ورم می کرد . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۷۵) .

۵۷ - شناخت شیعه از طریق عبادت

عن الامام السجاد - علیه السلام - قال

انما شیعتنا یعرفون بعبادتهم المسبحون اذا سکت الناس ، و المصلون اذا نام الناس و المحزنون اذا فرح الناس ، یعرفون بالزهد و کلامهم الرحمه و تشاغلهم بالجنه

شیعیان ما به راه عبادت شناخته می شوند هنگامی که دیگران خاموشند ، آنان به ذکر و تسبیح خداوند مشغول هستند (و آنگاه که دیگران در خوابند آنان به نماز می پردازند و چون دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) شادمانند ، اینان اندوهگین هستند شیعیان ، با زهد شناخته می شوند ، گفتارشان رحمت است و دل مشغولی آنان ، بهشت است . (نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۹۴) .

۵۸ - باطن زندگی

قال الصادق - علیه السلام -

العبودیه جوهره کنهھاالربوبیه فما فقد من العبودیه وجدالربوبیه و ما خفی من الربوبیه اصیب فی العبودیه

بندگی گوهری است که ماهیت آن ربوبیت است پس هرچه از بندگی به دست نیامده باشد ، در ربوبیت یافته می شود و هرچه از ربوبیت پوشیده و پنهان باشد ، در بندگی حاصل می گردد . (مصباح الشریعه ، (فی حقیقه العبودیه ۹ باب ۱۰۰) .

۵۹ - نگاه نامشروع

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

النظر الی محاسن النساء سهم من سهام ابلیس فمن ترکه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کرن به زینتهای زن (اعضای بدن زن که موجب تحریک می شود) تیری از تیرهای شیطان است پس کسی که این عمل (نگاه کردن) را ترک کند ، خداوند لذت عبادات را به وی بچشاند در نتیجه سرمست و خوشحال گردد . (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۵۵۴) .

فصل بیست و ششم ارکان نماز نیت

آیات

۱ - نیت خالص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لاشریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ همه برای خداوند پروردگار جهانیان است شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم . (سوره انعام ، آیه ۱۶۲ و ۱۶۳) .

۲ - نیت پاک و خالصانه بندگان واقعی

انی وجهت وجهی للذی فطرالسموات و الارض حنیفا و ما انا من المشرکین

(ابراهیم گفت) من روی خود را به سوی کسی کردم که آسمانها و زمین را آفریده ، من در ایمان خود خالصم و از مشرکان نیستم . (سوره انعام ، آیه ۷۹) .

۳ - آگاهی خداوند از تمام نیت ها

ان الله علیم بذات الصدور

همانا خداوند از (اسرار) درون سینه ها آگاه است . (سوره آل عمران ، آیه ۱۱۹) .

احادیث

۴ - نیت ، اساس اعمال

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما الاعمال بالبنیات

همانا کارها بر اساس نیت ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۱، ص ۳۸۱) .

۵ - نیت برای تمامی کارها

قال الصادق - علیه السلام -

لابد للعبد من خالص النیه فی کل حرکه و سکون لانه اذا لم یکن هذا المعنی یکون غافلا

برای بنده لازم است که در همه اعمال و عبادات و درهر حرکت و سکونی نیت خالصانه داشته باشد زیرا اگر چنین نباشد ، آن بنده جزء غافلین به حساب می آید . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۶ - اهمیت نیت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما لکن امرء مانوی فمن کان هجرته الی الله و رسوله فهجرته الی الله و رسوله و من کان هجرته الی دنیا یصیبها او امرئه ینکحها فهجرته الی ما هاجر الیه

همانا برای هر کس همان چیزی است که نیت کرده ، پس هرکس نیتش از هجرت خدا و رسول باشد ، اجر و مزدش بر خدا و رسول است و هر کس نیتش از هجرت ، رسیدن به دنیا یا ازدواج با زنی باشد ، بهره اش همان است که به سوی او هجرت کرده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۹۰) .

۷ - سئل ابوعبدالله - علیه السلام -

ماالعباده ؟ فقال حسن النیه بالطاعه من الوجه الذی یطاع الله منه

از امام جعفر صادق - علیه السلام - پرسیدند حقیقت عبادت چیست ؟ فرمود نیت خوب داشتن به اطاعت و بندگی درکار و

جهتی که خداوند اطاعت و بندگی می شود . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۷) .

۸ – نیت در عمل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لاعمل الابالنبیه

عملی نباشد ، جزبه نیت (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳۷۱) .

۹ – نیت صادق در عمل

قال علی – علیه السلام –

صلاح العمل بقدر صلاح النیه و قال ایضا افضل العمل النیه الصادقه

صالح بودن عمل به صلاحیت نیت آن است و نیز فرمود بهترین عمل ، نیت صادق و خالص در عمل است . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۷) .

۱۰ – نیت برای نماز شب

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد لینوی من نهاره ان یصلی باللیل فتغلبه عینه فیثبت الله له صلاته و یکتب نفسه تسبیحا و یجعل نومه علیه صدقه

گاهی مؤ منی در روز تصمیم می گیرد که در شب نماز شب بخواند ، ولی خوابش می برد و موفق به خواندن نماز شب نمیشود خداوند به دلیل همان نیت و قصدش برای او اجر نماز شب را ثبت می فرماید و برای نفس هایش ثواب تسبیح و برای خوابش ثواب صدقه می دهد . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۰) .

۱۱ – نیت از فرایض نماز است

قال الصادق – علیه السلام –

فرائض الصلاه سبع الوثت ، الطهور ، و التوجه ، و القبله ، و الرکوع و السجود ، و الدعاء

فرایض نماز بر هفت قسم است وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود و دعا (در قنوت) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۱۲ – نیت روح عمل است

قال الصادق – علیه السلام –

و النیه افضل من العمل الا و ان النیه هی العمل (ثم تلی قوله تعالی) قل کل یعمل علی شاکلته یعنی علی نیته

نیت عمـل از خود عمـل برتر است ، آگـاه باشـید که نیت ، اصـل و روح عمـل است . (سـپس این آیه را تلاـوت فرمود)(بگو هرکس بر طبق شاکله خود عمل می کند) یعنی بر طبق نیت و قصد خود . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۱) .

۱۳ – نیت وقصد الهی

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

یا اباذر ! لیکن لک فی کل شی ء نیه حتی فی النوم و الاکل

ای ابوذر ! باید تو را در هر کاری نیت و قصدی باشد ، حتی در خواب و خوراک . (میزان الحکمه ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۱۴ – پاداش نیت خالص

سئل الصادق – علیه السلام –

کیف تکون النیه خیرا من العمل ؟ قال لان العمل ربما کان ریاء للمخلوقین و النیه خالصه لرب العالمین ؛

از امـام صـادق – علیه السـلام – سؤ ال شـد چگونه نیت از عمـل برتر است ؟ فرمود در عمـل ممکن است ریا باشـد ، ولی نیت امری است خالص برای خداوند . (بحارالانوار ، ج ۱۵ ، ص ۳) .

۱۵ – نیت اهل بهشت و جهنم

قال الصادق – علیه السلام –

انما خلد اهل النار فی النار لان نیاتهم کانت فی الدنیا لو خلدوا فیها ان یعصوا الله ابدا فبالنیات خلد هولاء و هولاء

اهل جهنم برای همیشه در دوزخ جای دارند ، چون نیت و قصدشان این بودکه اگر برای همیشه در دنیا باشـند ، معصـیت کنند و اهل بهشت همیشـگی هسـتند ، چون قصد آنان اطاعت و بندگی در دنیا برای همیشه بود ، پس هر دو گروه به شـکل قصد و نیت شان جاودان گشته اند .

۱۶ – محشور با نیت در قیامت

قال الصادق – علیه السلام –

ان الله یحشر الناس علی نیاتهم یوم القیامه

به درستی که خداوند ، مردم را در روز قیامت به شکل و شمایل نیاتشان محشور می کند . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۲)
.

۱۷ – نیت برای نماز

قال الباقر – علیه السلام –

لاینبغی للرجل ان یدخل فی صلاه حتی ینویها و من صلی فکانت نیته الصلاه لم یدخل فیها غیرها قبلت منه اذا کانت ظاهره و باطنه

سزاوار نیست که شخصی واردنماز شود ، مگر با نیت ، و کسی که همراه با نیت مشغول نماز شده و نیتی جز نماز ندارد ، نماز او قبول است ، در صورتی که ظاهر و باطن نمازش برای خدا باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳۷۷) .

۱۸ – بهترین ذخیره ها

قالی علی – علیه السلام –

افضل الذخائر حسن الضمائر

برترین ذخیره ها ، نیکویی نیت و صفات ملکات است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۳۵۲۴) .

۱۹ – نیت نیکو و پاداش آن

قال علی – علیه السلام –

احسان النیه یوجب المثوبه

نیکو کردن نیت (وقصدکارهای خوب) موجب ثواب خواهد شد . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۲۶۵) .

۲۰ – توفیق در کارها

قال علی – علیه السلام –

فی الاخلاص النیات نجاح الامور

در خالص گردانیدن نیت ها پیروزی و موفقیت در کارها است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۶۵۱۰) .

۲۱ – اثر نیت خالص

قال علی – علیه السلام –

لو خلصت النیات لزکت الاعمال

اگر نیت ها خالص شوند عمل ها پاکیزه خواهند شد . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۷۵۷۸) .

۲۲ – عمل بدون نیت

قال علی – علیه السلام –

لاعمل لمن لانیه له

عملی نیست برای کسی که او نیتی نیست . (غررالحکم ، ج ۲ ، حدیث ۱۰۷۷۱) .

۲۳ – نیت شرط اساسی نماز

فقه الرضا – علیه السلام – سئل بعض العلما من ال محمد – علیهم السلام فقیل له جعلت فداک ما معنی الصلوه فی الحقیقه ؟ قال صله الله للعبد بالرحمه و طلب الوصال الی الله من العبد اذا کان یدخل بالنیه ویکبر بالتعظیم و الاجلال ویقرء یالتریل و یرکع بالخشوع ویرفع بالتواضع ویسجد بالذل و الخضوع ویتشهد بالاخلاص مع الامل و یسلم بالرحمه و الرغبه و ینصرف بالخوف و الرجاء فاذا فعل اداها بالحقیقه

از امام رضا (ع) سوال شد فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست ؟ امام فرمود نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربان برای بنده از راه رحمت و عنایت و نماز مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است وقتیکه با نیت داخل نماز گردیدو با تعظیم و اجلال هرچه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت و با ترتیل قرائت کردو با خشوع رکوع کرد و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجد گذاشت و با اخلاص و آرزو تشهد خواند ، سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت واسعه الهی سلام داد و به پایان رساند در حالی که بین خوف و رجا باشد ، (چون نمی داند که آیا نمازش مقبول درگاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر ؟) پس هرگاه چنین نمازی را به جای آورد ، رعایت مسائل یاد شده را نموده ، نمازی با

حقیقت به جای آورده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴) .

فصل بیست و هفتم ارکان نماز قبله

آیات

۱ - تغییر قبله

سیقول السفهاء من الناس ما ولیهم عن قبلتهم التی کانوا علیها قل لله المشرق و المغرب یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

به زودی سبک مغزان از مردم می گویند چه چیز آنها را (مسلمانان را) از قبله ای که بر آن بودند باز گردانید ؟ بگو مشرق و مغرب از آن خدا است ، هرکس رابخواهد به راه راست هدایت می کند . (سوره بقره ، آیه ۱۴۲) .

۲ - فلسفه و اسرار تغییر قبله

وکذلک جعلناکم امه و سطا لتکونوا شهدا علی الناس و یکون الرسول علیکم شهیدا و ما جعلنا القبله التی کنت علیها الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقیبه و ان کانت لکبیره الا علی الذین هدی الله و ما کان الله لیضع ایمانکم ان الله بالناس لرؤ ف رحیم

همان گونه (که قبله شمایک قبله میانه است) شما رانیز امت میانه ای قرار دادیم (که در حد اعتدال ، که میان افراط و تفریط است) تا گواه بر مردم باشیدو پیامبر هم گواه بر شما و آن قبله ای راکه قبلا بر آن بودی ، تنها برای این قرار دادیم که افرادی از پیامبر پیروی می کنند ، از آنها که به جاهلیت باز می گردند ، مشخص شوند ؛ اگر چه این جز بر کسانی که خداوند آنها را هدایت کرده دشوار بود (این را نیز بدانیدکه نمازهای شما در برابر قبله سابق صحیح بوده) و خدا هرگز ایمان (نماز) شما را ضایع نمی گرداند ، زیرا خداوند نسبت به مردم رحیم مهربان است . (سوره بقره آیه ۱۴۳) .

۳ - همه جا روبه سوی کعبه کنید

قد نری تقلب وجهک فی السماء فلنولینک قبله ترضیها فول وجهک شطر المسجد الحرام و حیث ما کنتم فولوا وجوهکم شطره و ان الذین اوتوا الکتاب لیعلمون انه الحق من ربهم و ماالله بغافل عما یعملون

نگاهای انتظارآمیز تو را به سوی آسمان (برای تعیین قبله نمایی) می بینیم ، اکنون تو را به سوی قبله ای که از آن خشنود باشی ، باز می گردانیم ، روی خود را به جانب مسجدالحرام کن و هرجا باشید

که روی خود را به جانب آن بگردانید و کسانی که کتاب آسمانی به آنها داده شده است ، به خوبی می دانند که این فرمان حقی است که از ناحیه پروردگارشان صادر شده (و در کتابهای خود خوانده اند که پیغمبر اسلام به سوی دو قبله نماز می گزارد) و خداوند از اعمال آنها (در مخفی داشتن آیات) غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۴) .

۴ – قبله برای هر قومی

ولکل وجهه هو مولیها

و هر طایفه ای قبله ای دارد که خداوند آن را تعیین کرده است . (سوره بقره ، آیه ۱۴۸) .

۵ – به سمت قبله نماز بخوانید

ومن حیث خرجت فول وجهک شطر المسجد الحرام و انه الحق من ربک و ماالله بغافل عما تعملون

از هر جا (و از هر شهر نقطه ای) خارج شدی (به هنگام نماز) روزی خود را به جانب مسجدالحرام کن ، این دستور حقی است از طرف پروردگار تو و خداوند از کردار شما غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۹) .

۶ – فلسفه قبله

ولله المشرق و المغرب فاینما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع علیم

مشرق و مغرب از آن خداوند است و به هر سو روی کنید خدا آنجا است ، به درستی که خداوند بی نیاز و دانا است . (سوره بقره ، آیه ۱۱۵) .

۷ – روکردن به قبله در هر عبادت

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداءکم تعودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنان که شما را در اول بیافریدت دیگر بار به سویش باز آیید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۸ – دستور خداوند به موسی (ع)

و اوحینا الی موسی و اخیه ان تبوء القومکما بمصر بیوتا و اجعلوا بیوتکم قبله اقیموا الصلوه و بشرالمؤ منین

و به موسی و برادرانش وحی کردیم که برای قوم خویش خانه هایی را در سرزمین مصر انتخاب کنید و خانه هایتان را مقابل یکدیگر (و متمرکز) قرار دهید و نماز را برپا دارید و به مؤ منان بشارت ده (که سرانجام پیروز می شوید .) (سوره یونس ، آیه

. (۸۷

احادیث

۱ – نماز روبه قبله

قال ابوعبدالله – علیه السلام – فی قوله تعالی

فاینما تولوا فثم وجه الله هذا فی النوافل خاصه فی حال السفر فاما الفرائض فلابد فیها من استقبال القبله

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (به هر جهت که روی کنیدت همان جهت وجه الله است) فرمود این مطلب درباره نمازهای مستحبی و در هنگام سفر است اما نمازهای واجب حتما باید روبه قبله خوانده شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴۳) .

۲ – قبله و نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

اذا استقبل المصلی القبله استقبل الرحمان بوجهه لااله غیره

آن گه که نمازگزار روی به قبله می ایستد ، روی به آن خدایی ایستاده است که جز او خدایی نیست . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۶)

۳ – قبله آداب و حال آن

قال الصادق – علیه السلام –

اذا استقبلت القبله فانس من الدنیا و ما فیها و الخلق و ما هم فیه و استفرغ عن کل شاغل یشغلک عن الله و عاین بسرک عظمه الله و اذکر و قوفک بین یدیه یوم تبلو اکل نفس ما استلفت و ردوا الی الله مولیهم الحق وقف علی قدم الخوف و الرجاء

هرگاه برای نمازی روبه قبله ایستادی ، از دنیا و آنچه در آن است و مردم و آنچه در آننـد ماءیوس باش ، و قبلت را از هرچیز که تو را از خدا غافل می کند خالی کن ، و با چشم دل عظمت خدا را نظاره کن و به یاد ایستادنت در محکمه خدا در قیامت باش ؛ روزی که هر کس آنچه از پیش فرستاده می یابدو همه به سوی خداوند که سرپرست و صاحب اختیار همه است بازگردانده می شوند و بایست با ترس و امید (که از گناهان و عذاب الهی بترسی و در عین حال امیدوار به فضل و رحمت خدا باشی) (مستدرک الوسائل ج ۴ ، ص ۹۵ ، باب افعال الصلاه) .

۴ – حکم عکس و تندیس در قبله

محمد بن مسلم قال ساءلت احدهما عن التماثيل فی البیت فقال

لاباءس اذا کانت عن یمینک و عن شالک و عن خلفک او تحت رجلک و ان کانت فی القبله فالق علیها ثوبا

محمد بن مسلم می گوید از امام صادق (ع) یا امام باقر (ع) پرسیدم اگر در خانه ای که تندیش و عکس وجود داشته باشد می توان در آن خانه نماز خواند ؟ آن حضرت فرمود اگرعکس طرف راست یا چپ

پاپشت سر یا زیر پا باشند ، اشکال ندارد و اگر طرف قبله بود ، پارچه ای رویش بینداز و نماز بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۶۲) .

۵ – وجوب قبله در نماز

قال الباقر – علیه السلام –

عن الفرض فی الصلاه ، الوقت و الطهور و القبله و التوجه و الرکوع و السجود و الدعاء

آنچه که در نماز واجب می شود ، عبارت است از ۱ – وقت نماز۲ – طهارت ، ۳ – قبله ، ۴ – توجه داشتن ۵ – رکوع ، ۶ – سجود ، ۷ – دعا (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰) .

۶ – قبله به سمت کعبه

قال الصادق – علیه السلام –

البیت قبله لاهل المسجد و المسجد قبله لاهل الحرم و الحرم قبله للناس جمیعا

خانه کعبه ، قبله کسانی که در مسجدالحرام هستند ، و مسجدالحرام ، قبله کسانی است که در حرم اند و حرم ، قبله همه مردم روی زمین است . (اصول وافی ، ج ۷ ، ص ۵۴۲) .

۷ – روی برگرداندن از قبله

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اما یخاف الذی یحول وجهه فی الصلاه ان یحول الله وجهه وجه حمار

آیا آن کس که در نماز صورتش را از قبله برمی گرداند نمی ترسد از این که خداوند او رامسخ نمایدو صورتش را مبدل به صورت حمار کند . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۲) .

۸ – سجده به سمت قبله

قال الباقر – علیه السلام –

اذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجها الی القبله و اذا قراءتها و انت راکب فاسجد حیث توجهت فان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان یصلی علی راحلته و هو متوجه الی المدین بعد انصرافه من مکه یعنی النافله قال و فی ذلک قول الله فاءینما تولوا فثم وجه الله

هنگامی که در حالت نشسته آیه سجده خواندی ، روبه قبله سجده را به جای آر و وقتی سوار بر مرکب آیه را می خوانی به هر سویی که راه می روی سجده کن ، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت ، نماز نافله گزارد همچنین امام باقر (ع) فرمود آیه (فاینما تولوا فثم وجه الله) در این باره نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۷۵) .

۹ - قبله از فرایض نماز

قال علی - علیه السلام -

و فرض علیکم حج بیته الحرام الذی جعله قبله للانام

و (خداوند) حج بیت حرام خود را با شما واجب کرد ، بیتی که آن را قبله مردم قرار دارد . (نهج البلاغه ، خطبه ۱ - ۵۰) .

فصل بیست و هشتم ارکان نماز قیام

آیات

۱ - قیام برای عبادت

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی می بینـد و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۸ و ۲۱۹) .

۲ - قیام با خضوع

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی وقوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

احادیث

۳ - برای نماز برخیز !

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

قم فصل فان فی الصلوه شفاء

برخیز نماز به جای آورد ! پس همانا در نماز شفا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۸) .

۴ – نظر خداوند به نمازگزار

قال الباقر – علیه السلام –

المرء المسلم باذن الله – عزوجل – مادام فی الصلوه لم یزل الله – عزوجل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته

فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوارالهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷) .

۵ – حسادت شیطان بر نمازگزار

قال علی – علیه السلام –

اذا قام الرجل الی الصلاه الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله التی تغشاه

هنگامی که کسی به نماز برمی خیزد ، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند زیرا می بیند که رحمت خدا او را فراگرفته است . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷) .

۶ – نزول رحمت الهی هنگام قیام

قال الصادق – علیه السلام –

اذا قام المصلی الی الصلاه ، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الی اعنان الارض و حفت به الملائکه و ناداه ملک لو یعلم هذا المصلی مافی الصلاه ما انفتل

هنگامی که انسان به نماز ایستاد ، رحمت خداوند از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنندو فرشته ای گوید اگر این نمازگزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۵) .

۷ – نماز تنها قیام و قعود نیست

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

لیست الصلاه قیامک وقعودک انما الصلاه اخلاصک و ان ترید بهاالله وحده

نماز برخاستن و نشستن تو نیست ، بلکه باید آن را خالصانه انجام دهی و تنها خشنودی خداوند را بخواهی . (اصول وافی ، ج

۲ ، ص ۱۰۹ ، شرح نهج البلاغه ج ۱ ، ص ۳۲۵) .

۸ – حق نماز

قال زین العابدین – علیه السلام –

و حق الصلاه ان تعلم انها وفاده الی الله – عزوجل – و انت فیها قائم بین یدی الله – عزوجل – فاذا علمت ذلک قمت مقام العبد الدلیل الحقیر الراغب الراهب الراجی الخائف المسکین المتضرع المعظم لمن کان بین یدیه بالسکون و الوقار تقبل علیها بقلبک وتقیمها بحدودها و حقوقها

وحق نماز این است که بدانی آن هجرتی است به سوی خداوند – عزوجل – و تو در حال نماز در مقابل خداوند گرانقدر وشکوهمند ایستاده ای هنگامی که این را دانستی ، در جایگاه بنده خوار کوچک مشتاق نگران امیدوار ترسان بیچاره ای قرار می گیری که آن را که در برابرش ایستاده ای ، بزرگ و با آرامش و هیبت دانسته ، عظمت او را پاس میداری و با قلبت به نماز روی آورده و باتمام حد و مرزها و حقوق لازم برپا می داری . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۶ بحارالانوار ، ج ۷۴ ، ص ۴) .

۹ – حرام شدن آتش

قال الباقر – علیه السلام –

فما من مؤ من یوافق تلک الساعه ان یکون ساجدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار

هیچ مؤ منی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد ، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷) .

۱۰ – صلوات در قیام

قال الباقر – علیه السلام –

من قال فی رکوعه وسجوده و قیامه اللهم صلی علی محمد و آله محد کتب الله له ذلک بمثل الرکوع و السجود و القیام

هرکسی در رکوع وسجود وقیام خود بگوید (اللهم صل علی محمد و آل محمد) خدا ثواب آن را مانند ثواب در رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱) .

۱۱ – قیام فرشتگان

قال علی – علیه السلام –

من صلی باذان واقامه صلی خلفه من الملائکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک

هرکس نمازش را با اذان واقامه بخوانـد ، صـفی از فرشـتگان پشت سـر او به نماز می ایسـتند که دو طرف آن صف دیده نمی شوند و هرکس که نمازخود را با اقامه تنها بخواند یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد . (ثواب الاعمال ، ص ۵۸) .

۱۲ – قیام امام سجاد – علیه السلام –

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

کان ابی یقول کان علی بن الحسـین – علیه السـلام – اذا قام الی الصلوه کانه ساق شجر لایتحرک مه شی ء الا ما حرکت الریح منه

امـام سـجاد (ع) وقتی به نمـاز می ایسـتاد ، گویی شاخه درخت بود که جز آنچه باد از او به حرکت درآورد چیزی از او تکان نخورد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، حدیث ۴) .

۱۳ – توجه به خداوند به نمازگزار هنگام قیام

قال الباقر – علیه السلام –

انما مثل الصـلاه لصاحبها ، کمثل رجل دخل علی ذی سلطان فانصت له حتی فرغ من حاجته ، و کذلک المرء المسلم باءذن الله – عزوجل – مادام فی الصلاه لم یزل الله – عزوجل – ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته

همانا مثل نماز برای نمازگزار ، مثل مردی است که بر ذی سـلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص توانمند ، ساکت و آماده استماع صاحب حاجت گردد ، تا این که از درخواستش فارغ شود ، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تاوقتی که از نمازش فارغ گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱) .

۱۴ – دعا به هنگام نماز

قال الصادق – علیه السلام –

اذا قمت الی الصـلوه فقـل اللهم انی اقـدم الیـک محمـدا –صـلی الله علیه وآله – بین یـدی حـاجتی و اتوجه به الیک فاجعلنی به وجیهـا عنـدک فی الـدنیا و الا~خره و من المقربین و اجعـل صـلوتی به مقبوله و ذنبی به مغفورا و دعـائی به مستجابا انـک انت الغفور الرحیم

هرگاه به نماز ایسـتادی بگو خدایا ! محمد – پیامبرت – را نزد تو شفیع قرار می دهم به واسطه او روی به تو می آورم ، حاجت

خود می طلبم پس مرا به حرمت او در دنیا و آخرت وگناهم راببخشای و دعایم را مستجاب فرما ؛ زیرا تو آمرزنده و مهربانی . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۱۵ - ادای نماز به هر صورت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا لم یستطع الرجل ان یصلی قائما فلیصل مستلقیا ناصبا رجلیه حیال القبله یومی ایماء

هرگه شخصی قادر نیست ایستاده نماز بخواند ، بایدنشسته بخواند و اگر نشسته هم قادر نیست ، به پشت بخوابد و پاهایش را به سمت قبله بکشد و برای رکوع و سجودش اشاره کند (با سر یا چشم و ابرو) . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۳۳۴) .

۱۶ - گفتن ذکر هنگام بلند شدن

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت من السجود قلت اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و ارکع و اسجد

هنگامی که از سجده برخاستی (و خواستی قیام کنی) بگو (اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و ارکع و اسجد) (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۸۳) .

۱۷ - ذکر برخاستن برای قیام

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت من الرکعه فاعتمد علی کفیك ، و قل بحول الله و قوته اقوم و اقعد فان علیا - علیه السلام - کان یفعل ذلك

هنگامی که پس از انجام رکعتی از نماز برمی خیزی ، بر دو دست تکیه کن و بگو (بحول الله وقوته اقوم و اقعد) زیرا علی - علیه السلام - چنین می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۳) .

۱۸ - ایستادن باآرامش و وقار

قال الرضا - علیه السلام -

فاذا اردت ان تقوم الی الصلوه فلا تقم الیها متکاسلا و لا متناعسا ولا مستعجلا و لا متاهیا ولکن تاءتیها علی السکون و الوقار و التؤ ده

چون خواستی به نماز بایستی ، با حال کسالت ، خواب آلودگی ، شتاب و لهو و بازی مایست ، بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور . مستدرک الوسائل ، ج ۴ ، ص ۸۷ ، باب افعال الصلاه ، ح ۷)

۱۹ - گذاشتن دستها برزمین بعد از تشهد

سؤ ل ابوعبدالله - علیه السلام -

لای عله توضع الیدان الی الارض فی السجود قبل الرکعتین ؟ قال لان الیدین بهما مفتاح الصلاه

از امام صادق (ع) سوال شد چرادستها (پس از تشهد)پیش از دو رکعت (دوم) بر زمین گذاشته می شود ؟ فرمود چون مفتاح و کلیدنماز دستها هستند (و درتکبیره الاحرام بالا می روند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۴) .

۲۰ - آداب قیام

عن ابی الحسن موسی - علیه السلام -

انه کان اذارفع راءسه فی صلاته من السجده الاخیره جلس جلسه ثم نهض للقیام و بادر برکبتیه من الارض قبل یدیه ، و اذا سجد بادربهما الارض قبل رکبتیه

هنگامی که امام کاظم (ع) سر از سجده دوم برمیداشت ، کمی می نشست و بعد قیام می کرد (و یکسره از سجده قیام نمی کرد) و پیش از دستها ، زانوها را از زمین برمیداشت وهنگامی که به سجده می رفت ، دستها راپیش از زانوها بر زمین می گذاشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۲۱ - آداب قیام پس از تشهد

عن علی بن جعفر عن موسی بن جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن القیام من التشهد من الرکعتین الاولیین کیف یصنع ؟ یضع رکبتیه ویدیه علی الارض ثم ینهض او کیف یصنع ؟ قال ماشاء صنع و لاباءس

از امام موسی کاظم (ع) سؤ ال شد در دو رکعت اولی پس از تشهد چه کند ؟ آیا زانوها و دستان را بر زمین بگذارد و بعد قیام نماید ، یا چیز دیگر ؟ فرمود به هر شکل که خواست عمل کند (چه دست به زمین بگذارد ، و چه نگذارد ، فرقی ندارد) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۱) .

۲۲ - مفهوم (قدقامت الصلاه)

قال علی - علیه السلام - فی معنی (قد قامت الصلاه) فی الاقامه

ای حـان وقت الزیاره و المناجاه ، وقضاء الحوائـج و درک المنی ، و الوصل الی الله - عزوجل - و الی کرامته و غفرانه وعفوه و رضوانه

(قـدقامت الصـلوه) بـدین معنـا است که هنگام دیـدار راز و نیاز ، برآورده شـدن خواسـته ها ، رسـیدن به آروزها ورسـیدن به خداوند - عزوجل - کرامت ، آمرزش ، بخشش و خشنودی او فرا رسیده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۱۳۲) .

فصل بیست و نهم ارکان نماز تکبیره الاحرام

آیات

۱ - بزرگ شمردن خداوند

و ربک فکبر

و پروردگارت رابزرگ بشمار . (سوره مدثر ، آیه ۳) .

۲ - تکبیر خداوند

وقل الحمدالله الذی لم یتخذ ولدا و لم یکن له شریک فی الملک ولم یکن له ولی من الذل و کبره تکبیرا

و بگو سـتایش مخصوص خداونـدی است که نه فرزنـدی برای خود انتخـاب کرده و نه شـریکی درحکومت داردو نه به خاطر ضعف و ذلت (حامی و) سرپرستی برای اوست و او رابسیار بزرگ بشمار . (سوره اسراء آیه ۱۱۱) .

۳ - نماز برای پروردگار

فصل لربک و انحر

پس برای پروردگارت نماز بخوان وقربانی کن . (سوره کوثر ، ایه ۳) .

احادیث

۴ - تاءثیر الله اکبر گفتن

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا قام العبد الی الصلاه و قال الله اکبر خرج من ذنوبه کیوم و لدته امه

هرگاه بنـده مؤ منی به نماز بایسـتد و بگویـدن (الله اکبر) ازهمه گناهانش پاک می شود ؛ همچون روزی که ازمادر متولد شده

است . (مجموعه الاخبار ، ص ۲۲۰) .

۵ - معنی الله اکبر

لما قال رجل الله اکبر من کل شی ء قال الصادق - علیه السلام - وکان ثم شی ء فیکون اکبر منه ؟ قل الله اکبر من ان یوصف

امام صادق (ع) به مردی که گفت (خدا بزرگتر ازهر چیزی است) فرمود ایا در قبال خداچیزی هست که خدا بزرگتر از او باشد ؟ چنین بگو (خدا بزرگتر است از این که به وصف درآید) . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳، ص ۲۳۹) .

۶ - بلندکردن دست به هنگام تکبیره الاحرام

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قمت فی الصلوه فکبرت فارفع یدیک و لاتجاوز بکفیک اذنیک ای حیال خدیک

وقتیکه که به نماز ایستادی و خواستی تکبیره الاحرام بگویی ، دو دوستت رابلند کن ونباید دستها از گوش ها ، یعنی از کنار گونه هایت بالاتر می رود . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۴۳) .

۷ - چند تکبیر در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

اذا افتتحت الصلوه فکبر ان شئت واحده و ان شئت ثلاثا و ان شئت خمسا و ان شئت سبعا فکل ذلک مجز عنک غیر انک اذا کنت اماما لم تجهر الا بتکبیره

وقتی خواستی واردنماز شوی ، اگر خواستی یک تکبیر و اگر خواستی سه یاپنج یاهفت تکبیر بگو که به هر قسم عمل نمایی ، کافی است ، ولی اگر امام جماعت هستی جز یک تکبیر را بلند بگو . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۶۴۱) .

۸ - شروع نماز با الله اکبر

قال الصادق - علیه السلام -

تحریم الصلوه التکبیر و تحلیلها التسلیم

به وسیله تکبیره الاحرام ، منافیات نماز حرام می گردد ، و به وسیله سلام ، حلال می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۱۰) .

۹ - آداب تکبیره الاحرام

قال الصادق - علیه السلام -

فاذا کبرت فاستصغر مابین السموات العلی و الثری دون کبریائه

هر گاه تکبیره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آنچه در آسمان و زمین است در مقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی وبزرگی خداوند متعال را . (مصباح الشریعه ، ص ۹۱) .

۱۰ - پاداش تکبیره الاحرام نزدخداوند

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع یدیه و قال الله اکبر و اثنی علی الله ، قال الله تعالی لملائکته یاعبادی ! اما ترونه کیف کبرنی وعظمنی و نزهنی عن ان یکون لی شریک او شبیه او نظیر ورفع یده و تبرء عما یقوله اعدائی من الاشراک بی ؟ اشهدکم انی ساءکبرده و اعظمه فی دار جلالی و انزهه فی متنزهات دارکرامتی و ابرئه من اثامه و من ذنوبه و من عذاب جهنم و من نیرانها

پس وقتی که نمازگزار دو دستش را (جهت گفتن) (الله اکبر) بالا بردو ثنای خدا گوید خدای تعالی به ملائکه خود چنین می فرماید ای عبادت کنندگان من ! آیا نمی بینید بنده ام راکه چگونه مرابزرگ وعظیم شمرد و از شریک و تشبیه و نظیر پاک دانست ودستش را قائلند ؟ شمارا مشاهده می گیرم ، به درستی که به زودی او را در دار جلالم بزرگ و عظیم خواهم کرد و پاک می گردانم او را در پاکیزگی دار کرامتم و او را از گناهان پاک می سازم و از عذاب جهنم و آتش آن او را حفظ می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۱ - اوصاف الله

قال الباقر - علیه السلام -

ان الله عزوجل کان ولاشی ء غیره نورا ولاظلام فیه و صادقا لاکذب فیه و عالما لاجهل فیه وحیا لاموت فیه و کذلک هو الیوم و کذلک لایزال ابدا

خداوند - عزوجل - بودو چیزی جز او نبود نوری بی ظلمت و تیرگی ، صادقی بی کذب دانایی که جهل به همراه نداشت ، زنده ای بی زوال

، و او امروز نیز چنین است و پیوسته تاابد چنان باشد . (المیزان ، ج ۸، ص ۲۷۷) .

۱۲ – مقدمه نماز

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ولکل شی ء انف و انف الصلاه التکبیر

برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز تکبیر است . (وسائل الشیعه ، ج ۳، ص ۱۶) .

۱۳ – تاءثیر تکبیره الاحرام

قال الباقر – علیه السلام –

اذا احرم العبد المسلم فی صلوته ، اقبل الله الیه بوجهه و وکل به ملکا یلتقط القرآن من فیه التقاطا فاذا اعرض اعرض الله عنه و وکله الی الملک هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید ، خداوند به طرف وی توجه می کند ، و موکل می کند بر او ملکی را تا آنچه که قرائت می نماید از او دریافت می کند پس اگر اعراض کرد ، خداوند از او روی می گرداند و او و نمازش رابه فرشته وا می گذارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۱۴ – اسرار تکبیره الاحرام

عن الصادق – علیه السلام –

اذا کبرت فاستصغر مابین العلاـ والثری دون کبریائه ؛ فان الله اذا اطلع علی قلب العبد و هو یکبر وفی قلبه عارض عن حقیقه تکبیره قال یاکاذب ، اتخذ عنی ؟ و عزتی و جلالی لاحرمنک حلاوه ذکری ولاحجبنک عن قربی و المساره بمناجاتی فاعتبر انت قلبک حین صلوتک فان کنت تجد حلاوتها و فی نفسک سرورها وبهجتها و قلبک مسرورا بمناجاته ملتذ بمخاطباته ، فاعلم انه قد صدقک فی تکبیرک له ؛ و الا فقد عرفت من سلب لذه المناجاه و حرمان حلاوه العباده انه دلیل علی تکذیب الله لک و طردک عن بابه

چون تکبیر (نماز) راگفتی ، آنچه را که ما بین آسمان و زمین است درمقابل کبریای خدا کوچک و ناچیز شمار که اگر خداوند بر قلب بنده زمانی که تکبیر می گوید ، بنگرد و در دل او چیزی باشدکه از حقیقت معنای تکبیر بازش می دارد ، به او گوید

(ای دروغگو آیا مرا می فریبی ؟ به عزت وجلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محرمت کنم و از قرب به خودو شادمانی مناجاتم محجوبت سازم) پس به هنگام نمازگزاردنت دل خود را بیازما ، اگر شیرینی نماز را و در (عمق) جان سرور و بهجت (حاصل از) آن را می یابی و دلت از راز و نیازبا او شادمان است و از گفتگو با او لذت می برد ، بدان که خداوند تو را در تکبیری که بر زبان رانده ای تصدیق فرموده است وگرنه ، بدان که فقدان لذت مناجات و محرومیت از شیرینی عبادت دلیل بر این است که خداوند تو را (در تکبیرت) دروغگو دانسته و از درگاه خود رانده است . (مصباح الشریعه ، باب ۱۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۳۰) .

۱۵ - سرالله اکبر

عن امیرالمؤ منین - علیه السلام - انه قال

و الوجه الاخر الله اکبر فیه نفی کیفیته کانه یقول (ای المؤ ذن) الله اجل من ان یدرک الواصفون قدر صفته الذی هو موصوف به ، انما یصفه الواصفون صفته علی قدرهم لاقدر عظمته و جلاله تعالی الله عن ان یدرک الواصفون صفته علوا کبیرا

وجه دیگر (الله اکبر) این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند ؛ گویی که اذان گوینده می گوید (خداوند والاتر از آن است که وصف کنندگان صفت او را (آنچنان که هست) ادراک کنند) وصف کنندگان به قدر ادراک خود اورا وصف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او خدا بسیار برتر از آن است که وصف

گویان صفت او را دریابند .

۱۶ – فلسفه گفتن هفت تکبیر

عن العلل باسناده عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی – علیهما السلام – قال

قلت لای عله صار التکبیر فی الافتتاح سبع تکبیرات افضل ؟ فقال یاهشام ان الله خلق السموات سبعا و الارضین سبعا و الحجب سبعا فلما اسری بالنبی صلی الله علیه و اله فکان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجبه ، فکبر رسول الله –صلی الله علیه وآله – و جعل یقول الکلمات التی فی الافتتاح ؛ فلما رفع له الثانی کبر فلم یزل کذلک حتی بلغ سبع حجب فکبر سبع تکبیرات فلذلک العله تکبر للافتتاح فی الصلوه سبع تکبیرات

از کتاب علل الشرایع به سندی که آورده ، ازهشام بن حکم روایت کرد که از ابوالحسن موسی بن جعفر (ع) پرسیدم (چرا در افتتاح نماز (گفتن) هفت تکبیر دارای فضیلت بیشتر شده است ؟ فرمود (ای هشام ، خدا آسمانها را هفت زمینها راهفت و حجابها را هفتگانه آفرید ؛ پس چون پیامبر (ص) رابه معراج بردو قرب او به پروردگارش به اندازه فاصله دو کمان یا نزدیکتر شد یک حجاب از حجابهایش برداشته شد ؛ پیامبر (ص) تکبیر گفت و آغاز نمودبه گفتن کلمات افتتاحیه نماز ، پس چون حجاب دوم برایش برداشته شود ، تکبیر گفت ؛ و به همین منوال (گذشت) تا به هفت حجاب رسید ؛ پس آن جناب هفت تکبیر گفت بدین علت برای افتتاح نماز هفت تکبیر گفته می شود . (علل الشرایع ، ص ۳۲۲ ، باب ، ۳۰ ، حدیث ۴) .

فصل سی ام ارکان نماز قرائت

آیات

۱ – نحوه قرائت نماز

ولاتجهر بصلاتک و لاتخافت بهاو ابتغ بین ذلک

سبیلا

و درنماز نه صدا را بسیار بلند و نه بسیار آهسته گردان ، بلکه حدمتوسط را اختیار کن . (سوره اسراء آیه ، ۱۱۰)

۲ - قرائت قرآن

فاقرؤ ا ماتیسر من القران علم ان سیکون منکم مرضی و آخرون یضربون فی الارض یبتغون من فضل الله و اخرون یقاتلون فی سبیل الله فاقرؤ ا ماتیسر منه

۳ - تعویذ هنگام قرائت

فاذا قراءت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم

پس هنگامی که قرآن می خوانی ، از شر شیطان مطرود به خداوند بزرگ پناه ببر . (سوره نحل ، آیه ۹۸) .

۴ - قرائت با دقت و تاءمل

و رتل القرآن ترتیلا

و قرآن را با دقت و تاءمل بخوان . (سوره مزمل ، آیه ۴) .

۵ - سکوت هنگام قرائت

و اذا قرءی القرآن فاستمعوا له و انصتوا لعلکم ترحمون

هنگامی که قرآن خوانده می شود گوش فرا دهید و خاموش باشید تا مشمول رحمت خدا شوید . (سوره اعراف ، آیه ۲۰۴) .

احادیث

۶ - گرامی ترین آیه قرآن

قال الباقر - علیه السلام -

اکرم ایه فی کتاب الله بسم الله الرحمن الرحیم

گرامی ترین آیه کتاب خدا (بسم الله الرحمن الرحیم) است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰) .

۷ - فضیلت (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال عن الامام الهادی - علیه السلام -

بسم الله الرحمن الرحیم اقرب الی اسم الله الاعظم من سواد العین الی بیاضها

(بسم الله الرحمن الرحیم) به اسم اعظم خداوند از فاصله سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر است . (تحف العقول ، ص ۴۸۷)
.

۸ - (بسم الله الرحمن الرحیم) جزء حمد است

قال علی - علیه السلام -

ان بسم الله الرحمن الرحیم آیه من فاتحه الکتاب ، و هی سبع ایات تمامها ببسم الله الرحمن الرحیم

(بسم الله الرحمن الرحیم آیه ای از سوره حمـد است و آن هفت آیه است که این هفت آیه بـا (بسم الله الرحمن الرحیم) کامل می گردند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۴۸) .

۹ - آغاز کتاب الهی

قال الصادق - علیه السلام -

مـا انزل الله من السـماء کتابـا الا و فاتحته بسم الله الرحمن الرحیم و انما کان یعرف انقضاء السوره بنزول بسم الله الرحمن الرحیم ابتداء للاخری

خداونـد کتـابی را از آسـمان فرو نفرسـتاد ، مگر اینکـه بـا (بسـم الله الرحمـن الرحیـم) اسـت که آغـاز سـوره ای دیگر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰) .

۱۰ - بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن حنان بن سدیر قال

صلیـت خلـف ابی عبـدالله - علیه السـلام - المغرب فتعـوذ باجهـار اعوذبـالله السـمیع العلیم من الشـیطان الرجیم ، و اعوذبـالله ان یحضرون ثم جهر ببسم الله الرحمن الرحیم

ابن سـدیر گویـد نمـاز مغرب را به امـام صـادق (ع) اقتـدا کردم حضـرت با صـدای بلنـد گفت اعوذبالله من الشـیطان الرجیم و اعوذبالله ان یحضـرون (یعنی از شیطان رانده شده به خدای ناشنوا و دانا پناه می برم و پناه می برم به او که شیاطین بر من حاضر شوند) سپس (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلند قرائت فرمود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۵) .

۱۱ – شروع حمد با (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن ابیه – علیه السلام – عن جابر قال

قـال لی رسول الله –صـلی الله علیه وآله – کیف تقراء اذا قمت فی الصـلاه ؟ قـال قلت الحمـد لله رب العـالمین ، قال قل بسم الله الرحمن الرحیم ، الحمدلله رب العالمین

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – خطاب به جابر فرمود هنگامی که به نماز ایستادی ، قرائت را چگونه آغاز کنی ؟ جابر عرض کرد می گویم (الحمدلله رب العالمین) فرمود بگو (بسم الله الرحمن الرحیم (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۴۸) .

۱۲ – چرا سوره توبه با بسم الله شروع نشد

قال الصادق – علیه السلام –

عله اسقاط بسم الله الرحمن الرحیم من سوره براءه ان البسمله امان و البراءه کانت الی المشرکین فاسقط منها الامان

علت نیامدن (بسم الله الرحمن الرحیم) در سوره برائت این است که بسم الله ، امان است و سوره برائت ، در رد مشـرکین اسـت از این روی خداوند امان رااز آن برداشته است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۳) .

۱۳ – اسرار (بسم الله الرحمن الرحیم)

عن زید بن علی قال

دخلت علی ابی جعفر – علیه السـلام – فـذکر بسم الله الرحمن الرحیم فقـال تـدری ما نزل فی بسم الله الرحمن الرحیم فقلت لا ، فقال – علیه السـلام – ان رسول الله کان احسن الناس صوتا بالقران و کان یصـلی بفناء الکعبه یرفع صوته و کان عتبه و شـیبه ابنا ربیعه و ابوجهل و جماعه منهم یسـتمعون قراءته قال و کان یکثر ترداد بسم الله الرحمن الرحیم فیرفع بهاصوته فیقولون ان محمدا لیردد اسم ربه تردادا فیـاءمرون من یقوم فیسـتمع علیه و یقولون اذا جاز بسم الله الرحمن الرحیم فاعلمنا حتی نقوم فنسـتمع قراءته فانزل الله فی ذلک و اذا ذکرت ربک فی القرآن و حده (بسم الله الرحمن الرحیم) ولوا علی ادبارهم نفورا

زیـدبن علی گویـد خـدمت حضـرت بـاقر (ع) رفتم سـخن از (بسم الله الرحمن الرحیم) چه چیزی نازل شـده ؟ گفتم نه فرمود صـدای پیامبر در خوانـدن قرآن ، از همه مردم بهتر بود و نماز را در پیش کعبه با صـدای بلنـد می خوانـد عتبه و شـیبه فرزندان ربیعه و ابوجهل ، و گروهی دیگر از مشرکان ، به قرائت پیامبر گوش

می دادنـد و حضـرت (بسم الله الرحمن الرحیم) را بسـیار تکرار می کرد و با صدای بلند می خواند مشـرکان می گفتند محمد (ص) بسـیار نـام خـدای خویش را تکرار می کنـد و به کسـانی که در آنجـا بودنـد ، توصـیه می کردنـد که وقـتی از (بسم الله الرحمن الرحیم) گـذشت ما را خبر ده تا به قرائت او گوش دهیم لذا خداوند این آیه را نازل فرمود که (وچون پروردگارت را به یگـانگی یـاد کنی با نفرت پشت می کننـد) و مشـرکان به خوانـدن پیامبر گوش فرا میداننـد و هنگامی که (بسم الله الرحمن الرحیم) را می خواند ، با ناراحتی می رفتند و چون آن را به پایان می برد ، مراجعت کرده و گوش فرا می دادند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳) .

۱۴ - عظمت آیه (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق - علیه السلام -

بسم الله الرحمن الرحیم احق مـا جهر بهـا و هی الا-یه الـتی قـال الله - عزولـج - و اذا ذکرت ربـک فی القرآن وحـده و لوا علی ادبارهم نفورا

سزاوارترین چیزها به آشـکار خوانـدن (بسم الله الرحمن الرحیم) است و این همان آیه ای است که خداوند - عزوجل - فرمود (چون پروردگارت را به یگانگی یاد کنی با نفرت پشت می کنند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۲) .

۱۵ - سیره پیامبر اسلام (ص)

عن عمره بن شمر قال

سـاءلت جعفر بن محمـد - علیهما السـلام - انی اؤ م قومی فاجهر ببسم الله الرحمن الرحیم ؟ قال نعم حق فاجهر بها قـد جهر بها رسول الله -صلی الله علیه وآله -

شخصـی از امـام صادق (ع) پرسـید من امام جماعت قوم خود هسـتم آیا می توانـم (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلنـد بخوانـم ؟ فرمود آری ، سزاوار است که بلند بخوانی ، چرا که پیامبر خدا (ص) بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۴) .

۱۶ - تفسیر (بسم الله الرحمن الرحیم)

روی فی التوحید عن الرضا - علیه السلام - حین سئل عن تفسیر (البسمله) قال

معنی قول القائل بسم الله ، ای اسم علی نفسی سمه من سمات الله ، و هی العباده قال الراوی فقلت له ما السمه ؟ قال العلامه

در کتاب توحید از امام رضا (ع) روایت شده است که وقتی تفسیر (بسـمله) (بسم الله) از حضـرتش سوال شد ، فرمود معنای این که گوینـده می گویـد (بسم الله) این است که من برخود (سـمه) (نشانه ای) از سـمات خـدا می نهم ؛ و آن نشانه عبادت است . راوی گفت پرسیدم سمه یعنی چه ؟ فرمود (نشانه) (التوحید ، ص ۲۲۹ ، باب ۳۱) .

۱۷ – دوری شیطان از (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق – علیه السلام –

اذا ام الرجل القوم جاء شیطان الی الشیطان الذی هو قرین الامام فیقول هل ذکر الله ؟ یعنی هل قراء بسم الله الرحن الرحیم ؟ فان قال نعم هرب منه و ان قال لا ، رکب عنق الامام و دلی رجلیه فی صدره فلم یزل الشیطان امام القوم حتی یفرغوا من صلاتهم

هنگامی که کسی به امامت گروهی می ایستد ، شیطان نزد شیطانی دیگر که نزدیک امام ایستاده ، می آید و می پرسد آیا نام خدا را ذکر کرد ؟ یعنی آیا (بسم الله الرحمن الرحیم) خوانده شد ؟ پس اگر بگوید آری از امام دور می شود و اگر بگوید نه ، بر گردن امام سوار می شود و پاهایش را بر سینه اش می آویزد و بدین سان شیطان پیشاپیش آن گروه

۱۸ – وجوب بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال الصادق – علیه السلام –

الاجهار ببسم الله الرحمن الرحیم فی الصلاه واجب

آشکار خواندن (بسم الله الرحمن الرحیم) در نماز واجب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۵) .

فضایل و اسرار سوره حمد

۱۹ – تعلیم سوره حمد

منها ما روی عن النبی –صلی الله علیه وآله – انه قال لجابر عن عبدالله الانصاری یا جابر ! الا اعلمک افضل سوره انزلها فی کتابه ؟ فقال له جابر بلی بابی انت و امی یا رسول الله ! علمنیها قال فعلمه (الحمد) ام الکتاب ثم قال یا جابر ! الا اخبرک عنها ؟ قال بلی ، بابی انت و امی یا رسول الله ! اخبرنی قال هی شفاء من کل داء الا السام

از پیامبر (ص) روایت شده که به جابر بن عبدالله انصاری فرمود ای جابر ! آیا برترین سوره ای را که خدا در کتابش نازل فرموده به تو نیاموزم ؟ جابر عرض کرد اری پدر و مادرم فدای تو باد ای رسول خدا آن را به من بیاموز پس رسول الله (ص) سوره حمد (ام الکتاب) را به او تعلیم داد و فرمود ای جابر ! آیا آگاهت نسازم از این سوره ؟ عرض کرد چرا ، پدر و مادرم فدای تو باد یارسول الله ! از آن مرا با خبر ساز فرمود آن شفای هر دردی است جز مرگ . (تفسیر عیاشی ، ج ۱ ، ص ۲۰ ، حدیث ۹) .

۲۰– باارزش ترین گنج ها

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان الله افرد الامتنان علی بفاتحه الکتاب و جعلها باءزاء القرآن العظیم و ان فاتحه الکتاب اشرف ما فی کنوز العرش

خداوند مخصوصا بر من منت گذاشت به واسطه نزول (فاتحه الکتاب) که آن را با کل قرآن برابر قرار داد و سوره حمد با ارزش ترین چیزی است که در گنج های عرش خدا است

. (تفسیر برهان ، ج ۱ ، ص ۴۱) .

۲۱ - ثواب قرائت حمد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ایما مسلم قراء فاتحه الکتاب اعطی من الاجر کانما قراء ثلثی القرآن و اعطی من الاجر کانما تصدق علی کل مؤ من و مؤ منه

هر مسلمانی که یک بار سوره حمد را قرائت کند اجر و ثواب قرائت دوثلث قرآن به او عطا می شود و گویا به تمام مؤ منین تصدق کرده است . (مجمع البیان ، ج ۱ ، ص ۱۷ ، چاپ مکتبه الاسلامیه)

۲۲ - حمد و سوره در نماز

قال الرضا - علیه السلام -

امر الناس بالقراءه فی الصلوه لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۸۴) .

۲۳ - خواندن سوره حمد در نماز

سئل ابوجعفر - علیه السلام -

عن الذی لایقراء فاتحه الکتاب فی صلاته ؟ قال - علیه السلام - لاصلاه له الا ان یقراء بها فی جهر او اخفات

درباره کسی که در نمازش سوره حمد را نمی خواند سوال شد فرمود نمازی که در آن سوره حمد خوانده نشود ، چه بلند و چه آهسته ، نماز نیست (یعنی در همه نمازها خواندن سوره حمد واجب است) . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۲۴ - اسم اعظم در سوره حمد

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

اسم الله الاعظم مقطع فی ام الکتاب

اسم اعظم خداوند ، در فاتحه الکتاب مندرج است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۳۳) .

۲۵ - وجوب سوره حمد

قال الرضا – علیه السلام –

فان قال فلم امروا بالقرائه فی الصلوه لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا و لیکون محفوظا مدروسا فلا یضمحل و لایجهل

اگر کسی بپرسد چرا واجب شده که در نماز قرآن خوانده شود ، جواب این است که تا قرآن ترک نشود و ضایع نگردد بلکه محفوظ مانده و درس داده شود و بدین وسیله از نابودی و نخواندنش جلوگیری شود و سوره حمد واجب شده در هر نماز ، زیرا در سوره حمد خیر و حکمت دنیا وآخرت جمع شده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۴) .

۲۶– تفسیر سوره حمد در بیان علی – علیه السلام –

قال علی – علیه السلام –

فاتحه الکتاب اعطاها الله محمدا –صلی الله علیه وآله – و امته بداء فیها بالحمد و الثناء علیه ، ثم ثنی بالدعاء لله – عزوجل – و لقد سمعت رسول الله –صلی الله علیه وآله – یقولن قال الله – عزوجل – قسمت الحمد بنیی و بین عبدی فنصفها لی ، ونصفها لعبدی ، و لعبدی ما ساءل ، اذا قال العبد بسم الله الرحمن الرحیم قال الله – عزوجل – بداء عبدی باسمی حق علی ان اتمم له اموره و ابارک له فی احواله ؛ فاذا قال الحمدلله رب العالمین قال الله – عزوجل – حمد لی عبدی ، و علم ان النعم التی له من عندی ، و البلایا التی اندفعت عنه بتطولی اشهدکم انی اضعف له نعم الدنیا لی نعیم ، الاخره ، و ادفع عنه بلایا الاخره ، کما دفعت عنه بلایا الدنیا ، فاذا قال الرحمن الرحیم قال الله – عزوجل – شهد لی باءنی الرحمن الرحیم اشهد کم

لاوفرن من رحمتی حظه ، و لاءجزلن من عطائی نصیبه ، فاذا قال مالک یوم الدین قال الله - عزوجل - اشهدکم کما اعترف باءنی انا المالک لیوم الدین لاءسهلن یوم الحساب ، حسابه ، ولاتقبلن حسناته و لاءتجاوزن عن سیئاته فاذا قال العبد ایاک نعبد قال الله - عزوجل - صدق عبدی ایای یعبد ، لاء ثیبنه عن عبادته ثوابا یغبطه کل من خالفه فی عبادته لی فاذا قال و ایاک نستعین قال الله - عزوجل - بی استعان و الی التجا اشهدکم لاعیننه علی امره و لاغیثنه فی شدایده ، و لاخذن بیده یوم القیامه عند نوائبه و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم الی آخرها ، قال الله - عزوجل - هذا لعبدی و لعبدی ما ساءل قد استجبت لعبدی ، و اعطیته ما امل ، و امنته مما منه وجل قیل یا امیرالمؤ منین اخبرنا عن بسم الله الرحمن الرحیم اهی من فاتحه الکتاب ؟ قال نعم کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یقرؤ ها و یعدها ایه منها ، و یقول فاتحه الکتاب هی السبع المثانی فضلت ببسم الله الرحمن الرحیم و هی الایه السابعه منها

سوره فاتحه را خداوند به محمد (ص) و امت و با حمد و سپاس بر خود ، آن را آغاز کرد ، سپس با دعا و ثنای خداوند - عزوجل - می فرماید سوره حمد رامیان خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن من و نیمی از آن بنده من است و بنده ام هرچه (در آن) بخواهد ، به او می دهم پس هنگامی که

بنـده گویـد (بسم الله الرحمن الرحیم خداونـد می فرمایـد بنده ام به نام من شـروع کرده ، پس بر من لازم گشت که امورش را کامل کنم و احوالش را بر او مبارک گردانم و هنگامی که می گویـد (الحمـدلله رب العالمین) خداونـد می فرماید بنده ام مرا ستایش کرد و فهمیـد که نعمتهایی که دارد ، از نم ست و بلاهایی که از او دفع شده ، با نیروی من است شـما راگواه می گیرم کـه چنـد برابر نعمـت هـای دنیـایش آن در آخرت را از برگردانـم ؛ بـه همـان گـونه ای که بلاهـای دنیـا را از او برمی گردانم هنگامی که بگوید (الرحمن الرحیم) خداوند می فرماید شـهادت داد که من بخشـنده و مهربانم ، شـما را گواه می گیرم که از رحمتم بهره او را فراوان گردانم و از عطایم سهم وی را به شهادت می گیرم که همان گونه که اعتراف نمودکه من مالک روز رسـتاخیز هسـتم ، در روز شمار ، حسابش رابر او آسان گردانم و حسناتش را بپذیردم و از گناهانش درگذرم . پس وقتی بنده بگویـد (ایاک نعبـد) خداونـد می فرمایـد بنـده ام درست گفت ، او مراعبادت می کند ، من نیز به او پاداشـی در قبال عبادتش بدهم که هرکسی که در عبادتش برای من با او مخالفت کرده رشک برد . پس وقتی که بگوید (و ایاک نستعین) خداوند می فرمایـد از من کمـک خـواست و به من پنـاه برد ، شـما را به گواه می گیرم که او را در کـارش یـاری کنم و در گرفتـاری اش کمک کنم و

در روز رستاخیز در سختی ها دستش را بگیرم . هنگامی که بگوید (اهدنا الصراط المستقیم) تا آخر سوره ، خداوند بزرگ و هرچه آرزو نمود ، به او دادم و هرچه که بخواهد به او میدهم ، خواسته او را اجابت کردم علی (ع) پرسیدند یا علی ! (بسم الله الرحمن الرحیم) بگو آیا جزئی از فاتحه است ؟ فرمود آری رسول خدا (ص) آن را می خواند و آیه ای از آن محسوبش می فرمود ، فاتحه الکتاب ، سبع المثانی (دو هفت تایی) است و با (بسم الله الرحمن الرحیم) فضیلت یافته و آیه هفتم آن است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۹) .

۲۷ – تفسیر اجمالی سوره حمد

حدیث قدسی

قسمت الصلوه بینی وبین عبدی فنصفها لی ، و نصفها لعبدی فاذا قال بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله ذکرنی عبدی و اذا قال الحمد الله یقول الله حمدنی عبدی و اثنی علی و هو معنی سمع الله لمن حمده و اذا قال الرحمن الرحیم یقول الله عظمنی عبدی و اذا قال مالک یوم الدین یقول الله مجدنی عبدی و اذا قال ایاک نعبد و ایاک نستعین یقول الله هذا بینی و بین عبدی و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم یقول الله هذا لعبدی و لعبدی ما سئل

من نماز را بین خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، نیمی از آن من است و نیمش از آن بنده ام پس چون بنده گفت (بسم الله الرحمن الرحیم) خداوند گوید (بنده ام مرا یاد کرد) و چون بنده گفت (الحمدلله) خدا فرماید (بنده ام

مرا سپاس گزارد و ستایش گفت) و این است معنی (سمع الله لمن حمده) و چون گفت (الرحمن الرحیم) خداوند گوید (بنده ام مرا تعظیم کرد) و چون گفت (مالك یوم الدین) خدا گوید (بنده ام مرا تمجید کرد) و چون گفت (ایاك نعبد و ایاك نستعین) خدا می فرماید این بین من و بنده من است) و چون گفت (اهدنا الصراط المستقیم) خداوند می فرماید این از آن بنده من است و بنده ام آنچه بخواهد از آن اوست . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۸) .

۲۸ - معنی رحمان و رحیم

قال الصادق - علیه السلام -

الله اله کل شی ء الرحمن بجمیع خلقه و الرحیم بالمؤ منین خاصه

(الله) یعنی معبود تمامی اشیاء و (رحمان) (صفت عام است) یعنی بخشنده و مهربان به تمامی مخلوقات (در دنیا) و (رحیم) (صفت خاص است) یعنی فقط نسبت به مؤ منان بخشنده و مهربان است (در آخرت) (اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۱۱۴) .

۲۹ - رحمان ، اسم خاص خداوند

قال الصادق - علیه السلام -

الرحمن اسم خاص بصفه عامه و الرحیم اسم عام بصفه خاصه

(رحمان) اسم مخصوص خدا است ، ولی معنای عامی دارد ، (رحیم) اسم عامی است با معنایی خاص (که رحمت ، مخصوص بر مؤ منان در قیامت باشد) . (مجمع البیان ، ج ۱ ، ص ۲۱) .

۳۰ - علت خواندن سوره حمد در رکعت اول و دوم

عن الرضا - علیه السلام -

فان قال فلم جعل القراءه فی الرکعتین الاولتین و التسبیح فی الاخیرتین ؟ قیل للفرق بین ما فرضه الله من عنده و بین ما فرضه من عند رسول الله

چنانچه سوال شود که چرا در دو رکعت اول نماز ، حمد و سوره ، و در دو رکعت آخر تسبیحات اربعه واجب شده ، گفته می شود تافرق باشد بین دو رکعتی که خدا خودش واجب کرده (که فرض الله است) و دو رکعتی که با خواست پیغمبرش واجب کرده (که فرض النبی است) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۸) .

۳۱ - سوره حمد ، عطیه الهی

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اعطانی الله - عزوجل - فاتحه الکتاب

خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱۷) .

۳۲ - علت خواندن سوره حمد در نماز

قال الرضا - علیه السلام -

فلم امروا بالقراء فی الصلاه ؟ قیل لئلا یکون القرآن مهجورا مضیعا بل یکون محفوظا مدروسا ، فلا یضمحل و لایجهل

اگر سوال شود که چرا در نماز دستور خواندن قرآن داده شده ؟ باید در پاسخ گفته شود تا قرآن متروک تباه نگردد ، (بلکه) نگاه داشته و خوانده شود و (در نتیجه) از بین نرود و ناشناخته نماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۴) .

۳۳ - تکرار (مالک یوم الدین)

عن علی بن الحسین - علیه السلام - قال

لو مات من بین المشرق و المغرب لما استوحشت ، لو کان القرآن معی ، و اذا کان قراء من القرآن ، (مالک یوم الدین) کررها و کاد ان یموت مما دخل علیه من الخوف

امام سجاد (ع) فرمود اگر مردم خاور و باختر بمیرند ، در صورتی که قرآن همراه من باشد ، وحشت نمی کنم هنگامی که (مالک یوم الدین) را از قرآن می خواند ، آن را بارها تکرار می کرد و چیزی نمی ماند که از ترسی که بر او وارد شد بمیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶) .

۳۴ - معنصی صراط مستقیم

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الصراط المستقیم صراط الانبیاء و هم الذین انعم الله علیهم

صراط مستقیم همان را پیامبران است وآنان همان کسانی اند که خداوند بر آنها نعمت داده است . (تفسیر نور الثقلین ، ج ۱ ، ص ۲۰) .

۳۵ - اهل بیت وصراط مستقیم

قال الصادق - علیه السلام -

و الله نحن الصراط المستقیم

به خدا قسم ! ما اهل بیت پیامبر (ص) صراط مستقیم الهی هستیم . (تفسیر نور الثقلین ج ، ۱ ، ص ۲۱) .

۳۶ - منع آیین گفتن بعد از حمد

عن محمد الحلبی ، قال الصادق - علیه السلام -

ساءلت اقول اذا فرغت من فاتحه الکتاب امین ؟ قال لا

محمد حلبی گوید در پاسخ این که وقتی از خواندن سوره فاتحه فارغ شدم آمین بگویم ؟ امام صادق (ع) فرمود نه (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۵۳) .

۳۷ - گفتن (الحمدلله) بعد از اتمام حمد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قراءت الفاتحه و قد فرغت من قرائتها و انت فی الصلاه فقل الحمد لله رب العالمین

هنگامی که فاتحه را خواندی و قرائتش را به اتمام رساندی و در حال نماز بودی بگو (الحمدلله رب العالمین) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۰)

۳۸ - دو سوره در نماز نخوان

قال الصادق - علیه السلام -

لاتقرن بین السورتین فی الفریضه فاما فی النافله فلا باءس

هیچگاه در نماز واجب ، بعد از حمد ، دو سوره از قرآن را با هم نخوان ، ولی در نماز نافله اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۵) .

۳۹ - یک سوره کامل بخوانید

قال الصادق - علیه السلام -

و لاتقراء فی المکتوبه سوره ناقصه ولاباءس به فی النوافل

در نماز واجب ، کمتر از یک سوره کامل ، بعد از حمد نخوان ، اما در نمازهای نافله اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص

. (۴۲

۴۰ – تاءثیر خواندن حمد و سوره

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

واذا قال بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین فقراء فاتحه الکتاب و سوره قال الله تعالی لملائکته اما ترون عبدی ؟ هذا کیف تلـذذ بقرائه کلامی ؟ اشـهدکم یا ملائکتی لاقولن له یوم القیامه اقراء فی جنانی و ارق فی درجاتی فلا یزال یقرء بعددکل حرف درجه من ذهب و درجه من فضه و درجه من لؤ لؤ و درجه من جوهر و درجه من زبرجد اخضـر و درجه من زمرد اخضر و درجه من نور رب العزه

و زمانی که بنده (بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین) را قرائت کرد و فاتحه الکتاب و سوره خواند ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود میگویـد آیا این بنـده مرا نمی بیند چگونه با قرات کلام من لذت می برد ؟ شـما را شاهد می گیرم ، ای ملائکه من ! هرآینه روز قیـامت به او خواهم گفت در بهشت من قرائت کن و به درجـات (بالاـ) ارتقـا پیـدا کن ، پس او دائم قرائت می کنـد و به عـدد هر حرف ، درجه ای از طلا ، درجه ای از نقره ، درجه ای از لؤ لؤ ، درجه ای از جوهر ، درجه ای از زبرجد سبز ، درجه ای از زمرد سبز و درجه ای از

نور رب العزه به او عطا خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

فضایل و آثار قرائت

۴۱ – قرائت زیبا درنماز

قلت لابی عبدالله – الرجل یدخل فی الصلوه فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یستجر بعض من یراه الی هواه ؟ قال لیس هو من الریاء ؟

از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد ، به امید آنکه حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکالی وارد می شود ؟) فرمود این از مصادیق ریا نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۵۶) .

۴۲ – قرائت در حال ایستاده ، نشسته ، نامز و غیر نماز

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

و من اقراء القرآن قائما فی صلاته کتب الله له بکل حرف مائه حسنه و من قراءه فی صلاته جالسا کتب الله له بکل حرف خمسین حنسه و من قراءه فی غیر صلاته کتب الله بکل حرف عشر حسنات

هرکس که قرآن را ایستاده در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، صد حسنه (کار نیک) در نامه عملش بنویسد ، و هرکس قرآن را نشسته در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، پنجاه حسنه در نامه اش ثبت فرماید و هرکس که در غیر نماز آن را بخواند ، خداوند متعال در برابر هر حرفی ده حسنه برای او بنویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۷) .

۴۳ – نحوه قرائت نماز زن

عن علی بن جعفر عن اخیه – علیه السلام – قال

ساءلته عن المراءه تؤ م النساء ماحد رفع صوتها بالقراءه ؟ قال بقدر ما تسمع

از علی بن جعفر نقل است از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم آیا زن می تواند در امامت زنهای دیگر قرائت را بلند به جا آورد ؟ فرمود (به اندازه ای که خود بشنود (جایز است) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۳) .

۴۴ – آثار قرائت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذ قمت الی الصلاه و توجهت و قراءت ام الکتاب و ما تیسر من السور ثم رکعت فاتمت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت ، غفر لک کل ذنب فیما بینک و بین الصلاه التی قدمتها الی الصلاه المؤ خره فهذا لک فی صلاتک

هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در ما بین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵) .

۴۵ – قرائت صد آیه در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

من قراء مائه ایه یصلی بها فی لیله کتب الله – عزولج – له بها قنوت لیله

هرکس دریک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند ، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۵) .

۴۶ – تلاوت آیه ای از قرآن در نماز

قال الحسین – علیه السلام –

من قراء آیه من الکتاب – عزوجل – فی صلاته قائما یکتب له بکل حرف مائه حسنه

کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خویش بخواند به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۷) .

۴۷ – رعایت ترتیل در نماز

قال الصادق – علیه السلام –

ینبغی للعبد اذا صلی ان یرتل قراءته و اذا مر بایه فیها ذکر الجنه و النار ساءل الله الجنه و تعوذ بالله من النار و اذا مر بیا ایهاالذین آمنوا قال لبیک ربنا

سزاوار است که بنده نماز را با ترتیل (شمرده) بخواند و آن گاه که با آیه ای که بهشت و دوزخ در آن یادآوری شده ، برخورد ، از خدا بهشت را بخواهد و از آتش (دوزخ) به او پناه ببرد و هنگامی که به آیه (یا ایهاالذین امنوا) می رسد ، بگوید

(لبیک ربنا) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۴) .

۴۸ - قرائت قرآن در نماز

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

قراءه القرآن فی الصلاه افضل من قراءه القرآن فی غیرالصلاه

قرائت قرآن در نماز افضل است از غیر نماز . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۹۲) .

۴۹ - قرائت صد آیه در نماز شب و غیر آن

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء مائه ایه یصلی بها فی لیله کتب الله بها قنوت لیله و من قراء مائتی ایه لیله من غیر صلاه اللیل کتب الله له فی اللوح قنطارا من الحسنات ، و القنطار الف و مائتا اوقیه و الاوقیه اعظم من جبل احد

هرکس صد آیه از قرآن در نماز شب بخواند ، خداوند عبادت سرتاسر آن شب را در نامه عمل وی بنویسد ، و هر کس دویست آیه در غیر نماز شب بخواند ، خداوند در صحیفه او قنطاری از حسنات ثبت نماید و هر قنطاری یک هزار و دویست اوقیه است و هر اوقیه بزرگتر از کوه احد است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۸)

۵۰ - ترک قرائت در نماز

سئل الکاظم - علیه السلام - عمن ترک القراءه ما حاله ؟ فقال - علیه السلام -

ان کان متعمدا فلا صلاه له ، و ان کان نسی فلا باءس

امام کاظم (ع) در پاسخ این که اگر کسی (در نماز) قرائت را ترک کند حکمش چیست ؟ فرمود اگر به عمد باشد ، نازش درست نیست و اگر از روی فراموشی باشد ، اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۴) .

۵۱ - آداب صدا در نماز

عن الصادق - علیه السلام - فی قوله تعالی

و لاتجهر بصلاتک ولا تخافت بها قال المخافته ما دون سمعک و الجهر ان ترفع صوتک شدیدا

امام صادق - علیه السلام - درباره قول خداوند که می فرماید ولاتجهر بصلاتک و لاتخافت بها (در نماز نه صدایت را خیلی

بلند کن و نه خیلی آهسته) فرمود (مخافت) یعنی طوری که نشنوی و (جهر) یعنی صدایت را بسیار بلند کنی . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۲) .

۵۲ – علت نزول آیه (لاتجهر بصلاتک)

عن ابی جعفر و ابی عبدالله – علیهماالسلام – فی قوله تعالی (ولاتجهر بصلاتک) قال کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا کان بمکه جهر بصلاته فیعلم بمکانه المشرکون ، فکانوا یؤ ذونه فانزلت هذه الایه عند ذلک

امام باقر و امام صادق (ع) درباره آیه (ولاتجهر بصلاتک) فرمودند پیامبر خدا (ص) وقتی که در مکه بودند ، نماز را با صدای بلند می خواند ، در نتیجه مشرکان نتیجه جایش را یافته و آزارش می دادند ، از این رو ، آیه مذکور نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۳) .

۵۳ – رسیدن صدای قرائت به گوش

قال علی – علیه السلام –

اذ صلیت فاسمع نفسک القراءه و التکبیر و التسبیح

هنگامی که نماز می خوانی ، قرائت و تکبیر و تسبیح را چنان به جای آور که خود بشنوی . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۶) .

۵۴ – تفسیر آیه (لاتجهر بصلاتک)

عن سلیمان ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – فی قول الله

ولا تجهر بصلاتک الایه قال الجهر بها رفع الصوت ، و المخافته ما لم تسمع اذناک و بین ذلک قدر ما تسمع اذنیک

امام صادق (ع) درباره قول خداوند (ولاتجهر بصلاتک) فرمود (جهر) یعنی بلند کردن صدا ، و (مخافته) یعنی گوش تو صدا را نشنود ، و میان این دو ، چیزی است که گوش هایت آن را می شنود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۷۳) .

۵۵ – نحوه قرائت نماز ظهر و عصر

قال الرضا – علیه السلام –

اسمع القراءه و التسبیح اذنیک فیما لا تجهر فیه من الصلوات بالقراءه و هی الظهر و العصر ، و ارفع فوق ذلک فیما تجهر فیه بالقراءه

در نمازهایی که با صدای آهسته خوانده می شود ، مثل ظهر و عصر ، صدای خواندن ، حمد و تسبیح را به گوش خود برسان

و در نمازهایی که با صدای بلند خوانده می وشد ، بلندتر از آن بخوان . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۶) .

۵۶ – کراهت دو سوره در نماز

قال الباقر – علیه السلام –

انما یکره ان یجمع بین السورتین فی الفریضه فاءما فی النافله فلاباءس

کراهت دارد در نماز واجب (پس از حمد) دو سوره خوانده شود ، ولی در نافله ها اشکال ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، (ص) ۵۳) .

۵۷ – آداب قرائت در نمازها

عن رجاء بن ابی الضحاک ان الرضا – علیه السلام –

فی طریق خراسان کان یجهر بالقراءه فی المغرب و العشاء الاخره و صلاه اللیل و الشفع و الوتر ، و یخفی القراءه فی الظهر و العصر ، و کان یجهر ببسم الله الرحمن الرحیم فی جمیع صلواته باللیل و النهار

رجاء بن ابی ضحاک گوید امام رضا (ع) در راه خراسان ، نماز مغرب ، و عشا و نماز شب و شفع و وتر را بلند می خواند و نماز ظهر و عصر را آهسته ، امام بسم الله الرحمن الرحیم را در همه نمازهای روز وشب ، بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۹) .

۵۸ – شروع قرائت با تعویذ و بسم الله

عن حنان بن سدیر قال

صلیت خلف ابی عبدالله – علیه السلام – فتعوذ باجهار ثم جهر ببسم الله الرحمن الرحیم

حنان بن سدیر گوید به امامت صادق (ع) نماز می خواندم که آن حضرت (اعوذبالله من الشیطان الرجیم) را و سپس (بسم الله الرحمن الرحیم) را بلند می خواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۹) .

۵۹ – ذکر در رکعت سوم و چهارم

عن رجاء بن ابی الضحاک انه صحب الرضا – علیه السلام –

من المدینه الی مرو فقال کان یسبح فی الاخر اوین یقول سبحان الله و الحمدلله و لااله الاالله و الله اکبر ثلاث مرات ثم یرکع

رجاء ابن ابی ضحاک گوید از مدینه تا مرو در خدمت امام رضا بودم و امام در دو رکعت آخر نماز سه بار می گفت سبحان الله و الحمدلله و لااله الاالله و الله اکبر و سپس به رکوع می رفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۸) .

۶۰ – سوره های ابراهیم و حجر

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سوره ابراهیم و الحجر فی رکعتین جمیعا فی کل جمعه لم یصبه فقر ابدا ولاجنون ولابلوی

هرکس سوره ابراهیم و حجر را در رکعت اول و دوم نماز در هر هفته یک بار بخوانـد هیچگاه تنگدستی و دیوانگی و بلاهای دیگر بدو نرسد (سوره ابراهیم رادر رکعت اول ، و حجر را در رکعت دوم باید بخواند) . (ثواب الاعمل ، ص ۲۳۹) .

۶۱ – سوره دخان

عن ابی حمزه قال قال ابوجعفر – علیه السلام –

من قراء سوره الدخان فی فرائضه و نوافله بعثه الله من الامنین یوم القیمه و اظله تحت عرشه ، وحاسبه حسابا یسیرا ، و اعطاه کتابه بیمینه

هرکس سوره دخان را در نمازهای واجب واجب و نافله های خود بخوانـد خداونـد او را روز قیامت در زمره ایمنان برانگیزد و در سایه عرش خود جای دهد و حسابش راآسان کشد و نامه عملش را به دست راستش دهد . (ثواب الاعمل ، ص ۲۵۶) .

۶۲ – سوره (ق)

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

من ادمن فی فرائضه و نوافله قراءه سوره (ق) وسع الله علیه (فی) رزقه و اعطاه کتابه بیمینه ، و حاسبه حسابا یسیرا

از ابوحمزه ثمـالی روایت شـده است که امـام بـاقر – علیه السـلام – فرمود هرکس به خوانـدن سوره (ق) در نمازهای واجب و مستحب خویش مداومت کند ، خداوند روزی او را فراخ گرداند ، و نامه عملش را به دست راستش (که علامت نجات است) بدهد و حساب از او آسان کشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۰) .

۶۳ – سوره الرحمن

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

لاتـدعوا قراءه سوره الرحمن و القیـام بهـا فانهـا لاتقر فی قلوب المنافقین و یاءتی بها ربی یوم القیامه فی صوره ادمی فی احسـن

صوره و اطیب ریح حتی یقف من الله موقفا لا یکون احد اقرب الی الله منها فیقول لها (من الذی کان بک فی الحیاه الدنیا و یدمن قراءتک ؟) فتقول (یا رب فلان و فلان) فتبیض وجوههم فیقول لهم (شفعوا فیمن احببتم فیشفعون حتی لا یبقی لهم غایه ولا احد یشفعون له) فیقول لهم (ادخلوا الجنه و اسکنوا فیها حیث شئتم

از ابی بصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود قرائت سوره (الرحمن) را در نماز ترک مکنید ؛ چون این سوره در دل منافقان قرار نگیرد و روز قیامت خداوند آن را با صورتی چون صورت آدمی به بهترین شکل و خوشبوترین رایحه بیاورد تا در نزدیکترین پایگاه - که هیچ کس را آن قرب و نزدیکی نسبت

به خداوند نباشد - بایستد ، آنگاه بدو خطاب کند (کیانند آنان که تو راقرائت کردند در نماز ومداومت به تلاوت تو داشتند ؟) پس می گوید (فلان ، فلان) (و نام آنها را می برد) سپس چهره آنان سفید و روشن گردد و به ایشان گوید (هر که را خواهید شفاعت کنید) و آنان تا آنجا که بتوانند شفاعت کنند و کسی باقی نماند . پس از آن خداوند می فرماید (داخل بهشت شوید و هر کجای آن که خواهید منزل گزینید) (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۲) .

۶۴ - سوره های حدید و مجادله

عن الحسین بن ابی العلاء عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال من قراء سوره الحدید و المجادله فی صلاه فریضه ادمنها لم یعذبه الله حتی یموت ابدا و لایری فی نفسه و لافی اهله سوء ابدا ولا خصاصه فی بدنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نماز واجبش مداومت کند به خواندن سوره (حدید) و (مجادله) خداوند وی را در مدت عمر هرگز عذا نکند ، و در جان و خاندانش هرگز بدی نبیند ، و نه خللی در بدنش . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۴) .

۶۵ - سوره ممتحنه

عن ابی حمزه الثمالی ، عن علی بن الحسین - علیه السلام - قال

من قراء سوره الممتحنه فی فرائضه و نوافله امتحن الله قلبه للاءیمان و نور له ، بصره و لایصیبه فقر ابدا ولاجنون فی بدنه ولافی ولده

از ابوحمزه ثمالی روایت شده که امام سجاد (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب نافله ، خود سوره (ممتحنه) را قرائت کند ، خداوند قلب و را به ایمان آزموده و دیده اش را نورانی کرده و فقر و دیوانگی به او و فرزندش راه نیابد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۵) .

۶۶ - سوره صف

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من قراء سوره الصف و ادمن قراءتها فی فرائضها و نوافله صفه الله مع ملائکته و انبیائه و انبیائه المرسلین ان شاء الله

از ابوبصیر روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس سوره (صف) را تلاوت کند و در نمازهای واجب و نافله خود به قرائت آن مداومت نماید خداوند او را در صف فرشتگان و پیامبران مرسل خود آورد ، ان شاء الله . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶) .

۶۷ - سوره های جمعه اعلی و منافقین در نماز جمعه

عن منصور بن حازم ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من الـواجب علی کـل مؤ من اذا کـان لنـا شـیعه ان یقراء فی لیله الجمعه بـالجمعه و سـبح اسم ربـک الاـعلی و فی صـلاه الظهر بالجمعه و فی المنافقین فاذا فعل ذلک فکانما یعمل بعمل رسول الله -صلی الله علیه وآله - و کان جزاؤ ه و ثوابه علی الله الجنه

از منصور بن حـازم روایت شـده است که امـام صادق (ع) فرمود از جمله واجبات بر هر فرد مؤ من که از پیروان ما باشـد ، آن اسـت که در شب جمعه (در نمـاز)سـوره جمعه را (در رکعت اول) و سـوره اعلی را (در رکعت دوم) بخوانـد ، و درظهر روز جمعه (در رکعت اول) سـوره جمعه (و در رکعت دوم) سـوره منـافقین را قرائت کنـد ، پس چـون چنین کنـد ، گـویی عملی مانند عمل رسول خدا(ص) انجام داده است و ثواب و پاداشش برخداوند بهشت خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶) .

۶۸ - سوره های طلاق و تحریم

عن الحسین بن ابی العلاء عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء سوره الطلاـق و التحریم فی فریضه اعـاذه الله من ان یکون یوم القیامه ممن یخاف او یحزن ، و عوفی من النار ، و ادخله الله الجنه بتلاوته ایاهما و محافظته علیهما لاءنهما للنبی -صلی الله علیه وآله - ؛

از حسـین بن ابی العلاء روایت شده که امام صادق (ع) فرمود هرکه سوره طلاق و تحریم را در نمازهای واجب خود بخواند ، خدا او را در پناه خود گیرد از

این که در روز قیامت از کسانی باشد که بترسد یا محزون شود و از آتش دوزخ معاف و از گزندش ایمن باشد و خداوند برای خواندن او این دو سوره را و محافظتش از آنها او را به بهشت برد ؛ زیرا این دو سوره متعلق به پیغمبر(ص) است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۷) .

۶۹ – سوره تغابن

عن ابی بصیر ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سورد التغابن فی فریضته کانت شفیعه له یوم القیامه و شاهد عدل عند من یجیز شهادتها ثم لاتفارقه حتی تدخله الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره تغابن را در نماز واجبش قرائت کند ، آن سوره روز قیامت شفیع او خواهد بود و خود شاهد عادلی است نزد آن کس که شهادتش را نافذ داند ، و از وی جدا نگردد تا وارد بهشتش سازد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۷) .

۷۰ – سوره ملک

عن ابی بصیر ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من اقراء (تبارك الذی بیده الملك) فی المکتوبه قبل ان ینام لم یزل فی امان الله حتی یصبح و فی امانه یوم القیامه حتی یدخل الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (تبارك الذی بیده الملك) را در نماز واجب خود قبل از آنکه بخوابد (یعنی نماز عشاء) بخواند ، همواره در امان خدا باشد تا صبح کند ، و در قیامت نیز در امان خداست تا به بهشت رود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۸) .

۷۱ – سوره ن والقلم

عن علی بن میمون الصائغ قال قال ابوعبدالله – علیه السلام

من قراء سوره ن و القلم فی فریضه او نافله امنه الله – عزوجل – من ان یصیبه فقر ابدا و اعاذه الله اذمات من ضمه القبر

از علی بن میمون روایت شد است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (ن والقلم) را در نمازهای واجب و نافله های خود قرائت کند ، خداوند بزرگ ، همواره او را از این که دچار تنگدستی و ناداری شود حفظ فرماید ، و چون از دنیا رود از عذاب قبر وفشارش او راپناه دهد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۸) .

۷۲ – سوره حاقه

عن جابر ، عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

اکثر و اقرءه سوره الحاقه فان قراءتها فی الفرائض والنوافل من الایمان بالله و رسوله لاءنها انماانزلت فی امیرالمؤ منین – علیه السلام – و معاویه و لم یسب قاریها دینه حتی یلقی الله – عزوجل –

از جابر جعفی روایت شده که امام باقر (ع) فرمود سوره (الحاقه) را بسیار قرائت کنید ؛ زیرا قرائت آن در نمازهای واجب و مستحب از آثار و علایم ایمان به خدا و رسول است زیرا این سوره درباره علی (ع) و دشمنش معاویه فرود آمده است و قاری آن تا روزی که جزای خداوند را دیدار کند ، بی دین نگردد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۹) .

۷۳ – سوره نوح

عن الحسین بن هاشم ، عن ابیه عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من کان یومن بالله و یقراء کتابه لایدع قراءه سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) فاءی عبد قراءها محتسبا صابرا فی فریضه او نافله اسکنه الله تعالی مساکن الابرار و اعطاه ثلاث جنان مع جنته کرامه من الله و زوجه مائتی حوراء و اربعه الاف ثیب ان شاء الله

از هاشم بن حیان روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خداوند ایمان دارد و کتاب او را تلاوت می کند سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) را ترک نکند ، و هر بنده ای که از روی اخلاص و برای حق در یک نماز واجب و یا مستحب آن را بخواند خداوند او را در قیامت در جایگاه بندگان نیک و صالح خود

مسکن دهد ، و سه باغستان در بهشت به وی کرامت فرمایـد علاوه بر بهشتی که منزلگاه اوست ، و نیز دویست حوری بکر و چهارهزار حوریه شوهر دیده به همسری به وی دهد ، ان شاء الله (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۰)

۷۴ – سوره دهر

قال الصادق – علیه السلام

انـا ضـامن لکـل من کـان من شـیعتنا اذا قراء فی صـلاه الغـداه نم یوم الخمیس هـل اتی عـل الانسان ثم مات من یومه او لیله ان یدخل الجنه امنا بغیر حساب علی ما فیه من ذنوب و عیوب ، و لم ینشر الله له دیوان الحساب یوم القیامه ، ولایساءل مسئله القبر ، و ان عاش کان محفوظا مستورا مصـروفا عنه افات الدنیا کلها ، و لم یتعرض له شی ء من هوام الارض الی الخمیس الثانی انشاء الله

هرکس از شیعیان ماکه در نماز ظهر روز پنج شنبه ، سوره (هل اتی علی الانسان) را بخواند و درهمان روز یا شبش بمیرد ، من ضـامنم که بـدون حسـاب و ایمن وارد بهشت شود ، بـا این که گناهـان و عیوبی داشـته باشـد و خداونـد کتـاب حسابش را در قیامت منتشـر نمی کنـد و سؤ ال قبر از او نمی شود و اگر زنـده بمانـد ، از همه آفتهای دنیا محفوظ و مصون مانـد و حیوانی از درنده های زمین تا پنج شنبه بعد متعرض او نمی گردد ان شاء الله (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶) .

۷۵ – سوره مزمل در نماز عشاء

عن منصور بن حازم عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سوره المزمـل فی العشاء الاخره او فی آخر اللیل کان له اللیل و النهار شاهـدین مع سوره المزمل و احیاه الله حیاه طیبه و اماته میته طیبه

از منصور بن حـازم روایت شـده است که امـام صادق (ع) فرمود هر کس در نماز عشای خود ، یا درآخر شب سوره (مزمل را تلاوت نماید ،

شب و روز همراه با معیت سوره (مزمل) برای وی شـهادت دهنـد ، و خداونـد او را زنـده بدارد به زندگی شایسـته و پاک ، و بمیراند ، به مردن پاک و طیب . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۶ – سوره مدثر

عن محمد بن مسلم عن ابی جعفر محمد الباقر – علیه السلام – قال

من قراء فی الفریضه سوره المـدثر کان حقا علی الله – عزوجل – ان یجعله مع محمـد –صـلی الله علیه وآله – فی درجته و لاتدرکه فی الحیاه الدنیا شقاء ابدا ان شاءالله

از محمـد بن مسـلم روایت شـده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس در نماز واجبش سوره (مدثر) را قرائت کند ، بر خداوند حـق اسـت کـه او را همجـوار پیغمـبر(ص) فرمایـد در همـان درجـه ای که اوست ، و در زنـدگی این دنیـایش هرگز بـدبختی وشقاوت بدو راه نیابد ، ان شاء الله (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۷ – سوره های انفطار و انشقاق

عن الحسین بن ابی العلاء قال سمعت اباعبدالله – علیه السلام – قال

من قراء هاتین السورتین جعلهما نصب عینیه فی صـلاه الفریضه و النافله (اذا السـماء انفطرت) و (اذا السـماء انشقت) لم یحجبه الله من حاجته و لم یحجزه من الله حاجز ، و لم یزل ینظر (الی الله و ینظر) الله الیه حتی یفرغ من حساب الناس

از حسـین بـن ابی العلاـء روایت شـده است که امـام صـادق (ع) فرمـود هرکس دو سـوره (اذا السـماء انفطرت) و (اذا السـماء انشـقت) را تلاـوت کنـد و این دو را در نمازهای واجب و مسـتحب نصب عین خود قرار دهـد ، خداونـد او را از خواسـته اش محجوب نکند و هیچ چیز بین او و خداوند مانع نشود و پیوسته به کرامات خداوند بنگرد و خدای متعال بدو نظر رحمت افکند تا هنگامی که از حساب مردمان فارغ شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۸ – سوره مطففین

عن صفوان الجمال ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء فی الفریضه (ویـل للمصـفین) اعطاه الله الامن یوم القیامه من النار و لم تره ولاتراها و لم یمر علی جسـر ولایحاسب یوم القیامه

از صـفان جمال روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس که در نماز واجب خود سوره (ویل للمصـففین) راقرائت کنـد ، خداونـد در قیامت برات ایمنی از آتش را بدو کرامت فرماید ، به قسـمتی که نه آتش او را ببیند و نه وی آتش را ، و از پلی که روی جهنم است عبور نکند ، و حسابش را نکشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۹ – سوره بروج

عن یونس بن ظبیان ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (والسماء ذات البروج) فی فرائضه – فانها سوره النبیین – کان محشره و موقفه مع النبیین و المرسلین و الصالحین

از یونس بن ظبیـان روایت شـده که مام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (والسـماء ذات البروج) را در نمازهای واجب خویش تلاوت نماید ، بدین جهت که این سوره پیغمبران است – در محشـر و موقف حساب ، با انبیا و فرستادگان و شایستگان خواهد بود (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۸۰ – سوره طارق

عن المعلی بن خنیس ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من کـانت قراءته فی فرائضه بالسـماء و الطـارق کانت له عنـدالله یوم القیامه جاه و منزله و کان من رفقاء النبیین و اصـحابهم فی الجنه

از معلی بـن خنیس روایـت شـده اسـت که امـام صـادق (ع) فرمـود هرکس که قرائتش در نمازهـای واجب سـوره (والسـماء و الطـارق) باشـد ، نزد خداونـد روز قیامت دارای مقام و منزلتی است ، ودر بهشت از همـدمان پیمبران (ع) و یاران آنها خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۵۲۷) .

۸۱ – سوره اعلی

عن ابی بصیر ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (سبح اسم ربک الاعلی) فی فریضه او نافله قیل له یوم القیامه ادخل الجنه من ای ابواب الجنه شئت ان شاءالله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق - علیه السلام - فرمود هرکس در نماز واجب یا مستحب خود سوره (سبح اسم ربک الاعلی) را تلاوت کند ، روز قیامت به او گفته می شود از هر دری از درهای بهشت که خواهی داخل شو ، به یاری خداوند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۵) .

۸۲ - سوره غاشیه

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من ادنم قراءه (هل اتاک حدیث الغاشیه) فی فریضه او نافله عشاه الله برحمته فی الدنیا و الاخره ، و اتاه الامن یوم القیامه من عذاب النار

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خواندن سوره (هل اتاک حدیث الغاشیه) در یکی از نمازهای پنجگانه یا نافله های خود مداومت کند ، خداوند در دو سرا او را به رحمت خود سراپا بپوشاند و روز قیامت برات آزادی از آتش دوزخ و عذاب به وی کرامت فرماید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۶) .

۸۳ - سوره فجر

عن داود بن فرقد ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

اقرؤ وا سوره الفجر فی فرائضکم و نوافلکم فانها سوره الحسین بن علی - علیه السلام - من قراءها کان مع الحسین - علیه السلام - یوم القیمه فی درجته من الجنه ، ان الله - عزوجل - عزیز حکیم

از داود بن فرقد روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود سوره فجر را در نمازهای واجب و مستحب خود بخوانید ، زیرا این سوره متعلق به حسین علی (ع) است هر کس آن را قرائت کند ، در قیامت با حسین (ع) و در جوار وی و همان درجه ای از بهشت که او منزل گزیده ، باشد و خداوند عزیز حکیم است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۶) .

۸۴ - سوره بلد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان قراءته فی فریضته (لااقسم بهذا البلد) کان فی الدنیا معروفا انه کان من الصالحین ، و کان فی الاخره معروفا له من الله مکانا و کان یوم القیامه من رفقاء النبیین و الشهداء والصالحین

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس قرائتش در نمازهای پنجگانه سوره (لااقسم بهذا البلد) باشد ،

در این جهان از شایستگان معروف شود و در جهان دیگر از کسانی باشد که معروف است نزد خدا مکانتی دارند ودر آنجا از همدمان و همنشینان پیغمبران و شهیدان و شایستگان خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۷) .

۸۵ - سوره تین

عن شعیب العقر قوفی ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء (والتین) فی فرائضه و نوافله اعطی من الجنه حیث یرضی

از شعیب عقرقونی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب یا نافله اش سوره (والتین) را بخواند ، هرکجا از بهشت را که بپسند بدو خواهند داد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۸) .

۸۶ - سوره قدر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء (انا انزلناه) فی فریضه من فرائض الله نادی مناد یاعبدالله غفر الله لک ما مصی فاستاءنف العمل

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در یکی از نمازهای واجب سوره (اناانزلناه) را قرائت کند ، منادی حق ندا در دهد (ای بنده خدا ! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزید ، عمل از سرگیر) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۹) .

۸۷ - سوره قدر و استجابت دعا

عن ابی جعفر الجواد - علیه السلام - قال

من قراء سوره القدر فی صلاه رفعت فی علیین مقبوله مضاعفه و من قراءها ثم دعا رفع دعاؤ ه الی اللوح ، المحفوظ مستجابا

کسی که سوره (قدر) را در نمازی بخواند ، آن نماز ، مقبول و با پاداشی چند برابر به بالا برده می شود و کسی که آن را بخواند و سپس دعا کند ، دعایش در حالی که مستجاب است به لوح محفوظ برده می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۶۶)

۸۸ - سوره زلزله

عن علی بن معبد ، عن ابیه ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

لاتملوا من قراءه (اذا زلزلت الارض) فان من کانت قراءته فی نوافله لم یصبه الله - عزوجل - بزلزله ابدا ، و لم یمت بها ، ولابصاعقه ، ولا بافه من افات الدنیا ، فاذا مات امر به الی الجنه فیقول الله عبدی ! ابحتک جنتی فاسکن منها حیث شئت و هویت ، لاممنوعا و لامدفوعا

از معبـد بغـدادی روایت شـده است که امـام صـادق (ع) فرمود از قرائت سوره (اذا زلزلت الارض) خسـته نشویـد ؛ زیرا هرکه قرائتش درنافله این سوره باشـد خداونـد هرگز وی را با زلزله و صاعقه و آفات و آسـیبهای دنیایی هلاک نسازد و چون از دنیا برود ، فرمان رفتن به بهشت یابـد . (آنگاه خداوند بزرگ فرماید (ای بنده من ! بهشـتم را بر تو مباح ساختم ، هرکجا از آن که خواهی منزل گزین ، بدون آن که کسی منع یا دورت کند) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۰) .

۸۹ – سوره تکاثر

عن شعیب عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء سـوره الهیکم التکـاثر فی فریضه کتب الله له ثواب و اجر مـائه شـهید ، و من قرءهـا فی نـافله کتب الله له ثواب خمسـین شهیدا و صلی معه فی فریضه اربعون صفا من الملائکه ان شاءالله

از شعیب روایت شده است که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس سوره (الهیکم التکاثر) را در نماز واجب خود بخواند ، خداوند برای او ثواب و مزد یکصد شهید ثبت فرماید و هرکس در نماز نافله

آن را بخواند ، ثواب پنجاه شهید برای بنویسد ، و بعلاوه ، با وی در نماز واجبش چهل صف از فرشتگان همراه باشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۱) .

۹۰ – سوره مصر

عن الحسین بن ابی العلاء ، عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (و العصر) فی نوافله بعثه الله یوم القیامه مشرقا وجهه ، ضاحکا سنه قریرا عینه حتی یدخل الجنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که حضرت صادق (ع) فرمود هرکس سوره (والعصر) را در نافله های خود قرائت کند ، خداوند روز قیامت او را با چهره ای تابناك و لبی خندان و چشمی روشن از گور برانگیزد ، تا با این حال وارد بهشت گردد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۲) .

۹۱ – سوره فیل

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء فی فرائضه (الم ترکیف فعل ربک باءصحاب الفیل) شهد له یوم القیامه کل سهل و جبل و مدر باءنه کان من المصلین ، و ینادی له یوم القیامه مناد (صدقتم علی عبدی قبلت شهادتکم له وعلیه ، ادخلوه الجنه و لاتحاسبوا فانه ممن احبه و احب عمله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس در نمازهای واجب خود سوره (الم ترکیف فعل ربک باءصحاب الفیل) را بخواند ، شهادت بدهد در قیامت به نفع وی هر دشت و کوه و ریگزاری به اینکه وی از نمازگزاران است ، و منادی حق ندا دهد ، که (راست گفتید درباره بنده من ، شهادتتان در حق او پذیرفته گشت او را داخل بهشت گردانید و از او حساب نکشید ، زیرا از ک........Әاست که من او وعملش را دوست میدارم) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۳) .

۹۲ – سوره ماعون

عن عمروبن حارث عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

من قراء سوره (ارایت الذی یکذب بالدین) فی فرائضه و نوافله کان فیمن قبل الله – عزوجل – صلاته و صیامه و لم یحاسبه بما کان منه فی الحیاه الدنیا

از عمروبن حارث روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس سوره (ارایت الذی یکذب بالدین) را در نمازهای واجب و نافله های خود قرائت کند ، از کسانی باشد که خداوند نماز و روزه اش را قبول فرموده و حساب آنچه را(از گناهان) که در دنیا از وی سرزده ،

نخواهد کشید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۴) .

۹۳ – سوره های کافرون و توحید

عن الحسین ابی العلاء عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (قل یا ایها الکافرون) و (قل هوالله احد) فی فریضه من الفرائض غفر الله له و لوالدیه و ما ولدا وان کان شقیا محی من دیوان الاشقیاء و اثبت فی دیوان السعداء و احیاه الله سعیدا ، و اماته شهیدا و بعثه شهیدا

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس سوره (قل یا ایهاالکافرون) و (قل هوالله احد) را در یک نماز واجب خود بخواند ، خداوند او و پدر و مادرش را و اولاد آن دو همه را بیامرزد ، و چنانچه از اشقیا باشد ، نام او را از دیوان آنها محو کند ، و در دیوان سعدا ثبت فرماید ، و او را در این جهان سعادتمند بدارد ، و شهید بمیراند ، و شید محشور فرماید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۴ – سوره کوثر

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من کان قراءته (انا اعطیناک الکوثر) فی فرائضه و نوافله سقاه الله من الکوثر یوم القیامه و کان محدثه عندرسول الله –صلی الله علیه وآله – فی اصل طوبی

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس در نمازهای واجب و مستحب خود سوره (انا اعطیناک الکوثر) را قرائت نماید ، خداوند او را در قیامت از حوض کوثر سیراب فرماید ، و محفلش با رسول خدا (ص) زیر شجره طوبی باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۵ – سوره ناصر

عن کرام الخثعمی عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

من قراء (اذا جاء نصرالله و الفتح) فی نافله او فریضه نصره الله علی جمیع اعدائه و جاء یوم القیامه و معه کتابه ینطق قد اخرجه الله من جوف قبره فیه امان من جسر جهنم و من النار و من زفیر جهنم فلا یمر علی شی ء یوم القیامه الابشره و اخبره بکل خیر حتی یدخل الجنه و یفتح له فی الدنیا من اسباب الخیر ما لم یتمن و لم یخطر علی قلبه

از کرام خثعمی روایت شده است که امام صادق – علیه السلام – فرمود هرکس سوره (اذا جاء نصر الله و الفتح) را در نمازهای مستحب یا واجب خود بخواند ، خداوند وی را علیه همه دشمنانش یاری فرماید ، و روز قیامت با نامه ای که گویا که خداوند از قبر او بیرون آورده باشد به محشر آید ، و آن امان نامه ای است برای عبور از پل دوزخ و از آتش

و خروش آن ، و در آن روز بر هیچ چیز نگذرد ، جز اینکه وی را به هر خیر و نیکی مژده دهد تا اینکه داخل بهشت شود و در این جهان درهای خیر به روی او بازگردد ، آن قدر که هرگز آرزو نداشته و بر قلبش نکرده باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۶) .

۹۶ - سوره توحید در همه نمازها

عن منصور بن حازم عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من مضی به یوم واحد فصلی فیه خمس صلوات و لم یقراء فیها ب (قل هوالله احد) قیل له یا عبدالله لست من الصلین

از منصور بن حازم روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس روزی بر او بگذرد و پنج نوبت نمازبگزراد و سوره (قل هوالله احد) را در آنهاقرائت نکند ، بدو خطاب شود (ای بنده خدا ! تو از نمازگزارن نیستی) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۷ - سوره توحید بعد ازنماز

عن ابی بکر الحضرمی عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان یؤ من بالله و الیوم الاخر فلا یدع ان یقراء فی دبر الفریضه ب (قل هوالله الحد) فانه من قراءها جمع الله له خیر الدنیا و الاخره ، و غفر الله له ولوالدیه و ماولدا

از ابوبکر حضرمی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس به خداوند و روز جزا ایمان دارد ، خواندن (قل هوالله احد) را بعد از نمازهای واجب خود ترک نکند ؛ زیرا هکه بعد از نماز آن را تلاوت کند ، خداوند خیر دنیا و آخرت رابرای او فراهم آورد و او و پدر ومادرش و فرزندان پدر و مادرش همه را بیامرزد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۸ - سوره توحید ورفع گرفتاری

عن هارون بن خارجه عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من اصابه مرض او شده و لم یقراء فی مرضه او شدته ب (قل هوالله احد) ثم مات فی مرضه او فی تلک الشده التی نزلت به فهو من اهل النار)

و از هارون بن خارجه روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس را مرضی یا گرفتاری پیش آید و برای رفع آن (قل هوالله احد) را نخواند و در آن حادثه بمیرد ، اهل آش است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۹ - تاءثیر ترک سوره توحید

عن اسحاق بن عمار ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من مضت له جمعه و لم یقراء فیها ب (قل هوالله احد) ثم مات ، مات علی دین ابی لهب

از اسحاق بن عمار روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هرکس هفته ای بر او بگذرد و سوره (قل هوالله احد) را (دانسته) در آن (نماز) نخواندو بمیرد ، بر دین ابوبلهب مرده است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۱۰۰ - سوره توحید و آمرزش گناهان

عن امیرالمؤ منین ، - علیه السلام - قال قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قراء (قل هوالله احد) ماءئه مره حین یاءخذ مضجعه غفرالله له ذنوب خمسین سنه

از علی (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمود هرکس هنگام خواب صد بار سوره (قل هوالله احد) را بخواند ، گناه پنجاه سال او آمرزیده شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۸) .

۱۰۱ - خواندن سوره توحید در همه حال

عن السکونی عن جعفر بن محمد عن ابیه - علیهماالسلام - قال

ان النبی -صلی الله علیه وآله - صلی علی سعدبن معاذ فقال لقد وافا من الملائکه تسعون الف ملك و فیهم جبرئیل - علیه السلام - یصلون علیه ، فقلت له یاجبرئیل استحق صلاتکم علیه ؟ فقال بقراءه (قل هوالله احد) قائما وقاعدا و راکبا و ماشیا و ذاهبا و جائبا

از سکونی از حضرت صادق از پدرش (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) برجنازه سعدبن معاذ نماز گزارد و فرمود نود هزار ملك بر او نماز خواندند ، که جبرئیل در میان ایشان بود رسول خدا گوید (پرسیدم از جبرئیل که به چه عمل وی مستحق این شده که شما بر او نماز گزاردید ؟) گفت (به سبب اینکه (قل هو الله احد) را ایستاده و نشسته و سواره و پیاده و در حال رفتن و در حال بازگشتن و در همه حال می خواند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۲ - سوره توحید بعد از نماز صبح

عن عبدالله بن حی قال سمعت امیرالمؤ منین - علیه السلام - یقول

من قراء (قل هوالله احد) احدی عشره مره فی دبر الفجر لم یتبعه فی ذلك الیوم ذنب و ان رعم انف الشیطان

از عبدالله بن وحی روایت شده است که گفت از امیرالمؤ منی (ع) شنیدم که می فرمود هرکس (قل هوالله احد) را یازده باز بعد از نماز صبح بخواند ، در آن روز به گناهی دچار یا آلوده نشود ؛ هرچند این برخلاف میل شیطان است . (ثواب الاعمال ،

ص ۲۸۹) .

۱۰۳ – سوره توحید و دفع بلا

عن ابراهیم بن مهزم عن رجل سمع اباالحسن – علیه السلام – یقول

من قدم (قل هوالله احد) بینه و بین جبار منعه بقراءتها بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شماله فاذا فعل ذلک رزقه الله خیره ، و منعه شره و قال اذا خفت امرا فاقراء ایه من القرآن من حیث شئت ثم قال اللهم اکشف عنی البلاء ثلاث مرات

از ابراهیم بن مهزم نقل شده است که مردی گفت شنیدم از موسی بن جعفر (ع) فرمود هرکس پیش از آن که برجباری وارد شود ، سوره (قل هوالله احد) راتلاوت کند ، خدا او را از هر جانب ، پیش رو ، و پشت سر و سمت راست و چپ از شر آن جبار محفوظ فرماید ، و چون چنین کند ، خداوند نیکی آن جبار را نصیبش گرداند ، و شرش را از وی دفع نماید . و نیز فرمود هرگاه از امری بترسی ، صد آیه از قرآن تلاوت کن ، از هرکجا که خواهی ،

آنگاه سه بار بگو (اللهم اکشف عنی البلاء) (یعنی خداوندا ! این بلا را از من دور گردان) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۴ - عظمت سوره توحید

قال علی بن الحسین - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - علم انه یکون فی آخر الزمان اقوام متعمقون فانزل الله قل هوالله و الایات من سوره الحدید

چون خداونـد - عزوجل - می دانست که درآخرالزمان اقوامی به دنیا می آینـد که در مسائل عقیـدتی و علمی متفکر و متعمق اند سوره توحید و آیاتی از سوره حدید رانازل فرمود . (نورالثقلین ، ج ۵، ص ۷۰۶) .

۱۰۵ - مداومت بر سوره توحید

عن حفض بن غیاث قال سمعت اباعبدالله - علیه السلام - یقول لرجل

اتحب البقاء فی الدنیا ؟ قال ولم قال لقراءه (قل هوالله احد) فسکت عنه ، قم قال من بعد ساعه یا حفض من مات اولیائنا و شیعتنا و لم یحسن القرآن علم فی قـبره لیرفـع الله فیه به درجته درجـات الجنه علی قـدر عـدد آیـات القران فیقـال لقـاری ء القران اقراء وارق

حفص بن حـارث می گویـد شـنیدم حضـرت صـادق (ع) به مردی می فرمود تو میـل داری همیشه در دنیا باقی باشـی ؟ گفت آری فرمود چرا ؟ گفت برای اینکه مکرر سوره (قل هوالله احـد) را قرائت کنم . حضـرت اندکی تاءمل کرد ، سپس فرمود ای حفص ! هرکس از دوسـتان و شـیعیان ما بمیرد و قرآن را درست نتوانـد بخواند در قبر به وی بیاموزند تا خداوند بدان درجه او را در بهشت بالاـ برد ؛ زیرادرجات بهشت به عـدد آیات قرآن است و به قاری گفته می شود (بخوان و بالا برو) (ثواب الاعمال ، ص ۲۹۰) .

۱۰۶ - سوره های معوذتین

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من اوتر (بالمعوذتین) و (قل هوالله احد) قیل له (یا عبدالله ابشر فقد قبل الله وترک)

از ابوعبیـده حـذاء روایت شـده است که امـام بـاقر (ع) فرمود هرکس در سه رکعت ناز وتر (یعنی سه رکعت شـفع و وتر نماز شب) سوره های فلق ، ناس را با سوره توحیـد قرائت کنـد ، به او خطاب شود (ای بنده خدا ! مژده باد تو را که خداوند وتر تو را قبول کرد) . (ثواب الاعمال ،

ص ۲۹۱) .

فصل سی ویکم ا رکان نماز رکوع

آیات

۱ – رکوع با رکوع کنندگان

واقیمواالصلوه و اتواالزکوه و ارکعوا مع الراکعین

نماز را برپای دارید و زکات بدهید و رکوع کنید با رکوع کنندگان . (سوره بقره آیه ۴۳) .

۲ – رکوع یاران محمد (ص)

محمـد رسول الله والـذین معه اشـداء علی الکفـار رحمـاء بینهم تریهم رکعـا سـجدا یبتغون فضـلا من الله و رضوانـا سـیماهم فی وجوههم من اثر السجود .

محمد فرسـتاده خدا است و کسانی که با او هسـتند در برابر کفار سرسخت و شدید ، و در میان خود مهربانند پیوسته آنها رادر حـال رکوع و سـجود می بینی آنهـا همواره فضل خـدا و رضای او را می طلبنـد ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سـجده نمایان است . (سوره فتح ، آیه ۲۹) .

۳ – رکوع مایه رستگاری و نجات

یاایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون ال هل

۴ – رکوع ، راهی برای توبه

فاستغفر ربه و خر راکعا واناب

از این رو ، از پروردگار خویش طلب آمرزش نمود بر او پرستش کننده در افتاد و توبه کرد . (سوره ص ، آیه ۲۴) .

۵ – رکوع حضرت مریم (س)

یامریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراکعین

ای مریم ! فرمانبـدار خـدا بـاش ، و سـجده برای حضـرت حق به جـای آور و بـا اهـل رکوع و عبـادت به رکوع و بنـدگی برای پروردگارت برخیز . (سوره آل عمران ، آیه ۴۳) .

۶- لجاجت کافران در رکوع

واذا قیل لهم ارکعوا لایرکعون

و هنگامی که به آنها (کافران) گفته شود رکوع کنید ! رکوع نمی کنند . (سوره مرسلات آیه ۴۸) .

۷ - ذکر رکوع

فسبح باسم ربک العظیم

پس به نام پروردگار بزرگت تسبیح کن . (سوره واقعه ، آیه ۷۴) .

۸ - ذکر سجده

سبح اسم ربک الاعلی

نام پروردگار بلند مرتبه ات را تسبیح کن . (سوره اعلی آیه ۱) .

احادیث

۹ - رکوع کامل

قال الباقر - علیه السلام -

من اتم رکوعه لم یدخله وحشه القبر

هرکس که رکوعش تمام وکامل باشد ، دچار وحشت قبر نمی شود . (مواعظ العددیه ، ص ۲۴۳) .

۱۰ - تاءثیر رکوع حقیقی

قال الصادق - علیه السلام -

لایرکع عبدالله رکوعا علی الحقیقه ، الازنیه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه

هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن خداوند تعالی او را به نورجمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند . (مصباح الشریعه ، ص ۱۴) .

۱۱ - اسرار به رکوع گفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رکع قال الله تعالی لملائکته یا ملائکتی ! اما ترون کیف تواضع لجلال عظمتی ؟ اشهدکم لاعظمته فی دار کبریایی و جلالی

پس هنگامی که (نمازگزار) به رکوع رفت ، خداوند - تبارک و تعالی - خطاب به ملائکه می کند و می گوید (ای ملائکه من ! آیا نمی بیند (بنده نمازگزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند ؟ شما را گواه می گیرم ، که هرآینه او را در دار کبریایی و جلال خودم بزرگ سازم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار سر از رکوع برداشتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع راءسه من الرکوع قال الله - تبارک و تعالی - لملائکته اما ترون یا ملائکتی کیف یقول ارتفع عن اعدائک لما اتواضع لاولیائک و انتصب لخدمتک اشهدکم یا ملائکتی ! لاجعلن ، جمیل العاقبه له و لاصبرنه الی جنانی ؛

پس هنگامی که (نمازگزار) سرش را از رکوع بلند کرد ، خداوند خطاب به ملائکه خود می کندو می گوید آیا نمی بینید ای ملائکه من ! چگونه این بنده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشمنان تو بلند کردم ، همچنان که در مقابل دوستان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم ؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من ! هرآینه عاقبت زیبا و خویب برای او قرار خواهم داد و بهشت را برای او قرار خواهم داد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۳ - رکوع ناقص

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من لم یتم وضوئه و رکوعه و خشوعه فصلاته خداج یعنی ناقصه غیر تامه

کسی که وضو و رکوع و خشوعش در نماز کامل نیست ، نمازش (خداج) است ، یعنی ناقص است و تمام نیست . (جامع الحدیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۴) .

۱۴ - تاءویل رکوع

قال علی - علیه السلام -

ثم تاءویل مد عنقک فی الرکوع تخطر فی نفسک امنت بک و لو ضربت عنقی ثم تاءویل رفع راءسک من الرکوع اذا قلت ، (سمع الله لمن حمده) الذی اخرجنی من العدم الی الوجود

معنـای کشـیدن گردن در رکوع این است که در ایمـان به خـدا اسـتوارم ، اگر چه گردنم زده شود ، و معنـای سـر برداشـتن از رکوع و گفتن (سـمع الله) این است که حمد وثنای ما را می شـنود ، آن خدایی که مرا از نیستی و عدم به وجود آورده است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۱۵ – نحوه قیام بعد از رکوع

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

اذا رفعت راءسک من الرکوع فاقم صلبک فانه لاصلاه لمن لایقیم صلبه

چون سـر از رکوع بلنـد کردی ، کمرت را راست کن ، و بایست و زیرا کسـی که بعـد از رکوع قیام نکنـد و از همان رکوع به سجده برود ، نمازش باطل است . (اصول وافی ج ۸ ، ص ۷۰۳) .

۱۶ – تاءثیر رکوع کامل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

خمس صـلوات افتر ضـهن الله – عزوجـل – من احسن وضوء هن و صـلاهن لوقتهن و اتم رکوعهن و خشوعهن کان له علی الله عهد ان یغفر له ، و من له فلیس له علی الله عهد ، ان شاء فقرله ، وان شاء عذبه

خداونـد پنـج نماز رابر مردم واجب گردانـد ، هرگاه کسـی وضوی آنها را در دست به جای آورد ودر وقت بخواند و رکوع و خشوعشان را کامل کند ، خداوند متعال ضامن است که گناهانش را بیامرزد و کسی که این گونه (و در دست) انجام ندهد ، خداوند نسبت به او عهدی ندارد ، اگر خواست او را می آمرزد ، واگر بخواهد ، او را عذاب می کند . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۶ ، ح ۱۸۸۶۰) .

۱۷ – ذکر بعد از رکوع

روی سعید القماط عن الفضل قال قلت لابی عبدالله – علیه السلام –

جعلت فداک علمنی دعاء جامعا ، فقال لی احمدالله ، فانه لایبقی احد یصلی الا دعا لک یقول (سمع الله لمن حمده) .

سعیـد قماط از فضل نقل کرده که از امام صادق (ع) پرسیـدم فـدایت گردم دعایی جامع مرا بیاموز ! فرمود حمد خداوند را به جای آور ، زیرا (اگر چنین کنی) هیـچ نمازگزاری نیست مگر اینکه برایت چنین دعا کند که (سـمع الله لمن حمده) (خداوند بشنود حمد هرکسی را که حمدش کند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۱۸ – فلسفه رکوع

عن مصباح الشريعه قال الصادق – عليه السلام –

لايركع عبدالله ركوعا على الحقيقه الا زينه الله تعالى بنور بهائه ، و اظله فى ظلال كبريائه و كساه كسوه اصفيائه و الركوع اول و السجودثان ، فمن اتى به معنى الاول صلح الثانى و فى الركوع ادب و فى السجود قرب ، و من لايحسن الادب لايصلح للقرب فاركع ركوع خاضع لله بقلبه متذلل و جل تحت سلطانه خافض له بجوارحه خفض خائف حزن على ما يفونه من فائده الراكعين و حكى ان الربيع ابن خثيم كان يسهر بالليل الى الفجر فى ركعه واحده فاذا هو اصبح رفع (خ ل تزفر) و قال اه ! سبق المخلصون وقطع بنا و استوف ركوعك باستواء ظهرك و انحط عن همتك فى القيام بخدمته الابعونه و فر بالقلب من و ساوس الشيطان و خدائعه و مكائده فان الله تعالى يرفع عباده بقدر تواضعه له و يهديهم الى اصول التواضع و الخضوع بقدر اطلاع عظمته على سرائرهم

از كتاب

مصباح الشريعه نقل است که امام صادق (ع) فرمود هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آنکه خداوند تعالی او را به نور جمال خویش بیاراید و در سایه کبریایی خود درآورد و جامه برگزیدگانش بپوشاند رکوع (مرحله) اول است و سجود (مرحله) دوم ؛ هرکس که معنی وحقیقت اولی رابه جای آورد ، شایستگی دومی رایافته است در رکوع ادب (عبودیت) است و در سجود قرب (به معبود) است ؛ و کسی که به نیکی ، ادب نگزارد ، قربت را نشاید پس رکوع کن ، همانند رکوع کسی که قلبا خاضع ای خداست و تحت سلطه او ذلیل و بیمناک می باشد ؛ و چون راکعی که از بیم و اندوه از دست دادن بهره راکعان (حقیقی) تن فرود آورد ، اعضای خود را فرود آور از ربیع بن خثیم حکایت شده که با یک رکوع شب را به صبح می رساند و چون به صبح می رسید (صبح کرد) قامت راست می کرد و می گفت (آه ! مخلصان پیشی گرفتند و ما را از ماندیم) و رکوع خود را کامل انجام ده به این که پشت خود را هموار کنی واز این (پندار) که به (قدرت) و همت خود به خدمت او قیام کنی فرود آی (که این امکان ندارد) جز به یاری او وقلب را از وسوسه های شیطان و فریب ها و نیرنگ هایش فراری ده که خداوند تعالی بندگان خویش را به میزبانی که در برابر او کرنش کنند ، بلند می کند ؛ و آنان را هر

اندازه که عظمتش بر باطنهایش پرتو افکنده ، به حقیقت فروتنی و کرنش (در برابر خود) هدایت می فرماید . (مصباح الشریعه ، باب ۱۵ ، بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۱۰۸) .

۱۹ - آداب پاها هنگام رکوع

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

فاذا رکعت فصف فی رکوعک بین قدمیک تجعل قدر شبر و تمکن راحتیک من رکبتیک و تضع یدک الیمنی علی رکبتک الیمنی قبل الیسری و بلغ باطراف الاصابع عین الرکبه و فرج اصابعک اذا وضعتها علی رکبتیک . . . و اقم صلبک و مد عنقک ولیکن نظرک الی مابین قدمیک

هرگاه به رکوع رفتی باید پاها در کنار هم به فاصله یک وجب قرا گیرد و دست ها را بر زانوها قرار دهی که در ابتدا دست راست را بر زانوی قرار دهی و انگشتان دست روی برآمدگی زانو را بپوشاند و بین انگشتان هم باز باشد و اگر فقط انگشتان به زانو برسد کافی است ولی بهتر این است که کف دست روی زانو قرار گیرد و پشتت را راست نگه دار و گردنت را کشیده و نگاه تو باید به وسط پاها متمرکز باشد . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۸۳۱) .

۲۰ - علت کشیدن گردن در رکوع

قال علی - علیه السلام -

لما سئل عن عنی مد العنق فی الرکوع تاءویله امنت بک ولو ضربت عنقی

علی - علیه السلام - در جواب این سوال که چرا در رکوع گردن باید کشیده و راست نگاه داشته شود فرمود معنی آن این است که خدایا ! به تو ایمان دارم ، اگر چه در این راه گردنم زده شود . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۰) .

۲۱ - تعظیم خداوند در رکوع

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

فاما الرکوع فعظموا الله فیه ، و اما السجود فاءکثروا فیها الدعاء و انه قمن ان یستجاب لکم

من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام ، پس در رکوع خدا را با عظمت ذکر کنید ، اما در سجده بسیار دعا کنید ، زیرا سزاوار است که دعایتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۲۲ - نحوه رکوع کردن

ونهی رسول الله -صلی الله علیه وآله - ان یذبح الرجل فی الصلاه کم یذبح الحمار ، و معناه ان یطاءطی الرجل راءسه فی

الرکوع حتی یکون اخفض من ظهره

پیامبر (ص) نهی کرد انسان در نماز سرش را چون چهارپا پایین بکشد ، یعنی آنقدر سر را در رکوع پایین بیاورد تا از پشتش پایین تر قرار گیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۲۳ – آداب رکوع

و کان النبی –صلی الله علیه وآله – اذا رکع لم یصوب راءسه و لم یقنعه معناه انه لم یرفعه حتی یکون اعلی من جسده ولکن بین ذلک

پیامبر (ص) در رکوع سرش را بالا ـ یا پایین قرار نمی داد ، یعنی سر را بالاتر از بدنش قرار نمی داد ، بلکه بینابین نگاه می داشت (نه خیلی بالا و نه خیلی پایین و در حالتی متوسط ، که اگر آب بر پشت بدن بریزند ، در همان جا بماند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۲۴ – رکوع رسول خدا (ص)

لان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان اذا رکع لو صب علی ظهره ماء لاسقر

رسول خدا (ص) طوری رکوع می کرد که اگر آب بر پشت او می ریختند ، به جلو و عقب نمی رفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۷) .

۲۵ – تعداد ذکر امام صادق (ع) در رکوع

عن حمزه ابن حمران و الحسن بن زیاد قالا

دخلنا علی ابن عبدالله – علیه السلام – و عنده قوم فصلی بهم العصر و کنا قد صلینا العصر فعددنا له فی کل رکعه (سبحان ربی العظیم) ثلاثا و ثلاثین مره

ازحمزه بن حمران و حسن بن زیا نقل است بر امام صادق (ع) وارد شدیم . گروهی نزد او بودند حضرت نماز عصر را (به جماعت) برایشان خواند – و نماز عصر را خود پیش از آن خوانده بودیم – و در هر رکعتی که تعداد ذکر (سبحان ربی العظیم) او را شماردیم ، سی و سه بار بود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۹) .

۲۶ – نحوه رکوع در بیان امام صادق (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

لاصلاه لمن لم یقم صلبه فی رکوعه و سجوده

نمـازش درست نیست کسـی که در رکوع و سـجودش پشت خود را مسـتقیم و راست قرار ندهـد . (بحارالاـنوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۷) .

۲۷ – رکوع کامل ورفع وحشت قبر

قال الباقر – علیه السلام –

من اتم رکوعه لم تدخله وحشه فی قبره

کسی که رکوع خود را به تمام و کمال انجام دهد ، وحشتی در قبر براو وارد نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۷) .

۲۸ – ذکر مستحبی در رکوع

یقول فی رکوعه ماروی عن الباقر – علیه السلام –

اللهم لک رکعت ، و لک خشـعت وبک امنت ، و لک اسـلمت ، و علیک توکلت ، وانت ربی ، خشع لک سـمعی و بصـری و مخی و عصبی و عظامی و ما اقلته لله رب العالمین روایت شده که امام باقر (ع) در رکوع می گفت بارخدایا ! برای تو رکوع و خشوع کردم و به تو ایمـان آوردم و تسـلیم توام و بر تو توکـل می کنم وتو خـدای من هستی ، گوش ، چشم ، مغز ، اعصاب ، اسـتخوانهای من برای تو خاشع انـد ، و هرچه گام برمیـدارم ، برای خدایی است که پروردگار جهانیان است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۲۹ – رکوع طولانی علی (ع)

عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال

کان علی علیه السلام یرکع فیسل عرقه حتی یطاء فی عرقه من طول قیامه

علی (ع) به انـدازه ای به رکوع طول می داد که عرق از بدنش سـرازیر می شد و زیر پایش می ریخت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۰) .

۳۰ – آداب رکوع از امام صادق (ع)

قال الصادق – علیه السلام –

اذا رکعت فضع کفیک علی رکبتیک و ابسط ظهرک ولاتقنع راءسک و لاتصوبه

هرگـاه به رکـوع رفتی ، کـف دسـتها را بر زانـو بگـذار و پشت بـدنت را درست بـاز و پهن کن و سـرت را بالاـو پـایین مـبر .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۱ – رکوع پیامبر (ص)

قال الصادق – علیه السلام –

کان رسول الله –صلی الله علیه وآله – اذا رکع لو صب علی ظهره ماء لاستقر و قال فرج اصابعک علی رکبتیک فی باالرکوع ، و ابلغ اطراف اطابعک عیون الرکبتین

پیامبر خدا (ص) هنگامی که به رکوع می رفت ، اگر آب بر پشتش ریخته می شد ، استقرار می یافت سپس فرمود انگشتان را بر روی زانوهایت در رکوع باز کن و انگشتان را به گودیهای زیر زانو برسان . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۲– ذکر رکوع سه بار

قال الصادق – علیه السلام –

وقل فی الرکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات

در رکوع سه بار بگو سبحان ربی العظیم و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۳ – گفتن ذکر بعد از رکوع

قال الصادق – علیه السلام –

و اذا رفعت راءسک من الرکوع فقل (سمع الله لمن حمده)

وقتی سر از رکوع برداشتی بگو (سمع الله لمن حمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۵) .

۳۴ – معنای رکوع

سئل امیرالمؤ منین – علیه السلام – ما معنی الرکوع ؟ فقال

معناه امنت بک و لو ضربت عنقی ، و معنی قوله (سبحان ربی العظیم و بحمده) فسبحان الله انفقه لله – عزوجل – و ربی خالقی ، و العظیم هو العظیم فی نفسه غیر موصوف بالصغر و عظیم فی ملکه و سلطانه و اعظم من ان یوصف ، تعالی الله

از امام علی (ع) پرسیدند معنای رکوع چیست ؟ فرمود یعنی به تو ایان آوردم ، ار چه گردنم را بزنی و معنای (سبحان ربی العظیم و بحمده) فسبحان این است که منزه است خدا ، بزرگی از آن خداوند است و پروردگار و خالق من است بزرگ فقط

اوست در خود موصوف به کوچکی نیست و در کشور هستی خود پادشاه و فرمانروا و بزگتر از این است که توصیف شود ، بسی والا است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۶) .

۳۵ - رکوع علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا - علیه السلام - کان یعتدل فی الرکوع مستویا حتی یقال لو صب الماء علی ظهره لاستمسك و كان یکره ان یحدر راءسه و منکبیه فی الرکوع

امام علی (ع) آنچنان در رکوع معتدل و درست می ایستاد که گویند اگر آب بر پشتش ریخته می شد ، همان جا می ماند و دوست نداشت که سر و شانه هایش را دایره وار (به پایین) بگیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۸) .

۳۶- ذکر رکوع و سجود

عن عقبه قال

لما نزلت (فسبح باسم ربك العظیم) قال لنا رسول الله -صلی الله علیه وآله - اجعلوها فی رکوعکم و لما نزلت (سبح اسم ربك الاعلی) قال لنا رسول الله اجعلوها فی سجودکم

چون آیه (فسبح باسم ربك العظیم) نازل گردید ، رسول خدا (ص) فرمود آن را در رکوع بگویید ، و چون آیه (سبح اسم ربك الاعلی) نازل گردید ، فرمود این را در سجده بگویید . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۵) .

۳۷ - ذکر طولانی در رکوع و سجود

قال الصادق - علیه السلام -

و من کان یقوی علی ان یطول الرکوع و السجود فلیطول ما استطاع یکون ذلك فی تسبیح الله و تحمیده و تمجیده و الدعاء و التضرع فان اقرب ما یکون العبد الی ربه هو مساجد

کسی که توانایی آن را دارد که رکوع و سجودش را در نماز طولانی کند ، باید به مقدار توانایی اش طول دهد و باید در رکوع و سجود به تسبیح و حمد و ستایس و دعا و تضرع به درگاه خداوند اشتغال داشته باشد ، زیرا نزدیك ترین حالت بنده به خدا همان لحظاتی است که در سجده با خدا خلوت می کند . (اصول وافی ، ج ۸، ص ۷۰۷) .

۳۸ - هنگام رکوع و سجود تکبیر بگو

قال ابوجعفر - علیه السلام -

اذا اردت ان ترکع و تسجد فارفع یدیک فکبر ثم ارکع واسجد

هر گاه خواستی به رکوع یا سجده بروی ، دو دستت را بلند کن ، و تکبیر بگو آنگاه به رکوع یا سجده برو . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۷۰۲) .

۳۹ – تقرب به وسیله رکوع و سجود

قال علی – علیه السلام –

تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الرکوع و الخضوع لعظمته والخشوع

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی . (غرر الحکم ، ص ۳۵۶) .

۴۰ – دعا کردن در رکوع و سجود

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال – علیه السلام – نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و اخرتک

سعید بن یسار گوید از امام صادق (ع) پرسیدم در رکوع و سجده می توانم دعا کرده ، از خدا حاجت بخواهم ؟ حضرت فرمود آری ، به خصوص در حال سجده دعاکن ؛ زیرا سجده نزدیکترین حالت بنده به خداست و در سجده برای دنیا و آخرتت دعا کن . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۸۱) .

۴۱ – رکوع و سجود کامل

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعدت الی السماء لها نور یتلاءلؤ و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائکه صلی الله علی صاحب هذه الصلوه و اذا لم یتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضیعتنی ضیعک الله و ضرب بها وجهه .

زمانی که نمازگزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا می آورد و قسمتهای نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند ، در حالی که نور از او تلاءلؤ میکند و ابواب آسمان برای او گشوده می شود و (خطاب به او) می گوید مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه گویند درود بر صاحب این نماز و زمانی که قسمتهای نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند در حالی که تاریک

و ظلمانی است وابواب آسمان به رویش بسته می شود (وخطاب به نمازگزار) می گوید ضایع کردی مرا ، خدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره این نمازگزار می زنند . (مستدرك الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۴۲ - حرام شدن آتش بر جسم نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام -

فما من مؤ من یوافق تلك الساعه ان یکون ساجدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار هیچ مؤ منی نیست که درچنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد ، مگر این که خدا جمسش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷) .

۴۳ - رکوع و سجود به صورت نیکو

قال الصادق - علیه السلام -

اتقواالله واحسنوا الرکوع و السجود وکونوا اطوع عبادالله فانکم لن تنالو ولایتنا الا بالورع

از خدا پروا کنید و رکوع و سجود را نیکو به جای آورید ، و مطیع ترین بندگان خدا باشید ، زیرا شما ولایت ما را درنمی یابید ، مگر با ورع . (بحارالانوارت ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۴۴ - ذکر صلوات در رکوع و سجود

قال الباقر - علیه السلام -

من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه (اللهم صل علی محمد و آله محمد) کتب الله له ذلك بمثل الرکوع و السجود والقیام

هرکس که در رکوع و سجود قیام خود بگوید (اللهم صل علی محمد و آل محمد) خداوند متعال ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود وقیام برای او می نویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱) .

قال الرضا - علیه السلام -

ان رجلاـ من اصحاب علی - علیه السلام - یقال له قیس کان یصلی فلما صلی رکعه اقبل اسود قصار فی موضع السجود فلما نحی جبینه عن موضعه تطوق الاسود فی عنقه ثم انساب فی قمیصه

مردی از اصحاب علی (ع) که به او قیص می گفتند به نماز ایستاد وقتی رکعتی خواند ، ناگهان مار سیاهی آمد ودر موضع سجده قیس قرار گرفت قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سجود رفت وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت مار به گردن قیس پیچید سپس از یقه وارد پیراهن او شد ، ولی این بنده صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و

آسیبی هم از مار ندید . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

.

۴۵ – رکوع و سجود ناقص

قال الباقر – علیه السلام –

بینا رسول الله –صلی الله علیه وآله – جالس فی المسجد اذ دخل رجل فقام یصلی فلم یتم رکوعه ولاسجوده ، فقال رسول الله – صلی الله علیه وآله – نقر کنقر الغراب ، لئن مات هذا و هکذا صلاته لیموتن علی غیر دینی

رسول خدا –صلی الله علیه وآله – در مسجد نشسته بود مردی وارد گردید و به نماز و رکوع و سجود را به طور کامل انجام نداد پیامبر فرمود رکوع و سجود او) به نوک زدن کلاغ شبیه است اگر این مرد بمیرد و نمازش بدین شکل باشد ، به چیزی غیر از دین من مرده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۱) .

۴۶ – اجتناب از فکر وخیال در رکوع و سجود

قال ادریس – علیه السلام –

اذا دخلتم فی الصلاه فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعواالله دعاء طاهرا متفرغا وسلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعه و استکانه و اذا رکعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنیا و هواجس السوء و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ماکل السحت ، و العدوان ، و الاحقاد ، واطرحوا ، بینکم ذلک کله

هرگاه به نماز وارد شدید ، خاطر و افکارتان را به نماز اختصاص دهید (و به چیزی غیر از نماز نیندیشید) و از خدا بخواهید و دعا کنید ، دعایی پاک در حالی که از همه چیز غیر از خدا فارغ باشید . و با خضوع و خشوع و اطاعت و استعانت مصالح و منافع خود را از خداوند در خواست نمایید و هنگام رکوع و سجود ، افکار دنیوی و خیالات باطل و

ناشایسته و زشتیها را از جانتان دور کنید عقیده ناسالم و مکارانه نداشته باشید . از غذای حرام بپرهیزید دشمنی وکینه توزی وحسد را از خود دور کنید تمام این بدیها و زشتیها را از خود دور کنید و دنبال خیالات باطل نروید . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۲) .

۴۷ – رکوع وسجود ناقص

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ولاصلاه لمن لایتم رکوعها و سجودها

نمازگزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد ، آن نمازش ، نماز نیست . (بحارالانوار ، ج ۲۹ ، ص ۱۹۸) .

۴۸ – رکوع وسجده طولانی

قال الصادق – علیه السلام –

وعلیکم بطول الرکوع و السجود فان احدکم اذا طال الرکوع و السجود یهتف ابلیس من خلفه فقال یا ویلتاه ! اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هرگاه یکی از شما رکوع و سجودش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند وای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۹ ، مواعظ العددیه ، ص ۲۴۲) .

۴۹– رکوع و سجود بهترین عبادت

قال علی – علیه السلام –

نعم العباده السجود و الرکوع

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ،) .

۵۰ – عادت به رکوع و سجود

قال الصادق – علیه السلام –

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلک شیء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلک ولکن انظروا الی صدق حدیثه و اداء امانته

به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید ، زیرا ممکن است به آن عبادت کرده باشند ، و برای او یک امر عادی شده باشد ؛ و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند ، بلکه راستگویی و امانتداری او را بنگر تفسیر نورالثقلین ، ج ۱ ، ص ۴۹۶ ، ص ۱۰۵) .

۵۱ - تاءثیر طولانی رکوع و سجود

قال علی - علیه السلام -

لایقرب من الله سبحانه الاکثره السجود و الرکوع

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵) .

۵۲ - شرایط پنج گانه نماز

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

بنیت الصلاه علی اربعه اسهم ، سهم منها اسباغ الوصوء و سهم منها الرکوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ، و اذا لم یتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلقت ابواب السماء دونها ، و تقول ضیعتنی ضیعک الله ، و یضرب الله بها وجهه

نماز دارای چهار سهم است (و بدون اینها کامل نمی شود)

- وضوی کامل ساختن

- رکوع (با طماءنینه)

- سجود(با طماءنینه)

- و خشوع . . .

و چون یکی از این شرایط پنج گانه در نماز رعایت نشود ، این نماز ، تاریک و بی فروع به آسمان برده می شود و فرشتگان درهای آسمان را بر آن می بندند و نماز را به زمین باز می گردانند ، در این هنگام خطاب به صاحب خود می گوید مرا ضایع و تباه کردی ، خدای تو را تباه کند و سپس آن فرشته نماز را به صورت صاحبش می زند . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۶۴) .

۵۳ - رکوع و سجود صحیح

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اتانی جبرئیل من عندالله - تبارک و تعالی - فقال یا محمد ان الله - عزوجل - یقول انی افترضت علی امتک خمس صلوات من

اوفی بهن علی وضـوئهن و مـوافیهن و رکوعهن و سـجودهن کـان له بهن عنـد ان ادخله بهن الجنه ، و من لقینی قـد انتقص من ذلک شیئا فلیس له عنی عهد ، ان شئت عذبته ، وان شئت رحمته

جبرئیل از سوی خدای بزرگ ، بر من فرود آمد و گفت ای محمد ! خداوند -

تبارك و تعالی - می فرمایـد من بر امت تو پنج نماز واجب گردانیدم ، که اگر کسـی آن ها را با وضو و وقت رکوع و سـجود درست ادا نماید ، او را بر من پیمانی (حق)

است که او را به بهشت برم و کسـی که مرا ملاقات کنـد ، در حالی که از این شـرایط (نماز) چیزی کم باشـد ، مرا بااو پیمانی نیست و اگر خواسـتم ، او راعـذابش می کنم ، و اگر خواسـتم ، او را مورد مهر خویش قرار می دهم . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۱ ، ح ۱۸۸۸۰) .

۵۴ – نتیجه رکوع و سجود مؤ من

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

فما من مؤ من یوافق تلک الساعه ان یکون ساجدا او راکعا او قائما الا حرم الله جسده علی النار

هر مؤ منی در حال رکوع یا سـجود یا قیام مشـغول باشد ، خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام می گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸) .

۵۵ – دوری از صفات رذیله در رکوع و سجود

فی صحف ادریس

اذا دخلتم فی الصـلاه فاصـرفوا لهـا خواطرکم و افکـارکم و ادعواالله دعـاء طـاهرا متفرغـا و سـلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع وخشوع و طاعه و اسـتکانه ، و اذا رکعتم و سـجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنیا و هو اجس السوء ، و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ماءکل السحت ، و العدوان والاحقاد ، و اطرحوا بینکم ذلک کله

چون به نماز می پردازیـد ، تمامی اندیشه و فکرتان را متوجه آن کنید و با فراغت بال (از امور دنیا) به درگاه خداوند دعا کنید و با خضوع و خشوع ، فرمانبرداری و دل شکسـته آن که مصـلحت شـما در آن از او بخواهید و چون به رکوع و سجده رفتید ، دنیا و دوستی ، کارهای بشر ، اندیشه فریب کاری ، حرام خوردن ، تعدی به دیگران و کینه را از خود دور کنید (و بادلی پاک و فارغ از شر و کینه به درگاه خدا روید) . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳) .

۵۶ – رحمت خدا در رکوع و سجود

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذاقام العبـد فی صـلاته ذر البر علی راءسه ، حتی یرکع ، فاذا رکع علته رحمه الله حتی یسـجد و الساجـد یسـجد علی قـدمی الله فلیساءل و لیرغب

آنگاه که بنـده در نمازش برخیزد ، نیکی بر سـرش افشانده می شود تا به رکوع برود و چون به رکوع رفت ، رحمت خدا او را احاطه می کند تا به سـجده برود و سـجده کننده بر روی پاهای خداوند افتاده است از این رو ، باید از او بخواهد و به آنچه نزد او

است ، دل نبندد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۹ ، ح ۱۸۹۲۴) .

۵۷- فلسفه ذکر رکوع و سجود

عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیه السلام - قال

قلت له لای علّه یقال فی الرکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و یقال فی السجود (سبحان ربی الاعلی و بحمده) قال یا هشام ان الله لما اسری بالنبی صلی الله علیه وآله - و کان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجبه فکبر رسول الله - صلی الله علیه وآله - سبعا حتی رفع له سبع حجب ، فلما ذکر ما راءی من عظمه الله ارتعدت فرائضه فانبرک علی رکبتیه و اخذ یقول (سبحان ربی العظیم وبحمده) فلما اعتدل من رکوعه قائما و نظر الیه فی موضع اعلی من ذلک الموضع خر علی وجهه و جعل یقول (سبحان ربی الاعلی و بحمده) فلما قال سبع مرات سکن ذلک الرعب فلذلک جرت به السنه

هشام بن حکم از امام موسی کاظم (ع) پرسید چرا در رکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و در سجده (سبحان ربی الاعلی و بحمده) گفته می شود ؟ فرمود ای هشام ! چون خدای تبارک و تعالی پیامبر (ص) رابه معراج برد و آن حضرت به پروردگارش به اندازه (قاب قوسین او ادنی) نزدیک گشت حجابی از حجابهایش را از پیش او به کنار زد و از این رو ، رسول خدا (ص) هفت تکبیر گفت تا اینکه هفت حجاب به کنار رفت . پس از آن که این دیدنی ها در ذهن پیامبر (ص) یادآوری

شد ، رگهای گردنش به لرزه افتاد و دست ها را به زانو گذاشت و شروع کرد به گفتن (سبحان ربی العظیم و بحمده) وقتی از حالت رکوع برخاست و نگاه کرد و به جایگاه بالاتری از آنچه دیده بود نگریست روی زمین افتاد و گفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) وقتی این جملات را هفت بار تکرار کرد ، حالت رعب از او برطرف گردید از این رو ، سنت بر این جاری شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۳) .

۵۸ – علت تسبیح در رکوع و سجود

قال الرضا – علیه السلام –

فان قال فلم جعل التسبیح فی الرکوع و السجود قیل لعلل منها ان یکون العبد مع خضوعه و خشوعه و تعبده و تورعه و استکانته و تذله و تواضعه و تقربه الی ربه مقدسا له ممجدا مسبحا معظما شاکرا لخالقه و رازقه ، فلا یذهب به الفکر و الامانی الی غیر الله

اگر کسی بگوید چرا دستور تسبیح در رکوع و سجود داده شده ؟ در پاسخ گفته می شود علتهایی دارد ، از جمله این که بنده در برابر خدا ، خضوع و خشوع و تعبد و ورع و آرامش و خواری و فروتنی نماید و تقربش به سوی خدا باشد ، و او را تقدیس و تسبیح و تمجید و تعظیم نماید ، وسپاسگزار آفریننده و روزی دهنده خود باشد و اندیشه و فکر و آرزوهایش وی را به سوی غیر خدا نکشاند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۱) .

۵۹ – گفتن ذکر رکوع و سجود از آیه قرآن

قال الصادق – علیه السلام –

سبح فی رکوعک ثلاثا تقول (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات ، و فی السجود ثلاث مرات (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لاءن الله – عزوجل – لما انزل علی نبیه (فسبح باسم ربک العظیم) قال النبی –صلی الله علیه وآله – اجعلو فی رکوعکم ، فلما انزل الله (سبح اسم ربک الاعلی) قال اجعلوها فی سجودکم فان قلت (سبحان الله سبحان الله سبحان الله) اجزاک و تسبیحه ، واحده تجزی للمعتل و المریض والمستعجل

در رکوعت سه بار خدا را چنین بگو (سبحان ربی العظیم وبحمده) و در سجده سه بار (سبحان

ربی الاعلی و بحمـده) زیرا وقتی خداونـد بر پیامبرش آیه (فسـبح باسم ربک العظیم) را نازل فرمود پیامبر (ص) فرمود آن را در سـجده بگوییـد و وقتی (سـبح اسم ربـک الاـعلی) را نـازل کرد ، پیامبر دسـتور داد آن را در سـجده بگوییـد و اگر بگویی (سـبحان الله سبحان الله سبحان الله ،) کافی است و یک تسبیح برای شخص معذور و بیمار و کسی که عجله دارد ، کفایت می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۶) .

۶۰ - مراقبت از رکوع و سجود

کتب امیرالمؤ منین - علیه السلام - الی محمد بن ابی بکر

انظر رکوعک وسجودک ، فان النبی -صلی الله علیه وآله - کان اتم الناس صلاه و احفظهم لها وکان اذا رکع قال (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات و اذا رفع صلبه قال (سمع الله لمن حمده اللهم لک الحمد مل ء سمواتک و مل ء ارضک و مل ء من شئت من شی ء) فاذا سجد قال (سبحان ربی الاعلی و بحمده) ثلاث مرات

امـام علی (ع) به محمـد بن ابوبکر نوشت به رکوع و سـجودت بنگر و مراقب آن باش زیرا پیامبر (ص) بهتر از همه مردم نماز را به اتمـام می رسانـد وآن را حفـظ می رکرد و وقـتی به رکوع می رفت سه بـار می گفت (سـبحان ربی العظیم و بحمـده) و وقتی که از رکوع برمی خـاست ، می گفت (سـمع الله لمن حمـده ، الله لک الحمـد مل ء سـمواتک و مل ء ارضک و مل ء ما شئت من شی ء) (خداوند می

شنود کسی را که او را ستایش می کند . خدایا ! به اندازه ظرفیت آسمانهایت و زمین ، و به اندازه ظرفیت هرچه می خواهی ، تو را سپاس) و وقتی به سجده می رفت ، سه بار میگفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۴) .

۶۱ - رکوع و سجود امام صادق - علیه السلام -

روی ابان بن تغلب

انه عد علی الصادق - علیه السلام - فی الرکوع و السجود ستین تسبیحه

ابان بن تغلب تسبیح امام صادق (ع) را در رکوع و سجودش شماره کرد ، که شصت تسبیح بود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۹) .

۶۲ - رکوع و سجود صحیح و کامل

قال الصادق - علیه السلام -

اذا احسن المؤ من عمله ضاعف الله عمله لکل حسنه سعع مائه و ذلک قول الله تبارک و تعالی (والله یضاعف لمن یشاء) فاءحسنوا اعمالکم التی تعملونها لثواب الله ، فقلت له و ما الاحسان ؟ قال فقال اذا صلیت فاسحن رکوعک و سجودک و اذا صمت فتوق کل ما فیه فساد صومک و اذا حججت فتوق ما یحرم علیک فی حجک و عمرتک قال و کل عمل تعمله فلیکن نقیا من الدنس

آنگاه که مؤ من عملش را درست به جای آورد ، خداوند عمل او را چند برابر می کند و برای هر حسنه ای هفتصد برابر پاداش می دهد ، چرا ، که خداوند فرمود (و خداوند برای هر کسی که بخواهد می افزاید) پس اعمالی که برای پاداش خدا انجام می دهید ، درست به جای آورید ، راوی گوید پرسیدم احسان چیست ؟ فرمود هنگامی که نماز می خوانی ، رکوع و سجود را درست انجام بده ، و وقتی روزه می گیری ، از هر چیزی که آن را تباه می سازد ، خود را نگاه دار ، و هنگامی که حج می گزاری ، از هر چیزی که در حج وعمره بر تو حرام است پرهیز کن ، و در ادامه نیز فرمود هر عملی

که انجام می دهی ، باید از هر پلیدی پاک بماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۶) .

۶۳ – تعداد تسبیح در رکوع و سجود

قال الصادق – علیه السلام –

اقل ما یجب من التسبیح فی الرکوع و السجود فثلاث تسبیحات لابد منها یکون فی خمس صلوات مائه و ثلاث وخمسون تسبیحه ففی الظهر ست و ثلاثون ، و فی العصر ست و ثلاثون و فی المغرب سبع و عشرون و فی المعتمه ست و ثلاثون و فی الفجر ثمان عشره

کمترین چیزی که در تسبیح رکوع و سجود لازم است گفتن سه بار ، تسبیح است و باید آنها را گفت که در پنج نماز ، یک صد و پنچاه و سه تسبیح گفته می شود . پس در نماز ظهر ، سی و شش و در نماز عصر سی و شش و در نماز مغرب ، بیست و هفت در نماز عشاء ، سی و شش و در نماز صبح ، هیجده بار گفته خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۷) .

۶۴– دست برنداشتن از موضع رکوع و سجود

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی بن جعفر – علیه السلام –

ساءلته عن الرجل یکون راکعا اوساجدا فیحکه جسده هل یصلح له ان یرکع یده من رکوعه او سجوده فیحکه مما حکه ؟ قال لا باءس ، اذا شق علیه ، و البصر الی ان یفرغ افضل

کسی در حال رکوع یا سجود بعضی از جاهای بدنش می خارد ، آیا درست است که دستش را از رکوع یا سجود ، بردارد و همان محل را بخارد ؟ فرمود اشکالی ندارد ، وقتی که بر او سخت است ولی اگر صبر کند ، تا از آن فارغ شود ، بهتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۹) .

۶۵ – سیره امام صادق (ع) در رکوع و سجود

روی معاویه بن وهب قال

راءیت اباعبدالله – علیه السلام – یرفع یدیه اذا رکع و اذا رفع راءسه من الرکوع و اذا سجد و اذا رفع راءسه من السجود ، و اذا اراد السجود للثانید و روی ابن مسکان عن ابی عبدالله – علیه السلام – قال یرفع یدیه کلما اهوی الی الرکوع و السجود و کلما رفع راءسه من رکوع و سجود و قال هی العبودیه

معاویه بن وهب گوید امام صادق (ع) رادیدم که دستها را هنگامی که به رکوع می رود و سر بر می دارد و موقعی که به سجده می رود و هنگامی که از سجده سر برمیدارد و آنگاه که به سجده دوم می رود ، بلند می کند و ابن مسکان از امام صادق (ع) روایت کرده که فرمود هروقت نمازگزار به رکوع و سجود می رود و هنگامی که از رکوع و

سجود سر برمیدارد ، دستها را بلند کند . و بعد فرمود این بندگی است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۴) .

۶۶ - تاءثیر رکوع و سجود طولانی

عن ابی اسامه قال سمعت اباعبدالله - علیه السلام - یقول

علیکم بتقوی الله و الورع ، والاجتهاد ، و صدق الحدیث و اداء الامانه و حسن الجوار ، و کونوا دعاه الی انفسکم بغیر السنتکم و کونوا زینا ولا تکونوا شینا ، و علکم بطول السجود و الرکوع فان احدکم اذا اطال الرکوع و السجود ، یهتف ابلیس من خلفه وقال یا ویلتاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

ابو اسامه گوید از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود بر شما باد به تقوای الهی و ورع و اجتهاد و درستی در گفتار وادای امانت وحسن همجواری مردم را به غیر زبان (و یا عمل) به سوی خود بخوانید و زینت ما باشید و ننگ ما نباشید . سجده و رکوع را طولانی کنید که هرگاه یکی از شما رکوع و سجود را طولانی کند ، ابلیس از پشت سرش فریاد می زند ای وای بر من ! اینان اطاعت کردند و من گناه کردم و سجده کردند و من نکردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶) .

۶۷ - توقف زیاد در رکوع و سجود

قلت لاءبی جعفر - علیه السلام -

ایهما افضل فی الصلاه کثره القراءه اوطول البث فی الرکوع و السجود ؟ قال فقال کثره اللبث فی الرکوع و السجود فی الصلاه افضل ، اما تسمع لقول الله تعالی (فاقرؤ ا ما تیسر منه و اقیموا الصلاه) انما عنی باقامه الصلاه طول البث فی الرکوع و السجود ، قلت فاءیهما افضل کثره القراءه او کثره الدعا ؟ فقال الدعاء افضل ، اما تسمع لقول الله لنبیه صلی الله علیه وآله - (قل

یعبؤ بکم ربی لولا دعاؤ کم)

ابوجعفر (ع) را گفتم کـدام یک در نماز بهتر است زیاد خواندن قرآن یا افزودن زمان رکوع و سـجود ؟ فرمود توقف زیاد در رکوع و سـجود نماز بهتر است ، مگر قول خـدای بزرگ را نشـنیده ای که فرمود (هرآنچه از آن برایتان میسـر بود ، بخوانیـد و نماز را به پای داریـد) که منظور از اقامه نماز طول دادن به رکوع و سـجود است (راوی گوید) پرسـیدم کدامیک افضل اسـت کثرت خوانـدن قرآن یا دعاء ؟ آن حضـرت فرمود کثرت دعا بهرت است مگر ، قول خـدا را خطاب به پیامبرش نشـنیده ای که فرمود (ای پیامبر ! به آنان بگو اگر دعای شما نبود ، خداوند چه عنایتی به شما داشت ؟) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۷) .

۶۸ - سه تسبیح در رکوع و سجود

عن اسحاق بن عمار قال

سمعت اباعبـدالله - علیه السـلام - یعـظ اهله و نسـاءه و هو یقول لهن لاتقلن فی رکوعکن و سـجودکن اقل من ثلاث تسبیحات فانکن ان فعلتن لم یکن احسن عملا منکن

اسـحاق بن عمار می گوید در حالی که امام صادق (ع) کسان و همسـران خود راموعظه می کرد ، شـنیدم ، که به آنان فرمود کمتر از سه تسبیح در رکوع و سـجودتان نگویید ، و اگر چنین است (کمتر بگویید) کار خوبی از سوی شما انجام نشده (کنایه از آیه قرآن است که می فرماید (احسن عملا)) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۰) .

فصل سی و دوم ارکان نماز سجده

آیات

۱ - سجده آسمان و زمین

ولله یسجده من فی السموات و الارض طوعا وکرها و ضلالهم بالغدو و الاصال

همه آنها که در آسـمانه و زمین هسـتند از روی اطاعت یا اکراه و همچنین سایه های آنها هر صبح و عصر برای خدا سجده می کنند . (سوره رعد ، آیه ۱۵) .

۲ - سجده فقط در مقابل خداوند

ومن آیاته اللیل و النهار و الشمس و القمر لاتسجدوا للشمس ولاالقمر واسجدوا الله الذی خلقهن ان کنتم ایاه تعبدون

و از جمله آیات قـدرت الهی ، خلقت شب و روز و خورشـید و ماه است و نباید هرگز پیش خورشـید ، و ماه سـجده برید (که مخلوقی مانند شما هستند) بلکه اگر به حقیقت خدا را بپرستید خدایی را که خورشید و ماه آفریده است سجده و پرستش کنید (اینجا سجده واجب است) . (سوره فصلت ، آیه ۳۷) .

۳ – سجده برای خداوند

الایسجدوا لله الذی یخرج الخب ء فی السموات والارض و یعلم ما تخفون و تعلنون

چرا برای خداونـد سـجده نمی کننـد کـه آنچـه در آسـمانها و زمیـن پنهـان است خـارج می کنـد ؟ و آنچه را مخفی می کنید وآشکار نمی سازید ، می داند ؟ (سوره نمل ، آیه ۲۵) .

۴ – سجده برخاک

قل امنوا به او لاتؤ منوا ان الذین اوتوا العلم من قبله اذا یتلی علیهم یخرون للاذقان سجدا

بگو چه شـما ایمان بیاوریـد و چه نیاوریـد ، آنها که پیش از این علم و دانش به آنان داده شده هنگامی که (این ایات) بر آنها خوانده می شود به خاک می افتند و سجده می کنند . (سوره اسراء ، آیه ۱۰۷) .

۵ – سجده همه خلایق

الم تر ان الله یسجد له من فی السموات و من فی الارض و الشمس و القمر و النجوم والجبال والشجر و الدواب و کثیر من الناس و کثیر حق علیه العذاب

آیا ندیدی که سـجده می کنند برای خداوند تمام کسانی که در آسـمانها و زمین هسـتند و همچنین خورشید و ماه و ستارگان وکوهها و درختان وجنبندگان ، وبسـیاری از مردم امام بسـیاری ابا دارند و فرمان عذاب درباره آنها حتمی است . (سوره حج ، آیه ۱۹) .

۶ – مساجد از آن خداست

ان السماجد لله فلا تدعوا مع الله احدا

و این که مساجد از آن خدا است ، در این مساجد احدی را با خدا نخوانید . (سوره جن ، آیه ۱۸) .

۷ – سجده فرشتگان

ولله یسجد ما فی السموات و ما فی الارض من دابه و الملائکه و هم لایستکبرون

(نه تنهـا سایه ها بلکه) تمام آنچه در آسـمانها و در زمین از جنبنـدگان وجود دارد و همچنین فرشـتگان برای خـدا سـجده می کنند و هیچ گونه تکبری نمی ورزند . (سوره نحل ، آیه ۴۹) .

۸ – شاهد اعمال

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی ، می بیند و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۹ و ۲۱۸) .

۹ – سجده و پرستش برای خدا

فاسجدوا لله و اعبدوا

برای خدا سجده کنید و او را پرستش نمایید . (سوره نجم ، آیه ۶۲) .

۱۰ – سجده و دوری از تکبر

انما یؤ من بایاتنا الذین ذکروا بها خروا سجدا و سبحوا بحمدربهم و هم لا یستکبرون

تنها کسانی به آیات ما ایمان می آورند که هروقت این آیات به آنها یادآوری شود به سجده می افتد و تسبیح و حمد پروردگارشان را به جای می آورند و تکبر نمی کنند . (سوره سجده ، آیه ۱۵) .

۱۱ – سجده خاضعانه مخلوقات

اولم یروا الی ما خلق الله من شی ء یتفیؤ ا ضلاله عن الیمین و الشمائل سجدا لله و هم داخرون

آیا آنها مخلوقات خدا را ندیدند ، که چگونه سایه هایشان از راست و چپ حرکت کردند و با خضوع برای خدا سجده می کنند . (سوره نحل ، آیه ۴۸) .

۱۲ – سجده پیامبر (ص) و یارانش

محمدرسول الله –صلی الله علیه وآله – و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تریهم رکعا سجدا یبتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوهم من اثر السجود

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سر سخت و شدید و در میان خود مهربانند ، پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی ، آنها همواره فضل خدا ورضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است . (سوره فتح ، ایه ۲۹) .

۱۳ – سجده برای خداوند رحمان

و اذا قیل لهم اسجدوا للرحمن قالو و ما الرحمن انسجد لما تاءمرنا و زادهم نفورا

و وقتی که به آن ها گفته شود برای خداوند رحمان سجده کنید می گویند رحمان چیست ؟ ! (ما اصلا رحمان را نمی شناسیم) ما برای چیزی سجده کنیم که تو به ما دستور می دهی (این سخن را می گویند) و بر نفرشتان افزوده می شود ! (سوره فرقان ، آیه ۶۰) .

۱۴ - سجده ورستگاری

یا ایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون

ای اهل ایمان ! در برابر خدا رکوع و سجود به جای آرید و حضرتش را در تمامی شئون حیات بنده و فرمانبردار باشید و هرکار خیری را انجام دهید تا به رستگایر و فلاح و پیروزی و نجات برسید . (سوره حج ، آیه ۷۷) .

۱۵ - مخالفت ابلیس از سجده بر آدم

واذا قلنا للملائکه اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی و استکبر و کان من الکافرین

وهنگامی که به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده و خضوع کنید ، همگی سجده کردند جز شیطان ، که سرباز زدند و تکبر ورزید ، (و به خاطر نافرمانی و تکبر) ازکافران شد . (سروه بقره ، آیه ۳۴) .

۱۶ - اثر سجده

واسجد و اقترب

سجده نما و به خدا تقرب جوی . (سوره علق ، آیه ۱۹) .

۱۷ - حضرت مریم (س) و سجده برای خداوند

یا مریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراکعین

ای مریم فرمانبردار خدا باش و سجده برای حضرت حق به جای آر و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پرروردگارت برخیز . (سوره آل عمران ، آیه ۴۳) .

۱۸ - سجده در دل شب

والذین یبیتون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارشان در حال سجده و قیام بیتوته می کنند . (سوره فرقان ، آیه ۶۴) .

۱۹ – تسبیح و سجده برای خدا در شب

و من اللیل فاسجد له و سبحه لیلا طویلا

و در شبانگاه برای او سجده کن ، و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی . (سوره دهر ، آیه ۲۶) .

احادیث

۲۰ – قال الصادق – علیه السلام –

السجود منتهی العباده من بنی آدم

سجده ، نهایت عبادت فرزندان آدم است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۱ – سجده در خلوت

قال الصادق – علیه السلام –

ان العبد اذا اطال السجود حیث لایراه احد ، ثال الشیطان واویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

چون بنده ای در جایی که کسی او را نبیند ، سجده خود را طولانی کند ، شیطان می گوید وای بر من ! زیرا اینان فرمان حق بردند و من عصیان ورزیدم ، و اینها سر بر سجده نهاده و من سرپیچی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۲۲ – نورانیت به وسیله سجده

قال الصادق – علیه السلام –

وجدت النور فی البکاء و السجده

نورانیت (دل و صورت) را در گریه و سجده (برای خدا)یافتم . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹، چاپ بیروت) .

۲۳ – تفسیر سجود

سئل امیرالمؤ منین – علیه السلام – عن معنی السجود ، فقال

معناه منها خلقتنی یعنی من التراب ، و رفع راءسک من السجود معناه منها اخرجتنی و السجده الثانیه و الیها تعیدنی ، ورفع راءسک من السجده الثانیه و منها تخرجنی تاره اخری و معنی قوله سبحانه ربی الاعلی فسبحان انفه لله ربی و خالقی ، والاعلی ای علا و ارتفع فی سماواته حتی صار العباد کلهم دونه وقهرهم بعزته و من عنده التدبیر و الیه تعرج المعارج

از امیرالمؤ منین (ع) معنی و تفسیر سجود را پرسیدند ، حضرت فرمود معنای سجود این است که خدایا ! مرا از خاک آفریدی و چون سر از سجده برداری ، بدین معنا است که مرا از بین برانگیختی و چون مجددا سر به سجده نهی ، یعنی این که دوباره مرا به زمین باز خواهی گرداند و سر برداشتن از سجده دوم یعن یاین که مرا مجددا از زمین برمی انگیزی و معنای (سبحان ربی الاعلی) چنین است خداوند خالق و پروردگار من منزه است از صفات ناپسند و او در ملکوت خود علو و رفعت دارد ، تاجایی که بندگان همگی تحت امر و مقهور عزت اویند و اوست که تدبیر امور بندگان ، آسمان و زمین می کند و همه به سوی او عروج و پرواز می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۳

، و ۱۳۹) .

۲۴ – طولانی کردن سجده

قال علی – علیه السلام –

اطیلوا السجود فما من عمل اشد علی ابلی من ان یری ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصی

سجده را طولانی کنید که هیچ عملی بر ابلیس گرانتر از این نیست که انسان را در حال سجده ببینید ، زیرا خداوند او را امر به سجده کرد و او سر برتافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۱) .

۲۵ – سنت توابین

قال الصادق – علیه السلام –

علیک بطول السجود فان ذلک من سنن الاوابین

سجده راطولانی کن ، زیرا طولانی کردن سجده سنت اوابین (بسیار توبه کنندگان) است .

(بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۲۶ – ضمانت بهشت

ان قوما اتورسول الله –صلی الله علیه وآله – فقالوا

یا رسول الله ! اضنم لنا علی ربک الجنه ، قال فقال علی ان تعینونی بطول السجود

گروهی نزد پیامبر خدا (ص) آمدند و عرضه داشتند یا رسول الله ! بهشت را برای ما ضمانت کن . حضرت فرمود شما با سجده های طولانی مرا در این کار یاری کنید . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۷ – قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذا اردت ان یحشرک الله – عزوجل – معی فاطل السجود بین یدی الله الواحد القهار

چون خواهی که خداوند تو را بامن محشور گرداند ، در پیشگاه حق تعالی سجده هایت را طولانی کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۲۸ – پاداش هر سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اعلم انک لاتسجدوا لله سجده الا رفع الله لک بها درجه وحط عنک بها خطیئه

بدان که هرگاه خدا را یک بار سجده کنی ، خداوند برای آن سجده یک درجه بر مقامت بیفزاید وگناهی از تو بیامرزد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۵ ، ح ۱۸۸۹۹) .

۲۹ – بالا رفتن مقام در بهشت

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اکثروا من السجود فانه لیس من مسلم یسجد لله تعالی سجده الا رفعه الله بها درجه فی الجنه ، و حط عنه بها خطیئه

بسیار سجده کن که هرگاه مسلمانی خدای بزرگ را سجده کند ، خداوند به پاداش ان سجده مقامش را در بهشت بالا می برد و یک گناهش را می آمرزد . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۶ ، ص ۱۸۹۰۳) .

۳۰ – اثر سجده بر پیشانی

قال علی – علیه السلام –

انی لاکره للرجل ان تری جبهته جلحاء لیس فیها شی ء من اثر السجود

من دوست ندارم برای مردی که پیشانی اش صاف باشد و اثر سجود(حالت برآمدگی که از کثرت سجود ظاهر می شود) بر آن ندیده نمی شود . (بحارالانوار ، ج ۷۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۱ – ریزش گناهان

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ان العبد اذا قام یصلی اتی بذنوبه کلها ، فوضعت علی راءسه و عاتقه فکلما رکع او سجد تساقطعت عنه

هرگاه بنده ای به نماز می ایستد ، گناهانش بر سر و گردنش نهاده می شوند و هر بار که او رکوع و سجود کند به همان اندازه از گناهانش کاسته می شود . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۰۸) .

۳۲ – حرام بودن آتش بر جایگاه سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

تاءكل النار ابن آدم الا اثر السجود ، حرم الله - عزوجل - على النار ، ان تاءكل اثر السجود

آتش (دوزخ) تمام اعضای فرزنـد آدم را می خورند ، مگر جایگاه سـجده ها را که خداوند - تبارک و تعالی - بزرگ آن را بر آتش حرام کرده است . (کنزالعمال ت ج ۷ ، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۱۱) .

۳۳ - محبوب ترین حالات نزد خدا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من حاله یکون علیها العبد احب الی الله تعالی من ان یراه ساجدا یعفر وجهه فی التراب

هیچ حالتی از بنده ، نزد خدای تعالی ، محبوب تر از این نیست که بنده رادر حال سـجده (و در حالی که صورتش را بر خاک گذاشته است) ببیند . (کنزالعمالت ج ۷ ، ص ۲۹۰ ، ص ۱۸۹۲۸) .

۳۴ - اعطای درجه و آمرزش گناهان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من عبد یسجد الله سجده الا رفعه الله تعالی له بها درجه ، و حط عنه بها خطیئه

هرگاه بنده ای خدا را سجده کند ، خداوند به پاداش آن سجده درجه ای به او عطا کرده و گناهی از او می آمرزد .

۳۵ - پالایندگی سجده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا سجد العبد طهر سجوده ما تحت جبهته الی سبع ارضین

آنگاه کـه بنـه به سـجده می رود سـجده اش از زیر پیشـانی تـا هفت طبقه از زمین را پـاک می گردانـد . (این مطلب اشـاره به عظمت نماز و پالایندگی آن دارد) . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۱ ، ح ۱۸۹۳۴) .

۳۶ - بر سجده خود بیفیزایید

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من عبد یسجد لله سجده الا کتب الله له بها حسنه و حط عنه بها سیئه و رفع له بها درجه فاستکثروا من السجود

هیـچ بنـده ای نیست که برای خـدا سـجده کند ، مگر این که خداوند به واسـطه آن حسـنه ای برایش می نویسد و گناهی از او

محو می کند و درجه ای بر مقام او می افزاید پس برسجده خود بیفزایید . (کنزالعمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۳ ، ح ۱۸۹۴۰) .

۳۷ - سجده طولانی و وعده بهشت

مر بـالنبی -صـلی الله علیه وآله - رجل و هو یعالـج بعض حجراته فقال یا رسولا الله ! الا اکفیک ؟ فقال شاءنک فلما فرغ قال له رسول الله -صـلی الله علیه وآله - حاجتـک ؟ قال الجنه فاطرق رسول الله -صـلی الله علیه وآله - ثم قال نعم ، فلما ولی قال له یا عبدالله ! اعنا بطول السجود

رسول خـدا -صـلی الله علیه وآله - مشـغول تعمیر یکی از اتاقهـایش بود . رهگـذری بر اوگـذشت و عرض کرد یا رسول الله - صلی الله علیه وآله - اجـازه می دهیـد شـما رادر این کـار یـاری کنم ؟ پیـامبر (ص) فرمود اختیار با خودت هست و آن مرد به کمـک پیامبر (ص) شـتافت هنگامی که از کار دست مکثی کرد وسـپس به او قول بهشت داد وچون مرد به راه افتاد فرمود ای بنده خدا ! ما رادر تحقق این وعده ، با سجده های طولانی ات کمک کن . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۸ - نزدیکی به خدا با سجده های پنهان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما تقرب العبد الی الله بشی ء افضل من سجود خفی

هیچ بنده ای به خدایش به چیزی بهتر از سجده پنهانی نزدیک نشده است . (المحجُه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۹ - مدت سجده امام کاظم (ع)

کام موسی بن جعفر - علیه السلام - یسجد بعد ما یصلی فلا یرفع راءسه حتی یتعالی النهار

امام موسـی کاظم (ع) بعد از نماز صـبح به سر سـجده می گذارد و تا برآمدن خورشـید در میان آسـمان سـر از سجده برنمی داشت . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۴۰ - سجده شکر برای هر نعمت

قال الصادق - علیه السلام -

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - کان فی سفر یسیر علی ناقه له اذ نزل فسجد خمس سجدات فلما رکب قالوا یارسول الله ! انا راءینا صـنعت شـیئا لم تصـنعه فقال صـلی الله علیه وآله - نعم ، اسـتقبلنی جبرئیل فبشرنی ببشارت من الله فسجدت لله شکرا لکل بشری سجده

در سـفر رسول خدا (ص) سوار شتری بود که ناگهان پیاده شد و پنج سـجده به جای آورد و سـپس سوار مرکب شد اصحاب

علت این کار را پرسیدند آن حضرت فرمود جبرئیل بر من نازل شد و مرا پنج بشارت داد و من به شکرانه هر بشارتی سجده ای به جا آوردم . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۱ – سجده با علاقه

قال الباقر – علیه السلام –

اما من یسجد من اهل السموات طوعا فالملائکه یسجدون لله طوعا و من یسجد من اهل الارض فمن ولد فی الاسلام فهو یسجد له طوعا امام من یسجد له کرها فمن جبرعلی الاسلام ، و اما من لم یسجد فظله یسجد بالغداه و العشی

اما کسانی از اهل آسمانها با رغبت سجده می کنند فرشتگانند که خدا را با رغبت سجده می کنند و از اهل زمین کسانی هستند که در اسلام متولد شده اند و با علاقه سجده می کنند و اما کسانی که به طور اکراه واجبار سجده می کنند ، کسانی هستند که مجبور به پذیرش اسلام شده اند و اما کسانی که سجده نمی کنند ، سایه آن صبح و شام خداوند را سجده میکند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۴) .

۴۲ – سجده برای نعمتهای الهی

عن هشام بن احمر قال

کنت اسیر مع ابی الحسن – علیه السلام – فی بعض اطراف المدینه اذ ثنی رجله عن دابته فخر ساجدا فاطال ثم رفع راءسه و رکب دابته فقلت جعلت فداک قد اطلت السجود ؟ فقال انی ذکرت نعمه انعم الله بها علی فاحببت ان اشکر ربی

هشام بن احمر یم گوید در اطراف مدینه و در محضر امام کاظم (ع) بودیم که ناگهان امام از مرکب پیاده شده و سجده ای طولانی گزارد . چون سر برداشت و سوار شد ، از علت این سجده جویا شدیم ، حضرت فرمود یکی از نعمت های خدا را در حق خود به یاد آوردم و خواستم پروردگارم را شکر نمایم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۳ – ریزش گناهان با سجده فراوان

جاء رجل الی رسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی وضعف عملی . فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – اکثر السجود فانه یحط الذنوب کما تحط الریح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا –صلی الله علیه وآله – رسید و از زیادی گناه و کمی عمل صالح شکایت کرد آن حضرت فرمود زیاد سجده به جای آور ، زیرا سجده گناهان را می ریزید ، همچنان که باد برگ درختان را . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۶) .

۴۴ – اعضای بدن هنگام سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

السجود علی سبعه اعضاء ، الوجه ، و الیدین ، و الرکبتین ، و الرجلین

سجده با هفت عضو صورت می گیرد ، صورت ، دو دست ، دو زانو ، و دو پا . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۸) .

۴۵ – سجده بعد از نماز مغرب

قال الصادق – علیه السلام –

یستجب الدعاء فی اربعه مواطن فی الوتر و بعد الفجر ، و بعد الظهر ، و بعد المغرب ، و فی روایه یسجد بعد المغرب و یدعو ، فی سجوده

دعا در چهار جامستحب است در نماز وتر ، بعد از فجر ، بعد از نماز ظهر و مغرب . در روایتی آمده که پس از نماز مغرب ، انسان به سجده رود و در سجده اش دعا بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۴۶ – دعا بسیار در سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

فاما الرکوع فعظموا الله فیه ، و اما السجود فاءکثروا فیها الدعاء و انه قمن ان یستجاب لکم

من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام ، پس در رکوع ، خدا را با عظمت ذکر کنید ، و اما در سجده ، بسیار دعا کنید ، زیرا سزاوار است که دعایتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۰۶) .

۴۷ – جایگاه سجده

قال الصادق – علیه السلام –

لایسجد الا علی الارض او ما انبتت الارض الا الماءکول و القطن والکتان

سجده درست نیست ، مگر بر زمین یا بر چیزهایی که از زمین می روید ، جز خوردنی ها و پنبه و کتان . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۸۵) .

۴۸ – علت چهار سجده

عن علی بن ابی حمزه ، عن ابی بصیر قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – لم صارت الصلاه رکعتین و اربع سجدات ؟ قال لاءن رکعه من قیام برکعتین من جلوس

ابوبصیر می گوید که از امام صادق (ع) سؤ ال کردم چرا نماز (دو رکعتی) چهار سجده دارد ؟ فرمود چون یک رکعت درحال ایستاده با دو رکعت در حال نشسته برابر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۱۸) .

۴۹ – تاءثیر سجده در قیامت

عن الصادق – عن ابیه – علیهما السلام – قال

اذا سجد احدکم فلیباشر بکفیه الارض لعل الله یصرف عنه الغل یوم القیامه

امام صادق (ع) از پدرش فرمود هنگامی که یکی از شما سجده می کند ، دو کف دست را بر زمین قرار دهد ، شاید خدا در قیامت غل و زنجیر را از او باز دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۲) .

۵۰ – سه باز ذکر سجده

قال الصادق - علیه السلام -

وقل فی السجود (سبحان ربی الاعلی) ثلاث مرات

در سجده سه بار بگو (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۸) .

۵۱- چگونگی سجده هنگام زخم در پیشانی

سئل ابوعبدالله - علیه السلام - عمن بجهته عله لایقدر علی السجود علیها ؟ قال یضع ذقنه علی الارض ان الله تعالی یقول (و یخرون للاذقان سجدا

شخصی از امام صادق (ع) پرسید کسی که زخمی در پیشانی دارد و نمی تواند سجده کند ، تکلیف او چیست ؟ فرمود چانه را بر زمین بگذارد ، خداوند می فرماید (چانه های خود را برای سجده بر زمین می گذارند) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۵) .

۵۲ - سجده بر ریگها

عن علی بن جعفر عن موسی بن جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الرجل یسجد علی الحصاه فلایمکن جبهته من الارض ، قال یحرک جبهته حتی یمکن و ینحی الحصاه عن جبهته ولایریفع راءسه

کسی بر ریگها سجده می کند و پیشانی او بر زمین قرار نمی گیرد حکمش چیست ؟ فرمود آن قدر پیشانی را حرکت دهد تا بر زمین جای گیرد و ریگها را از پیشانی کنار زند و (در عین حال) سرش را از زمین برندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۹) .

۵۳ - هفت موضع سجده

عن الصادق عن ابیه - علیهما السلام - قال

یسجد ابن ادم علی سبعه اعظم یدیه و رجلیه و رکبتیه و جبهته

امام صادق (ع) از پدرش نقل می فرماید فرزند آدم ، با هفت استخوان (موضع) سجده می کند دو دست ، دو پا ، دو زانو ، پیشانی اش . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۴) .

۵۴ - سجده زن

عن علی بن جعفر عن اخیه - علیه السلام -

ساءلته عن المراءه اذا سجدت یقع بعض جبهتها علی الارض و بعضها یغطیه الشعر هل یجوز ؟ قال لا حتی تضع جبهتها علی الارض

زنی به سجده می رود و قسمتی از پیشانی اش روی زمین (خاک یا هرچه سجده بر آن صحیح است) قرار می گیرد و قسمتی را موی سر مانع می شود آیا درست است ؟ فرمود نه تا آنگاه که پیشانی را بر زمین بگذارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۰) .

۵۵ - سجده بر پشت دست

عن عبدالله بن جماد ، عن ابی بصیر قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - جعلت فداک ، الرجل یکون فی السفر فیقطع علیه الطریق فیبقی عریانا فی سراویل و لایجد ما یسجد علیه و یخاف ان سجد علی الرمضاء احترقت وجهه قال یسجد علی ظهر کفه فانها احد المساجد

ابوبصیر گوید از امام صادق - علیه السلام - پرسیدم فدایت شوم ، شخصی در سفر است و دزد مال او را می برد و با یک شلوار و برهنه می ماند و چیزی نمی یابد که بر آن سجده کند و می ترسد که اگر بر ریگها سجده کند ، صورتش بسوزد . (تکلیف او چیست ؟) فرمود بر پشت دستش سجده می کند ؛ زیرا پشت دست ، یکی از سجده گاهها است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۲) .

۵۶ - سجده امام باقر (ع)

عن ابی عبیده قال سمعت ابا جعفر - علیه السلام - یقول و هو ساجد

اساءلک بحق حبیبک محمد -صلی الله علیه وآله - الا بدلت سیئاتی حسنات و حاسبتنی حسابا یسیرا ثم قال فی الثانیه (اساءلک بحق حبیبک محمد الا کفیتنی مونه الدنیا و کل هون دون الجنه) و قال فی الثالثه (اساءلک بحق حبیبک محمدلما غفرت لی الکثیر من الذنوب و القلیل و قبلت منی عملی الیسره) ثم قال فی الرابعه (اساءلک بحق حبیبک محمد لما ادخلتنی الجنه ، و جعلتنی من سکانها و لما نجیتنی من سفعات النار برحمتک و صلی الله علی محمد وآله ؛

ابوعبیده گوید از امام باقر (ع) شنیدم که در حال سجده می گفت خدایا ! به

حق حبیبت محمـد (ص) از تو می خواهم که بـدیهایم را به خوبیها تبـدیل کنی ، و در حساب بر من آسان گیری و در سـجده دوم گفت به حق محمد (ص) از تو می خواهم که هزینه زندگی دنیا و هرچیزی که مانع رفتن به بهشت است کفایت کنی ، و در سـجده سوم فرمود به حق حبیبت محمد (ص) از تو می خواهم که گناه بسـیار و اندک مرا ببخشی و عمل مرا بپذیری و در سجده چهارم به حق حبیبت محمد (ص) از تو می خواهم که مرا به بهشت ببری و به رحمتت از ساکنانش قرار دهی و از شعله های آتش نجاتم دهی و درود خدا بر محمد وآلش . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۷ - امام سجاد (ع) و سجده فراوان

قال الباقر - علیه السلام -

ان ابی علی بن الحسـین ما ذکر لله - عزوجل - نعمه علیه الا سجد ، ولا قراء آیه من کتاب الله - عزوجل - فیها السجود الا سجد ، ولا دفع الله - عزوجل - عه سوء یخشاه او کیـد کائـد الا سـجد ، ولافرغ من صـلاه مفروضه الا سـجد ، و لاوفق لاءصـلاح بین اثنین ، الا سجد ، و کان اثر السجود فی جمیع مواضع سوده فسمی السجاد لذلک

امـام باقر - علیه السـلام - فرمود پـدرم هرگاه نعمتی را که خداونـد بر او ارزانی داشـته به یاد می آورد سـجده می کرد و چون آیاتی که فرمان سجده - چه واجب چه مستحب - داشت می خواند به سجده می رفت و هرگاه خداوند متعال بلایی را از

او دور می کرد به سجده می رفت و از هر نماز واجب فراغت می یافت ، سر به سجده می گذارد و زمانی که کدورت میان دو نفر را از بین می برد و دوستی میان آنان برقرار می کرد سر به سجده می نهاد ، از این رو اثر سجود بر تمامی مواضع سجود او دیده می شد و سجاد (زیاد سجده کننده) خوانده شد . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۶) .

۵۸ - جایگاه سجده بلند نباشد

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الرجل یرفع موضع جبهته فی المسجد ، فقال انی احب ان اضع وجهی فی مثل قدمی ، و اکره ان یضعه الرجل (علی مرتفع)

ابوبصیر گوید که از اما باقر (ع) پرسیدم کسی که در سجده جای پیشانی اش را بلندتر قرار می دهد ، آیا درست است ؟ فرمود من دوست دارم که پیشانی ام را مانند پاهایم (بر زمین) بگذارم وکراهت دارم که آن کس (پیشان را) بر جای بلند بگذارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۹ - حالت گذاشتن دستها در سجده

قال الصادق - علیه السلام -

اذا تصویت للسجود فقدم یدیک الی الارض قبل رکبتیک بشی ء

هنگامی که برای سجده خم شدی ، کمی پیش از این که زانوهایت به زمین برسد ، دستها را بر زمین بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۸) .

۶۰ - مشمول شفاعت و همنشین پیامبر (ص)

روی ان رجلا قال لرسول الله -صلی الله علیه وآله -

ادع الله ان یجعلنی من اهل شفاعتک و یرزقنی مرافقتک فی الجنه . قال -صلی الله علیه وآله - اعنی بکثره السجود

مردی به پیامبر (ص) عرض کرد یا رسول الله ! از خدا بخواه که مرا مشمول شفاعت تو قرار دهد و از همنشینان تو در بهشت باشم . (رسول خدا (ص) فرمود من از خدا می خواهم ولی تو هم مرا با زیادی سجده کمک کن . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۶۱ - تعبیر مساجد الله

(و ان السماجد لله فلاتدعوا مع الله احدا) قال المساجد السبعه التی یسجد علیها الکفان و الرکبتان و الابهامان و الجبهه

(و این که مساجد از آن خدا است . (پس هیچ کس را با خدا مخوانید) مساجد همان هفت موضعی هستند که بر آن سجده کنند (یعنی) کف دستان و دو زانو و دو انگشت ابهام (پا) و پیشانی . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۳) .

۶۲ – سجده ناقص

عن علی بن جعفر عن موسی ابن جعفر – علیهماالسلام – قال

ساءلته عن الرجل یسدج ثم لا یرفع من الارض حتی یسجد الثانیه هل یصلح له ذلک ؟ قال ذلک نقص فی الصلاه

علی بن جعفر گوید از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم اگر کسی سجده کند و سر از سجده بردارد ، ولی دستها را همچنان تا سجده دوم بر زمین نگاه دارد ؟ آیا نمازش درست است ، فرمود این کار نقصی در نماز است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۴) .

۶۳ – مواضع سجده

قال الباقر – علیه السلام –

السجود علی سبعه اعظم الجبهه والکفین و الرکبتین و الابهامین و ترغم باءنفک ، اما المفترض فهذه السبعه و اما الارغام فسنه

سجده بر هفت موضع است پیشانی کف دستها ، زانوها و دو انگشت ابهام (پا) و بینی را بر زمین می گذاری ، لیکن واجب همان هفت موضع است و گذاشتن بینی مستحب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۴) .

۶۴ – حقیقت سجده

قال الصادق – علیه السلام –

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود ، و لو کان فی العمر مره واحده ، و ما افلح من خلا بربه فی مثل ذلک الحال شبیها بمخادع لنفسه غافل لاه عما اعد الله للساجدین من انس العاجل ، و راحه الاجل ، ولا بعد ابدا عن الله من احسن تقربه فی السجود ، ولا قرب الیه ابدا من اساء ادبه و ضیع حرمته بتعلیق قلبه بسواه فی حال سجوده ، فاسجد سجود متواضع ذلیل علم انه خلق من تراب یطاءه الخلق و انه رکب من نطفه یستقذرها کل احد و کون و لم یکن و قد جعل الله معنی السجود سبب التقرب الیه بالقلب و السر و الروح ، فمن قرب منه بعد من غیره ، الا یری فی الظاهر انه لایستوی حال السجود الا بالتواری عن جمیع الاشیاء و الاحتجاب عن کل ما تراه العیون ، کذلک اراد الله تعالی امر الباطن فمن کان قلبه متعلقا فی صلاته بشی ء دون الله ، فهو قریب من ذلک الشی ء بعید من حقیقه ما اراد الله منه فی صلاته ، قال الله – عزوجل – (ما

جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) و قال رسول الله صلی الله علیه وآله - قال الله - عزوجل - لا اطلع علی قلب عبد فاعلم منه حب الاخلاص لطاعتی لوجهی ، و ابتغاء مرضاتی الا تولیت تقویمه و سیاسته و من اشتغل فی صلاته بغیری فهو من المستهزئین بنفسصه و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین

به خدا قسم ! کسی که حقیقت سجود را به جای آورد ، زیان نکند ، اگر چه در تمام عمرش تنها یک بار چنی کند و رستگار نشود کسی که در چنین حالتی مانند کسی که خود را فریب می دهد با خدایش خلوت کند و از آنچه که برای ساجدان آماده کرده غافل باشد (یعنی) انسی دنیوی و آسایشی اخروی و آنکس که به واسطه تعلق قلب خویش به جز خدا در شخص حال سجود ادبش را نگاه ندارد و حرمتش را ضایع کند او را قربی نباشد پس چون شخص متواضع و ذلیلی سجده کن که می داند او را از خاکی که مردمان بر آن پای می نهند بیافریده اند و او در نطفه ای بوده که همه از بویش متنفرند و قبلا نبوده و بعدا موجود شده است و خداوند حقیقت سجود را وسیله ای قرار داد تا انسان به قلب و باطن و روحش بدو تقرب جوید پس هر کسی که بدو نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که ظاهر سجده درست نیاید جز با مخفی شدن از جمیع اشیاء و مستور گشتن از هرآنچه چشمها می بینند ؛ همین طور خداوند نیز امر باطن

را خواهان است پس کسی که قلبش در نماز به چیزی جز خداوند تعلق یابد ، از آنچه که خدا در نماز از او خواسته دور و به آن چیز که بدان تعلق یافته نزدیک است خداوند - عزوجل - می فرماید (خداوند در سینه کسی دو قلب ننهاده است) و پیامبر خدا (ص) فرمود خداوند می فرماید (قلب هیچ بنده ای را نبینم که در آن حب اخلاص برای عبادتم و طلب رضایم باشد ، مگر آن که قوام و اداره امورش را عهده دار شوم و آنکس که در نمازش به کسی جز من مشغول شود از کسانی باشد که خودرا به استهزاء گرفته اند ، و نامش در دیوان زیانکاران نوشته شود) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۶) .

۶۵ - دمیدن در جایگاه سجده

قال ابوعبدالله - علیه السلام -

یکره النفخ فی الرقی و الطعام و موضع السجود

دمیدن در لقمه غذا و خود غذا و جایگاه سجده کراهت دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۵) .

۶۶ - سجده امام سجاد (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام الی الصلاه تغیر لونه ، فاذا سجد لم یرفع راءسه یرفض عرقا ثم یرفع راءسه من السجده الاولی و یقول اللهم اعف عنی و اغفرلی و ارحمنی و اجبرنی واهدنی انی لما انزلت الی من خیر فقیر

علی بن الحسین - علیه السلام - هرگاه به نماز می ایستاد ، رنگش می پرید و چون به سجده می رفت سرش را برنمی داشت تا عرقی می ریخت . سپس سرش را از سجده نخستین برمیداشت و می گفت بار پروردگارا ! مرا ببخش و بیامرز و بر من ترحم کن و پناهم ده و ارشادم نما زیرا من نسبت به خیراتی که به من داده ای فقیرم و (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۷) .

۶۷ - شنیدن آیه سجده در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

من قراء السجده او سمعها من قاری ء یقرؤ ها و کان یستمع قراءته فلیسجد ، فان سمعها و هو فی صلاه فریضه من غیر امام او ما براءسه و انا قراها و هو فی الصلاد سجد و سجد معه من خلفه ان کان اماما و لا ینبغی للامام ان یتعمد قراءه سوره فیها سجده فی صلاه فریضه

کسی که ایه سجده بخواند و یا از قاری بشنود که به او گوش فرا می داد باید سجده کند ، و اگر آن در حالی بشنود که نماز واجب را ادا می کند با سر اشاره (به سجد) کند و اگر خودش در نماز واجب آن را خوانده باید خود و ماءمومین سجده نمایند و سزاوار نیست که امام

در نماز واجب سوره ای بخواند که سجده دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۷۵) .

۶۸ - اعضای سجده

عن موسی بن جعفر ، عن ابائه ، علیهم السلام قال

قال علی - علیه السلام - فی قوله تعالی (و ان المساجد لله) ماسجدت به من جوار حک لل تعالی (فلاتدعوا مع الله احدا)

موسی بن جعفر (ع) از پدرانش نقل می کند علی (ع) درباره آیه (و ان المساجد لله) گفت یعنی اعضایت که از تو برای خدا سجده می کند (پس کسی را با خدا مخوان) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۸) .

۶۹ - سجده بر زمین

عن یعقوب بن یزید رفعه الی ابی عبدالله - علیه السلام - قال

السجود علی الارض فریضه

سجده بر زمین فریضه است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۵) .

۷۰ - دلیل دوبار سجده در نماز

و قالوا ایضا فی عله السجود مرتین ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - لمااسری به الی السماء وراءی عظمه ربه سجد ، فلما رفع راءسه راءی من عظمته ما راءی فسجد ایضا فصار سجدتین

در علت این که چرا سجده دوبار است ، گفته اند هنگامی که پیامبر (ص) را به معراج بردند و عظمت خداوند را دید ، به سجد رفت پس از آن که سر از سجده بلند نمود ، عظمتهای بیشتری دید و دوباره سجده کرد . این است که سجده دوبار انجام گرفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۳۹) .

۷۱ - سجده امام صادق (ع)

عن سماعه بن مهران قال

راءیت ابا عبدالله - علیه السلام - اذا سجد بسط یدیه علی الارض بحذاء وجهه و فرج بین اصابع یدیه ، ویقول انما یسجدان کما یسجد الوجه

سماعه بن مهران گوید امام صادق (ع) را دیدم که در سجده اش دستها را بر روی زمین در موازی صورتش باز کرده و انگشتانش را گشوده است و فرمود هر دو آنها (دستها) همانند صورت سجده می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۴۰) .

۷۲ - صورت به خاک مالیدن

قال الصادق - علیه السلام -

ینبغی للمصلی ان یباشر بجبهته الارض ویعفر وجهه فی التراب لانه من التذلل لله

سزاوار است نمازگزار پیشانی خود را بر زمین بگذارد و صورتش را در خاک بمالد که این نشانه خواری در پیش خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۶) .

۷۳ - ظاهر ساختن دستها در سجده

عن جعفر بن محمد - علیه السلام -

انه نهی عن السجود علی الکم و امر بابرار الیدین و بسطهما علی الارض او علی ما یصلی علیه عند السجود

جعفر بن محمد (ع) از سجده بر آستین نهی کرد و دستور داد که در حال سجده ، دستها را ظاهر سازند و بر زمین بگسترانند و یا بر چیزی که بر آن نماز می خوانند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۷) .

۷۴ - سجده بر تربت امام حسین (ع)

روی معاویه بن عمار قال

کان لاءبی عبدالله - علیه السلام - خریطه دیباج صفراء فیها تربه ابی عبدالله - علیه السلام - فکان اذا حضرت الصلاه صبه علی سجادته و سجد علیه ، ثم قال - علیه السلام - السجود علی تربه الحسین - علیه السلام - یخرق الحجب السبع

ابن عمار گوید امام صادق (ع) پارچه دیباج زردی داشت که تربت اباعبدالله (ع) در آن بود و هنگامی که وقت نماز می رسید آن را بر سجاده اش می ریخت و بر آن سجده می کرد ، سپس می فرمود سجده بر خاک حسین (ع) حجابهای هفتگانه را می درد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۳) .

۷۵ - حضرت ابراهیم (ع) و سجده فراوان

قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

لم اتخذالله تعالی ابراهیم خلیلا ؟ قال لکثره سجوده علی الارض

شخصی از امام صادق (ع) پرسید چرا خداوند ابراهیم را دوست خود گرفت ؟ فرمود چون بسیار بر زمین سجده می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۷۶ – اثر یک سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من سجد سجده حط بها خطیئه ، و رفع له بها درجه

هرکس سجده ای کند ، گناهی از او از بین می رود و درجه ای به او داد می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۷۷ – نهی از سجده بر پیراهن

روی عن ابیه عن ابائه عن رسول الله –صلی الله علیه وآله –

انه نهی ان یسجد المصلی علی ثوبه او علی کمه او علی کور عمامته

امام صادق (ع) از پـدرانش از رسول خـدا (ص) نقل می کنـد که آن حضـرت نهی می کرد نمازگزار بر پیراهن و عمامه اش سجده کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۵۷) .

۷۸ – سجده امام صادق بر تربت امام حسین (ع)

ارشاد القلوب للدیلمی قال

کان الصادق – علیه السلام – لایسجد الا علی تربه الحسین – علیه السلام – تذللا لله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین (ع) سجده نمی کرد تا در پیشگاه خد اظهار خواری و فروتنی کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۵۸) .

۷۹ – سجده را طولانی کنید

قال امیرالمؤ منین – علیه السلام –

اطیلوالسـجود ، فمامن عمل اشد علی ابلیس من ان یری ابن آدم ساجدا لانه امر بالسـجود ، فعصـی و هذا امر بالسـجود فاءطاع و نجا

سجده راطولانی کنید که هیچ کاری بر ابلیس سنگین تر از این نیست که فرزند آدم را در حال سجده ببیند ، چون به او دستور سجده داده شد ، ولی عصـیان ورزید ، در حالی که فرزند آدم ماءمور به سجده شد و اطاعت کرد و نجات یافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۱) .

۸۰ – آثار سجده بر پیشانی

قال الباقر - علیه السلام -

كان لابی - علیه السلام - فی موضع سجوده اثار ناتئه و كان یقطعها فی السنه مرتین فی كل مره ثفنات فسمی ذاالثفنات لذلک

پدرم درجایگاه سجودش آثاری برآمده داشت و درسال دوبار آنها را می برید و در هر بار پنج پینه داشت ، لذا به نام ذاالثفنات (دارای پینه ها) نامیده شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۱) .

۸۱ - خواب رفتن در حال سجده

عن الرضا - علیه السلام - قال

اذا نام العبد و هو ساجد ، قال الله - عزوجل - للملائكه انظروا الی عبدی قبضت روحه و هو فی طاعتی

چون بنده در حال سجده به خواب رود ، خداوند - عزوجل - به فرشتگان گوید بنده ام را ببینید روحش را در حال اطاعتم قبضه كردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۸۲ - سجده امام رضا - علیه السلام - در توفان

جاءت ریح و انا سجد ، و جعل كل انسان یطلب موضعا و اناساجدملح فی الدعاء علی ربی - عزوجل - حتی سكنت

در سجده بودم كه باد (سختی) وزید وهر كس به دنبال پناهگاهی می گشت و من همچنان در سجده بر خدایم می نالیدم تا هوا آرام شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲)

۸۳ - سیره پیشوایان

فیما كتب الرضا - علیه السلام - للماءمون بالسند المتقدم قال

و من دین الائمه - علیهم السلام - الورع و العفه و الصدق و الصلاح و طول السجود

امام رضا (ع) ضمن نامه ای به ماءمون چنین نوشت از سیره پیشوایان ، ورع و عفت و راستگویی و صلاح و طول سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۸۴ - نزدیكترین حالت بنده به خدا

قال الصادق - علیه السلام -

اقرب مایكون العبد الی الله و هو ساجد

نزدیکترین حالت بنده به خدا ، زمانی است که در سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۳) .

۸۵ – ریزش گناهان با سجده زیاد

قال الصادق – علیه السلام –

جاء رجل الی رسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی وضعف عملی فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – اکثر السجود فانه یحط الذنوب کما تحط الریح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و گفت ای پیامبر خدا ! گناهانم زیاد و عملم کم است ؟ فرمود سجده ات را زیاد کن ؛ زیرا گناهان را می ریزد همان گونه که باد ، برگها را . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۸۶ – سجده فراوان و ضمانت بهشت

قال الصادق – علیه السلام –

جاء رجل و دخل الی النبی –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله –صلی الله علیه وآله – انی ارید ان اساءلک فقال له رسول الله –صلی الله علیه وآله – سل ما شئت قال تحمل لی علی ربک الجنه قال تحملت لک ، ولکن اعنی علی ذلک بکثره السجود

مردی بر پیامبر (ص) وارد شد و گفت ای پیامبر خدا ! از تو پرسشی دارم ؟ فرمود بپرس هرچه می خواهی گفت بهشت را نزد خدا برایم ضمانت کن فرمود ضمانت کردم ، اما مرا بر این کار با کثرت سجده یاری کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۴) .

۸۷ – سجده به سمت قبله

قال الباقر – علیه السلام –

اذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجها القبله ، و اذا قراءتها و انت راکب فاسجد حیث توجهت فان رسول الله –صلی الله علیه وآله – کان یصلی علی راحلته و هو متوجه الی المدینه بعد انصرافه من مکه یعنی النافله قال و فی ذلک قول الله (فاینما تولوا فثم وجه الله)

هنگامی که در حال نشسته آیه سجده می خواندی ، روبه قبله سجده را به جای آر و هنگامی که سوار بر مرکب آیه را می خوانی ، به هر سویی که راه می رویی سجده کن ، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت ، نماز گزارد – یعنی نماز نافله و امام فرمود آیه (فاینما تولو فثم وجه الله) در این باره نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص

. (۱۷۵

۸۸ – سجده فراوان امام کاظم (ع)

دخلت علی ابی الحسن موسی – علیه السلام – فاذا انا بغلام اسود بیده مقص یاءخذ اللحم من جبینه و عرنین انفه من کثره سجوده

شخصی بر امام کاظم (ع) وارد شد و دید غلام سیاهی با قیچی گوشتها را از پیشانی و از روی بینی اش می گیرد ، چون زیاد سجده می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۶) .

۸۹ – سوره های دارای سجده

عن ابی عبدالله – علیه السلام –

العزائم (الم تنزیل) و حم السجده ، و النجم اذا هوی ، و اقراء باسم ربک) و ما عداها فی جمیع القرآن مسنون ، و لیس بمفروض

عزائم عبارتند از سوره های الم تنزیل ، سجده ، نجم ، علق ، و غیر اینها ، در همه قرآن (سجده) سنت است ، واجب نیست . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۹) .

۹۰ – آداب سجده امام کاظم (ع)

عن ابی الحسن موسی – علیه السلام –

انه کان اذا رفع راءسه صلاته من السجده الاخیره جلس جلسه ثم نهض للقیام و بادر برکبتیه من الارض قبل یدیه ، و اذا سجد بادر بهما الارض قبل رکبتیه

امام کاظم (ع) هنگامی که سر از سجده دوم برمی داشت ، کمی می نشست و سپس قیام می کرد و (یکسره از سجده قیام نمیکرد) و پیش ازدستها ، زانوها را بر زمین برمی داشت و هنگامی که به سجده می رفت ، دستها را پیش زانوها بر زمین می گذاشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۶۲) .

۹۱ – حسرت ابلیس

قال علی – علیه السلام –

ان العبد اذا سجد نادی ابلیس یا ویله اطاع وعصیت و سجد و ابیت

وقتی بنده سجده کرد ، ابلیس فریاد یم زند وای بر من ! و اطاعت کرد ، ولی من معصیت کردم ، او سجده کرد و من از این عمل سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳) .

۹۲ – کراهت دمیدن در جایگاه سجده

عن لیث قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – الرجل یصلی فینفخ فی موضع جبهت..قال لیس به باءس ، انما یکره ذلک ان یؤ ذی من الی جانبه

راوی می گوید از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی در حال نماز به جای پیشانی اش فوت کند (چگونه است) ؟ فرمود اشکالی ندارد و کراهت آن برای این است که کسی در کنار او (از بوی بدن آن) اذیت نشود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۵) .

۹۳ – دعا درهنگام سجده

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله – علیه السلام – ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال فقال نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و آخرتک

به امام صادق (ع) عرض کردم در حالی که دررکوع یا سجده هستم دعا کنم ؟ حضرت فرمود آری در حال سجده کن ، زیرا انسان در حال سجده کمترین فاصله را با خدا دارد ، پس برای دنیا و آخرتت دعا کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۲) .

۹۴ – سجده امام سجاد (ع) در صحرا

قال الباقر – علیه السلام –

علی بن الحسین – علیه السلام – انه ابرز الی الصحراء فتبعه مولی له فوجده ساجدا علی حجاره خشنه ، فاحصی علیه الف مره (لا اله الا الله) حقا حقا ، لااله الا الله تعبدا ، و رقا ، لااله الاالله ایمانا و صدقا) ثم رفع راءسه

امام باقر (ع) فرمود امام سجاد (ع) رو به صحرا نهاد و یکی از غلاماتش در پی او روان شد . چون به حضرت رسید او را بر روی سنگی ناهموار در حال سجده دید . گوش فرا داد و شنید که حضرت در سجده می فرماید (لااله الاالله حقا حقا ، لا اله الاالله تعبدا و رقا ، لااله الاالله ایمانا و صدقا) و آن را هزار مرتبه تکرار می کرد ، سپس سر از سجده برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۶) .

۹۵ – سجده ریاکارانه

قال علی – علیه السلام –

ان رسول الله –صلی الله علیه وآله – ابصر رجلاـ دبرت جبهته ، فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – من یغالب الله یغلبه و من یخدع الله یخدعه فهلا تجافیت بجهتک عن الارض و لم تسوه خلقک ؟ !

رسول گرامی اسلام (ص) مردی را دید که پیشانی اش (بر اثر سجده ای که شاید ریاکارانه بود) زخمی شده است به او فرمود هرکس با خدا از در نیرنگ و خدعه درآید ، خداوند نیز به او می فرماید چرا پیشانی ات را از زمین جدا نمی کنی تا این چنین چهره ات را مشوه و زشت نکنی ؟ ! (بحارالانوار ، ج ۷۱

، ص ۳۴۴) .

۹۶ – سجده و رحمت الهی

قال علی – علیه السلام –

لو یعلم المصلی ما یغشاه من الرحمه لما رفع راءسه من السجود

اگر نمازگزار بدانـد که چقـدر از رحمت (خداونـد تعالی) او را فراگرفته است ، سـرش را از سـجده برنمیدارد . (غررالحکم ، ص ۲۶۱) .

۹۷ – سجده شکر به پاس توفیق الهی

قال الصادق – علیه السلام –

انما یسـجد المصـلی سـجده بعد الفریضه لیشـکر الله تعایل فیها علی ما من به علیه من اداء فرضه و ادنی ما یجزی ء فیها شـکرالله مرات

سزاوار است که نمـازگزاز به پـاس توفیق خـدایی در به جـای آوردن نمـاز واجب ، سـجده شـکر به جای آورد و حـداقل ذکر سجده ، گفتن سه بار (شکرالله) است . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۸) .

۹۸ – ثواب سجده شکر

قال الصادق – علیه السلام –

ایما مؤ من سجد لله سجده لشکر نعمه فی غیر صلاه ، کتب الله به بها عشر حسنات و محا عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان

هر مؤ منی در غیر از حال نماز سـجده شـکری جهت نعمتی به جای آورد ، خداوند به آن خاطر ده حسـنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد . (ثواب الاعمال ، ص ۸۳) .

۹۹ – سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر – علیه السلام –

ما استیقظ رسول الله –صلی الله علیه وآله – من نوم قط الا خر لله – عزوجل – ساجدا

هیچ گاه رسول خدا (ص) از خواب برنخاست ، جز آن که در پیشگاه خداوند به سجده می افتاد . (بحارالانوار ، ج ۱۶ ، ص ۲۵۳) .

۱۰۰ - نهایت فروتنی و خضوع

قال الصادق - علیه السلام -

ولسجود علی الارض افضل ، لانه ابلغ فی التواضع و الخضوغ لله - عزوجل -

سجده کردن بر زمین برتر است زیرا این عمل در فروتنی و اظهار خضوع در پیشگاه حق تعالی بلیغ تر می باشد . (علل الشرایع ، ص ۱۶۴) .

۱۰۱ - راز سجده بر آدم

قال تعالی یا آدم ! انما امرت الملائکه بتعظیمک بالسجود لک اذ کنت و عاء لهذه الانوار ، و لو کنت ساءلتنی بهم قبل خطیئتک ان اعصمک منها و ان افطنک لدواعی ابلیس حتی تحرز منها لکنت قد جعلت ذلک

خداوند متعال به حضرت آدم (ع) فرمود ای آدم ! البته به عنوان عظمت تو ، فرشتگان را دستور دادم تا در برابرت سجده کنند ، به خاطر آن که در ذات و سرشت تو ، نور ولایت جای دارد و چنانچه پیش از نافرمانی ، مرا (به نام) آنان می خواندی که تو را حفظ کرده و وسایلی که شیطان بدان گمراه می کند و به تو بنمایانم تا از آن دوری جویی ، چنین می کردم . (بحارالانوار ، ج ۱۱ ، ص ۱۹۲) .

۱۰۲ - شهادت جایگاه سجده در قیامت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من رجل یجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض لا شهدت له بها یوم القیامه

هرانسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد ، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۴ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵) .

۱۰۳ - فریاد شیطان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادی ابلیس

وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد ، شیطان فریاد زد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴) .

۱۰۴ - سجده طولانی و فریاد شیطان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العبد اذا اطال السجود حیث لایراه احد ، قال الشیطان و اویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و اءبیت

به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد ، فریاد شیطان بلند می شود که وای بر من ، ! آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۱۰۵ - حق سجود

قال الصادق - علیه السلام -

ماخسر والله من اتی بحقیقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده

به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ وجه عنوان زیان ، متوجه او نشود ، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶) .

۱۰۶ - اثر سجده بر تربت حسین (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

السجود علی تربه الحسین - علیه السلام - یخرق الحجب السبع

سجده بر تربت امام حسین (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۱ ، ص ۱۳۵) .

۱۰۷ - اسرار سجده کردن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سجد قال الله تعالی لملائکته یا ملائکتی ! اما ترون کیف تواضع بعد ارتقائه ؟ و قال لی و ان کنت جلیلا مکینا فی دنیاك ، فانا ذلیل عند الحق اذا ظهرلی ؟ سوف ارفعه بالحق و ادفع به الباطل

وقتی (بنده) سجده کرد ، خداوند خطاب به ملائکه می فرماید ملائکه من ! آیا نمی بینید چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید اگر تو صاحب جلالت و مکنت در دنیا هستی ، پس من خوار در نزد تو هستم ؟ (خداوند فرماید

) به زودی او را از طریق حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۰۸ – سجده مایه تقرب

قال علی – علیه السلام –

اقرب مایکون العبد من الله اذا سجد

نزدیک ترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۳۳) .

۱۰۹ – راز سر برداشتن از سجده اول

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

فاذا رفع راءسه من السجده الاولی قال تعالی یا ملائکتی ! اما ترونه کیف قال (وانی و ان تواضعت لک فسوف اخلط الانتصاب فی طاعتک باذل بین یدیک

سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت ، خداوند خطاب به ملائکه اش می فرماید ای ملائکه من ! آیا نمی بیند اورا که چگونه می گوید و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۰ – سر سجده دوم

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

فاذا سجد ثانیه قال الله تعالی لملائکه اما ترون عبدی هذا ! کیف عاد الی التواضع لی ؟ لاعیدن الیه رحمتی

و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید آیا این بنده مرا نمی بینید که چگونه برای من تجدید تواضع نمود ؟ هر آینه رحمت خدا را برای او اعاده خواهم کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۱۱ – راز سر برداشتن از سجده دوم

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

فاذا رفع راءسه قائما قال الله تعالی یا ملائکتی ! لارفعته بتواضعه کما ارتفع الی صلاته

پس زمانی که (بنده) سرش را (سجده دوم) بلند کرد و ایستاد ، خداوند تعالی می فرماید ای ملائکه من ! هر آینه او را به

خـاطر تواضـعش در مقابـل من رفعت خواهم کرد ، چنـان که نماز او به سوی من بالا خواهـد آمـد . (بحارالانور ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۲ – فلسفه سجده بر خاک

قال علی – علیه السلام –

و لما فی ذلک من تغیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تصاغرا

هنگامی که انسان نماز می خوانـد ، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذراندن اعضاء شـریف بر زمین دلیل کوچک و حقارت است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۱۳ – نزدیک ترین حالت بنده به پروردگار

قال الصادق – علیه السلام –

اقرب ما یکون العبد الی الله – عزوجل – و هو ساجد ، قال الله ، عزوجل – (واسجد و اقترب)

نزدیک ترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سـجده است خداوند فرمود (سجده کن و تقرب جوی) . (روضه المتقین ، ج ۲ ، ص ۳۸) .

۱۱۴ – روح سجده

قال الصادق – علیه السلام –

و السـجود النفسـانی فراغ القلب من الفانیـات و الاقبـال بکنه الهمه علی الباقیـات و خلع الکبر و الحمیه و قطع العلائق الـدنیویه و التحلی بالخلائق النبویه

سجده نفسانی (که روح سـجده است) روها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۱۵ – سجده قبل از طلوع آفتاب

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

و اما صـلاه الفجر فان الشـمس اذا طلعت تطلع علی قرن شـیطان فامرنی ربی ان اصلی قبل طلوع الشمس ، صلاه الغداه و قبل ان یسـجد لهـا الکافر لتسـجد امتی الله – عزوجل – و سـرعتها احب الی الله – عزوجل – و هی الصـلاه التی تشـهدها ملائکه اللیل و

ملائکه النهار

اما نمازصبح ، پس هنگامی که آفتاب طلوع کرد ، مثل این که بر شاخهای طلوع می کند پروردگارم مرا امر فرموده که قبل از طلوع خورشید ، و قبل از آن که کافر برای آفتاب سجده کند ، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن که امتتم برای خداوند سجده نمایند و زود به جای آوردن آن در پیشگاه خداوند محبوب تر است این نمازی است که ملائکه شب و روز شاهد آن می باشند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹) .

۱۱۶ – اثر سجده فراوان

عن الصادق – علیه السلام –

جاء رجل الی رسول الله –صلی الله علیه وآله – فقال یا رسول الله ! کثرت ذنوبی و ضعف عملی فقال رسول الله –صلی الله علیه وآله – اکثر السجود فانه یخظ الذنوب کما یحط الریح ورق الشجر

از حضرت امام صادق (ع) روایت شده است که مردی پیش پیامبر (ص) آمدو گفت یا رسول الله ! گناهان من بی شمار است ولی عمل نیک من اندک است پیامبر گرای اسلام (ص) فرمود سجده فراوان به جای آور ؛ زیرا سجده گناهان را دور سازد همچنان که باد برگ درخت را می ریزاند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲ ،

امالی صدوق ، ج ۷۶ ، حدیث ۱۱) .

۱۱۷ - علت عدم جواز سجده بر غیر زمین

عن هشام بن الحکم قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - اخبرنی عما یجوز السجود علیه و عما لایجوز ؟ قال السجود لایجوز الا علی الارض اما انبتت الارض الا ـ ما اکل و لبس فقلت له جعلت فداک ما العله فی ذلک ؟ قال لان السجود هو الخضوع لله - عزوجل - فلاینبغی ان یکون علی ما یؤ کل و یلبس لان ابناء الدنیا عبید ما یاءکلون و یلبسون والساجد فی سجوده فی عباده الله - عزوجل - فلا ینبغی ان یضع جبهته فی سجوده علی ابناء الدنیا الذین اغتروا بغرورها و السجود علی الارض افضل لانه ابلغ فی التواضع و الخضوع لله - عزوجل - ؛

هشام بن حکم می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم بر چه چیز سجده جایز است و بر چه چیز جایز نیست ؟ حضرت فرمود سجده تنها بر زمین و رستنی هایی که خوردنی و پوشیدنی نباشند ، جایز است عرض کردم فدایت گردم ! علت این امر چیست ؟ حضرت فرمود چون سجود ، فروتنی و خضوع برای خداوند - عزوجل - است و سزاوار نیست که بر خوردنی ها و پوشیدنی ها باشد ، زیرا دنیا پرستان بنده خوارک و پوشاک خودهستند و کسی که سر به سجدته گذارده ، در حال عبادت خدا است . پس شایسته نیست بر آنچه که دنیاطلبان را فریفته ، سجده کند و سجده بر زمین برتر است ، زیرا این سجده ، منتها مرتبه فروتنی و خضوع برای خداوند است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ،

ص ۱۴۷) .

۱۱۸ - عظمت سجده

قال علی - علیه السلام -

لویعلم لاالمصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راءسه من السجود

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹) .

۱۱۹ - آداب سجده

قال علی - علیه السلام -

السجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه

سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاك و روی آوردن به زمین با دو کف دست و کناره های دو پا ، همراه خشوع دل و پاکی نیت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۲۰ - اسرار ذکر سجده

قال الصادق - علیه السلام -

فقال ارفع راءسک فرفعت راءسی ؛ فنظرت الی شی ء ذهب منه عقلی فاستقبلت الارض بوجهی ویدی فاءلهمت ان قلت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لعلو ما راءیت فقلتها سبعا فرجعت الی نفسی کلما قلت واحده منها تجلی عنی الغشی ء ؛ فقعدت فصار السجود فیه (سبحان ربی الاعلی و بحمده) و صارت القعده بین السجدتین استراحه من الغشسی و علو ما راءیت فالهمنی ربی - عزوجل - و طالبتنی نفس ان ارفع راءسی ؛ فرفعت فنظرت الی ذلك العلو فغشسی علی فخررت لوجهی و استقبلت الارض بوجهی ویدی و قلت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) فقلتها سبعا ثم رفعت راءسی فقعدت قبل القیام لاثنی النظر فی العلو فمن اجل ذلک صارت سجدتین و رکعه و من اجل ذلک صار القعود قبل القیام قعده خفیفه

پس فرمود (سربردار) سر برداشتم ، چیزی دیدم که از آن عقلم از سررفت ، و به صورت و دو دست بر زمین قرار گرفتم ؛ پس الهام شده به سبب علو آنچه دیدم گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) (منزه است پروردگار برتر من و

سپاس او راست) این را هفت بار گفتم ؛ پس به خود آمدم هربارکه می گفتم حالت غشوه از من باز می شد . آنگاه نشستم از این رو ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) در سجده قرار داده شد و نشستن بین دو سجده ، استراحتی شد از آن غشوه و عظمت و والایی آنچه دیدم پس پروردگار به من الهام فرمود و خود نیز خواستم که سربلند کنم ، سربرداشتم و به آن علو و عظمت نگریستم وبیهوش شدم و بر زمین افتادم و با صورت و دو دست رو به زمین کردم و گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) این را هفت مرتبه گفتم آن گاه سربرداشتم و پیش از ایستادن نشستم تا بار دیگر به آن علو و عظمت نظر کنم از این رو (در هر رکعت نماز) دو سجده و یک رکوع مقرر شد و نیز نشستن قبل از قیام ، نشستنی کوتاه مقرر گردید . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲) .

۱۲۱ - ایمنی از بیماری و درد و آفت

فی الحدیث

ان موسی خر ساجدا لله فاوحی الله تعالی الیه ارفع راءسک یاموسی و امر یدک فی موضع سجودک و امسح بها وجهک و ما نالته من بدنک فانه امان من کل سقم و داء و افه وعاهه

موسی (ع) در پیشگاه خدا به سجده افتاد و حق تعالی به او وحی فرمود ای موسی ! سر بردار و دست خود را به سجده گاه بکش و به صورت و آنچه از بدنت که دسترست باشد به مال ، که آن موجب ایمنی از هر بیماری و درد آفت

است . (سفينه البحار ، ج ۱ ، ص ۵۹۹) .

۱۲۲ - ذکر سجده

فی الحديث

لما نزل قوله سبحانه (سبح اسم ربک الاعلی) قال رسول الله -صلی الله عليه وآله - اجعلوها فی سجودکم

هنگامی که کلام الهی (سبح اسم ربک الاعلی) نازل گشت ، رسول الله (ص) فرمود آن را در سجودتان قرار دهيد ، يعنی (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۵۸ ، ص ۳۴) .

۱۲۳ - آثار سجده حقيقی

عن مصباح الشريعه ، قال الصادق - عليه السلام -

ماخسر و الله من اتی بحقيقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده و ما افلح من خلا بربه فی مثل ذلک الحال تشبيها بمخادع نفسه غافلا لاهيا عما اعده الله للساجدين من انس العاجل و راحه الاجل ولابعد عن الله ابدا من احسن تقربه فی السجود ولاقرب اليه ابدا من اساء ادبه و ضيع حرمته بتعلق قلبه بسواه فی حال سجوده فاسجد سجود متواضع لله تعايل ذليل ، علم انه خلق من تراب يطاءه الخق و انه اتخذک من نطفه يستقذرها کل احد ؛ و کون و لم يکن و قد جعل الله معنی السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السر و الروح فمن قرب منه بعد من غيره الاتری فی الظاهر انه لايستوی حال السجود الا بالتواری عن جميع الاشياء والاحتجاب عن کل ما تراه العيون ؟ کذلک امر الباطن فمن کان قلبه متعلقا فی صلوته بشی ء دون الله تعالی فهو قريب من ذلک الشی ء بعيد عن حقيقه ما اراد الله منه فی صلوته قال الله - عزوجل - (ما جعل الله لرجل من قلبين فی جوفه) و قال رسول الله -صلی الله عليه وآله - قال

الله تعالی لااطلع علی قلب عبد فاعلم فیه حب الاخلاص لطاعتی لوجهی و ابتغاء مرضاتی الا لولیت تقویمه و سیاسته و من اشتغل بغیری فهو من المستهزئین بنفسه و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین .

به خدا سوگند ! آن کس که هرچند یک بار در تمام عمر ، حقیقت سجده را به جای آورد زیان نبرد و آن کس که همانند کسی که خود را می فریبد ، با حالت غفلت و بازیچه گرفتن آنچه خدا برای سجده کنندگان فراهم نموده است یعنی انس (با او) در حال (دنیا) و راحت و آسایش در آینده (آخرت) با پروردگار خود خلوت کند ، رستگار نشد و کسی که در سجده به خدا نیکو تقرب جست از خدا دور نشد و کسی که به خدا سوء ادب کرد و با دلبستگی به غیر او در جسده ، حرمت او را از بین برد ، به مقام قرب او نرسد ، پس سجده کن (همانند) سجده آن کسی که در برابر خداوند تعالی متواضع و خوار است و می داند که از خاکلی آفریده شده که خلق بر آن پا می نهند و خدا او را از نطفه ای که همه آن را کثیف و نجس می دانند آفریده ؛ و می داند که نبود و (به دست آفریدگار) به وجود آمد و همانا خداوند معنای (حقیقت) سجده را سبب نزدیکی جستن به او با قلب و باطن و جان قرار داد ؛ پس کسی که به او نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که درظاهر سجده شکل نمی گیرد

مگر آنکـه همـه چیز از نظرات پنهـان گردد و هرچه دیـدگان می بیننـد از تـو محجـوب شـود ؟ همچنین است امر بـاطن ، پس هرکس در نمـاز ، دلبسـتگی به چیزی جز خـدا داشـته باشـد به همـان چیز نزدیـک و از حقیقت آنچه خداونـد درنمـاز او از او خواسـته ، دور است . خداونـد فرموده است (خدا برای احدی دو قلب در باطنش قرار نداده است) و رسول الله -صـلی الله علیه وآله - فرمـود (خداونـد فرمـوده است بر قلب بنـده ای واقـف نشـوم که در آن حب طـاعت مخلصـانه برای من و جهت کسـب رضای من بدانم (بیابم) مگر آنکه تنظیم و تدبیر امور او را متصدی شوم و هرکس به غیر من دل مشغول دارد از آنها است که خویشـتن را به مسخره گرفته اند ، و نامش در دفتر زیان کاران نوشته و ثبت است . (مصباح الشریعه ، باب ۱۶ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۳۶) .

۱۲۴ - سجده طولانی و نجات از آتش

قال علی - علیه السلام -

طول القنوت و لسجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۳۵) .

۱۲۵ - امام سجاد (ع) و حقیقت سجده

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان علی بن الحسین - علیهما السلام - اذا قام الی الصلوه ، تغیر لونه فاذا سجدلم یرفع راءسه حتی یرفض عرقا

امام سـجاد (ع) وقتی به نماز می ایسـتاد رنگش دگرگون می شد و چون به سـجده می رفت سـربرنمی داشت تا آنکه عرق از وی می ریخت . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰) .

۱۲۶ - فلسفه دو سجده

قال علی - علیه السلام -

انه سـئل مـا معنی السـجده الاولی قال تاءویلها اللهم انک منها خلقتنا یعنی من الارض ، و تاءویل رفع راءسک و منها اخرجتنا و السجده الثانیه والیها تعیدنا و رفع راءسک و منها تخرجنا تاره اخری

از امـام علی (ع) از فلسـفه اول سؤ ال شـد ، فرمود سـجده اول به این معنـا است که خـدایا ! اصـل مـا از خـاک است و معنـای سربرداشـتن از سـجده این است که خدایا ! ما را ازخاک خارج کردی و معنای سجده دوم این است که خدایا ! دوباره ما را به خاک برمی گردانی و سـر برداشـتن از سـجده دوم ، به معنای این است که خـدایا ! یک بار دیگر در قیامت از خاک بیرونمان خواهی کرد . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۱) .

۱۲۷ – زمین برای سجده گاه

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

جعلت لی الارض مسجدا و طهورا

همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳) .

۱۲۸ – پاداش سجده

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

ما من مسلم یسجد لله سجده الا رفعه بها درجه و حط بها عنه خطیئه

هیچ مسلمانی برای خدا سجده به جا نمی آورد مگر این که خدا یک درجه مقام او را بالا برده ، یک گناه از نامه عملش محو می کند . (المحجه البیضاء ، ج ۳۴۵) .

۱۲۹ – دوستی با خدا با سجده فراوان

سئل اباعبدالله – علیه السلام –

لم اتخذ الله ابراهیم – علیه السلام – خلیلا قال لکثره سجوده علی الارض

از امام صادق (ع) سوال شد برای چه خداوند حضرت ابراهیم (ع) را خلیل و دوست خود گرفت فرمود به خاطر سجده های زیادی که بر زمین داشت . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹) .

۱۳۰ – پاداش سجده شکر

قال الصادق – علیه السلام –

من سجد سجده الشکر لنعمه و هو متوضعا کتب الله له بها عشر صلوات و محی عنه عشر خطایا عظام

کسی که در برابر نعمتی که خداوند به او داده است ، سجده شکری به جا آورد ، خداوند به خاطر همین سجده شکر ده نماز در نامه عملش می نویسد و ده گناه بزرگ را از نامه عمل او محو می کند . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۱۳۱ – سجده یک واجب جامع

قال الصادق – علیه السلام –

وفرض علی الوجه السجود له باللیل و النهار فی مواقیت الصلوه فقال (یا ایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون) و هذه فریضه جامعه علی الوجه والیدین والرجلین

خداوند بر صورت سجده را واجب کردکه شبانه روز در وقت نمازها به سجده بیفتد ؛ پس فرمود (ای کسانی که ایمان آورده اید ! رکوع و سجود نمایید و پروردگارتان را پرستش کنید و افعال خیر به جای آورید ، شاید که رستگار شوید) . آنگاه امام فرمود سجده ، واجب جامع است که مشتمل بر صورت و دستها و پاها می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۲۸) .

۱۳۲ - تاءویل سجده

قال علی - علیه السلام -

فی تاءویل السجده الاولی ان تخطر فی نفسک و انت ساجد منها خلقتنی ورفع راءسک تخطر بقلبک و منها اخر اخرجتنی والسجده الثانیه و فیها تعیدنی و رفع راءسک تهطر بقلبک و منها تخرجنی تاره اخری

معنای سجده اول این است که در حال سجده در دلت بگذرانی که خداوند از خاک خلقم کرده و سر از سجده برداشتن یعنی خدا من را از خاک بیرون آورده و معنی سجده دوم این است که خدا من را به خاک برمی گرداند و سر از سجده دوم برداشتن ، به این معنی است که خداوند یک بار دیگر من را در قیامت از خاک بیرون می آورد . (میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۹۵) .

فصل سی و سوم ارکان نماز قنوت

آیات

۱ - قنوت فروتنی است

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها (به خصوص) نماز وسطی (نماز ظهر) کوشا باشید ، برای خدا قیام کنید ، در حالی که دعا کننده هستید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

۲ - فروتنی در نماز

یامریم اقتنی لربک و اسجدی وارکعی مع الراکعین

ای مریم (به شکرانه این نعمت) برای پروردگار خود خضوع کن ، و سجده به جای آور و با رکوع کنندگان رکوع کن . (سوره آل عمران ، آیه ۴۲) .

۳ - قنوت سنتی واجب

قال الصادق - علیه السلام -

القنوت فی جمیع الصلوات سنه واجبه فی الرکعه الثانیه قبل الرکوع و بعد القراءه

قنوت در تمامی نمازها و در رکعت دوم ، سنتی واجب است (شاید منظور سنت مؤ کد باشد) پیش از رکوع و پس از اتمام قرائت . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۴ - تاءثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی - علیه السلام -

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۵۳) .

۵ - حالت دستها در قنوت

قال الرضا - علیه السلام -

لاترفع یدیک بالدعاء فی المکتوبه حتی تجاوز بهما راءسک ولا باءس بذلک فی النافله و الوتر

در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند ، اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست . (بحارالانوار ، ج ۸۴، ص ۲۰۴) .

۶ - قنوت از فرایض نماز

قال الصادق - علیه السلام -

فرائض الصلاه سبع الوقت ، والطهور ، و التوجه و القلبه و الرکوع و السجود ، و الدعاء

فرایض نماز ، هفت تاست وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود ، و دعا (درقنوت) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۷) .

۷ - فراموش کردن قنوت

لعلی بن جعفر عن اخیه - علیه السلام - قال

ساءلته عن رجل نسی القنوت حتی رکع ما حاله ؟ قال - علیه السلام - تمت صلاته و لاشی ء علیه

اگر کسی قنوت را فراموش کرد و به رکوع رفت تکلیف چیست ؟ فرمود نماز را تمام کند و اشکالی ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۸) .

۸ - قنوت در رکعت دوم

عن الرضا - علیه السلام -

فیما کتب للماءمون قال کل القنوت قبل الرکوع و بعد القراءه

در نام امام رضا (ع) به ماءمون چنین آمده است قنوت پیش از رکوع و پس از قرائت (حمد و سوره) است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۸) .

۹ - تعبیر آیه از امام صادق (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

فی قوله تعالی (قوموا لله قانتین) قال اقبال الرجل علی صلاته و محافظته علی وقتها

امام صادق (ع) درباره ایه (قوموا لله قانتین) فرمود (یعنی) روی آوردن انسان به نماز خود و محافظت بر وقت آن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۱) .

۱۰ - نماز کامل با ذکر قنوت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

انما الصلوه تمسکن و تواضع و تضرع و تباءس و تندم و تقنع بمدیدیک فتقول اللهم اللهم فمن لم یفعل فهی خداج

حقیقت نماز اظهار مسکنت تواضع ، تضرع ، بی نوایی و ندامت است که باید دستها را در قنوت دراز کنی و با گفتن (خدایا خدایا) نماز راکامل نمایی و هرکس که این کار را انجام ندهد ، نمازش ناقص است (هرچند که قبول می باشد) . (المحجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۹) .

۱۱ - قنوت طولانی و راحتی قیامت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اطولکم قنوتا فی دار الدنیا اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقف

راحت ترین شما در قیامت کسی است که قنوت طولای تری داشته باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۱۹۹) .

۱۲ – آشکار خواندن قنوت

عن ابی جعفر – علیه السلام – قال

القنوت کلها جهار

همه قنوت (بهتر است) آشکار خوانده شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ تص ۲۰۲) .

۱۳ – حالت دستها در قنوت

قال الصادق – علیه السلام –

الرغبه ان تستقبل بطن کفیک الی السماء ، والرهبه ان تجعل ظهرکفیک الی السماء و قوله (و تبتل الیه تبتیلا) قال الدعاء باءصبع واحده تشیر بها و التضرع تشیر باءصبعیک و تحرکهما و الابتهال رفع الیدین و تمدها ، و ذلک عند الدمعه ثم ادع

(رغبت) یعنی دستها را باز به طرف آسمان برداری و (رهبه) یعنی پشت دستها را به طرف آسمان نهادن ، آیه (و تتبل الیه تبتیلا) یعنی دعا خواندن و با یک انگشت در آن حال اشاره کردن و (تضرع) با دو انگشت اشاره کردن و حرکت دادن آنهاست و (ابتهال) برداشتن دو دست و کشیدن آنها می باشد و این کار در هنگام اشک ریختن است و سپس دعا کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۴) .

۱۴ – قنوت طولانی و بهترین نماز

فی خبر ابی ذر – رحمه الله – انه ساءله النبی -صلی الله علیه وآله -

ای الصلاه افضل ؟ قال طول القنوت

در روایتی آمده است ابوذر از پیامبر (ص) پرسید کدام نماز افضل است ؟ فرمود نمازی که قنوت طولانی داشته باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۰) .

۱۵ – ذکر صلوات در قنوت

قال الصادق - علیه السلام -

اذا صلی احدکم و لم یصل علی النبی -صلی الله علیه وآله - فی صلاته یسلک بصلاته غیر سبیل الجنه

هرگاه یکی از شما نماز بخواند و در نمازش بر پیامبر (ص) درود نفرستد ، با نماز خود به راهی غیر از راه بهشت می رود (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۰) .

۱۶ - پیامبر (ص) و ذکر قنوت وتر

قال الصادق - علیه السلام -

وکان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یستغفر الله فی الوتر سبعین مره و یقول (هذا مقام العائذ بک من النار) سبع مرات

رسول خدا (ص) در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) و هفت بار (هذل مقام العائذ بک من النار) (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۱۷ - بلند کردن دستها

قال النبی -صلی الله علیه وآله - لعلی - علیه السلام -

علیک برفع یدیک الی ربک و کثره تقلبهما

پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود برتو باد که دو دست خود را به سوی خدا بلند کنی و بسیار بگردانی (یعنی دستهای خود را در هنگام دعا کردن بالا و پایین بردن) . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۱) .

۱۸ - ادای قنوت با دو دست

عن ابی جعفر و ابی عبدالله - علیهما السلام -

فی تفسیر قوله تعالی (و تبتل الیه تبتیلا) ان التبتل هنا رفع الیدین فی الصلاه

در روایتی از امام باقر و امام صادق - علیه السلام - آمده است که در تفسیر آیه (و تبتل الیه تبتیلا) فرمودند (تبتل) در اینجا برداشتن دو دست در نماز می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۳) .

۱۹ - دعایی در قنوت

عن ابی جعفر - علیه السلام -

تقول فی القنوت (اللهم اغفرلی و ارحمنی و عافنی انک علی کل شی ء قدیر)

در قنوت این دعا را بخوانید (خدایا مرا بیامرز و بر من رحم فرما و مرا عفو کن ، زیرا تو بر هر چیز توانایی .) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۳) .

۲۰ – تعبیر آیه از امام باقر (ع)

عن ابی جعفر – علیه السلام –

فی قوله تعالی (قوموا لله قانتین) قال مطیعین راغبین

امام باقر (ع) درباره آیه (قوموا لله قانتین) فرمود (یعنی) با رغبت ، اطاعت و بندگی کردن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۱) .

۲۱ – بهترین نمازها

ورد عنهم – علیهم السلام –

افضل الصلاه ما طال قنوتها

از امامان معصوم (ع) وارد شده است که بهترین نمازها آن است که قنوت آن طولانی تر باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۶) .

۲۲ – دعایی از امام باقر (ع)

قال الباقر – علیه السلام –

تقول فی قنوت الفریضه فی الایام کلها الا فی الجمعه (اللهم انی اسئلک لی و لوالدی و لولدی و اهل بیتی واخوانی فیک الیقین و العفو و المعافاه والرحمه و العافیه فی الدنیا و الاخره

امام باقر (ع) خواندن این دعا را در قنتو نمازهای واجب ، غیر از نماز جمعه سفارش فرمود (خدایا من از تو برای خود و پدر و مادر و فرزندانم و خاندان و برادران خود ، می خواهم که یقین به خودت و بخشش و عفو و مهربانی و تندرستی در دنیا و آخرت عطیا کنی) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۹) .

۲۳ – طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اطولكم قنوتا فى الوتر اطولكم راحه يوم القيامه فى الموقوف

هرقدر كه قنوت شما در نماز وتر طولانى تر باشد ، آسايش شما در موقف قيامت بيشتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷)
.

۲۴ - دعاى اميرالمؤ منين (ع) در قنوت

واختار ابن ابى عقيل الدعاء بما روى عن اميرالمؤ منين - عليه السلام - فى القنوت

اللهم اليك شخصت الابصار ونقلت الاقدام ، و رفعت الايدى ، و مدت الاعناق ، و انت دعيت بالالسن و اليك سرهم و نجواهم فى الاعمال ربنا افتح بيننا و بين قومنا بالحق و انت خيرالفاتحين ، اللهم انا نشكو اليك غيبه نبينا و قله عددنا و كثره عدونا ، و تظاهر الاعداء علينا ، و وقوع الفتن بنا ، ففرج ذلک اللهم بعدل تظهره و امام حق تعرفه اله الحق امين رب العالمين

ابن ابى عقيل اين دعا را از على (ع) براى قنوت برگزيده است ؛ بار خدايا ! چشمها به سوى تو است و گامها به سوى تو آمده و دستها برايت برداشته شده و گردنها كشيده شده و تو با زبانها خوانده مى شوى و پنهان و نجواى اعمال بندگان نزد تو است خدايا ! ميان ما وقوممان حق را فاتح كن و تو بهترين فاتحانى خدايا ! دورى پيامبر و كمى تعدادها و زيادى دشمنان و پيروزى آنهابر ما و روآوردن فتنه ها به سوى ما را تو شكوه مى كنيم پس گشايش برسان با عدلى كه ظاهر مى سازى و پيشواى حقى كه مى شناسى آمين اى خداى جهانيان . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۹۷)

.

۲۵ - ذکر (العفو) در قنوت نماز وتر

قال الصادق - علیه السلام -

و کان علی بن الحسین سید العابدین - علیه السلام - یقول العفو العفو ثلاثماه مره فی الوتر فی السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو ، العفو ، (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۲۶ - دعا برای مؤ منین

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجیب له فیهم و فی نفسه

از امام صادق (ع) چنین روایت شده است که فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤ من وسپس برای خود دعا کند ، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۵) .

۲۷ - کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق - علیه السلام -

استغفرالله ربی و اتوب الیه فی الوتر سبعین مره تنصب یدیک الیسری ، و تعد بالیمنی الاستغفار

در قنوت نماز وتر ، هفتاد بار استغفار ، بگویید برای اینکار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید و با دست راست استغفار را بشمارید . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷) .

۲۸ - دعا بعد از کلمات فرج

عن ابن ابی عقیل

وبلغنی ان الصادق - علیه السلام - کان یاءمر شیعته ان یقتنوا بهذا بعد کلمات الفرج قال ابن الجنید ، وادناه رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم قال والذین استحب فیه مایکون حمدالله و ثناء علیه ولصلاه علی رسول الله -صلی الله علیه وآله - و الائمه صلوات الله علیهم اجمعین - و ان یتخیر لنفسه من الدعاء و للمسلمین ما هو مباح له

از ابن ابی عقیل روایت شده است که گفت به من خبر رسید که امام صادق (ع) دستور می داد به شیعیان که پس از کلمات

فرج این دعا را بخوانند (رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم) و مستحب است که حمد خدا و درود بر پیامبر و ائمه در دعای قنوت باشد و برای خود و مسلمانان دعای خیر بکند . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۰۷) .

۲۹ – دعای امیرالمؤ منین (ع)

فی الحدیث

ما علمه امیرالمؤ منین – علیه السلام – اهل القنوت ان یقولوا اللهم لک اخلصت القلوب و الیک شخصت الابصار

آن چه امیرالمؤ منین علی (ع) به قنوت کنندگان آموخت که در دعا بگویند (بارالها ! دل برای تو خالص می گردد و دیدگان انتظار به سوی تو دوخته است . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۵۰) .

۳۰ – دعای طلب مغفرت و عافیت

مرحوم ملامحسن فیض کاشانی – علیه الرحمه – دعای مذکور قبل را به صورت کامل تر چنین آورده و ترجمه کرده است

لااله الاالله الحلیم و الکریم ، لااله الاالله العلی العظیم ، سبحان الله رب السموات السبع ، و رب الارضین السبع و مافیهن و ما بینهن و ما تحتهن و ، رب العرض العظیم ، والحمدلله رب العالمین ، اللهم اغفرلنا و ارحمنا و عافنا و اعف عنا فی الدنیا و الاخره انک علی کل شی ءقدیر

نیست معبودی بجز مبعود بحق سزاوار پرستش کمالات که بردبار و بخشنده است ، نیست معبودی جز خدای یکتا وجامع همه صفات وکمال که بلند مرتبه و بزرگ است پاک و مقدس است خدا که پروردگار آسمانهای هفت گانه است و پروردگار زمینهای هفتگانه است و پروردگار آنچه در آسمانها و زمینها است و آنچه که در میان آنها است و پروردگار عرش بزرگی است که عبارت از علم حق سبحانه و تعالی است به جمیع مخلوقات ، یا جرمی که محیط است به تمامی اجساد وهمه ستایشهاو آفرینها مرخدایی را است که آفریننده جهانیان است بارخدایا ! ما را بیامرز و بر ما رحم کن و ما را از آفتها نگاه

دار و از بدیهای ما درگذر در این جهان (دنیا) و در آن جهان (آخرت) به درستی که تو بر همه چیز توانایی . (ترجمه الصلوه ، ص ۵۱) .

فصل سی و چهارم ارکان نماز تشهد

آیه

۱ - وجوب صلوات بر پیغمبر در تشهد

قال الله تبارک و تعالی

ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایهاالذین امنوا صلو علیه و سلموا تسلیما

خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند ، ای کسانی که ایمان آورده اید ! بر او درود فرستید و سلام گویید و کاملا تسلیم (فرمان او) باشید . (سوره احزاب ، آیه ۵۶) .

۲ - شهادتین در نماز

فقه الرضا - علیه السلام - قال

ادنی ما یجزی من التشهد الشهادتان

کمترین چیزی که در تشهد کفایت می کند ، شهادتین می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱) .

۳ - ذکر تشهد

قال علی - علیه السلام -

اذا قال العبد فی التشهد فی الاخیرتین و هو جالس (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) ؛

هنگامی که بنده در تشهد آخر نماز است در حالی که نشسته است بگوید (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۳) .

۴ - معنای تشهد

قال علی - علیه السلام -

وتاءویل تشهدک تجدید الایمان و معاوده الاسلام و الاقرار بالعبث بعد الموت و تاءویل قولک السلام علیکم ورحمه الله

وبرکاته ترحم عن الله سبحانه فمعنهاها هذه امان لکم من عذاب یوم القیامه

معنای تشهد تجدید و تکرار شهادتین است که تجدید ایمان و اسلام است واعتراف به مبعوث شدن بعد از مرگ ، و معنای (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته) ازخدا ترحم خواستن برای خود و همه بندگان است ؛ که این خود سبب ایمن شدن از عذاب قیامت خواهد شد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۵ – ده خصلت نماز

قال الباقر – علیه السلام –

عشره من لقی الله بهن دخل الجنه شهاده ان لااله الله و ان محمدا رسول الله –صلی الله علیه وآله – و الاقرار بما جاء به من عندالله و اقام الصلوه ، و ایتاء الزکوه و صوم رمضان و حج البیت و الولایه لاولیاء الله و البراءه من اعداء الله ، و اجتناب کل مسکر

ده خصلت است که هر کس با آنها خدای را ملاقات کند ، وارد بهشت می گردد گواهی به وحدانیت خداوند ، و رسالت محمد (ص) و اقرار به آنچه رسول خدا (ص) از سوی خدا برای ارشاد مردم آورده و برپای داشتن نماز ، و ادای زکات و روزه ماه مبارک رمضان ، و حج بیت الله الحرام ، و دوستی با دوستان خدا ، و بیزاری جستن از دشمنان خدا ، و پرهیز از مشروب مستی آور . (محاسن برقی ، ص ۱۳) .

۶ – در ذکر صلوات پس از نماز کوتاهی نکنید

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

وذلک ان الله – عزوجل – امر جبرئیل لیله المعراج فعرض علی قصور الجنان ، فرایتها من الذهب و الفضه ملاطها المسک و العنبر ، غیر انی راءیت لبعضها شرفا عالیه ، و لم اری لبعضها فقلت یا جبرئیل ما بال هذه بلا شرف کما شرف کما لسائر تلک القصور ؟ فقال یا محمد ! هذه قصور المصلین فرائضهم الذین یکسلون عن الصلاه علیک ، و علی الک عبدها فان بعث ماده لبناء الشرف من الصلاه علی محمد و اله الطیبین بنیت له الشرف و الا بقیت هکذا فیقال حتی یعرف فی الجنان ان القصر الذی لاشرف له هو

الذین کسل صاحبه بعد صلاته عن الصلاه علی محمد و اله الطیبین

چون خداوند – عزوجل – در شب معراج به جبرئیل دستور داد که قصرهای بهشت را به من بنماید و من آنها را از طلا و نقره دیدم که ملاطشان مشک و عنبر بود ، ولی بعضی را دارای کنگره و بارو دیدم ، که دیگری آن را نداشت از جبرئیل پرسیدم چرا این قصر کسانی است که نماز واجب خود را ادا کرده اند ، ولی تا به حال در صلوات بر تو و آل تو کوتاهی کرده اند پس چنانچه ماده ساختن کنگره را بفرستد و بر محمد و آل پاک او درود فرستد ، برای این قصر ، کنگره ساخته می شود ؛ وگرنه به همین شکل باقی می ماند پس در بهشت اعلام می شود ا شناخته شود قصری که کنگره ندارد ، قصر کسی که پس از نمازش از صلوات بر پیامبر و آل پاک اوکوتاهی ورزیده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۶) .

۷ – ذکر صلوات در تشهد

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

من صلی و لم یذکر الصلوه علی وعلی الی سلک به غیر طریق الجنه و کذلک من ذکرت عنده و لم یصل علی

هر کس نماز بخواند وصلوات برمن وآل من نفرستد نمازش او را به سویی جز بهشت خواهد برد و همچنین است کسی که اسم من را بشنود و بر من صلوات نفرستد . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۱ و ۲۸۸ ، و ۳۰۵) .

۸ – ذکر مستحبی قبل و بعد از تشهد

فی فلاح السائل)

یقول فی التشهد (بسم الله وبالله ، و الاسماء الحسنی کلها لله ، اشهد ان لاالله الاالله وحده لا شریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل علی محمد و آل ، و تقبل شفاعته فی امته وارفع درجته) و ان اقتصر علی الشهاده لله جل جلاله بالواحدانیه و لمحمد –صلی الله علیه وآله – بالرساله و علی الصلاه علیه و اله اجزاءه ذلک

در کتاب (فلاح السائل) آمده است

نمازگزار در تشهد بگوید (بسم الله و بالله و الاسماء الحسنی کلها لله اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له و اشهد ان محمدا عبده ورسوله اللهم صل علی محمد و آله محمد و تقبل شفاعته فی امته و ارفع درجته) و اگر بر شهادت به یگانگی خداوند و رسالت محمد و درود بر او و آل او اکتفا کند از او پذیرفته می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۲۸۷) .

۹ – تاءثیر تشهد و سلام

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –

اذاقمت الی الصلاه و توجهت و قراءت ام الکتاب و ما تیسر من السور ثم رکعت ، فاتممت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت غفرلک کل ذنب فما بینک و بین الصلاه التی قدمتها الی الصلاه المؤ خره فهذا لک فی صلاتک

هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و باحضور قلب به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الکتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و

تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در مابین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵) .

۱۰ – حقوق نماز

تفسیر الامام – علیه السلام – قوله – عزوجل –

(و اقیموالصلوه) هو اقامه الصلاه بتمام رکوعها وسجودها و مواقیتها و اداء حقوقها التی اذا لم تؤ د بحوقها لم یتقبلها رب الخلائق اتدرون ما تلک الحقوق ؟ فهو اتباعها بالصلاه علی محمد و علی والهما منطویا علی الاعتقاد باءنهم افضل خیره الله و القوامون بحقوق الله و النصار لدین الله

امام (ع) در تفسیر آیه (و اقیموا الصلاه) می فرماید یعنی اقامه نماز با کامل ادا کردن رکوع و سجود و اوقات آن و این که حقوق نماز را ادا کند که اگر اد نشود ، خداوند آن را قبول نمی فرماید آیا می دانید که آن حقوق چیست ؟ آن حقوق عبارتست از این که نماز همراه با درود بر محمد وعلی وخاندانشان باشد و نمازگزار این اعتقاد را داشته باشد که آنان بهترین برگزیدگان خدا هستند و حقوق او را به پا داشته اند و یاران دین خدا بوده اند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۵) .

۱۱ – راز تشهد در بیان امام عسکری (ع)

قال العسکری – علیه السلام – فی تفسیره

ثم لا یزال یقول الله لملائکه – هکذا فی کل رکعه – حتی اذا قعد للتشهد الاول و التشهد الثانی ، قال الله تعالی یا ملائکتی قد قضدی خدمتی و عبادتی و قعد یثنی علی و یصلی علی محمد نبی لاثنین علیه فی ملکوت السموات و الارض ولاصلین علی روحه فی الارواح فاذا صلی علی امیرالمؤ منین – علیه السلام – فی صلاته قال الله له یا عبدی ! لاصلین علیک کما صلیت علیه و لاجعلنه شفیعک کما استشفعت به

سپس مدام

خداوند تعالی - در هر رکعت از نمازی که بنده می خواند - خطاب به ملائکه چنین خواهد گفت تا زمانی که برای تشهد اول و تشهد دوم نشست در این هنگام خدای تعالی می گوید ای ملائکه من ! به تحقیق به جا آوردبنده من خدمت و عبادت مرا واکنون نشسته و ثنای مرا می کند و درود بر محمد پیغمبر من می فرستد هرآینه بر او ثنا می فرستم در ملکوت آسمانها و زمین و هر آینه درود بر روح او می فرستم ، و زمانی که درود بر امیرالمؤ منین (ع) در نمازش فرستاد ، خدا به او می گوید ای بنده من ! هرآینه من بر تو درود می فرستم ، کما اینکه تو بر علی درود می فرستی ، هر آینه او را شفیع تو قرار می دهم ، چنانچه تو به وسیله اوطلب شفاعت کردی . (بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

التشهد ثناء علی الله تعالی فکن عبدا له فی السر خاضعا له فی الفعل کما انک عبد له بالقول و الدعوی وصل صدق لسانک بصفاء صدق سرک فانه خلقک عبدا و امرک ان تعبده بقلبک و لسانک و جوارحک ، و ان تحقق عبودیتک له بربوبیته لک ، و تعلم ان نواصی الخلق بیده فلیس لهم نفس و لالحظ الا باذنه و ارادته قال الله - عزوجل - (و ربک یخلق ما یشاء و یختار ما کان لهم الخیره امرهم سبحان الله و تعالی عما یشرکون) فکن عبدا شاکرا بالفعل کما انک عبد ذاکر بالقول و الدعوی

و صل صدق لسانک بصفاء سرک فانه خلقک ؛ فعزوجل ان یکون اراده و مشیه لاحد الا بسابق ارادته و مشیته فاستعمل العبودیه فی الرضا بحکه وبالعباده فی اداء اوامره و قد امرک بالصلوه علی نبیه محمد -صلی الله علیه وآله - فاوصل صلوته بصلوته و طاعته بطاعته و شهادته بشهادته و انظر لایفوتک برکات معرفه حرمته ، فتحرم عن فائده صلوته و امره بالاستغفار لک و الشفاعه فیک ان اتیت بالجواجب فی الامر و النهی و السنن و الاداب ؛ و تعلم جلیل مرتبته عند الله - عزوجل - ؛

تشهد ستایش خداوند تعالی است ؛ پس در باطن و ضمیر بنده او و در عمل و کردار خاضع برای او باش ، همچنان که در سخن و ادعا اوهستی و راستی زبانت را به صفای صدق ضمیرت بپیوند ، که او تو را بنده آفریده و دستورت داده تا با قلب و زبان و (همه) اعضا و جوارحت عبادتش کنی و بدان جهت که او پروردگار تو است ، بندگی او نمایی ، وبدانی که اختیار و سرنوشت خلق به دست اوست و کس را یارای هیچ نفسی و نیم نگاهی جز به توان و خواست او نیست و جز با اجازه و اراده او قادر به انجام کوچکترین کاری در مملکت او نمی باشد خداوند عزوجل فرموده (پروردگار تو آنچه بخواهد می آفریند و انتخاب واختیار می کند وآنان را در کارهایشان گزینش و انتخاب نیست ، منزه و برتر است خدا از آنچه شرک می ورزند) پس بنده سپاسگزار خدا باش در عمل ، آن سان که به زبان و

و ادعـا ذکر اوگویی ، و راستی زبـانت را به صـفای ضـمیرت بپیونـد که او تو را آفریـده (و از درونت آگـاه است) پس برتر و والاـتر از آن است که کسـی را بـدون آنکه نخست او اراده کنـد ، اراده ای باشـد ؛ پس بـا تسـلیم ورضـا به فرمـان او باش و با عبادت کردن به وسیله انجام اوامرش بنـدگی به جای آر و تو را به صـلوات بر پیامبرش محمد (ص) امر کرده ، پس نماز خدا را با صلوات بر پیامبر (ص) و طاعت او را با طاعت آن حضرت وشهادت (به وحدانیت) او را به شهادت (به رسالت) آنجناب وصـل کن ، و بکوش تـا برکـات معرفت حرمت آن جناب از دسـتت نرود و از بهره درود فرسـتادن او (اشاره به آیه ۱۰۳ سوره توبه) غافـل نشوی که اگر به آنچه فعـل یا ترکش واجب است و به سـنن و آداب عمل کنی ، و مرتبت بلنـد او را نزد خـداوند بـدانی او به فرمان خـدا برایت اسـتغفار کنـد و درباره ات شـفاعت نمایـد (اشاره به آیه ۱۵۹ سـوره آل عمران و آیـات دیگر) . (مصباح الشریعه ، باب ۱۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۸۴) .

فصل سی و پنجم ارکان نماز سلام

آیه

۱ - تاءثیر سلام نماز

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته

پس زمانی که بنده نمازش راسلام داد ، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۲ - افتتاح و پایان نماز

سئل علی بن الحسین - علیهماالسلام -

ما افتتاح الصلاه ؟ قال التکبیر ، قال ما تحریمها ؟ قال التکبیر ، قال ما تحلیلها ؟ قال التسلیم ؛

از علی بن الحسـین (ع) سؤ ال شـد افتتـاح نمـاز چیست ؟ فرمود تکـبر سوال شـد تحریم آن چیست ؟ فرمود تکـبیر سوال شـد تحلیل آن چیست ؟ فرمود سلام . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۳) .

۳ - سلام بعد از تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قضیت التشهد فسلم عن یمینک و عن شمالک تقول (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته)

هنگـامی کـه ذکر تشـهد را تمـام کردی ، بر راسـت و چپ خـود درود فرسـت و بگـو (السـلام علیکم و رحمه الله و برکـاته) .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۸) .

۴ – صورت به سمت راست بعد از اسلام

سئل الصادق – علیه السلام – عن التسلیم قال

لانه تحلیل الصلاه ، قلت فلاءی عله یسلم علی الیمین ولایسلم علی الیسار ؟ قال لان الملک الموکل الذی یکتب الحسنات علی الیمین و الذی یکتب السیئات علی الیسار و الصلاه حسنات لیس فیها سیئات فلهذا یسلم علی الیمین دون الیسار

از امام جعفر صادق (ع) پرسیدند که چرا در نماز ، سلام واجب است ؟ حضرت فرمود زیرا به وسیله سلام آنچه که در حال نماز حرام بود ، بر نمازگزار حلال می شود پرسیدند چرا در وقت سلام می بایست روی به طرف راست نمود نه چپ ؟ حضرت فرمود زیرا ملکی که کارهای خوب بنده را می نویسد ، در طرف راست و ملکی که کارهای بد بنده را می نویسد ، در طرف چپ است و چون نماز همه اش خوب است وبدی در او نیست ، به طرف راست سلام داده می شود ، نه طرف چپ . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱ ، ۲۸۸ ، ۳۰۵) .

۵ – اسرار اسلام نماز

قال الصادق – علیه السلام –

معنی السلام فی دبر کل صلوه الامان ای ، من ادی امرالله وسنه نبیه –صلی الله علیه وآله – خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنیا و برائه من عذاب الاخره و السلام اسم من السماء الله تعالی ، اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الاضافات ، و تصدیق مصاحبتهم فیما بینهم وصحه معاشرتهم و اذا اردت ان تضع السلام موضعه و تؤ دی معناه فاتق الله و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلک و لاتدنسها بظلمه المعاصی ؛

و لتسلم حفظتک لاتبرمهم ولاتملهم و توحشهم منک بسوء معاملکت معهم ثم صدیقک ثم عدوک فان من لم یسلم منه من هو الاقرب الیه فالابعد اولی و من لا یضع السلام مواضعه هذه فلا سلام و لاتسلیم (خ ل سلم) و کان کاذبا فی سلامه و ان افشاه فی الخلق ؛

معنای سلام در پایان هر نماز امان است ؛ یعنی هرکس که امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلبی در مقابل خداوند به جای آورد ، از بلای دنیا در امان و از عذاب آخرت بر کنار است . و (سلام) نامی از نامهای خداوند تبارک و تعالی است که میان خلق خود به ودیعت نهاده تا معنا و محتوای آن را در داد و ستدها ، امانتداری ها و در روابط باهم ، و برای تاءیید و تصدیق همنشینان و صحت آمیزش و معاشرتشان به کار ببرند . چنانچه خواستی (سلام) را جای خود نهی و (حق) معنای آن را ادا کنی ، باید از خدا پروا کنی و دین ، دل و عقلت از (گزند و آسیب) خودت در سلامت باشد وآنها را به تیرگی گناهان نیالایی ؛ و باید فرشتگان نگهبانت را سلامت بداری ، آنها را نیازاری و ملولشان نسازی و با بد رفتاری با ایشان آنان را از خود نترسانی ؛ آنگاه دوستت و سپس دشمنت (باید از جانب تو در سلامت باشند) که هرکس نزدیک ترین کس به او از دست او در سلامت نباشد ، به طریق اولی دورترین کس از او در سلامت نخواهد بود وهر کس که سلام

را در جایگاههایش ننهد ، (او را) نه سلامی است و نه تسلیمی و در سلام گفتنش دروغگو است ، هرچند که بلند و آشکار در میان مردم سلام بگوید . (مصباح الشریعه ، باب ۱۸ ، بحارالانوار ، ج ۸۲، ص ۳۰۷) .

۶ – خروج از نماز با سلام

و منهم من قال

انه یخرج من الصلاه بالتسلیم ، و هو ظاهر الشیخین

بعضی از فقها گفته اند که می توان از حالت نماز با سلام خارج شد که نظر شیخین هم این است . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۰۲) .

۷ – مراد از تحریم و تحلیل نماز

قال الصادق – علیه السلام –

تحریم الصلاه التکبیر ، و تحلیلها التسلیم

تحریم نماز ، تکبیر است و تحلیل آن سلام . (بحارالانوار ، ج ۸۵، ص ۳۱۰) .

پی نوشتها

۱– در حدیثی از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود: منظور این آیه این است که هرگاه انسان چیزی از نوافل را برخود فرض می کند همواره به آن ادامه دهد. (تفسیر نورالثقلین ، ج ۵ ص ۴۵۷)

۲– سوره ذاریات ، آیه ۱۷

۳– سوره طور، آیه ۴۸

۴– سوره جمعه ، آیه ۹

۵– سوره عنکبوت آیه ۲۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹